

Regeringens skrivelse

1997/98:60

Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen
under 1997

Skr.
1997/98:60

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 19 februari 1998

Lena Hjelm-Wallén

Pierre Schori
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 1997 i enlighet med riksdagsordningens 10 kap. 1 §. Skrivelsen behandlar Europeiska unionens övergripande utveckling, det ekonomiska och sociala samarbetet, unionens förbindelser med omvärlden, det rättsliga och inrikes samarbetet samt unionens institutioner, svenska språket och rekrytering av svenskar.

SAMMANFATTNING

DEL 1 DEN ÖVERGRIPANDE UTVECKLINGEN I EUROPEISKA UNIONEN

1	Samarbete i svenskt och europeiskt intresse.....	19
1.1	Sveriges prioriterade frågor i EU.....	21
1.2	Europeiska rådets möte i Amsterdam: Ny grundlag för EU.....	21
1.3	Europeiska rådets extra möte i Luxemburg: Samlad strategi mot arbetslösheten.....	22
1.4	Europeiska rådets möte i Luxemburg: Historiskt beslut om utvidgning	22
2	Regeringskonferensen 1996–1997.....	23
2.1	Förhandlingen 1997.....	23
2.2	Amsterdamfördraget.....	24
2.2.1	Frihet, säkerhet och rättvisa	24
2.2.2	Unionen och medborgaren	25
2.2.3	En effektiv och sammanhängande utrikespolitik	26
2.2.4	Unionens institutioner samt ett närmare samarbete – flexibilitet.....	27
2.2.5	Förenkling och konsolidering av fördragen	28
2.3	Utfallet av förhandlingarna från svensk utgångspunkt.....	28
3	Agenda 2000.....	29
3.1	EU:s utvidgning.....	29
3.1.1	Förmedlemskapsstrategin.....	31
3.2	Jordbruksreform och landsbygdsutveckling	32
3.3	Regional- och strukturpolitik.....	34
3.4	EU:s budget	35
3.5	Svenska utredningar om utvidgningens konsekvenser	36
3.5.1	Större EU – säkrare Europa	36
3.5.2	Regionala konsekvenser av EU:s östutvidgning	36
3.5.3	EU:s jordbrukspolitik och östutvidgningen	37
3.5.4	Ett större och bättre Europa	38
3.5.5	Miljön i ett utvidgat EU	38
3.5.6	Arbetskraftens fria rörlighet – trygghet och jämställdhet	39
3.5.7	Ett utvidgat europeiskt område med frihet, säkerhet och rättvisa.....	39
3.5.8	Kommerskollegiums utredningar.....	40
4	Den ekonomiska och monetära unionen (EMU)	41
4.1	Utvecklingen inom EU	41
4.1.1	Växelkurssystemet ERM 2.....	42
4.1.2	Stabilitets- och tillväxtpakten.....	42
4.1.3	Eurons legala status.....	43
4.1.4	Multilateral övervakning.....	44
4.1.5	Förfarandet vid alltför stora underskott i de offentliga finanserna	45

4.1.6 Samordning av den ekonomiska politiken samt artiklarna 109 och 109b	45
4.2 Sveriges agerande i EMU-frågan under 1997	46
4.2.1 Riksdagens beslut om Sverige och EMU	46
4.2.2 Förberedelser för ett eventuellt införande av euron i Sverige	47
4.2.3 Det svenska konvergensprogrammet	48
4.2.4 Riksbankens ställning	49
4.2.5 Förhandlingar i EMU-frågor	49
4.3 Verksamheten i Europeiska monetära institutet	50
5 Öppenhet och insyn	50
5.1 Regeringskonferensen	51
5.2 EU:s institutioner	52
5.2.1 Rådet, kommissionen och Europaparlamentet	52
5.2.2 Mål i EG:s förstainstansrätt	52
5.2.3 Europeiska ombudsmannens öppenhetsarbete	52
6 Schengenavtalet	53
6.1 Sveriges deltagande i Schengensamarbetet	53
6.2 Införlivandet av Schengensamarbetet i EU	54

DEL 2 DET EKONOMISKA OCH SOCIALA SAMARBETSOMRÅDET

7 Inre marknadens utveckling	56
7.1 Handlingsplanen för den inre marknaden	56
7.1.1 Resultattavla för den inre marknaden	56
7.2 Marknadskontroll	57
7.3 Effektivisering och regelförenkling	58
7.4 Administrativt samarbete	59
7.5 Medborgarnas Europa	59
7.6 Offentlig upphandling	59
7.7 Konkurrensfrågor	59
7.8 Statsstöd	61
7.9 Bolagsrätt	62
7.10 Redovisnings- och revisionsfrågor	63
7.11 Bygg- och bostadsfrågor	63
7.12 Överträdelseärenden	64
8 Fri rörlighet för varor	66
8.1 Tullunionen	66
8.1.1 EG:s tullagstiftning	66
8.1.2 Åtgärdsprogram för tullfrågor i gemenskapen – Tull 2000	67
8.1.3 Förenkling och rationalisering av gemenskapens tullbestämmelser och tullförfaranden	67
8.1.4 Åtgärder för säkrare och effektivare transiteringar	67
8.1.5 Det svensk-norska gränstullsamarbetet	68
8.1.6 Tullsamarbetsavtal	69
8.2 Metoder att minska tekniska handelshinder	69
8.2.1 Harmoniserade tekniska föreskrifter	69

8.2.2	Provning, certifiering, marknadskontroll och avtal med tredje land	70
8.2.3	Standardisering.....	71
8.2.4	Informationsprocedurer inom det icke harmoniserade området (föreskrifter)	71
9	Fri rörlighet för tjänster och kapital	72
9.1	Finansiella tjänster	72
9.1.1	Bank- och kreditväsendet	73
9.1.2	Försäkringsväsendet	74
9.1.3	Värdepappersmarknaden	75
9.2	Telekommunikationer	75
9.3	Post	77
9.4	Turism.....	78
10	Fri rörlighet för personer samt arbetsmarknadsfrågor och sociala frågor.....	78
10.1	Den sociala dimensionen	78
10.1.1	Den sociala dialogen	79
10.1.2	Sociala avtalets införlivande i EG-fördraget.....	79
10.2	Arbetsmarknadsfrågor	80
10.2.1	Kommittén för sysselsättnings- och arbetsmarknadsfrågor.....	80
10.2.2	Rådsbeslut om gemenskapens verksamhet för forskning, analys och samarbete på sysselsättningsområdet.....	80
10.2.3	Informationssamhällets sociala och arbetsmarknadspolitiska dimension	81
10.3	Arbetsmiljö- och arbetslivsfrågor	81
10.3.1	Kemiska ämnen	81
10.3.2	Cancerframkallande ämnen (carcinogener)	82
10.3.3	Grönbok om partnerskap för en ny arbetsorganisation	82
10.4	Arbetsrätt	82
10.4.1	Vitbok om arbetstid.....	82
10.4.2	Deltidsarbete	83
10.4.3	Arbetstagarinflytande	83
10.4.4	Överlåtelsedirektivet	84
10.4.5	Utvidgning av direktiven om föräldraledighet och europeiska företagsråd.....	84
10.5	Jämställdhet mellan kvinnor och män	85
10.5.1	EU:s handlingsprogram för jämställdhet.....	85
10.5.2	Positiv särbehandling	86
10.5.3	Bevisbördans placering i mål om könsdiskriminering.....	86
10.5.4	Jämställdhetsfrågor i Amsterdamfördraget	87
10.6	Social trygghet	87
10.6.1	Samordning av social trygghet för migrerande arbetare.....	87
10.6.2	Modernisering och nydaning av social trygghet i Europeiska unionen.....	88

10.6.3 Kompletterande pensionsskydd.....	88
10.7 Etableringsrätt och erkännande av kompetensbevis	88
10.7.1 Etableringsrätt för advokater.....	89
10.7.2 Läkardirektivet	90
10.7.3 Erkännande av utländska examina.....	90
10.8 Handikappfrågor	90
10.8.1 Parkeringstillstånd.....	91
10.9 Folkhälsa.....	91
10.9.1 Folkhälsoprogram	91
10.9.2 Tobak.....	91
10.9.3 Svenska initiativ rörande alkohol.....	91
10.9.4 Narkotika.....	92
10.9.5 Narkotikafrågor utanför folkhälsoområdet.....	92
10.9.6 Horisontella narkotikaarbetsgruppen	92
10.10 Ungdomsfrågor	93
10.11 Idrott	93
11 Tillväxt och sysselsättning	94
11.1 Resultatet av Europeiska rådets möte i Amsterdam	94
11.1.1 Den nya avdelningen om sysselsättning.....	95
11.1.2 Resolutionen om tillväxt och sysselsättning	96
11.2 Resultatet av Europeiska rådets extra möte i Luxemburg i november 1997.....	97
11.2.1 Tillämpningen av den nya avdelningen om sysselsättning i fördraget.....	97
11.2.2 Europeiska investeringsbankens handlingsprogram.....	98
11.2.3 Transeuropeiska nät (TEN)	98
11.2.4 Rapporter om sysselsättningen 1997.....	99
11.3 Sveriges agerande i sysselsättningsfrågan	101
11.3.1 Sveriges sysselsättningsprogram.....	101
11.3.2 Sveriges agerande inför toppmötet om sysselsättning i Luxemburg.....	102
12 Skatter	103
12.1 Arbetet med ett skattepaket	103
12.2 Mervärdesskatt.....	104
12.3 Punktskatter	105
13 EU:s budget.....	106
13.1 Budgetens inkomster och Sveriges avgift till EU-budgeten.	106
13.2 Budgetens utgifter och budgetarbetet under 1997	108
13.3 Återflödet från EU-budgeten	109
14 Åtgärder mot fusk och andra oegentligheter.....	110
14.1 Amsterdamfördraget	110
14.2 Åtgärder inom inrikes och rättsligt samarbete.....	111
14.3 Övriga åtgärder för att stärka skyddet av EU:s medel.....	111
14.3.1 SEM 2000 – program för förbättrad styrning och kontroll	111
14.3.2 Revisionsrättens iakttagelser.....	112
15 Transporter.....	112

15.1 Högnivågruppen om telematik på transportområdet	113	Skr. 1997/98:60
15.2 Sommartid.....	113	
15.3 Landtransporter.....	113	
15.3.1 Vägtransporter.....	113	
15.3.2 Järnväg	115	
15.3.3 Inre vattenvägar.....	116	
15.4 Sjöfart	116	
15.4.1 Sjösäkerhet	116	
15.4.2 Gemensam sjöfartspolitik.....	117	
15.4.3 Sjöfartsavtal med tredje land.....	117	
15.5 Luftfart.....	118	
15.5.1 Flygtrafikledning.....	118	
15.5.2 Förhållandet till tredje länder	118	
15.5.3 Flygsäkerhet	119	
15.5.4 Lufttrafikföretagens ansvar vid flygolyckor	119	
15.5.5 Flygplatsavgifter	120	
15.6 Transeuropeiska nät för transporter	120	
15.7 Körkort.....	121	
15.8 Transport av farligt gods.....	121	
16 Näringspolitik	121	
16.1 Näringspolitikens inriktning.....	121	
16.2 Småföretagspolitik.....	122	
16.3 Branschfrågor	123	
16.4 Kol- och stålfrågor.....	125	
16.5 Kooperation	125	
17 Energi.....	126	
17.1 Den inre marknaden för gas.....	127	
17.2 Förnybara energikällor.....	127	
17.3 Andra energifrågor.....	128	
18 Jordbruk	129	
18.1 EU:s jordbrukspolitik	129	
18.2 Miljö- och strukturfrågor	129	
18.3 Animaliefrågor.....	130	
18.4 Vegetabiliefrågor	131	
18.5 Djurskydd och djurhälsa	132	
18.6 Genresurser och genteknikfrågor.....	134	
19 Livsmedel.....	135	
19.1 Grönboken om livsmedelslagstiftningen	135	
19.2 Livsmedelsstandarder	136	
19.3 Bestrålning av livsmedel.....	136	
19.4 Dricksvatten.....	137	
19.5 Märkning av livsmedel	137	
19.6 Salmonella i kött.....	138	
20 Fiske.....	138	
20.1 Externa resurser	139	
20.2 Interna resurser	140	
20.3 Marknadsfrågor.....	140	
20.4 Strukturfrågor	140	

21 Regional- och strukturpolitik	141	Skr. 1997/98:60
21.1 Målområden	141	
21.1.1 De beslutande instanserna	141	
21.1.2 Mål 2 – Omvandling av regioner med industriell tillbakagång.....	142	
21.1.3 Mål 3 – Bekämpning av långtids- och ungdomsarbetslöshet.....	143	
21.1.4 Mål 4 – Kompetensutveckling av anställda	143	
21.1.5 Mål 5a – Lantbrukets och fiskets omstrukturering och modernisering	144	
21.1.6 Mål 5b – Utveckling av landsbygdsområden.....	145	
21.1.7 Mål 6 – Utveckling av glest befolkade områden..	146	
21.2 Gemenskapsinitiativ	147	
22 Miljö.....	149	
22.1 Utvecklingen på de av Sverige prioriterade områdena.....	150	
22.1.1 Förurning	150	
22.1.2 Klimatpåverkan.....	150	
22.1.3 Kemikalier och bekämpningsmedel.....	152	
22.1.4 Kretsloppsanpassning.....	153	
22.1.5 Biologisk mångfald, naturvård och genetiskt modifierade organismer	153	
22.1.6 Bilavgas- och bränslefrågor	155	
22.2 Övriga miljöfrågor.....	156	
22.2.1 Övergripande strategi för hållbar utveckling inom EU	156	
22.2.2 Översynen av det femte miljöhandlings- programmet	156	
22.2.3 LIFE	156	
22.2.4 Kärnsäkerhet och strålskydd	157	
22.2.5 Uppföljningen av UNCED.....	157	
22.2.6 Miljöfrågorna i regeringskonferensen.....	158	
22.2.7 Räddningstjänst, farlig industriell verksamhet.....	159	
23 Konsumentpolitik.....	159	
23.1 Regeringskonferensen.....	159	
23.2 Konsumentpolitiken i framtiden m.m.....	160	
23.3 Livsmedelssäkerhet.....	161	
23.4 Marknadsföring m.m.	163	
23.5 Tvistlösning m.m. i konsumentförhållanden	164	
23.6 Finansiella tjänster.....	165	
23.7 Köprättsliga frågor.....	166	
23.8 Miljömärkning	166	
23.9 Fjärde direktivet om motorfordonsförsäkringar	167	
24 Immaterialrätt.....	168	
24.1 Mönsterskydd	168	
24.2 Upphovsrätt.....	168	
24.2.1 Ersättning vid vidareförsäljning.....	168	
24.2.2 Upphovsrätt och informationssamhälle.....	169	
24.3 Patent	169	
24.3.1 Rättsligt skydd för biotekniska uppfinningar	169	

24.4 Varumärken	170
24.5 Handelsrelaterade immaterialrättsfrågor.....	170
25 Utbildning	170
25.1 Sokrates.....	171
25.2 Leonardo da Vinci	171
25.3 Utbildningsprogrammen efter 1999.....	172
25.4 Europeiska skoldatanätet m.m.	172
25.5 Kvalitet i utbildningen	172
25.6 Övriga utbildningsfrågor	173
25.7 Internationellt samarbete	174
26 Forskning	174
26.1 Svenskt deltagande i det fjärde ramprogrammet	175
26.2 Det femte ramprogrammet för forskning och utveckling 1998–2002.....	175
26.3 Svenska prioriteringar i det femte ramprogrammet.....	175
26.4 Internationellt samarbete	176
27 Kultur och medier	176
27.1 Kulturprogram	176
27.2 Mediefrågor	178
27.3 Kultur och sysselsättning.....	181
27.4 Övriga frågor	181
28 Informationsteknik och samhället.....	182
DEL 3 EUROPEISKA UNIONENS FÖRBINDELSER MED OMVÄRLDEN	
29 Utrikes- och säkerhetspolitik	184
29.1 Säkerhetspolitik	185
29.2 Mänskliga rättigheter	186
29.3 Nedrustning.....	187
29.4 Icke-spridning	188
29.5 Förenta nationerna	188
29.6 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)	189
29.7 Exportkontroll av strategiska produkter	190
29.8 Försvarsmaterielsamarbete	190
29.9 Administrativt samarbete.....	191
29.10 Protokollärt samarbete	191
30 Den gemensamma handelspolitiken.....	192
30.1 Svenska prioriteringar.....	192
30.2 Världshandelsorganisationen WTO.....	192
30.3 UNCTAD och råvarusamarbetet	195
30.4 GSP – tullförmåner för utvecklingsländer.....	196
30.5 Förhandlingar om ett multilateralt investeringsavtal.....	196
30.6 Exportkrediter	197
30.7 Antidumpningspolitik	197
31 EU:s utvecklingssamarbete.....	197
31.1 Humanitärt bistånd och återuppbyggnadsfrågor.....	198

31.2	Samarbete med enskilda organisationer	198
31.3	EU:s livsmedelsbistånd 1997.....	198
31.4	Miljöfrågor.....	199
31.5	Jämställdhet i utvecklingssamarbetet.....	199
31.6	Samarbete om reformer av FN:s biståndsverksamhet	200
31.7	Stöd till befolkningsprogram i utvecklingsländer.....	200
31.8	Narkotikabekämpning.....	201
31.9	Minröjning	201
31.10	Makrofinansiellt stöd samt EIB:s projektutlåning till tredje land.....	202
31.11	Samarbete med Afrika, Västindien och Stilla- havsområdet.....	202
32	EU:s bilaterala och regionala förbindelser.....	203
32.1	Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA) och Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).....	204
32.2	De baltiska staterna.....	205
32.3	Östersjöregionen	205
32.4	Centraleuropa.....	206
32.5	Ryssland samt övriga OSS-stater.....	207
32.6	Staterna i f.d. Jugoslavien (utom Slovenien) samt Albanien – västra Balkan	210
32.7	Turkiet	212
32.8	Medelhavsländerna – Maghreb/Mashrek.....	214
32.9	Mellanöstern och Gulfstaterna.....	216
32.10	Afrika.....	217
32.11	USA och Kanada	218
32.12	Latinamerika och Karibien	219
32.13	Euro-asiatisk dialog	220
32.14	Japan	223
32.15	Australien och Nya Zeeland	224

DEL 4 SAMARBETE I RÄTTSLIGA OCH INRIKES FRÅGOR

33	Polisiärt samarbete samt tullsamarbete.....	225
33.1	Europakonventionen.....	225
33.2	Narkotika och organiserad brottslighet.....	226
33.3	Horisontella narkotikafrågor.....	227
33.4	Annat polissamarbete.....	228
33.5	Tullsamarbete	228
33.6	Terrorism	229
33.7	Brottsförebyggande arbete.....	230
34	Civil- och straffrättsligt samarbete.....	230
34.1	Brysselkonventionen.....	230
34.2	Brysselkonventionen II.....	231
34.3	Konventionen om insolvensförfaranden.....	231
34.4	Delgivningskonventionen	232
34.5	Europeisk exekutionstitel.....	232
34.6	Internationell organiserad brottslighet.....	232
34.7	Inbördes rättshjälp i brottmål.....	234
34.8	Människohandel och sexuellt utnyttjande av barn.....	234

34.9	Korruption	235	Skr. 1997/98:60
34.10	Återkallelse av körkort	236	
34.11	Utlämningsfrågor.....	236	
35	Gränskontroll, invandring och asyl.....	236	
35.1	Konventionen om yttre gränskontroll.....	236	
35.2	Dublinkonventionen	237	
35.2.1	Eurodac-konventionen	237	
35.3	Tredjelandsmedborgares rätt att resa in och bosätta sig i EU.....	237	
35.4	Asylpolitiken.....	238	
35.5	Viseringspolitiken.....	239	
35.6	Olaglig invandring.....	240	
36	Åtgärder mot rasism och främlingsfientlighet.....	240	
36.1	Europaåret mot rasism	240	
36.2	Europeiskt centrum för övervakning av rasism och främlingsfientlighet.....	241	
DEL 5 EU:S INSTITUTIONER, SPRÅK OCH REKRYTERING			
37	Institutionernas funktion och verksamhet.....	243	
37.1	Rådet.....	243	
37.2	Kommissionen	244	
37.3	Europaparlamentet.....	245	
37.4	EG-domstolen.....	246	
37.5	Revisionsrätten	247	
37.6	Ekonomiska och sociala kommittén	248	
37.7	Regionkommittén	248	
37.8	Europeiska investeringsbanken	249	
37.9	Europeiska investeringsfonden.....	250	
37.10	EU:s personalpolitik	250	
38	Svenska språket och rekrytering av svenskar	250	
38.1	Svenska språket i EU	251	
38.2	Rekrytering av svenskar till EU-institutionerna under 1997.....	252	

1.1	Viktigare förordningar, direktiv och beslut antagna under 1997	261
1.2	Viktigare rekommendationer, yttranden, meddelanden m.fl. icke bindande rättsakter under 1997	265
2.1	Svenska mål i EG-domstolen och förstainstansrätten under år 1997	268
2.2	Viktiga domar meddelade av EG-domstolen under 1997...	273
3	Viktigare internationella avtal och överenskommelser ingångna 1997.....	280
4	Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP): gemensamma ståndpunkter och åtgärder samt uttalanden...	283
5	Samarbete i rättsliga och inrikes frågor: gemensamma ståndpunkter och åtgärder m.m.....	291
6	EU-budgeten 1997	293
7.1	Statistik över Sveriges handel med EU:s medlemsländer ..	294
7.2	Statistik över EU:s handel med tredje land	295
8.1	Slutsatser från Europeiska rådets möte i Amsterdam	296
8.2	Slutsatser från Europeiska rådets möte i Luxemburg	310
8.3	Slutsatser från Europeiska rådets extra möte i Luxemburg.....	327
9.1	Svenska ledamöter i Europaparlamentet	341
9.2	Europeiska kommissionens ledamöter.....	344
9.3	Svenska ledamöter i Ekonomiska och sociala kommittén	347
9.4	Svenska ledamöter i Regionkommittén	348
10	Förkortningslista	349
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 19 februari 1998...	352

Den övergripande utvecklingen i Europeiska unionen

Under sommaren 1997 avslutades den regeringskonferens som inletts 1996, vilket resulterade i ett nytt fördrag, det s.k. Amsterdamfördraget. Fördraget kommer att träda i kraft när medlemsländerna har godkänt det i enlighet med sina konstitutionella bestämmelser. Det nya fördraget innebär bl.a. att grunden läggs för att besluta om åtgärder som möjliggör den fria rörligheten för personer. Som ett led i detta införlivas Schengensamarbetet i EU. Sverige har fått gehör för flera av sina prioriterade frågor genom att fördraget innehåller en förstärkt ställning för sysselsättning, jämställdhet, hållbar miljöutveckling och konsumentpolitik. Det införs dessutom en grundläggande offentlighetsprincip. Inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken kommer humanitära, fredsbevarande och fredsfrämjande insatser att göras till unionens uppgifter.

I juli presenterade kommissionen sitt meddelande Agenda 2000, vilket bl.a. innehåller en framåtblickande genomgång av unionens olika politikområden, en översikt av den förestående utvidgningens förväntade effekter på EU, samt yttranden över kandidatländerna. Kommissionen föreslog att medlemskapsförhandlingar skulle inledas med Estland, Polen, Slovenien, Ungern och Tjeckien. Cypern var sedan tidigare klart för förhandlingar. Under hösten har medlemsländerna diskuterat Agenda 2000.

Europeiska rådet beslutade i Luxemburg i december att förhandlingsprocessen skall inledas samtidigt med alla kandidatländer under våren 1998. Samtliga kandidatländer kommer då att få inleda en av kommissionen ledd genomgång av unionens regelverk. De sex länder som av kommissionen ansetts redo för medlemskapsförhandlingar kommer i vår också att få öppna mellanstatliga konferenser.

Vad gäller reformer av unionens politikområden har kommissionen bl.a. föreslagit förändringar av jordbrukspolitiken i syfte att öka konkurrenskraften. För regional- och strukturpolitiken är förslagen bl.a. inriktade på att koncentrera, effektivisera och förenkla insatserna. Kommissionen föreslår att taket för EU:s budget skall vara 1,27 procent av BNI för perioden 2000–2006, vilket är samma andel som 1999, det sista året i innevarande budgetperiod. Budgetförslaget innebär inga nämnvärda förändringar av vare sig utgifternas fördelning, finansieringen eller konstruktionen i övrigt. Jordbruksutgifternas och strukturutgifternas utveckling i förhållande till BNI föreslås också vara oförändrade.

Europeiska monetära unionen (EMU)

Under året intensifierades förberedelserna för starten av den tredje etappen av EMU. Europeiska rådet antog en resolution om ERM 2. Under sommaren antogs den s.k. stabilitets- och tillväxtpakten, vilken syftar till att säkerställa budgetdisciplin i tredje etappen av EMU.

Europeiska rådet antog även en resolution om samordning av den ekonomiska politiken. Där slås fast att Ekofin-rådet står i centrum för samordningen av medlemsstaternas ekonomiska politik. Ministrarna från de

stater som ingår i EMU får dock mötas informellt för att diskutera frågor som har samband med det särskilda ansvar som de delar för den gemensamma valutan (euron). Varje gång frågor av gemensamt intresse berörs skall de diskuteras av ministrarna från samtliga medlemsländer.

Regeringen har föreslagit och riksdagen har beslutat att Sverige inte skall införa euron när den tredje etappen av EMU inleds den 1 januari 1999, men att Sverige bör hålla dörren öppen för ett eventuellt senare deltagande. Sverige har ett stort intresse av att EMU blir framgångsrikt.

Schengen

Vid Europeiska rådets möte i Amsterdam beslutades att Schengensamarbetet skall införlivas i EU. Norge och Island skall associeras till genomförandet av Schengenregelverket genom särskilda avtal baserade på samarbetsavtalen från 1996. Arbetet har därutöver dominerats av frågan om anslutningen av Italien, Grekland och Österrike till det operativa samarbetet.

Det ekonomiska och sociala samarbetsområdet

Den inre marknaden för varor, personer, tjänster, kapital

En handlingsplan för den inre marknaden antogs av Europeiska rådet i Amsterdam. Beträffande tullagstiftning har man under året diskuterat bl.a. gränsöverskridande tillstånd. Medlemsstaterna har också arbetat med att genomföra det strategiska åtgärdsprogrammet Tull 2000. Under året trädde avtal om gränstillsamarbete i kraft mellan EG och Norge.

Beträffande den fria rörligheten för tjänster ägnades stor uppmärksamhet åt det finansiella området, dvs. bank-, försäkrings- och värdepappersfrågor. Vidare gick arbetet med regler för telekommunikationer inom unionen in i slutfasen inför avregleringen av telemarknaden.

Genom Amsterdamfördraget införlivas det sociala avtalet i EG-fördraget. Arbetet i den kommitté för sysselsättnings- och arbetsmarknadsfrågor som inrättades 1996 har under 1997 koncentrerats till att upprätta och utveckla instrument för en effektiv övervakning och utvärdering av sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitiken samt att identifiera goda exempel. En resolution om tillväxt och sysselsättning har antagits.

En politisk överenskommelse om att förbjuda direkt och indirekt tobaksreklam har träffats.

Inom arbetsrätten har EU bl.a. ägnat sig åt frågor om deltidsarbete och arbetstagarinflytande. På jämställdhetsområdet har uppmärksamhet ägnats bland annat åt s.k. positiv särbehandling.

Skatter, EU:s budget, åtgärder mot fusk och andra oegentligheter

Rådet beslutade om ett skattepaket bestående av en uppförandekod för företagsbeskattning, ett framtida direktiv om beskattning av ränte- och royaltybetalningar mellan företag samt riktlinjer för ett framtida direktiv om sparande.

Sveriges avgift till EU 1997 uppgick enligt preliminärt utfall för statsbudgeten till 20 181 miljoner kronor. Återbetalningen till följd av infasningsöverenskommelsen motsvarade 661 miljoner kronor. Nettoavgiften blev därmed 19 520 miljoner kronor. Återflödet till Sverige uppgick år 1996 till ca 10,8 miljarder kronor. För 1997 finns ännu inga slutliga beräkningar, men återflödet förväntas bli något högre 1997 än 1996.

Kontrollen över hur EU:s budgetmedel används har givits stor uppmärksamhet. Kommissionen har bl.a. beslutat om en ny förordning med minimistandard för medlemsländernas finansiella kontroll av strukturfondsmedlen.

Transporter, näringspolitik, energi, immaterialrätt

Arbetet på transportområdet har fokuserats på säkerhetsfrågor, på att stärka konkurrenskraften hos miljövänliga transportslag och på förhållandet till tredje länder på marknaden för transporttjänster. I fråga om landtransporterna har arbetet med att vitalisera gemenskapens järnvägar fortsatt. För luftfarten har frågorna om den gemensamma flygtrafikledningen och flygsäkerheten varit framträdande i rådsarbetet. Sjöfartsfrågorna har koncentrerats kring säkerhetsaspekter, relationer till tredje länder och arbetet med att utforma en gemensam sjöfartspolitik.

Arbetet inom näringspolitiken har fokuserats på frågor om konkurrenskraft, särskilt inom tekoindustrin och informations- och kommunikationsindustrin. Vad gäller branschfrågor har man i övrigt ägnat uppmärksamhet åt stöd till motorfordons- och varvsindustrin. Den s.k. Davignongruppen har under året lämnat förslag rörande arbetstagarinflytande i s.k. Europabolag.

På energiområdet har arbetet dominerats av behandlingen av kommissionens förslag till direktiv om gemensamma regler för en inre marknad för naturgas. En gemensam ståndpunkt antogs i december. Rådet har antagit en resolution, vari kommissionen uppmanas att utarbeta en strategi för att främja förnybara energikällor. Rådet har även antagit slutsatser om klimatförändringar och energipolitik.

På immaterialrättens område antog rådet bl.a. en gemensam ståndpunkt om mönsterskydd och en gemensam ståndpunkt om rättsligt skydd för biotekniska uppfinningar.

Jordbruk, fiske

Förslagen till reform av den gemensamma jordbrukspolitiken som presenterades i Agenda 2000 diskuterades mycket av jordbruksministrarna under hösten 1997. Ministrarna presenterade sina slutsatser av diskussionerna för Europeiska rådet i december. En WTO-panel fastslog att EU:s bananregim inte är förenlig med WTO:s regler. EU har åtagit sig att följa panelens utslag och ändra regimen. Som en åtgärd för att motverka den s.k. galna ko-sjukan har kommissionen föreslagit att användning av s.k. specificerat riskmaterial från slaktavfall skall förbjudas. Sådant riskmaterial, som är en viktig ingrediens i de flesta läkemedel, har visat sig

svårt att ersätta, vilket gjort att ikraftträdandet av förbudet har skjutits fram. Skr. 1997/98:60

På fiskeområdet kunde länderna runt Nordostatlanten för första gången nå en överenskommelse om total tillåten fångstmängd och fördelning av den atlanto-skandiska sillen. Allt skarpare kritik har riktats mot de fiskeavtal som EU sluter med bl.a. afrikanska länder. Kommissionen skall därför se över avtalen och ge förslag till riktlinjer för dem. Beslut har tagits om autonoma tullkvoter för vissa fiskprodukter. Resultatet blev tillfredsställande för den svenska fiskerieringen.

Konsumentpolitik, livsmedel

Genom det nya Amsterdamfördraget stärks konsumenternas ställning i EU. Konsumentintresset har getts en större tyngd i gemenskapens arbete med livsmedelsfrågor. Under hösten presenterade kommissionen en ny strategi på livsmedelssäkerhetsområdet som syftar till att förstärka skyddet för människors hälsa. I övrigt pågick arbetet inom områdena marknadsföring, tvistlösning, finansiella och köprättsliga frågor samt miljömärkning.

Kommissionen har presenterat en grönbok om livsmedelslagstiftning, och medlemsstaterna har yttrat sig om den. Arbetet med förenkling av ett antal livsmedelsstandarder har fortsatt. Sverige har i rådet tagit upp frågan om att inte alla medlemsstater uppfyller sina åtaganden när det gäller den svenska salmonellagarantin. Kommissionen har gett Sverige sitt stöd.

Miljö, regional- och strukturpolitik

Inom miljöområdet presenterade kommissionen i mars sitt meddelande om en strategi för att bekämpa försurningen. Mycket uppmärksamhet ägnades åt förberedelser inför klimatkonferensen i Kyoto i december. EU har agerat samordnat i dessa förhandlingar och har förberett gemensamma ståndpunkter inför de olika förhandlingsmötena. Andra viktiga frågor under året rörde kretsloppsanpassning, kemikalier och bekämpningsmedel samt åtgärder för att värna biologisk mångfald. Rådet har även behandlat nya förslag om skärpta avgaskrav för fordon.

Under innevarande programperiod 1995–1999 kommer Sverige att ta emot sammanlagt drygt 12 miljarder kronor från strukturfonderna. Åren 1995–1996 var arbetet inriktat på att utforma strukturfondsprogram och bygga upp en organisation för genomförandet av dessa i Sverige. Först under 1997 kunde verksamheten komma i gång i full skala. Kommissionen godkände i december förslag till program inom gemenskapsinitiativ rörande Östersjön och Nordsjön.

Utbildning, forskning, kultur och medier, informationsteknik

På utbildningsområdet antog man resolutioner och slutsatser rörande bl.a. lärarutbildning om informationsteknik och kvalitet i utbildningen. Ett projekt om ett europeiskt skoldatanät, initierat av Sverige, startade också under året. Förberedelser för de associerade ländernas deltagande i ut-

bildningsprogrammen intensifierades, och man fattade beslut om att öppna programmen för fyra av länderna. Europeiska rådet angav utbildning och livslångt lärande som nyckelfaktorer för tillväxt och sysselsättning.

Inom forskningsområdet har arbetet dominerats av förberedelser för det femte ramprogrammet för forskning och utveckling 1998–2002. Förhandlingar inleddes i slutet av 1997.

Inom kultur och medier präglades rådsarbetet av en första diskussion om framtiden för EU:s verksamhet på kulturområdet, en revidering av kulturprogrammen och kulturhuvudstadsprojektet samt fortsatta diskussioner om den audiovisuella garantifonden. Beslut har fattats om Ariane- och Raphaelprogrammen samt TV-direktivet.

Ett flerårigt gemenskapsprogram för att stimulera etablerandet av informationssamhället Europa antogs. En deklaration om globala nätverk har undertecknats, där man bl.a. behandlar elektronisk handel. Kommissionen har antagit en handlingsplan för säker användning av Internet.

Europeiska unionens förbindelser med omvärlden

Det nya Amsterdamfördraget återspeglar den ambition som finns hos medlemsstaterna att öka EU:s handlingsförmåga och effektivitet i den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Genom fördraget införs en ny beslutstyp, gemensamma strategier. En gemensam enhet för politisk planering och tidig varning kommer att inrättas. Under 1997 har medlemsstaterna genomfört gemensamma *démarches* i ett antal frågor. EU har även enats om gemensamma ståndpunkter bl.a. om stöd till konfliktförebyggande i Afrika, insatser i Albanien samt fortsatta sanktioner mot Burma. Stöd har lämnats till fredsprocessen i Mellanöstern och till insatser för valprocessen i Bosnien-Hercegovina.

Ett viktigt syfte med unionens förbindelser med omvärlden är att verka för mänskliga rättigheter. Samarbetet om dessa frågor utgör en väsentlig del i konfliktförebyggande och fredsbevarande insatser. Mellan EU-länderna sker ett regelbundet och omfattande samarbete i FN-frågor.

Handelspolitik, utvecklingssamarbete

Sverige har tillsammans med andra medlemsstater fortsatt att verka för en fri världshandel med utgångspunkt i det multilaterala regelverket inom ramen för världshandelsorganisationen WTO. Tre för Sverige viktiga avtal har slutförts inom WTO: om handel med bastelekomunikationstjänster, om borttagande av tullar på IT-området samt om handeln med finansiella tjänster.

I fråga om EU:s utvecklingssamarbete enades medlemsstaterna om en gemensam ståndpunkt beträffande samfinansieringsprojekt mellan EU och enskilda organisationer i medlemsstaterna samt beträffande det arbete som genomförs av icke-statliga organisationer. Vidare har rådet antagit en förordning om upphandling av livsmedelsbistånd, där det bl.a. anges att lokal produktion och marknad skall främjas.

EU har omfattande bilaterala och regionala förbindelser. Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) fungerade väl. Beträffande relationerna till de öst- och centraleuropeiska stater som ansökt om EU-medlemskap koncentrerades ansträngningarna till att förbereda dessa länder för ett framtida medlemskap i unionen.

Inom samarbetet mellan EU och de tolv Medelhavsländerna har parterna diskuterat ett fördjupat ekonomiskt, politiskt och kulturellt/socialt samarbete. De har även diskuterat ett handlingsprogram för prioriterade åtgärder på miljöområdet.

EU ökade på olika sätt sin närvaro i Mellanöstern, liksom sina politiska och ekonomiska ansträngningar för att fredsprocessen skall lyckas. EU var ordförande i den multilaterala arbetsgruppen för regional ekonomisk utveckling i Mellanöstern inom ramen för Madridprocessen.

EU har på olika sätt sökt medverka till en positiv utveckling i Afrika. EU stöder i första hand regionala lösningar på problemen i Stora sjöregionen och har bl.a. fortsatt att verka för en internationell konferens om fred, säkerhet och utveckling under ledning av FN och Afrikanska enhetsorganisationen. Rådet har bl.a. antagit en gemensam position om förebyggande av konflikter i Afrika.

De amerikanska sanktionslagarna (t.ex. Helms-Burton) utgör fortsatt centrala diskussionsämnen i dialogen med USA och Kanada. I april slöts en delöverenskommelse mellan EU och USA, vilket innebär att USA skjuter upp tillämpningen av den möjlighet lagen erbjuder till privaträttsliga processer i USA mot företag som handlar med nationaliserad egendom på Kuba.

EU och Mexiko enades i juli om ett avtal om ekonomiskt partnerskap, politisk samordning och samarbete.

Den process av närmande mellan EU och Asien som inleddes under 1996 har fortsatt under 1997. Samarbetsavtal mellan EU och Laos respektive Kambodja har slutits. EU har fortlöpande en dialog om avregleringar med Japan.

Samarbete i rättsliga och inrikes frågor

Inom det polisiära samarbetet har förberedelser för inrättandet av Europol ägt rum. Ett antal temamöten och seminarier om narkotikabekämpning har hållits. I syfte att stärka och samordna narkotikaarbetet inom EU:s olika samarbetsområden inrättades under våren 1997 den s.k. horisontella narkotikaarbetsgruppen.

Arbetet med en ny konvention om internationell behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål fortsatte. Arbetet med den s.k. delgivningskonventionen avslutades. Rådet har antagit en handlingsplan mot den organiserade brottsligheten, innehållande 15 riktlinjer och 30 särskilda rekommendationer. Rådet har även antagit en gemensam åtgärd angående bekämpning av människohandel och sexuellt utnyttjande av barn.

En guide för effektiva metoder för personkontroll vid de yttre gränserna har tagits fram. Dokumentet har överlämnats till de central- och

östeuropeiska ansökarländerna. Den s.k. Dublinkonventionen med regler om i vilket land en asylsökandes ansökan skall prövas trädde i kraft. Skr. 1997/98:60

År 1997 fäste EU särskild vikt vid kampen mot rasism, bl.a. genom att året utsetts till Europaåret mot rasism.

DEL 1 DEN ÖVERGRIPANDE UTVECKLINGEN I EUROPEISKA UNIONEN

Skr. 1997/98:60

1 Samarbete i svenskt och europeiskt intresse

1997 var Sveriges tredje år som medlem i Europeiska unionen. Verksamheten i EU präglades av arbetet med att förbättra och fördjupa samarbetet samt att förbereda unionen på att ta emot nya medlemmar. Ordförandeland under det första halvåret var Nederländerna och under det andra Luxemburg.

Fred är Europeiska unionens yttersta syfte. Erfarenheterna från återkommande europeiska storkrig och två världskrig ligger bakom uppbyggandet av det som i dag är EU. Den grundläggande tanken är att genom integration och samarbete knyta Europas länder och folk så nära varandra att krig inte skall kunna uppkomma. EU-samarbetet har varit framgångsrikt. Historiska fiender har försonats. I dag är det omöjligt att tänka sig ett krig mellan EU:s medlemsländer.

Under det kalla kriget var dock integrationen begränsad till Väst-europa. För Sveriges del skulle i det läget ett medlemskap ha stått i strid med alliansfriheten. De politiska omvälvningarna i slutet av åttiotalet och början av nittiotalet öppnade nya möjligheter för Europa och för Sverige. Kommunismen kollapsade och demokratin segrade i flertalet länder i Central- och Östeuropa. Samtidigt visade konflikten i forna Jugoslavien att krig kunde bryta ut mitt i Europa.

Den historiska uppgiften är nu att överbrygga den politiska och ekonomiska klyftan mellan väst och öst och att skapa ett Europa präglat av fred och välfärd, utan murar mellan länder och folk. Under 1997 fattade EU vid sitt toppmöte i Luxemburg i december det avgörande beslutet att inleda förhandlingsprocessen med de tio länder i Central- och Östeuropa samt Cypern vilka ansökt om medlemskap. Det viktigaste motivet för denna förestående utvidgning är detsamma som en gång banade väg för den europeiska integrationen, nämligen att genom ekonomiskt och politiskt samarbete minska risken för krig och konflikter. Detta är en politik som också ger Sverige ökad trygghet och säkerhet.

Samtidigt med arbetet att utvidga unionen fördjupas och effektiviseras samarbetet. EU strävar efter att tydligare inrikta sig på de områden som upplevs som mest relevanta av medborgarna. Dit hör exempelvis frågor om fred, sysselsättning, arbetet för en god miljö, jämställdhet och kamp mot brottslighet. Det är en utveckling av samarbetet som Sverige starkt stöder.

Medlemskap i EU är ett uttryck för en vilja att solidariskt ta ansvar för gemensamma angelägenheter. Samarbetet inom ekonomi, inre marknad, kultur, forskning med mera ökar möjligheterna att skapa arbete och välfärd i medlemsländerna. Under 1997 fattades viktiga beslut för att bättra samordna kampen mot arbetslösheten. Vid det extra toppmötet i Luxemburg i november antogs omfattande riktlinjer för sysselsättningspolitiken som i allt väsentligt överensstämmer med svenska ambitioner på området.

Den ekonomiska och monetära unionen (EMU) övergår den 1 januari 1999 till den tredje etappen. En gemensam centralbank upprättas och en

gemensam valuta införs. Det är i svenskt intresse att valutaunionen blir framgångsrik. Riksdagen har beslutat att Sverige inte bör delta från starten 1999 med hänsyn till bristande folkligt stöd.

Den inre marknaden är i det närmaste genomförd. Återstår gör framför allt att förverkliga den fria rörligheten för personer. Viktiga beslut för att säkra att hela unionen blir ett område med frihet, säkerhet och rättvisa för medborgarna fattades under 1997. En väl fungerande inre marknad är av stor betydelse för svensk handel och ekonomi. Den handlingsplan som EU antagit för att förbättra den inre marknadens funktion ligger väl i linje med Sveriges syn på hur arbetet skall drivas vidare på detta område.

EU fortsätter att utveckla den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP). Genom denna samverkan kan medlemsländerna tillsammans få ett större inflytande och spela en mer aktiv roll på den världspolitiska scenen än om länderna hade agerat var och ett för sig. Det gäller särskilt ett mindre medlemsland som Sverige. Genom att påverka den gemensamma politiken har Sverige kunnat få större inflytande också i andra internationella organisationer. EU är världens största biståndsgivare och verkar aktivt för att förebygga och bilägga konflikter i världen. EU tar ett särskilt stort ansvar i återuppbyggnadsarbetet i forna Jugoslavien, för Albanien samt spelar en aktiv roll i exempelvis Mellanöstern och vid de stora sjöarna i Afrika (Rwanda och Burundi).

En grundläggande princip för samarbetet är att beslut skall fattas så nära medborgarna som möjligt. Ett fördjupat europeiskt samarbete är nödvändigt och rationellt på vissa områden. Andra frågor hanteras bäst i medlemsländerna. Sverige värnar om denna s.k. närhetsprincip i EU-arbetet. Detta innebär t.ex. att EU-budgeten endast skall finansiera åtgärder när EU-nivån innebär ett mervärde jämfört med nationella åtgärder och nationell finansiering. En god avvägning mellan den europeiska och den nationella kompetensen är i allas intresse och stärker medborgarnas förtroende för samarbetet inom EU.

Regeringen fäster stor vikt vid att medborgarna engagerar sig i de europeiska frågorna. Europafrågorna spänner över ett brett fält. Huvuddelen av det som behandlas inom EU sammanfaller med inrikespolitiska frågeställningar. EU erbjuder ännu en demokratisk arena för frågor av gemensamt intresse.

Sverige skall som medlem aktivt verka för att förbättra och stärka samarbetet inom unionen. Det är viktigt att reformer med en annan inriktning av politiken genomförs på flera områden. Medlemskapets möjligheter att tillgodose såväl europeiska som svenska intressen skall tas till vara beslutsamt och i en anda av solidaritet.

Under 1997 har Sverige på ett framgångsrikt sätt kunnat föra fram sina synpunkter inom en mängd områden, inte minst i samband med förhandlingarna om Amsterdamfördraget och beslutet om att inleda utvidgningsprocessen. Sveriges inflytande står väl i nivå med det som jämförbara medlemsländer har.

EU har med Danmark, Finland och Sverige som medlemmar fått en förstärkt nordisk dimension. Detta har bidragit till större genomslag på olika sakområden för svenska och nordiska synpunkter.

Under första halvåret 1997 prioriterade Sverige det reformarbete som fördes inom regeringskonferensens ram och som resulterade i Amsterdamfördraget, vilket för närvarande ratificeras i medlemsländerna.

Under andra halvåret prioriterade Sverige arbetet inför det extra toppmötet om sysselsättningen, som hölls i november, samt förberedelserna för beslutet om att inleda utvidgningsprocessen, vilket fattades i december. Sverige fäste stor vikt vid arbetet på en reformering av EU:s jordbruks-, regional- och strukturpolitik samt vid utformning, finansiering och användning av EU:s budget. Inga avgörande beslut fattades dock om dessa senare frågor under 1997.

Sverige har på miljöområdet prioriterat arbetet med försumningsstrategin med utgångspunkt från kommissionens under året presenterade meddelande. På kemikalieområdet har betydande ansträngningar gjorts vad gäller de s.k. övergångslösningarna.

Regeringen har aktivt drivit frågor om ökad öppenhet och insyn i EU:s institutioner. Vidare skall nämnas kampen mot den organiserade brottsligheten, bl.a. narkotikabekämpning.

På konsumentområdet har bl.a. aktiva insatser gjorts beträffande hälsa och livsmedelssäkerhet.

I unionens förbindelser med omvärlden fäste Sverige särskild vikt vid den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och unionens arbete för att främja fred och utveckling i världen.

Ett omfattande arbete har lagts ner på förberedelserna av den tredje etappen av EMU, bl.a. i förhandlingarna om stabilitets- och tillväxtpakten.

I det följande ges en översikt över Europeiska rådets möten under 1997. Besluten av Europeiska rådet, som också kallas EU:s toppmöte, redovisas i avsnitten 2.2, 3.1, 11.1, 11.2. Vid Europeiska rådets möten har från svensk sida deltagit statsminister Göran Persson samt utrikesminister Lena Hjelm-Wallén. Vid mötet i Amsterdam och de båda i Luxemburg deltog även finansminister Erik Åsbrink.

1.2 Europeiska rådets möte i Amsterdam: Ny grundlag för EU

Efter över ett år av förhandlingar enades EU:s stats- och regeringschefer i Amsterdam i mitten av juni 1997 om ett nytt fördrag. Mötet hade även föregåtts av ett extra möte med Europeiska rådet i Noordwijk i slutet av maj.

Det nya fördraget kom att kallas Amsterdamfördraget och innebär nya villkor för samarbetet på en rad områden. Det gäller till exempel de av Sverige prioriterade frågorna om sysselsättningen, miljön, öppenheten, jämställdheten, konsumentpolitiken och utrikes- och säkerhetspolitiken. Viktiga reformer beslutades också när det gäller hur EU skall skapa fri rörlighet för personer inom EU och effektivare bekämpa internationell brottslighet.

Däremot kunde en mer omfattande institutionell reform inte beslutas. Förändringarna när det gäller beslutsregler och röstviktning inom EU:s institutioner vid en utvidgning av unionen blev relativt begränsade. Toppmötet beslutade därför att en ny regeringskonferens för dessa frågor skall sammankallas när antalet medlemmar i unionen överstiger tjugo.

Regeringen bedömer att Amsterdamfördraget innebär väsentliga förbättringar av samarbetet inom EU på en rad områden. Framför allt gäller det sysselsättningen, som får en betydligt mer framskjuten plats i fördraget. De svenska kraven har i stor utsträckning tillgodosetts även inom de andra områden Sverige prioriterat.

Regeringen var beredd att fatta ett mer genomgripande beslut i de institutionella frågorna, men oenigheten bland medlemsländerna var för stor. De framsteg som gjordes i det avseendet utgör dock en tillräcklig grund för EU att gå vidare i arbetet med att ta emot nya medlemmar. Amsterdammötet innebär grönt ljus för utvidgningen, vilket var dess kanske viktigaste uppgift.

1.3 Europeiska rådets extra möte i Luxemburg: Samlad strategi mot arbetslösheten

Ett extra toppmöte om sysselsättningen hölls i Luxemburg i november. Ett syfte var att i enlighet med den nya sysselsättningsavdelningen i Amsterdamfördraget utarbeta gemensamma riktlinjer för ökad sysselsättning.

De antagna riktlinjerna ligger väl i linje med svensk politik. Det gäller särskilt åtgärder för att, framför allt genom utbildning, stärka individens ställning på arbetsmarknaden och prioriteringen av frågan om jämställdhet mellan män och kvinnor.

Toppmötet enades om övergripande mål för att stödja de arbetslösa. Målen innebär bl.a. att varje arbetslös vuxen skall erbjudas någon form av åtgärd innan ett år av arbetslöshet gått. För ungdomar gäller motsvarande inom ett halvår. Vidare bör varje medlemsstat sträva efter att ett ökat antal arbetslösa erbjuds utbildning.

Ett centralt element i den nya avdelningen är en aktiv övervakning av medlemsstaternas sysselsättningspolitik.

Sysselsättningsriktlinjerna följs upp av nationella handlingsplaner, och en första avstämning av dessa sker vid Europeiska rådets möte i Cardiff i juni 1998.

1.4 Europeiska rådets möte i Luxemburg: Historiskt beslut om utvidgning

Europeiska rådets möte i Luxemburg den 12–13 december 1997 är historiskt. Vid mötet gav EU beskedet att de tio kandidatländerna från Öst- och Centraleuropa samt Cypern är välkomna att bli medlemmar så snart de uppfyllt villkoren för medlemskap. Efter hårda förhandlingar under hela hösten beslutade toppmötet även hur förhandlingsprocessen skall läggas upp.

Sverige och Danmark bedrev ett intensivt arbete för att alla ansökarländer skulle inkluderas i utvidgningsprocessen från dess start. Enligt det föreliggande förslaget från kommissionen skulle förhandlingar endast inledas med sex av kandidatländerna.

Den kompromiss som antogs vid mötet innebär att utvidgningsprocessen inleds gemensamt med alla länder. Alla länder deltar i genomgången av EU:s regelverk. Sex länder – Estland, Polen, Tjeckien, Ungern, Slovenien och Cypern – får starta de konkreta förhandlingarna först, med möjlighet för de övriga att ansluta sig. Det betyder att väsentliga element i det gemensamma förslaget från Sverige och Danmark fått gehör.

Vid toppmötet beslutades också att en europeisk konferens skall hållas med deltagande av medlemsländerna, de elva kandidatländerna samt Turkiet.

Förberedelserna för EMU fortsatte. En resolution antogs om samordning av ekonomisk politik, externa aspekter av EMU och rådets dialog med Europeiska centralbanken (ECB).

2 Regeringskonferensen 1996–1997

EU:s regeringskonferens 1996–1997 sammankallades i enlighet med artikel N 2 i Fördraget om Europeiska unionen (Unionsfördraget). Inom ramen för konferensen förhandlade medlemsländernas regeringar om ändringar och tillägg i grundfördragen. I förhandlingen deltog också Europeiska kommissionen.

2.1 Förhandlingen 1997

Under nederländskt ordförandeskap kunde de praktiska förhandlingarna i regeringskonferensen avslutas vid Europeiska rådets möte i Amsterdam den 16–17 juni.

Vårens förhandlingar var inledningsvis inriktade på att man skulle försöka nå fram till en lösning av de institutionella frågor som inte behandlades med särskilda förslag i det utkast till nytt fördrag som presenterades för Europeiska rådet i Dublin i december 1996. Under senare delen av våren kom resterande frågor återigen upp på dagordningen. Beträffande behandlingen av en del av frågorna fanns det anledning att avvakta utgången av det brittiska underhusvalet den 1 maj.

Slutfasen av konferensen blev mycket intensiv. I syfte att på ett tidigt stadium identifiera de frågor som kunde komma att utgöra problem i slutskedet hölls ett extra möte med Europeiska rådet i Noordwijk i Nederländerna den 23 maj.

Vid toppmötet i Amsterdam kunde stats- och regeringscheferna nå politisk enighet om ett nytt fördrag. Efter juridisk och språklig granskning färdigställdes det nya fördraget på unionens elva officiella språk. Till sammans med regeringskonferensens slutakt undertecknades fördraget av unionens utrikesministrar den 2 oktober i Amsterdam. Fördraget kommer

att träda i kraft när medlemsländerna har godkänt det i enlighet med sina konstitutionella bestämmelser. Skr. 1997/98:60

Samråd med riksdagen

Utgångspunkten för regeringens ställningstaganden i regeringskonferensen utgjordes av skrivelsen EU:s regeringskonferens 1996 och riksdagens behandling av den (skr. 1995/96:30, bet. 1995/96: UU13, rskr. 1995/96:199). Till detta underlag lades under våren också vad riksdagen hade uttalat om regeringskonferensen i samband med behandlingen av regeringens skrivelse Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 1996 (skr. 1996/97:80, bet 1996/97:UU13, rskr 1996/97:269).

I enlighet med den ordning som etablerats fortsatte också under slutfasen av regeringskonferensen ett intensivt samråd mellan regeringen och riksdagen främst inom ramen för EU-nämnden.

2.2 Amsterdamfördraget

Det nya fördraget innebär inte någon grundläggande förändring av EU-samarbetets karaktär. EU förblir en sammanslutning av självständiga stater som inom ramen för gemenskapssamarbetet i vissa fall överlåtit beslutsbefogenheter till gemensamma institutioner. Amsterdamfördraget ändrar inte heller den grundläggande struktur för samarbetet som etablerades genom Unionsfördraget.

Amsterdamfördraget består av tre delar. Den första delen innehåller materiella ändringar i grundfördragen. Den andra delen innehåller resultatet av arbetet med att förenkla grundfördragen. Dessa bestämmelser syftar inte till att ändra de materiella reglerna. Fördragets tredje del innehåller allmänna och avslutande bestämmelser, bland vilka märks bestämmelsen om att artiklarna i Unionsfördraget och EG-fördraget skall numreras om. Regeringskonferensen enades vidare om att anta 13 protokoll, som har samma rättsliga status som de fördrag till vilka de har fogats. Regeringskonferensen antog 51 gemensamma förklaringar samt beaktade 8 förklaringar av olika medlemsstater.

De viktigaste delarna av resultatet redovisas i det följande i enlighet med den uppdelning av frågorna som tillämpades i regeringskonferensen.

2.2.1 Frihet, säkerhet och rättvisa

De grundläggande rättigheternas ställning i fördragen stärks. Det läggs fast att EU bygger på ett antal gemensamma principer, däribland respekten för de mänskliga rättigheterna, som måste respekteras av både medlemsstater och stater som aspirerar på medlemskap. Det införs en procedur som möjliggör att rättigheter som tillkommer en medlemsstat enligt fördragen tillfälligt upphävs för en medlemsstat som inte respekterar de grundläggande principerna. Endast stater som respekterar unionens grundläggande principer kan ansöka om medlemskap. EG-domstolens

rättsliga kontroll av att institutionerna respekterar Europakonventionen fördragsfästs och skall omfatta även rättsliga och inrikes frågor.

Gemenskapens befogenhet att vidta åtgärder mot diskriminering utökas. Rådet får enhälligt besluta om åtgärder för att förhindra diskriminering på grund av kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder eller sexuell läggning. Medlemsstaterna är också eniga om att de funktionshindrades situation skall beaktas när inre marknadslagstiftning beslutas.

Inom ramen för målet att göra unionen till ett område av frihet, säkerhet och rättvisa lägger man grunden för att senast inom fem år besluta om sådana åtgärder som möjliggör att den fria rörligheten för personer säkerställs. Samtidigt införs bestämmelser som syftar till att stärka polis-samarbetet och samarbetet i straffrättsliga frågor för att den fria rörligheten för personer inte skall genomföras till priset av minskad säkerhet för de människor som bor i unionen. Som ett led i genomförandet av den fria rörligheten för personer överförs vissa samsamarbetsområden inom det nuvarande mellanstatliga samarbetet i rättsliga och inrikes frågor till gemenskapssamarbetet.

Vidare införlivas Schengensamarbetet i EU. Bestämmelserna i Schengenregelverket överförs till EU och infogas i de delar av EU:s regelverk där de enligt sitt innehåll hör hemma.

Den fria rörligheten för personer genomförs på ett sätt som innebär att den nordiska passfriheten kan bibehållas. Norge och Island garanteras samsamarbetsavtal med EU baserade på deras nuvarande avtal med Schengenländerna.

Samarbetet i polisfrågor och straffrättsliga frågor effektiviseras. Institutionerna och särskilt domstolen får en utökad roll, utan att samsamarbetets grundläggande mellanstatliga karaktär förändras. I polissamarbetet ges Europol vissa operativa uppgifter. Organisationen förblir dock ett verktyg för medlemsstaternas myndigheter och ges inte självständiga befogenheter.

2.2.2 Unionen och medborgaren

Målet om en hög sysselsättning kommer till starkare uttryck i fördragen. En ny avdelning i EG-fördraget innehåller artiklar som skapar en fast grund för ett strukturerat samarbete. Huvudansvaret för sysselsättningspolitiken ligger kvar hos medlemsstaterna. Dessas nationella politik skall samordnas inom EU. Rådet skall fastställa särskilda sysselsättningspolitiska riktlinjer och övervaka hur länderna efterlever riktlinjerna. Vid behov skall rådet avge rekommendationer till medlemsstaterna.

EG:s politik på det sociala området blir ett intresse för samtliga medlemsstater genom att bestämmelserna i det sociala avtalet blir en del av EG-fördraget.

Betydelsen av de fackliga rättigheterna lyfts fram särskilt genom hänvisningar till Europarådets och EG:s sociala stadgor. Gemenskapen får befogenhet att besluta om programsamarbete för att bekämpa social utslagning.

Jämställdhet mellan kvinnor och män blir ett grundläggande mål som även skall genomsyra all unionens politik. Gemenskapen får en uttrycklig befogenhet att vidta åtgärder för att öka jämställdheten mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden och när det gäller rätten till lika lön. Regler införs också som innebär att positiv särbehandling som ett medel för att uppnå jämställdhet uttryckligen tillåts.

På miljöområdet läggs det grundläggande målet om en hållbar utveckling fast i fördragen. Miljöskyddskraven får en viss särställning bland de intressen som skall beaktas vid utformningen av unionens politik på olika områden. Samtidigt som förutsättningarna förbättras för den gemensamma miljöpolitiken och kraven på gemenskapen att beakta miljökraven skärps, förstärks också den s.k. miljögarantin.

EG-fördragets konsumentpolitiska avdelning förstärks. Gemenskapens befogenhet att vidta åtgärder särskilt för att tillvarata konsumenternas intressen förtydligas.

Medlemsstaternas och gemenskapens skyldighet att beakta djurens välbefinnande vid utformningen av sin politik inom relevanta områden fördragsfästs genom ett protokoll.

Subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen stärks genom att de gällande politiska riktlinjerna för tillämpning av principerna fördragsfästs i ett protokoll till EG-fördraget.

På öppenhetsområdet får EU en grundläggande offentlighetsprincip som innebär att medborgare och de som är bosatta i EU skall ha rätt att ta del av parlamentets, rådets och kommissionens handlingar. Handlingsoffentlighet blir därmed huvudregel inom de tre centrala institutionerna. De närmare bestämmelserna om öppenheten, bl.a. sekretessbestämmelser, skall läggas fast i en rättsakt som beslutas av parlamentet och rådet gemensamt.

2.2.3 En effektiv och sammanhängande utrikespolitik

Samarbetet inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken fördjupas, och förutsättningarna för ett effektivt samarbete förbättras. Samtidigt behåller samarbetet sin grundläggande mellanstatliga karaktär.

Samarbetet fördjupas särskilt genom att Petersbergsuppgifterna (humanitära, fredsbevarande och fredsfrämjande insatser) görs till unionens uppgifter. Härigenom förbättras EU:s förmåga till krishantering, i enlighet med Sveriges och Finlands förslag som lades fram vid regeringskonferensen. De justerade formuleringarna i fördraget när det gäller ett gemensamt försvar och EU:s relation till Västeuropeiska unionen (VEU) innebär inte några åtaganden vare sig att successivt utveckla ett gemensamt försvar inom unionen eller att integrera VEU med EU.

Samarbetet effektiviseras genom reformer av reglerna för beslutsfattande. Rådet skall besluta med kvalificerad majoritet när det gäller beslut på grundval av enhälligt antagna gemensamma strategier från Europeiska rådet. Även beslut som syftar till att genomföra gemensamma åtgärder och gemensamma ståndpunkter skall fattas med kvalificerad majoritet. De beslut som fattas med sådan majoritet kommer alltid att baseras på ett grundläggande enhälligt beslut. Möjligheten att fatta beslut

med kvalificerad majoritet omfattar inte den s.k. försvarsdimensionen. Medlemsstaterna behåller sin vetorätt också vad gäller de beslut som skall fattas med kvalificerad majoritet. Varje medlemsstat kan motsätta sig att beslut tas på det sättet under åberopande av viktiga och uttalade skäl som rör nationell politik. Vilka frågor som påkallar att vetorätten utnyttjas bedömer varje medlemsstat suveränt.

Vid enhälliga beslut kompletteras vetorätten av en möjlighet till s.k. konstruktivt avstående. Detta möjliggör för en medlemsstat att inte bli skyldig att tillämpa ett beslut samtidigt som de medlemsstater som önskar fatta beslut inte hindras att göra det.

EU:s gemensamma analys- och planeringsfunktion stärks genom inrättandet av en särskild enhet som både skall arbeta med långsiktig planering och kunna agera med kort varsel. Enheten skall lyda under rådets generalsekreterare, som genom Amsterdamfördraget också får funktionen som s.k. hög representant för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

När det gäller de yttre ekonomiska förbindelserna innehåller fördraget endast en möjlighet för rådet att enhälligt besluta om att förfarandet enligt EG-fördraget artikel 113 skall tillämpas också när det gäller tjänster och inom immaterialrättsområdet.

Rådet kan enhälligt fatta beslut om att ingå internationella avtal som är nödvändiga för genomförandet av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Fördraget ger dock inte unionen formell status som juridisk person.

2.2.4 Unionens institutioner samt ett närmare samarbete – flexibilitet

Regeringskonferensen förmådde inte enas om en reform av röstviktningen i rådet och av kommissionens sammansättning. Genom ett protokoll beslutades att de större medlemsstaterna, som i dag nominerar två ledamöter till kommissionen, skall förlora denna möjlighet i samband med nästa utvidgning under förutsättning att en reform av röstviktningen i rådet då har genomförts. Ett år innan unionen utvidgas till att omfatta över 20 medlemsstater skall en regeringskonferens sammankallas för att göra en genomgripande institutionell översyn.

Effektiviteten i rådets beslutsfattande inom gemenskapssamarbetet ökas genom att tillämpningen av röstning med kvalificerad majoritet utökas. Kommissionens ordförande får en starkare roll inom kommissionen för att öka dess effektivitet.

Europaparlamentet får ökat medbeslutande främst till följd av att den s.k. samarbetsproceduren i princip avskaffas. Medbeslutandeproceduren förenklas samtidigt. Dessa reformer främjar sammantaget effektiviteten i beslutsfattandet.

EG-domstolen behåller sin starka ställning. Dess behörighet breddas, särskilt genom att de samarbetsområden som närmast berör den fria rörligheten för personer flyttas till gemenskapssamarbetet.

Revisionsrätten får en stärkt ställning. Medlemsstaternas och gemenskapens skyldigheter att bekämpa bedrägerier mot EU:s budget förstärks samtidigt.

Bestämmelser om ett närmare samarbete (flexibel integration) införs. Det blir möjligt för en mindre krets medlemsstater, dock åtminstone en majoritet, att bedriva ett närmare samarbete inom unionens ramar. Ett närmare samarbete får dock sättas i gång endast om noggrant angivna förutsättningar är uppfyllda, särskilt om samarbetet skall bedrivas inom ramen för gemenskapssamarbetet.

Domstolen får behörighet att övervaka att förutsättningarna är uppfyllda också när det gäller rättsliga och inrikes frågor.

2.2.5 Förenkling och konsolidering av fördragen

En mängd bestämmelser och delar av bestämmelser som förlorat sin rättsliga betydelse upphävs. EG-fördraget och Unionsfördraget numreras samtidigt om.

2.3 Utfallet av förhandlingarna från svensk utgångspunkt

Sverige lade i konferensen fram egna förslag när det gällde frågorna om sysselsättning, miljö, öppenhet, jämställdhet samt unionens förmåga till krishantering. Även om Sverige inte fullt ut fick gehör för alla delar av de egna förslagen måste det sammantagna resultatet betecknas som mycket gott. Det kan särskilt noteras att bl.a. de svenska förhandlingsinsatserna ledde till ett väsentligt bättre resultat på viktiga områden som miljö och öppenhet än de texter som fanns i det första utkastet till nytt fördrag som förelades Europeiska rådet i Dublin. Också när det gäller konsumentområdet var utfallet bra.

De övriga förändringar som beslutades av regeringskonferensen ligger i allt väsentligt väl i linje med svenska förhandlingsståndpunkter, även om enstaka undantag finns. Ett genomförande av en förhandling mellan femton olika regeringar förutsätter att alla parter är beredda att kompromissa. Med beaktande av detta är resultatet av regeringskonferensen mycket bra för svenskt vidkommande.

Regeringskonferensen hade två huvudmål: att inrikta samarbetet i EU mer på de frågor och problem som människor möter i vardagen, och att förbereda unionen för utvidgningen. När det gäller det första målet uppfyller Amsterdamfördraget även högt ställda förväntningar. När det gäller målet att förbereda unionen för utvidgningen var det en besvikelse att enighet inte kunde nås om en reform av röstviktningen och kommissionens sammansättning. En sådan hade utan tvivel kunnat förenkla den fortsatta utvidgningsprocessen. Samtidigt kan konstateras att det nya fördraget innehåller reformer som är av största vikt i utvidgningsperspektivet. Det gäller inte minst förstärkningen av de grundläggande rättigheternas ställning.

I och med Europeiska rådets beslut i Amsterdam och i Luxemburg har utvidgningsprocessen satts i gång. Det står genom detta klart att regeringskonferensen huvudsakligen uppnådde sina mål.

3 Agenda 2000

Vid Europeiska rådets möte i Madrid i december 1995 deklarerade rådet att de nödvändiga besluten för att starta förhandlingar med de öst- och centraleuropeiska länder som ansökt om medlemskap i EU (de s.k. kandidatländerna) skulle fattas inom sex månader efter att regeringskonferensen om en ny fördragstext avslutats. Kommissionen fick i uppdrag att avge yttranden över de enskilda kandidatländernas ansökningar och att utarbeta förslag till hur utvidgningsprocessen skulle genomföras. En rapport om utvidgningens effekter på unionen var redan påbörjad. Kommissionen fick vidare till uppgift att mot bakgrund av utvidgningen göra en detaljerad analys av EU:s finansiella system samt jordbruks- och strukturpolitiken. Resultatet blev omfattande. Kommissionen presenterade den 16 juli 1997 sitt meddelande Agenda 2000, som sträcker sig över totalt cirka 1 200 sidor och innehåller såväl en framtidsinriktad genomgång av unionens olika politikområden som en översikt av utvidgningens förväntade effekter på unionen och förslag till hur den s.k. förmedlemskapsstrategin skall förstärkas. Yttrandena över kandidatländerna utgör en bilaga och omfattar drygt 100 sidor per land.

3.1 EU:s utvidgning

Kommissionen föreslog i Agenda 2000 att förhandlingar om EU-medlemskap skall inledas med Estland, Polen, Slovenien, Tjeckien och Ungern. Enligt tidigare beslut skall förhandlingar också inledas med Cypern. En årlig genomgång av framstegen i de länder som inte ingick i den första gruppen – Lettland, Litauen, Bulgarien, Rumänien och Slovakien – får enligt kommissionens förslag avgöra när man kan inleda förhandlingar med dessa länder. En förstärkt s.k. förmedlemskapsstrategi föreslogs för att förbereda samtliga länder på medlemskapets krav.

Kommissionens bedömning baseras på de kriterier som antogs av Europeiska rådet i Köpenhamn 1993: de politiska kraven (dvs. institutioner som garanterar demokrati, rättssäkerhet, mänskliga rättigheter och skydd av minoriteter), en fungerande marknadsekonomi och förmåga att klara konkurrensen på den gemensamma marknaden samt möjlighet att påta sig medlemskapets förpliktelser. Inget kandidatland uppfyller i dag helt dessa krav och det finns uppenbara problem i alla kandidatländer t.ex. då det gäller kvaliteten på deras förvaltningar och rättssystem. Enligt kommissionens bedömning borde emellertid de länder som den föreslår förhandlingar med, på vissa villkor, kunna uppfylla kraven för medlemskap på medellång sikt, dvs. fem till sex år.

Kommissionen tog också upp de bl.a. franska förslagen om en europeisk konferens som skulle omfatta en vidare krets än kandidatländerna och

behandla breda områden av gemensamt intresse. Kommissionen föreslog att medlemsstaterna och alla europeiska länder med ambition om medlemskap och associeringsavtal med EU skall samlas i ett forum för dialog inom framför allt områdena gemensam utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP) och rättsliga och inrikes frågor. Denna konferens skulle också vara ett sätt att få med Turkiet i ett bredare samarbete.

Vid Europeiska rådet i Amsterdam i juni 1997 gavs utrikesministrarna i uppdrag att under hösten förbereda en rapport till Europeiska rådets möte i Luxemburg i december om kommissionens yttranden och Agenda 2000. Frågorna har diskuterats intensivt under hösten i rådsarbetsgrupper, i Coreper och av utrikesministrarna. Även jordbruksministrarna samt ekonomi- och finansministrarna har gett bidrag till rapporten.

Hur beslutet i Luxemburg skulle utformas påverkar förhållandet mellan Europas länder för en lång tid framöver. Sverige har därför förordat en gemensam förhandlingsstart för alla kandidatländer som uppfyller Köpenhamnskriterierna för en demokratisk stat, dvs. i dagsläget alla utom Slovakien. Sverige delar i många avseenden kommissionens bedömningar av de enskilda länderna, men det går inte att bortse från att bedömningarna i många avseenden är statiska. Utvecklingen i många kandidatländer går snabbt framåt, och på kort tid kan den inbördes rangordningen mellan länderna förändras. Genom att låta samtliga kandidatländer inleda förhandlingar samtidigt och låta dessa fortsätta efter varje lands individuella förutsättningar, beaktar man det dynamiska elementet. Processen blir heltäckande och lämnar ingen utanför. En motsatt inriktning skulle däremot kunna ge en mycket negativ reaktion i kandidatländerna och medverka till att reformprocessen bromsas. Det skulle även kunna ge direkta effekter på utländska investeringar etc.

En samtidig start innebär däremot inte att länderna samtidigt inträder som medlemmar. Inträdeskraven skall, enligt svensk uppfattning, vara rigoröst uppfyllda innan medlemskap blir aktuellt. Förhandlingstakten bör avpassas efter ländernas förutsättningar, och varje kandidatland måste behandlas individuellt och granskas utifrån objektiva kriterier.

Under hösten har en ökad förståelse för den svenska synen vuxit fram bland medlemsländerna och man har känt ett behov av att kraftigare markera att det är en gemensam process som omfattar alla kandidatländerna.

Europeiska rådets möte i Luxemburg – signal för historisk utvidgning

Europeiska rådet fattade i Luxemburg beslut om den förestående anslutnings- och förhandlingsprocessen. Resultatet stämmer i stora delar överens med det förslag som Sverige och Danmark gemensamt presenterade före toppmötet. Det innebär att anslutnings- och förhandlingsprocessen i enlighet med fördragets stadganden (artikel O) inleds samtidigt med samtliga elva kandidatländer den 30 mars 1998. För hela förhandlingsprocessen finns en gemensam ram som innefattar de elva kandidatländerna. Under 1998 får samtliga kandidatländer en av kommissionen ledd genomgång av unionens regelverk. För de sex länder som kommissionen sommaren 1997 rekommenderade för förhandlingar upprättas individuella mellanstatliga konferenser. För övriga fem kandidatländer äger genomgången rum inom ramen för den s.k. förmedlemskapsstrategin,

som syftar till att stödja samtliga kandidatländerns anpassning till de krav EU-medlemskapet ställer. Ett extra stöd om 100 miljoner ecu utfästes för de fem kandidatländer som inte får inleda mellanstatliga konferenser direkt.

Kommissionen kan genom regelbundna rapporter, som görs för samtliga elva kandidatländer, med början redan år 1998 rekommendera att mellanstatliga konferenser öppnas med ett eller flera av de fem återstående kandidatländerna. Beslut om en sådan övergång tas av medlemsstaterna i allmänna rådet. Endast de länder som uppfyller de politiska kriterierna får inleda mellanstatliga konferenser.

I en särskild uppmaning riktad till Cypern ombeds dess regering att i handling visa sin vilja att inkludera representanter för den turkocypriotiska befolkningen i sin förhandlingsdelegation.

Luxemburgmötet fattade beslut om att upprätta en europeisk konferens omfattande de femton medlemsstaterna, de elva kandidatländerna samt Turkiet. Konferensen skall vara helt skild från själva medlemskapsförhandlingarna och i första hand ta upp frågor av allmänt intresse i syfte att intensifiera samarbetet på områden som utrikes- och säkerhetspolitik samt rättsliga och inrikes frågor. Konferensen skall hålla sitt första möte i London i mars 1998.

Europeiska rådet bekräftade att Turkiet har ett medlemskapsperspektiv på lång sikt. Mot den bakgrunden kom medlemsländerna överens om att ange en strategi för att föra Turkiet närmare unionen på alla områden. Förslaget ligger i linje med de svenska idéer om en särskild Turkietstrategi som lades fram under hösten. Europeiska rådet föreslår att strategin bl.a. bör bestå i en utveckling av de möjligheter som det s.k. Ankaraavtalet erbjuder: fördjupning av tullunionen, genomförande av finansiellt samarbete, anpassning av lagstiftningen samt deltagande i vissa gemenskapsprogram. Europeiska rådet erinrar vidare om att stärkandet av Turkiets band med EU även är avhängigt av att de politiska och ekonomiska reformer som Turkiet har inlett fortsätter.

3.1.1 Förmedlemskapsstrategin

I samband med sina yttranden över de centraleuropeiska och baltiska kandidatländerna presenterade kommissionen även ett förslag till förstärkt förmedlemskapsstrategi. Denna bygger i första hand vidare på den strategi som utformades efter Europeiska rådets möten i Köpenhamn 1993 och Essen 1994 och som syftade till att underlätta och påskynda de central- och östeuropeiska kandidatländernas EU-anpassning.

Kommissionens förslag till ny strategi består av tre delar, varav Europaavtalen alltså utgör en och utvidgat deltagande i gemenskapsprogrammen en annan. Den tredje delen består av en ram för samverkan med varje kandidatland, kallad partnerskap för anslutning (accession partnership). Ett sådant skall upprättas för samtliga berörda länder, oberoende av om de anses mogna för förhandlingar eller ej. Det finns däremot en koppling till kommissionens bedömningar av de olika länderna, så till vida att partnerskap kommer att prioritera insatser för att avhjälpa de brister i hur kraven för medlemskap uppfylls som konstateras.

rats i yttrandena. På basis av partnerskapen skall respektive land upprätta ett nationellt program för anpassning till EU:s regelverk.

Två centrala aspekter på medlemskapsförberedelserna står i centrum för den förstärkta strategin: stärkandet av den institutionella och administrativa kapaciteten i kandidatländerna samt utvecklandet av infrastrukturen i vid mening. De finansiella resurserna för den förstärkta förmedlemskapsstrategin kommer enligt kommissionens förslag att bestå av dels det redan existerande samarbetsprogrammet för de centraleuropeiska och baltiska länderna, Phare (1,5 miljarder ecu per år), dels – fr.o.m. år 2000 – två nya anslag, ett för förmedlemskapsstöd på jordbruksområdet (0,5 miljarder ecu per år) och ett för regionalpolitiskt stöd (1 miljard ecu per år).

För Phare-programmet har nya riktlinjer utarbetats. Ungefär 30 procent av insatserna förutses gå till institutionsuppbyggnad och 70 procent till investeringsstöd, men den faktiska fördelningen kommer att variera både från land till land och över tiden. Dessutom skall man, så långt möjligt, kombinera utveckling av infrastrukturen med förstärkning av institutionerna.

För åren 1998 och 1999 gäller de fleråriga indikativa program som godkänts för alla Phare-länderna. Hur resurserna skall fördelas därefter är inte helt klart. Kommissionen har dock låtit förstå att särskild uppmärksamhet skall ägnas de kandidatländer som har längst väg att gå. Samtidigt finns det villkor inbyggda i den nya strategin. Om länderna inte längre uppfyller de grundläggande politiska och ekonomiska villkoren för anslutning (Köpenhamnskriterierna), eller om de inte förmår förverkliga sina egna åtaganden i enlighet med det nationella programmet för anpassning till EU:s regelverk, kan detta leda till minskade anslag. EU:s medlemsstater kommer att spela en avgörande roll då det gäller sådana beslut.

3.2 Jordbruksreform och landsbygdsutveckling

Generell inriktning av jordbruksreformen

Jordbrukets konkurrenskraft skall, enligt kommissionens förslag, öka genom en ökad marknadsorientering med sänkta priser, vilket skall gynna konsumenterna men även underlätta utvidgningen och nästa runda med världshandelsorganisationen WTO. Prissänkningarna kompenseras i huvudsak genom direktstöd till jordbrukarna. Budgetmässigt innebär förslagen för EU besparingar på 3,7 miljarder ecu genom ett minskat prisstöd och utgiftsökningar på 12,5 miljarder ecu för direktstöd och kompletterande åtgärder. Med en ökad konkurrenskraft avser kommissionen också säkra livsmedel av hög kvalitet och en miljöanpassad produktion i vilken hänsyn tas till djurens välfärd. En skälig levnadsstandard för jordbrukarna är fortfarande en viktig utgångspunkt. Det föreslås också att miljömål integreras i den gemensamma jordbrukspolitiken.

Förslagen är ett steg i rätt riktning, då man inriktar sig på prissänkningar och inte på ytterligare produktionsbegränsningar. De är dock i flera delar inte så långtgående som Sverige skulle ha önskat. Sverige förespråkar en genomgripande reform av CAP, innebärande en marknads-

anpassning. De viktigaste inslagen i marknadsanpassningen är att prisnivån bör sänkas, liksom exportbidrag och gränsskydd, samt att kvoter och andra produktionsbegränsningar bör slopas. Övergångsåtgärder i form av tillfälliga och minskande direktstöd kan Sverige acceptera för att underlätta en genomgripande reform. Det är också angeläget att reformer påbörjas innan nya medlemsstater ansluts, så att dessa ges möjligheter att delta i jordbrukspolitiken och konkurrera på lika villkor. Målet är ett jordbruk som verkar på marknadsmässiga villkor och som samtidigt fyller högt ställda miljökrav.

Vegetabilie sektorn

Kommissionen föreslår bl.a. en sänkning av interventionspriset för spannmål med 20 procent i ett steg år 2000. Sänkningen skall delvis kompenseras med höjda arealstöd.

Förslagen är generellt sett acceptabla för Sverige fränsett att ingen avveckling av arealstödet föreslås. Prissänkningen bedöms vara rimlig och Sverige stöder kommissionens åsikt att full kompensation i form av direktstöd inte är motiverat. Produktionen kan i många fall ske konkurrenskraftigt utan stöd. Direktstöden bör dock vara tidsbegränsade och avvecklas successivt. Kommissionen föreslår inga direktstöd i nya medlemsstater och inte heller hur dessa skall inlemmas i marknadsregleringarna för vegetabilier. Kommissionen borde även lägga fram ett reformförslag för sockersektorn, där nuvarande kvotordning löper ut år 2001.

Nötkötts- och mjölksektorerna

En prissänkning med sammanlagt 30 procent föreslås för nötkött under åren 2000–2002. Som kompensation skall djurbidragen höjas. För mjölksektorn föreslås att kvotsystemen förlängs från år 2000 till år 2006, och mjölkpriset skall enligt förslaget sänkas med 10 procent under åren 2000–2006. Ett mjölkbidrag införs som kompensation.

Liksom på vegetabilieområdet vill Sverige tidsbegränsa kompensationsstöden. Men till skillnad från vegetabilieområdet föreslås full kompensation för prissänkningarna. Fränsett dessa två viktiga principer överensstämmer förslagen för nötköttssektorn i stort sett med svenska önskemål, men åtgärderna bör vidtas tidigare. Vad gäller mjölksektorn är förslagen däremot otillräckliga. Kvoterna bör avvecklas och priserna bör sänkas betydligt mer. Sverige förespråkar därför en successiv prissänkning som leder till en konkurrenskraftig mjölkproduktion inom EU och möjliggör export på världsmarknaden utan exportbidrag. Sverige eftersträvar att en avveckling av mjölkkvoterna påbörjas redan år 2000. Ett minimikrav för att acceptera att kvoterna finns kvar efter år 2000 är att en avvecklingsplan för kvoterna utarbetas.

Tak för och differentiering av direktstöd

Kommissionen föreslår ett tak för hur mycket direktstöd ett jordbruksföretag totalt får ta emot per år. Dessutom är avsikten att medlems-

staterna skall få möjlighet att differentiera direktstöden efter företagsstorlek på nationell nivå (s.k. modulering) enligt vissa gemensamma regler.

Från svensk sida finns en tveksamhet till förslagen. Skälet är att de, om de genomförs, riskerar att hindra utvecklingen av ett konkurrenskraftigt jordbruk, eftersom strukturrationaliseringen kan motverkas och konkurrensen snedvridas. Förslagen kan även innebära betydande kontrollproblem.

Miljö

Kommissionen föreslår en förstärkning och utökning av de miljöåtgärder som infördes 1992. Denna inriktning stöder Sverige, som anser att de miljötjänster som jordbrukarna utför behövs och att ersättning för dessa bör vara en allt viktigare del av politiken. Miljöåtgärderna bör svara mot de särskilda behov som miljösituationen i varje land eller region påkallar. Uppnådda miljöresultat bör följas upp och utvärderas kontinuerligt för att öka graden av genomskådlighet och möjlighet till målstyrning. Kommissionen bör även i fortsättningen ha en central roll genom att pröva programmets miljöinriktning och för att motverka att konkurrensnedvridande situationer uppstår och att miljöersättning används på ett sätt som är oförenligt med reglerna i världshandelsorganisationen WTO.

Stöden bör utformas som en ersättning för de specifika miljötjänster som jordbrukarna utför åt samhället i övrigt. Miljöersättning och andra miljöåtgärder bör vara frikopplade från marknadsordningarna, därför att riktade miljöåtgärderna inom miljöprogrammen är mer ändamålsenliga.

Landsbygdsutveckling

Kommissionens förslag om landsbygdsutveckling innebär en integrering av åtgärder för att främja denna. De omfattar miljö- och strukturåtgärder inom jordbruket samt åtgärder för att underlätta diversifiering av jordbruksföretagen och av landsbygdens näringsliv. Kommissionen föreslår att dessa horisontella åtgärder för landsbygdsutveckling samlas i en budgetkategori. Sverige har ställt sig positivt till åtgärder som underlättar för jordbrukarna att marknadsanpassa och diversifiera sina företag i samband med en reform av den gemensamma jordbrukspolitikerna. Däremot har Sverige inte tagit ställning till att utgifterna flyttas från struktur- till jordbruksbudgeten.

3.3 Regional- och strukturpolitik

Nuvarande programperiod för EU:s regional- och strukturpolitiska insatser löper ut år 1999 och en ny programperiod avses påbörjas år 2000. Förslag till inriktning på nästa programperiod och förändringar av nuvarande politik presenterades av Europeiska kommissionen i juli 1997 i meddelandet Agenda 2000.

Förslagen i Agenda 2000 inriktas på att koncentrera, effektivisera och förenkla de regional- och strukturpolitiska insatserna. En geografisk kon-

centration av insatser eftersträvas liksom en reducering av antalet mål och gemenskapsinitiativ. De ekonomiskt minst utvecklade länderna och regionerna samt perifert belägna och glest befolkade regioner ges högst prioritet. Förslagen syftar också till ett ökat ansvar för medlemsländerna i enlighet med närhetsprincipen samt effektivare kontroll och uppföljning.

Den svenska regeringen ställer sig positiv till förslagen om koncentration och effektivare kontroll och uppföljning. Budgeten för regional- och strukturpolitiska insatser bör reduceras, vilket kan uppnås bl.a. genom att koncentrera, effektivisera och förenkla insatserna. Sverige anser att man så långt möjligt skall decentralisera ansvar för programarbete och genomförande, vilket ligger i linje med närhetsprincipen.

Vid Europeiska rådets möte i Luxemburg i december 1997 berördes endast regional- och strukturpolitiken så till vida att kommissionen uppmanades att snarast presentera ett förslag till nytt regelverk för strukturfonderna. Kommissionen har aviserat ett sådant förslag till mitten av mars 1998.

3.4 EU:s budget

Kommissionen föreslår i Agenda 2000 att taket för de egna medlen bör uppgå till 1,27 procent av BNI för perioden 2000–2006. Detta är samma relation till BNI som 1999, det sista året då nuvarande beslut gäller. Enligt kommissionens bedömningar skall utnyttjandet dock bli 1,22 procent för den senare delen av perioden. Jordbruksriktlinjen, som innebär att taket för jordbruksutgifterna tillåts öka med 74 procent av EU:s samlade BNI-tillväxt, föreslås bibehållas oförändrad. Strukturutgifterna föreslås bibehållas på nuvarande nivå, 0,46 procent av EU:s samlade BNI. Dessutom föreslås utgiftsnivån för strukturfonderna, liksom nu, vara ett mål i sig. I Agenda 2000 föreslås vidare åtgärder för den interna politiken öka snabbare än BNI-tillväxten i ett utvidgat EU, och för externa åtgärder föreslås budgeten öka motsvarande BNI-tillväxten i de nuvarande 15 medlemsländerna. Gemenskapens administrativa utgifter föreslås öka långsammare än BNI-tillväxten.

Sveriges åsikt om förslaget är att det i otillräcklig utsträckning beaktar en kommande utvidgning. Den svenska ståndpunkten är att taket för gemenskapens budget, även efter en fullständig utvidgning, bör vara 1,27 procent av gemenskapens samlade BNI. Utgifterna för jordbrukspolitik och för strukturpolitiken bör minska och dessa politikområden bör reformeras mer långtgående än vad kommissionen föreslår. Vidare bör budgetnivåerna inte kopplas till BNI utan fastställas i nominella termer. Därtill bör utgiftsmålet för strukturutgifterna avskaffas.

Sverige anser också att finansieringen av budgeten bör ses över. En korrigeringsmekanism bör införas för att undvika att enskilda medlemsstater får stå för en orimlig finansieringsbörda.

Regeringen beslutade i början av 1997 om sju utredningar inför EU:s kommande utvidgning för att analysera utvidningens konsekvenser inom områdena säkerhetspolitik, samhällsekonomi, jordbruk, regional utveckling, miljö, personers fria rörlighet samt samarbetet i rättsliga och inrikes frågor. Utredningarna lades fram under november och december 1997 och presenterades och debatterades vid ett seminarium ordnat av Utrikesdepartementet den 4 december.

3.5.1 Större EU – säkrare Europa

Ambassadör Sverker Åström har utrett de säkerhetspolitiska konsekvenserna av EU:s utvidgning (SOU 1997:143). Utredaren granskar motiven bakom den förestående utvidgningen och konstaterar att kandidatländernas medlemskapsansökningar inte bara grundar sig på en önskan om förstärkt europeisk identitet och integration, utan också på förhoppningar om att medlemskapet skall ge skydd mot hot eller angrepp från tredje land. Åström analyserar EU:s utrikespolitiska roll och kommer fram till att unionen, trots avsaknaden av säkerhetsgarantier mellan medlemmarna, har en sådan yttre säkerhetsfunktion. Denna funktion grundar sig på den solidaritet och det ömsesidiga beroendeförhållande som har vuxit fram mellan medlemmarna, och som vid hot mot en medlemsstat kan ta sig i uttryck i exempelvis EU-deklarationer, gemensamt agerade i FN samt ekonomiska sanktioner. Åström framhåller att det planerade EMU-samarbetet kommer att förstärka solidariteten mellan de medlemmar som delar valuta och därigenom ytterligare öka EU:s säkerhetspolitiska betydelse.

För Sverige och övriga nuvarande EU-medlemmar kommer utvidgningen att få en säkerhetspolitisk betydelse genom den politiska stabilitet och ekonomiska tillväxt som är att vänta i de nya medlemsländerna. Redan i sina förberedelser inför medlemskapet har kandidatländerna gjort stora ansträngningar för att fördjupa demokratin, förstärka marknadsekonomin och lösa utestående konflikter med grannländer. Utredaren framhåller att de baltiska ländernas EU-medlemskap kommer att vara av särskild betydelse för Sveriges säkerhetspolitiska läge.

3.5.2 Regionala konsekvenser av EU:s östutvidgning

Lars-Inge Ström, docent och forskningschef vid Statens institut för regionalpolitisk forskning, har utrett de regionalpolitiska konsekvenserna av EU:s utvidgning (SOU 1997:160). Utredningen är i grunden positiv till den förestående utvidgningen, men pekar samtidigt på ett antal problem. EU:s struktur- och regionalpolitik måste reformeras för att bana väg för en utvidgning, vilket betyder att de nya medlemsstaterna inte kan räkna med samma generösa stöd som de nuvarande medlemsstaterna får. Utredaren menar att Sverige måste räkna med minskade bidrag.

Samtidigt kommer en utvidgning av EU att leda till ökad handel mellan öst och väst. Inledningsvis kan handeln bygga på att länderna utnyttjar

sina "komparativa fördelar", vilket betyder att Sverige importerar varor från östlänternas arbetskraftsintensiva industri och exporterar den egna kunskaps- och forskningsintensiva produktionen. På längre sikt kan vissa svenska regioner möta ökad konkurrens. Det svenska näringslivet har långt drivna regionala specialiteter, och det är de lokala arbetsmarknader som till stor del består av arbetsintensiv industri som kommer att få de största omställningsproblemen.

Ström drar slutsatsen att den svenska regionalpolitiken måste reformeras. Regionalt stöd som bevarar gamla strukturer måste avvecklas. Det behövs en ökad samordning av de regionalpolitiska insatserna för att bemästra de problem som kan uppstå i vissa regioner och branscher. Regioner måste därför, enligt utredaren, utveckla sina kollektiva resurser i form av produktionsfaktorer, teknik, miljö och nätverk för att skapa attraktiva arbetsmarknader.

3.5.3 EU:s jordbrukspolitik och östutvidgningen

Överdirektör P-G Öjeheim har utrett de jordbrukspolitiska konsekvenserna av EU:s utvidgning (SOU 1997:150).

Utredaren pekar på problemen i kandidatländernas jordbruk, vilka bl.a. är låg återinvestering, bristande kunskap i företagsekonomi samt oklarhet om äganderätt av mark. Utredaren pekar också på möjligheterna i kandidatländernas jordbruk; bl.a. finns en stor rationaliseringspotential och komparativa fördelar inom spannmål, frukt och grönsaker.

Vid ett scenario med en marginell förändring av den gemensamma jordbrukspolitiken, som föreslås i Agenda 2000, gynnas nuvarande EU:s jordbrukare mer än kandidatländernas. I Agenda 2000 föreslås kandidatländernas jordbruk inte vara berättigade till direktstöd samtidigt som produktionsutvecklingen hämmas av kvoter och andra begränsningar av produktionen. Dessa faktorer ger dem en svår konkurrensnackdel. Öjeheim pekar också på att konsumenterna i kandidatländerna drabbas om deras matpriser närmar sig EU:s.

Vid ett scenario med en fullständig liberalisering kan de komparativa fördelarna utnyttjas även om kandidatländernas jordbruk har ett bräckligt utgångsläge. Budgetmässigt blir detta scenario på längre sikt billigare.

Vid ett scenario med en successiv reformering ges tidsbegränsade direktstöd som kompensation för prissänkningar för nuvarande EU:s jordbrukare. Kandidatländerna ges strukturstöd för att bl.a. höja kvaliteten på produkterna och för att öka kunskapen bland arbetskraften.

Öjeheims slutsatser är att det kan vara rimligt att ge tidsbegränsade direktstöd till jordbrukare i nuvarande EU under en kortare tid. Strukturstöd till kandidatländerna kan behövas under en längre tid, bl.a. för att möta rationaliseringar med alternativ sysselsättning i andra sektorer. Om dagens stödpriser och direktstöd tillämpas i kandidatländerna leder detta till för höga matpriser för konsumenterna och till en snedvridning av ekonomin. En liberaliserad jordbrukspolitik i EU skulle således underlätta kandidatländernas anslutning till unionen.

3.5.4 Ett större och bättre Europa

Skr. 1997/98:60

Docent Johan Torstensson har utrett de samhällsekonomiska konsekvenserna av EU:s utvidgning (SOU 1997:156). Han konstaterar att utvidgningen vad gäller samhällsekonomiska konsekvenser får klart positiva effekter. För EU-länderna blir välfärdsvinsterna på kort sikt marginella. På längre sikt kan de dock bli betydande. För länderna i Central- och Östeuropa kan klart positiva konsekvenser avläsas redan på kort sikt genom ökad handel och kraftig tillväxt. Viktigt är att en positiv ekonomisk utveckling kan förväntas öka stabiliteten och säkerheten i övriga Europa. En hög materiell levnadsstandard är också förutsättning för stabila demokratier. Det finns därmed en koppling till ökade säkerhetspolitiska vinster att hämta av utvidgningen för Sverige och övriga EU-länder.

Utredaren går igenom ett antal områden: internationell handel, migration, internationella investeringar, kort- och medelfristiga välfärdseffekter, långsiktiga tillväxteffekter, budgeten, jordbruket och regionalpolitiken. Beträffande internationella investeringar betonas att kapitalinflödet från de nuvarande EU-länderna till kandidatländerna blir betydande. Denna omfördelning av kapital ger samhällsekonomiska vinster genom att kapitalet utnyttjas där det ger störst avkastning. EU-medlemskapet ger betydande effekter på inflödet av direkta investeringar i kandidatländerna. Kapitalimport ökar i väsentlig grad efterfrågan på arbetskraft och kan därför på kort sikt ha en positiv effekt på sysselsättningen i de berörda länderna.

3.5.5 Miljön i ett utvidgat EU

Utredningen av miljökonsekvenserna av EU:s utvidgning (SOU 1997:149) har gjorts av Naturvårdsverkets generaldirektör Rolf Annerberg. Utredaren konstaterar att miljösituationen i kandidatländerna allmänt sett är problematisk, även om vissa förbättringar har skett under senare år. En av utredarens övergripande slutsatser är att EU-medlemskapet kommer att innebära förbättringar av miljön på en rad områden i kandidatländerna. Även miljön i EU som helhet, främst i de områden som gränsar till kandidatländerna, kommer att förbättras. Ett skäl för denna slutsats är att EU:s miljöpolitik står för det mest heltäckande internationella regelverket. Det innebär att samtliga medlemsstater blir skyldiga att se över och utveckla sin miljöpolitik.

För svensk del är det främst sydöstra Sverige som kommer att märka förbättringar genom minskat nedfall från luftföroreningar. Miljön i Östersjöregionen beräknas bli bättre genom EU-anpassningen av de kandidatländer som gränsar till Östersjön.

I utredningen ingår även en riskbedömning. Annerberg konstaterar att utvidgningen kommer att medföra en ökning av transporter med fordon som inte uppfyller EU:s utsläppskrav. Detta kommer att få negativa effekter. Nya fordon som säljs i de nya medlemsstaterna måste därför uppfylla EU-kraven. Det behövs också bidrag, skatter och andra ekonomiska styrmedel för att skynda på förnyelsen av fordonsparken.

Det är också viktigt att skärpa EU:s nuvarande miljölagstiftning för att motverka negativa effekter av utvidgningen.

Enligt utredaren kommer miljövinster av en utvidgning dock att vara övervägande och de kan uppnås snabbare om kommissionens förslag till kraftigt ökade resurser till kandidatländerna genomförs (3 miljarder ecu under 2 år).

3.5.6 Arbetskraftens fria rörlighet – trygghet och jämställdhet

Professor Lena Gonäs har utrett konsekvenserna av arbetskraftens fria rörlighet i ett utvidgat EU (SOU 1997:153).

Utredaren kommer bl.a. fram till att en avreglerad arbetsmarknad skulle kunna stimulera en hög invandring, vilket i sin tur medför konkurrens mellan inhemsk och invandrad arbetskraft. Detta kan få betydande effekter på löneutvecklingen för lågutbildade och på inkomstfördelningen i Sverige. Den svenska arbetsmarknadens organisation i framtiden kommer att ha stor betydelse för invandringens omfattning. De stora reallöneskillnaderna mellan länderna emellan och en möjlighet att kunna erhålla ett mer välbetalt arbete i ett rikare land kan tänkas förorsaka en s.k. sökarbetslöshet. Vidare anser Gonäs att kandidatländerna behöver mer stöd för utvecklingen av de sociala trygghetssystemen. Enligt utredaren saknar kommissionen kritisk och fördjupad analys av kandidatländernas sociala trygghetssystem, och att det finns svagheter i kommissionens länderyttrandet inom områden som jämställdhet, arbetsmiljö och social trygghet.

Gonäs föreslår att ett temporärt organ inrättas i form av en från kommissionen fristående ombudsman. Ombudsmannen skall stimulera och övervaka förberedelser ur olika synvinklar (arbetsliv, jämställdhet och socialförsäkring). Enligt utredaren är områden som jämställdhet och arbetsmiljö exempel där frågorna inte getts tillräcklig prioritet i arbetet med att anpassa de inhemska systemen till EU:s regelverk och institutioner.

Avslutningsvis menar utredaren att det måste finnas en beredskap från EU:s sida att skapa övergångsregler för den fria rörligheten av arbetskraft. Liknande övergångsregler har tillämpats vid tidigare utvidgningar (Spanien, Grekland).

3.5.7 Ett utvidgat europeiskt område med frihet, säkerhet och rättvisa

F.d. generaldirektören Rütger Croneborg har utrett konsekvenserna av EU:s östutvidgning för samarbetet i rättsliga och inrikes frågor (SOU 1997:159). Samarbetet i dessa frågor omfattar bl.a. invandring och asyl, polis- och tullsamarbete, kontroll av EU:s yttre gräns, kampen mot narkotikamissbruk och organiserad brottslighet samt civil- och straffrättsligt samarbete.

Utredningen, som tar sin utgångspunkt i Sovjetväldets upplösning och järnridåns fall, är i grunden positiv till den förestående utvidgningen men pekar samtidigt på ett antal problem. I korthet anser utredaren att utvidgningen rätt hanterad innebär lösningen på ett problem och inte att ett problem uppstår. Den olagliga invandringen och den organiserade brottsligheten i kandidatländerna är ett hot oavsett utvidgningsfrågans lösning.

Det bästa sättet att komma till rätta med detta hot är att dra in kandidatländerna i en process som slutar med medlemskap i EU. Skulle processen vara framgångsrik innebär utvidgningen inte ett problem i sig utan tvärtom lösningen på problemen med olaglig invandring och organiserad brottslighet. För Sveriges del krävs det att rättsvårdande myndigheter satsar ordentligt på gränsöverskridande samarbete. Vidare förutsätter utvidgningen, enligt Croneborg, förtroende. EU måste ha förtroende för kandidatländernas förmåga att i praktiken efterleva "tredjepelarreglverket" och samarbeta med andra medlemsstater; EU kan ses som en förtroendepakt. För närvarande finns stora brister i kandidatländernas lagstiftningar och hos deras rättsvårdande och förvaltande myndigheter (domstolar, polis och tull, immigrationsmyndigheter etc.). EU – däribland Sverige – måste därför ge kandidatländerna tillräckligt stöd och bistånd. Slutligen framhåller utredningen att gräns- och utlänningskontrollen måste förstärkas. Kandidatländerna är, med något undantag, transitländer för olaglig migration västerut. I många fall är bristerna i gränskontroll påtagliga, både vad gäller personal och utrustning. En modern gränskontroll byggs nu upp med stöd av EU, Sverige och de andra medlemsstaterna. För Sveriges del innebär en utvidgning att bevakningen av Östersjökusten bör förstärkas. Vidare måste Sveriges inre utlänningskontroll bli bättre.

3.5.8 Kommerskollegiums utredningar

Kommerskollegium har under 1997 presenterat två egna utredningar om effekterna av EU:s nästa utvidgning.

Handelspolitiska effekter av EU:s utvidgning

Kommerskollegium har på Utrikesdepartementets uppdrag utrett konsekvenserna av en utvidgning för EU:s gemensamma handelspolitik enligt Romfördragets artikel 113, dvs. EU:s handel med tredje land.

De nya medlemmarna kommer automatiskt att bli involverade i hela unionens yttre ekonomiska relationer. Detta kommer, utöver vad som behövs för att administrera ländernas deltagande i den inre marknaden, att kräva kompetens för att delta i EU:s interna handelspolitiska förberedelsearbete och beslutsfattande. Effekten på hela unionen förväntas bli att beslutsprocesserna blir tyngre och spelfältet större.

Utredningens slutsats är att en östutvidgning kan komma att påverka handelspolitiken i protektionistisk och återhållande riktning. Dessa risker accentueras om kandidatländerna ansluts innan de i tillräcklig grad uppfyller de ekonomiska, legala och administrativa förutsättningarna för ett medlemskap. En för tidig anslutning medför sannolikt även att antalet övergångsarrangemang kommer att öka, vilket riskerar att fragmentera handelspolitiken. Sverige bör, för att motverka en möjlig ökad protektionism, främja långsiktiga mål och klara regler på handelsområdet inom EU. Det är viktigt att EU:s mandat för den externa handelspolitiken läggs fast innan utvidgningen för att minska risken för återhållande effekter. I

kandidatländerna bör Sverige verka för och bidra med tekniskt bistånd Skr. 1997/98:60 samt även verka för en liberal handelspolitik.

Effekterna för fri rörlighet för varor ur ett inre marknads- och konsumentperspektiv

Kommerskollegium har även på uppdrag av Närings- och handelsdepartementet och tillsammans med SWEDAC och Konsumentverket utrett konsekvenserna av EU:s utvidgning när det gäller fri rörlighet för varor ur ett inre marknads- och konsumentperspektiv. När det gäller konsekvenserna för den inre marknaden och konsumentskyddet vid en utvidgning är kollegiets slutsats att det redan i dag finns en mängd olösta problem. Dessa problem kommer sannolikt att förvärras om inte ansökarländerna vid medlemskapstillfället har införlivat alla relevanta direktiv samt uppnått en utvecklingsnivå och mognad som möjliggör för dem att tillämpa och efterleva det nödvändiga regelverket för en fungerande inre marknad och ett konsumentskydd. Utredningens slutsats är att eventuella negativa effekter av en utvidgning är en direkt funktion av den utvecklingsnivå/mognad som kandidatländerna har uppnått vid ett medlemskap.

4 Den ekonomiska och monetära unionen (EMU)

Redan i början av 70-talet gjordes försök att skapa en ekonomisk och monetär union, vilka misslyckades. Förnyade försök ledde i slutet av 70-talet till ett samarbete inom ramen för Europeiska monetära systemet (EMS) med dess valutakursmekanism, ERM. Det var dock först under 1980-talet som medlemsstaterna på allvar återupptog tanken på att skapa en ekonomisk och monetär union.

Bestämmelserna om EMU tillkom genom Unionsfördraget. EMU:s första etapp inleddes dock redan den 1 juli 1990. År 1995 då Sverige blev EU-medlem hade den andra etappen påbörjats.

4.1 Utvecklingen inom EU

Förberedelserna för starten av den tredje etappen av EMU intensifierades under året. Viktiga beslut kopplade till införandet av den gemensamma valutan fattades i samband med Europeiska rådets möten i juni i Amsterdam och i december i Luxemburg.

EMU-processen dominerades under det första halvåret 1997 av följande frågor:

- förhållandet mellan EU-länder som deltar i valutaunionen och länder som står utanför (ERM 2),
- säkerställandet av budgetdisciplin i den tredje etappen (stabilitets- och tillväxtpakten),
- eurons legala status.

I Amsterdam inbjöds rådet och kommissionen av Europeiska rådet att förbereda en rapport om förberedelserna inför tredje etappen till toppmötet i Luxemburg. Denna rapport innehöll avsnitt om

- samordning av ekonomisk politik (Euro-X),
- externa aspekter av euron (artikel 109),
- organisation av rådets dialog med den europeiska centralbanken.

Därutöver har bl.a. övergångsregler för senare medlemmar, euro-myntens utformande, tillsättandet av Europeiska centralbankens direktion och tidtabellen för beslut om deltagare i valutaunionen våren 1998 varit föremål för diskussion under det gångna året. Vid det informella Ekofin-rådets möte i september beslutades att samtidigt som stats- och regeringscheferna redovisar vilka medlemsstater som skall delta i valutaunionen från start så kommer de bilaterala omräkningskurserna mellan de deltagande medlemsstaternas valutor att kungöras.

4.1.1 Växelkurssystemet ERM 2

Vid Europeiska rådets möte i Madrid i december 1995 ombads Ekofin-rådet att studera relationerna mellan valutaunionen och de EU-länder som inte deltar. Denna begäran följdes av ett omfattande arbete inom rådet, kommissionen och Europeiska monetära institutet (EMI) med att utforma en växelkursmekanism som kan träda i kraft då den tredje etappen av EMU startar. En resolution om ERM 2 antogs av Europeiska rådet i Amsterdam i juni 1997.

Ett viktigt motiv till upprättandet av ERM 2 var att värna om den inre marknaden så att denna inte hotas av alltför stora växelkursfluktuationer.

ERM 2 baseras på en centralkurs och en standardbandbredd på plus/minus 15 procent inom vilken valutakursen kan fluktuera. Det finns möjlighet att bilateralt upprätta smalare band. Sådana smalare band kommer inte att påverka tolkningen av växelkurskriteriet, som ligger till grund för beslut om inträde i valutaunionen. Vid bandgränserna är interventioner från centralbankerna i princip obligatoriska. Interventionerna kan dock avbrytas om prisstabilitetsmålen för Europeiska centralbanken (ECB) eller de nationella centralbankerna hotas. Centralkurser kommer endast att finnas mot euron; inte som i det nuvarande ERM, där det finns bilaterala centralkurser mellan samtliga deltagande valutor. Centralkurser och standardbandet kan ändras genom ett förfarande som liknar det som gäller i det nuvarande ERM. Det innebär en procedur där deltagarna i mekanismen samt ECB gemensamt beslutar, efter en procedur som innefattar kommissionen och den ekonomiska och finansiella kommittén.

Deltagande i ERM 2 är frivilligt. I resolutionen anförs dock att medlemsstater med undantag kan förväntas att delta.

4.1.2 Stabilitets- och tillväxtpakten

Vid Europeiska rådets möte i Dublin i december 1996 enades stats- och regeringscheferna om huvudelementen i stabilitets- och tillväxtpakten.

De uppdrog åt Ekofin-rådet att slutföra förhandlingarna om pakten i tid till Europeiska rådets möte i Amsterdam i juni 1997. Under våren 1997 fördes omfattande förhandlingar för att lösa de resterande frågorna om pakten. Ett flertal utestående förhandlingsfrågor fick sin lösning vid det informella Ekofin-rådsmötet i Noordwijk i april 1997. Stabilitets- och tillväxtpakten antogs planenligt vid Europeiska rådets möte i Amsterdam samt vid det efterföljande Ekofin-rådsmötet sommaren 1997.

Stabilitets- och tillväxtpakten syftar till att säkerställa varaktig budgetdisciplin i tredje etappen av EMU. Pakten föreskriver både förebyggande och avskräckande åtgärder och består av två rådsförordningar och en vägledande resolution från Europeiska rådet. Den omfattar samtliga medlemsstater, med viktiga inskränkningar för dem som inte deltar i valutaunionen.

Genom rådets förordning (EG) nr 1466/97 om förstärkning av övervakningen av de offentliga finanserna samt övervakningen och samordningen av den ekonomiska politiken inrättas ett system för tidig varning. Rådet ges möjlighet att på ett tidigt stadium varna en medlemsstat, om det anser att referensvärdet 3 procent av BNP för underskottet i den offentliga sektorns finanser kan komma att överskridas. Medlemsstaterna skall enligt förordningen presentera stabilitets- respektive konvergensprogram. I programmen skall det anges ett medelfristigt mål för de offentliga finanser som är nära balans eller överskott. Tidiga varningar i form av rekommendationer från rådet skall riktas till berörda medlemsstater vid betydande avvikelser från det medelfristiga målet eller den anpassningsbana som fastställts för att uppnå detta mål.

I rådets förordning (EG) nr 1467/97 om påskyndande och förtydligande av tillämpningen av förfarandet vid alltför stora underskott preciseras hur bestämmelserna i artikel 104c i EG-fördraget skall tillämpas. Genom förordningen införs tidsfrister för de olika stegen i förfarandet. Det definieras närmare under vilka omständigheter ett överskridande av referensvärdet tre procent av BNP för underskottet skall räknas som "undantagsvis och övergående" och därmed inte föranleda ett beslut om ett alltför stort underskott. I förordningen klargörs vidare i vilka situationer sanktioner skall användas. Regler fastläggs för beräkning av depositions- och bötesbelopp. De medlemsstater som inte deltar i valutaunionen omfattas inte av slutstegen i underskotts-förfarandet. Till dessa stater kan det inte riktas krav på depositioner och böter.

I resolutionen från Europeiska rådet utfäster sig medlemsstaterna, kommissionen och rådet att strikt och punktligt tillämpa bestämmelserna i pakten. Medlemsstaterna åtar sig att respektera det medelfristiga målet för den offentliga sektorns finanser nära balans eller överskott.

4.1.3 Eurons legala status

Under året nåddes en överenskommelse om de två rådsförordningar som skall reglera införandet av euron. I förra årets skrivelse om verksamheten i EU redogjordes för innehållet i dessa förordningar.

Den förordning som beslutas enligt artikel 235 i EG-fördraget, och som innehåller bestämmelser om bl.a. kontraktstkontinuitet och avrundning, antogs av rådet i juni 1997, förordning (EG) nr 1103/97.

Förordningen enligt artikel 109 1.4 skall beslutas av de medlemsstater som deltar i det tredje steget av EMU från starten den 1 januari 1999. Rådet har dock redan godkänt ett utkast till förordning. Det publicerades i juli 1997 i form av en bilaga till en rådsresolution (97/C 236/04).

4.1.4 Multilateral övervakning

Under våren 1997 lade kommissionen fram en rekommendation till allmänna riktlinjer för hur den ekonomiska politiken skall bedrivas innevarande år. På grundval av denna rekommendation presenterade rådet ett utkast till allmänna riktlinjer, vilket behandlades av Europeiska rådets möte i Amsterdam i juni 1997. Slutsatserna från mötet i Amsterdam låg sedan till grund för en rekommendation som antogs av Ekofin-rådet i juli. En uppföljning av 1996 års allmänna riktlinjer skedde när man utarbetade nu gällande riktlinjer.

Enligt resolutionen om tillväxt och sysselsättning som antogs av Europeiska rådet i Amsterdam i juni 1997, skall de allmänna riktlinjerna stärkas och utvecklas vad gäller sysselsättningen (se avsnitt 11). Resolutionen uppmanar rådet att beakta de fleråriga sysselsättningsprogrammen, så som det var tänkt i Essenfördraget, när de allmänna riktlinjerna formuleras. Denna förstärkta samordning av den ekonomiska politiken skall komplettera bestämmelserna i den nya avdelningen om sysselsättning. Sverige har verkat för att sysselsättningsfrågan ges större utrymme i de allmänna riktlinjerna, vilket ligger väl i linje med synen på sysselsättningspolitiken som en integrerad del av den ekonomiska politiken i stort.

De allmänna riktlinjerna för medlemsstaternas och gemenskapens ekonomiska politik

De allmänna riktlinjerna är av stor betydelse då dessa anger inriktningen på och målen för den ekonomiska politiken för gemenskapen och medlemsstaterna under det kommande året. I riktlinjerna, vilka antogs i juli 1997, betonas vikten av en fortsatt stabilitetsinriktad politik i unionen. Uppnådda resultat i fråga om pris- och växelkursstabilitet måste befästas. Budgetkonsolideringen bör drivas vidare och utan avsteg från uppsatta mål. Ju mer budgetkonsolideringen bedrivs med sikte på de medelfristiga målen i stabilitets- och tillväxtpakten, desto mer kan penningpolitiken och de monetära förhållandena understödja tillväxt och sysselsättning. Strukturpolitiken bör ha en bred ansats och syfta till att förbättra varu- och tjänstemarknadernas funktionssätt genom att skärpa konkurrensen och stimulera innovation. I utformningen av regelverket på arbetsmarknaden måste en balans uppnås mellan att upprätthålla sammanhållningen i samhället och att skapa fler jobb.

4.1.5 Förfarandet vid alltför stora underskott i de offentliga finanserna

Skr. 1997/98:60

Medlemsstaterna rapporterade på vanligt sätt in data om de offentliga finanserna den 1 mars. På basis av rekommendationer från kommissionen och efter hörande av Monetära kommittén beslutade rådet i maj att upphäva besluten om ett alltför stort underskott i den offentliga sektorns finanser i Finland och Nederländerna, i enlighet med artikel 104c.12 i EG-fördraget. Underskottet i den offentliga sektorns finanser låg 1996 i dessa medlemsstater under det referensvärde som anges i fördraget (3 procent av BNP) samtidigt som bruttoskulden i förhållande till BNP bedömdes vara tillräcklig låg alternativt att minska i tillfredsställande takt. Sedan tidigare omfattas inte Danmark, Luxemburg och Irland av beslut om ett alltför stort underskott. Till den majoritet av EU:s medlemsstater, däribland Sverige, som alltjämt omfattas av ett sådant beslut utfärdade rådet, med stöd av artikel 104c.7 i fördraget, rekommendationer om hur den aktuella situationen enligt rådets uppfattning borde rättas till. Den rekommendation som riktar sig till Sverige har offentliggjorts på svenskt initiativ.

4.1.6 Samordning av den ekonomiska politiken samt artiklarna 109 och 109b

Europeiska rådet uppdrog i juni i Amsterdam åt ministerrådet och kommissionen att granska den ekonomiska samordningen i tredje etappen av EMU och ange hur den kan förbättras. Vid Europeiska rådets möte i Luxemburg mottogs en rapport om förberedelserna för den tredje etappen av EMU och en resolution antogs om samordning av den ekonomiska politiken samt om artiklarna 109 och 109b i fördraget.

I resolutionen slås fast att EMU kommer att stärka banden mellan ekonomierna i de länder som deltar i euro-samarbetet. Det anges i resolutionen att övergången till en gemensam valuta kräver en förstärkt övervakning och samordning från gemenskapens sida av den ekonomiska politiken i medlemsstaterna i euro-området. Det fastslås vidare att det kommer att finnas ett starkt ömsesidigt beroende mellan deltagande och icke deltagande medlemsstater eftersom samtliga ingår i den inre marknaden. Samordningen inbegriper

- övervakning av den makroekonomiska utvecklingen i medlemsstaterna för att säkerställa varaktig konvergens och av utvecklingen av eurons växelkurs,
- övervakning av den offentliga sektorns finanser och av budgetpolitiken i enlighet med fördraget och stabilitets- och tillväxtpakten,
- övervakning av medlemsstaternas strukturpolitik inom arbets-, varu- och tjänstemarknaderna samt av kostnads- och pristrender, särskilt i den mån det påverkar möjligheterna att uppnå varaktig icke-inflatorisk tillväxt och skapa arbetstillfällen,
- främjande av skattereformer för att höja effektiviteten och åtgärder för att motverka skadlig skattekonkurrens.

I resolutionen fastslås att Ekofin-rådet står i centrum för samordningen av medlemsstaternas ekonomiska politik och att det är det enda organ som kan fatta beslut. Vid Europeiska rådet beslutades dock att ministrarna från de stater som ingår i valutaunionen får mötas informellt för att diskutera frågor som har samband med det särskilda ansvar som de delar för den gemensamma valutan. Däremot skall frågor av gemensamt intresse alltid diskuteras av ministrarna från samtliga medlemsstater. Denna uppgörelse föranleddes av långa förhandlingar. De länder som med största sannolikhet inte kommer att ingå i valutaunionen från start – Danmark, Grekland, Storbritannien och Sverige – kunde inte acceptera det ursprungliga franska förslaget som gjorde en klar distinktion mellan deltagare och icke-deltagare. Förslaget avsåg att skapa ett informellt organ (Euro-X) där finansministrarna från de stater som ingår i valutaunionen skulle träffas inför varje Ekofin-möte och diskutera en bred krets av frågor. En sådan ordning skulle ha undergrävt Ekofin-rådets roll genom att deltagarländerna redan i förväg hade diskuterat de viktigaste frågorna, och de övriga länderna skulle ha hamnat utanför betydelsefulla diskussioner om ekonomisk politik.

Vad gäller genomförandet av fördragets bestämmelser om valutapolitik (artikel 109) anges i resolutionen att växelkurser i allmänhet bör betraktas som resultatet av all annan ekonomisk politik. I undantagsfall, t.ex. vid fall av tydlig avvikelse i växelkursen, får rådet utarbeta allmänna riktlinjer för valutapolitiken i förhållande till valutor i tredje land. Dessa allmänna riktlinjer bör alltid respektera ECB:s oberoende och överensstämma med ECB:s huvudmål att upprätta prisstabilitet.

Därutöver beskriver resolutionen att den tredje etappen av EMU kommer att kräva en ”kontinuerlig och fruktbar” dialog mellan rådet och ECB för att främja en harmonisk ekonomisk utveckling (artikel 109b). Kommissionens deltagande och ECB:s oberoende skall beaktas.

4.2 Sveriges agerande i EMU-frågan under 1997

4.2.1 Riksdagens beslut om Sverige och EMU

Sverige har alltsedan frågan om EMU först aktualiserades i samband med Sveriges förhandling om medlemskap i EU intagit hållningen att frågan om svenskt deltagande i valutaunionen skall avgöras av riksdagen. Regeringen lade under hösten fram förslag till beslut i denna fråga.

Regeringen föreslog i sin proposition att Sverige inte bör införa euron då den tredje etappen av EMU inleds den 1 januari 1999, men att Sverige bör hålla dörren öppen för ett senare deltagande. Största möjliga handelsfrihet bör upprätthållas inför framtiden. Arbetet med de praktiska förberedelserna kommer att fortsätta. Vidare framförs att om regeringen senare finner att Sverige bör delta, skall frågan underställas svenska folket för prövning. Det är önskvärt att en sådan prövning sker i ett allmänt val, men det kan inte heller uteslutas att det i stället kan ske genom ett extraval eller en folkomröstning. Därefter ankommer det på riksdagen att fatta slutligt beslut.

Enligt regeringen har svensk ekonomi uppnått en tillräcklig grad av styrka och varaktig stabilitet för att kunna delta i valutaunionen. För Sve-

rige gäller dock att ett deltagande i valutaunionen måste ha stark folklig förankring. Regeringen anser att det inte finns folkligt stöd för att gå med i valutaunionen när den upprättas den 1 januari 1999.

I propositionen framhävs att Sverige har ett stort intresse av att EMU blir framgångsrikt. Det är också angeläget att Sverige fortsätter sitt aktiva engagemang i EU-arbetet och i den fortsatta integrationsprocessen.

Kraven på den ekonomiska politiken blir inte lägre om Sverige står utanför valutaunionen. Det blir minst lika viktigt att bedriva en stabilitetsorienterad ekonomisk politik, framhåller regeringen i sin proposition. Vidare framhålls det att Sverige utanför valutaunionen minst lika tydligt måste demonstrera sin strävan både att upprätthålla ett fast penningvärde och att etablera ett långsiktigt överskott i de offentliga finanserna.

Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag, prop. 1997/98:25 Sverige och den ekonomiska och monetära unionen.

4.2.2 Förberedelser för ett eventuellt införande av euron i Sverige

Praktiska förberedelser inför starten av EMU:s tredje etapp 1999 påbörjades inom Regeringskansliet under 1996 och har pågått under hela året 1997. Arbetet har bedrivits inom ramen för den samordningsfunktion med tillhörande fem arbetsgrupper som inrättades i augusti 1996 inom Finansdepartementet. I arbetet har både alternativet deltagande i valutaunionen för Sveriges del 1999 och icke-deltagande belysts. Arbetsgrupperna har arbetat med områdena lagstiftning, finansiell sektor, näringsliv, offentlig administration samt medborgarfrågor. Två rapporter har publicerats under 1997: Praktiska euroförberedelser i Sverige, del 1 och 2 (Ds 1997:9 samt Ds 1997:59). Dessa rapporter är avsedda som underlag för ställningstaganden i hithörande frågor samt vid den praktiska planeringen av förberedelserna inför starten av valutaunionen. Även om Sverige inte deltar i valutaunionen från starten den 1 januari 1999 behöver vissa åtgärder vidtagas och ett visst beredningsarbete utföras med anledning av att valutaunionen bildas. Eurotjänster förutses komma att efterfrågas, i synnerhet i den finansiella sektorn och bland storföretagen i det övriga näringslivet. Arbetet med praktiska förberedelser i Sverige kommer därför att fortsätta. Detta är också viktigt för att Sverige skall kunna upprätthålla handlingsfrihet och en hög handlingsberedskap beträffande ett eventuellt framtida deltagande i valutaunionen.

I december 1997 beslutade regeringen att inrätta en referensgrupp med chefen för Finansdepartementet, statsrådet Erik Åsbrink, som ordförande med uppgift att

- bedöma hur det svenska euroförberedelsearbetet påverkas när Sverige står utanför valutaunionen samt identifiera behovet av anpassningsåtgärder,
- identifiera behov och problem i samband med ett eventuellt senare svenskt deltagande, inklusive frågor om övergångsperiodens längd,
- utveckla dialogen med olika aktörer som påverkas av införandet av euron.

Statsråden Margareta Winberg, Anders Sundström och Leif Blomberg samt riksbankschefen Urban Bäckström skall ingå i gruppen. Härutöver skall företrädare för viktiga näringslivsorganisationer samt arbetsmarknadens parter ingå.

Den ovan nämnda samordningsfunktionen med tillhörande arbetsgrupper med uppgift att arbeta med nationella praktiska euroförberedelser skall biträda referensgruppen och ombesörja att gruppens beslut verkställs.

4.2.3 Det svenska konvergensprogrammet

Som nybliven medlem i EU presenterade Sverige i juni 1995 ett konvergensprogram för den ekonomiska politiken. Det övergripande syftet med programmet är att Sverige skall uppfylla konvergenskriterierna för deltagande i den ekonomiska och monetära unionen (EMU) oavsett om Sverige ansluter sig till valutaunionen eller inte. I konvergensprogrammet redovisades ett konsolideringsprogram för de offentliga finanserna på 118 miljarder kronor i budgetförstärkande åtgärder till och med år 1998 för att uppnå de budgetpolitiska målen. Det ursprungliga konsolideringsprogrammet utökades till 126 miljarder kronor i april 1996. Denna utökning noterades inom EU. I konvergensprogrammet angavs vidare att regeringen varje halvår skall göra avstämningar. Sådana avstämningar har lämnats vid följande tillfällen:

- i november 1995 i anslutning till propositionen En politik för arbete, trygghet och utveckling (prop. 1995/96:25, bilaga 2),
- i april 1996 i anslutning till den ekonomiska vårpropositionen (prop. 1995/96:150, bilaga 2),
- i september 1996 i anslutning till budgetpropositionen (prop. 1996/97:1, bilaga 3),
- i april 1997 i anslutning till den ekonomiska vårpropositionen (prop. 1996/97:150, bilaga 2),
- i september 1997 i anslutning till budgetpropositionen (prop. 1997/98:1, bilaga 3).

Den fjärde avstämningen av konvergensprogrammet, vilken gjordes i samband med den ekonomiska vårpropositionen i april 1997, visade att de offentliga finanserna förbättrats snabbare än vad som förutsattes i konvergensprogrammet, trots en svagare tillväxt. Inga nya budgetförstärkande åtgärder bedömdes behövas för att målen i konvergensprogrammet skulle uppnås. Prognosen för 1998 visade inte bara på balans i de offentliga finanserna utan till och med på ett överskott. Inom ramen för de budgetpolitiska målen fanns det därför utrymme för det åtgärdsprogram för att reducera arbetslösheten som föreslogs i den ekonomiska vårpropositionen.

Den femte avstämningen gjordes i samband med budgetpropositionen i september 1997. Även denna avstämning visar att de offentliga finanserna fortsatt att förbättras snabbare än vad som beräknades i konver-

gensprogrammet. Med ett finansiellt sparandeunderskott 1997 på 1,6 procent av BNP, beräknat enligt EU:s redovisningsprinciper, och en fortsatt fallande bruttoskuldkvot bedöms Sverige uppnå konvergenskriterierna för de offentliga finanserna. Den pågående konjunkturuppgången förväntas förstärkas i år vilket, inom ramen för målet om balans i de offentliga finanserna, ger utrymme för de åtgärder som föreslogs i budgetpropositionen för 1998.

4.2.4 Riksbankens ställning

I juli presenterades departementspromemorian Riksbankens ställning (Ds 1997:50). Promemorian byggde på en överenskommelse som träffades i maj mellan fem av riksdagspartierna (Socialdemokraterna, Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna).

Förslagen i departementspromemorian avsåg tre områden, nämligen Riksbankens ställning, dess ledningsorganisation och beslutanderätten över valutapolitiken. Promemorian remissbehandlades, och förslagen granskades under hösten av Lagrådet och Europeiska monetära institutet (EMI).

I november överlämnade regeringen en proposition grundad på fempartiuppgörelsen till riksdagen med förslag till de lagändringar som Sverige måste göra för att uppfylla EG-fördragets krav under den andra etappen av EMU (prop. 1997/98:40 Riksbankens ställning). De föreslagna åtgärderna syftar till att stärka förtroendet för penningpolitiken och därmed hålla nere räntor och inflation.

I propositionen föreslås bl.a. att Riksbanken skall ha ett lagstadgat prisstabilitetsmål för sin verksamhet samt att en ny ledningsstruktur för banken skall införas. Vidare föreslås vissa ändringar beträffande ansvaret för valutapolitiken. Propositionen innehåller förslag till grundlagsändringar.

4.2.5 Förhandlingar i EMU-frågor

I de olika konkreta förhandlingar som fördes i olika EMU-frågor under året agerade Sverige för att uppnå svenska mål.

Under våren slutfördes förhandlingarna om stabilitets- och tillväxtpakten. Texterna om pakten antogs vid Europeiska rådets möte i Amsterdam i juni 1997 och vid efterföljande Ekofin-rådsmöte under sommaren. Slutresultatet måste betraktas som tillfredsställande. Pakten skapar goda förutsättningar att upprätthålla en varaktig budgetdisciplin i EMU:s tredje etapp. Sverige agerade aktivt under förhandlingen och fick på ett flertal punkter gehör för svenska krav.

Som framgår av avsnitt 4.1.1 antog Europeiska rådet i Amsterdam en resolution om ERM 2. Sverige lade i förhandlingarna stor vikt vid att deltagandet skulle vara frivilligt. Så blev också utfallet. Standardbredden anges i resolutionen till plus/minus 15 procent, vilket Sverige förordade. Bilateral smälare band kan även fastställas. Sverige lade vikt vid att sådana smälare band inte får påverka tolkningen av växelkurskriteriet, som

ligger till grund för beslut om inträde i valutaunionen. Även här fick Sverige gehör för sina åsikter.

Vid toppmötet i Luxemburg december 1997 verkade Sverige aktivt för att påverka utformningen av de föreslagna informella mötena mellan euroländernas finansministrar (Euro-X). Den överenskommelse som nåddes var en kompromiss som gick i den riktning Sverige önskade. De länder som inte deltar i valutaunionen kommer sinsemellan att behandlas lika visavi de informella mötena. Ekofin-rådets centrala plats i samordningen av ekonomisk politik understryks, liksom att det endast är i det som beslut kan fattas. Frågor av gemensamt intresse skall alltid diskuteras mellan ministrarna från samtliga medlemsstater. Den krets av frågor som kommer att diskuteras endast inländerna emellan begränsas.

4.3 Verksamheten i Europeiska monetära institutet

Europeiska monetära institutet (EMI) fortsatte under året sina förberedelser av det rättsliga, organisatoriska och logistiska regelverk som skall användas i Europeiska centralbanken (ECB) och inom Europeiska centralbankssystemet (ECBS) under den tredje etappen. Förberedelsearbetet har successivt övergått från allmän planering till utarbetande av detaljerade bestämmelser och genomförande av dessa i de nationella centralbankerna.

EMI offentliggjorde under året två rapporter om utformningen av det penningpolitiska styrsystemet inom ECBS i etapp tre. Båda rapporterna redovisar relativt detaljerat vilka instrument som EMI förberett för detta ändamål, hur motpartskretsen kan avgränsas, hur anbudsförfaranden är avsedda att genomföras, vilka tillgångar som kan godtas som säkerhet etc. Former för inrapportering av finansiell statistik har också utarbetats. EMI publicerade även andra rapporter om förberedelsearbetet, bl.a. om betalningssystemet TARGET och om systemet för avveckling av värdepapperstransaktioner, vilka båda blir av betydelse för att genomföra penningpolitiska transaktioner och andra gränsöverskridande betalningar i etapp tre. Vidare förberedde EMI formerna för att förvalta ECB:s reservtillgångar och för det penning- och valutapolitiska samarbete som kommer att aktualiseras mellan ECB och centralbankerna i länder med undantag. Andra förberedelser inom EMI avsåg utformningen av sedlar i euro. I samarbete med centralbankerna övervakade EMI den finansiella sektorns förberedelser för införandet av euron.

EMI lade också under hösten fram en lägesrapport om i vad mån den nationella lagstiftningen för centralbankerna i EU-länderna är förenlig med fördraget. Fortlöpande avgav EMI vidare synpunkter på lagförslag som EU-rådet och nationella myndigheter remitterat till EMI för yttrande.

5 Öppenhet och insyn

För EU-samarbetets utveckling och medborgarnas förtroende för unionen är frågorna om öppenhet och insyn av stor betydelse. Sverige har under

1997 fortsatt att verka för större öppenhet och insyn i EU:s institutioner, framför allt i samband med EU:s regeringskonferens men även i det löpande rådsarbetet och i flera mål vid EG:s förstainstansrätt. Skr. 1997/98:60

5.1 Regeringskonferensen

I regeringskonferensen drev Sverige aktivt frågan om en fördragsreglering av rätten att ta del av handlingar i EU:s institutioner. Resultatet måste bedömas som mycket tillfredsställande ur svensk synvinkel. Sverige vann visserligen inte gehör för alla sina ståndpunkter – t.ex. skyldigheten för institutionerna att ha offentliga register – men flera av de viktigaste svenska kraven blev tillgodosedda. Frågan om offentliga register avser regeringen att fortsätta att driva i kommande arbete med den övergripande rättsakt som skall beslutas med stöd av den nya artikeln om handlingsoffentlighet i Amsterdamfördraget. I det nya fördraget finns nu dels en allmän öppenhetsprincip, dels bestämmelser om handlingsoffentlighet och informationsskyldighet.

Enligt den allmänna öppenhetsprincipen skall besluten inom EU fattas så öppet som möjligt. Detta gäller inom samtliga tre samarbetsområden.

Enligt den nya artikeln om handlingsoffentlighet skall alla EU-medborgare samt fysiska personer bosatta i en medlemsstat och juridiska personer med säte i en medlemsstat ha rätt till tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar. Allmänna principer och nödvändiga sekretessregler skall beslutas av rådet i en rättsakt som skall gälla alla tre institutionerna. Rättsakten skall vara klar senast två år efter det att Amsterdamfördraget träder i kraft. Den skall beslutas enligt medbeslutandeförfarandet, vilket innebär att rådet skall fatta beslut tillsammans med Europaparlamentet på förslag av kommissionen. Varje institution skall sedan i sin arbetsordning införa bestämmelser på detaljnivå. Reglerna om handlingsoffentlighet är tillämpliga på handlingar som rör alla tre samarbetsområdena. De är givetvis tillämpliga på sådana handlingar som en institution själv har upprättat. Det är också viktigt att notera att den nya artikeln är så utformad att den även kan avse handlingar som har upprättats utanför en institution och därefter kommit in dit. I en gemensam förklaring uttalar konferensen att en medlemsstat har rätt att begära att kommissionen eller rådet inte vidarebefordrar en handling med ursprung från den staten till tredje man utan att medlemsstaten har lämnat sitt medgivande.

Enligt bestämmelsen om informationsskyldighet skall rådet när det handlar i egenskap av lagstiftare alltid offentliggöra omröstningsresultaten, röstmotiveringarna och uttalandena till protokollet.

Konferensen beslutade också att förbättra informationen till allmänheten om samarbetet i rättsliga och inrikes frågor. Enligt en till fördraget fogad gemensam förklaring skall initiativ till åtgärder från medlemsstaterna och kommissionen samt rättsakter som rådet antar inom detta samarbetsområde offentliggöras i Europeiska gemenskapernas officiella tidning i enlighet med vad som anges i rådets respektive kommissionens arbetsordning.

Fördragen har hittills saknat regler om öppenhet och insyn. Institutionerna har således för närvarande ingen fördragsenlig skyldighet att ha regler om handlingsoffentlighet. Europaparlamentet, rådet och kommissionen har dock frivilligt antagit sådana regler som komplement till sina arbetsordningar. Dessa regler kan ändras eller upphävas av institutionerna själva. Genom att en princip om handlingsoffentlighet införs i Amsterdamfördraget skapas en stabil och förutsebar ordning, enligt vilken huvudregeln är att medborgarna skall ha rätt att ta del av de tre centrala institutionernas handlingar.

5.2 EU:s institutioner

5.2.1 Rådet, kommissionen och Europaparlamentet

Rådet och kommissionen har sedan flera år tillbaka regler om handlingsoffentlighet som grundas på en gemensam uppförandekodex. Med verkan från och med den 1 oktober 1997 har Europaparlamentet antagit motsvarande bestämmelser (beslut 97/632/EKSG, EG, Euratom). Även flera av de särskilda EU-organen har antagit egna regler om handlingsoffentlighet.

5.2.2 Mål i EG:s förstainstansrätt

I målet World Wide Fund for Nature (WWF) UK mot kommissionen (T-105/95) intervenerade Sverige, dvs. deltog utan att vara part, som enda medlemsland på WWF:s sida. Frankrike och Storbritannien intervenerade på kommissionens sida. I dom den 5 mars 1997 biföll förstainstansrätten WWF:s talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut att vägra lämna ut handlingar till WWF. Domstolen fann bl.a. att kommissionens beslut inte uppfyllde EG-rättens krav på motivering av beslut.

I det s.k. Journalistenmålet (Svenska Journalistförbundet mot rådet, T-174/95) har Sverige tillsammans med Danmark och Nederländerna intervenerat till stöd för Svenska Journalistförbundet, medan Frankrike och Storbritannien har intervenerat till stöd för rådet. Svenska Journalistförbundet har yrkat att rådets beslut att inte lämna ut handlingar skall ogiltigförklaras. Som grund för sin talan har Svenska Journalistförbundet bl.a. åberopat att rådets beslut är otillräckligt motiverat och att rådet inte har gjort den nödvändiga avvägningen mellan sökandens intresse av att få tillgång till rådets handlingar och rådets intresse av att hålla sina överläggningar hemliga. Förstainstansrätten höll muntlig förhandling den 17 september 1997. Domen har ännu inte meddelats.

5.2.3 Europeiska ombudsmannens öppenhetsarbete

Europeiska ombudsmannen har tidigare uppmanat EU:s institutioner och organ att anta regler om handlingsoffentlighet (se även avsnitt 37.3). Som nämnts ovan har Europaparlamentet och flera av EU:s organ nyligen antagit sådana regler.

Flera personer som inte har fått tillgång till alla de handlingar som de begärt hos rådet har vänt sig till ombudsmannen med klagomål. Rådet har i dessa fall funnit att ombudsmannen egentligen saknar behörighet att behandla klagomål som rör handlingar med anknytning till samarbetet i rättsliga och inrikes frågor. Sverige har i särskilda röstförklaringar som sin uppfattning uttryckt att ombudsmannen är behörig att behandla klagomålen, eftersom de gäller påstådda missförhållanden vid tillämpningen av rådets beslut 93/731/EG om allmänhetens tillgång till rådets handlingar, där ombudsmannen har behörighet.

En vid kommissionen nyanställd person gjorde sommaren 1996 vissa kritiska uttalanden mot kommissionen. Han mottog därpå ett brev från kommissionen med en erinran om det krav på diskretion som enligt tjänsteföreskrifterna gäller för kommissionens tjänstemän. Ombudsmannen har i ett beslut från november 1997 riktat viss kritik mot tjänsteföreskrifterna, eftersom de felaktigt kan uppfattas så att de inte tillåter en tjänsteman att lämna någon som helst information om sitt arbete som inte redan är offentliggjord. Samtidigt rekommenderar ombudsmannen kommissionen att upprätta riktlinjer för tjänstemännen om vad som kan vara en rimlig avvägning mellan privatpersonens grundläggande rätt till yttrandefrihet och tjänstemannens ansvar och skyldigheter.

6 Schengenavtalet

Schengensamarbetet vilar på mellanstatliga överenskommelser, tillkomna i syfte att utom ramen för EU påskynda förverkligandet av den fria rörligheten för personer i enlighet med EG-fördragets regler. Tanken är att en avveckling av kontrollerna vid de inre gränserna skall kompenseras av en enhetlig yttre gränskontroll och ett utvecklat samarbete för bl.a. brottsbekämpning, med målsättningen att Schengensamarbetet skall bringa såväl frihet som säkerhet för de personer som vistas inom området.

Vad beträffar det svenska deltagandet i Schengensamarbetet har en förutsättning härför varit att den nordiska passunionen skall kunna bevaras.

6.1 Sveriges deltagande i Schengensamarbetet

Alla EU-länder utom Storbritannien och Irland deltar i Schengensamarbetet, som är ett mellanstatligt samarbete utanför EU. Samarbetet syftar till att påskynda förverkligandet av den fria rörligheten för personer i enlighet med EG-fördragets regler. Schengenavtalet ingicks av Frankrike, Tyskland och Beneluxstaterna år 1985, varefter en tillämpningskonvention (Schengenkonventionen) undertecknades år 1990. I december 1996 undertecknade Sverige, Danmark och Finland anslutningsavtal till Schengensamarbetet samtidigt som Norge och Island undertecknade samlingsavtal.

Schengenkonventionen innehåller regler om praktiska åtgärder för att genomföra avvecklingen av gränskontrollerna vid de inre gränserna samt övriga samarbetsåtgärder. Dessa s.k. kompensatoriska åtgärder gäller bl.a. polissamarbete, informationsutbyte, dataskydd, harmoniserad viseringspolitik och, inte minst, en enhetlig yttre gränskontroll. Schengensamarbetet löper parallellt med och har en nära koppling till EU, vars regler inom samma områden automatiskt ersätter motsvarande Schengenregler. I linje härmed beslutades vid Europeiska rådet i Amsterdam i juni 1997 att Schengensamarbetet skall införlivas i EU. Därför är till Amsterdamfördraget fogat ett särskilt protokoll som reglerar Schengensamarbetets införlivande i EU.

Utöver frågan om överförandet av Schengen till EU, vilken behandlas nedan, har Schengensamarbetet under 1997 dominerats av frågan om anslutningen av Italien, Grekland och Österrike till det operativa samarbetet. Ur svensk synvinkel har turerna och diskussionen kring detta varit av intresse inför den nordiska anslutningen till det operativa samarbetet, vilken beräknas ske år 2000. Det visade sig att flera av de nu operativa länderna ställde sig tveksamma till att häva gränskontrollerna framför allt i förhållande till Grekland och Italien eftersom man hade invändningar om effektiviteten av dessa länders yttre gränskontroll. I oktober 1997 träffades en överenskommelse, enligt vilken Österrike och Italien fullt ut skall delta i det operativa samarbetet senast den 29 mars 1998 medan Grekland skall delta endast delvis under 1998. I december 1998 skall frågan om Greklands fulla deltagande i det operativa samarbetet tas upp.

För den nordiska anslutningen till det operativa samarbetet var det under 1997 viktigt att snabbt lösa frågan om hur Schengens informationssystem (SIS) skall uppgraderas inför utvidgningen till de nordiska länderna. Tidtabellen för utvecklingen av det nya informationssystemet, SIS II, drog ut på tiden, men i oktober 1997 beslutades att det nuvarande informationssystemet skall uppgraderas för att rymma de nordiska länderna år 2000.

6.2 Införlivandet av Schengensamarbetet i EU

Genom ett till Amsterdamfördraget fogat protokoll skall Schengensamarbetet överföras till EU. För detta ändamål har två tillfälliga rådsarbetsgrupper inrättats; den ena arbetsgruppen skall ägna sig åt identifiering och överföring av Schengenregelverket till EU, den andra arbetsgruppen skall dels förhandla med Island och Norge om ett nytt samarbetsavtal, dels behandla frågan om hur förhållandet till Storbritannien och Irland skall regleras.

Genom Norges och Islands samarbetsavtal med Schengenländerna från december 1996 säkerställdes den nordiska passunionens fortbestånd. Avtalsförhandlingarna kännetecknades av stor förståelse för Norges och Islands önskemål om deltagande. Enligt Amsterdamfördragets protokoll om införlivandet av Schengensamarbetet i EU skall Norge och Island associeras till genomförandet av Schengenregelverket genom särskilda avtal, baserade på samarbetsavtalen från 1996. I en gemensam förklaring till Amsterdamfördragets Schengenprotokoll anges att parterna skall

vidta alla nödvändiga åtgärder för att dessa avtal skall kunna träda i kraft samtidigt med Amsterdamfördraget. Europeiska rådet uttalade i sina slutsatser från toppmötet i Amsterdam att de lösningar som uppnåtts i regeringskonferensen gör det möjligt att bibehålla den nordiska passunionen inom ramen för ett bredare europeiskt samarbete om fri rörlighet för personer. Målsättningen att avtalen med Norge och Island skall kunna träda i kraft samtidigt med Amsterdamfördraget upprepades vid Europeiska rådets möte i Luxemburg i december 1997.

Arbetet inom EU med att förbereda avtalen med Norge och Island har inletts under hösten 1997. De nordiska länderna har löpande samråd i Schengenfrågan med den samlade utgångspunkten att den nordiska passunionen skall bevaras. Från nordisk sida görs gällande att det vid toppmötet i Amsterdam gjordes ett politiskt åtagande att träffa en överenskommelse som tillgodoser detta önskemål.

7 Inre marknadens utveckling

När kommissionens vitbok om fullbordandet av den inre marknaden presenterades år 1985 innehöll den en rad förslag som då ansågs nödvändiga för att fullborda den inre marknaden, dvs. skapa fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital. Flertalet av vitbokens föreslagna direktiv och förordningar var genomförda år 1993. Arbetet i EU har därefter handlat mindre om lagstiftningsfrågor och mer fokuserats till tillämpningen av de gemensamma reglerna.

7.1 Handlingsplanen för den inre marknaden

Vid Europeiska rådet i Dublin beslutades att kommissionen skulle utarbeta en målinriktad handlingsplan för att förbättra funktionen av den inre marknaden. Inre marknadsministrarna har vid ett flertal tillfällen framfört sina synpunkter på innehållet i kommissionens förslag till handlingsplan. Handlingsplanen antogs på Europeiska rådets möte i Amsterdam och innehåller fyra strategiska mål som är likvärdiga och måste fullföljas parallellt till den 1 januari 1999. Målen innebär att reglerna skall effektiviseras, orsakerna till snedvridning av konkurrensen skall analyseras, sektoriella hinder för marknadsintegration skall avskaffas och den inre marknaden skall vara till nytta för samtliga medborgare. För att man skall följa utvecklingen kommer handlingsplanen att avrapporteras vid varje Europeiskt råd fram till december 1998. Inriktningen av handlingsplanen ligger väl i linje med Sveriges syn på hur arbetet skall drivas vidare på den inre marknaden och vad som framkom av skrivelsen om Sverige och den inre marknaden (skr. 1996/97:83) som överlämnades till riksdagen i början av mars 1997.

I enlighet med handlingsplanens tidsplan inkom Sverige med underlag om genomförandeläget den 1 oktober. Dessutom har Sverige i enlighet med handlingsplanen utsett Kommerskollegium till samordningscentral som skall tillse att problem mellan myndigheter i olika medlemsstater och kommissionen blir lösta inom rimliga tidsfrister. Kommerskollegium utsågs även till central kontaktpunkt dit företag och medborgare kan vända sig med inre marknadsproblem.

7.1.1 Resultattavla för den inre marknaden

Enligt handlingsplanen för den inre marknaden skall kommissionen var sjätte månad genomföra en revision av den inre marknaden för att se hur medlemsstaterna, rådet och kommissionen uppfyller sina skyldigheter enligt planen. Informationen sammanställs i form av en s.k. resultattavla som redovisar tre huvudsakliga delar:

- genomförande av inre marknadsdirektiv i nationell lagstiftning,
- problemlösning och effektiv tillämpning i medlemsstaterna,
- genomförande av åtgärderna i handlingsplanen, gällande såväl EU:s institutioner som medlemsstaterna.

Kommissionen kommer kontinuerligt att redogöra för hur näringslivet och medborgarna i medlemsländerna upplever den inre marknaden och undersöka ett specifikt område på den inre marknaden. Det första område som tas upp är offentlig upphandling. Sverige är positivt inställt till resultatavslutningen och dess utformning såsom den presenterats i den första utgåvan. Den ger en bra överblick över den inre marknads funktion och redogör för återstående problem. Sverige har vid ett flertal tillfällen påtalat vikten av att kriterierna för redovisningen måste vara klara, objektiva och förutsebara.

7.2 Marknadskontroll

I Europa uppmärksammas alltmer vikten av en väl fungerande marknadskontroll, dvs. kontrollen av att alla produkter som säljs på den inre marknaden uppfyller gällande krav på säkerhet och funktion. Bland annat har kommissionen pekat på behovet av gemensamma principer för kontrollen. I handlingsplanen för den inre marknaden utpekades marknadskontroll som ett prioriterat område.

Gemensamma riktlinjer och ett ökat informationsutbyte mellan de marknadskontrollerande myndigheterna inom EU är ett viktigt led i strävandena att skapa en harmoniserad säkerhetsnivå inom gemenskapen, särskilt för CE-märkta produkter (europeisk standardmärkning för produkter som uppfyller säkerhetskrav enligt antagna direktiv). Detta är viktigt både för att öka allmänhetens säkerhet och för att tillverkarna skall kunna agera på lika villkor. Svag kontroll i vissa länder kan leda till att dessa blir dumpningsmarknad för osäkra produkter.

Klarläggande diskussioner har under året hållits om CE-märkets roll och status. Vidare har förekomsten av parallella nationella märken diskuterats. Nationella märken kan, även om de är frivilliga, förorsaka handelshinder då det i regel förutsätter en ny nationell ansöknings- och provomgång. I vissa fall ställer även den nationella märkningen högre krav än EG-direktiven.

Den 16–17 oktober 1997 hölls en konferens om marknadskontrollfrågor i samarbete med kommissionens representation i Stockholm. Cirka 300 deltagare från samtliga EU-länder, öst- och centraleuropeiska länder samt USA medverkade. Vid konferensen fanns en bred enighet om att dessa frågor bör ägnas ett ökat intresse. Att EU:s säkerhetsföreskrifter respekteras är fundamentalt för skyddet av liv och hälsa samt för den inre marknads funktion. Om konsumenterna inte kan förlita sig på att kraven uppfylls kan förtroendet för varor tillverkade i andra medlemsstater snabbt urholkas.

Ett särskilt brev sändes i anslutning till konferensen till samtliga konsument- och handelsministrar i EES-länderna. I brevet föreslås att en sär-

skild arbetsgrupp skall bildas för att lyfta fram frågan om marknads- Skr. 1997/98:60
kontroll. Därutöver pekas på en rad andra åtgärder som måste vidtas:

- alla medlemsländer skall införliva EU:s marknadsdirektiv som gäller hälsa, säkerhet och miljö i sina lagar/föreskrifter, samt ha en pålitlig struktur för att kontrollera produkter på marknaden,
- utbytet av information och samarbete mellan länderna måste bli bättre,
- kommissionen måste påskynda sitt arbete med gemensam lagstiftning kring produktkontroll.

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC) har under året givit ut en särskild handbok om marknadskontroll, vilken även finns att tillgå på engelska. Handboken utgör en vägledning för marknadskontrollerande myndigheter.

Inom det s.k. PRAQ III, som är ett delprogram på 30 miljoner ecu inom Phare (stöd till ekonomisk återuppbyggnad), lämnas teknisk assistans till 13 öst- och centraleuropeiska länder. Bland aktiviteterna finns kunskapsöverföring avseende uppbyggnad och organisation av marknadskontrollsystem.

7.3 Effektivisering och regelförenkling

EU:s metod för regelförenkling, Simpler Legislation for the Internal Market (SLIM), gick in i sin andra fas (SLIM II) under 1997. De nya områden som skall analyseras är moms, finansiella tjänster (bankväsendet), tullnomenklaturen för handel med tredje land och lagstiftningen som rör gödningsmedel. Sverige deltar med en representant i tullnomenklaturgruppen. Parallellt med SLIM II pågår arbetet med att genomföra de förslag till förenklingar som framkommit i SLIM I. Sverige har vid ett flertal tillfällen framfört att SLIM är ett viktigt initiativ och att det är angeläget att uppnå konkreta resultat. Kommissionen presenterade en sammanställning över dagsläget i sin rapport KOM (97) 618.

En särskild arbetsgrupp, Business Environment Simplification Task Force (BEST), tillsattes av kommissionen på uppmaning av Europeiska rådet i Amsterdam. Gruppens uppgift är att arbeta med regelförenkling för små och medelstora företag. Sverige representeras av en småföretagare, och gruppens slutliga rapport skall ges in till Europeiska rådets möte i juni 1998.

Kommissionen antog den 22 april 1997 en rekommendation om förbättring och förenkling av företagsklimatet för nyetablerade företag (97/344/EG). Rekommendationen, som inte har behandlats i rådet, är en uppmaning från kommissionen till medlemsländerna att anstränga sig ytterligare för att förenkla och förbättra förutsättningarna för småföretag, speciellt när de startas och under deras första år. Rekommendationens syfte är dock inte att skapa nya förpliktelser utan att stimulera utbyte av erfarenheter mellan medlemsländerna.

Under slutet av året lämnade kommissionen sin årliga rapport "Bättre lagstiftning 1997", dokument 1300/2/97 i enlighet med uppdrag från Europeiska rådet i Edinburgh 1992.

Arbetet med att utveckla resolutionen från den 8 juli 1996 om att förbättra samarbetet mellan förvaltningar för att genomföra den lagstiftning som rör den inre marknaden har fortsatt under 1997. Kommissionen avser att bygga upp en administrativ databas som skall göras tillgänglig på Internet. Databasen kommer att innehålla konkreta namn, telefonnummer och adressuppgifter till samtliga myndigheter som ansvarar för de 18 ansvarsområden som ingår i resolutionen, och fungera som ett stöd för samordningscentralerna och kontaktpunkterna i medlemsländerna.

7.5 Medborgarnas Europa

Informationssatsningen som initierades av kommissionen 1995 och formellt startade i november 1996 är nu på sitt andra år. Budgeten för fas I och II uppgår till totalt 28 miljoner ecu. Totalt har ett flertal faktablad och sex broschyrer kommit ut på 17 olika språk. Detta har resulterat i 25 olika versioner av broschyrerna och 4 000 varianter av faktabladen. Sverige har dessutom i ett särskilt projekt tillsammans med kommissionen tagit fram lättlästa broschyrer i kassettform. Årets broschyrer handlar om att köpa och sälja varor, om att resa och om jämställdhet på arbetsplatsen i EU. Projektet har starkt stöd från svenskt håll eftersom det är viktigt att sprida saklig information om de möjligheter och rättigheter som den inre marknaden erbjuder.

7.6 Offentlig upphandling

Kommissionens förslag om ändring av upphandlingsdirektiven har under år 1997 diskuterats i en rådsarbetsgrupp. Förslaget innebär att GPA-reglerna (Government Procurement Agreement) skall införlivas i upphandlingsdirektiven. Förslaget är nu färdigbehandlat i arbetsgruppen.

Kommissionen presenterade i november 1996 en grönbok om offentlig upphandling. Regeringen har i ett yttrande över grönboken framfört att det är viktigast att medlemsländerna snarast genomför upphandlingsdirektiven och att det blir en likartad tillämpning av reglerna i alla berörda länder samt att det är angeläget att kommissionen noggrant följer upp genomförandet av upphandlingsdirektiven.

I yttrandet förs också fram att regeringen anser att det finns ett stort behov av att utreda vilka miljökrav som får ställas i upphandlingssammanhang, eftersom det är viktigt att i framtiden kunna ta större hänsyn till miljön.

Kommissionen skall 1998 presentera en handlingsplan när det gäller offentlig upphandling.

7.7 Konkurrensfrågor

Konkurrenspolitiken utgör ett verktyg i gemenskapens insatser för att förbättra konkurrensklimatet i Europa. Under året har arbetet med att

modernisera och förenkla konkurrensreglerna fortsatt. Kommissionen har även försökt att koncentrera sina insatser på de viktigaste områdena.

I det internationella arbetet för en fri och öppen handel globalt finns sedan ministerkonferensen i WTO i december 1996 en arbetsgrupp för att studera frågan om sambandet mellan handel och konkurrens. Utgångspunkten är att avvecklingen av tullar och andra handelshinder inte får motverkas av nationella och internationella konkurrensbegränsningar. Enighet har rått mellan medlemsländerna i dessa frågor, vilket har underlättat EU:s roll som pådrivande i WTO-arbetsgruppens arbete. Arbetet skall redovisas vid WTO:s ministerråd i december 1998.

I fråga om EU:s förbindelser med tredje land har arbetet med ett samarbetsavtal mellan EU och Kanada om samverkan på konkurrensområdet slutförts. Avtalet innehåller, liksom tidigare avtal av detta slag med USA, bl.a. föreskrifter om anmälningsförfarande, samarbete och koordinering. Arbetet har också slutförts vad gäller ett fördjupat samarbete mellan EU och USA. Tilläggsavtalet innebär att s.k. positiv hövlighet införs i samarbetet, det vill säga att endera parten kan begära att den andra parten skall vidta åtgärder inom ramen för sin lagstiftning.

Översynen av förordningen om kontroll av företagskoncentrationer (89/4064/EEG) har slutförts. Tidigare gränsvärden behålls i flera medlemsstater. Kommissionens behörighet ökar dock genom införandet av andra gränsvärden som skall fånga upp fall där nationell anmälningsskyldighet föreligger. Kriterierna för de gemensamma företag (joint ventures) som faller under förordningen har även utökats. Vidare har bl.a. omsättningsberäkningen för finans- och kreditinstitut förändrats.

Kommissionen har antagit tre viktiga meddelanden under hösten. Meddelandet om samarbete mellan kommissionen och nationella konkurrensmyndigheter har till syfte att öka möjligheten att i enlighet med subsidiaritetsprincipen delegera ärenden som saknar gemenskapsintresse till nationell nivå. Vidare har väsentliga revideringar gjorts i det s.k. de minimis-meddelandet, som avser samverkan mellan företag som inte har märkbar effekt på konkurrensen. Ändringarna, som har gjorts bl.a. för att få meddelandet mer anpassat till ett ekonomiskt synsätt, innebär att gränsen för högsta tillåtna omsättning har tagits bort medan olika trösklar för högsta marknadsandelar förts in för horisontella respektive vertikala avtal. Små och medelstora företag får särskilda regler.

Kommissionen har också antagit ett meddelande som anger principerna som tillämpas för att fastställa relevant marknad. Denna definition skall ge vägledning vad gäller eventuella brott mot artiklarna 85 och 86 i EG-fördraget.

Under året publicerade kommissionen en grönbok om vertikala konkurrensbegränsningar, det vill säga konkurrensbegränsande avtal mellan olika handelsled. I grönboken presenterar kommissionen förslag till förändringar mot en mer ekonomiskt inriktad och flexibel hållning. Framför allt berörs vissa förordningar om gruppundantag, t.ex. för ensamåterförsäljaravtal samt franchiseavtal. Dokumentet har varit utgångspunkt för en bred debatt med medlemsstaterna och näringslivet. Kommissionen har även inlett en första undersökningsfas vad gäller horisontella konkurrensbegränsningar i syfte att även se över reglerna på detta område. Med

hänsyn till det pågående översynsarbetet har beslut tagits om förlängd giltighet för flera gruppundantag.

Kommissionen samarbetar med medlemsstaternas konkurrensmyndigheter i handläggningen av enskilda ärenden som rör prövning av konkurrensbegränsande samarbete, företagsförvärv eller missbruk av en dominerande ställning. Under 1997 mottog Konkurrensverket omkring 500 ärenden som inlämnats till kommissionen. Beslut har fattats bl.a. rörande samarbete mellan banker respektive rederier och rörande allianser på teleområdet, t.ex. Telia. Ett av de ärenden som berört Sverige rörde ett samarbete mellan Coca Cola och Carlsberg. Ett principiellt viktigt avgörande om missbruk av dominerande ställning vände sig mot Irish Sugar och gällde marknadsföring av socker på Irland. Kommissionen behandlade också ett viktigt ärende om förvärv mellan amerikanska flygplanstillverkare med effekter på Europamarknaden, nämligen Boeings förvärv av McDonnell Douglas. Förvärvet godkändes av kommissionen efter vissa åtaganden.

7.8 Statsstöd

EG:s regler om statligt stöd syftar till att förhindra att nationella stödåtgärder till företag får konkurrensnedvridande effekter som strider mot det gemensamma intresset. Bestämmelserna om stöd till olika ändamål preciseras fortlöpande av kommissionen efter samråd med medlemsstaterna. Under året behandlades frågor kring ett antal sådana reviderade eller nya riktlinjer för stöd på olika områden. Bland dessa kan nämnas riktlinjer för regionalstöd, riktlinjer för undsättnings- och omstruktureringsstöd till företag i svårigheter, rambestämmelser för stöd till motorfordonsindustrin (se även avsnitt 16.3) samt de s.k. multisektoriella rambestämmelserna för regionalt stöd till stora investeringsprojekt. Dessutom har nya riktlinjer för stöd till utbildning diskuterats.

En fråga som har övergripande principiell och praktisk betydelse för den framtida hanteringen av statligt stöd gäller införandet av s.k. gruppundantag för vissa kategorier av statsstöd från den i dag generella förhandsanmälningsplikten enligt Romfördragets artikel 93.3. På industrirådet i november beslutades om en särskild förordning som ger kommissionen mandat att utfärda sådana gruppundantagsförordningar. Syftet med en ordning med gruppundantag är att söka koncentrera och effektivisera kontrollen på statsstödsområdet. Genom att undanta vissa klart definierade stödåtgärder från förhandskontrollen avlastas kommissionen mer rutinartade uppgifter, och större vikt kan läggas vid granskning av ärenden av mer väsentlig betydelse. Avsikten är också att åstadkomma en ökad överskådlighet och förenkling för medlemsstaterna samt att underlätta den nationella planeringsprocessen vid införandet av nya stödåtgärder.

Ett antal ärenden har också rört specifikt svenska intressen. Kommissionen har under året, med vissa smärre förändringar, godkänt två regionalpolitiska stödformer, nämligen transportbidrag och sysselsättningsbidrag. Förhandlingar pågår fortfarande om nedsatta socialavgifter som nu är den enda regionalpolitiska stödform som inte är godkänd.

Kommissionen är generellt mycket restriktiv när det gäller medlemsstaternas möjligheter att lämna driftstöd till s.k. känsliga branscher. Sverige anmälde under 1996 transportbidrag för perioden 1995–96 till Scania AB (Luleå), Saab Automobile AB (Trollhättan) och Volvo Lastvagnar AB (Umeå). Kommissionen har under 1997 godkänt stödet till Scania och till Saab Automobile. Regeringen har under året fört en dialog med kommissionen om transportbidrag till Volvo Lastvagnar i Umeå. Kommissionen inledde i september ett förfarande enligt artikel 93.2 i EG-fördraget i detta ärende. Det innebär att Sverige inte kan lämna något stöd förrän kommissionen har fattat ett positivt beslut.

Vid sidan av dessa ärenden har regeringen under året anmält ett antal nya eller ändrade stödformer för kommissionens godkännande. Det största antalet notifieringsärenden avser nya eller ändrade stöd till följd av den svenska energiöverenskommelsen. I flertalet av dessa ärenden pågår ännu kommissionens prövning.

En annan fråga av särskilt intresse för svensk del avser domstolsförfarandet kring den franska statens stöd på 28 miljarder kronor till Air France. Sverige engagerade sig som intervenient, dvs. deltagare utan att vara part, i ärendet 1995 och har framfört såväl skriftliga som muntliga synpunkter till EG:s förstainstansrätt. Förhandlingarna har slutförts, och beslut i ärendet väntas.

7.9 Bolagsrätt

Frågan om att skapa en möjlighet att bilda och registrera Europabolag, dvs. en ny gränsöverskridande bolagsform, har diskuterats sedan 1970-talet. Det senaste publicerade förslaget härrör från år 1991 (EGT nr C 176, reviderad 1993). Förslaget har efter hörande av Europaparlamentet och Ekonomiska och sociala kommittén behandlats i en arbetsgrupp under ministerrådet. Något arbete i arbetsgruppen för Europabolag har dock inte ägt rum under det svenska medlemskapet, förutom ett sammanträde våren 1996.

Till förslaget är kopplat en fråga om information till och samråd med arbetstagarna i Europabolaget. Skilda meningar hos medlemsstaterna i denna fråga har hittills blockerat förslaget till förordning om Europabolag. Kommissionen tillkännagav under hösten 1995 ett meddelande som innehöll olika möjliga lösningar av frågan om arbetstagarinflytande. I november 1996 gav kommissionen en expertgrupp under ledning av Etienne Davignon i uppdrag att lämna förslag rörande arbetstagarinflytande som kan leda till att den mångåriga blockeringen av förslaget kan hävas. Gruppen lämnade sin rapport den 13 maj 1997.

Davignongruppen drog slutsatsen att det inte är möjligt att harmonisera medlemsländernas system på detta område, eftersom de nationella systemen skiljer sig åt kraftigt. Enligt gruppen är den bästa lösningen ett arbetstagarinflytandesystem som förhandlas fram i varje Europabolag för sig. Förhandlingsvägen rekommenderas starkt. Förhandlingar om arbetstagarinflytande skall enligt gruppens förslag vara obligatoriska. Förhandlingar inleds före bildandet av ett Europabolag och skall vara slutförda inom tre månader från dess bildande. Om tidsgränsen överskrids, träder

ett system med stupstocksregler i kraft. Det innebär att för det därefter bildade Europabolaget skall gälla vissa regler om styrelserepresentation och annat arbetstagarinflytande som angetts i direktivet.

Ordförandeskapet har härefter presenterat ett kompromissförslag till direktiv om arbetstagarinflytandet i Europabolag. Förslaget har diskuterats vid flera ministerrådsmöten under hösten 1997 (se även avsnitt 10.4.3.).

Något arbete rörande de parallella förslagen om Europakooperativ, europeiska föreningar och europeiska ömsesidiga företag har inte skett under 1997.

Parlamentet har yttrat sig över kommissionens förslag till ett trettonde bolagsrättsligt direktiv om övertagandebud (KOM (95) 655 slutlig). Med anledning av parlamentets synpunkter har kommissionen presenterat ett något reviderat förslag (KOM (97) 565 slutlig). Förslaget överensstämmer i allt väsentligt med det tidigare förslaget. Det reviderade förslaget har i december 1997 behandlats i en rådsarbetsgrupp.

Under våren 1997 skickade kommissionen ut en enkät om inställningen till i vilken riktning bolagsrätten bör utvecklas inom gemenskapen. Enkäten behandlades vid en konferens i mitten av december 1997 i vilken Sverige deltog.

7.10 Redovisnings- och revisionsfrågor

Det arbete med inriktning på en internationell harmonisering av redovisningsnormerna som kommissionen inledde år 1995 har fortsatt. Redovisningsfrågor, särskilt sådana med anknytning till det arbete som sker inom International Accounting Standards Committee, har diskuterats både i EG:s s.k. kontaktkommitté för redovisningsfrågor och i en särskild teknisk underkommitté under kontaktkommittén. Sverige har deltagit i detta arbete.

Kontaktkommittén har också beslutat att bilda ytterligare en teknisk underkommitté. Den nya underkommittén skall behandla revisionsfrågor. Dess arbete innebär ett fullföljande av det arbete om revisorns roll, ställning och ansvar som kommissionen tog initiativ till år 1996. Den nya underkommittén har ännu inte hållit något sammanträde.

7.11 Bygg- och bostadsfrågor

Byggfrågor ingår i EU:s kompetensområde. Samarbetet i bostadspolitiska frågor sker informellt.

Byggfrågor

Den europeiska byggsektorn är i dag starkt nationellt baserad och består till största delen av små och medelstora företag som försörjer sin lokala marknad inom byggområdet. Det är angeläget att nationella särkrav minskar och att möjligheter skapas till en ökad konkurrens inom byggsektorn. EU-arbetet har under 1997 i huvudsak rört två direktiv, byggproduktivet och hissdirektivet.

Kommissionen har fortsatt arbetet med byggproduktdirektivet (89/106/EEG) som trädde i kraft den 27 juni 1991. Direktivet omfattar både byggnader och anläggningar och syftar till att underlätta fri handel med byggprodukter. Målsättningen är att dessa produkter skall förses med ett CE-märke, som innebär att produkten överensstämmer med en harmoniserad europeisk standard. Arbetet med mandaten har påskyndats under året och nu återstår endast ett fåtal mandat av totalt ca 40. Under 1997 har också den första produktgruppen, fästdon i betong, fått det första europeiska tekniska godkännandet, vilket gör det möjligt att CE-märka dessa produkter.

Sverige har vid flera tillfällen fört fram en europeisk bostadsmässa som en möjlighet att skynda på genomförandet av byggproduktdirektivet. En sådan mässa kan främja en europeisk samsyn på byggsektorn och även skapa förutsättningar för fortsatt utveckling av den inre marknaden. Regeringen tillkallade i december 1996 en särskild utredare som har till uppgift att i samarbete med byggsektorns aktörer arbeta för att genomföra en europeisk bostadsmässa i Sverige.

Kommissionen har även arbetat med hissdirektivet (95/16/EG). Direktivet trädde i kraft den 1 juli 1997 och är under de två första åren frivilligt. Det nuvarande arbetet består av tolkningsfrågor, tillämpning och införlivande.

Arbetet med direktivförslaget om linbanor (KOM (93) 646 slutlig) är för närvarande vilande.

Bostadsfrågor

Den 23–25 september 1997 hölls ett informellt möte mellan EU:s bostadsministrar i Amsterdam. Bostadsfrågor ingår inte formellt i EU:s kompetensområde, och ministermötena är främst avsedda som ett forum för erfarenhetsutbyte och diskussion. Vid mötet diskuterades särskilt bostadsministermötenas roll i samband med uppföljningen och genomförandet av den s.k. Habitat-agendan (FN:s världskonferens om boende, bebyggelse och stadsutveckling). Man enades om att genomförandet av de åtaganden som Habitat-agendan innebär är en viktig fråga att följa upp vid kommande bostadsministermöten. FN:s boendekommission genomförde sin 16:e session den 28 april–7 maj 1997 i Nairobi. Sverige deltog aktivt i EU-samarbetet både före och under mötet och i detta arbete drev Sverige frågan om ”rätten till ett rimligt boende”. Denna fråga är en av de viktigaste sakfrågorna som boendekommissionen kommer att arbeta med under de närmaste åren.

7.12 Överträdelseärenden

Om kommissionen anser att en medlemsstat inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt EG-fördraget eller andra rättsakter, gäller enligt artikel 169 i fördraget att kommissionen skall avge ett motiverat yttrande efter att ha givit den berörda staten tillfälle att komma in med sina synpunkter. Om inte medlemsstaten rättar sig efter det motiverade yttrandet inom den

tidsfrist som kommissionen har angivit, får kommissionen föra ärendet vidare till EG-domstolen. Skr. 1997/98:60

Motiverade yttranden

Kommissionen har under år 1997 överlämnat sex motiverade yttranden till Sverige. Samtliga dessa har gällt genomförande av direktiv. Kommissionen har påtalat att Sverige inte har anmält att åtgärder vidtagits för att genomföra direktiven. Det rör sig om direktiven 91/69/EEG och 95/25/EG rörande djurhälsoproblem m.m., direktivet 86/609/EEG rörande försöksdjur, direktiven 71/161/EEG och 74/13/EEG rörande skogsodlingsmaterial samt direktivet 92/72/EEG rörande ozonföreningar. Av de sex direktiven hade fem genomförts när tiden för att besvara respektive motiverat yttrande löpte ut. Det återstående direktivet (86/609/EEG) kommer att vara genomfört i början av år 1998.

Formella underrättelser

Det första steget i det formella överträdelseförfarandet är att kommissionen genom en s.k. formell underrättelse ger medlemsstaten tillfälle att komma in med sina synpunkter på ett påstått fördragsbrott. Under år 1997 har kommissionen inlett nya överträdelseförfaranden genom att överlämna sammanlagt 21 formella underrättelser till Sverige.

Sex av de formella underrättelserna rör offentlig upphandling. Kommissionen har gjort gällande att svenska regler på området inte överensstämmer med gällande direktiv. Kommissionen har också påtalat att Rikspolisstyrelsen upphandlat i strid mot gemenskapsreglerna. Vidare har kommissionen i en formell underrättelse haft invändningar mot att Läke- medelsinspektionen tar ut avgifter även vad avser läkemedel som redan är godkända inom gemenskapen. Ett ärende gäller att Sverige enligt kommissionen inte ställer upp sådana krav på regelbundna läkarundersökningar som föreskrivs om vissa körkortshavare i direktivet 91/439/EEG om körkort. I en annan formell underrättelse har kommissionen haft invändningar mot svenska regler om farledsavgifter.

Två olika formella underrättelser rör de krav som ställs upp i Sverige på tryckkärl respektive stegar. Ett ärende gäller att regler i utlänningsförordningen om återkallande av uppehållstillstånd och bevis om uppehållstillstånd enligt kommissionen inte överensstämmer med direktiven om rätt till bosättning. En formell underrättelse handlar om att Sverige inte skulle ha vidtagit de åtgärder som har föreskrivits till skydd mot BSE (galna ko-sjukan). Ett annat ärende gäller regler om studiebidrag till anhöriga till egenföretagare som är medborgare i en annan medlemsstat. Kommissionen har också påtalat att Sverige brutit i att anmäla tekniska regler till kommissionen enligt direktivet 83/189/EEG. Ärendet gäller Sprängämnesinspektionens föreskrifter om öppna cisterner. Vidare har kommissionen i två formella underrättelser gjort gällande att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt direktivet 94/62/EG om förpackningar och förpackningsavfall och direktivet 92/43/EEG om bevarande av växter och djur. Slutligen har kommissionen i fyra olika formella under-

rättelser påtalat att Sverige inte anmält åtgärder för genomförande av sammanlagt 43 direktiv. Skr. 1997/98:60

I några ärenden, i vilka det formella förfarandet inleddes redan under år 1996, har diskussioner förts med kommissionen även under år 1997. Det gäller ärenden om den svenska regleringen på bilavgasområdet och det svenska förbudet mot användning av trikloretylen och metylenklorid. Syftet med diskussionerna har varit att finna lösningar som både tillgodoser svenska miljökrav och överensstämmer med EG-rätten.

8 Fri rörlighet för varor

Fri rörlighet för varor inom EU skall säkerställas genom principen för ömsesidigt erkännande av likvärdiga nationella regler eller genom att varorna uppfyller kraven i den harmoniserade lagstiftningen. De gemensamma reglerna inom tullområdet är en förutsättning för varors fria rörlighet.

8.1 Tullunionen

Tullunionen är en väsentlig del av gemenskapslagstiftningen. Inom hela området med tullagstiftning är regelverken gemensamma för samtliga medlemsländer. Utformning och tolkning av tullagstiftningen är därför av stor betydelse för såväl myndigheter som näringsliv.

8.1.1 EG:s tullagstiftning

Huvuddelen av EG:s tullagstiftning finns i rådets förordning (EEG) nr 2913/92 (tullkodexen) och dess tillämpningsföreskrifter samt i rådets förordning (EEG) nr 2658/87 (tulltaxan).

En viktig fråga som diskuterats i tullkodexkommittén – sektionen för allmänna tullfrågor – under året har gällt gränsöverskridande tillstånd.

Gränsöverskridande tillstånd innebär att företag skall kunna ansöka om tillstånd för tullförfaranden eller förenklade förfaranden med giltighet i flera medlemsstater. Varor skall kunna anmälas för övergång till fri omsättning i flera medlemsstater medan den kompletterande deklARATIONEN skall lämnas i ett medlemsland, normalt i det land där företagets huvudsakliga bokföring finns.

Fortfarande återstår att lösa problem som exempelvis rör frågan om hur de 10 procent av tulluppbörden som tillfaller medlemsstaterna skall fördelas samt frågor om mervärdesskatt och handelsstatistik.

I övrigt har man under året bl.a. diskuterat frågor om

- uppkomst av tullskuld då varor smugglas genom en eller flera medlemsstater,
- möjligheten att befria företagen från att inge styrkande handlingar då tulldeklARATIONER lämnas elektroniskt,

- möjligheten att utsträcka tiden för tullens tilläggsdebitering ytterligare tolv månader utöver den nu stipulerade tiden om tre år efter det att tullskulden uppkommit,
- frizoner,
- modernisering av tullförfaranden med ekonomisk verkan.

8.1.2 Åtgärdsprogram för tullfrågor i gemenskapen – Tull 2000

Med ett gemensamt beslut av Europaparlamentet och rådet den 19 december 1996 fastställdes det strategiska åtgärdsprogrammet Tull 2000. Tullpolicykommittén, som utgörs av generaldirektörerna i EU, är programmets styrkommitté. Denna kommitté har under året arbetat med att genomföra programmet. Medlemsstaterna, däribland Sverige, har utarbetat mer än hundratalet projektförslag i detta syfte. Kommissionen har för sin del lagt fram förslag som syftar till att säkerställa finansiering av programmets datoriseringsdel. Medlemsstaterna skulle före 1997 års utgång avge interimrapporter till kommissionen om hur programmet genomförts och vilka verkningar det haft.

8.1.3 Förenkling och rationalisering av gemenskapens tullbestämmelser och tullförfaranden

Stockholmsdeklarationen, som antogs av EU:s generaldirektörer den 10 maj 1996 och sedermera bekräftades i rådets resolution den 25 oktober 1996, har positivt bidragit till att tänkandet i EU alltmer sker i termer av förenkling, rationalisering och modernisering av tullens arbete. Dessa policyinstrument följs upp i berörda kommittéer, i första hand tullpolicykommittén och tullkodexkommittén. En rad lagstiftningsförslag i dessa syften behandlas för närvarande i berörda kommittéer.

Sverige driver, tillsammans med vissa andra EU-länder, frågan om en långtgående datorisering av tullprocedurer och informationssystem. Detta är en nödvändighet för att modernisera, effektivisera och rationalisera tullförfarandena och kontrollverksamheten. Införandet av modern informationsteknik i tullens arbete är en förutsättning för ett framgångsrikt förenklingsarbete och bedöms dessutom underlätta rationalisering av materiella tullbestämmelser. Datorisering och användning av informationsteknik är också en förutsättning för att man skall kunna förverkliga målsättningen i Tull 2000-programmet och i Europaparlamentets transitrapport. Målet är att de femton tullverken inom EU skall fungera som om de vore ett enda tullverk.

8.1.4 Åtgärder för säkrare och effektivare transiteringar

Transitering innebär att varor transporteras under tullkontroll från en plats till en annan utan att de beläggs med tullar och andra pålagor eller blir föremål för handelspolitiska åtgärder. I Europa sker transitering av

varor huvudsakligen med tillämpning av gemenskapens transiteringsförfarande, eller det gemensamma transiteringsförfarandet, som tillämpas i samtliga EU- och EFTA-länder, i Polen, Ungern, Tjeckien och Slovakien, eller TIR-förfarandet, som tillämpas i ytterligare omkring tjugo länder.

Problem med bedrägerier i samband med transitering av framför allt högbeskattade produkter har rapporterats sedan 1994 (av revisionsrätten och kommissionen). Med anledning härav tillsatte Europaparlamentet en särskild undersökningskommitté för att granska påstådda överträdelser av gemenskapsrätten eller fall av missförhållanden vid tillämpningen av gemenskapsrätten inom ramen för gemenskapens transiteringsförfarande. Som en följd av undersökningskommitténs rapport lade kommissionen i maj 1997 fram en åtgärdsplan för en reformering av transiteringssystemen i Europa. Planen, som avser såväl gemenskapens transiteringsförfarande och det gemensamma transiteringsförfarandet som TIR-förfarandet, omfattar förslag dels till legala åtgärder i form av ändringar av tullkodexen och dess tillämpningsbestämmelser, dels operativa åtgärder som avser att förbättra den administrativa tillämpningen av systemen, utveckla samarbetet mellan berörda tulladministrationer och tullmyndigheter och med de ekonomiska operatörerna, allt syftande till att bekämpa bedrägerierna. En väsentlig del av reformen är datoriseringen av gemenskapens och det gemensamma transiteringssystemet. Datoriseringsarbetet har pågått sedan 1993 och baseras senast på en resolution som antogs av rådet i november 1995, där kommissionen och medlemsstaterna uppmanas att anslå nödvändiga finansiella och personella resurser för ändamålet.

Arbetet rörande ändringar i tullkodexen pågår sedan september 1997 på expertnivå. Arbetet har också inletts för en reformering av det gemensamma transiteringsförfarandet.

8.1.5 Det svensk-norska gränstullsamarbetet

Avtalet mellan EG och Norge om gränstullsamarbete, som nu utgör den EG-rättsliga grund som gör det möjligt att behålla det nästan 40-åriga gränstullsamarbetet mellan Sverige och Norge även efter Sveriges inträde i EU, undertecknades i Bryssel den 10 april 1997 och trädde formellt i kraft den 1 juli 1997.

Det första mötet med den gemensamma kommitté som upprättas av avtalet ägde rum den 11–12 september i Narvik på norsk inbjudan. Utöver kommissionen och Norge var inte mindre än nio medlemsländer representerade vid mötet, vilket återspeglar det stora intresse avtalet väckt; det är nämligen det enda i sitt slag som ingåtts av gemenskapen.

Vid mötet dryftades samarbetets praktiska tillämpning liksom vissa institutionella aspekter (förvaltningsöverenskommelser, arbetsordning). Vid studiebesök på tullkontoret i Björnfjäll, som ligger på svensk mark men permanent bemannas av norska tulltjänstemän, demonstrerades hur samarbetet fungerar i verkligheten.

Administrativt tullsamarbete inom ramen för gemenskapskompetensen mellan EU-medlemsländerna och kommissionen regleras i rådsförordning (EG) nr 515/97. Däri finns materiella föreskrifter som i stort motsvarar tidigare gällande regler. Dessa innebär att en tullmyndighet på begäran skall lämna upplysningar till ett annat EU-medlemsland eller till kommissionen, övervaka bl.a. transportmedel samt inleda administrativa undersökningar för att säkerställa att tull- och jordbrukslagstiftningen efterlevs inom EU. Nyheten är de regler som krävs för att inrätta och förvalta det gemensamma tullinformationssystemet, vilket tillkommit för att kompensera för bortfallet av kontrollen vid de inre gränserna i EU:s inre marknad genom effektivare och snabbare information i arbetet med att ingripa mot grövre överträdelser av EU:s tull- och jordbrukslagstiftning.

Under året har tullsamarbetsavtal med USA, Korea, Färöarna samt Schweiz trätt i kraft. Förhandlingar har inletts med sammanlagt 23 länder. Exempel härpå är Sydafrika, Mercosur, Chile samt ASEAN-länderna. Gällande förhandlingsmandat innefattar dessutom bl.a. Hongkong, Kina samt Japan.

8.2 Metoder att minska tekniska handelshinder

8.2.1 Harmoniserade tekniska föreskrifter

Från och med den 1 januari 1997 måste all elektrisk utrustning som omfattas av lågspänningsdirektivet (73/23/EEG) vara CE-märkt. Lågspänningsdirektivet har genom en ändring (93/68/EEG) blivit utformat enligt den s.k. nya metoden, vilket innebär att produkterna dels måste uppfylla direktivets krav, dels vara CE-märkta för att få släppas ut på marknaden. Rådet har under året antagit ytterligare ett direktiv enligt den nya metoden omfattande tryckbärande anordningar (97/23/EG). Tillämpningen av direktivet blir obligatorisk den 29 maj 2002. Arbetet med att få byggdirektivet (89/106/EEG) praktiskt tillämpligt har fortsatt.

Under året har beslut fattats om certifieringsförfaranden för ett antal produkter fattats. Den första CE-märkta byggprodukten väntas finnas på marknaden under 1998. Det kan också nämnas att kommissionen förelagt rådet ett förslag till direktiv om teleutrustning som planeras ersätta teleterminaldirektivet (91/263/EEG). Enligt förslaget skall, förutom teleterminalutrustning, även radioutrustning omfattas av bestämmelserna.

Reviderings- och kompletteringsarbetet på produktområden som inte är reglerade enligt den nya metoden har fortsatt. Inom motorfordonsområdet har ett nytt direktiv om massa och dimensioner för vissa kategorier av motorfordon och släpvagnar till dessa antagits under året (97/27/EG). Kommissionen har också förelagt rådet ett förslag till direktiv om bussar. Ett direktiv om återstående komponenter och karakteristiska egenskaper hos två- eller trehjuliga motorfordon har antagits under året (97/24/EG). När direktivet träder i kraft möjliggörs helfordonsgodkännande för två- och trehjuliga fordon i likhet med vad som redan gäller för bilar. Även livsmedels-, läkemedels- och kemikalieområdena regleras ännu enligt

den "äldre" harmoniseringsmetoden. Här kan nämnas att en förordning om nya livsmedel och livsmedelsingredienser har antagits (258/97). Skr. 1997/98:60

Ett förslag till direktiv om tillämpning av god klinisk sed vid kliniska prövningar av humanläkemedel har förelagts rådet. Det s.k. begränsningsdirektivet om farliga ämnen och preparat (76/769/EEG) har ändrats, varigenom ämnen som klassificeras som cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska samt preparat som innehåller dessa ämnen från den 1 mars 1999 inte får släppas ut på marknaden (97/56/EG).

8.2.2 Provning, certifiering, marknads kontroll och avtal med tredje land

Frågor om standardisering, provning och certifiering diskuteras i en rådgivande kommitté anknuten till kommissionen, High Officials Group for Standardization Policy (HOGS). Kommitténs uppgift är dels att ge kommissionen råd i dessa frågor, dels att skapa ett gemensamt synsätt i frågorna.

EU har en helhetssyn på hur provning och certifiering skall genomföras inom unionen. HOGS har under året fortsatt genomgången av de grundläggande policydokumenten på området. Det kan avse krav på s.k. anmälda organ, dvs. organ som utför provning och certifiering enligt EG:s harmoniseringsdirektiv, eller krav på de organ som utvärderar kompetensen hos de anmälda organen.

Avtal om ömsesidigt erkännande

Förhandlingar har under året fortsatt om avtal om ömsesidigt erkännande (Mutual Recognition Agreements, MRA) som EU förhandlar om med vissa tredje länder (främst USA, Kanada, Australien och Nya Zeeland). Enligt dessa avtal skall provorgan i EU kunna utföra föreskriven provning och certifiering mot de krav som gäller i det land som varan skall exporteras till. En förutsättning för dessa avtal är att myndigheterna i importlandet har förtroende för den provning som utförts i tillverkningslandet.

Förhandlingarna med USA intensifierades under året vilket ledde till parafering av avtalet i juni. Avtalet gäller teleterminaler, radiosändare, elektriska och elektromagnetiska krav samt läkemedel och medicinteknisk utrustning. Ett avtal har även paraferats med Kanada inom samma sektorer. En särskild avsiktsförklaring, som anger att en lösning skall nås innan årets slut för området industriella fästordningar, är fogad till avtalet med USA. Sverige har aktivt, inte minst inom den transatlantiska dialogen, arbetat för att en lösning skall nås på detta område. Detta är viktigt för bl.a. svensk bilindustri.

Förhandlingarna med Japan har återupptagits och befinner sig i ett skede av identifikation av möjliga sektorer.

I de redan 1996 paraferade avtalen med Australien och Nya Zeeland ingår samma sektorer som med USA med undantag för fritidsbåtar och med tillägg av maskiner och tryckkärl. I avtalet med Australien ingår

även bilkomponenter. Diskussioner har pågått under året om ackrediteringsformer.

Under året paraferades även avtalet med Israel som avser god laboratorised.

Avtal med liknande innebörd mellan EU och de central- och östeuropeiska länderna (s.k. ECAA, European Conformity Assessment Agreements – europeiska avtal om ömsesidigt erkännande av bedömning om överenskommelse) förutsätts bli en övergångslösning inför medlemskap. Under hösten har det pågått förhandlingar med Tjeckien och Ungern om sådana europeiska avtal om ömsesidigt erkännande. Med Polen har ett särskilt protokoll till Europaavtalet antagits vilket innehåller ett interim-sarrangemang inför ett ECAA-avtal.

Förhandlingarna med Schweiz som gäller ett stort antal sektorer är blockerade av att en lösning för hela förhandlingspaketet inte kunnat nås.

I början av året behandlades ett meddelande från kommissionen om EU:s handelspolitik rörande tekniska regler. Dokumentet är indelat i fyra delar och rör WTO, MRA, teknisk assistans och samarbete på föreskriftsområdet. Rådsslutsatser om meddelandet har antagits.

8.2.3 Standardisering

HOGS har under året diskuterat de dokument om den europeiska standardiseringen som kommissionen presenterade under 1996. Under året har vidare en studie om standarders legala roll i medlemsstaterna genomförts av kommissionen.

Bakgrunden till diskussionerna är standardernas viktiga roll i harmoniseringsarbetet samt att standardiseringsarbetet visat sig ta längre tid än vad man ursprungligen förväntade sig. Vidare har standardiseringsfrågor också tilldragit sig intresse i översynen av WTO:s överenskommelse om tekniska handelshinder.

Inre marknadsrådet antog under året ett danskt förslag om att kommissionen och medlemsstaterna tillsammans med standardiseringsorganen skall studera varför standardiseringsarbetet inte helt motsvarar förväntningarna.

8.2.4 Informationsprocedurer inom det icke harmoniserade området (föreskrifter)

I informationsproceduren för förslag till tekniska föreskrifter enligt direktiv 83/189/EEG anmäldes under året 900 nationella förslag. Det innebär en kraftig ökning av anmälda förslag. Detta är troligen en följd av domen i målet C-194/94 (se nedan). För svensk del anmäldes 22 förslag och mottogs reaktioner gällande förslag till föreskrifter om byggregler, hissar, fordon, fartyg, brandfarliga gaser och vätskor, kosttillskott och belastningsergonomi.

Sverige avlämnade detaljerade utlåtanden (allvarliga kommentarer) till ett tyskt förslag om radiokommunikation och ett danskt förslag till frivilligt kvalitetsmärkningssystem för svinbesättningar. Svenska kommentarer lämnades till ett tyskt förslag om förpackningar, ett franskt förslag om

brandfarliga möbler, ett danskt förslag om hissar, ett franskt förslag om textilprodukter (azofärgämnen), ett spanskt förslag om varuhissplattformar och ett österrikiskt förslag om hissar.

Den ständiga kommittén för tekniska standarder och föreskrifter – 83/189-kommittén – sammanträdde tre gånger under 1997. Två möten inställdes på grund av påstådd resursbrist. Bristen åsterspeglades även i inskränkningar i den omfattande aktiviteten att översätta anmälda förslag till alla EG-språk.

Ett antal standardiseringsmandat behandlades av kommittén. Särskilt kan nämnas ett rammandat för barnomsorgsprodukter. Vidare har utlösta skyddsklausuler och återkallande av harmoniserad status för standarder, dvs. ytterst ansvaret för brister i standarder enligt nya metoden-direktiv, diskuterats.

Följderna av EG-domstolens dom i målet C-194/94 med innebörd att tekniska föreskrifter som ej anmälts i enlighet med direktiv 83/189/EEG ej gäller har åskådliggjorts och diskuterats i kommittén liksom behovet av riktlinjer för anmälningsskyldighet enligt direktivet.

Rådet antog den 27 november en gemensam ståndpunkt till kommissionens förslag om att ändra direktiv 83/189/EEG så att även informationssamhällets tjänster omfattas av direktivet. Ändringen innebär att föreskrifter om bl.a. elektronisk handel måste anmälas på förslagsstadiet till kommissionen, som cirkulerar anmälningarna till övriga medlemsstater.

Sverige stödde förslaget i rådet. Informationssamhällets tjänster, däribland elektronisk handel, kommer att bli en viktig ekonomisk faktor. Transparens för de nationella reglerna på området liksom direktivets instrument för att undvika handelshinder välkomnas därför.

Den 1 januari 1997 började beslut 3052/95 gälla. Beslutet innebär en meddelandeplikt för nationella åtgärder som stoppar varor som lagligen marknadsförts i ett annat medlemsland. Diskussionerna har under året främst handlat om den praktiska hanteringen. Under året anmäldes 26 åtgärder. 21 av dessa rör meddelanden från Frankrike om stoppade reagenser (medicintekniska produkter). I ett fall berördes produkter från Sverige.

9 Fri rörlighet för tjänster och kapital

EG-reglerna på tjänsteområdet syftar till att förbättra möjligheterna för medborgare och företag att fritt kunna utöva näringar inom tjänstesektorn i andra medlemsländer på lika villkor som landets egna medborgare och företag.

9.1 Finansiella tjänster

Det finansiella tjänsteområdet omfattar bank-, försäkrings- och värdepappersfrågor. Under år 1997 var aktiviteten – liksom föregående år – stor inom EU på dessa ämnesområden. Nedan följer en redogörelse under

9.1.1 Bank- och kreditväsendet

I januari antogs ett direktiv om gränsöverskridande betalningar. Syftet med direktivet är att betalningar över gränserna skall bli snabbare och säkrare. Av direktivet följer en skyldighet för banker och andra institut som bedriver gränsöverskridande betalningsförmedling att informera kunderna om villkoren för en sådan förmedling. Det skall få ta högst sex dagar för en betalning att komma fram till betalningsmottagaren. Betalningsavsändaren skall ha rätt att få tillbaka sina pengar om de förkommer under betalningsförmedlingen, s.k. återbetalningsgaranti. Direktivet omfattar betalningar upp till 50 000 ecu (ca 425 000 kronor). Återbetalningsgarantin har dock begränsats till 12 500 ecu. Regeringen anlidade i mars justitierådet Torkel Gregow för att utreda och föreslå hur direktivets bestämmelser skall införas i svensk lag. Han lämnade sitt förslag (PM angående betalningsöverföringar till och från andra stater inom EU m.m) i december, varefter det sändes ut på remiss).

Kommissionen har under året arbetat med ett utkast till direktivförslag om elektroniska pengar. Förslaget innebär att näringsrättsliga regler införs för institut som ger ut elektroniska pengar. Tillståndsgivning och tillsyn skall gälla för dessa institut, och detaljerade investeringslimiter införs för mottagna medel. En särskild förenklad tillsynsordning kommer dock att kunna tillämpas på företag med relativt små system för elektroniska pengar efter godkännande av tillsynsmyndigheten. Kommissionen avser att lägga fram ett direktivförslag i rådet inom kort, troligtvis under våren 1998. Sverige anser att det är för tidigt att införa en reglering på EU-nivå och att det omfattande regelverk som föreslås kan leda till att den tekniska utvecklingen på området hämmas.

Kommissionen har under hösten arbetat fram ett utkast till direktiv om distansavtal om finansiella tjänster mellan leverantörer och konsumenter (se avsnitt 23.6).

Vidare lade kommissionen under året fram ytterligare ett direktivförslag på kapitaltäckningsområdet KOM (97) 71, allmänt kallat CAD II. Förslaget innebär huvudsakligen att kapitaltäckningskrav införs avseende marknadsrisker för positioner i råvaror och råvaruderivat samt att s.k. egna modeller får användas av kreditinstitut och värdepappersföretag vid beräkningen av kapitaltäckningskraven. För närvarande behandlas alltså tre direktivförslag om kapitaltäckning i rådet. Utöver det redan nämnda förslaget även förslaget KOM (95) 709, som behandlar riskviktning av fordringar med säkerhet i kommersiella fastigheter och riskviktning av värdepapper med säkerhet i panträtter (Mortgage Backed Securities), samt förslaget KOM (96) 183, vari bl.a. föreslås utvidgad möjlighet till informationsutbyte mellan myndigheter, lägre riskviktning för fordringar på kyrkor som har rätt att uppbära skatt, förfinat sätt att beräkna kreditrisker i derivat, kapitaltäckningskrav för kreditrisker i råvaruderivat, och möjlighet att undanta kontrakt som handlats utanför börs (OTC), men som clearats genom en clearingorganisation, från kapitaltäckning i likhet

med det som gäller för börshandlade kontrakt. Sverige var pådrivande för detta undantag och lyckades få gehör för det i en principöverenskommelse i rådet som omfattar samtliga tre direktiv. Skr. 1997/98:60

9.1.2 Försäkringsväsendet

Kommissionen lade i oktober 1995 fram ett förslag till direktiv om kompletterande tillsyn över försäkringsföretag som ingår i en försäkringsgrupp, KOM (95) 406 slutlig. EG:s nuvarande solvensregler för försäkringsföretag tar endast sikte på det enskilda företaget. Det föreslagna direktivet är avsett att komplettera den tillsyn som genomförts genom EG:s tidigare försäkringsdirektiv. Direktivförslaget innehåller regler för beräkning av "jämkad" solvens för försäkringsföretag i en försäkringsgrupp. Vid beräkningen skall dubbel användning av kapitalbaselement mellan försäkringsbolag (s.k. double gearing) samt kapital som skapats internt inom gruppen tas bort. Förslaget innehåller vidare regler om informationsplikt för försäkringsföretag, övervakning av affärstransaktioner inom gruppen samt samarbete och utbyte av information mellan tillsynsmyndigheter. De föreslagna reglerna är ägnade att öka försäkringsföretagens stabilitet och försäkringstagarnas trygghet. Sverige stödjer därför i huvudsak direktivförslaget. Luxemburg prioriterade – liksom Irland och Nederländerna före det – frågan och höll möten i rådsarbetsgruppen med täta intervaller. Europaparlamentet slutförde första läsningen av kommissionens förslag och avgav sitt yttrande i oktober. Direktivförslaget behandlades i november i Coreper I. Där fick man till stånd en politisk överenskommelse om ett kompromissförslag som sedan bekräftades av inreklamrådet. Närmast väntar man nu på att kommissionen skall färdigställa ett ändrat direktivförslag.

Luxemburg gjorde under sin ordförandeperiod ett försök att blåsa liv i kommissionens direktivförslag från 1987 om samordning av bestämmelser om likvidation och konkurs av försäkringsföretag som bedriver direkt försäkringsverksamhet, KOM (86) 768. Förslaget – som ändrades 1989, KOM (89) 394 – hade inte varit föremål för behandling i rådsarbetsgruppen sedan våren 1995. Två möten hölls under hösten, ett i oktober och ett i december. Det är osäkert om Storbritannien kommer att fortsätta arbetet under sin ordförandeperiod.

Kommissionen inledde under hösten ett arbete med att göra en översyn av 1976 års försäkringsförmedlardirektiv. Det skall först undersökas i vilken utsträckning 1991 års rekommendation om försäkringsförmedlare har genomförts och därefter övervägas om ytterligare åtgärder behöver vidtas för att stärka konsumentskyddet och underlätta för förmedlare att driva verksamhet över gränserna. Ett första möte i en kommissionsarbetsgrupp hölls i oktober, då bl.a. frågan om en utvidgning av försäkringsförmedlardirektivet diskuterades. Kommissionen planerar att fortsätta arbetet under våren.

Kommissionen höll dessutom under hösten två möten om översyn av solvensmarginalen. Mötena har varit på expertgruppnivå.

En gemensam ståndpunkt beträffande kommissionens direktivförslag KOM (96) 193 om slutgiltig avveckling i system för överföringar av betalningar och värdepapper antogs enhälligt av ministerrådet (Ekofin) den 13 oktober. Som framgår av det nya namnet på direktivförslaget omfattar det numera även avveckling av värdepappersaffärer, helt i enlighet med den svenska ståndpunkten.

Kommissionen lade under år 1994 fram ett direktivförslag (KOM (94) 329) om ändringar i 1985 års direktiv om fondföretag (85/611/EEG). Direktivet innehåller regler för värdepappersfonder. Sedan enighet om ändringsförslaget inte kunnat uppnås i en av rådets arbetsgrupper har kommissionen beretts tillfälle att presentera ett reviderat ändringsförslag. I oktober presenterade kommissionen utkast till två nya direktivförslag. Det ena utkastet innehåller ändringar i 1985 års direktiv och det andra utkastet är ett förslag till ett helt nytt direktiv om förvaltning av finansiella tillgångar och reglering av fyra nya typer av fonder som inte omfattas av 1985 års direktiv. Sverige har i huvudsak ställt sig positivt till de presenterade förslagen.

Beträffande direktivförslaget om inrättande av en värdepapperskommitté (KOM (95) 360), där Europaparlamentet och rådet inte har lyckats ena sig om innehållet, initierades förlikningsförhandlingar i slutet av året (jfr skr. 1995/96:190 s. 70 f.). Värdepapperskommittén är tänkt att handlägga ändringar av teknisk natur i kapitalkravsdirektivet och investeringstjänstedirektivet.

9.2 Telekommunikationer

Förberedelserna för en avreglering av telemarknaden inom EU fr.o.m. år 1998 har pågått sedan slutet av 1980-talet. Sverige har sedan inträdet i unionen deltagit aktivt i denna process och är i princip positivt inställt till det gemensamma regelverk som utformas. Den svenska telelagen (1993:597) är i stort sett i överensstämmelse med EG:s regelverk, men vissa justeringar kan komma att bli nödvändiga med anledning av de senast antagna direktiven och med hänsyn till de direktiv som kan förväntas antas inom den närmaste framtiden.

Under året har det hållits tre rådsmöten. Däremellan har frågorna beretts i rådets arbetsgrupper samt i den s.k. ONP-kommittén, som är ett rådgivande organ till kommissionen. Under året har ministerrådet behandlat ett antal förslag som syftar till att anpassa nuvarande regelverk till en liberaliserad marknad fr.o.m. den 1 januari 1998.

Europaparlamentet och rådet har bl.a. antagit ett direktiv om samtrafik (97/33/EG). Direktivet preciserar de skyldigheter som skall gälla för att medlemsländerna skall öppna de allmänt tillgängliga telenäten för samtrafik med andra telekommunikationsföretag, såväl från det egna landet som från andra medlemsländer. Principer anges för hur kostnader för samtrafik skall beräknas, samt även hur eventuella kostnader för samhällsomfattande tjänster skall fördelas.

Europaparlamentet och rådet har vidare antagit ett direktiv (97/51/EG) om ändringar i det s.k. ONP-ramdirektivet (90/387/EG). Ändringarna i

direktivet innehåller bl.a. reviderade definitioner och krav på en effektiv strukturell separering mellan den reglerande funktionen och alla aktiviteter som är förknippade med ägarskap eller kontroll i de fall staten bibehåller ett visst mått av ägande i telebolag. I samma direktiv ingår även ändringar i rådets direktiv 92/44/EEG om tillhandahållande av öppna nät för förhyrda förbindelser. Dessa ändringar fastställer att inga tekniska restriktioner får finnas för anslutning av olika förhyrda förbindelser till varandra eller till ett allmänt tillgängligt telenät. Ändringarna syftar bl.a. till att säkerställa att alla användare, under harmoniserade villkor, har tillgång till förbindelser från åtminstone ett telekommunikationsföretag. Vidare betonas ytterligare principen om icke-diskriminering. T.ex. skall samma villkor skall för såväl externa som interna kunder inom teleorganisationen.

Under året har Europaparlamentet och rådet antagit direktiv 97/13/EG om gemensamma ramar för tillståndsgivning på telekommunikationsområdet. Direktivet syftar till att skapa ett övergripande regelverk för allmänna auktorisationer och individuella tillstånd att bedriva televerksamhet. Dock finns, med subsidiaritetsprincipen som grund, viss valfrihet för medlemsstaterna att utforma sina egna tillståndsgivningssystem inom ramen för regelverket.

Under våren 1997 antog Europaparlamentet och rådet beslut 710/97/EG om åtgärder på området för personliga satellitbaserade mobila teletjänster (S-PCS). Syftet med beslutet är att harmonisera frekvenskoordineringen för dessa tjänster på europeisk nivå för att Europa skall följa med i utvecklingen av satellitbaserad telekommunikation.

Europaparlamentet och rådet har antagit beslut om ett antal riktlinjer för transeuropeiska nät på teleområdet (1336/97/EG). Riktlinjerna skall ange hur bidrag skall fördelas till projekt på teleområdet, såsom förstudier och utredningar kring teleapplikationer, utveckling av nät, användarutveckling inom universitet och forskningscentrum, distansarbete och distansundervisning. Bidrag skall fördelas enligt rådets förordning (EG) nr 2236/95.

Europaparlamentet och rådet har vidare antagit direktiv 97/66/EG om behandling av personuppgifter och skydd för privatlivet inom telekommunikationsområdet. Direktivet syftar till att fastställa vissa rättigheter och skyldigheter för abonnenter respektive telekommunikationsföretag när det gäller vilka data och personuppgifter som får publiceras.

Rådet har också enats om en gemensam ståndpunkt om kommissionens förslag till ändringar i samtrafikdirektivet med avseende på nummerportabilitet och förval av telekommunikationsföretag (KOM (97) 480 slutlig). Förslaget innebär att införandet av nummerportabilitet vid byte av fastnätsföretag (dvs. abonnenten tar med sig sitt telefonnummer vid byte av telekommunikationsföretag) tidigareläggs till den 1 januari 2000 (tidigare gällde den 1 januari 2003). Vidare skall förval (dvs. abonnenten kan på förhand bestämma att en viss typ av samtal skall ske genom ett visst företag) införas senast den 1 januari 2000 åtminstone hos fastnätsföretag med en betydande ställning på marknaden.

I slutet av året enades rådet och parlamentet om ett nytt taltelefonidirektiv. Direktivet avser i första hand att göra det tidigare direktivet (95/62/EG) tillämpligt på alla telekommunikationsföretag på en liberali-

serad telemarknad samt att förtydliga innehållet av samhällsomfattande tjänster i takt med utvecklingen på området. Direktivet innehåller bl.a. bestämmelser om att ett fast, allmänt tillgängligt telenät och en taltelefonitjänst skall tillhandahållas inom medlemsstaten. Vidare skall medlemsstaten säkerställa att det finns bestämmelser för abonnemangsavtal, taxe- och debiteringsprinciper, kostnadsredovisning, nummerupplysningstjänster och telefonautomater.

Rådet har vidare enats om slutsatser beträffande kommissionens meddelande (KOM (97) 513 slutlig) om strategi och policy för den vidare utvecklingen av mobil och trådlös kommunikation (UMTS, Universal Mobile Telecommunications System). I slutsatserna uppmanas kommissionen att återkomma tidigt under år 1998 med ett förslag till beslut om vissa frågor rörande den tredje generationens mobiltelefoni.

9.3 Post

Den 26 juli 1995 beslutade kommissionen att lägga fram ett förslag till direktiv om gemensamma regler för utvecklingen av posttjänster i gemenskapen och för förbättring av servicekvaliteten. Vid Europeiska rådet i Dublin den 13–14 december 1996 uppmanades telekommunikationsrådet att fortsätta sin granskning av förslaget till postdirektiv och att fatta beslut före årets slut. Den 18 december 1996 antog rådet en gemensam ståndpunkt om förslaget som i korthet innebär att medlemsstaterna kan behålla sitt monopol fram till år 2003. Vidare diskussioner om en stegvis avreglering skall återupptas under år 2000. Rådet antog gemensam ståndpunkt med kvalificerad majoritet. Sverige, som ansåg att förslaget inte gick tillräckligt långt för att effektivisera posttjänsterna, röstade tillsammans med två andra medlemsstater mot förslaget. I den föregående diskussionen framförde Sverige att det behövdes klara och tydliga regler för marknaden och dess företag. Rådet gav Coreper i uppgift att slutföra arbetet med direktivet under våren 1997. Parlamentet beslutade efter den andra läsningsen under hösten 1997 att lägga fram fem ändringsförslag. Av dessa var det ett som medlemsländerna inte kunde acceptera. Förslaget innebar en strykning av ett undantag som ger medlemsstaterna möjlighet att bevilja avsteg från kravet på dörr-till-dörr-utdelning. En förlikning mellan parlamentet och rådet förbereddes och ett nytt förslag till direktiv lämnades den 7 november 1997. Förslaget godkändes av båda parter och undantaget bibehölls därmed i direktivet. Vid telekommunikationsrådet den 1 december 1997 godkändes det slutliga förslaget till direktiv.

Kommissionen har också lämnat ett förslag till riktlinjer för tillämpningen av EG-fördragets konkurrensregler på postområdet. Riktlinjerna är inte bindande utan skall tjäna som vägledning för medlemsländerna, postföretag, kunder m.fl. De första reaktionerna på förslaget blev kraftiga och det beslutades att det slutliga tillkännagivandet skulle skjutas upp tills ett beslut fattats om direktivet. Någon vidare information angående denna fråga har inte lämnats från kommissionen.

Kommissionen lade i juni 1996 fram ett förslag till rådsbeslut om ett första flerårigt program till stöd för europeisk turism (1997–2000) – Philoxenia. Förslaget till program har sedan dess diskuterats men inget beslut har kunnat fattas. Ordförandeskapet lade i september 1997 fram ett reviderat förslag. Förslaget har behandlats vid rådsarbetsgruppsmöten och det har rått delade meningar kring behovet av ett sådant program. På mötet den 26 november 1997 fattade rådet beslut om att inte genomföra Philoxenia.

Vid sistnämnda rådsmöte redovisade kommissionen en rapport om gemenskapsåtgärder som berör turismen (1995–1996). Vidare diskuterades ett meddelande från kommissionen (november 1996) om kampen mot turism där barn utnyttjas sexuellt. Rådet antog ett uttalande om kampen mot sexturism riktad mot barn. En redogörelse lämnades av ordförandeskapet för resultatet av en konferens om sysselsättning och turism i Luxemburg den 4–5 november 1997. Rådet antog de slutsatser om turism och sysselsättning som bl.a. pekade på turistnäringens viktiga roll som sysselsättningsskapare.

10 Fri rörlighet för personer samt arbetsmarknadsfrågor och sociala frågor

Den fria rörligheten för personer är en betydelsefull rättighet som gör det möjligt för EU-medborgare att flytta inom unionen. Varje EU-medborgare har även rätt att bedriva ekonomisk verksamhet och tillhandahålla tjänster i en annan medlemsstat. En grundläggande förutsättning för bl.a. den fria rörligheten är att varje EU-medborgare som flyttar inom unionen inte skall diskrimineras på grund av sitt medborgarskap. Frågor om social trygghet och etableringsrätt är av stor betydelse för den fria rörligheten för personer.

10.1 Den sociala dimensionen

Den sociala dimensionen är ett sammanhängande begrepp för åtgärder som syftar till att motverka negativa sociala effekter på den inre marknaden samt att främja en positiv social utveckling. Den sociala dimensionen omfattar i princip medborgare i deras egenskap av arbetstagare. Arbetskraftens fria rörlighet, socialförsäkringsskydd för den som flyttar och ömsesidigt erkännande av examina utgör centrala beståndsdelar av den sociala dimensionen. Minst lika viktigt är samarbetet på jämställdhets-, arbetsrätts- och arbetsmiljöområdena samt utvecklingen av dialogen med arbetsmarknadens parter. Därutöver inrymmer den sociala dimensionen åtgärder kopplade till strävan att minska de regionala obalanserna inom gemenskapen samt även åtgärder till stöd för ungdomar, äldre och funktionshindrade på arbetsmarknaden.

Inom många områden som omfattas av den sociala dimensionen fattas beslut i huvudsak på nationell nivå. Endast då de föreslagna målen inte kan uppnås av medlemsländerna själva förs besluten upp på gemenskapsnivå. EU kan besluta om lagstiftning, främst på arbetsmiljö-, arbetsrätts- och jämställdhetsområdena. Sysselsättningspolitik och sysselsättningskapande åtgärder är av nationell kompetens och skall inte finansieras av EU-budgeten. Det finns dock inga hinder för att medel tas från EU-budgeten för att finansiera samarbetsprojekt, erfarenhetsutbyte och dylikt.

Genom avtalet om socialpolitik, i anslutning till Unionsfördragets sociala protokoll, gavs arbetsmarknadens parter och de kollektivavtal dessa sluter en förstärkt roll. Om parterna så önskar kan de sluta avtal på Europainivå med stöd av avtalet om socialpolitik.

10.1.1 Den sociala dialogen

Genom EG-fördraget skapades Ekonomiska och sociala kommittén, (ESK). I ESK ingår bl.a. företrädare för arbetsmarknadens parter. På Jacques Delors initiativ inleddes år 1985 den s.k. Val Duchesse-dialogen mellan den europeiska fackliga samorganisationen EFS och arbetsgivarorganisationerna UNICE och CEEP och kommissionen. Dessa överläggningar har därefter formellt förankrats genom artikel 118b i EG-fördraget. Med stöd av denna artikel skall kommissionen sträva efter att utveckla dialogen mellan arbetsgivare och arbetstagare på europeisk nivå så att den, om parterna så önskar, kan leda till "avtalsreglerade relationer".

Parterna har under året aktivt medverkat i EU-arbetet på sysselsättningsområdet. Vid ett möte med sociala dialog-kommittén den 13 november 1997 antog UNICE, CEEP och EFS en deklaration inför toppmötet om sysselsättning den 21 november 1997.

10.1.2 Sociala avtalets införlivande i EG-fördraget

Ett viktigt resultat av regeringskonferensen är att det sociala protokollet avskaffas och innehållet i avtalet om socialpolitik integreras med fördraget. De nya bestämmelserna i avdelning VIII av fördraget bygger på innehållet i avtalet om socialpolitik, till vilket fogats merparten av de delar i de existerande artiklarna 117–122 som inte innefattats i avtalet. Sverige har på ett framgångsrikt sätt verkat för att integrera avtalet med fördraget i förhandlingarna.

Genom Amsterdampfördraget skapas en enhetlig fördragsmässig grund för EU-ländernas samarbete på det sociala området, ett samarbete som kommer att omfattas av samtliga medlemsländer. Kommissionen åläggs nu i enlighet med artikel 118a att alltid samråda med arbetsmarknadens parter innan kommissionen presenterar socialpolitiska förslag. Detta innebär en väsentlig förstärkning av arbetsmarknadsparternas roll i EU-arbetet på dessa områden.

10.2.1 **Kommittén för sysselsättnings- och arbetsmarknadsfrågor**

I december 1996 beslutade rådet att inrätta en kommitté för sysselsättnings- och arbetsmarknadsfrågor (rådsbeslut 12404/96). Kommittén skall fungera som stöd- och beredningsorgan för arbetsmarknads- och socialministrarna i arbetet med sysselsättningsfrågor. Kommittén skall

- följa utvecklingen på sysselsättningsområdet i gemenskapen,
- övervaka medlemsstaternas sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitik,
- underlätta informations- och erfarenhetsutbytet mellan medlemsstaterna samt med kommissionen,
- sammanställa rapporter och utarbeta förslag till rådet.

Kommitténs arbete skall samordnas med det arbete som bedrivs inom ramen för ekonomisk-politiska kommittén och även upprätthålla erforderliga kontakter med den permanenta sysselsättningskommittén. Kommittén skall bestå av två ordinarie ledamöter och två suppleanter per medlemsstat samt två ledamöter och två suppleanter från kommissionen. Kommissionen skall tillhandahålla kommitténs sekretariat, och mötena organiseras av rådssekretariatet.

Under 1997 avhölls tio möten i kommittén. Arbetet i kommittén har under året koncentrerats till att upprätta och utveckla instrument för en effektiv övervakning och utvärdering av sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitik samt att identifiera goda exempel. Utvecklingen av gemensamma indikatorer och upprättandet av s.k. benchmarking har varit centralt i arbetet. Kommittén har särskilt studerat benchmarking som metod för att utvärdera situationen för ungdomar, långtidsarbetslösa och kvinnor.

Kommittén har vidare haft en central roll i upprättandet av interimrapporten inför Europeiska rådets möte i Amsterdam samt den gemensamma rapporten om sysselsättning inför Europeiska rådets extra möte om sysselsättning i Luxemburg. Kommissionens förslag till riktlinjer för sysselsättningen har behandlats i kommittén, och inför behandlingen av riktlinjerna i rådet för arbetsmarknads- och socialministrar avgav kommittén ett yttrande över förslaget till riktlinjer.

10.2.2 **Rådsbeslut om gemenskapens verksamhet för forskning, analys och samarbete på sysselsättningsområdet**

Rådet beslutade den 15 december 1997 att anta ett gemenskapsprogram, som skall främja forskning, samarbete och uppföljning på sysselsättningsområdet. Programmet skall bidra till att identifiera goda exempel och ge metodologiskt stöd till sådana projekt som syftar till att informera om efterföljansvärda praktiska lösningar, framför allt vad gäller ungdomar, långtidsarbetslösa och särskilt utsatta grupper.

Programverksamheten skall övervakas av en blandad kommitté med företrädare för medlemsstaterna och kommissionen. Arbetsmarknadens parter skall på lämpligt sätt knytas till kommitténs arbete. Budgeten uppgår till 30 miljoner ecu för perioden 1998–2000. Rådsbeslutet togs med stöd av artikel 235 i Romfördraget, vilken kräver att medlemsländerna är enhälliga vid beslutstagandet.

10.2.3 Informationssamhällets sociala och arbetsmarknadspolitiska dimension

I grönboken med titeln "Leva och arbeta i informationssamhället – Människan i centrum", KOM (96) 389, tog kommissionen upp frågor om vad det framväxande informationssamhället innebär för det framtida arbetslivet, för tillväxt och sysselsättning samt för levnadsförhållandena och den sociala sammanhållningen. Avsikten var att skapa ett underlag för riktlinjer för informationssamhället på europeisk nivå. Synpunkter på grönboken inhämtades under senare delen av 1996. Synpunkter lämnades från svensk sida genom ett yttrande i december 1996.

I juli 1997 följde kommissionen upp grönboken med ett meddelande om informationssamhällets sociala och arbetsmarknadspolitiska dimension, KOM (97) 390 slutlig. I meddelandet angavs grundläggande mål och avsedda åtgärder inom olika delområden. Ett av dessa gäller distansarbete, där kommissionen avser att bl.a. ta upp berörda frågor med arbetsmarknadens parter inom ramen för den sociala dialogen.

10.3 Arbetsmiljö- och arbetslivsfrågor

10.3.1 Kemiska ämnen

EG-kommissionen lade redan år 1993 fram ett första förslag om ett nytt rådsdirektiv om skydd av arbetstagare mot risker vid användning av kemiska ämnen i arbetet. Förslaget reviderades år 1994.

Det föreslagna direktivet avses ersätta rådets direktiv 80/1107/EEG om skydd för arbetstagare mot risker för exponering för kemiska, fysikaliska och biologiska agenser, rådets direktiv 82/605/EEG om skydd mot risker vid exponering i arbetet för blymetall och dess joniska föreningar samt rådets direktiv 88/364/EEG om arbetarskydd genom förbud mot vissa agenser och arbetsmoment. Det föreslagna direktivet kommer därigenom att bli ett omfattande och centralt arbetsmiljödirektiv om användningen av kemiska ämnen i arbetet. Det blir om det antas det fjortonde särdirektivet till ramdirektivet, direktiv 89/391/EEG, vilket innehåller allmänna bestämmelser om arbetsmiljön och avser miljöarbetet.

I oktober 1996 förde det irländska ordförandeskapet upp frågan i rådsarbetet. Frågan om en gemensam ståndpunkt har därefter behandlats i rådsarbetsgruppen vid ett flertal möten under hösten 1996 samt 1997. Den 7 oktober antog 1997 rådet den gemensamma ståndpunkten rörande direktivet. Ståndpunkten har överlämnats till Europaparlamentet för yttrande vid dess andra läsning.

10.3.2 Cancerframkallande ämnen (carcinogener)

Skr. 1997/98:60

Den 27 juni 1997 antog rådet ett direktiv om ändring av direktivet 90/394/EEG om skydd för arbetstagare mot risker vid exponering för carcinogener i arbetet. Ändringarna i direktivet innebär framför allt att ett gränsvärde för bensen och en definition av gränsvärde förs in i direktivet samt vissa tillägg när det gäller definitionen av carcinogener och upptag genom huden.

Direktivet innebär ett steg på vägen när det gäller att utveckla bindande gränsvärden på europeisk nivå. Antagandet av direktivet underlättade möjligheterna att komma i gång med arbetet med direktivet om kemiska ämnen.

I samband med antagandet av ändringsdirektivet uppmanade rådet kommissionen att under 1997 se över och komma med förslag till ytterligare ändringar av direktiv 90/394/EEG vad avser mutagena ämnen, trädamm och motsvarande ämnen samt införlivande av bestämmelser om vinylklorid och asbest. Detta arbete har påbörjats och ett förslag till ett andra ändringsdirektiv förväntas inom kort.

10.3.3 Grönbok om partnerskap för en ny arbetsorganisation

Kommissionen lade i april 1997 fram en grönbok om ett partnerskap för en ny arbetsorganisation, KOM (97) 128 slutlig. I grönboken tar kommissionen upp olika frågor om arbetsorganisationens betydelse för sysselsättningen, konkurrenskraften, arbetsmiljön m.m. Den syftar till att stimulera en europeisk debatt om nya former av arbetsorganisation. Synpunkter har inhämtats under senare delen av 1997. Ett svenskt yttrande över grönboken har lämnats. Sverige välkomnar kommissionens initiativ och anser det vara ett viktigt bidrag och incitament för att utveckla en europeisk debatt och dialog om alla aspekter av en god arbetsorganisation. Sverige delar åsikten att utvecklingen av moderna och flexibla arbetsorganisationer är av grundläggande betydelse för tillväxten och sysselsättningen samt att detta är nära kopplat till individens trygghet i arbetslivet.

10.4 Arbetsrätt

10.4.1 Vitbok om arbetstid

Rådets direktiv 93/104/EG om arbetstidens förläggning i vissa avseenden – det s.k. arbetstidsdirektivet – skall tillämpas inom alla arbetsområden med undantag för luft-, järnvägs-, väg- och sjötransporter, havsfiske och annat arbete till sjöss, samt det arbete som utförs av läkare under utbildning. Undantaget omfattar såväl mobila som icke-mobila arbetstagare. Inte heller egenföretagare omfattas av arbetstidsdirektivet.

I samband med andra läsningen av förslaget till vad som skulle bli arbetstidsdirektivet åtog sig kommissionen att så snart som möjligt ta initiativ vad gäller de sektorer som undantagits från direktivet och att förbe-

reda dessa initiativ med de europeiska parterna. Kommissionen har återkommit till åtagandet i det medelfristiga sociala handlingsprogrammet 1995–1997.

Vitboken innehåller bakgrund och analys av de undantagna sektorerna, en beskrivning av olika alternativa åtgärdsvägar samt förslag till förfarande och slutsatser.

Kommissionen föreslår ett differentierat tillvägagångssätt, som innebär att arbetstidsdirektivet utvidgas till att omfatta alla icke-mobila arbetstagare, låter vissa principiellt viktiga bestämmelser i arbetstidsdirektivet, t.ex. bestämmelsen om fyra veckors betald semester, omfatta även mobila arbetstagare, samt skapar en särskild sektorsvis lagstiftning om arbetstid och vilotider för mobila arbetstagare.

10.4.2 Deltidsarbete

I oktober 1996 inleddes förhandlingar på gemenskapsnivå mellan arbetsmarknadens parter (UNICE, CEEP och EFS) enligt avtalet om socialpolitik i syfte att åstadkomma regler på gemenskapsnivå om deltidarbete, visstidsanställning och andra s.k. atypiska anställningsformer. Förhandlingarna avslutades med att det mellan parterna slöts ett ramavtal innehållande regler om icke-diskriminering av deltidarbetande och främjande av möjligheterna för deltidarbete. Parterna ansåg att frågan om deltidarbete skulle prioriteras och deklarerade sin avsikt att överväga behovet av liknande arrangemang för andra s.k. atypiska arbetstagare. Parterna har därefter överlämnat ramavtalet till kommissionen med begäran om att det skall genomföras genom ett rådsbeslut enligt artikel 4.2 i avtalet om socialpolitik. Den 23 juli 1997 överlämnade kommissionen ett förslag till direktiv om ramavtalet till rådet för beslut. Europaparlamentet har beretts tillfälle att yttra sig över förslaget och godkände det den 19 november. Vid rådsmötet den 15 december 1997 antogs direktivet enhälligt.

Sverige är positivt till att förfarandet enligt avtalet om socialpolitik används i en fråga av detta slag och har stött den utformning det kom att få. Det är viktigt att direktivet begränsar sig till sådana bestämmelser som är absolut nödvändiga för att genomföra det till direktivet bifogade ramavtalet och inte tillför eller ändrar något i avtalet.

10.4.3 Arbetstagarinflytande

Under år 1995 inledde kommissionen ett arbete som syftar till att genomföra de sedan tidigare vilande förslagen om olika europeiska associationsformer genom att söka lösa frågan om arbetstagarinflytandet, vilken varit den stora stötestenen. Som ett led i detta arbete tillsatte kommissionen i november 1996 en expertgrupp under ledning av Etienne Davignon. Gruppen fick i uppdrag att lämna förslag om arbetstagarinflytande som kan leda till att den mångåriga blockeringen av förslagen till europeiska associationsformer (framför allt de s.k. Europabolagen) kan hävas. Gruppen lämnade sin rapport den 13 maj 1997. Den var inriktad på frågan om arbetstagarinflytande i Europabolagen, medan övriga associationsformer

lämnades åt sidan. Davignonrapporten, som den kommit att kallas, för-
anledde under sommaren ett förslag från ordförandeskapet till ändring av
kommissionens förslag rörande ett direktiv om arbetstagarinflytandet i
Europabolag. Det nya förslaget bygger i stor utsträckning på det gällande
direktivet om europeiska företagsråd (94/45/EG), men innebär därutöver
att arbetstagarna har rätt att – om inte annat överenskommits – utse repre-
sentanter i Europabolagets styrelse.

Sverige har välkomnat Davignonrapporten som ett mycket konstruktivt
bidrag till den pågående diskussionen. Rapporten betonar starkt förhand-
lingar och avtal mellan arbetsgivare och arbetstagare som huvudregel,
samtidigt som den föreslår regler som blir tillämpliga först om förhand-
lingarna misslyckas. Denna inriktning har stötts från svensk sida, liksom
förslaget om styrelserepresentation för arbetstagarna. Förslaget från ord-
förandeskapet har diskuterats i rådet under hösten 1997.

Kommissionen har under hösten i enlighet med förfarandet i det s.k.
sociala protokollet inlett ett samråd med arbetsmarknadens parter på Eu-
ropanivå. Samrådet rör innehållet i ett förslag till gemenskapsregler om
information till och samråd med arbetstagare på nationell nivå.

10.4.4 Överlåtelsedirektivet

Rådets direktiv 77/187/EEG, det s.k. överlåtelsedirektivet, innehåller
föreskrifter om skydd för arbetstgares rättigheter vid överlåtelse av fö-
retag, verksamheter och delar av verksamheter. Direktivet är genomfört i
svensk rätt (se prop. 1994/95:192, bet. 1994/95:AU4, rskr. 1994/95:123).

Kommissionen presenterade 1994 ett förslag till ändring av direktivet.
Syftet med omarbetningen var i huvudsak att precisera tillämpningsom-
rådet, särskilt såvitt avser entreprenadsituationer, att göra direktivet mer
flexibelt vid överlåtelser i insolvenssituationer och att samordna lydelsen
med ändringar som gjorts i andra direktiv.

Kommissionen lade, efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommit-
tén, Regionkommittén och Europaparlamentet, i februari 1997 fram ett
nytt förslag till direktiv. Kommissionens nya förslag innehåller ett tiotal
förslag till förändringar. Förslaget innebär bl.a. att den tidigare föreslagna
definitionen av vad som är en överlåtelse utgår, dvs. ingen förändring av
direktivets tillämpningsområde. Kommissionen har som skäl för detta
anfört bl.a. den kritik som de övriga institutionerna riktat mot förslaget.
1997 års förslag har behandlats tre gånger i rådsarbetsgruppen under
hösten 1997.

Sveriges huvudståndpunkt har varit att inte motsätta sig att direktivet
omarbetas. Omarbetningen får dock inte medföra att direktivets tillämp-
ningsområde inskränks i förhållande till vad som gäller i dag.

10.4.5 Utvidgning av direktiven om föräldraledighet och europeiska företagsråd

Kommissionen presenterade den 23 september 1997 två direktivförslag
som en uppföljning av överenskommelsen vid Europeiska rådet i Ams-
terdam, enligt vilken Storbritannien skulle sätta i kraft de direktiv som

antagits enligt avtalet om socialpolitik. Genom att ha ställt sig vid sidan av det sociala protokollet omfattas inte Storbritannien av de två direktiv som antagits med stöd av avtalet om socialpolitik, som fogats till sociala protokollet. Vid rådsmötet den 15 december 1997 antogs båda direktiven.

Rådets direktiv om utvidgning av rådets direktiv 94/45/EG av den 22 september 1994, om inrättande av ett europeiskt företagsråd eller ett förfarande i gemenskapsföretag och grupper av gemenskapsföretag för information och samråd med arbetstagare, innehåller regler som innebär att direktivet anpassas tekniskt i två hänseenden: dels höjs det maximala antalet arbetstagarrepresentanter i det särskilda förhandlingsorganet från 17 till 18, dels ges de nya företag som kommer att omfattas möjlighet att innan ikraftträdandet träffa avtal som ersätter direktivets regler. Storbritannien beviljas en period på två år efter antagandet för att genomföra direktivet.

Rådets direktiv angående utvidgning av rådets direktiv 96/34/EG av den 3 juni 1996 om ramavtalet om föräldraledighet, undertecknat av UNICE, CEEP och EFS, till att omfatta Storbritannien, innehåller i sak endast ett tillägg till föräldraledighetsdirektivet om att slutdatumet för att genomföra detta direktiv för Storbritanniens del skall vara två år efter antagandet.

10.5 Jämställdhet mellan kvinnor och män

10.5.1 EU:s handlingsprogram för jämställdhet

En styrkommitté följer tillämpningen av rådets handlingsprogram för jämställdhetsarbetet inom EU för åren 1996–2000 som antogs den 22 december 1995. Programmet syftar främst till erfarenhetsutbyte, spridande av goda exempel i jämställdhetsarbetet och stöd till projekt. Programmens prioriterade områden är bl.a. jämställdhet på arbetsmarknaden och i ekonomin, förvärvsarbete och föräldraskap, könsfördelningen i beslutande organ, förbättrade möjligheter för kvinnor att utnyttja sina rättigheter enligt EG-rätten på jämställdhetsområdet, samt metoder och modeller för integrering av ett jämställdhetsperspektiv på alla politikområden.

I styrkommittén ingår representanter från medlems- och EES-ländernas regeringar, och kommissionen är ordförande. Kommittén har bl.a. till uppgift att fatta beslut om de samarbetsprojekt mellan medlemsländerna som skall beviljas medel med anledning av programmet.

Under år 1997 fick tre svenska projekt stöd från programmet. Av dessa fick två projekt från år 1996 förlängt stöd: Sveriges Radio (ett samarbetsprojekt med Danmarks Radio och Grekland) om jämställdhet inom medier samt Länsstyrelsen i Östergötlands län (ett samarbetsprojekt med Storbritannien, Tyskland och Italien). Ett nytt projekt fick stöd: Sydkraft AB om att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden inom energisektorn (i samarbete med Irland). Flera svenska organisationer och myndigheter har även deltagit som samarbetspartner i projekt som startats i andra medlemsländer. Det blir en ny projektomgång för perioden 1 juli 1998 till 1 juli 1999.

Efter den av EG-domstolen den 17 oktober 1995 meddelade domen i målet C-450/93 Eckard Kalanke mot Frei Hansestadt, Bremen, har frågor om positiv särbehandling av underrepresenterat kön vid bl.a. rekrytering diskuterats i olika forum inom EU under 1997. Vid rådsmötet den 2 december 1996 beslutade ministrarna att inte genomföra den av kommissionen föreslagna ändringen i det s.k. likabehandlingsdirektivet (76/207/EEG). Kommissionens förslag hade föranletts av utslaget i den s.k. Kalanke-domen och syftade till att klargöra att vissa former av positiv särbehandling kunde, trots domen, förenas med EG-rätten. Skälet till att rådet inte ville genomföra den föreslagna ändringen var bl.a. att man i första hand ville avvakta resultatet av EU:s regeringskonferens (se nedan) samt ytterligare en dom i EG-domstolen i samma ämne, den s.k. Marschall-domen.

Domen i Marschall-målet (C-409/95/EEG) kom den 11 november 1997 efter en muntlig förhandling i vilken flera medlemsländer deltog, bl.a. Sverige. Sverige hade även tidigare lämnat ett skriftligt yttrande till domstolen i vilket man klargjorde sin inställning att den i målet aktuella bestämmelsen om positiv särbehandling inte kunde anses strida mot likabehandlingsdirektivet.

I domen klargjorde domstolen bl.a. att likabehandlingsdirektivet inte hindrar nationella regler om positiv särbehandling av kvinnor i fall då sökande av olika kön har likvärdiga meriter om det inte på grund av omständigheter som hänger samman med en manlig sökandes person finns övervägande skäl för att välja denne.

10.5.3 Bevisbördans placering i mål om könsdiskriminering

Ett förslag i frågan om bevisbördans fördelning i mål om könsdiskriminering lades första gången fram av kommissionen år 1988. Något beslut fattades emellertid inte den gången eftersom man inte kunde uppnå enhällighet i rådet.

Den 20 september 1996 presenterade kommissionen ett nytt förslag till direktiv. Den 10 april 1997 avgav Europaparlamentet sitt yttrande över förslaget. Yttrandet innehöll ett tjugotal förslag till förändringar. Med anledning av parlamentets yttrande lade kommissionen den 14 maj 1997 fram ett reviderat förslag till direktiv.

Den 24 juli 1997 antog medlemsstaterna en gemensam ståndpunkt i frågan. De två viktigaste artiklarna gäller dels en definition av begreppet indirekt diskriminering, dels fördelningen av bevisbördan i könsdiskrimineringsmål. Bestämmelserna överensstämmer i stort med de svenska reglerna i jämställdhetslagen.

Europaparlamentet yttrade sig över den gemensamma ståndpunkten i november 1997.

Den 15 december 1997 beslutade arbetsmarknads- och socialministrarna att direktivet skulle antas i enlighet med texten i den gemensamma ståndpunkten. Sverige ansåg texten vara tillfredsställande, men gjorde dock tillsammans med Finland en skriftlig markering om att det hade

varit önskvärt att den träffade överenskommelsen kunnat säkerställa att käranden inte skall behöva visa att svaranden haft ett diskriminerande syfte för att det skall vara fråga om könsdiskriminering. Skr. 1997/98:60

10.5.4 Jämställdhetsfrågor i Amsterdamfördraget

I oktober 1997 undertecknades Amsterdamfördraget av EU:s utrikesministrar. Fördraget innehåller en väsentlig förstärkning av jämställdhetsfrågorna, bl.a. som en följd av att Sverige drivit den frågan under förhandlingarna. Jämställdhet mellan kvinnor och män skrivs nu in som ett av EU:s grundläggande mål. Även den s.k. mainstreamingprincipen, dvs. att ett jämställdhetsperspektiv skall anläggas och främjas i gemenskapens alla aktiviteter, skrivs in i fördraget. Det nuvarande lönediskrimineringsförbudet i artikel 119 skärps och omfattar även lönediskriminering vid likvärdigt arbete. Artikel 119 byggs även ut och anger nu uttryckligen att EU skall fatta beslut för att öka jämställdheten på arbetsmarknaden och för att säkra att likalönsprincipen iakttas. Det klargörs även att det är tillåtet att använda s.k. positiv särbehandling av underrepresenterat kön i syfte att åstadkomma jämställdhet i praktiken på arbetsmarknaden.

Att den sistnämnda frågan, i vilken Sverige särskilt engagerat sig, nu fördragsfästs, innebär att det framöver blir tillåtet för medlemsländerna att använda positiv särbehandling om de så önskar. Det är en viktig markering efter domstolens dom i det s.k. Kalankefallet (se avsnitt 10.5.2).

10.6 Social trygghet

För att underlätta den fria rörligheten av personer har EU regler för samordning av medlemsstaternas sociala trygghetssystem. Det innebär i stort att en arbetstagare med familj har rätt att ta med sig de sociala förmåner som intjänats vid arbete i en medlemsstat i de fall vederbörande flyttar till en annan medlemsstat samt rätt till sociala förmåner i värdlandet.

10.6.1 Samordning av social trygghet för migrerande arbetare

För att underlätta den fria rörligheten inom EU för arbetstagare och egenföretagare finns ett regelverk, i huvudsak i förordning (EEG) nr 1408/71 om samordning av medlemsländernas system för social trygghet.

Rådet antog den 27 juni (EGT nr L 176) en ändring av förordningen som bl.a. innebär en utökad rätt till sjukvårdsförmåner för försäkrade som studerar i en annan medlemsstat.

Kommissionen har under året (EGT nr C 161) lagt fram ett förslag till ändring av sitt tidigare förslag (EGT nr C 68) om samordning av arbetslöshetsförmåner. Förslagen har inte lett till något beslut av ministerrådet.

Kommissionen har vidare lagt fram ett förslag (EGT nr C 290) till vissa tekniska ändringar av förordningen föranlett av vissa ändringar i medlemsstaternas nationella lagstiftningar om social trygghet. Parlamentet har ännu inte yttrat sig i ärendet.

I rådsarbetet har under året ett flertal arbetsgruppssammanträden ägt rum för att diskutera kommissionens förslag från år 1991 (EGT nr C 46) om utvidgning av förordningens personkrets att omfatta alla försäkrade. Någon enighet har ännu inte kunnat uppnås. De problematiska frågorna är i första hand vissa medlemsländers speciella försäkringssystem för offentliganställda och i andra hand de nordiska ländernas folkpensions-system.

10.6.2 Modernisering och nydaning av social trygghet i Europeiska unionen

I mars 1997 presenterade kommissionen ett meddelande om modernisering och nydaning av social trygghet i Europeiska unionen (KOM (97) 102 slutlig). Meddelandet bygger på den debatt som hölls året innan om den sociala trygghetens framtid. Det nya meddelandet kan ses som ett handlingsprogram för kommissionens arbete kring åtgärder i syfte att stödja medlemsstaternas ansträngningar att modernisera och förbättra sina sociala trygghetssystem. En debatt har ägt rum i ministerrådet (arbetsmarknads- och socialministrarna), vilken fokuserade kring frågor om social trygghet som en produktiv faktor samt den europeiska dimensionen med utgångspunkt i den påverkan integrationen kan ha på nationell politik. Sverige har särskilt framhållit förhållandet mellan trygghetssystemens utformning och deras möjlighet att underlätta flexibilitet och stödja sysselsättning.

10.6.3 Kompletterande pensionskydd

Kommissionen har lagt fram en grönbok om kompletterande pensionskydd på den inre marknaden, KOM (97) 283 slutlig. Grönboken täcker in flera aspekter på tilläggspensioner och tar bland annat sikte på två olika områden där direktiv diskuteras eller har diskuterats. Det gäller dels det år 1994 tillbakadragna förslaget till pensionsfundsdirektiv (KOM 93/171), dels ett förslag till direktivet om skydd för tjänstepensionsrättigheter vid flyttning till annat land i EU.

Pensionsfundsdirektivet syftar till enhetliga liberaliserade regler för förvaltning av pensionsfonder i Europa.

Inriktningen på förslaget till direktiv om skydd för tjänstepensionsrättigheter vid flyttning till annat land i EU, KOM (97) 486 slutlig, är principen om "lika behandling" av personer som byter anställning inom ett och samma medlemsland och personer som byter arbetsgivare och medlemsland.

10.7 Etableringsrätt och erkännande av kompetensbevis

Inom gemenskapen finns det ett stort antal direktiv som syftar till att uppnå fri rörlighet för arbetstagare, etableringsfrihet och frihet att tillhandahålla tjänster, sammanlagt närmare femtio direktiv. Huvuddelen av direktiven omfattar särskilda yrkesområden och innebär en harmonisering

av lagstiftningen; de flesta direktiv är mycket gamla. De två senaste direktiven är antagna med hänsyn till subsidiaritetsprincipen och är mer generella till sin karaktär.

Syftet med dessa bestämmelser är att undanröja de hinder för den fria rörligheten för personer som medlemsländernas olika krav på kompetensbevis för utövande av en viss yrkesverksamhet utgör. Den form av hinder som dessa personer kan möta är att ett annat land har särskilda restriktioner för ett visst yrke som innebär att yrkesutövaren måste ha ett särskilt nationellt behörighets- eller kompetensbevis.

När det gäller de äldsta s.k. etableringsdirektiven berör de i stort sett inte alls svensk lagstiftning eftersom dessa yrkesområden inte är reglerade i Sverige, med undantag för elinstallatörer och arbetare i byggbranschen. Svenska medborgare som vill arbeta utomlands möter däremot en mängd krav, bl.a. krav på att uppvisa intyg på svensk kompetens (yrkesutbildningsbevis) samt – för självständiga näringsidkare (t.ex. hårfrisörer) – bevis på yrkesverksamhet enligt vissa principer. Direktiven har införlivats i svensk rätt genom att de handelskammare som auktoriserats av Kommerskollegium skall utfärda sådana intyg om faktiskt utövande av yrkesverksamhet som kan behövas för att få idka näring enligt direktiven. Dessa direktiv berör huvuddelen av hantverksyrkena och en stor del av serviceyrkena.

Vidare finns särskilda direktiv för enskilda yrkesområden, som är antagna enligt harmoniseringsprincipen och som alltså innebär att länderna skall godkänna behöriga yrkesutövare från övriga länder. Detta gäller följande yrken: läkare, sjuksköterskor, barnmorskor, tandläkare, apotekare, veterinärer och arkitekter. De två generella direktiven berör alla andra yrken, som inte omfattas av de tidigare nämnda. Högskoleverket har till uppgift att vara informationscentral för de generella direktiven.

10.7.1 Etableringsrätt för advokater

Ministerrådet beslutade den 15 december 1997 om ett direktiv som ytterligare skall underlätta för advokater att bedriva verksamhet i andra medlemsländer än den där auktorisation erhållits. Innan direktivet blir formellt antaget krävs ett godkännande av Europaparlamentet, vilket beräknas ske inom kort.

Det finns i dag två direktiv som underlättar för advokater att arbeta utomlands: dels ett direktiv som rör advokaters rätt att erbjuda tjänster, dels ett generellt direktiv om erkännande av examens- och kompetensbevis. Syftet med ett ytterligare advokatdirektiv är att underlätta en advokats tillträde till, eller rätt att stadigvarande utöva, advokatyrket i ett annat medlemsland än det där han eller hon fick sin behörighet.

Direktivet ger möjlighet för advokater att verka i ett annat medlemsland (värdlandet) än det där de har erhållit sin behörighet/advokattitel. En utländsk advokat tillåts att verka i värdlandet, använda sitt hemlands yrkestitel och utöva samma typ av verksamhet som värdlandets advokater. Vidare underlättas integrering i värdlandets advokatorganisation för den som önskar det. En kontroll av yrkeskvalifikationerna görs av värdlandets behöriga myndighet.

Direktivet ger vidare utländska advokater rätt att utöva advokatverksamhet i advokatgrupp (i bolag eller andra sammanslutningar) under gemensamt namn. Världlandet har dock rätt att hindra advokatgrupper som kontrolleras av andra än advokater. En advokat som arbetar under sitt hemlands titel får verka som anställd vid offentliga eller privata organ, om världlandets "egna" advokater har rätt till det.

Direktivet skall införlivas av medlemsstaterna inom två år från ikraftträdandet.

10.7.2 Läkardirektivet

Under året har en ändring i det så kallade läkardirektivet (direktiv 93/16/EEG om underlättande av läkares fria rörlighet och ömsesidigt erkännande av deras utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis) trätt i kraft. Avsikten med ändringen är att införa ett kommittéförfarande för att möjliggöra en smidig uppdatering av förteckningarna över medicinska specialiteter och längd på utbildning genom att beslutanderätten läggs på kommissionen (EGT nr L 219).

10.7.3 Erkännande av utländska examina

Hösten 1997 inleddes beredning i en rådsarbetsgrupp om ett förslag att sammanföra ett 35-tal direktiv som möjliggör för medborgare i ett medlemsland att etablera näringsverksamhet, tillhandahålla tjänster samt arbeta som anställda i annat medlemsland i en verksamhet som är reglerad i världlandet till ett generellt samlingsdirektiv. Huvudprincipen är att världlandet vid sin prövning om tillstånd i princip skall godta erhållen yrkesutbildning, yrkeserfarenhet samt intyg om konkursfrihet, god vandel och ekonomisk ställning som medborgaren erhållit i hemlandet eller i senaste hemvistlandet.

10.8 Handikappfrågor

Sverige deltar sedan i februari i Europeiska kommissionens högnivågrupp för handikappfrågor. Detta organ är tänkt att vara ett forum där medlemsstaterna kan upprätthålla en dialog sinsemellan och gentemot kommissionen i handikappfrågor.

Sverige har i gruppen bl.a. presenterat AMS-projektet "Unga handikappade" som syftar till att hjälpa unga funktionshindrade att komma in på arbetsmarknaden.

Sverige stödde i IGC-förhandlingarna, som sommaren 1997 utmynnade i Amsterdamfördraget, det förslag som ledde till att artikel 13, som bl.a. möjliggör att rådet enhälligt kan vidta nödvändiga åtgärder för att bekämpa diskriminering baserad på funktionshinder, kunde införas i fördraget. Förslaget om en deklaration till artikel 95 (f.d. 100a), som uppmanar staterna att beakta funktionshindrade vid standardisering och samordning av varor som har producerats inom den inre marknaden, stöddes likaledes av Sverige.

10.8.1 Parkeringstillstånd

Skr. 1997/98:60

Rådet antog i december en gemensam ståndpunkt om en rekommendation om parkeringstillstånd för funktionshindrade personer.

10.9 Folkhälsa

Inom EU pågår samarbete inom folkhälsoprogram vad avser cancer, aids och vissa andra smittsamma sjukdomar, narkotika samt hälsofrämjande aktiviteter. Ett program för hälsoövervakning antogs i början av året. Socialstyrelsen är svensk koordinator för programmet.

Frågan om hälsorelaterad statistik lyftes under året fram, då kommissionen presenterade en rapport om könsrelaterad hälsostatistik. En resolution antogs därefter av rådet i december om att könsrelaterad hälsostatistik bör beaktas inom EU:s program inom folkhälsoområdet.

10.9.1 Folkhälsoprogram

En gemensam ståndpunkt vad avser ett epidemiologiskt nätverk för övervakning av smittsamma sjukdomar inom gemenskapen har antagits. Kommissionen har under året presenterat tre nya program på folkhälsoområdet avseende sällsynta sjukdomar, förebyggande av personskador samt miljörelaterade sjukdomar.

Vid ministerrådet den 4 december träffades en politisk överenskommelse om folkhälsoprogrammet om sällsynta sjukdomar. Folkhälsoprogrammen om förebyggande av personskador respektive miljörelaterade sjukdomar har inte hunnit lika långt i beredningen.

10.9.2 Tobak

Den 4 december 1997 träffade Hälsoministerrådet en politisk överenskommelse om att förbjuda direkt och indirekt tobaksreklam. Kommissionens förslag till ett direktiv har tidigare diskuterats under flera år utan att det har kunnat nå någon kvalificerad majoritet i rådet för ett sådant direktiv.

10.9.3 Svenska initiativ rörande alkohol

Socialminister Margot Wallström skrev i juni 1996 till kommissionsledamoten Pádraig Flynn för att föreslå att kommissionen skulle ta initiativ till att göra jämförande undersökningar och analyser av alkoholproblemens omfattning i samtliga EU-länder. Detta har resulterat i att Sverige tillsammans med Finland i september 1997 har inlämnat två ansökningar om medel från kommissionen för att göra jämförande studier om EU-ländernas alkoholpolitik samt om alkoholkonsumtionen och dess effekter på folkhälsan i EU:s medlemsstater.

Vid hälsoministermötet i juni 1997 reste statsrådet Wallström frågan om alkoholens skadeverkningar, i synnerhet vad gäller ungdomar, och

vilka gemensamma åtgärder som eventuellt kunde vidtas inom EU. Inom ramen för kommissionens expertarbetsgrupp Alkohol och hälsa hölls ett möte i november 1997 som enbart ägnades åt diskussioner om ett förslag till rådsrekommendation om tillämpningsregler för alkoholisk. Arbetet i gruppen fortsätter.

10.9.4 Narkotika

Utgångspunkten för EU:s narkotikapolitik är att narkotikahandel och narkotikamissbruk är ett flerdimensionellt problem som kräver åtgärder inom en rad olika samhällssektorer och politikområden. En framgångsrik narkotikastrategi måste därför inriktas mot att minska både utbudet och efterfrågan och är därmed en fråga för samtliga tre pelare. Artikel 129 i Romfördraget utgör grunden för narkotikasamarbetet på folkhälsoområdet. Kommissionen presenterade i juni 1994 ett förslag till åtgärdsprogram för gemenskapen för att förebygga narkotikamissbruk inom ramen för verksamheten på folkhälsoområdet (1995–2000). Programmet antogs vid hälsoministerrådet den 12 november 1996.

10.9.5 Narkotikafrågor utanför folkhälsoområdet

En global narkotikastrategi antogs vid Europeiska rådets möte i Cannes i juni 1995. Insatserna på narkotikaområdet avrapporterades till Europeiska rådet i Luxemburg i december 1997. Bland insatserna under året kan nämnas att ett varningssystem för nya syntetiska droger har beslutats och är under uppbyggnad. Ett antal konferenser har avhållits under året, bl.a. om syntetiska droger, forskning om syntetiska droger och utbildning och träning inom narkotikaområdet.

EU har inrättat ett särskilt europeiskt centrum för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk i Lissabon. Syftet är att samla och bearbeta information om narkotika och narkotikaberoende i medlemsstaterna för att ta fram tillförlitliga och jämförbara data om narkotikaproblemen. Centret har under 1997 presenterat sin andra årsrapport.

10.9.6 Horisontella narkotikaarbetsgruppen

Den horisontella narkotikaarbetsgruppen inrättades i januari 1997 med syfte att inom rådet ta hand om de övergripande narkotikafrågor som rör flera områden. Under året har arbetsgruppen bl.a. berett frågan om varningssystemet för syntetiska droger. Vidare har frågor som rört Karibien och Västindien stått på dagordningen. Det är också den horisontella arbetsgruppen som ansvarat för narkotikarapporten till Europeiska rådet (CORDROG 74) liksom en rapport om uppföljning av en gemensam åtgärd om tillnärmning av narkotikalagstiftning. Arbetsgruppen har också förberett FN:s generalförsamlings särskilda session om narkotika som skall hållas i juni 1998 (se även avsnitt 33.3).

Ungdom för Europa

EU:s samarbete på ungdomsområdet omfattar enligt fördraget främst stöd till ungdoms- och ungdomsledarutbyte. Huvuddelen av aktiviteterna sker inom programmet Ungdom för Europa, där det nuvarande programmet sträcker sig över perioden 1995–1999 och har en budget på sammanlagt 126 miljoner ecu. Drygt 2 000 svenska ungdomar har deltagit i programmet under 1997. Under samma år har Ungdom för Europa, liksom övriga program inom utbildnings- och ungdomsområdet, öppnats för deltagande från flera av de associerade länderna i Öst- och Centraleuropa. En halvtidsutvärdering av programmet Ungdom för Europa har genomförts i syfte att identifiera åtgärder för att utveckla programmets genomförande. Sverige har i detta sammanhang verkat för att öka programmets användarvänlighet genom att förenkla och decentralisera hur det genomförs.

Därutöver har kommissionen i november lämnat ett meddelande till rådet om inriktningen på framtida program inom utbildnings- och ungdomsområdet (se avsnitt 25.3).

Europeisk volontärtjänst för ungdomar

Kommissionen påbörjade under 1996 en försöksverksamhet med europeisk volontärtjänst för ungdomar, som har fortsatt under 1997. I januari 1997 lade kommissionen fram ett förslag till program för europeisk volontärtjänst för ungdomar under perioden 1998–2002. Genom programmet föreslås att ekonomiskt stöd ges för att ungdomar i åldern 18–25 år skall kunna tjänstgöra som volontärer i ett annat land inom ramen för olika typer av utbildande projekt med samhällsnyttig verksamhet. Sedan parlamentet lagt fram sina ändringsförslag antog rådet i oktober en gemensam ståndpunkt i frågan. Rådets inställning är att programmet bör begränsas till två år och att budgeten bör sänkas från kommissionens förslag om 60 till 35 miljoner ecu. Rådets inställning ligger väl i linje med den ståndpunkt Sverige drivit.

Vid rådsmötet i oktober antogs även en förklaring om kampen mot rasism, främlingsfientlighet och antisemitism inom ungdomsrådet (se avsnitt 36.1).

10.11 Idrott

Idrott omfattas inte av fördraget och härigenom har inte heller någon gemenskapspolitik förutsatts. EG-domstolen har dock i vissa domar fastställt principen att idrotten bör underkastas gemenskapsrätten i de fall den utgör en ekonomisk aktivitet inom ramen för den inre marknaden. Den senaste domen av stor betydelse på idrottsområdet meddelades i december 1995 i det s.k. Bosman-fallet (mål C-415/93). Domen har för idrotten i Sverige medfört att olika specialidrottsförbund genomfört vissa förändringar i sina tävlingsbestämmelser.

Under det nederländska ordförandeskapet har diskussioner förts om olika frågor kring idrotten och EU. Detta har resulterat i en särskild deklARATION som antogs av stats- och regeringscheferna vid Europeiska rådets möte i Amsterdam. Idrottens sociala betydelse betonades, särskilt för att skapa identitet och gemenskap människor emellan. Konferensen uppmanade därför Europeiska unionens organ att beakta synpunkter från idrottssammanslutningar när det gäller viktiga frågor som rör idrott. I samband därmed bör särskild uppmärksamhet ägnas det som är särskilt kännetecknande för amatöridrotten.

För att skapa större förståelse mellan Europas folk har kommissionen utarbetat ett idrottsprogram, det s.k. Eurathlonprogrammet. Syftet med detta är att främja den roll som idrotten spelar för den sociala integrationen, hälsomedvetandet och solidariteten människor emellan. Bidrag kan ges till idrottsföreningar för projekt som omfattar minst tre medlemsländer. Under 1997 har stöd utgått till bl.a. genomförandet av de europeiska olympiska vinterspelen för ungdomar i Sundsvall i februari.

11 Tillväxt och sysselsättning

Under senare år har sysselsättningsfrågan fått en alltmer framskjuten position i EU:s arbete. Steg mot stärkt samarbete om sysselsättning togs i Bryssel 1993 då man antog en handlingsplan baserad på kommissionens vitbok om tillväxt, konkurrenskraft och sysselsättning. Vid Europeiska rådets möte i Essen i december 1994 var sysselsättningen ett huvudtema, och konkreta steg togs mot en mer systematisk övervakning av sysselsättningspolitiken. Samarbetet har utvecklats genom Europeiska rådets möten i Madrid (december 1995), Florens (juni 1996) och Dublin (december 1996). Sysselsättningsfrågan var under 1997 föremål för intensivt arbete i EU, dels inom ramen för regeringskonferensen, dels i det reguljära rådsarbetet. Vid Europeiska rådets möten i Amsterdam i juni och i Luxemburg i november 1997 stärktes EU:s sysselsättningssamarbete ytterligare.

11.1 Resultatet av Europeiska rådets möte i Amsterdam

Vid Europeiska rådets möte i Amsterdam i juni 1997 enades EU:s stats- och regeringschefer om fördragsändringar som stärker grunden för EU-ländernas samarbete inom sysselsättningsområdet. Främjandet av en hög sysselsättningsnivå blir ett uttryckligt mål för Europeiska unionen, och en ny avdelning om sysselsättning förs in i EG-fördraget. Ett annat viktigt inslag vid mötet utgjordes av att Europeiska rådet antog en separat resolution om tillväxt och sysselsättning vid sidan av resolutionen om stabilitets- och tillväxtpakten.

Bakgrund

Ett övergripande mål i den regeringskonferens som föregick Amsterdamfördraget har varit att förändra Europeiska unionen så att den bättre motsvarar medborgarnas förväntningar. Den fortsatt höga arbetslösheten i Europa blev en särskilt viktig fråga i detta sammanhang.

Målet att främja en hög sysselsättningsnivå finns inskrivet i artikel 2 i EG-fördraget. Frågor som rör sysselsättning behandlas även i andra artiklar i EG-fördraget, t.ex. artikel 118 och avtalet om socialpolitik, som har fogats till EG-fördraget genom det s.k. sociala protokollet. Fördraget har emellertid hittills saknat en samlad och tydlig grund för EU-ländernas samarbete på sysselsättningsområdet. Exempelvis har övervakningen av sysselsättningspolitiken inte givits samma tyngd och klara formulering som övervakningen av övrig ekonomisk politik.

Den svenska regeringen har prioriterat sysselsättningsfrågan mycket högt i det europeiska samarbetet. Därför blev sysselsättning en mycket viktig fråga för Sverige också i regeringskonferensen. I september 1995 tog Sverige ett första initiativ i frågan. I juni 1996 konkretiserades de svenska idéerna i regeringskonferensen och i september samma år lade Sverige fram ett förslag till fördragsändringar i syfte att stärka grunden för samarbetet om sysselsättning.

Resultatet av regeringskonferensen är en betydande framgång för svensk del. Enighet nåddes om att förstärka målformuleringarna om sysselsättning i fördragen och att föra in en ny avdelning om sysselsättning i EG-fördraget, i vilken en procedur för samordning och övervakning av sysselsättningspolitiken läggs fast. Förhandlingsresultatet har stora likheter med det svenska förslaget.

Mål

Målen i fördragen stärks, dels genom att artikel B i Fördraget om Europeiska unionen och artiklarna 2 och 3 i EG-fördraget ändras, dels genom målangivelser i den nya avdelningen.

Ändringarna innebär bl.a. att medlemsstaterna och gemenskapen skall arbeta för en samordnad strategi för sysselsättning. Sysselsättningen skall beaktas vid utformningen och genomförandet av all gemenskapspolitik. Frågan ges därmed en mer framträdande plats i gemenskapens arbete.

Samordning och övervakning

I en central formulering i den nya avdelningen slås det fast att medlemsländerna skall betrakta främjandet av sysselsättningen som en fråga av gemensamt intresse och samordna sina åtgärder på området inom rådet. Gemenskapen skall medverka till att målen om en hög sysselsättningsnivå uppnås genom att uppmuntra samarbete mellan medlemsstaterna samt stödja och vid behov komplettera deras åtgärder, samtidigt som de enskilda medlemsstaternas befogenheter skall respekteras. Fördragsändringen innebär inte att sysselsättningspolitiken skall harmoniseras på ge-

menskapsnivå. Huvudansvaret för sysselsättningspolitiken kommer fortsatt att ligga hos medlemsstaterna.

Därmed behandlas sysselsättningspolitiken på ett sätt som motsvarar andra delar av den ekonomiska politiken. Detta ligger i linje med regeringens uppfattning att övervakningen av sysselsättningspolitiken skall ges samma tyngd och konkretion som den som tillämpas på övrig ekonomisk politik.

Det fördragsfästa förfarandet ålägger Europeiska rådet att en gång om året ge sysselsättningsfrågan en grundlig behandling. Europeiska rådets överväganden skall baseras på en gemensam rapport från rådet och kommissionen om sysselsättningsläget i gemenskapen.

Rådet skall årligen på grundval av Europeiska rådets slutsatser lägga fast riktlinjer för sysselsättningspolitiken. De skall stämma överens med de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken enligt artikel 103.2 i EG-fördraget.

Med utgångspunkt från sysselsättningsriktlinjerna skall rådet på grundval av medlemsstaternas rapporter och kommentarer från sysselsättningskommittén utvärdera hur sysselsättningspolitiken genomförts i medlemsstaterna. Om rådet efter denna granskning bedömer att så är lämpligt kan det på rekommendation av kommissionen lämna rekommendationer till enskilda medlemsstater.

Stödåtgärder

Rådet skall även kunna besluta om så kallade stödåtgärder för att främja samarbete mellan medlemsstaterna och stödja deras arbete på sysselsättningsområdet. Stödåtgärderna åsyftar främst informations- och erfarenhetsutbyte, särskilt genom pilotprojekt. Vad som avses är tämligen begränsade insatser och inte finanspolitiska stimulanser eller gemensamma åtgärder i sysselsättningskapande syfte. Inte heller skall någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar äga rum. Varaktigheten av dessa åtgärder skall inte överstiga fem år.

Sysselsättningskommitté

En rådgivande sysselsättningskommitté med två representanter från varje medlemsstat respektive kommissionen skall inrättas för att främja en sammanhållen syn på och en bättre samordning av sysselsättningspolitiken mellan medlemsstaterna. Kommittén skall samråda med arbetsmarknadens parter.

11.1.2 Resolutionen om tillväxt och sysselsättning

Europeiska rådets möte i Amsterdam antog en resolution om tillväxt och sysselsättning. Resolutionen innehåller följande huvudelement:

- förstärkt samordning av sysselsättningspolitiken i de allmänna riktlinjerna för medlemsstaternas och gemenskapens ekonomiska politik,

- omgående tillämpning i så stor utsträckning som möjligt av förfarandena i den nya avdelningen om sysselsättning,
- en granskning av all relevant befintlig gemenskapspolitik från sysselsättningssynpunkt,
- ytterligare ansträngningar för att fullborda den inre marknaden,
- Europeiska investeringsbanken och Europeiska investeringsfonden utvidgar sin verksamhet till områden som bedöms viktiga för sysselsättningen.

För att bibehålla dynamiken när det gäller att främja ekonomisk tillväxt och bekämpa arbetslösheten beslutade Europeiska rådet att hålla ett extra möte om sysselsättning under det luxemburgska ordförandeskapet hösten 1997. Vidare riktade Europeiska rådet en uppmaning till rådet att söka se till att relevanta bestämmelser i den nya avdelningen om sysselsättning omedelbart börjar tillämpas.

11.2 Resultatet av Europeiska rådets extra möte i Luxemburg i november 1997

Resultaten av sysselsättningstoppmötet visar redan nu betydelsen av de nya fördragsbestämmelserna om sysselsättning. Redan innan fördraget träder i kraft har förutsättningar skapats för att bestämmelserna skall få genomslag i praktiken. Bl.a. antog Europeiska rådet slutsatser om sysselsättningsriktlinjer för 1998 och angav en konkret uppföljning av dessa. Europeiska rådet ställde sig också bakom Europeiska investeringsbankens sysselsättningsinitiativ.

11.2.1 Tillämpningen av den nya avdelningen om sysselsättning i fördraget

Överenskommelsen vid sysselsättningstoppmötet i Luxemburg gör det möjligt att i praktiken genomföra en ordning motsvarande Amsterdamfördragets bestämmelser om samordning av medlemsstaternas sysselsättningspolitik i förtid med början 1998. Denna samordning skall ske på grundval av gemensamma riktlinjer för sysselsättningen. Riktlinjerna bygger på erfarenheterna från den multilaterala övervakningen av den ekonomiska politiken. Vid samordningen skall hänsyn tas till skillnader mellan förhållandena i EU:s medlemsstater.

Riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik 1998

Den 1 oktober 1997 presenterade kommissionen ett förslag till riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik. Innan förslaget förelades Europeiska rådets möte i Luxemburg var det föremål för behandling i Ekofin-rådet och rådet för arbetsmarknads- och socialministrar. Europeiska rådet i Luxemburg ställde sig i stora delar bakom kommissionens förslag och enades kring målformuleringar för medlemsstaternas syssel-

sättningspolitik. Riktlinjerna för denna politik kan delas in i fyra huvudområden: Skr. 1997/98:60

- Att förbättra anställbarheten genom att angripa ungdomsarbetslösheten och förebygga långtidsarbetslösheten samt att gå från passiva till aktiva åtgärder, bl.a. genom kraftfulla satsningar på utbildning.
- Att utveckla företagargandan – det skall bli lättare att starta och driva företag genom att skapa klara, stabila och tillförlitliga bestämmelser. Skattesystemen skall bli gynnsammare för sysselsättningen.
- Att uppmuntra företagens och de anställdas anpassningsförmåga genom att främja moderniseringar av arbetsorganisationen och arbetsformerna.
- Att stärka jämställdhetspolitiken genom att angripa diskriminering mellan män och kvinnor samt att göra det möjligt att förena yrkesliv och familjeliv. Funktionshindrade personers inträde i yrkeslivet skall främjas.

Den 15 december antog rådet för arbetsmarknads- och socialministrar en resolution på förslag av kommissionen. Resolutionen anger riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik för 1998 i linje med ordförandeskapets slutsatser från Europeiska rådets möte i Luxemburg.

11.2.2 Europeiska investeringsbankens handlingsprogram

Vid Europeiska rådets möte i Amsterdam i juni uppmanades Europeiska investeringsbanken (EIB) att öka sina ansträngningar för att skapa sysselsättning i unionen genom ökade investeringar. Resultatet blev Amsterdam Special Action Programme som innebär att banken vidgar sitt utlåningsmandat. De nya sektorerna man därmed ges möjlighet att investera i är utbildning och sjuk- och hälsovård. Därutöver kommer banken att öka sitt engagemang i projekt som är miljöskyddande samt i de stora infrastrukturprojekt som ingår i de transeuropeiska näten. Som en tredje komponent kommer EIB, tillsammans med Europeiska investeringsfonden, att bli aktiva på riskkapitalmarknaden i medlemsländerna. Detta handlingsprogram möjliggör en ökad utlåning på 10 miljarder ecu under en femårsperiod. Kostnaderna finansieras med bankens egna resurser.

11.2.3 Transeuropeiska nät (TEN)

Utbyggnaden av de transeuropeiska näten är ett av de främsta medlen för att stärka den europeiska konkurrenskraften och därmed sysselsättningen. I syfte att stimulera genomförandet av TEN redovisade en grupp bestående av transportministrarnas personliga representanter samt företrädare för banker och industri en rapport med förslag till åtgärder för att underlätta privat medfinansiering (s.k. Private-public partnerships, PPP) av infrastrukturprojekt inom transportområdet. Rapportens förslag kommer att

11.2.4 Rapporter om sysselsättningen 1997

Den gemensamma rapporten om sysselsättning

Vid Europeiska rådets möte i Essen i december 1994 fastställdes förfaranden för övervakning av medlemsstaternas sysselsättningspolitik. Länderna ombads utarbeta fleråriga nationella sysselsättningsprogram som underlag till en gemensam rapport. Den gemensamma rapporten om sysselsättning sammanställs årligen av kommissionen och rådet i dess sammansättning av ekonomi- och finansministrar respektive av arbetsmarknadsministrar för att följa sysselsättningsutvecklingen och övervaka medlemsstaternas politik på området. Varje år läggs rapporten fram för godkännande inför Europeiska rådets möte i december. Hittills har tre gemensamma rapporter om sysselsättning presenterats. Den första lades fram i Madrid i december 1995. Den andra rapporten om sysselsättning presenterades vid toppmötet i Dublin i december 1996 och den tredje vid toppmötet i Luxemburg i december 1997. Inför Europeiska rådets möten i Florens i juni 1996 och i Amsterdam i juni 1997 framlades interimrapporter.

Årets gemensamma rapport om sysselsättning vilken förelades Europeiska rådets extra möte i Luxemburg har även baserats på underlag från EU:s stats- och regeringschefer ställda till Luxemburgs premiärminister Jean-Claude Juncker. Utifrån de nationella sysselsättningsprogrammen och breven ställda till Juncker beskrivs och utvärderas medlemsstaternas politik. Därtill presenteras goda exempel på sysselsättningspolitik i syfte att belysa framgångsrika åtgärder och möjligheten att genomföra dem i andra medlemsstater. Rapporten betonar behovet av att bedriva en enhetlig och samordnad politik i sysselsättningsfrågan. I enlighet med Europeiska rådets slutsatser från Madrid (1995) framhålls vikten av att bekämpa långtidsarbetslösheten och ungdomsarbetslösheten samt att skapa lika villkor för kvinnor och män på arbetsmarknaden. För att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt omnämns i första hand en omallokering av resurser till aktiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Andra viktiga inslag är effektivisering av skattesystem och lönepolitik. Rapporten framhåller vikten av flexibilitet för att bemöta strukturella förändringar samt pekar på den växande rollen för lokala initiativ.

Rapport från högnivågruppen för konkurrenskraftsfrågor

I slutsatserna från toppmötet i Essen i december 1994 slog Europeiska rådet fast att särskild uppmärksamhet skulle ges åt Europas konkurrenskraft och välkomnade kommissionens ambition att inrätta en högnivågrupp för konkurrenskraftsfrågor. Gruppen fick ett tvåårigt mandat från 1995 till 1996 och ordförandeskapet innehades till en början av Carlo Ciampi och senare av Percy Barnevik. Den 21 maj 1997 erhöll gruppen ett förnyat tvåårigt mandat. Ordförande är Jean-Claude Paye, tidigare generalsekreterare i OECD. På uppmaning från Europeiska rådet

i Amsterdam presenterade gruppen en rapport – Konkurrenskraft för sysselsättning – vilken förelades toppmötet i Luxemburg den 20–21 november. Rapporten uppmärksammade frågor kring kompetensutveckling och innovationer, minskad byråkrati och effektivisering av den offentliga sektorn samt genomförandet av den inre marknaden.

Komplement till nationella sysselsättningsåtgärder

Kommissionen antog den 12 november ett meddelande vilket presenterades inför toppmötet om sysselsättning i Luxemburg. Meddelandet behandlar åtgärder på EU-nivå vilka kan komplettera nationella initiativ för ökad sysselsättning.

Regelförenkling för små och medelstora företag

I ordförandeskapets slutsatser från Amsterdam slås fast att Europeiska rådets möte om sysselsättning under det luxemburgska ordförandeskapet bl.a. skulle granska framstegen i genomförandet av initiativen rörande sysselsättningskapande möjligheter för små och medelstora företag. Den s.k. BEST-gruppen (Business Environment Simplification Task Force) inkom med en rapport om gruppens initiala arbete till toppmötet i Luxemburg. Gruppens arbete koncentreras på hur man kan förbättra företagsklimat genom att förenkla regelverk och administration för företag.

Europaparlamentets resolution samt finansiella initiativ

Parlamentet antog den 21 oktober 1997 en resolution om sysselsättning inför toppmötet i Luxemburg den 20–21 november. Resolutionen syftar framför allt till att utveckla rådande idéer och definiera en aktiv arbetsmarknadspolitisk strategi som kan genomföras med kort varsel på både unionsnivå och nationell nivå. Resolutionen förespråkar konkreta målsättningar, som medlemsstaterna förpliktar sig att följa på samma sätt som konvergenzkriterierna. Vidare förespråkas en ökad samordning av den ekonomiska politiken och en omedelbar sänkning av momsens på den arbetskraftsintensiva sektorn.

Europeiska rådet i Luxemburg uttalade sitt stöd för ett initiativ som är ett resultat av en överenskommelse mellan Europaparlamentet och rådet om att under en treårsperiod avsätta medel från EU-budgeten för att bl.a. hjälpa små och medelstora företag att skapa varaktig sysselsättning (europeiskt sysselsättningsinitiativ). Under denna budgetpost skall det anslås 450 miljoner ecu, fördelat över de tre närmaste åren.

Arbetsmarknadens parter bidrag till toppmötet

Arbetsmarknadens parter bidrog på olika sätt med underlag till Europeiska rådets möte den 21 november. UNICE (Arbetsgivarnas organisation på Europainivå) och EFS (Europeiska fackliga samorganisationen) antog vid sitt toppmöte med sociala dialog-kommittén den 13 november en deklARATION inför sysselsättningsmötet.

Ekonomiska och sociala kommittén avgav två yttranden: det ena utgjorde en kommentar till själva toppmötet om sysselsättning; det andra behandlade kommissionens förslag till riktlinjer.

På nationell nivå har LO, TCO och SACO lagt fram en gemensam skrivelse till statsministern med anledning av toppmötet. I skrivelsen poängterades bl.a. behovet av investeringar i infrastruktur inom EU i kombination med satsningar på utbildning och kunskapslyft.

Storbritanniens sysselsättningsinitiativ "Att sätta Europa i arbete"

Storbritanniens finansminister Gordon Brown offentliggjorde den 3 juni 1997 ett sysselsättningsinitiativ – Att sätta Europa i arbete – i syfte att intensifiera EU:s verksamhet på sysselsättningsområdet. Inom ramen för detta initiativ presenterade Storbritannien den 11 september en handlingsplan (the UK Employment Action Plan), vilken lyfte fram åtgärder som prioriteras i Storbritannien. Sunda statsfinanser och låg inflation, investeringar i humankapital, åtgärder för särskilt utsatta grupper samt förbättring av produkt- och tjänstemarknadernas funktionssätt står i centrum för sysselsättningspolitiken.

11.3 Sveriges agerande i sysselsättningsfrågan

Den svenska regeringen har prioriterat sysselsättningsfrågan mycket högt i det europeiska samarbetet både inom ramen för regeringskonferensen och i det reguljära rådsarbetet.

11.3.1 Sveriges sysselsättningsprogram

Vid Europeiska rådets möte i Essen i december 1994 lyfte stats- och regeringscheferna fram fem huvudområden för sysselsättningsåtgärder som borde prioriteras. Ett inslag i det nya samarbetet skulle vara en förstärkt övervakning av medlemsstaternas sysselsättningspolitik. Medlemsstaterna anmodades att utarbeta fleråriga nationella sysselsättningsprogram utifrån rekommendationerna på de fem områdena. Vid Europeiska rådets möte i Madrid i december 1995 bekräftades att kampen mot arbetslöshet skall vara den viktigaste uppgiften för unionen. Det beslutades att ansträngningarna bör ökas till förmån för unga, långtidsarbetslösa och kvinnor, som är särskilt hårt drabbade av arbetslösheten. Detta beslut ligger i linje med slutsatserna från Europeiska rådets möte i Essen.

I det svenska fleråriga sysselsättningsprogrammet, som upprättades 1995, redovisades utvecklingen utförligt för dessa tre grupper och de insatser som den svenska regeringen vidtagit för att bekämpa arbetslösheten bland dem.

År 1996 utarbetade Sverige en uppföljning av sysselsättningsprogrammet och liksom i 1995 års program betonades att den svenska politiken på detta område är en integrerad del av den ekonomiska politiken. Politiken på sysselsättningsområdet är inriktad på en långsiktigt hållbar utveckling, som bygger på en god produktivitetsutveckling och tillväxt.

Sverige lägger särskild vikt vid åtgärder inriktade på att underlätta expansion och nyanställningar samt på att öka flexibiliteten, bl.a. genom att stärka arbetskraftens kompetens och konkurrensförmåga. Vidare utvecklades beskrivningen av regeringens insatser för unga, långtidsarbetslösa och kvinnor ytterligare.

I syfte att öka jämförbarheten i uppföljningsrapporterna av de fleråriga sysselsättningsprogrammen antog kommittén för sysselsättnings- och arbetsmarknadsfrågor under våren 1997 ett gemensamt ramverk för medlemsstaternas upprättade rapporter över hur deras sysselsättningsprogram hade genomförts. Sverige presenterade sin rapport upprättad enligt den gemensamma mallen i augusti 1997. Rapporten koncentrerades kring de prioriteringar som fastställts i det fleråriga sysselsättningsprogrammet med fokus på utvärdering av genomförda åtgärder.

Den 18 november antog kommissionen ett meddelande om miljö och sysselsättning (COM(97) 592 final). Meddelandet presenterades för ministrarna på ministerrådsmötet den 16 december. Det behandlar möjligheterna att integrera målen för miljö och sysselsättning både inom arbetsmarknads- och skattepolitikens områden och lämnar några konkreta förslag till hur detta skall ske.

11.3.2 Sveriges agerande inför toppmötet om sysselsättning i Luxemburg

Inför toppmötet den 20–21 november uppmanade Luxemburgs premiärminister Jean-Claude Juncker EU:s medlemsländer att identifiera tre-fyra åtgärder som visat sig framgångsrika när det gäller att bekämpa arbetslösheten. I statsminister Göran Perssons brev till Juncker betonades bl.a. vikten av sunda statsfinanser, genomförandet av den inre marknaden och en väl fungerande och flexibel arbetsmarknad. Vidare framhölls att utvidgningen av EU skall ses som en möjlighet och inte ett hot mot sysselsättningen.

Sverige uttalade tidigt sitt stöd för kommissionens förslag till sysselsättningsriktlinjer och idén att i riktlinjerna formulera kvantitativa mål för ländernas politik. Kommissionens riktlinjer ligger väl i linje med svensk politik, inte minst vad gäller tonvikten på ”positiv flexibilitet”, som uppnås genom åtgärder som syftar till att stärka individens ställning på arbetsmarknaden. Sverige uppskattade särskilt att jämställdhet mellan kvinnor och män prioriteras i kommissionens riktlinjer för sysselsättningen.

På svenskt initiativ formulerades ett gemensamt yttrande inför toppmötet i Luxemburg av statsminister Göran Persson tillsammans med Italiens premiärminister Romani Prodi och Storbritanniens premiärminister Tony Blair. I yttrandet vilket tillställdes Luxemburgs premiärminister Juncker betonades vikten av att toppmötet i Luxemburg kunde enas kring konkreta åtgärder som stärker företagets konkurrenskraft och arbetskraftens anställbarhet.

Arbetet med att harmonisera skatterna inom EU har pågått en lång tid. Det gäller företrädesvis de indirekta skatterna där gemenskapens ansträngningar lett till förhållandevis långtgående resultat. På andra områden, som beskattning av individer och företag, går arbetet emellertid långsammare.

12.1 Arbetet med ett skattepaket

Arbetet

På initiativ av Ekofin-rådet tillkallades i april 1996 en särskild högnivågrupp med uppgift att överväga beskattningen inom Europeiska unionen. Kommissionen lämnade en rapport på grundval av gruppens arbete. I rapporten konstaterades att fortsatt arbete behövdes beträffande bl.a. beskattning av sparande, åtgärder för att motverka skadlig skattekonkurrens, och ett förbud mot källskatter på ränte- och royaltybetalningar. Kommissionens rapport presenterades för Europeiska rådet i Dublin i december 1996 varvid rådet välkomnade kommissionens avsikt att fortsätta diskussionerna i en arbetsgrupp för skattepolitik. Arbetet med ett skattepaket har därefter bedrivits i skattepolitiska gruppen, en grupp under kommissionsledamoten Montis ledning med representanter på hög nivå från medlemsstaterna. Mot bakgrund av diskussionerna i gruppen presenterade kommissionen dokumentet "Ett åtgärds paket för att angripa skadlig skattekonkurrens i Europeiska unionen" (KOM 97/564 slutlig). Ekofin-rådet fattade den 1 december 1997 beslut om skattepaketet. Beslutet består av en rad slutsatser beträffande beståndsdelarna i paketet, nämligen en uppförandekod för företagsbeskattning, ett framtida direktiv om beskattning av ränte- och royaltybetalningar mellan företag samt riktlinjer för ett framtida direktiv om sparande.

En uppförandekod för företagsbeskattning

Ekofin-rådet och medlemsstaterna har antagit en uppförandekod för företagsbeskattning. Syftet med koden är att minska de snedvridningar som kan bli följden av skadlig skattekonkurrens. Koden är ett politiskt bindande dokument, om än inte legalt bindande. Koden innehåller bl.a. kriterier för vad som skall anses vara skadlig skattekonkurrens, anvisningar om hur information om gällande och planerade skatteåtgärder skall tillhandahållas, bestämmelser om hur och av vem skatteåtgärderna skall granskas, ett åtagande av medlemsstaterna att inte införa nya skadliga skatteåtgärder samt att avveckla gällande bestämmelser som kan anses skadliga. I koden finns även ett åtagande av kommissionen att se över tillämpningen av statsstödsreglerna i skattesammanhang.

I Ekofin-rådets beslut anges att kommissionen inom kort skall presentera ett direktivförslag beträffande ränte- och royaltybetalningar mellan företag. Avsikten är att källskatter som tas ut på bruttobetalningar avseende ränta och royalty mellan företag skall avskaffas inom unionen.

Ett framtida direktiv om beskattning av sparande

Ekofin-rådet har godtagit riktlinjer som kan ligga till grund för ett framtida direktiv om beskattning av sparande. I riktlinjerna sägs bl.a. att tillämpningsområdet kan vara räntor som betalas till fysiska personer som är bosatta i en annan medlemsstat. Som ett första steg mot en effektiv beskattning kan ett direktiv baseras på samexistensmodellen, dvs. antingen en minimikällskatt eller informationsutbyte eller en kombination av de båda.

12.2 Mervärdesskatt

Beskattningsland för telekommunikationstjänster

Ministerrådet har bemyndigat Sverige och övriga medlemsländer att införa regler som innebär att telekommunikationstjänster i huvudsak skall mervärdesbeskattas i kundens land och inte som hittills i det land där den som tillhandahåller tjänsten har sin verksamhet. Syftet är att motverka skatteflykt från EU till tredje land inom telekommunikationsområdet och att förhindra konkurrenssnedvridning mellan inhemska och utländska leverantörer. Den nya beskattningsprincipen infördes i svensk mervärdesskattelagstiftning den 1 juli 1997 genom prop. 1996/97:81, bet. 1996/97:SkU22, rskr 1996/97:262.

Fiscalis-programmet

Kommissionen har lagt fram ett förslag till handlingsprogram som syftar till att förstärka de indirekta skattesystemen på den inre marknaden, det s.k. Fiscalis-programmet, KOM (97) 175 slutlig. Genom tjänstemannautbyten, seminarier och gemensamma utbildningsalternativ för skatte-tjänstemän skall programmet bidra till ett effektiviserat samarbete. I Fiscalis-programmet skall även ingå multilateral kontrollverksamhet samt utveckling och underhåll av redan existerande system för kommunikation och informationsutbyte inom området för indirekt skatt. Programmet avser en tidsperiod om fem år (1998–2002) och är mer långtgående än nuvarande samarbets- och utbytesprogram (Matthaeus-Tax-programmet) som upphör vid årsskiftet. Parlamentet yttrade sig över förslaget i november 1997. Rådet enades om en s.k. gemensam ståndpunkt under december. Ståndpunkten kommer därefter att, i enlighet med den procedur som föreskrivits, delges parlamentet.

Kommissionen har i ett direktivförslag till rådet föreslagit ökade befogenheter för den s.k. mervärdesskattekommittén, KOM (97) 325 slutlig. Den upprättades vid tillkomsten av sjätte mervärdesskattedirektivet, 77/388/EEG, för att underlätta en enhetlig tillämpning av direktivet. Kommittén, som består av företrädare för medlemsländerna och kommissionen, har i dag endast en rådgivande funktion. Dess riktlinjer för tillämpningen är inte offentliga och de är heller inte bindande för medlemsländerna. Som ett led i harmoniseringssträvandena inom gemenskapen föreslås nu att mervärdesskattekommitténs ställning förändras från att vara enbart rådgivande till att också bli normgivande. Kommittén skall genom kvalificerad majoritet kunna fatta bindande beslut i olika tolkningsfrågor framför allt i fall där det finns risk för dubbel beskattning eller ingen beskattning alls. Det föreslås också att kommitténs arbete skall bli offentligt.

12.3 Punktskatter

Energibeskattningsdirektiv

Kommissionen har i mars 1997 presenterat ett förslag till nytt energibeskattningsdirektiv (KOM (97) 30). Förslaget innebär en samlad beskattning av samtliga energiprodukter. All form av indirekt beskattning, utom moms, omfattas. Tanken är inte att det skall införas någon ny skatt genom direktivförslaget, utan syftet är att skapa en gemensam ram för beskattningsåtgärder på energiområdet. Samtidigt innebär förslaget en ökad flexibilitet för medlemsstaterna i förhållande till det nuvarande mineral-oljedirektivet (direktiv 92/81/EEG).

Miljöskatter och miljöavgifter på den inre marknaden

Kommissionen har i januari 1997 lagt fram ett meddelande om ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken (Miljöskatter och miljöavgifter på den inre marknaden KOM (97) 9). Meddelandet har presenterats på miljørådsmöten 3–4 mars och 16 oktober. Syftet är att förklara gällande juridiska regler för miljöskatter på nationell nivå, så att medlemsstaterna blir medvetna om vilka möjligheter och begränsningar som finns när det gäller att ensidigt införa miljöskatter. Meddelandet behandlar inte för- och nackdelar vad gäller ekonomisk och miljömässig effektivitet vid användning av miljöpålagor på medlemsstatsnivå. Kommissionen konstaterar att användningen av miljöskatter och miljöavgifter ökar i medlemsländerna, och att man önskar stödja denna utveckling, då den ger möjligheter till en mer kostnadseffektiv miljöpolitik. Man drar slutsatsen att det finns ett betydande utrymme för handling i medlemsländerna.

Punktskattekommittén

Kommissionen har i ett direktivförslag till rådet föreslagit ökade befogenheter för den s.k. punktskattekommittén, KOM (97) 326 slutlig. Den-

na upprättades vid tillkomsten av det s.k. cirkulationsdirektivet för punkt-skattepliktiga varor, 92/12/EEG, för att granska de gemenskapsåtgärder som är nödvändiga för att genomföra bestämmelserna om punktskatter. Kommittén består av företrädare för medlemsländerna och kommissionen. Den fungerar i dag dels som normgivande kommitté vad gäller åtgärder som är nödvändiga för tillämpningen av vissa angivna artiklar i direktiv 92/12/EEG, dels som rådgivande kommitté för tillämpningen av andra gemenskapsbestämmelser om punktskatter. Kommitténs beslut fattas med kvalificerad majoritet. Dess riktlinjer för tillämpningen av de gemensamma punktskattebestämmelserna är inte offentliga och de är inte heller bindande för medlemsstaterna. Som ett led i harmoniseringssträvandena inom gemenskapen föreslås nu att punktskattekommitténs normgivande befogenhet utvidgas. Kommittén skall genom kvalificerad majoritet kunna fatta bindande beslut vad gäller nödvändiga åtgärder för en korrekt och enhetlig tillämpning av bestämmelserna i direktiv 92/12/EEG och bestämmelserna i de s.k. strukturdirektiven på punktskatteområdet. Gemenskapsbestämmelser för skattenivåer faller utanför förslagets tillämpningsområde.

13 EU:s budget

EU:s budget omfattar Europeiska gemenskapens samtliga förväntade inkomster och utgifter. Därutöver omfattar budgeten i huvudsak endast administrativa merkostnader för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och för det rättsliga och inrikes samarbetet.

13.1 Budgetens inkomster och Sveriges avgift till EU-budgeten

EU-budgeten omfattar Europeiska gemenskapens samtliga förväntade inkomster och utgifter. I viss utsträckning kan också utgifter avseende unionens utrikes- och säkerhetspolitiska samarbete samt samarbetet i rättsliga och inrikes frågor hanteras inom ramen för EU-budgeten. Budgeten finansieras huvudsakligen av de s.k. egna medlen, vilka utgörs av avgifter från medlemsländerna. Övriga inkomster ger bidrag till finansieringen och utgörs av eventuellt överskott från föregående år, diverse gemenskapsskatter, räntor på böter, EES-ländernas bidrag och diverse övriga inkomster.

Egna medel definieras i rådets beslut om systemet för gemenskapernas egna medel (94/728/EG, Euroatom). Den sammanlagda avgiften från medlemsländerna till gemenskapsbudgeten består av fyra huvudkomponenter: tullar, särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter, mervärdeskattebaserad avgift samt en avgift beräknad på bruttonationalinkomsten. I egna medel-beslutet ges också Storbritannien en budgetreduktion.

Inkomsterna från den gemensamma tulltaxan utgör egna medel för Europeiska gemenskapen och tillfaller därför gemenskapsbudgeten. Med-

lemsländerna får dock behålla 10 procent av uppburna medel för att täcka administrativa kostnader i samband med uppbörden.

Särskilda tullar på jordbruksprodukter och de särskilda avgifterna på sockerproduktionen vilka tas ut i enlighet med EG:s regelverk utgör i likhet med tullarna enligt den gemensamma tulltaxan gemenskapsbudgetens egna medel. Även för dessa avgifter gäller att medlemslandet får behålla 10 procent av uppbörden för att täcka administrativa kostnader kopplade till uppbörden.

Den mervärdesskattebaserade komponenten i avgiften till EU:s budget beräknas som en procentuell andel av en prognos av medlemslandets mervärdesskattebas för det år budgeten avser. Den nationella skattebasen korrigeras härvid för (godkända) avvikelser från och variationer inom EU:s sjätte mervärdesskattedirektiv så att en enhetlig skattebas erhålles. Uttaget var för 1997 högst satt till 1,16 procent av momsbasen. Det faktiska uttaget fastställs i EU-budgeten för respektive år. Efter avslutat budgetår korrigeras utfallet för avvikelser från den prognosticerade basen så att fastställt procentuellt uttag vidmakthålls.

Avgiften baserad på bruttonationalinkomsten (BNI-avgiften) beräknas på en prognos av medlemslandets BNI till marknadspriser för budgeteringsåret. Uttaget beräknas som en procentuell andel av gemenskapens samlade BNI mot bakgrund av återstående finansieringsbehov sedan övriga avgifter beräknats. BNI-avgiften korrigeras i efterhand med hänsyn till utfall.

Vid Europeiska rådets möte i Edinburgh 1992 träffades en överenskommelse om gemenskapsbudgetens utveckling och finansiering under perioden 1993–1999. Överenskommelsen har därefter formaliserats i rådets beslut om gemenskapens egna medel (94/728/EG, Euroatom), vilket under 1996 antogs i enlighet med fördraget. Beslutet fastställer budgetens totala volymutveckling genom att fastställa utvecklingen för uttaget av egna medel. Taket är fastställt i förhållande till gemenskapens samlade BNI. Beslutet innebär att budgetens högsta möjliga omslutning under perioden ökar från 1,20 procent av BNI till 1,27 procent 1999. Principerna för fördelningen mellan medelsslagen fastställs också i egna medelsbeslutet. Där anges en successiv förskjutning av tyngdpunkten från momsbasavgiften mot BNI-avgiften. Detta tar sig uttryck i att momsbasuttaget under perioden 1995–1999 minskas i lika steg från 1,4 procent 1994 till 1 procent 1999, samt att taket för uttaget av momsbasavgift under samma period för medlemsländer med BNI per capita lägre än 90 procent av gemenskapsgenomsnittet sänks till 50 procent 1995 och för övriga sänks i lika steg under perioden från 55 procent till 50 procent av BNI 1999. Detta är uttryck för en önskan att åstadkomma större progressivitet i uttaget från medlemsländerna. I beslutet förlängs också den brittiska budgetreduktionen.

För svensk del innebär beslutet att vår andel av finansieringen av budgeten kan förväntas öka under perioden.

Sverige får enligt anslutningsfördraget under de fyra första åren av medlemskapet en successivt minskande återbetalning av delar av avgiften enligt den s.k. infasningsöverenskommelsen.

Avgiften för 1997 uppgick enligt preliminärt utfall för statsbudgeten till 20 181 miljoner kronor. Återbetalningen till följd av infasningsöver-

13.2 Budgetens utgifter och budgetarbetet under 1997

EU:s budget omfattade år 1997 ca 89,1 miljarder ecu i s.k. åtagandebemyndiganden, vilket motsvarar ca 760 miljarder kronor. Ungefär hälften av utgifterna går till jordbruksstöd under utgiftskategori 1 och omkring en tredjedel till olika former av strukturstöd såsom regional- och arbetsmarknadsstöd under utgiftskategori 2. EU-budgeten finansierar inom ramen för utgiftskategori 3 dessutom olika åtgärder som hänger samman med den inre marknaden, t.ex. forskning och utveckling, miljöåtgärder, kulturstöd och investeringar i infrastruktur. Vidare finansieras utrikespolitiska åtgärder (kategori 4), främst i form av bistånd, samt administrationskostnader för EU:s olika institutioner (kategori 5). Utgiftskategorierna 3–5 tar i anspråk ca 5 procent vardera av EU-budgeten.

EU-budgetens inriktning och nivå bestäms av tre faktorer. För det första har långtidsbudgeten, det finansiella perspektivet, avgörande betydelse genom att ange ramar för de fem utgiftskategorierna och ramen för de totala utgifterna. För det andra bestäms inriktningen och i stor utsträckning nivån på utgifterna inom ramen för den ordinarie lagstiftningsprocessen inom EU. För det tredje spelar EU:s egen årliga budgetprocess en viktig roll för att slutligt avgöra nivån på utgifterna.

Sverige har i budgetprocessen 1997 verkat för en restriktiv EU-budget för 1998. Under 1997 har Ekofin-rådet, som inte har någon egentlig roll i budgetprocessen, haft en viktig funktion för att åstadkomma en restriktiv budget för 1998. Både vid Ekofin-rådet i januari och vid det informella Ekofin-rådets möte i april framförde flertalet medlemsstater, däribland Sverige, vikten av en restriktiv budget för 1998. Detta bidrog till att kommissionens budgetförslag för 1998 var mer restriktivt än tidigare års förslag. Sverige, tillsammans med flertalet medlemsstater, ansåg dock att det fanns utrymme för ytterligare neddragningar, vilket ledde till att budgetrådet i juli beslutade om en lägre budget för 1998 än vad kommissionen föreslagit.

Rådet och Europaparlamentet har därefter under hösten enats i en paketöverenskommelse som innebär neddragningar på 1,2 miljarder ecu (10 miljarder kronor) av betalningsbemyndiganden jämfört med kommissionens förslag. Hälften av neddragningarna görs på jordbruksområdet.

Sverige driver generellt en återhållsam budgetpolitik inom EU. Förbättrad budgetdisciplin vid användningen av EU:s medel är en prioriterad fråga för Sverige. Besparingen som Europaparlamentet och rådet enades kring innebär att de svenska avgiftsinbetalningarna under 1998 minskar med 300 miljoner kronor jämfört med vad som blivit fallet med kommissionens ursprungliga budgetförslag. Även om Sverige skulle vilja genomföra mer strukturellt inriktade besparingar – framför allt genom förändringar av jordbruks- och strukturfondspolitiken och genom att minska åtagandebemyndiganden på andra områden – ligger den överenskomna besparingen väl i linje med de svenska intressena.

Med återflöde brukar normalt avses de utgifter på EU:s budget som riktar sig mot ett särskilt medlemsland. Det är inte möjligt att beskriva hela EU-budgeten i sådana termer. Redovisningen av EU-budgeten är inte heller upplagd på ett sådant sätt att återflödet för ett enskilt land är lätt avläsbart. Återflödet är intressant bl.a. som ett uttryck för hur man använder de resurser som medlemsländerna genom sina betalningar till budgeten ställer till EU:s förfogande. För 1997 finns ännu inga sammanställningar över budgetens utfall i detta perspektiv.

Kommissionen har dock överlämnat en sammanställning över utgifterna för 1996 fördelade på medlemsländerna. I sammanställningen framgår att det faktiska återflödet till Sverige 1996 uppgick till 1 260 miljoner ecu (mecu) eller 10,8 miljarder kronor vid kursen 8,60 kr/ecu, vilket är den kurs som redovisas för betalningarna 1996. I detta belopp ingår den s.k. infasningsåterbetalningen i enlighet med anslutningsfördraget. Infasningen uppgick 1996 till ca 3,6 miljarder kronor.

Räknat per capita uppgick återflödet till 143 ecu, vilket innebar att enbart Storbritannien, Tyskland och Nederländerna hade lägre återflöde per capita än Sverige. Det bör dock påpekas att 1996 inte är ett helt representativt år för Sverige och de övriga nya medlemsländerna, dels beroende på infasningsarrangemangen, dels på att återflödet inte i alla delar kan antas ha kommit upp i en normal nivå.

Det svenska återflödet fördelade sig enligt följande (anges i miljoner ecu):

Jordbruksstöd	624,1	50 %
Strukturfonder	96,6	8 %
Infasning	432,0	34 %
Inre åtgärder	107,9	8 %
varav:		
<i>Forskning och utbildning</i>	72,7	6 %
<i>Utbildning, ungdom och kultur</i>	15,3	1 %
<i>Transeuropeiska nätverk</i>	8,3	<1 %
<i>Energi och miljö</i>	4,8	<1 %
<i>Övrigt</i>	6,8	<1 %
Totalt	1260,0	100 %

Av återflödet utan infasningen utgjorde jordbruksstödet 75 procent och strukturstöden 12 procent, dvs. tillsammans 87 procent av återflödet.

Fördelningen innehåller inga administrativa utgifter. Utrikes åtgärder, programsamarbete med tredje land liksom betalningar till Europeiska investeringsfonden har inte heller tagits med i kommissionens redovisning per medlemsland.

På statsbudgeten bruttoredo visas det återflöde som administreras av svenska myndigheter, dvs. betalningarna från kommissionen redovisas mot inkomstitel, medan de utbetalningar svenska myndigheter gör på kommissionens vägnar redovisas mot anslag på statsbudgetens utgifts-sida. Alla betalningar från kommissionen av detta slag till svenska myn-

digheter redovisas under inkomstitel 6000. Man kan alltså där få en uppfattning om storleksordningen på den del av återflödet som administreras av svenska myndigheter ett visst år beskrivet i termer av kommissionens utbetalningar. Det är dock viktigt att påpeka att svenska myndigheter inte administrerar samtliga utgifter på EU-budgeten som riktar sig mot Sverige och alltså skulle ingå i termen återflöde. Exempel på återflöde som inte fångas över statsbudgeten är forskningsstöd inom ramprogrammet för forskning. Det preliminära utfallet för inkomstitel 6000 år 1997 uppgår till ca 8,7 miljarder kronor. Den gemensamma jordbrukspolitiken svarade för 6,4 miljarder av detta och strukturfonderna för 2,2 miljarder kronor. Infasningsåterbetalningen redovisas separat under inkomstitel 7000 och ingår alltså inte i det redovisade återflödet. Som nämnts under avsnitt 13.1 uppgår dessa betalningar 1997 till 661 miljoner kronor.

Vad gäller strukturpolitiken är utfallet för ett enskilt år något missvisande eftersom utformningen av strukturfondsbeslutet innebär att ett visst belopp görs tillgängligt för Sverige under perioden 1995-1999, men att utfallet fördelat över åren kan variera beroende på de beslutade programmens utformning och betalningstidpunkter. Tillgängligt belopp för hela femårsperioden motsvarar i genomsnitt 2,5 miljarder kronor per år.

14 Åtgärder mot fusk och andra oegentligheter

Kontrollen över hur EU:s budgetmedel används har givits stor uppmärksamhet även under 1997. EG-fördraget föreskriver att medlemsstaterna skall bekämpa bedrägerier som riktar sig mot unionens finansiella intressen. Medlemsstaterna har också förbundit sig att låta nationella förvaltningar samarbeta med kommissionen för att skydda medlemsstaterna mot bedrägerier.

14.1 Amsterdamfördraget

I den förra fördragsöversynen som beslutades i Maastricht infördes för första gången en särskild bestämmelse i fördraget, artikel 209a, som klargjorde medlemsstaternas ansvar att skydda EU-medlen mot bedrägerier. Kampen mot bedrägerier och andra oegentligheter med EU:s medel har fortsatt stått mycket högt på unionens dagordning, vilket har resulterat i flera viktiga tillägg till dessa bestämmelser.

Tilläggen innebär att EU:s institutioner och medlemsstater är skyldiga att se till att EU-medlen ges ett likvärdigt skydd i hela unionen, dvs. samtliga medel i EU:s budget och i alla medlemsstater. Detta innebär att en medlemsstat inte längre kan släpa efter med att vidta åtgärder mot bedrägerier mot EU:s budget med hänvisning till att nationella regler för nationella medel inte kräver det.

Beslut om att införa horisontella regler för att bekämpa bedrägerier, dvs. som berör samtliga sektorer och som inte avser rent straffrättsliga åtgärder, ingår numera också bland de frågor som till följd av regerings-

konferensen skall beslutas med kvalificerad majoritet i rådet. Tidigare krävdes enhällighet, vilket innebar att viktiga beslut om åtgärder kunde blockeras av en enskild medlemsstat. Skr. 1997/98:60

14.2 Åtgärder inom inrikes och rättsligt samarbete

En straffrättslig konvention om skydd för EG:s finansiella intressen (bedrägerikonventionen) skrevs under av medlemsstaterna den 26 juli 1995 (EGT C nr 316, 27.11.1995, s. 48). Konventionen innebär att staterna åtar sig att straffbelägga olika former av bedrägerier som skadligt kan påverka EU:s budget. Ett första protokoll till konventionen med bestämmelser om korruption som kan inverka menligt på EG:s finanser undertecknades den 27 september 1996 (EGT C nr 313, 23.10.1996, s. 1).

Den arbetsgrupp som tagit fram dessa instrument har under året färdigställt ett andra protokoll till bedrägerikonventionen. Protokollet undertecknades den 19 juni 1997 (EGT C nr 221, 19.7.1997, s. 11). Det innehåller främst regler om ansvar för juridiska personer för EU-bedrägerier som begås i dess verksamhet och om samarbete med kommissionen i brottsundersökningar rörande EU-bedrägerier. Dessutom finns regler om penningtvätt och förverkande. Det informationsutbyte med kommissionen som kan bli aktuellt i samband med brottsundersökningar omgärdas av regler om dataskydd. EG-domstolen ges en roll som uttolkare av protokollet vid tolkningstvister.

14.3 Övriga åtgärder för att stärka skyddet av EU:s medel

14.3.1 SEM 2000 – program för förbättrad styrning och kontroll

Under 1997 har flera viktiga åtgärder beslutats inom ramen för kommissionens program för förbättrad styrning och kontroll, SEM 2000 (Sound and Efficient Management), i linje med de rekommendationer som Europeiska rådet ställde sig bakom i december 1996. Den särskilda gruppen med personliga representanter för finansministrarna har under året sammanträtt tre gånger under kommissionsledamöterna Gradins och Liikans ledning. Uppgiften har varit att följa arbetet samt försöka lösa vissa utestående frågor. Lägesrapporter har lämnats till Ekofin-rådet i juni och november 1997. Den senare rapporten överlämnades även till Europeiska rådet i Luxemburg i december.

De viktigaste framstegen har gjorts inom strukturfondsområdet. I mars infördes klarare regler och riktlinjer för vad strukturfondsmedlen får användas till. I oktober beslutade kommissionen om en ny förordning, förordning (EG) nr 2064/97, med bestämmelser om minimistandard för medlemsstaternas finansiella kontroll av strukturfondsmedlen. Kommissionen har även antagit riktlinjer för tillämpning av s.k. finansiella nettokorrigeringar riktade mot medlemsstater som underlåter att vidta erforderliga åtgärder mot oegentligheter med strukturfondsmedel.

Ett annat viktigt område där åtgärder inletts är transitområdet, dvs. förtullningssystemet för varor och tjänster inom EU. Ett gemensamt dato-

riserat system för samtliga tullkontor t.ex. är under uppbyggnad. Ett tredje område är den utvecklade dialogen mellan revisionsrätten, kommissionen och medlemsstaterna. Skr. 1997/98:60

14.3.2 Revisionsrättens iakttagelser

Revisionsrätten presenterade i november 1997 sin årsrapport avseende 1996. Samtidigt presenterades en revisionsförklaring om huruvida redovisningen av EU-budgeten är rättvisande och tillförlitlig och om de underliggande transaktionerna är lagliga och korrekta, även denna avseende 1996. Rätten har under 1997 vidare utgivit sex specialrapporter (tre på jordbruksområdet och tre om bistånd).

I årsrapporten konstateras i huvudsak samma typ av brister som noterades i föregående års rapport. På nästan samtliga områden finns iakttagelser om brister i förvaltning och kontroll som tyder på att utvecklingen av lämpliga redovisnings- och kontrollsystem släpar efter. Rätten konstaterar att kommissionen har svårigheter att inom bidragssystemen kontrollera unionens finanser avseende laglighet, korrekthet och sund ekonomisk förvaltning. Problemen är av sådan art att kommissionen inte är i stånd att utöva sin centrala roll när det gäller förvaltningen av budgeten. Problemen är särskilt påtagliga när det gäller strukturfonderna, men även den gemensamma jordbrukspolitiken.

Iakttagelser som påtalas utöver bristande redovisnings- och kontrollsystem är t.ex. bristfälliga definitioner av programmets mål och innehåll, avsaknad av medfinansiering och brist på information om hur verksamheterna framskrider. I övrigt påtalas bland annat bristande samordning, svaga utvärderingar, otydliga avtalsbestämmelser (bistånd), bristande kontroller på plats (fiskefonden), godkännande av projekt utan att det finns tillräckliga anslag (bistånd), komplexa regler ledande till felaktiga utbetalningar (stöd till små och medelstora företag).

Förbättringar av styrsystem på framför allt jordbruksområdet konstateras, vilket har lett till att felaktiga utbetalningar upptäcks och korrigeras. Kommissionen strävar också efter att lösa många av de problem och svagheter som rätten påpekar genom att fullfölja SEM 2000-initiativet.

Rådets beredning av rättens iakttagelser för 1996 inleds i januari 1998 och kommer att avslutas med att en rekommendation avges till Europaparlamentet om huruvida kommissionen bör beviljas ansvarsfrihet för 1996 års budget. Parlamentet tar ställning till detta i april 1998.

15 Transporter

På transportområdet skall EG-fördragets övergripande mål uppnås inom ramen för en gemensam transportpolitik. I detta syfte skall rådet fatta beslut om gemensamma regler för transporter till, från och genom medlemsstaternas territorier, villkor för utländska företag som utför transporter i en medlemsstat, åtgärder för att förbättra transportsäkerheten och andra lämpliga bestämmelser.

Under år 1995 inrättade rådet en högnivågrupp för telematik på transportområdet, dvs. informationsteknik tillämpad inom vägtrafiken. Gruppen har samlats två gånger under 1997. Under våren avslutade gruppen arbetet med att ta fram en handlingsplan åt kommissionen. Planen avser en gemenskapsstrategi och ram för utbyggnaden av vägtransporttelematiken i Europa och skall också innehålla förslag till inledande åtgärder. Som områden med högsta prioritet föreslås trafikinformationstjänster, elektronisk avgiftsbetalning, utbyte av transportinformation, informationshantering, utformningen av gränssnittet människa och maskiner samt systemarkitektur. För att främja införandet av radiotjänsten RDS-TMC och utbyte av trafikinformation inom ramen för handlingsplanen har man undertecknat två överenskommelser. Kommissionen har överlämnat handlingsplanen till rådet som antagit rådsslutsatser och en resolution i frågan. Rådet har också tagit upp frågorna om möjlighet för användare att utnyttja olika system (interoperabilitet) och elektronisk avgiftsbetalning och som ett led i detta antagit en resolution.

15.2 Sommartid

Europaparlamentet och rådet har den 22 juli 1997 enats om sitt åttonde direktiv 97/44/EG om bestämmelser som rör sommartid. Genom direktivet övergår samtliga medlemsstater till sommartid samtidigt den sista söndagen i mars och tillbaka till normaltid sista söndagen i oktober. Direktivet gäller åren 1998–2001.

15.3 Landtransporter

15.3.1 Vägtransporter

Färdskrivare

Rådet godkände vid sitt möte den 17–18 juni 1997 ett utkast till gemensam ståndpunkt om ändring av förordning (EEG) nr 3821/85 om färdskrivare vid vägtransporter och direktiv 88/599/EEG om tillämpningen av förordningarna (EEG) nr 3820/85 och nr 3821/85. Innehållet i ståndpunkten syftar till att förbättra tillämpningen och efterlevnaden av den sociala lagstiftningen om vägtransporter och i synnerhet förarnas kör- och vilotider. I den gemensamma ståndpunkten föreskrivs bl.a. att det skall vara obligatoriskt att utrusta alla nya fordon med en helt digital färdskrivare från och med den 1 juli 2000 om alla villkor är uppfyllda.

Tillträde till yrket

Rådet kunde den 9 oktober 1997 nå politisk enighet om innehållet i en gemensam ståndpunkt beträffande ett förslag till ändring av direktivet 96/26/EG om ”tillträde till yrket”. I den gemensamma ståndpunkten före-

skrivs bl.a. skärpta krav vad gäller de ekonomiska resurserna och kompetensen för att bedriva yrkesmässig trafik. Skr. 1997/98:60

Vägtransportavtal med länder utanför EU

Kommissionen har under året fortsatt förhandlingarna med Schweiz om att ingå avtal om luft- och landtransporter i syfte att bl.a. få använda lastbilar med totalvikt upp till 40 ton för transporter på schweiziskt territorium. Förhandlingarna har även under 1997 erbjudit stora svårigheter och flera viktiga frågor är fortfarande olösta, särskilt vad gäller regler om vägavgifter och deras omfattning.

Vidare pågår det förhandlingar om tillfälliga busstransporter samt om vissa transittrafikfrågor med bl.a. länderna i Central- och Östeuropa.

Motorfordonsfrågor

Under 1997 trädde direktiv 96/53/EG om mått och vikt för tunga fordon i trafik i kraft inom gemenskapen. Direktivet ger möjlighet för Sverige och Finland att behålla sina längre fordonskombinationer på 24 respektive 22 m under förutsättning att länderna på sina territorier tillåter transportföretag att använda fordonskombinationer enligt ett modulsystem som medger en maximal längd av 25,25 m. Det svenska modulsystemet infördes den 1 november 1997, och ett liknande system infördes den 1 augusti 1997 i Finland. På sikt finns möjligheten att även övriga medlemsländer kan använda dessa längre fordon. Under 1997 antogs också direktiv 97/27/EG om massa och dimensioner för tunga fordon som ger möjlighet till ett gemensamt typgodkännande av chassi och hytt. Det innebär ett steg på vägen mot ett fullständigt system för typgodkännande av sådana fordon. Direktiv 97/24/EG som fastställer regler för komponenter och egenskaper hos två- och trehjuliga motorfordon antogs i juni 1997 och innebär att ett fullständigt system för typgodkännande av dessa fordon kommer att införas i Sverige senast den 18 december 1998. I typgodkännandedirektivet för jord- och skogsbrukstraktorer har den högsta tillåtna hastigheten höjts från 30 km/tim till 40 km/tim genom bl.a. ändring i direktiv 97/54/EG. Förändringen kommer att träda i kraft i svensk lagstiftning i februari 1998.

De flesta frågor som rör delar och egenskaper hos motorfordon behandlas först i ECE (Ekonomiska kommittén för Europa), som är ett europeiskt organ under Förenta nationerna, för att sedan införlivas i gemenskapsrätten genom direktiv. En ECE-överenskommelse från år 1958 har reviderats för att möjliggöra att gemenskapen blir medlem i organisationen och företräder medlemsländerna. Ett sådant beslut togs i november 1997. Samtidigt förhandlar gemenskapen med USA om en parallell överenskommelse mellan ECE och USA som möjliggör ömsesidig tillämpning av regler om motorfordon.

År 1991 inrättade kommissionen en högnivågrupp för trafiksäkerhet, och år 1993 presenterade kommissionen ett första handlingsprogram om vägfärsäkerhet. Programmet har genomförts, vilket har lett till klara framsteg enligt den utvärdering som kommissionen har låtit göra. Under våren 1997 lade kommissionen fram ett nytt förslag till handlingsprogram för trafiksäkerhet avseende åren 1997–2001. Rådet behandlade det nya trafiksäkerhetsprogrammet i juni 1997 och välkomnade bl.a. att kommissionens högnivågrupp planerar nya gemensamma initiativ för ett integrerat synsätt på trafiksäkerhet.

Rådet uppmanar kommissionen att bl.a. samla in och sprida uppgifter som kan leda till förbättringar av trafikanternas beteenden och infrastrukturen. Vidare uppmanas kommissionen att i samarbete med medlemsstaterna ta initiativ till att minska riskerna för och konsekvenserna av trafikolyckor. Bland åtgärder som rådet förespråkar kan nämnas fortsatta prov inom ramen för Euro-NCAP (krockprov av nya bilar), förbättring av personbilars fronter, förbättring av standarder för bilars säkerhetsutrustning och ökning av dess användning.

Hösten 1997 aviserade kommissionen att man överväger att föreslå en harmonisering av straffgränsen för maximal alkoholkoncentration i blodet vid bilkörning till 0,5 promille. Ett eventuellt förslag kommer endast att påverka de medlemsstater som i dag har en högre gräns än 0,5 promille. Kommissionen har också aktualiserat frågan om varselljus. Dessutom har man diskuterat prioriteringar av väginformatikåtgärder som främjar trafiksäkerhet.

Beskattnig av tung trafik vid utnyttjande av viss infrastruktur

Hösten 1996 överlämnade kommissionen till rådet ett förslag till nytt direktiv om beskattnig av tunga lastfordon för användning av vissa infrastrukturer (KOM (96) 331 slutlig). Det nya direktivet skall ersätta det som nu tillämpas, rådets direktiv 93/89/EEG, som i juli 1995 på formella grunder upphävdes av EG-domstolen. Kommissionens förslag innehåller flera nyheter i förhållande till det gamla direktivet, bl.a. förslag om införande av en differentiering av vägavgifterna beroende på fordonens miljöpåverkan. Medlemsstaterna har under rådsbehandlingen ännu inte kunnat nå enighet om innehållet i det nya direktivet. Behandlingen av förslaget fortsätter därför även under 1998.

15.3.2 Järnväg

Godskorridorer för järnväg

Kommissionen överlämnade i maj ett meddelande till Europaparlamentet och rådet om godskorridorer för järnväg (s.k. freight freeways). I meddelandet beskrivs de kriterier som bör gälla för korridorerna. Dessa skall vara öppna för alla och ha förenklade regler för banupplåtelse. Vidare sammanfattas det arbete som genomförts i den av kommissionen ledda högnivågruppen om godskorridorer. Meddelandet behandlades vid trans-

portministermötet i juni. Vid samma möte tillkännagav Sverige att man tillsammans med Danmark skulle ansluta sig till det frivilliga arbete med att etablera godskorridorer som sedan början av året bedrivits av Nederländerna, Tyskland, Österrike och Italien. Målsättningen är att korridorerna till de nordiska länderna skall vara öppna hösten 1998.

I samband med transportministrarnas möte i december 1997 ingick ministrarna i Österrike, Danmark, Tyskland, Italien, Nederländerna och Sverige en underhandsöverenskommelse om ett pilotprojekt för nord-sydliga korridorer för godstrafik. När man undertecknade överenskommelsen förväntade man sig också att transportministrarna i Schweiz och Norge skulle ansluta sig till överenskommelsen.

Kombinerade transporter

Kommissionen har under 1997 tagit initiativ till att omarbete direktiven 92/106/EEG och 96/53/EG för att främja kombinerade transporter. Förslag har lagts fram om att utvidga begreppet ”kombinerad transport”, om att tillåta tyngre laster (44 ton) och om att införa förmåner för lastbilar i kombitrafik (t.ex. att undanta dessa från helgrestriktioner och ge fordons-skattelättnader). Sverige har en positiv inställning till att främja kombinerade transporter. EU satsar på kombinerad trafik genom det s.k. PACT-programmet, där pilotprojekt kan få ekonomiskt stöd. Sverige medverkar vid värderingen av projektansökningarna.

15.3.3 Inre vattenvägar

Arbetet med att slutföra de år 1995 beslutade åtgärderna om bl.a. avreglering av transporterna på de inre vattenvägarna har pågått även under 1997. Inför EU:s utvidgning pågår nu förhandlingar bl.a. med Polen och Ungern om att koppla samman deras inre vattenvägar med dem inom unionen och skapa gemensamma regler. Ett särskilt direktiv om transporter av farligt gods på de inre vattenvägarna är under beredning.

15.4 Sjöfart

15.4.1 Sjösäkerhet

Rådet har under året antagit en gemensam ståndpunkt om kommissionens förslag till säkerhetsbestämmelser och säkerhetsstandarder för passagerarfartyg. Ett direktiv om införande av harmoniserade säkerhetsregler för fiskefartyg som har en längd av 24 meter eller däröver har slutligt antagits. Under året har rådsarbetet framför allt koncentrerats på två förslag från kommissionen, nämligen registrering av ombordvarande på passagerarfartyg, och ändringar i rådets direktiv 94/58/EG om minimikrav på utbildning för sjöfolk.

Mot slutet av året har rådet behandlat ett förslag till vissa ändringar i rådets direktiv 95/21/EG om hamnstatskontroll. Ändringarna föranleds av att den internationella säkerhetsorganisationskoden (ISM-koden), börjar gälla internationellt för flertalet fartygskategorier den 1 juli 1998.

Internationella haverikommissionens rapport om Estonias förlisning

Vid transportministrarnas möte den 10–11 december 1997 tog Sverige upp den rapport som lämnats av den internationella haverikommissionen med anledning av M/S Estonias förlisning. Bl.a. framhölls avsnittet i rapporten som handlar om att nya regler för konstruktion, utrustning m.m. i princip inte gäller retroaktivt för existerande fartyg. Sverige inbjöd också till en sjösäkerhetskonferens i Stockholm under april 1998 för att närmare diskutera de rekommendationer som förts fram efter Estonia-katastrofen.

15.4.2 Gemensam sjöfartspolitik

I mars 1996 presenterade kommissionen sitt sjöfartspolitiska idéförslag ”Mot en ny sjöfartspolitik”, som resulterade i en rådsresolution i december 1996. I maj 1997 publicerade kommissionen ”Gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till sjötransport” (97/C205/05), i vilken man redovisar alla de statliga stöd som är tillåtna att använda. Flera medlemsstater har under året påbörjat en utökning av sina stödsystem inom ramen för de nya reglerna.

Närsjöfarten behandlades ånyo under våren 1997 i anslutning till ordförandeskapets förslag om att stärka den organisatoriska basen i medlemsstaterna, och en resolution antogs med den innebörden.

Kommissionen genomförde sitt årliga Maritime Industries Forum i juni 1997 i Göteborg med cirka 200 deltagare från hela unionen. Den svenska regeringen stod som värd med stöd av ett stort antal sjöfartsintressenter.

Under hösten 1997 redovisade kommissionen sin andra rapport om hur utvecklingen av sjöfartscabotaget fortskrider. Den beslutade avregleringen genomförs stegvis enligt den plan som fastlagts, och kommissionen menar att den inte på något avgörande sätt påverkat konkurrenssituationen negativt. Kommissionen föreslog samtidigt att cabotageförordningen skulle införlivas i EES-avtalet. Ett sådant beslut har nu fattats.

15.4.3 Sjöfartsavtal med tredje land

I det sjöfartspolitiska idédokumentet från 1996 lade kommissionen fram tankegången att förhållandena mellan gemenskapen och tredje land borde regleras betydligt bättre än i dag och att kommissionen skulle ges tydligare förhandlingsmandat såväl i multi- som bilaterala avtalssammanhang. Medlemsstaterna har i princip ställt sig positiva till en sådan inriktning men krävt att också själva få ett avgörande inflytande i förhandlingarna. Diskussionerna är ännu inte avslutade i den principiella delen. Kommis-

sionen har dock ansett att det – oberoende av detta – är mycket angeläget att träffa sjöfartsavtal med bl.a. Folkrepubliken Kina och Indien. EU:s handelsflotta diskrimineras i viss utsträckning, och dessa problem bör undanröjas. Skr. 1997/98:60

15.5 Luftfart

15.5.1 Flygtrafikledning

Arbetet med att reformera den europeiska flygtrafikledningen har fortsatt inom EU, ECAC (European Civil Aviation Conference) och Eurocontrol den europeiska organisationen för säkrare flygtrafiktjänster. Den 14 februari 1997 fattade ECAC:s transportministrar beslut om genomgripande institutionella förändringar av Eurocontrol i syfte att stärka organisationens reglerande befogenheter inom flygtrafikledningsområdet. Den 27 juni 1997 undertecknades den reviderade Eurocontrolkonventionen i enlighet med ministrarnas beslut. Inom EU har diskussionerna fortsatt om gemenskapens framtida roll som medlem av Eurocontrol. Sverige stöder de övergripande målsättningarna i detta arbete. Ett viktigt svenskt krav är att behålla vårt integrerade civila/militära flygtrafikledningssystem.

15.5.2 Förhållandet till tredje länder

EU och USA

Kommissionen, med biträde av medlemsstaterna, har haft ytterligare en luftfartsförhandling med USA, grundad på det mandat rådet beslutade om i juni 1996. Förhandlingarna har i sin första fas omfattat vissa regelverksfrågor knutna till genomförandet av det gemensamma lufttrafikområdet över Atlanten, vilket är förhandlingarnas slutmål. Den amerikanska inställningen har varit att även frågor om bl.a. trafikrättigheter måste upp på bordet för att egentliga förhandlingar skall kunna inledas. Kommissionen har nyligen, för att kunna komma vidare, presenterat ett förslag till ett utvidgat mandat som skulle ge kommissionen möjlighet att diskutera alla aspekter av ett gemensamt lufttrafikområde med USA. Rådet har debatterat detta förslag.

Sverige har ställt sig positivt till kommissionens arbete under förutsättning att det inte kommer att medföra en försämring av vad som gäller enligt det s.k. open skies-avtal som Sverige redan har med USA.

EU och Schweiz

Förhandlingar pågår fortfarande med Schweiz om luftfart. Dessa förhandlingar är dock sammankopplade med frågor om bl.a. vägtransporter (se avsnitt 15.3.1).

Kommissionen, tillsammans med medlemsstaterna, har under våren 1997 på bilateral basis haft inledande diskussioner med de tio central- och östeuropeiska staterna inför luftfartsförhandlingarna om utvidgning av den inre luftfartsmarknaden. Sverige har medverkat vid diskussionerna med de baltiska staterna och Polen. En oberoende säkerhetsbedömning av respektive stat har parallellt utförts av Joint Aviation Authorities (JAA). Vid ett möte i september 1997 med den speciella kommittén, bestående av kommissionen, medlemsstaterna samt de östeuropeiska staterna, godkändes enhälligt förhandlingarnas slutmål om en gemensam inre luftfartsmarknad. Under 1998 kommer man att inleda de bilaterala förhandlingarna mellan gemenskapen och de central- och östeuropeiska länderna om utvidgning av den inre luftfartsmarknaden. Sverige kommer att vara representerat i förhandlingsdelegationen.

15.5.3 Flygsäkerhet

Ett direktivförslag angående rampinspektioner av flygplan har utarbetats av kommissionen och diskuterats vid ministerrådet i juni 1997. Förslaget innebär att medlemsstaterna åläggs att göra utökade rampinspektioner av flygplan från länder utanför EU, att staterna skall upprätta en gemensam databas för att lokalisera säkerhetsbrister, att experthjälp skall kunna erbjudas till tredje land samt att kommissionen och medlemsstaterna skall kunna meddela flygförbud för flygbolag som inte uppfyller säkerhetskraven. Sverige har välkomnat kommissionens förslag. Ett utestående problem för Sverige är relaterat till sekretess vad gäller vissa uppgifter i den gemensamma databasen. Sverige har i frågan verkat för öppenhet och offentlighet.

Diskussionerna om att bilda en gemensam europeisk flygsäkerhetsmyndighet har fortsatt under året. Flera tekniska frågor har bearbetats, bl.a. om organisationens verksamheter och struktur. Enighet har uppnåtts vad gäller organisationens legala natur, vilket innebär att flera stater utöver EU-staterna skall kunna bli medlemmar i säkerhetsmyndigheten. Sverige stöder den övergripande inriktningen i arbetet.

Ministerrådet har i december 1997 godkänt ett avtal om samarbete och utveckling av ett europeiskt bidrag till ett globalt system för satellitnavigering. Avtalsparterna EG, Europeiska rymdstyrelsen (ESA) och Eurocontrol skall tillsammans verka för att Europa skall kunna tillhandahålla tjänster för satellitnavigering som svarar mot alla civila användares operationella behov. Sverige stöder den långsiktiga inriktningen av kommissionens avtalsförslag, medan vi är tveksamma till några av de kortsiktiga lösningarna där vi förordar en mer flexibel inriktning.

15.5.4 Lufttrafikföretagens ansvar vid flygolyckor

Under hösten 1997 har rådet beslutat förordning (EG) nr 2027/97 av den 9 oktober 1997 om lufttrafikföretags skadeståndsansvar vid olyckor. Innebörden av EG-förordningen är i huvudsak att en passagerare som

drabbas av en personskada vid en flygolycka när han flyger med ett s.k. EG-lufttrafikföretag får förbättrade möjligheter till ersättning av företaget. Företaget ansvarar strikt för ett belopp motsvarande omkring en miljon kronor (100 000 särskilda dragningsrätter). För belopp därutöver måste företaget bevisa att man vidtagit alla nödvändiga åtgärder för att undvika skadan eller att det var omöjligt för företaget att vidta sådana åtgärder för att undgå ytterligare skadeståndsansvar. Vid en olycka skall lufttrafikföretaget betala ut ett förskott till den skadeståndsberättigade. I förordningen finns också vissa bestämmelser om information som skall ges till passagerarna. En obligatorisk skyldighet för lufttrafikföretagen att ha försäkring till ett visst belopp införs också. Förordningen träder i kraft den 17 oktober 1998.

15.5.5 Flygplatsavgifter

Kommissionen har under året lagt ett förslag till direktiv om flygplatsavgifter (KOM (97) 154 slutlig). Förslaget har behandlats dels i rådsarbetsgrupper, dels som punkter med avrapportering av arbetsläget vid två ministerråd. Förslaget har mötts med tveksamhet ur olika synvinklar från medlemsstaterna. Från svensk sida har frågorna om möjligheter till kors-subsventionering av våra flygplatser samt om rätten att ta ut miljörelaterade landningsavgifter tilldragit sig det största intresset.

15.6 Transeuropeiska nät för transporter

Kommissionen fattade i juli 1997 beslut om fördelning av ekonomiskt stöd till transeuropeiska nät för transporter (TEN-T).

Rådets förordning (EG) nr 2236/95 om allmänna regler för gemenskapens finansiella stöd på området för transeuropeiska nät är gemensam för transport-, tele- och energinäten och utgör den rättsliga grunden för det ekonomiska stöd som genom årliga beslut i finansieringskommittén fördelas till projekt av gemensamt intresse. I 1997 års EG-budget finns det avsatt 352 miljoner ecu till TEN-T. Av dessa har 18,85 miljoner ecu reserverats till följande svenska projekt:

- byggande av svenska landanslutningar till Öresundsförbindelsen,
- trafiklednings- och informationstjänster i norra Europa,
- väg E 6 förbi Uddevalla (Lerbo–Torp),
- projektering av dubbelspår på sträckan Helsingborg–Landskrona–Kävlinge,
- projektering av dubbelspår på sträckan Varberg–Hamra,
- projektering av ny isbrytare,
- utredningar för bana 3 på Arlanda.

Sverige har tillsammans med Danmark erhållit 20 miljoner ecu i bidrag till Öresundsförbindelsens ”kust till kust-del”.

Under året har en högnivågrupp under ledning av kommissionsledamoten Kinnock utarbetat en rapport om offentligt–privat samarbete för finansiering av transeuropeiska nät. Rapporten har överlämnats till rådet.

Skr. 1997/98:60

15.7 Körkort

Genom beslut den 2 juni 1997 antog rådet direktiv 97/26/EG om ändring av direktiv 91/439/EEG om körkort, vilket innebär bl.a. att vissa harmoniserade gemenskapskoder för begränsningar i rätten att köra införs fr.o.m. den 1 januari 1998. Gemenskapskoderna innebär att utländska myndigheter inte längre behöver lexikon för att förstå olika former av villkor för körkortsinnehav, utan dessa anges i form av sifferkombinationer.

Vidare innebär ändringen i direktivet att definitionen av motorcykel ändras och att en särskild kommitté bildas för att anpassa den del av bilagorna 1 och 1a (körkortets utseende och innehåll) som rör de harmoniserade koderna och bilaga 2 (förarprovskrav) och bilaga 3 (medicinska krav) som rör vetenskapliga och tekniska framsteg.

15.8 Transport av farligt gods

Under 1997 har inget nytt direktiv antagits av rådet. Emellertid har rådets arbetsgrupper behandlat förslag dels till direktiv om motorfordon och släpvagnar till dessa fordon vad gäller transport av farligt gods på väg m.m., dels till direktiv om transportabel tryckutrustning. Behandlingen av dessa direktivförslag kommer att fortsätta under 1998. Sverige ser i princip positivt på respektive direktivförslag.

Kommissionen har under året diskuterat utkastet till ett direktivförslag om harmoniseringen av reglerna för examination av säkerhetsrådgivare. Utkastet till direktiv är att se som ett underdirektiv till det direktiv som antogs 1996 om säkerhetsrådgivare vid transport av farligt gods på vägar, järnvägar och inre vattenvägar.

16 Näringspolitik

EU:s näringspolitik skall säkerställa att nödvändiga förutsättningar finns för industrins konkurrensförmåga. Unionens insatser skall inriktas på att påskynda industrins anpassning till strukturförändringar och främja ett gynnsamt näringslivsklimat.

16.1 Näringspolitikens inriktning

Under 1997 har det arbete kring konkurrenskraftsfrågor som inleddes under 1996 fortsatt. Diskussioner har förts i såväl ministerrådet som i generaldirektörsgruppen för industrifrågor (GD III, kommissionen). Ministerrådet har under året sammanträtt vid två tillfällen. Dessutom hölls

ett informellt ministerråd i februari i Haag. Det finns en ambition bland medlemsstaterna och kommissionen att försöka stärka industrirådets roll i frågor som rör det europeiska näringslivets konkurrenskraft. Ett moment i detta är att man planerar att hålla årliga konkurrenskraftsdebatter inom ramen för industrirådets arbete. Den första kommer att hållas under Storbritanniens ordförandeskap. Dessa debatter skall bl.a. baseras på olika konkurrenskraftsstudier från såväl kommissionen som medlemsstaterna. Vidare kan de benchmarkingprojekt som bedrivs i samarbete mellan kommissionen och medlemsstaterna utgöra underlag inför debatterna. Dessa projekt som bl.a. rör småföretagens riskkapitalförsörjning samt informations- och kommunikationsteknik och nya arbetsorganisationer har satts igång under 1997. En aktiv och konstruktiv dialog med näringslivet eftersträvas. Sverige är positivt inställt till arbetet kring konkurrenskraftsfrågor.

I oktober skulle ett industriministermöte inom ramen för det ekonomiska och finansiella partnerskapet i Barcelonadeklarationen ha hållits i Marocko. Mötet ställdes dock in i sista stund av politiska skäl. (Se även avsnitt 32.8.)

Kommissionens generaldirektörsgrupp (GD III) för industrifrågor diskuterar regelbundet idéer, förslag och utredningsinsatser som underlag för analys och utformning av näringspolitiska åtgärder och program. Under året har gruppens arbete koncentrerats kring åtgärder ägnade att öka den europeiska industrins konkurrenskraft, bl.a. som underlag för diskussioner i industrirådet. Ett antal pilotprojekt har påbörjats med målsättning att pröva benchmarking som ett verktyg för att sprida kunskap om bästa arbetsmetoder inom områden av betydelse för konkurrenskraft och tillväxt. Sverige deltar i två av dessa projekt, som omfattar dels finansiering av innovationer, dels spridning av ny teknik och nya organisationsformer. Gruppen hade vidare i oktober ett möte med kollegor från partnerländerna runt Medelhavet som förberedelse inför ett planerat möte med näringsministrarna inom ramen för det ekonomiska och finansiella partnerskapet i Barcelonadeklarationen.

16.2 Småföretagspolitik

I enlighet med gemenskapens fleråriga program för små och medelstora företag i Europeiska unionen (1997–2000) har bl.a. två stora partnerskapsmässor, s.k. Europapartnariat, och ca 30 branschspecifika partnerskapsmässor, s.k. Interprise, anordnats. Vid dessa mässor fokuseras möjligheten till samarbete. Svenska företag har under 1997 deltagit i flera mässor med gott resultat. Programmets största operativa verksamhet är dock informationsnätverket Euro Info Centre (EIC), vars ca 240 informationskontor i Europa, varav 9 i Sverige, hjälper små och medelstora företag med frågor som rör EU och den inre marknaden. Under året har de svenska EIC-kontoren fått ta emot ett ökat antal frågor från företag, främst vad gäller möjlighet till finansiering från EU.

Under varje programperiod anordnas en europeisk konferens för hantverks- och småföretag. Den tredje konferensen anordnades i Milano den 20–21 november under temat Employment through Innovation. Konfe-

rensen föregicks av ett antal förkonferenser varav en, som behandlade standardiseringsfrågor, hölls i Stockholm. Kommissionen beslutade den 5 november 1997 om en stödmekanism för bildandet av gränsöverskridande samriskföretag (joint ventures), avsedd för små och medelstora företag i gemenskapen (K (97) 3385 slutlig). Projektet kallas Joint European Ventures och förväntas komma igång under 1998.

Europeiska kommissionen antog den 22 april 1997 en rekommendation om förbättring och förenkling av företagsklimatet för nyetablerade företag (97/344/EG). Rekommendationen, som inte har behandlats i rådet, är en uppmaning från kommissionen till medlemsländerna att anstränga sig ytterligare för att förenkla och förbättra förutsättningarna för småföretag, speciellt när dessa startas och under deras första år. Rekommendationens syfte är dock inte att skapa nya förpliktelser utan att utgöra ett underlag för och stimulera utbyte av erfarenheter mellan medlemsländerna. Rekommendationen belyser de problem som finns idag och syftar till att lyfta fram lyckade förändringar och reformer i olika medlemsländer.

16.3 Branschfrågor

De diskussioner kring hinder för att åstadkomma fri rörlighet för läkemedel och en väl fungerande inre marknad på läkemedelsområdet som initierades 1996 har fortsatt under året. Kommissionen räknar med att lämna förslag på området under 1998.

Kommissionen presenterade vid industrirådsmötet i november ett meddelande innehållande en handlingsplan för den europeiska textil- och beklädnadsindustrins konkurrenskraft. Meddelandet är ett resultat av de arbetsgrupper på tekoområdet som kommissionsledamoten Bangemann bildade 1996.

Inom gruv- och mineralområdet deltar Sverige i Raw Material Supply Expert Group som är en beredningsgrupp för frågor rörande bl.a. gruvor, kalk-, sten-, och mineralutvinning. I gruppen deltar även representanter från relevanta industriorganisationer som t.ex. Euromines och Eurometaux. Expertgruppen har mötts en gång under 1997 och bl.a. diskuterat femte ramprogrammet för forskning och utveckling, klassificering av substanser samt direktivet om deponering av avfall.

Under året har den europeiska informations- och kommunikationsindustrins konkurrenskraftssituation diskuterats. Det nederländska ordförandeskapet tog upp frågan vid det informella ministerrådet i Haag. Därefter presenterade kommissionen ett meddelande om näringen. I meddelandet analyseras näringen och vissa angelägna policyinitiativ identifieras. Kommissionen förespråkar att man fortsätter arbeta för att ta bort handelshinder på IT-produkter, att förbättra standardiseringsarbetet, att utnyttja de möjligheter som östutvidgningen medför, att främja industriellt samarbete, att underlätta för små och medelstora företag samt att satsa på kompetenshöjande åtgärder. Frågan kring en handlingsplan för informations- och kommunikationsindustrins konkurrenskraft har diskuterats i rådet och i generaldirektörsgruppen i GD III i kommissionen. Ännu har inget beslut i frågan fattats.

Kommissionen presenterade under hösten ett förslag till nya rambestämmelser för statligt stöd till motorfordonsindustrin som skall införas i form av ett förslag till lämpliga åtgärder enligt artikel 93.1 i EG-fördraget. Förslaget innebär bl.a. att definitionen av begreppet motorfordonsindustri vidgas, vilket får till följd att fler företag än tidigare, t.ex. vissa underleverantörsgupper, omfattas av sektorsbestämmelserna. Rambestämmelserna skall träda i kraft 1 januari 1998 och gälla under en treårsperiod. Sverige motsatte sig förslaget eftersom det kunde innebära sämre möjligheter att bedriva en effektiv regionalpolitik och föreslog i stället att kommissionen skulle prioritera arbetet med att införa flersektoriella rambestämmelser. Sverige accepterade dock senare rambestämmelserna efter vissa klarlägganden av kommissionen.

Inom ramen för OECD har ett avtal träffats mellan EU, Japan, Norge, Sydkorea och USA som i princip innebär att allt statligt stöd till varvsindustrin skulle upphöra fr.o.m. ingången av år 1996. Avtalet har emellertid ännu inte kunnat träda i kraft, eftersom USA som enda part ännu inte deponerat sitt ratifikationsinstrument hos OECD. Som en följd av OECD-avtalet fattade ministerrådet under år 1995 beslut om två förordningar som införlivar avtalets regler i gemenskapsrätten. Dessa förordningar börjar gälla den dag som OECD-avtalet träder i kraft.

På grund av osäkerheten om OECD-avtalets ikraftträdande konstaterades vid ministerrådets möte i april 1997 att det fanns en kvalificerad majoritet för dels ett särskilt program för varvsindustrin, dels en förlängning av det sjunde varvsdirektivet t.o.m. den 31 december 1998. Underförstått är att det sjunde varvsdirektivet skall upphöra så snart som OECD-avtalet träder i kraft eller så snart det nya programmet antagits. Sverige och Finland godtog inte dessa slutsatser. Sverige röstade därför emot förlängningen av det sjunde varvsdirektivet vid rådets beslut i december 1997.

Vid industrirådets möte i november 1997 presenterades – som en uppföljning av mötet i april – dels ett meddelande om varvsindustrins konkurrenskraft, dels ett förslag till förordning om fastställande av nya regler om stöd till varvsindustrin. Meddelandet innehåller dels en kartläggning av varvsindustrin runt om i världen, dels en analys av konkurrenssituationen, och dels överväganden om hur den europeiska varvsindustrin skall kunna möta denna konkurrens. Härvid understryks betydelsen av satsningar på samarbete, FoU och innovationer. Den föreslagna förordningen som är tänkt att ersätta det sjunde varvsdirektivet togs upp till en första diskussion, och rådets beslut väntas bli fattat först under våren 1998. Förordningen innebär att i princip följande stöd medges: driftsstöd till utgången av år 2000, nedläggningsstöd, omstruktureringsstöd, investeringsstöd för innovationer, regionala investeringsstöd, stöd till forskning och utveckling samt stöd till miljöskydd. Av de nämnda stöden är endast driftsstödet, nedläggningsstödet och investeringsstödet för innovationer avsedda endast för varvsindustrin. Förordningen är tänkt att tillämpas under åren 1999–2003. För tiden därefter skall varvsindustrin arbeta under samma villkor som övrig industri.

Den permanenta skogskommittén med undergrupper inom generaldirektorat VI har under året diskuterat förslag till reglering av handel och kontroll av skogsutsädesmaterial och åtgärder för skydd av skogen mot försurning och skogsbrand. Kommittén har även påbörjat en diskussion

kring utvärdering av stödet till skogsbruksåtgärder inom jordbruket enligt förordning (EEG) nr 2080/92. Skr. 1997/98:60

Arbetet, som initierats av Europaparlamentet, med förslag till gemenskapsåtgärder på skogsområdet som komplement till nationell skogspolitik har fortsatt under året. Parlamentet har bl.a. uttalat sig för ekonomiska förstärkningar av befintliga stöd till skogsvård och forskning. Sverige har starkt motsatt sig en gemensam skogspolitik av hänsyn till vitt skilda förhållanden inom EU och skogsnäringens olika betydelse i medlemsländerna och hävdade att skogsbruk skall kunna bedrivas utan statliga subventioner. Medlemsländerna har med kommissionen diskuterat förslag till tänkbar utformning av en gemensam skogsstrategi men några konkreta förslag har ännu inte redovisats.

EU har också aktivt deltagit i arbetet inom den mellanstatliga panelen inom FN:s ram. Panelens arbete avslutades våren 1997 och kommer att fortsätta i delvis annan form i ett nytt mellanstatligt skogsforum, som år 2000 skall återrapportera till FN. EU har dock hittills inte lyckats få gehör för förslag om att starta förhandlingar om en global skogskonvention.

EU deltar också i den internationella tropiska timmerorganisationen vars nya avtal, ITTA 1994, provisoriskt trätt i kraft den 1 januari 1997.

16.4 Kol- och stålfrågor

Fördraget om Europeiska kol- och stålgemenskapen (EKSG) upphör den 23 juli 2002. En nedtrappning av EKSG:s verksamhet har redan inletts. När fördraget upphör krävs det att någon tar ansvar för fortsatt förvaltning av EKSG:s ännu oavslutade finansiella ärenden och tar över dess tillgångar och skulder. Kommissionen presenterade på industrirådsmötet i november ett meddelande i frågan.

Kommissionen föreslår att EKSG:s tillgångar och skulder när fördraget löper ut går till de kvarvarande gemenskaperna och att förvaltningen av medlen anförtros dessa gemenskaper företrädde av kommissionen. De totala nettoinkomsterna (ca 40 miljoner ecu per år) från förvaltningen av tillgångarna tas med som inkomst i den allmänna budgeten och används för att finansiera forskning som ligger utanför men kompletterar ramprogrammet. Forskningsfinansieringen skall förvaltas av kommissionen och riktas mot sektorer med anknytning till kol- och stålindustrin. Denna forskningsfinansiering skall inrättas på obestämd tid och åtföljas av möjligheter till revidering, t.ex. i samband med att fjärde ramprogrammet löper ut. Förfaranden och bestämmelser för genomförandet bör till stor del bygga på de nuvarande. Sverige delar i allt väsentligt kommissionens uppfattning om de finansiella aspekterna på EKSG:s utgång.

16.5 Kooperation

I mars 1992 lade kommissionen fram tre förslag till rådsförordningar: KOM (91) 273 slutlig, med stadgar för europeiska (ideella) föreningar för europeiska kooperativa föreningar och för europeiska ömsesidiga bolag. Till förordningsförslagen är kopplade förslag till direktiv med bestäm-

meler om de anställdas medinflytande i de olika associationerna. Förslagen skall beredas i samarbete med Europaparlamentet och Ekonomiska och sociala kommittén, vilka båda har varit starkt pådrivande när det gäller tillkomsten av förslagen.

Förslagen är parallella till det tidigare förslaget om europeiska aktiebolag (SE), som trots långvariga och stora ansträngningar ännu inte lett fram till något beslut. Förslagen skall göra det möjligt för företag som drivs i respektive associationsform att utnyttja den inre marknadens fördelar på samma villkor som gäller för andra företag. Förslagen har behandlats i en rådsarbetsgrupp. Inga sammanträden med arbetsgruppen har hållits under 1997. Det fortsatta arbetet vad gäller samtliga av förslagen blockeras fortfarande av motsättningar om direktivet om arbetstagarnas inflytande.

Under våren 1997 lämnade den s.k. Davignongruppen förslag om arbetstagarinflytandet i SE. Förslaget innebär att arbetstagarinflytande skall förhandlas fram i varje aktiebolag för sig. Sådana förhandlingar skall vara obligatoriska, inledas innan SE bildas och vara slutförda inom tre månader från bildandet av SE. Ordförandeskapet har härefter upprättat ett direktivförslag om arbetstagarinflytande i Europabolag. Davignongruppens förslag och ordförandeskapets direktivförslag är helt inriktade på att lösa problemen för Europabolagen medan de övriga associationsformerna har lämnats åt sidan.

Kommissionen presenterade 1994 ett förslag till ett flerårigt program för kooperativa företag, ömsesidiga bolag och föreningar och stiftelser i gemenskapen. Oenighet har därefter rått bland medlemsländerna om hur programmet administrativt skall förverkligas. Diskussioner har förts om huruvida programmet skall integreras i gemenskapens fleråriga program för små och medelstora företag i EU (1997–2000) eller vara ett självständigt program.

Sverige anser att förslaget till program generellt sett är mycket bra och har under 1996, för att underlätta att programmet antas, släppt sin reservation som förordade en integrering av programmet i det fleråriga programmet för små och medelstora företag till förmån för ett självständigt program.

Rådet har emellertid inte lyckats anta ett flerårigt program för kooperativa företag, ömsesidiga bolag och föreningar och stiftelser. Det är osäkert om det kommer upp till beslut framöver. Däremot har medel avsatts i EU:s budget.

17 Energi

Energi är inget gemensamt politikområde i EU. Samarbetet omfattar dock, genom Unionsfördragets förändring av EG-fördraget som trädde i kraft 1993, åtgärder på energiområdet. Bland annat har samarbetet handlat om olika direktiv inom ramen för en gemensam el- respektive gasmarknad. Andra frågor som aktualiserats är bl.a. transeuropeiska nät inom energisektorn och olika program för effektivare energianvändning.

Energiarbetet har under 1997 dominerats av behandlingen av kommissionens förslag till direktiv om gemensamma regler för en inre marknad för naturgas (gasmarknadsdirektivet). Ett motsvarande direktiv för el antogs av rådet i december 1996. Elmarknadsdirektivet skall vara genomfört i nationell lagstiftning till februari 1999.

Vid energirådsmötet i december 1996 antogs rådsslutsatser som har legat till grund för arbetet med gasmarknadsdirektivet under 1997. Vid energirådsmötet i maj diskuterades några av direktivets huvudfrågor. Diskussionen sammanfattades i ordförandeslutsatser. I juli 1997 presenterade ordförandeskapet ett nytt direktivförslag som diskuterades vid ett extra energirådsmöte den 27 oktober. Ministrarna enades då om vissa av de utestående politiska frågorna. Vid energirådsmötet den 8 december antogs en gemensam ståndpunkt. Europaparlamentet skall inom tre månader avge sitt yttrande över den av rådet antagna gemensamma ståndpunkten.

Direktivet syftar till att skapa gemensamma regler för en inre marknad för gas. Det innehåller allmänna regler för sektorns organisation och för tillträde till marknaden, liksom regler för lagring, överföring och distribution av naturgas. Under en tioårsperiod får gaskunderna gradvis rätt att utnyttja andras gasledningar för att kunna köpa gas på marknaden i stället för att vara beroende av ett monopolföretag. Efter tioårsperioden skall minst 33 procent av gasmarknaden vara öppen för konkurrens. Vidare skall då alla kraftproducenter och alla andra gaskunder med en årlig gaskonsumtion som överstiger 5 miljoner kubikmeter vara berättigade att utnyttja andras gasledningar.

17.2 Förnybara energikällor

I november 1996 presenterade kommissionen en grönbok om en strategi för förnybara energikällor. Ministermötet i maj 1997 enades om en resolution i vilken rådet uppmanade kommissionen att utarbeta en strategi för att främja dessa energikällor.

I strategin, som kommissionen överlämnade till rådet i början av december, föreslås bl.a. som ett indikativt mål att medlemsstaterna fram till år 2010 fördubblar andelen förnybara energikällor till 12 procent av den totala energianvändningen. Kommissionen anser att politiken bör inriktas på att främja användningen av biomassa, vindkraftverk och solenergi. Enligt kommissionen kan strategin bidra till att skapa ett konkurrenskraftigt energisystem för hela Europa med betydande möjligheter för export av kunnande och investeringar till tredje land.

Vid energirådsmötet i december 1997 enades ministrarna även om en tvåårig budget för ALTENER II-programmet, vilket innebär en fortsättning och utvidgning av ALTENER som löpte ut 1997. Programmets övergripande mål är att bidra till att skapa de nödvändiga villkoren för en aktionsplan för förnybara energikällor särskilt vad gäller de legala, socioekonomiska och administrativa villkoren. Programmet skall också bidra till att uppmuntra privata och offentliga investeringar i produktion och

användning av energi från sådana energikällor. ALTENER utgör en betydelsefull del av EU:s strategi för att minska gemenskapens koldioxidutsläpp från energisektorn.

Skr. 1997/98:60

17.3 Andra energifrågor

Rådet enades den 27 maj om slutsatser om klimatförändringar och energipolitik. I stora drag innebär slutsatserna att EU, med hänvisning till främst FN:s klimatkonvention, på ett tidigt stadium skall medverka i utformningen av klimatpolitiken i de delar som är relevanta för energiområdet. Dessa delar omfattar bl.a. initiativ kring förnybara energikällor och energieffektiviseringar.

Vid samma ministermöte antogs en strategi för energisamarbete mellan EU och Asien. Strategin, som utgör en del av den mer övergripande strategin för Asien, utgår från tillväxten i regionen och dess återverkningar för EU inom tre områden: energiförsörjningen, marknaden för energiutrustning och den globala miljön.

I maj gav rådet kommissionen i uppdrag att ta fram en strategi för att främja kraftvärmeproduktion inom EU. Kommissionen överlämnade ett förslag till rådet i november. Enligt förslaget är främjandet av kraftvärme ett värdefullt bidrag till effektivare energianvändning, minskade koldioxidutsläpp och ökad försörjningstrygghet inom unionen. Därefter utarbetades en rådsresolution som innehåller riktlinjer för hur länderna kan främja kraftvärme och undanröja hinder för utvecklingen. Enligt resolutionen, som antogs av rådet den 8 december, skall kommissionen utarbeta ett förslag till handlingsplan för att främja kraftvärme som baseras på riktlinjerna i strategin.

Kommissionen presenterade ett förslag till ramprogram för energi vid rådsmötet i december. Enligt förslaget inordnas där bl.a. programmen SAVE II, SYNERGY och ALTENER II samt delar av THERMIE (demonstrations- och spridningsprogram inriktat på icke-nukleär energi i det fjärde ramprogrammet för forskning och utveckling). Tanken är att ramprogrammet skall möjliggöra tydligare prioriteringar och bättre samordning av gemenskapens arbete inom energiområdet.

Rådet beslutade i slutet av året om en ettårig förlängning av programmet för energisamarbete med tredje land (SYNERGY). Programmet ger i huvudsak stöd till informations- och utbildningsaktiviteter och ökar bl.a. möjligheterna att ytterligare införliva länder i Central- och Östeuropa i det europeiska samarbetet.

Två för Sverige viktiga TEN-studier på energiområdet är under genomförande. Det är den s.k. Baltic Ring för el och Nordic Grid för gas.

Arbetet med uppföljningen av den europeiska energistadgan har förts framåt inom EU genom institutionernas och flertalet medlemsstaters beslut om ratifikation i december av energistadgefördraget och det särskilda protokollet om energieffektivitet.

Den gemensamma jordbrukspolitiken är som helhet EU:s mest omfattande samarbetsområde. Politikens övergripande mål anges i EG-fördraget. Politiken genomförs med stöd av gränsskydd mot tredje land, interna marknadsregleringar, exportsubventioner samt struktur- och regionalpolitiska åtgärder. Grundläggande är den gemensamma finansieringen över EU-budgeten.

18.1 EU:s jordbrukspolitik

Arbetet med reformer av den gemensamma jordbrukspolitiken har under år 1997 fortsatt inom EU. I juli presenterade kommissionen Agenda 2000 som bl.a. innehåller förslag till reform av jordbrukspolitiken (se avsnitt 3.2).

Sverige strävar efter att reformera den gemensamma jordbrukspolitiken. Som ett led i detta arbete tillsatte regeringen en parlamentarisk kommitté med uppgift att komma med förslag på hur EU:s gemensamma jordbrukspolitik bör reformeras. I juni presenterade kommittén sitt betänkande "Mat och miljö – svensk strategi för EU:s jordbruk i framtiden".

Jordbruksdepartementet har aviserat en proposition under våren 1998 på grundval av bl.a. kommitténs betänkande. På uppdrag av regeringen genomfördes dessutom en utredning om utvidgningens konsekvenser för jordbruket och den gemensamma jordbrukspolitiken. Utredningen redovisades i oktober 1997 (se avsnitt 3.5.3).

18.2 Miljö- och strukturfrågor

Utbyggt miljöprogram

Det svenska miljöprogrammet för jordbruket enligt rådets förordning (EEG) nr 2078/92 om produktionsmetoder inom jordbruket som är förenliga med miljöskydds- och naturvårdskraven har genomgått en första översyn och utvärdering. Resultaten av utvärderingen har legat till grund för vissa förändrings- och utbyggnadsförslag av miljöprogrammet som avses genomföras från år 1998. Under år 1997 har miljöprogrammet utökats med ersättning till flerårig vallodling. Med den nu föreslagna utbyggnaden, som beskrivs i regeringens proposition 1997/98:2 "Hållbart fiske och jordbruk" och som fått anslagna medel i budgetpropositionen för år 1998, motsvarar omfattningen av det svenska miljöprogrammet den kostnadsram som tilldelats Sverige i anslutningsfördraget med EU. Denna uppgår till totalt 2 800 miljoner kronor per år inklusive EU:s medfinansiering.

För att miljöprogrammet på ett effektivare sätt skall medverka till att miljömålen för jordbruket uppfylls omfattar utbyggnadsförslaget, förutom förändringar och förenklningar av befintliga miljöåtgärder, höjda ersättningsnivåer och utökade arealmål samt vissa helt nya miljöåtgärder. Ett nytt delprogram för resurshushållande konventionellt jordbruk införs i hela landet. Jordbrukarna ersätts för miljöåtgärder som skall minska pro-

blemen med växtnärläckaget och riskerna med bekämpningsmedelsanvändningen samt för kompetenshöjande insatser inom området. Dessutom föreslås en ny åtgärd för restaurering av slätterängar.

Skr. 1997/98:60

Ekologisk djurhållning

Under året har en rådsarbetsgrupp behandlat kommissionens förslag om ändring av rådets förordning (EEG) nr 2092/91 om ekologisk produktion av jordbruksprodukter och uppgifter därom på jordbruksprodukter och livsmedel. Förslaget innebär att förordningen även skall innefatta ekologisk djurhållning. På basis av det arbete som bedrivits under år 1997 kommer kommissionen att förelägga rådet ett reviderat förslag.

Gränsvärde för kadmium

Enligt anslutningsfördraget gäller en fyraårig övergångsperiod för det svenska gränsvärdet för kadmium i handelsgödsel. Perioden löper ut den 31 december 1998, och Sverige har under 1997 ytterligare intensifierat arbetet för att kunna behålla gränsvärdet även efter denna tidpunkt. (Se även avsnitt 22.1.3.)

18.3 Animaliefrågor

Mjolk

Sedan den 1 april 1995 begränsas Sveriges mjölkproduktion av ett kvot-system. Jordbruksverket har i uppdrag att administrera försäljning och köp av kvoter. Handel med mjölkkvoter kan dock bara ske inom fastställda kvotområden. Fr.o.m. den 1 juni 1997 är Sverige indelat i två kvotregioner. Tidigare fanns det tre regioner. Region 1 omfattar numera stodområde 1, 2a, 2b och 3. Region 2 består av övriga landet.

I samband med 1997 års prisförhandlingar beviljades Sverige fortsatt undantag från EU:s regler om konsumtionsmjölkens fetthalt. Det innebär att standardmjölk, vars fetthalt avviker från EU:s fetthaltskrav, kan fortsätta att saluföras i Sverige fram till utgången av år 1999 då undantaget löper ut. I december antog rådet en helt ny förordning om konsumtionsmjölk. I samband därmed lyckades Sverige, tillsammans med några andra medlemsländer, få igenom en ändring av fetthaltsgränsen, som innebär att den svenska lättmjölken inte längre avviker från EU:s bestämmelser. Under prisförhandlingarna beslutades att även filmjolk skall ingå bland stödberättigade produkter i skolmjölksprogrammet.

Kött

Jordbruksrådet beslutade i slutet av oktober 1996 om åtgärder på kort sikt för att skapa balans mellan utbud och efterfrågan i nötköttssektorn. En av åtgärderna var att införa två kalvslaktsprogram som nu varit i gång i drygt ett år. Fram till mitten av november 1997 hade ca 1,3 miljoner kalvar slaktats med bearbetningsbidrag. (Bearbetningsbidrag beviljas för

spädkalvar som slaktas vid åldern 10–20 dagar. Köttet får inte användas som livsmedel.) Lika många, 1,3 miljoner, slaktades med bidrag för tidig kalvslakt. (Bidrag för tidig kalvslakt beviljas för kalvar som slaktas vid en vikt på högst 85 % av den normala medelvikten för kalvar. Köttet får användas som livsmedel.) Det senare bidraget har utnyttjats aktivt i Sverige, framför allt i början av året. Fram till mitten av november hade drygt 46 000 kalvar (varav det sökts bidrag för tidig kalvslakt för 24 261) slaktats i Sverige jämfört med drygt 28 000 under samma period år 1996. Bidragssystemen kommer att fortsätta att tillämpas även under år 1998.

I april 1997 beslutade jordbruksrådet om nya regler för identifiering och registrering av nötkreatur samt märkning av nötkött. Sverige kommer att registrera samtliga nötkreatur födda från den 1 januari 1995 i en central databas med början den 1 januari 1998. Köttmärkningssystemet kommer att börja tillämpas från den 1 april 1998.

Ägg

Sverige erhöll under sommaren 1996 förlängt undantag för att införa marknadsordningarna för ägg till den 1 januari 1998. Vissa justeringar i regelverket har gjorts för att underlätta övergången. Den ändring av märkningskriterierna för ägg som tidigare aviserats har bordlagts tills vidare på grund av att rådet nu aktualiserat frågan om en översyn av bl.a. hönsburarnas storlek. Dessa frågor bör enligt rådet behandlas i ett sammanhang. Lönsamheten inom äggsektorn har varit förhållandevis god i EU under år 1997.

Fågelkött

Marknadsordningarna för fågelkött trädde i kraft den 1 januari 1997 och har fungerat bra. Den svenska fågelkötssektorn har det senaste året upplevt en kraftig uppgång i produktion och konsumtion vilket medfört både ökad import och export. En del av ökningen torde bero på BSE-krisen och den svinpest som härjar i vissa delar av Europa. Världsmarknadspriset på kyckling sjönk under 1997 till låga nivåer, främst på grund av ökad brasiliansk export. För att möta denna utveckling höjde kommissionen exportbidragen för särskilt konkurrensutsatta regioner, däribland Mellersta Östern.

18.4 Vegetabiliefrågor

Jordbruksgrödor

Vad gäller marknadsordningen för spannmål gjordes under året ett antal ändringar i EU:s regelverk som innebar anpassningar till nordiska förhållanden. En ny lösning uppnåddes för det särskilda exportbidragssystemet för havre från Sverige och Finland. Dessutom beslutade rådet att förlänga Sveriges och Finlands undantag när det gäller kravet på minimistorlek på kärnor av korn vid interventionsköp. För svensk del fick

dessutom ytterligare tre nordliga län en permanent senarelagd sista dag för sådd (den 15 juni). Skr. 1997/98:60

Det obligatoriska arealuttaget beslutades ligga kvar på 5 % även för regleringsåret 1998/99. Världsmarknadspriset på spannmål låg på en fortsatt relativt hög nivå, vilket gjorde att kommissionen under vissa perioder införde exportavgifter för att motverka prishöjningar inom EU.

Medelhavsprodukter

Under året hölls inledande diskussioner om reformer av marknadsordningarna för tobak respektive olivolja. Vad gäller tobaksregleringen drev Sverige den principiella ståndpunkten att tobaksodling inte bör stödjas, eftersom tobakens skadeverkningar är allmänt erkända. Sverige anser att inriktningen på stödåtgärderna bör leda till att tobaksodlingen inom EU minskas. Omställningsstöd för dem som frivilligt vill lämna branschen kan vara en sådan åtgärd.

Bananer

De förslag till ändring av rådets förordning (EEG) nr 404/93 om den gemensamma marknadsordningen för bananer som lades fram av kommissionen under år 1995 och 1996 hade ännu inte antagits av rådet vid utgången av år 1997. Inom ramen för världshandelsorganisationen WTO har USA, Guatemala, Honduras, Ecuador och Mexiko ifrågasatt WTO-förenligheten vad avser EU:s importregim för bananer. WTO-panelens slutliga rapport om EU:s importregim för bananer presenterades den 29 april 1997. Rapporten fördömer i många avseenden regimen och slår fast att vissa delar strider mot olika delar av WTO:s regelverk. Bägge parter överklagade panelens slutsatser. Överprövningsorganet gick ännu längre vad gäller importregimens bristande WTO-förenlighet. EU har nu åtagit sig att följa WTO-organens slutsatser och att respektera sina internationella åtaganden. EU måste fr.o.m. den 1 januari 1999 tillämpa en ny WTO-förenlig importregim för bananer. Kommissionen har som uppgift att snarast presentera ett förslag för rådet.

Utsäde

Luxemburg tog under hösten åter upp arbetet med det så kallade utsädespaketet från 1993. Förslaget innehåller bl.a. genomförandet av den inre marknaden på utsädesområdet och syftar till att eventuella tekniska handelshinder för den fria rörligheten för utsäde skall tas bort.

18.5 Djurskydd och djurhälsa

Mellanstationer och resplaner vid djurtransporter

Rådets direktiv 95/29/EEG av den 29 juni 1995 om ändring av direktiv 91/628/EEG om skydd av djur vid transport innehåller bestämmelser om att det skall finnas mellanstationer och resplaner då djur transporteras.

Vid ministerrådsmötet i juni 1997 antogs rådets förordning om gemenskapskrav för mellanstationer och om ändring av färdplanen. I förordningen fastläggs de krav som mellanstationerna måste uppfylla på motagningsplatsens uppbyggnad, utfodring, vattning, lastning, lossning och i förekommande fall anordningar för hållande av olika slag av djur. Dessutom fastläggs krav på mellanstationerna vad avser smittskydd och hygien, skötsel och drift. Den behöriga myndighetens ansvar regleras också liksom det ansvar som åvilar den officiella veterinären i detta sammanhang.

BSE – den s.k. galna ko-sjukan

Frågor relaterade till BSE (Bovine Spongiform Encefalopati, den s.k. galna ko-sjukan) har i likhet med det föregående året varit aktuella på olika nivåer inom EU-arbetet. I avsikt att minska riskerna för spridning av BSE-smitta presenterade kommissionen i slutet av år 1996 ett förslag om förbud mot användande av s.k. specificerat riskmaterial. Med sådant riskmaterial avses slaktavfall från nötkreatur, får och getter bestående av skalle inklusive hjärna, ögon, tonsiller och ryggmärg. Förslaget röstades ned vid ministerrådet (jordbruk) i december 1996, med hänvisning bl.a. till att det var för långtgående och därmed för ekonomiskt betungande. Det hänvisades också till att förslaget inte medgav undantag från reglerna för regioner och medlemsstater som kan anses fria från BSE-smitta, s.k. regionalisering inom gemenskapen, medan utrymme för undantag medgavs för tredje länder. Sverige röstade dock för förslaget. I juni 1997 presenterades ett delvis nytt förslag i Ständiga veterinärkommittén. Beroende på röstningsutfallen i kommittén och sedermera ministerrådet (jordbruk) återförvisades förslaget till kommissionen för fastställande. Enligt kommissionsbeslutet är all användning av specificerat riskmaterial förbjuden från den 1 januari 1998. Eftersom cirka 70 % av alla läkemedel innehåller substanser som utvinns ur specificerat riskmaterial har beslutet kritiserats av framför allt läkemedelsindustrin som förutser stora problem med att förse konsumenterna med läkemedel om beslutet genomförs från nämnda datum. Diskussioner pågick under senhösten om ändringar av kommissionsbeslutet, och efter omröstning i Ständiga veterinärkommittén beslutades att ikraftträdandedatumet flyttas fram till den 1 april 1998.

Under året har diskussioner också pågått bl.a. om möjligheterna att lätta på förbudet mot export av nötkött från Storbritannien och tillåta export från s.k. certifierade besättningar.

I slutet av år 1996 genomförde en veterinärdelegation från kommissionen en utvärdering av medlemsländernas skyddsåtgärder mot BSE. Resultatet av utvärderingen blev att kommissionen i juni 1997 beslutade att inleda ett överträdelseförfarande mot tio medlemsländer, däribland Sverige, med motiveringen att kommissionen ansåg att brister förelåg bl.a. i fråga om införlivandet av EG:s regelverk. För svenskt vidkommande gällde kritiken bl.a. införlivandet av bestämmelserna om omhändertagandet av animaliskt högriskavfall och godkännande av anläggningar för bearbetning av sådant material enligt direktiv 90/667/EEG, samt Sveriges tolkning av beslutet 96/449/EG i fråga om behandlingen av ben av livsmedelskvalitet. Sverige bemötte kritiken på samtliga punkter, och

kommissionen har inte beslutat om några ytterligare åtgärder mot Sverige. Skr. 1997/98:60

Hormoner

USA och tre andra länder har klagat på EU:s importförbud för hormonbehandlat kött. De anser inte att förbudet är förenligt med WTO:s regler då det enligt dem inte är vetenskapligt styrkt att hormonbehandlat kött utgör en fara för konsumenterna. WTO tillsatte en panel som i sitt utslag den 18 augusti 1997 fällde EU:s importförbud. Sverige tillsammans med övriga medlemsstater i EU stödde hösten 1997 kommissionens förslag till överklagande. Kommissionen menar bl.a. att panelerna inte tagit tillräcklig hänsyn till vad man presenterat i form av vetenskapliga bevis samt att panelerna tolkat de olika WTO-reglerna felaktigt. Överprövningsorganet presenterade sitt utslag i januari 1998.

Foder

Diskussioner om användningen av antibiotika som fodertillsats har pågått under året, både i ministerrådet och i grupper under kommissionen. Bland frågor som särskilt uppmärksammas kan nämnas resistensproblematiken samt bristerna i fråga om överensstämmelse i riskvärderingen av antibiotiska substanser som används både som fodertillsatser och som veterinärmedicinska läkemedel. I syfte att ytterligare aktualisera de risker som föreligger med en okritisk och vidsträckt användning av antibiotika anordnade Sverige en konferens i Bryssel i november. På konferensen redovisades också den vetenskapliga utredning som skall ligga till grund för Sveriges ansökan om anpassning av EU:s lagstiftning om förbud mot antibiotika och liknande substanser som fodertillsatser. Konferensen möttes med stort intresse, och ca 200 personer deltog, representerande olika myndigheter, vetenskapliga institutioner, konsumenter, industrin m.m.

Under året har ett flertal foderfrågor behandlats på arbetsgruppsnivå. Bland dessa kan nämnas bestämmelser för foder för särskilda näringsbehov, avgiftssystem för inspektioner m.m., de s.k. Novel Feedbestämmelserna som innefattar bl.a. genetiskt modifierade produkter, samt komplettering med substanser innehållande enzymer och mikroorganismer i rådets direktiv 70/524/EEG om fodertillsatser.

Sverige överlämnade i juni ansökningar om anpassning av EU:s bestämmelser i fråga om de särordningar om foder, t.ex. kadavermjöl och aflatoxin, som löpte ut den 31 december 1997. Till ansökningshandlingarna fogades vetenskapligt baserade undersökningar, som utgör motiv för Sveriges ansökningar. Förhandlingarna med kommissionen och övriga medlemsstater påbörjades under december för slutförande under 1998.

18.6 Genresurser och genteknikfrågor

Bevarande och långsiktigt hållbart brukande av genresurser är av stor betydelse för den framtida växt- och djurförädlingen. Under år 1997 har

Förenta nationernas organ för livsmedel och jordbruk (FAO) haft två sessioner inom sin kommission för genetiska resurser för att revidera FAO:s internationella åtagande för växtgenetiska resurser. Avsikten är att åstadkomma en harmonisering med konventionen för biologisk mångfald. EU har spelat en aktiv roll i förhandlingarna. Gemensamma ståndpunkter har utarbetats i kommittén för växtgenetiska resurser inom jordbruket. FAO har under år 1997 bildat en arbetsgrupp för djurgenetiska resurser inom jordbruket. Även inom detta område pågår arbete inom unionen i avsikt att ta fram gemensamma ståndpunkter.

Under året har kommissionen utarbetat en lägesrapport om genomförandet av rådets förordning (EG) nr 1467/94 om bevarande, karakterisering, insamling och nyttjande av genetiska resurser inom jordbruket. Rapporten har diskuterats i och blivit väl mottagen av rådet.

Kommissionen har under året presenterat riktlinjer som innebär ökade krav på märkning i alla led från råvara till färdig produkt. Kommissionen har under året godkänt en typ av genetiskt modifierad majs och två typer av genetiskt modifierad raps. Den mest betydelsefulla fråga som under året behandlats enligt direktivet är ställningstagandet till Österrikes och Luxemburgs förbud mot den under året godkända majsen. Efter initiativ från ett flertal medlemsstater är ärendets slutliga avgörande uppskjutet till i april 1998 i avvaktan på ett program för uppföljning av eventuell resistensutveckling hos de skadeinsekter som den genetiska modifieringen riktar sig emot. En rad nya produkter, f.n. tretton stycken, står på tur att granskas av de behöriga myndigheterna, och arbetsbelastningen inom såväl kommissionen som medlemsstaterna väntas öka.

19 Livsmedel

Flertalet av EG:s rättsakter på livsmedelsområdet är totalharmoniserade, vilket innebär att det inte är tillåtet för de enskilda medlemsländerna att ha vare sig strängare eller mer liberala bestämmelser. Det pågående arbetet inom gemenskapen innefattar såväl nyreglering som modernisering av det befintliga regelverket på området. En under år 1997 presenterad grönbok om livsmedelslagstiftningen är ett väsentligt inslag i detta arbete.

19.1 Grönboken om livsmedelslagstiftningen

Kommissionens grönbok om livsmedelslagstiftningen i EU presenterades den 30 april 1997. I Sverige har grönboken remissbehandlats, och Sverige överlämnade sitt yttrande till kommissionen den 19 september 1997. Grönboken har under hösten diskuterats i fyra olika rådskonstellationer: jordbruksrådet, konsumentrådet, inre marknadsrådet och hälso- rådet. Medlemsstaternas yttranden över grönboken behandlas nu av kommissionen. Kommissionens syfte med grönboken är att

- undersöka i vilken utsträckning lagstiftningen tillgodoser konsumenternas, producenternas, tillverkarnas och handlarnas krav och förväntningar,
- bedöma hur åtgärder för att stärka oberoende och objektivitet samt likvärdighet och effektivitet hos de allmänna kontroll- och övervakningssystemen uppfyller de grundläggande målsättningarna att säkerställa ett tryggt och hälsosamt livsmedelsutbud och att skydda konsumenternas övriga intressen,
- väcka debatt om livsmedelslagstiftningen och, därigenom,
- göra det möjligt för kommissionen att föreslå lämpliga åtgärder för den framtida utvecklingen av gemenskapens livsmedelslagstiftning, där så behövs.

19.2 Livsmedelsstandarder

Under år 1997 har kommissionen fortsatt arbetet med förenkling av vissa livsmedelsstandarder där man endast skall precisera de huvudkrav som är nödvändiga för att tillförsäkra den fria rörligheten av varor inom EU. Förslag finns om ändring av direktiven för kakao- och chokladvaror, vissa former av socker, honung, juice och nektar, mjölkpulver och kondenserad mjölk, kaffe- och cikoriaextrakt och sylt, gelé och marmelad. Sverige anser generellt att man skall sträva efter att inte ha alltför detaljerade vertikala standarder, dvs. som gäller för vissa varugrupper, utan i största möjliga mån använda sig av och hänvisa till horisontella, generella standarder. Sverige har dock inga större invändningar mot förslagen.

I förslaget om direktiv för kakao- och chokladvaror kvarstår tvisteämnet om man skall acceptera att vissa chokladvaror får innehålla upp till 5 procent andra vegetabiliska fetter utöver den mängd kakaosmör som är obligatorisk i dessa produkter. Sveriges nu gällande regler tillåter sådan inblandning och Sveriges ståndpunkt är att den skall tillåtas även i fortsättningen. Några medlemsstater anser däremot att kvaliteten på choklad skulle komma att sänkas och att många tropiska länder skulle mista viktiga exportinkomster om inblandning av annat vegetabiliskt fett än kakaosmör tillåts. Europaparlamentet har vid sin första genomgång av förslaget accepterat inblandning av annat vegetabiliskt fett än kakaosmör under förutsättning att fettet är av tropiskt ursprung.

19.3 Bestrålning av livsmedel

Den svenska riksdagen beslutade i december 1996 att tillåta bestrålning av vissa kryddor eftersom kryddorna kan vara bärare av salmonellasmita. Sverige har i övrigt ett nationellt förbud mot bestrålning av livsmedel och import av bestrålade livsmedel.

Kommissionen presenterade år 1988 ett förslag till parlamentets direktiv om bestrålning av livsmedel. Parlamentet sade emellertid nej till bestrålning av andra livsmedel än örter och kryddor. Efter flera kompromissförslag antogs formellt en gemensam ståndpunkt i oktober 1997 vid ministerrådet (energi). Förslaget godkänner bestrålning av örtekryddor,

kryddor och smagivande ingredienser av vegetabiliskt ursprung. Senast i slutet av år 2000 skall kommissionen lägga fram ett förslag till slutlig lista över livsmedel som får bestrålas. Fram till dess får medlemsländerna behålla existerande förbud mot bestrålning, såväl för den egna industrin som i handeln med andra länder.

Sverige röstade för förslaget trots att Sveriges grundläggande inställning är att livsmedel inte skall bestrålas. Avgörande för detta var att förslaget innebär att frågan om bestrålning av livsmedel får en gemensam reglering inom EU och att det tillgodoser konsumenternas viktiga krav på att alla livsmedel som bestrålats och även livsmedel där bestrålade ingredienser ingår skall märkas.

19.4 Dricksvatten

EU:s nu gällande bestämmelser om kvaliteten på vatten avsett för att användas som dricksvatten finns i direktiv 80/778/EEG. Kommissionen presenterade under år 1996 ett förslag att förenkla, uppdatera och konsolidera det gällande direktivet. Vid ministerrådet (miljö) i oktober 1997 antogs en gemensam ståndpunkt rörande förslaget. Det innebär inte några omfattande förändringar för Sverige.

Förslaget omfattar allt vatten, antingen i sitt ursprungliga tillstånd eller efter beredning, avsett att drickas eller för andra hushållsändamål, oavsett ursprung och hur vattnet tillhandahålls. Vidare omfattas allt vatten som används i livsmedelsproducerande företag för tillverkning, förädling, konservering, eller saluförande av varor eller ämnen som är avsedda som livsmedel.

Det är ett s.k. minimidirektiv, vilket innebär att medlemsländerna får utöka undersökningarna och ställa upp strängare gränsvärden än dem som direktivet anger.

19.5 Märkning av livsmedel

Den 27 januari 1997 beslutade rådet om en ändring av direktiv 79/112/EEG om märkning av livsmedel. Ändringen omfattar bl.a. kraftigt utökade krav på mängddeklaration av karaktärgivande ingredienser och tydligare regler för beteckningar under vilka livsmedel saluhålls samt krav om att ange när stärkelse innehåller gluten.

Beslut om en förordning om märkning av nötkött och nötköttsprodukter togs av ministerrådet (jordbruk) i april 1997. Förordningen innehåller bestämmelser om vilka uppgifter en sådan märkning omfattar och krav på spårbarhet. Märkningssystemet är frivilligt men de medlemsländer som väljer att införa det måste följa EU:s nya regler. Nötkött och nötköttsprodukter skall kunna märkas med uppgift om ursprungsland och med bl.a. information om utfodring.

I medlemskapsförhandlingarna fick Sverige och Finland garantier för att bl.a. färskt (kylt och fryst) nöt-, svin- och fjäderfäkött som förs in i Sverige från andra EU-länder skall vara fritt från salmonella. Varje köttleverans skall salmonellakontrolleras innan den lämnar produktionsanläggningen och åtföljas av ett veterinärintyg utfärdat av en officiell veterinär som utvisar att partiet är salmonellafritt. Undantag från kravet på salmonellaundersökning gäller om köttet skall ingå i en köttprodukt som värmebehandlas på en nivå som dödar salmonellabakterierna.

Enligt artikel 4 i rådets beslut 95/411/EG skall Sverige under år 1998 rapportera om kontrollprogrammen och erfarenheterna av tillämpningen av salmonellagarantierna. För att kunna göra detta har Livsmedelsverket under mars–september 1997 genomfört ”Garantiprojektet – en kartläggning av den praktiska tillämpningen av regelverket för kött från annat EU-land”. Projektet har genomförts på ett icke-diskriminerande vis på importerade partier av färskt kött av fjäderfä, nötkreatur och svin. Inga kostnader för kontroll, provtagning och analys av partierna inom ramarna för detta projekt har drabbat importörer. Garantiprojektet visade att salmonellagarantierna inte fungerar tillfredsställande vid införsel från vissa länder och av vissa produkter.

Den svenska jordbruksministern tog upp detta problem vid minister rådsmötet den 22–23 september 1997 för att försäkra sig om att medlemsländerna är medvetna om salmonellagarantierna och hur allvarligt Sverige ser på att garantierna upprätthålls. Kommissionens företrädare förklarade att kommissionen skall granska frågan och ta kontakt med de medlemsstater som inte uppfyller sina åtaganden.

Antalet personer som smittats av salmonella i Sverige har emellertid inte ökat efter inträdet i EU.

20 Fiske

Den gemensamma fiskeripolitiken är en fullt utvecklad gemenskapspolitik som innebär för medlemsländerna gemensamma bestämmelser som omfattar fiskerinäringens alla aspekter, från havet till konsumenten. När den gemensamma fiskeripolitiken hade tillämpats i tio år underkastades den åren 1992 och 1993 en fullständig omprövning, något som även medförde betydande anpassningar. Nya riktlinjer utarbetades och nya instrument infördes på förvaltningens område och för stödet till fiskerisektorn. En ny omfattande kartläggning av den gemensamma fiskeripolitiken har nyligen påbörjats inför den revidering som senast måste beslutas år 2002.

Fisket av atlanto-skandisk sill i Nordostatlanten

För år 1997 kunde parterna inom Nordostatlantiska fiskerikommissionen för första gången nå en överenskommelse om en total tillåten fångstmängd och fördelning av den atlanto-skandiska sillen på nationellt och internationellt vatten i Nordostatlanten. Fångstmängden uppgick totalt till 1,5 miljoner ton, varav EU:s kvot uppgick till 130 000 ton.

Nordsjösamarbetet

Våren 1997 hölls inom ramen för Nordsjösamarbetet en ministerkonferens med fiske- och miljöministrar. Konferensen behandlade frågan om ett förbättrat internationellt samarbete i Nordsjön inom fiske- och miljösektorerna. Vid konferensen antogs en politisk deklARATION, Bergendeklarationen, som behandlar frågan om hur försiktighetsprincipen bör tillämpas i fiskeripolitiken i syfte att skapa ett mer långsiktigt och ekologiskt hållbart fiske. Deklarationen innebär en förstärkt integrering mellan miljö- och fiskeriförvaltning genom att verka för att ekosystemens övergripande natur och biologiska mångfald bevaras samt att hänsyn tas till behov av skydd för akvatiska arter och deras miljöer.

Internationell aktionsplan för förvaltning av naturlaxen i Östersjön

På bl.a. svenskt initiativ inom EU antog Fiskerikommissionen för Östersjön vid ett extra möte i februari 1997 en långsiktig plan för att bl.a. bevara de genetiskt unika vilda laxstammarna i Östersjön. I planen anges bl.a. att senast år 2010 skall minst 50 % av den potentiella produktionen av vild lax vara återuppbyggd. Utslagning av vilda bestånd skall förhindras. Vidare skall vilda bestånd återskapas i nuvarande och potentiella naturlaxälvar. Samtidigt skall ett så stort fiske som möjligt tillåtas, men fisket bör inriktas mot den odlade laxen.

Bilaterala fiskeavtal

EU har för närvarande fiskeavtal med 26 länder, främst med flera afrikanska länder men även med de baltiska länderna, Polen och Ryssland. Allt skarpare kritik har riktats mot EU:s fiskeavtal främst vad gäller den avtalstyp där gemenskapen kontant betalar fiskerättigheter i avtalsspartens vatten. Kritiken har avsett bl.a. de ökande utgifterna från EU-budgeten för i stort sett oförändrad mängd fiskerättigheter, avtalens bristande förenlighet med hållbart fiske och nya övergripande internationella överenskommelser samt avtalens brist på samstämmighet med bl.a. biståndspolitiken. Mot denna bakgrund har ministerrådet (fiske) uppdragit åt kommissionen att göra en översyn av avtalen och lägga fram förslag till politiska och finansiella riktlinjer för avtalen.

Tekniska regleringar av fisket

Beslut har tagits om ett nytt mycket omfattande tekniskt åtgärds paket för att bevara fiskeresurserna. Syftet är att minska fångsterna av ungfisk, förbättra selektiviteten i fiskeredskapen samt begränsa fiskeaktiviteten i vissa områden under vissa tider. Frågor som för svenskt vidkommande är viktiga, bl.a. frågan om fortsatt användning av sorteringsmaskiner ombord på fiskefartygen, har lösts på ett tillfredsställande sätt.

Kontrollbestämmelser

Slutligt beslut att införa satellitövervakning av gemenskapens fiskefartyg togs våren 1997. I samband med att ett politiskt beslut togs i frågan vid rådsmötet i december 1996 satte sig bland andra Sverige emot att systemet skulle införas, bl.a. därför att kostnaderna inte ansågs motsvara nyttan med systemet.

20.3 Marknadsfrågor

Autonoma tullkvoter

Beslut har tagits om autonoma tullkvoter för vissa fiskprodukter för år 1997 och första delen av år 1998. Kvoterna innebär att en viss mängd råvara för beredning får importeras till nedsatt tullsats. Härigenom försöker man tillgodose fiskberedningsindustrins behov av jämn tillgång till råvara och dess konkurrenskraft, samtidigt som balansen upprätthålls vad avser EU-fiskarnas avsättning inom EU. Resultatet blev tillfredsställande för den svenska fiskerinäringen.

20.4 Strukturfrågor

Fleråriga utvecklingsprogram för fiskeflottan (FUP IV)

De fleråriga utvecklingsprogrammen används av EU som ett instrument för att begränsa och omstrukturera den gemensamma fiskeflottan och därigenom få den att stå i bättre balans med fiskeresurserna. Till och med år 1996 pågick det tredje programmet (FUP III) för detta ändamål. Vid rådsmötet den 20 december 1996 kunde fiskeriministrarna inte nå ett beslut om FUP IV för gemenskapens fiskeflotta för perioden den 1 januari 1997 till den 31 december 2002. Efter omfattande diskussioner kunde dock beslut tas vid rådsmötet (fiske) i april 1997. Härefter vidtog bilaterala överläggningar med kommissionen för att utforma nationella program. Sverige lyckades därvid få igenom önskemålet att tillämpa aktivitetsreduktion i stället för kapacitetsreduktion för torskfiskeflottan i Östersjön, som är viktig för det svenska fisket. Även i övrigt blev resultatet beträffande det svenska nationella programmet tillfredsställande.

Den gemensamma regional- och strukturpolitiken är det viktigaste instrumentet för att minska obalanserna och skillnaderna i ekonomisk utveckling mellan regionerna i EU och på så sätt skapa en högre grad av social och ekonomisk sammanhållning inom unionen. Dessutom är minskade regionala skillnader en nödvändighet om alla regioner inom unionen till fullo skall kunna dra nytta av den inre marknaden och andra tillväxtinriktade åtgärder, som tillsammans med bl.a. den tekniska utvecklingen verkar i centraliserande riktning.

EU:s regional- och strukturpolitik kanaliseras via fyra strukturfonder: regionalfonden, socialfonden, jordbruksfonden samt fiskefonden. Av medlen från dessa fonder avsätts ca 90 procent till sex olika mål för regional- och strukturpolitiken. Målen innefattar kriterier för när EU:s regional- och strukturpolitik kan komma i fråga. Av de sju målen är alla utom mål 1 aktuella för Sveriges del. Vidare avsätts 9 procent av medlen till ett antal gemenskapsinitiativ, samt 1 procent till s.k. pilotprojekt.

Under perioden 1995–1999 kommer Sverige att sammanlagt ta emot cirka 1,4 miljarder ecu (drygt 12 miljarder kronor) från strukturfonderna. Ett villkor för att medel från fonderna skall betalas ut är att de kompletteras med svenska offentliga medel samt i vissa fall privata medel. Insatserna sker inom ramen för särskilda program som i flertalet fall utarbetas i samarbete mellan lokala, regionala och nationella myndigheter och som fastställs i förhandlingar mellan kommissionen och den svenska regeringen.

21.1 Målområden

21.1.1 De beslutande instanserna

För målen 2, 5b och 6 gäller att regionala beslutsgrupper, med status som egna myndigheter, fattar beslut om EU-medel till enskilda projekt. För beslut inom mål 3 har regionala partnerskap inrättats för att bistå länsarbetsnämnderna. Beslut om projekt inom mål 4 fattas av Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling i samverkan med regionala partnerskap.

Särskilda övervakningskommittéer, en för varje program, har inrättats med uppgift att ge riktlinjer för, följa upp och utvärdera hur programmen genomförs. Närings- och teknikutvecklingsverket är kommittésekreterariat för mål 2 och mål 6, Arbetsmarknadsstyrelsen för mål 3, Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling för mål 4, Jordbruksverket och Fiskeriverket för vissa åtgärder inom mål 5a samt Glesbygdsverket för mål 5b. I kommittéerna ingår bl.a. företrädare för departement, myndigheter, regionala organ, arbetsmarknadens parter samt kommissionen.

21.1.2 Mål 2 – Omvandling av regioner med industriell tillbakagång

Skr. 1997/98:60

Mål 2 syftar till omvandling av regioner som har påverkats av industriell tillbakagång. I Sverige har fem mål 2-områden avgränsats: norra Norrlandskusten, Ångermanlandskusten, Bergslagen, Fyrstad och delar av Blekinge. Mål 2-områdena får 160 miljoner ecu (1 360 miljoner kronor) från strukturfonderna under perioden 1995–1999. Till detta kommer svensk offentlig medfinansiering som uppgår till 352,5 miljoner ecu (2 996 miljoner kronor) samt privata medel. Under året har övervakningskommittéerna för vart och ett av de fem områdena hållit två möten. Vid det senaste sammanträdet i respektive region redovisades rapporter om läget efter halva programperioden. Utvärderarna har granskat programmen, genomförandet och resultaten samt lämnat rekommendationer till förändringar av programmen till övervakningskommittéerna. Respektive region har lämnat förslag till ändringar av programdokumentet i syfte att underlätta det fortsatta genomförandet.

Övervakningskommittéerna beslutade bland annat att höja EU:s andel av den offentliga finansieringen i programmen, fördela indexeringsmedel samt överföra medel mellan åtgärder. Dessutom beslutades att föreslå kommissionen att godkänna regionalt utvecklingsstöd som offentlig medfinansiering till EU-medel.

I oktober hade beslutsgrupperna godkänt projekt för närmare 50 procent av EU-medlen för programperioden. Besluten om fördelning av de offentliga medlen i de fem mål 2-områdena fördelar sig enligt följande:

Mål 2-område	Ramar och beslut om offentlig medelsfördelning i oktober 1997		
	<i>Offentliga ramar i milj. kr</i>	<i>Offentliga beslut i milj. kr</i>	<i>Varav EU-medel i milj. kr</i>
Norra Norrlandskusten	1 012	397	115
Ångermanlandskusten	403	210	77
Bergslagen	1 852	906	250
Fyrstad	680	357	101
Blekinge	409	169	61
Totalt	4 356	2 039	604

Stöd har lämnats till ett stort antal projekt med inriktning på små och medelstora företag. Projekten syftar bl.a. till att stimulera nyföretagande och marknadsutvidgning i företagen såväl nationellt som internationellt. Det finns även projekt som är inriktade på att öka kompetensen inom särskilda områden, t.ex. informationsteknik. Ett antal projekt är av samverkanskaraktär, där flera företag inleder samarbete om t.ex. produkt- och processutveckling.

21.1.3 Mål 3 – Bekämpning av långtids- och ungdomsarbetslöshet

Skr. 1997/98:60

Mål 3 syftar till att slussa in ungdomar på arbetsmarknaden, bekämpa långtidsarbetslöshet och integrera dem som riskerar att uteslutas från arbetsmarknaden. Till den senare gruppen räknas i programmet invandrare i de tre storstadsområdena samt arbetshandikappade. De svenska mål 3-insatserna är inriktade på kompetensutveckling, skapande av sysselsättning via datortek och aktivitetscentrum, vägledning och rådgivning, utveckling av små och medelstora företag samt hjälp till egen företagarverksamhet. Mål 3-programmet ligger väl i linje med den svenska s.k. arbetslinjen, där syftet är att engagera de arbetssökande i aktiva åtgärder som platsförmedling, rådgivning och utbildning för att de snabbt skall komma in på arbetsmarknaden. Satsningarna inom mål 3-programmet är av offensiv karaktär och överensstämmer väl med den aktiva arbetsmarknadspolitik som Sverige allmänt vill verka för inom EU.

Sverige har för programperioden 1995–1999 tilldelats 347 miljoner ecu från EU, eller ca 2,9 miljarder kronor. Till detta kommer nationell medfinansiering med 424 miljoner ecu, motsvarande ca 3,6 miljarder kronor. I november 1997 var totalt 73 procent av medlen in-tecknade och 985 mål 3-projekt hade registrerats. Av dessa projekt har hittills 842 haft sammanlagt drygt 72 000 deltagare. Antalet deltagare har ökat successivt varje månad fram till maj 1997 då 27 600 deltagare samtidigt fanns i mål 3-projekt, vilket motsvarade 13 procent av Arbetsmarknadsverkets dåvarande åtgärdsvolym.

I en oberoende utvärdering av mål 3 som upphandlats av övervakningskommittén konstateras att prioriteringen av målgrupperna i programmet ligger fortsatt väl i linje med den nationella arbetsmarknadspolitiken. En väsentlig aspekt är att jämföra resultaten av mål 3-programmet och de ordinarie arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Resultaten ligger i vissa fall bättre till i mål 3-programmet, i vissa fall sämre. Datainsamlingen som låg till grund för utvärderingen gjordes i mars 1997 och det var då för tidigt att dra några långtgående slutsatser av dessa resultat. Utvärdering för resten av programperioden har upphandlats under år 1997.

Avsikten är att erfarenheterna av mål 3-projekten skall omsättas i reguljär arbetsmarknadspolitik. Arbete pågår därför för att ta fram de mest framgångsrika projekt som bedöms vara överförbara och för att sprida information om dem.

21.1.4 Mål 4 – Kompetensutveckling av anställda

Mål 4 syftar till att åstadkomma en tydligt ökad förändringsbenägenhet och kompetensutveckling hos företag och anställda. Målet är att få i gång en utveckling hos de anställda som går hand i hand med en utveckling av företaget och nya sätt att organisera arbetet. Målgruppen är anställda i företag med upp till 49 anställda, men i vissa fall upp till 250 anställda. Sverige har som enda medlemsstat fått utvidga målgruppen till anställda inom vård och omsorg i offentlig sektor. Av dem som omfattas av mål 4-insatserna skall hälften vara kvinnor.

Mål 4 genomförs i två steg. Steg 1 omfattar en analys av de anställdas och företagets behov. En handlingsplan skall därefter upprättas. Steg 2 innebär att handlingsplanen genomförs. Det kan därvid handla om kompetensutveckling och organisationsutveckling genom interna insatser eller med stöd av studieförbund, utbildningsföretag eller offentliga utbildningsanordnare. Preliminära och definitiva beslut per den 12 oktober 1997 om steg 1 omfattar närmare 14 000 företag. I dessa företag arbetar ca 136 000 kvinnor och ca 147 000 män.

Mål 4 omfattar under perioden 1996–99 totalt 613 miljoner ecu eller ca 5 210 miljoner kronor. Deltagande företag och institutioner svarar för 50 procent av medlen medan EU och svenska staten svarar för 25 procent vardera. Av EU-medlen och den statliga medfinansieringen var ca 40 procent in-tecknade per den 30 oktober 1997.

Under året har en oberoende utvärdering upphandlats av övervakningskommittén för programmet. Rapporten visar på det positiva mottagande som mål 4 har fått bland företag och institutioner. I rapporten påpekas att ansträngningar bör göras för att i än högre grad styra verksamheten mot de kvalitativa målen och de grupper som prioriteras i programdokumentet, nämligen korttidsutbildade och kvinnor.

Mål 4 har resulterat i en mängd goda exempel på hur företags behov av organisationsförändring och av kompetensutveckling kan tillgodoses. Den lokala organisationen av arbetet med mål 4 för samman arbetsmarknadens parter och andra lokala aktörer.

21.1.5 Mål 5a – Lantbrukets och fiskets omstrukturering och modernisering

Mål 5a syftar till effektivare jord- och skogsbruk samt rationellare fiskeriering samtidigt som miljö- och naturvärden bevaras.

Strukturstöd till jordbruket

Europeiska kommissionen avgav den 24 januari 1997 ett positivt beslut om investeringsstöd till företagare med jordbruks-, trädgårds- eller renskötsel-företag. Stödet regleras i rådets förordning (EG) nr 1431/96 om investeringsstöd till företagare med jordbruks-, trädgårds- eller renskötsel-företag. Tillämpningen av stödet har i praktiken påbörjats från halvårsskiftet.

Det har under året funnits ett mycket stort intresse av att komma i åtnjutande av stöd till investeringar som avser förädling eller saluföring av produkter från jordbruket eller skogsbruket (SFS 1995:1271). Vad gäller startstöd till yngre företagare med jordbruks-, trädgårds- eller renskötsel-företag (SFS 1995:1195) är dock intresset något lägre än tidigare prognostiserat.

Under året har efterfrågan på kompensationsbidrag till mindre gynnade områden (SFS 1995:1174) varit större än beräknat i norra Sverige. I de södra stödområdena har emellertid ansökningarna varit i linje med tidigare prognoser.

Det har under året funnits ett mycket stort intresse för att utnyttja strukturstöd till investeringar inom fiskesektorn, särskilt vad avser åtgärder inom flottan och beredningsindustrin. Likaså har riktade insatser genomförts mot syd- och ostkusten för att förbättra möjligheterna att landa fisk längs dessa kuststräckor.

21.1.6 Mål 5b – Utveckling av landsbygdsområden

Mål 5b syftar till utveckling av landsbygdsområden. Sverige har fem mål 5b-områden: Västerbotten/Gävleborg/Dalarna, Västra Sverige, Sydöstra Sverige, Gotland samt Skärgården (omfattar bebodda öar utan fast landförbindelse). Mål 5b omfattar 138 miljoner ecu (1 173 miljoner kronor) från strukturfonderna under perioden 1995–1999. Till detta kommer svensk offentlig medfinansiering, som uppgår till 322 miljoner ecu (2 737 miljoner kronor), samt privata medel. Övervakningskommittéerna har, i de flesta fall, haft två möten vardera under året. De frågor som behandlats har, förutom uppföljningen av programmen, varit den halvtidsutvärdering som har genomförts och de förändringar som motiverats av denna. Syftet är att underlätta det fortsatta genomförandet.

Utvärderingarna av programmen har generellt pekat på att programmen är välbalanserade och svarar väl mot regionens behov. Dock anser de att målsättningarna mätt i antal förväntade nya arbetstillfällen är väl optimistiska. De pekar också på behov av särskilda insatser för att stimulera utveckling inom områden där programmet utvecklas långsamt. De pekar vidare på brister i sekretariatens resurser samt i urvalskriterier och uppföljningssystem.

Beslutsfattandet i programmen har tagit ordentlig fart under år 1997, och huvuddelen av den eftersläpning i genomförandet som tidigare funnits i förhållande till mål 2 och mål 6 har åtgärdats. I september hade beslutsgrupperna godkänt projekt för drygt 40 procent av EU-medlem för programperioden. Besluten fördelar sig enligt följande:

Mål 5b-område	Beslut om offentlig medelsfördelning t.o.m. 30 september 1997		
	<i>Offentliga ramar i milj. kr</i>	<i>Offentliga beslut i milj. kr</i>	<i>Varav EU-medel i milj. kr</i>
Västerbotten/Gävleborg/Dalarna	1 111	386	122
Västra Sverige	777	528	164
Sydöstra Sverige	1 382	582	167
Gotland	314	119	33
Skärgården	200	62	14
Totalt	3 784	1 677	500

Programmen ligger nu på en rimlig nivå med beaktande av att genomförandet startade först under senare delen av år 1996. I vissa av programmen finns obalanser när det varit svårigheter att få i gång projekt. Fyra av de fem övervakningskommittéerna har dock under december fattat beslut om åtgärder för att rätta till dessa obalanser. Det rör sig om höjning av nivån med EU-medlen, informationsinsatser samt åtgärder för att bredda målgrupper.

Programmen har mycket olika karaktär men generellt har utvecklingsinsatser för näringslivet och åtgärder för utveckling, kultur och turism stor efterfrågan medan insatser för utveckling och vidareförädling inom de areella näringarna och åtgärder riktade mot kvinnligt företagande utvecklats mindre bra.

21.1.7 Mål 6 – Utveckling av glest befolkade områden

Mål 6 syftar till utveckling av glest befolkade områden. Det berör 43 kommuner i Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Jämtlands, Gävleborgs, Dalarnas och Värmlands län. Den ekonomiska ramen från EU uppgår till 304,1 miljoner ecu för perioden 1995–1999. Sveriges offentliga medfinansiering är 293,1 miljoner ecu (2 491 miljoner kronor). Den totala ramen för programmet är 761,5 miljoner ecu (6 473 miljoner kronor). Förhållandet mellan EU och Sverige beror främst på att EU finansierar den större delen av 5a-åtgärderna. Ramen har ökat med anledning av tilläggsbeslut om indexeringsmedel och att nya medel har förts till regionalfonden från jordbruksfonden.

Tre nya åtgärder har tillförts programmet: investeringsstöd till jordbruks-, trädgårds- och renskötsel företag, investeringar i järnvägsnätet samt stöd till vissa sysselsättningspakter. Dessutom har programmet kompletterats med ett nytt område som möjliggör för unga entreprenörer att få lån för att starta och utveckla företag.

Övervakningskommittén har under året haft två möten. Den har behandlat stöd till turismforskning vid Mitthögskolan i Östersund med 35 miljoner kr, utvärderingsrapporter, fastställande av nya indikatorer i programmet och fördelning av medel till de länsvisa beslutsgrupperna för åren 1998–99. Programmets uppräkningsmedel, indexeringsmedlen, har fördelats till tekniskt stöd, länsvisa beslutsgrupper, sysselsättningspakterna i Jämtland och Värmland samt till förstärkning av åtgärder riktade mot informationsteknik och samisk kultur.

Övervakningskommittén har även haft en halvtidsavstämning av programmets genomförande. I samband med den avstämningen beslutade kommittén att slå samman ett antal åtgärder för att skapa större flexibilitet i resursplaneringen för beslutsgrupperna samt att öka medfinansieringsgraden från EU till högst 75 procent för projekt som riktar sig mot lokal utveckling och rennäringen. Dessutom förtydligades den senare åtgärden så att den även innefattar kombinationsnäringar. Därutöver beslutade kommittén att föreslå kommissionen att godkänna det regionala utvecklingsstödet som medfinansiering i strukturfondsprojekt.

Fram till och med september hade beslutsgrupperna beviljat 1 036 miljoner kronor i EU-medel. Totalt uppgår projektets kostnader till 2 743 miljoner kronor. De offentliga medlen uppgår till 1 187 miljoner kronor och de privata medlen till 520 miljoner kronor. Totalt sett har 48 procent av EU-medlen in-tecknats när knappt hälften av programperioden är genomförd. Det största projektet, Miljö- och rymdforskningsinstitutet i Kiruna, har beviljats 76,5 miljoner kronor från EU.

21.2 Gemenskapsinitiativ

Av strukturfondsmedlen används cirka 9 procent för så kallade gemenskapsinitiativ som initieras av kommissionen och som omfattar insatser inom ett antal områden gemensamma för hela unionen. Gemenskapsprogrammen styrs på samma sätt som målprogrammen via övervakningskommittéer som följer upp och utvärderar hur programmen genomförs. Själva programdokumenten benämns operativa program. Närings- och teknikutvecklingsverket är kommittésekreteriat för INTERREG II A, KONVER, URBAN och Småföretagsinitiativet, Glesbygdsverket för LEADER II, Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling för ADAPT, Arbetsmarknadsstyrelsen för EMPLOYMENT samt Fiskeriverket för PESCA.

Sverige omfattas av sammanlagt åtta INTERREG II A-program med syfte att stärka och utveckla det gränsregionala samarbetet mellan regioner i Sverige, Danmark, Norge, Finland och Ryssland. De åtta programmen omfattar totalt 61,8 miljoner ecu (ca 525 miljoner kronor) från EU varav den svenska delen står för 39,5 miljoner ecu (ca 336 miljoner kronor). Programmen omfattar lika mycket i svensk offentlig finansiering. Därutöver tillkommer privat finansiering. I de Interregprogram där Sverige samarbetar med Finland är medlen sammanslagna och förvaltas som en helhet. Under året har de interregionala beslutsgrupperna arbetat intensivt med att genomföra sina respektive program. Totalt sett har beslutsgrupperna t.o.m. oktober fattat beslut om en tredjedel av EU-medlen. Om man inkluderar den offentliga och den privata medfinansieringen omsluter beviljade projekt totalt drygt 350 miljoner kronor. Övervakningskommittéerna för respektive program har hållit två möten under året. De har bland annat utsett utvärderare för de olika programmen.

INTERREG II C är ett initiativ som kommissionen inrättade år 1996 med syfte att öka samarbetet över gränserna vad avser regional utvecklingsplanering. Sverige ingår i två INTERREG II C-regioner. Den ena är Östersjön, där delar av Sverige, Danmark, Tyskland och Finland ingår. Även angränsande icke-medlemsländer har möjlighet att delta i arbetet. Den andra regionen är Nordsjön, där delar av Sverige, Danmark, Tyskland, Nederländerna, Storbritannien och Norge ingår. Förslagen till program överlämnades under våren till kommissionen, och beslut om godkännande av programmen togs under december månad. EU bidrar totalt med 24 miljoner ecu (ca 204 miljoner kronor), varav 5,6 miljoner ecu (47,6 miljoner kronor) för svensk del till Östersjöprogrammet. För Nordsjöprogrammet bidrar EU totalt med 14 miljoner ecu (119 miljoner kro-

nor), varav 1,5 miljoner ecu (ca 12,8 miljoner kronor) för svensk del. Skr. 1997/98:60
Båda programmen omfattar lika mycket i nationell medfinansiering.

EMPLOYMENT har till syfte att genom transnationella utvecklingsprojekt öka jämställdheten på arbetsmarknaden samt förbättra möjligheterna till arbete för arbetshandikappade, utsatta grupper och ungdomar. EU bidrar med totalt 24 miljoner ecu (ca 204 miljoner kronor) under programperioden. Nationell medfinansiering om ca 27 miljoner ecu (ca 230 miljoner kronor) tillkommer. Antalet projekt uppgår till totalt ca 110 fördelat på två ansökningsomgångar. Den andra och sista ansökningsomgången genomfördes under år 1997. I en oberoende interimsvärdering som upphandlats av övervakningskommittén är helhetsbedömningen att programmet har genomförts på ett tillfredsställande sätt. Den transnationella dimensionen bedöms därvid som till övervägande delen positiv, trots att den orsakar ett merarbete. I vad mån projekten har varit förnyande är dock enligt utvärderingen mer svårbedömt.

ADAPT syftar till att genom transnationella utvecklingsprojekt underlätta för anställda att klara arbetsmarknadens förändrade krav, skapa nya arbetstillfällen och stärka företagens konkurrensförmåga. EU bidrar med totalt 13 miljoner ecu (ca 111 miljoner kronor) under programperioden. Den nationella medfinansieringen uppgår till ca 15 miljoner ecu (ca 128 miljoner kronor). Totalt har ca 55 projekt beslutats inom programmet, fördelat på två ansökningsomgångar. Liksom inom EMPLOYMENT genomfördes den andra och sista ansökningsomgången under år 1997. Övervakningskommittén har upphandlat en oberoende interimsvärdering av programmet. I utvärderingsrapporten lyfts ett antal projekt fram som förnyande. De transnationella partnerskapen utgörs enligt utvärderingen i en del fall av ett faktiskt samarbete, medan de i andra fall endast innebär ett erfarenhetsutbyte.

KONVER syftar till att bidra till ekonomisk utveckling i regioner som sedan länge är starkt beroende av försvarssektorn. I Sverige ingår kommunerna Karlskoga och Karlsborg. Programmet omfattar 3,4 miljoner ecu (28,5 miljoner kronor) från EU och lika mycket från svenska offentliga finansärer under perioden 1996–1999. Privata medel tillkommer. Genomförandet av programmet kom i gång i början av året. Totalt hade i mitten av oktober projekt godkänts för 7,8 miljoner kronor. Övervakningskommittén för KONVER är gemensam med mål 2 Bergslagen. Under året har den sammanträtt två gånger.

LEADER II syftar till att utveckla människors initiativkraft och engagemang för att stimulera en fortsatt ekonomisk utveckling av landsbygden. LEADER II genomförs i Sverige inom ramen för två operativa program, ett för mål 6-området och ett för 5b-områdena. I mål 5b-områdena uppgår EU-medlen till 12,3 miljoner ecu (ca 104,6 miljoner kronor), och mål 6 omfattar 4,3 miljoner ecu (ca 36,6 miljoner kronor) från EU. Den nationella medfinansieringen uppgår i mål 6-området till 50 procent och i mål 5b-områdena till 70 procent. Insatserna sker via tolv s.k. LAG-grupper (Local Action Groups) som genomför projekt i geografiskt avgränsade områden. Fram till mitten av september hade endast 3,6 miljoner kronor beviljats till projekt i mål 6, och motsvarande siffra för 5b-områdena var 7,3 miljoner kronor. Anledningen till den låga beslutstak-

ten är bl.a. geografisk avgränsning och bildandet av LAG-grupper samt inkörningsproblem. Skr. 1997/98:60

Småföretagsinitiativet vänder sig till små och medelstora företag i målområdena 2, 5b och 6. Stöd kan ges för insatser inom tre områden: marknadsutveckling, användning av ny teknik samt miljöstrategier. EU bidrar med 17,2 miljoner ecu (146,2 miljoner kronor) och lika mycket skall komma från nationell offentlig finansiering. Dessutom tillkommer 14,4 miljoner ecu (122,4 miljoner kronor) från privata aktörer. Arbetet startades på allvar i början av år 1997 och präglades inledningsvis av en omfattande informationsspridning om initiativet. Efter annonsering genom "call for proposals" (projektinbjudan) fokuserades arbetet allt mer kring bearbetning av inkomna projektförslag. Fram till november 1997 har initiativet behandlat ca 120 ansökningar av vilka 22 projekt formellt har beviljats såväl EU-medel, ca 16 miljoner kronor, som svensk offentlig medfinansiering. Därutöver har 23 projekt beviljats EU-medel under förutsättning att den nationella medfinansieringen kan ordnas.

URBAN syftar till att angripa problem i stadsområden och förorter. I Sverige berörs endast ett par stadsdelar i Malmö kommun. Programmet omfattar ca 5 miljoner ecu (ca 42,5 miljoner kronor) från kommissionen och lika mycket från svenska offentliga finansiärer. Tre möten har hållits i beslutsgruppen fram till oktober och på dessa har 14 projekt godkänts för 2,1 miljoner kronor eller 5 procent av den totala EU-ramen.

PESCA syftar till att främja ökad variation inom näringslivet på orter som varit starkt beroende av fiskerinäringen. Sexton kommuner inom fem områden (Norrlandskusten, ostkusten, sydkusten, västkusten samt insjön Vänern) berörs av initiativet. För PESCA bidrar EU med 4,1 miljoner ecu (34,9 miljoner kronor) medan nationell offentlig medfinansiering och privat finansiering uppgår till 2,8 respektive 4 miljoner ecu (23,8 respektive 34 miljoner kronor). Övervakningskommittén har sammanträtt fyra gånger, senast i november. Programmet har framskridit långsamt, och endast ca 10 procent av tillgängliga medel har beviljats till olika projekt. Under hösten 1997 har de flesta berörda parter och organisationer varit delaktiga i en diskussion om programmets framtid, vilket bör få effekter på nyttjandegraden under åren 1998 och 1999.

22 Miljö

EU:s miljöpolitik skall bidra till att bevara, skydda och förbättra miljön, skydda människors hälsa, utnyttja naturresurserna varsamt och rationellt samt främja åtgärder på internationell nivå. Miljöfrågorna har funnits på gemenskapens dagordning sedan 1972 då det första handlingsprogrammet för miljön antogs. Formerna för den gemensamma miljöpolitiken utvecklades ytterligare när Unionsfördraget trädde i kraft 1993. De ändringar i fördragen som kommer att beslutas genom Amsterdamfördraget innebär ännu en viktig utveckling av de grundläggande principerna för skyddet av miljön. Hållbar utveckling slås fast som ett övergripande mål för hela EU.

Under 1997 har hållits fyra miljöministerrådsmöten. Vidare arrangerades i april ett informellt ministermöte om miljön och de små och medelstora företagen.

Skr. 1997/98:60

22.1 Utvecklingen på de av Sverige prioriterade områdena

22.1.1 Försurning

Försurning är ett allvarligt miljöproblem i Sverige, och merparten av de luftföroreningar som bidrar till försurningen kommer från andra länder (ca 80 %). Av dessa kommer ca 50 % från övriga EU-stater. Mot denna bakgrund är det naturligt att se försurningen som en prioriterad miljöfråga i EU-arbetet. I mars 1995 lyckades Sverige få gehör för att kommissionen skulle få i uppgift att ta fram en strategi för att begränsa utsläppen av försurande ämnen. Kommissionen presenterade sitt meddelande, KOM (97) 88, om en strategi för att bekämpa försurningen i mars 1997. Vid utarbetandet av strategin deltog en svensk nationell expert.

I EU:s femte miljöhandlingsprogram sägs att utsläppen av försurande ämnen skall minskas så att kritiska belastningsgränser inte överskrids någonstans i unionen. Detta är också det långsiktiga målet i kommissionens strategi, men i denna fastställs också ett delmål som innebär en minskning av den areal som består av oskyddade ekosystem med 50 % till år 2010. Kommissionens meddelande innebär långtgående åtgärder och kommer att medföra en betydlig förbättring för svensk del. Om strategin genomförs kommer 1,6 % av Sveriges yta att vara över den kritiska belastningsgränsen år 2010 jämfört med 23 % år 1990.

Kommissionens meddelande innehåller ett antal förslag till åtgärder som skall vidtas för att man skall kunna uppnå delmålet. Två av dessa, revidering av direktiv 93/12/EEG om minskning av svavelhalten i vissa flytande bränslen och ratificeringen av 1994 års svavelprotokoll inom konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar, behandlas för närvarande i rådet. Förslaget om att ratificera 1994 års svavelprotokoll har accepterats av alla länder. Storbritannien planerar att behandla direktivet om svavel i bränslen under sitt ordförandeskap våren 1998. Utöver dessa åtgärder avser kommissionen att lägga fram förslag om en revidering av direktiv 88/609/EEG om stora förbränningsanläggningar samt ett nytt direktiv med nationella tak för utsläpp av svaveldioxid, kväveoxider och ammoniak. Det första förslaget kommer att presenteras under våren 1998 och det senare beräknas bli klart i december 1998.

Rådsslutsatser om kommissionens meddelande antogs på rådsrådet i december 1997.

22.1.2 Klimatpåverkan

Under året har det pågått förhandlingar om ett protokoll till FN:s ramkonvention för klimatförändringar. Frågan behandlades vid konventionens tredje partsmöte som ägde rum i Kyoto i december 1997. Förhandlingarna har förberetts i en förhandlingsgrupp som tillsattes av det första partsmötet i Berlin 1995. Vid mötena i gruppen förhandlades bl.a. om

bindande utsläppsreduktioner för alla industriländer (de s.k. annex-1-länderna) samt gemensamma åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna.

EU har varit drivande under det globala förhandlingsarbetet. EU:s ståndpunkter har förberetts i en särskild rådsarbetsgrupp, ad hoc-gruppen för klimatfrågor. Under hösten 1996 började gruppen mer konkret diskutera ett förhandlingsbud för EU vad gäller bindande utsläppsreduktioner. Ståndpunkterna utvecklades vidare under det nederländska ordförandeskapet våren 1997. I rådsslutsatser i mars och juni 1997 presenterades EU:s förslag till reduktionsåtaganden: att alla industriländer skall minska sina sammanvägda utsläpp av koldioxid, metan och dikväveoxid med 15 % till år 2010 och med minst 7,5 % till år 2005. I rådsslutsatserna i mars presenterades också en indikativ bördefördelning för hur EU skulle kunna fördela ett gemensamt mål. Det betonades dock att denna fördelning skulle omarbetas beroende på utfallet av förhandlingarna i Kyoto.

Arbetet i ad hoc-gruppen har också inneburit att medlemsländerna försökt precisera vilka gemensamma åtgärder man behöver genomföra för att uppfylla EU:s klimatmål. Följande åtgärdsområden för reduktion av växthusgaser har pekats ut:

- borttagande av hinder mot ökad användning av förnybara energikällor,
- åtgärder för energieffektivisering för hushållsapparater,
- införande av minimiskattesatser på bränslen,
- reduktion av koldioxidutsläppen från nya personbilar,
- införande av bränsleskatter och/eller effektivitetskrav på internationell sjö- och luftfart,
- successivt borttagande av subsidier på fossila bränslen och andra subventioner som hindrar en effektiv energianvändning,
- införande av ett ramverk för miljöskatter,
- introduktion av frivilliga åtaganden för tung industri,
- koordinering av normer för energieffektivitet och/eller ekonomiska incitament för utveckling av avancerade industriprocesser,
- åtgärder för minskade utsläpp av metan.

Det fortsatta arbetet med dessa områden innebär en ytterligare precisering och prioritering av åtgärder som behövs för att uppfylla EU:s kommande klimatmål. I detta arbete skall också vikt läggas vid kostnader och möjlighet till reduktioner.

Kyotokonferensen blev en framgång. Man lyckades åstadkomma ett protokoll som innebär bindande reduktioner av växthusgaserna koldioxid, metan, dikväveoxid, freoner och svavelhexafluorid. Sammanlagt innebär överenskommelsen en minskning av dessa gaser med 5,2 % från annex-1-länderna (OECD+CIT) från 1990 års nivå. Reduktionerna skall uppnås under perioden 2008–2012. EU har åtagit sig att gemensamt minska utsläppen för de ifrågavarande gaserna med 8 %.

EU hade, som nämnts ovan, förut föreslagit en minskning med 15 % för koldioxid, metan och dikväveoxid till år 2010. EU:s reduktionsåtagande enligt protokollet på 8 % motsvarar ungefär en reduktion på 11 % för de tre gaser som ingick i EU:s utgångsbud.

EU har tidigare deklarerat sin avsikt att uppfylla åtaganden gentemot det kommande protokollet gemensamt i en s.k. utsläppsbubbla. I förhandlingarna fick EU gehör för denna möjlighet och i protokollet finns en artikel som reglerar sådana samarbetsformer. EU har också under förhandlingarna förklarat sin avsikt att uppfylla sina åtaganden på detta sätt. Tidigare har som ovan nämnts en indikativ bördefördelning diskuterats inom EU. Nu väntas EU fastställa en slutlig bördefördelning som kommer att notifieras till konventionssekretariatet. Arbetet med att utarbeta denna bördefördelning kommer att inledas under våren 1998.

22.1.3 Kemikalier och bekämpningsmedel

Svenska övergångsregler

Sverige fick, i likhet med Finland och Österrike, i samband med inträdet i EU rätten att till utgången av 1998 tillämpa sina strängare regler på vissa specificerade delar av kemikalieområdet. Liksom under år 1996 har kommissionen haft två möten med de tre nya medlemsländerna om läget beträffande de olika övergångslösningarna på kemikalieområdet. Unionen har förbundit sig att under övergångstiden se över de gemensamma reglerna. Detta arbete har pågått under året, och både Regeringskansliet och myndigheterna i Sverige arbetar aktivt för att EU:s regler skall anpassas till den svenska säkerhetsnivån. Redan har positiva resultat uppnåtts i fråga om klassificeringen av enskilda ämnen. Översynen är dock inte slutförd, och slutliga beslut i flera av frågorna kan inte väntas förrän under 1998. Kemikalieinspektionen har lagt ned stora resurser på att ta fram ett faktaunderlag som kan användas vid revideringen av de rättsakter från vilka Sverige har undantag. Av betydelse för de svenska undantagen är det förslag till ändring av direktivet om klassificering och märkning av farliga beredningar som nu behandlas i rådet och parlamentet. I övrigt kommer de flesta av undantagen att kunna behandlas av kommissionen genom beslut enligt kommittéförfaranden. Detta gäller t.ex. det så kallade begränsningsdirektivet (76/769/EEG) som behöver ändras med hänsyn till de strängare svenska reglerna för PCP, arsenik, kadmium och tennorganiska föreningar. För att få underlag till en revidering av bestämmelserna för dessa ämnen har kommissionen anlitat konsultföretag som gör en miljö- och hälsomässig bedömning av ämnena. Dessutom skall för- och nackdelar med ytterligare begränsningar belysas. De första utkasterna till rapporter har blivit tillgängliga under hösten.

Europaparlamentet yttrade sig första gången i juni 1997 om förslaget till ändring av direktivet om klassificering och märkning av farliga beredningar. Kommissionen har därefter lagt fram ett reviderat förslag som under hösten har diskuterats i rådet. Arbetet kommer att fortsätta under 1998 med målsättningen att beslut skall fattas före årets utgång.

Kommissionen har också under hösten börjat diskutera med medlemsländerna om en revidering av batteridirektivet, som har betydelse för Sveriges undantag när det gäller kvicksilverhalten i vissa batterier.

Under året har arbetet med ett nytt direktiv om biocider fortsatt. Förslaget avser bekämpningsmedel som används till annat än växtskydd, t.ex. träskyddsmedel. Då Europaparlamentet under året kom med förslag till ändringar har diskussioner om vilka av dessa som kan accepteras av både rådet och parlamentet skett vid förlikningsförfarande under hösten. Denna process är nu avslutad och en överenskommelse har nåtts.

Inom ramen för det existerande direktivet om växtskyddsmedel – som avser bekämpningsmedel inom jordbruket och trädgårdsodlingen – finns ett tioårsprogram för utvärdering av alla verksamma ämnen som i dag används i medlen. Sverige svarar för utvärderingen av fyra verksamma ämnen i en första omgång.

Utsläpp av flyktiga organiska ämnen

Förslag till ett direktiv om begränsning av utsläpp av flyktiga organiska ämnen från industriell verksamhet behandlas för närvarande i Europaparlamentet och rådet. I detta direktivförslag, liksom i biociddirektivet, har substitutionsprincipen fått tydligt genomslag i den gemensamma ståndpunkt som rådet enats om.

22.1.4 Kretsloppsanpassning

Kommissionen har under 1997 arbetat med ett förslag till ändring av direktivet om batterier och ackumulatörer som innehåller farliga ämnen. Bl.a. diskuteras en utvidgning av direktivets tillämpningsområde till att omfatta alla batterier, liksom införande av avvecklingsmål för kadmium och kvicksilver i batterier.

Andra områden där det under 1997 pågått arbete inom kommissionen är ett nytt direktiv om förbränning av icke-farligt avfall och en revidering av direktivet om farligt avfall för att inkludera även hushållens farliga avfall. EUROSTAT har under året arbetat med ett förslag till förordning om avfallsstatistik.

22.1.5 Biologisk mångfald, naturvård och genetiskt modifierade organismer

Den globala FN-konventionen om biologisk mångfald är en viktig utgångspunkt för arbetet inom unionen på detta område. Kommissionen har under året i samråd med medlemsstaterna arbetat med att utveckla en strategi för biologisk mångfald. Med utgångspunkt från tidigare erfarenheter av arbete med nationella strategier har Sverige agerat för att integrera bevarandet och det hållbara nyttjandet av den biologiska mångfalden framför allt inom de areella näringarna. Sverige har då betonat principen om sektorsintegrerat miljöansvar.

Sverige har fått gott gehör för sin linje. Det förslag till strategi som finns har sektorsansvaret för den biologiska mångfalden som en bärande princip. Strategin inriktas i första hand på sektorer med en stor grad av

gemensamhetspolitik, som t.ex. jordbruk och fiske, men behandlar även andra sektorer som naturvård, bistånd, turism, skog etc. där den kommer att utgöra en grund för utvecklandet av sektorsvisa aktionsplaner inom relevanta sektorer. Strategin beräknas bli antagen under första delen av 1998. Kommissionen har även arbetat fram en rapport till partsmötet inom ramen för konventionen om biologisk mångfald. I denna redovisas EU:s hittillsvarande arbete med och erfarenheter av att genomföra konventionen.

EU:s viktigaste instrument för den gemensamma naturvårdspolitiken är direktiven om bevarande av vilda fåglar (79/409/EEG) och om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (92/43/EEG), det s.k. art- och habitatdirektivet. Enligt direktiven skall medlemsstaterna skapa ett nätverk av särskilda bevarandeområden benämnt Natura 2000. Områdena skall väljas ut med hänsyn till de naturtyper, livsmiljöer och arter som räknas upp i direktiven. Regeringen har hittills rapporterat sammanlagt 225 särskilda skyddsområden enligt fågeldirektivet, och 1 038 områden enligt art- och habitatdirektivet. Den sammanlagda arealen uppgår till mer än 40 000 kvadratkilometer. Sverige har därmed föreslagit störst areal till Natura 2000 av alla EU-länder och efter Italien flest områden. Det förslag som gemensamt lades fram 1996 av Sverige och Finland för att komplettera de ovanstående direktiven med nordiska arter och naturtyper för att få dem bättre anpassade till nordiska förhållanden antogs under året.

Det förekommer en omfattande handel med vilda djur och växter av vilka en del hotas till sin existens. Handeln med dessa regleras i konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter (CITES). Gemenskapens kontroll av CITES-reglerade varor vid unionens gräns mot tredje land har utsatts för både internationell och intern kritik för bristande effektivitet. I början av 1990-talet påbörjades arbetet med att utarbeta en ny förordning om handel med hotade arter. Den nya förordningen (EG) nr 228/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln trädde i kraft den 1 juni 1997. Det nya regelverket är ett betydelsefullt framsteg för att kontrollera handeln med hotade arter. Sverige har under året genomfört ändringar i lagen (1994:1818) om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter enligt direktivet.

Inom EU regleras genteknikfrågorna i två direktiv, som behandlar innesluten användning av genetiskt modifierade organismer (direktiv 90/219/EEG) och avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön (direktiv 90/220/EEG). De senare reglerna har debatterats ingående inom EU under de senaste åren. Rutinerna har uppfattats som tidsödande och byråkratiska. Bristen på gemensamma normer för riskbedömning har lett till att olika medlemsländer kommit till skilda slutsatser med samma underlag som utgångspunkt. Det har funnits ett stort behov av att se över de gemensamma reglerna på området.

En sådan översyn har påbörjats av kommissionen. Beslut om ett förslag till ändringar av direktiv 90/219/EEG har fattats i december 1997. Arbetet med översynen av det mer kontroversiella direktiv 90/220/EEG pågår i kommissionen, och ett färdigt förslag förväntas under första hälften av 1998. Syftet med revideringen är att effektivisera de administrativa ruti-

nera med bibehållen hög säkerhet för miljö och mänsklig hälsa. Från svensk sida har förts fram att det är särskilt viktigt att de långsiktiga miljöeffekterna av olika tillämpningar bedöms i större utsträckning än i dag. Vidare är det angeläget att utveckla gemensam syn på värdering av positiva och negativa miljökonsekvenser samt att utveckla en gemensam politik när det gäller vissa tillämpningar av antibiotikaresistens, markörer, herbicidtolerans och insektsresistens.

Inom ramen för konventionen om biologisk mångfald förhandlas ett protokoll om biosäkerhet. Protokollet syftar till att minimera riskerna för bevarandet och det uthålliga nyttjandet av den biologiska mångfalden vid gränsöverskridande transporter av levande organismer som framställts genom modern bioteknik. Som part till konventionen spelar EU en viktig roll i förhandlingsarbetet. Viktiga frågor i sammanhanget är att protokollet harmoniserar ansökningsförfaranden för att underlätta för sökande och för att länder utan utvecklad nationell lagstiftning skall kunna tillämpa protokollets regelsystem. Det är viktigt att EU:s syn på och arbetet med att utveckla protokollet samordnas med den pågående revideringen av EU:s egen lagstiftning om genetiskt modifierade organismer.

22.1.6 Bilavgas- och bränslefrågor

Ministerrådet har under året behandlat två nya förslag från kommissionen om skärpta avgaskrav för nya fordon. Förslagen har tagits fram genom det s.k. Auto/Oilprogrammet och avser personbilar och lätta lastbilar och bussar.

För båda förslagen drev Sverige aktivt, och fick gehör för, två viktiga principer:

- Ett gemensamt system för hållbarhetskrav i kombination med tillverkaransvar skall införas inom EU. Hållbarhetskrav kommer att gälla för samtliga fordon som godkänts enligt direktivet.
- Särskilda kallkörningskrav skall införas för nya bensindrivna fordon. Dessa krav införs med början år 2002.

Förslagen innebär i övrigt att avgaskraven för samtliga berörda fordon skärps med början år 2000. En indikativ kravnivå för år 2005 införs för att kunna gynnas med ekonomiska styrmedel. Vidare kommer krav om datoriserade felindikeringssystem för avgasreningsutrustningen att införas.

Rådet har även inom Auto/Oil-programmet under året behandlat kommissionens förslag till kvalitetskrav på fordonsbränslen, bensin och diesel, som skall gälla från år 2000. Sverige har aktivt verkat för skärpningar i direktivet och särskilt av gränsvärdena på svavel i både bensin och diesel. Vidare har Sverige verkat för att gränsvärden för ett andra steg år 2005 skall införas i direktivet. Rådet kom preliminärt överens om att sänka gränsvärdet något för svavel i bensin samt att införa gränsvärden för svavelhalten i bensin och diesel år 2005, vilket var en framgång för Sverige.

22.2.1 Övergripande strategi för hållbar utveckling inom EU

I slutsatserna från Europeiska rådets möte i december 1997 i Luxemburg betonar rådet sin övertygelse – som uttrycks i den framtida artikel 6 i fördraget – att miljöskyddskraven bör integreras i gemenskapens politik och åtgärder, särskilt i syfte att främja en hållbar utveckling. Mot denna bakgrund uppmanar Europeiska rådet kommissionen att före mötet i juni 1998 förelägga det en strategi för att uppnå detta mål.

Rekommendationen har tillkommit på svenskt initiativ. Syftet har varit att föra upp frågan om hållbar utveckling och behovet av integrering av miljöhänsyn i alla politikområden på högsta politiska nivå. Förutsättningarna för att driva på en sådan utveckling inom hela EU bör därmed förbättras. Ett strategiskt dokument från kommissionen kan också tjäna som förberedelse av det övergripande handlingsprogram på miljöområdet som kommer att följa efter det femte miljöhandlingsprogrammet (se avsnitt 22.2.2). En utgångspunkt för det svenska förslaget har varit de förändringar i fördraget som införs i och med att Amsterdamfördraget genomförs (se avsnitt 22.2.6). Initiativet aviserades i den rapport som Statsrådsdelegationen för ekologiskt hållbar utveckling lämnade våren 1997, i vilken det sades att Sverige skall verka för att Europeiska rådet skall beställa en övergripande vitbok för hållbar utveckling.

22.2.2 Översynen av det femte miljöhandlingsprogrammet

Miljöministrarna kom i december 1996 överens om en gemensam ståndpunkt i fråga om översynen av det femte miljöhandlingsprogrammet. Översynens förslag till aktionsplan har under 1997 behandlats av Europaparlamentet enligt medbeslutandeförfarandet. I juli antog parlamentet ett trettiotal förslag till ändringar av vilka kommissionen accepterade hälften. Rådets behandling pågår och ett förlikningsförfarande förbereds. Beslut bör dock kunna antas slutligt under 1998.

22.2.3 LIFE

Målet för EU:s miljöfond LIFE är att bidra till utvecklingen och genomförandet av EU:s miljöpolitik. Fonden stöder dels naturvårdsåtgärder (LIFE Natur), dels pilot- och utvecklingsprojekt av innovativ karaktär (LIFE Miljö). Under åren 1996–1999 löper LIFE II. Det s.k. referensbeloppet för denna period uppgår till 450 miljoner ecu. Den årliga budgeten uppgår till ca 800 miljoner kronor. Av medlen går 46 % till naturvårdsåtgärder; det är här fråga om att genomföra habitat- och fågeldirektiven samt att bilda det ekologiska nätverket Natura 2000. Till andra åtgärder för att genomföra EU:s miljöpolitik, såsom utvecklingsprojekt, går likaledes 46 %. Resterande medel används dels för stöd till länder som angränsar till Medelhavet och Östersjön men som inte är associerade till EU (5 %), dels till utvärdering av och information om LIFE-projekt

(3 %). Under år 1997 har detaljerad information om beviljade projekt lagts ut på kommissionens hemsida på Internet. En större utvärdering av LIFE II har nyligen beslutats, och dess resultat kommer att ligga till grund för rådets ställningstagande till en eventuell fortsättning av LIFE efter år 1999.

I Sverige svarar Naturvårdsverket, i samråd med Närings- och teknikutvecklingsverket, för administrationen av LIFE. Efter Sveriges inträde i EU har omkring 155 miljoner kronor kommit svenska miljöprojekt till del. Under år 1997 satsades drygt 50 miljoner kronor ur fonden på sådana svenska projekt. Stöd har därvid lämnats främst till projekt om vattensnål teknik, mikrovågstorkning av färg, omvandling av avfall med plasmateknologi, återvinning av plast samt miljöhänsyn i fysisk planering. Även projekt för skydd av naturskogar, myrar och läderbaggen har fått bidrag. Ett nytt inslag är svenskt partnerskap i andra länders projekt; detta har medfört såväl värdefull erfarenhet som ett tillskott av medel för svenskt vidkommande.

22.2.4 Kärnsäkerhet och strålskydd

Direktiv 97/437/Euratom om skydd för personers hälsa mot faror vid joniserande strålning i samband med medicinsk bestrålning, det s.k. patientdirektivet, antogs den 30 juni. Genom direktivet upphävs direktiv 84/466/Euratom. De nya reglerna innebär en anpassning till de nya grundläggande säkerhetsnormer som tidigare antagits inom Euratom.

Arbetet för att stärka det internationella atomenergiorganets (IAEA) safeguard-system (kärnämneskontroll) – det s.k. 93+2-programmet – fortsatte under året. Förhandlingarna i Wien om ett s.k. modellprotokoll slutfördes. EU-länderna utarbetade därefter gemensamt mandat för kommissionen att förhandla med IAEA om tilläggsprotokoll till safeguardsavtalen med organisationen på grundval av modellprotokollet. Förhandlingsmandaten antogs av rådet den 1 december. EU:s förhandlingar med IAEA påbörjades därefter i Luxemburg den 2 december. IAEA:s 93+2-program utgör ett viktigt element i stärkandet av den internationella icke-spridningsregimen på kärnvapenområdet.

Under senvåren slutfördes förhandlingarna om Euratoms medlemskap i KEDO (The Korean Peninsula Energy Development Organization). Efter beslut av ministerrådet i juli anslöt sig Euratom till KEDO den 19 september. Syftet med medlemskapet är att från EU:s sida bidra till att säkra den fredliga användningen av kärnenergi på koreanska halvön, visa starkt stöd för IAEA:s ansträngningar att säkerställa Nordkoreas efterlevnad av sitt safeguard-avtal och att bidra till kärnsäkerhet i Nordkorea. Unionen önskar vidare genom medlemskapet i KEDO stärka samarbetet med USA inom ramen för den nya transatlantiska agendan och med Japan och Sydkorea inom ramen för EU:s strategi för samarbete med Asien.

22.2.5 Uppföljningen av UNCED

Inom EU pågick ett intensivt koordinerings- och förhandlingsarbete inför både Kommissionens för hållbar utveckling (CSD) femte möte i april

1997 och generalförsamlingens nittonde extra möte (UNGASS) i juni. CSD ägnade sitt femte möte åt förberedelser och förhandlingar inför generalförsamlingens extra möte. Syftet med UNGASS var att göra en utvärdering och bedömning av arbetet med Agenda 21 samt att enas om ett program för att driva på genomförandet av den.

Fem möten hölls i Bryssel under våren för att förbereda EU-positioner inför CSD och UNGASS. Samråd skedde även i anslutning till CSD:s intersessionella möte i månadsskiftet februari/mars, själva CSD-mötet samt UNGASS. Sverige deltog aktivt i förberedelserna och bidrog bl.a. till att utveckla EU:s ståndpunkter om vatten, hållbara produktions- och konsumtionsmönster, jämställdhet och CSD:s framtida arbetsprogram.

EU blev genom goda interna förberedelser en dominerande aktör vid UNGASS och bidrog därigenom till att vatten och energi finns med i CSD:s femåriga arbetsprogram. EU:s positioner avspeglas också i att bekämpande av fattigdom samt hållbara produktions- och konsumtionsmönster är genomgående teman för de kommande fem åren. Ytterligare EU-initiativ som gav genomslag var att eko-effektivitet, dvs. förbättrad material- och energieffektivitet, skall eftersträvas. Svenska prioriteringar avspeglas väl i besluten. Bakom detta låg främst ett krävande och långsiktigt arbete i EU, underlättat av ett utmärkt nederländskt ordförandeskap.

CSD:s sjätte möte äger rum under april-maj 1998, och ett intensivt förberedelsearbete pågår inom EU. Hittills har fyra möten ägt rum under hösten, och förhandlingar pågår om EU-ståndpunkter för t.ex. färskvatten.

22.2.6 Miljöfrågorna i regeringskonferensen

Amsterdamfördraget innebär en viktig utveckling av de grundläggande principerna för EU-politiken för en hållbar utveckling och skyddet av miljön. De ändringar i fördragen som beslutades ligger helt i linje med de förslag som presenterades av Sverige under regeringskonferensen.

I kort sammanfattning innebär ändringarna att hållbar utveckling slås fast som ett övergripande mål för hela EU i både Unionsfördraget och EG-fördraget. Kravet på att integrera miljöaspekter i den politik som bedrivs på andra politikområden lyfts fram från artikel 130r.2 i EG-fördraget till fördragets inledning. Genom ändringarna i den s.k. miljögarantin (artikel 100a.4) klarläggs bl.a. rätten att under vissa förutsättningar införa nationella regler på områden där det redan finns harmoniserade regler. Viktiga nyheter är att miljögarantin kan tillämpas på rättsakter som beslutas av kommissionen efter delegation från rådet och parlamentet och att kommissionen får en tidsfrist för beslut när regeln åberopas av en medlemsstat. Genom en ändring i artikel 100a.3 klargörs att det inte bara är kommissionen utan också rådet och Europaparlamentet som skall sträva mot en hög miljöskyddsnivå när regler beslutas för den inre marknaden.

Av stor betydelse är slutligen att medbeslutandeförfarandet med Europaparlamentet (artikel 189b) blir tillämpligt för i princip alla beslut på miljöområdet.

Rådet beslutade i december 1996 om det nya Seveso-direktivet (96/82/EG) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår. Det fortsatta arbetet med att införa och tillämpa direktivet har behandlats av kommissionens Seveso-kommitté vid två möten under 1997. Härutöver har Seveso-kommitténs undergrupper arbetat med vissa tillämpningsfrågor m.m.

Regeringen har tillsatt Utredningen om kemikalieolyckor m.m. (Fö 1996:09) som skall lämna förslag bl.a. om genomförandet av det nya Seveso-direktivet i Sverige och om hur myndighetsansvaret inom området skall regleras.

Rådet beslutade den 19 december 1997 (98/22/EG) om att inrätta ett program för gemenskapsåtgärder till förmån för räddningstjänsten. Programmet, som är tvåårigt (1998–1999), inrättades för att bidra till skyddet av personer, miljö och egendom vid naturkatastrofer eller tekniska katastrofer, utan att detta påverkar fördelningen av befogenheterna på nationell nivå.

Programmet syftar till att stödja och komplettera medlemsstaternas ansträngningar inom ramen för deras räddningstjänståtgärder på nationell, regional och lokal nivå, liksom till att stimulera medlemsstaternas samarbete på detta område.

23 Konsumentpolitik

EU-samarbetet på konsumentområdet skall enligt EG-fördraget bidra till att en hög konsumentskyddsnivå uppnås genom tillnärmning av medlemsstaternas bestämmelser som syftar till att upprätthålla den inre marknaden och få den att fungera. EU kan också göra särskilda insatser som understöder och kompletterar medlemsstaternas politik på området.

23.1 Regeringskonferensen

I konsumentskyddsartikeln 129a i EG-fördraget framstår åtgärder inom ramen för förverkligandet av den inre marknaden (enligt artikel 100a) som gemenskapens huvudsakliga medel att bidra till en hög nivå på konsumentskyddet. Vid sidan av detta kan gemenskapen göra vissa ”särskilda insatser” med stöd av konsumentskyddsartikeln. Konsumentområdet kan därför uppfattas som ett underordnat politikområde.

Genom Amsterdamfördraget tydliggörs emellertid att konsumentpolitiken även är ett självständigt politikområde. Målformuleringen i första punkten i artikel 129a har uttryckts klarare och även kompletterats med en skrivning som innebär att gemenskapen skall bidra till att främja konsumenternas rätt till utbildning och att organisera sig.

Även gemenskapens befogenheter på konsumentområdet har kommit till uttryck tydligare. Gemenskapen skall vidta åtgärder med huvudsyftet att uppnå målen att främja konsumenternas intressen och säkerställa en hög konsumentskyddsnivå. Rådet skall besluta om åtgärder som, i likhet

med vad som gäller för särskilda insatser i dag, kan vara inriktade på att stödja eller komplettera medlemsstaternas politik. Åtgärderna kan emellertid också avse att övervaka deras politik.

En annan viktig förändring är att konsumentskyddskraven skall beaktas när gemenskapens övriga politik och verksamhet utformas och genomförs.

Även andra förändringar av betydelse för konsumentintresset har genomförts. Artikel 100a.3 har förstärkts på så sätt att det inte bara är kommissionen utan också rådet och Europaparlamentet som skall sträva efter en hög miljö- och konsumentskyddsnivå när regler beslutas för den inre marknaden. Förändringen i artikel 129 innebär att parlamentet får medbeslutanderätt för sådana åtgärder inom veterinär- och växtskyddsområdena som direkt syftar till att skydda folkhälsan.

23.2 Konsumentpolitiken i framtiden m.m.

Det nederländska ordförandeskapet presenterade i februari 1997 ett meddelande om den framtida konsumentpolitiken. En huvudprincip i dokumentet är att konsumenter på olika sätt skall stödjas så att de kan spela en mer betydelsefull roll på marknaden. Stödet bör främst ske genom starka konsumentorganisationer. Med välutbildade och välinformerade konsumenter kan marknaden lösa huvuddelen av de problem som konsumenterna kan tänkas möta. Ingrepp från statsmakterna bör endast göras då det verkligen är nödvändigt.

Med utgångspunkt i dokumentet hölls en diskussionen på konsumentministermötet den 10 april. Diskussionen koncentrerades kring frågor om hur konsumenternas ställning på marknaden kan förstärkas, när det är befogat att statsmakterna ingriper med lagstiftning, samt på vilka områden översyn och förenkling kan göras av befintlig konsumentskyddande lagstiftning.

Alla medlemsstater välkomnade ordförandeskapets initiativ på detta område. Många medlemsstater framhöll marknadsens viktiga roll men betonade att även lagstiftning i många fall är nödvändig. Vikten av fri konkurrens och öppna marknader för konsumenterna underströks. Konsumenternas förtroende för den gemensamma marknaden måste stärkas. Såväl konsumentorganisationer som konsumentmyndigheter har en viktig roll att spela på marknaden. Flera medlemsstater framhöll behovet av förstärkningar i fördraget. En dialog mellan konsumentrepresentanter och företag ansågs vara ett bra komplement till lagstiftning. Viktiga frågor som nämdes var hälsa och säkerhet, finansiella tjänster, utbildning och information, den nya informationstekniken etc. Alla frågor som är av gränsöverskridande karaktär bör beaktas i detta arbete.

Sverige framhöll att subsidiaritetsprincipen även framdeles är en viktig princip. Möjligheten att upprätthålla strängare nationella regler måste finnas. I anslutning till detta menade Sverige att en oroväckande tendens i EU-arbetet är att den s.k. sändarlandsprincipen i flera fall riskerar att bli vägledande. Sverige framhöll även behovet av att tydliga, realistiska och uppföljbara verksamhetsmål läggs fast för EU:s konsumentpolitiska arbete. Vidare konstaterade Sverige att konkurrens är bra men att det i

många fall även krävs att statsmakterna ingriper med konsumentskyddande lagstiftning för att stärka konsumenternas roll gentemot producenterna.

Kommissionen sammanfattade diskussionen med att framhålla att ansträngningar måste göras för att skapa en fungerande marknad som gynnar konsumenterna. Det är nödvändigt att marknaden fungerar, men detta är inte tillräckligt för att konsumenterna skall kunna balansera företagens makt. Inom vissa sektorer krävs åtgärder som marknaden inte själv kan lösa. Bristen på balans mellan konsumenter och företag beror bl.a. på att konsumentorganisationerna är svaga i flertalet medlemsstater och att konsumenterna inte har relevant utbildning och inte får tillräcklig information. Målet för konsumentpolitiken bör vara att skapa en sådan balans. Åtgärder i form av lagstiftning behövs bl.a. på områden som finansiella tjänster, livsmedel och IT. Kommissionens fortsatta arbete kommer därför att inriktas på en utvärdering av vad som hittills gjorts, att lyfta fram vissa områden där behov av lagstiftning finns, att skapa en konstruktiv dialog mellan producenter och konsumenter samt att stärka konsumentorganisationernas roll.

23.3 Livsmedelssäkerhet

Det luxemburgska ordförandeskapet initierade en diskussion om livsmedelssäkerhet i fyra olika ministerråd under hösten 1997. Diskussionen i konsumentministerrådet baserades dels på kommissionens meddelande om konsumenters hälsa och livsmedelssäkerhet, dels på grönboken om allmänna principer för gemenskapens livsmedelslagstiftning. Dessutom berördes den föreslagna utvidgningen av direktiv 85/374/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister och om produktansvar, det s.k. produktansvarsdirektivet.

Kommissionens meddelande om livsmedelssäkerhet och konsumenthälsa (dok. 8386/97) innehåller en presentation av kommissionens nya strategi på livsmedelssäkerhetsområdet och den överflyttning av ansvaret för vissa livsmedelsfrågor som under året har genomförts inom kommissionen. Frågor som rör livsmedelssäkerhet och ansvaret för konsumenternas hälsoskydd har förts över till EU:s konsumentdirektorat (GD XXIV) från jordbruksdirektoratet (GD VI) och direktoraten för industri (GD III) och inre marknaden (GD XV). Lagstiftningen inom detta område kommer dock även i fortsättningen att behandlas av andra direktorat. Det är således bara kontrollfunktionerna och ansvaret för den vetenskapliga rådgivningen som förts över till konsumentdirektoratet.

Målet med denna nya politiska inriktning är att förstärka skyddet för människors hälsa. Syftet med den nya strategin presenterades av kommissionens ordförande Jacques Santer inför Europaparlamentet den 18 februari 1997, varvid han betonade att

- ansvaret för lagstiftning skall hållas avskilt från ansvaret för vetenskapligt samråd,

- ansvaret för lagstiftning skall hållas avskilt från ansvaret för inspektioner, Skr. 1997/98:60
- det skall finnas större insyn och mera vitt tillgänglig information under beslutsprocessen när det gäller inspektioner.

Meddelandet behandlar i detalj kommissionens strategi, särskilt med avseende på vetenskapliga utlåtanden, riskanalys samt kontroll och tillsyn. Dessa tre komponenter bör alltid ligga till grund för verksamheten på livsmedelssäkerhetsområdet, både när det gäller att utarbeta ny lagstiftning och att verkställa och handha befintlig lagstiftning.

Sverige stöder kommissionens ambitioner i den nya strategin för livsmedelssäkerhet. Kommissionens omorganisation är en tydlig och bra markering av konsumentintressenas vikt i organisationen och är, enligt svensk mening, ett steg i rätt riktning mot att stärka skyddet för konsumenternas hälsa och säkerhet.

Framtiden för gemenskapssystemet för information om olyckor i hemmet och på fritiden

Under konsumentministerrådsmötet den 3 november diskuterades framtiden för EU:s skaderegistreringssystem för hem- och fritidsolyckor (EHLASS). Sverige deltar i systemet sedan 1995. Skaderegistreringen används för att kartlägga hem- och fritidsolyckor, ge underlag för djupstudier av särskilda olyckstyper, fastställa sambandet mellan produkter eller tjänster och olyckor, prioritera insatser och följa upp vidtagna åtgärder. När skaderegistreringen väl är utbyggd inom EU kommer den systematiskt att kunna användas för att bl.a. förbättra riskvärderingen inom Europastandardiseringen, ge ett bättre underlag för den europeiska marknadskontrollen och öka möjligheterna till samordning av det skadepreventiva arbetet mellan medlemsländerna.

EHLASS har varit ett försöksprojekt inom EU sedan mer än tio år. Man har successivt förlängt projektet i treårsperioder. Systemet är produktinriktat och omfattar hittills 65 sjukhus inom EU som regelbundet rapporterar om skador som sker i hemmet och på fritiden.

Kommissionen har nyligen publicerat en konsultrapport där man gör en utvärdering av systemet. Slutsatserna i rapporten är att man ger ett starkt stöd för EHLASS-systemet och för att förbättringar av systemet bör genomföras. Ett antal åtgärder föreslås som skall leda till sådana förbättringar att systemets potential kan utnyttjas inom ramen för nuvarande kostnader.

Sverige anser att ett väl utbyggt och fungerande skaderapporterings-system utgör en mycket viktig grund för allt produktsäkerhetsarbete. Att ha säkra produkter på marknaden är en viktig konsumentfråga. Sverige stöder därför att åtgärder vidtas för att förbättra systemet.

Meddelande från kommissionen om konsumentutbildning

Kommissionsledamoten Bonino presenterade under året ett meddelande om konsumentutbildning. Dokumentet utgör dels en beskrivning av kon-

summentutbildningen i de olika medlemsstaterna, dels en översikt av existerande EU-program på området och dels en beskrivning av åtgärder på området som nyligen vidtagits av kommissionen.

Skr. 1997/98:60

23.4 Marknadsföring m.m.

De s.k. barnreklammålen i EG-domstolen

Den 9 juli fällde EG-domstolen sitt avgörande i målen C-34/95, C-35/95 och C-36/95 från Marknadsdomstolen. Målen gällde frågorna huruvida artikel 30 eller artikel 59 i EG-fördraget eller rådets direktiv 89/552/EEG (TV-direktivet) hindrar en medlemsstat att ingripa mot TV-reklam som en annonsör låter sända från en annan medlemsstat, bl.a. reklam riktad till barn under 12 år.

Domstolen uttalade i sin dom att varken TV-direktivet, artikel 30 eller artikel 59 i EG-fördraget hindrar att en medlemsstat, med stöd av generella föreskrifter om skydd för konsumenter mot vilseledande reklam, ingriper mot en annonsör till följd av TV-reklam som sänts från en annan medlemsstat. På sändningar som härrör från andra medlemsstater utgör däremot TV-direktivet hinder för att tillämpa en nationell lagstiftning om radiosändning, i vilken föreskrivs att reklam som sänds under annonstid i televisionen inte får syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under 12 år.

Prisinformation

Syftet med direktivförslaget om prisinformation är att föreskriva att försäljningspris och jämförpris skall anges på alla varor som erbjuds konsumenterna, för att därigenom underlätta prisjämförelser. Arbetet med direktivet har pågått sedan 1995. Förlikningsförhandlingarna avslutades i december i och med att såväl Europaparlamentet som rådet godkände förlikningskommitténs förslag. Direktivet kommer att antas slutligt i början av 1998.

Direktivet som helhet möjliggör för Sverige att behålla sitt system samtidigt som det bidrar till en nivåhöjning av kravet på prisinformation i många andra EU-länder.

Jämförande reklam

Direktivet om jämförande reklam innebär att jämförelser med konkurrenter eller varor i reklamen som huvudregel skall vara tillåtna under förutsättning att den uppfyller vissa krav som avser att skydda konsumenterna och näringsidkarna. Till skillnad från många andra direktiv på konsumentområdet är detta av s.k. maximikaraktär, vilket innebär att nationella regler inte får vara strängare. Direktivet antogs slutligt den 6 oktober 1997 (97/55/EG).

Aktörer på den svenska marknaden har, till skillnad mot i flera andra medlemsstater, relativt långtgående möjligheter att använda jämförande reklam i marknadsföringen. Sveriges mål har därför varit att denna möj-

lighet skall kunna bibehållas i så stor utsträckning som möjligt. Förslaget var inledningsvis så utformat att det fanns en risk för att de svenska reglerna om otillbörlig marknadsföring inte skulle kunna tillämpas på reklam som innehåller en jämförelse. Efter svenska insatser har förslaget utformats så att medlemsstaterna fortfarande kan ingripa mot reklam som är otillbörlig från andra utgångspunkter än själva jämförelsen. Direktivet torde i sin slutliga utformning inte få några större effekter på de svenska reglerna. Eftersom det har maximikaraktär medan direktivet om vilseledande reklam (på vars principer marknadsföringslagen vilar) har minimikaraktär måste ett delvis nytt svenskt regelsystems utformning närmare övervägas.

23.5 Tvistlösning m.m. i konsumentförhållanden

Direktiv om ansökan om förbud för att skydda konsumenternas intressen

Direktivets ändamål är att samordna medlemsstaternas lagar om vissa rättsliga åtgärder mot förfaranden som strider mot bestämmelser i de direktiv som anges i en förteckning i bilaga till direktivförslaget. Syftet är att det skall bli lättare att stoppa gränsöverskridande överträdelser som har sitt ursprung i en medlemsstat, men får verkan i en annan.

Detta vill man uppnå genom principen om ömsesidigt erkännande av organ som är behöriga att inge ansökan på det nationella planet. Ett sådant nationellt behörigt organ får rätt att företräda det kollektiva konsumentintresset, när konsumenters rätt överträtts av en näringsidkare i ett annat medlemsland, genom att väcka talan vid domstol eller behörig myndighet i det landet.

Sverige framhöll vid rådsmötet den 10 april att direktivet inte löser problemen vid gränsöverskridande köp på det sätt som är bäst för konsumenterna, men att det ändå är ett steg i rätt riktning. Det villkor som Sverige ställde för att rösta ja var att en gemensam deklaration antogs av rådet och kommissionen om att man bör arbeta vidare med denna fråga för att finna mer konsumentvänliga lösningar. Med stöd av fem andra medlemsstater lämnade Sverige en särskild deklaration om att direktivets tillämpning inte skall leda till en sänkning av konsumentskyddsnivån i medlemsstaterna. Ministerrådet antog en gemensam ståndpunkt i frågan i oktober 1997.

Ett annat sätt att lösa problem som kan uppstå vid gränsöverskridande handel när det gäller överträdelser av konsumenternas rätt är att reglera frågan om i vilket land en ansökan om förbuds föreläggande skall behandlas. Sverige tar upp den frågan i arbetet med att revidera den konvention om domstolars internationella behörighet och verkställighet av domar som gäller mellan medlemsstaterna (se avsnitt 34.1).

Handlingsplan för tvistlösning

Vid konsumentministerrådets möte den 25 november 1996 antogs rådets slutsatser om handlingsplanen för tvistlösning. Syftet med denna är att ge konsumenten möjlighet att få sin rätt prövad vid gränsöverskridande

tvister och underlätta tvistlösning i och utanför domstol. Försöksprojekt med frivilligt deltagande medlemsstater kommer att genomföras i området med omfattande gränsöverskridande handel.

Sverige är positivt till att tvistlösning över gränserna underlättas och att försöksprojekt genomförs i syfte att finna lämpliga former för snabbare och enklare tvistlösning. Vid konsumentministrarnas möte den 3 november 1997 informerade kommissionsledamoten Bonino om att kommissionen inom en nära framtid avser att lägga fram ett förslag till rekommendation samt ett ändrat formulär som är avsett att användas i de gränsöverskridande utomrättsliga förfarandena.

23.6 Finansiella tjänster

Konsumentkrediter

Ett förslag till ändring i konsumentkreditdirektivet har också diskuterats under året. Syftet med de nu föreslagna ändringarna är att skapa enhetlig grund för beräkning av den effektiva räntan. Sverige anser att det är positivt att det läggs fast en sådan beräkningsgrund.

Beslut om gemensam ståndpunkt togs vid konsumentministerrådet den 10 april. Parlamentet hade inga ändringsförslag efter sin andra läsning av förslaget. Genom ett rådsbeslut den 18 december 1997 antogs direktivet. Detta innebär att Sverige kan fortsätta att beräkna den effektiva räntan på samma sätt som tidigare.

Meddelande om finansiella tjänster

Kommissionen presenterade i juli 1997 ett meddelande om hur konsumenternas förtroende kan stärkas på området finansiella tjänster. Meddelandet utgör en uppföljning av den grönbok om finansiella tjänster som kommissionen publicerade den 22 maj 1996. Av meddelandet framgår att utgångspunkten för kommissionens insatser är att icke-bindande åtgärder skall användas i så stor utsträckning som möjligt för att stärka konsumenternas förtroende för finansiella tjänster. Om detta visar sig resultatlöst kommer dock mer tvingande åtgärder att föreslås. På några områden sägs dock behovet av mer bindande åtgärder redan vara identifierat. Det rör sig bl.a. om förslag till direktiv på områdena distansavtal för finansiella tjänster, försäkringsförmedlare och elektroniska pengar. Vidare förutskickas en revidering av konsumentkreditdirektivet. På områden som problemet med överskuldssättning och konsumenternas tillgång till finansiella tjänster utlovar kommissionen djupare analyser innan några förslag till åtgärder läggs fram.

Distansavtal om finansiella tjänster

Direktiv 97/7/EG om konsumentskydd vid distansavtal är inte tillämpligt på finansiella tjänster (se avsnitt 23.7). Under 1997 har kommissionen därför arbetat med ett utkast till direktivförslag om distansavtal för sådana tjänster. Det huvudsakliga syftet med ett direktiv är att underlätta de

finansiella tjänsternas fria rörlighet och att stärka konsumentskyddet. Skr. 1997/98:60
Liksom det allmänna direktivet innehåller utkastet bestämmelser om bl.a. leverantörens informationsskyldighet och konsumentens ångerrätt. Bland annat beroende på de finansiella tjänsternas särskilda karaktär har dock bestämmelserna i vissa avseenden getts en något annorlunda utformning än i det allmänna direktivet.

Gränsöverskridande betalningar

I januari 1997 antogs ett direktiv om gränsöverskridande betalningar. Syftet med direktivet är att betalningar över gränserna skall bli snabbare och säkrare. Av direktivet följer en skyldighet för banker och andra institut som bedriver gränsöverskridande betalningsförmedling att informera kunderna om villkoren för sådan förmedling (se avsnitt 9.1.1).

23.7 Köprättsliga frågor

Distansavtal

Direktivet 97/7/EG om konsumentskydd vid distansavtal antogs i maj 1997 (EGT nr L 144). Det syftar till att underlätta varors och tjänsters fria rörlighet och stärka konsumentskyddet vid köp av varor och tjänster i de fall köpare och säljare inte träffar varandra i samband med att avtalet ingås (t.ex. vid postorderförsäljning, telefonförsäljning och försäljning via Internet). Direktivet innehåller bl.a. bestämmelser om säljarens informationsskyldighet och konsumentens ångerrätt. Direktivet skall vara genomfört senast den 4 juni år 2000.

Köp av varor

Ett direktivförslag som behandlats under året rör köp av varor (KOM (95) 520 slutlig). Direktivförslaget syftar till att säkerställa en lägsta konsumentskyddsnivå vad gäller fel i varor som konsumenterna köper. Bakgrunden är att de existerande skillnaderna i medlemsstaternas lagar är stora, vilket medför svårigheter inte minst för den gränsöverskridande handeln. Arbetet med direktivförslaget i rådets arbetsgrupp för konsumentskydd och information har varit intensivt under det luxemburgska ordförandeskapet. Sverige är allmänt sett positivt inställt till förslaget. I samarbete med de andra nordiska medlemsstaterna har Sverige påverkat arbetet så att direktivförslaget har utvecklats i positiv riktning såväl rättspolitiskt som systematiskt och tekniskt. Fortfarande återstår dock mycket arbete innan en gemensam ståndpunkt kan antas.

23.8 Miljömärkning

Arbetet med kriterieutveckling i det europeiska miljömärkningssystemet har gått fortsatt trögt. Kriterier för 12 produktgrupper har fastställts men endast inom 6 av dessa finns licenser tilldelade. Cirka 160 varor på den

europiska marknaden har märkts med EU-blomman. Som jämförelse kan nämnas att i det nordiska systemet har kriterier för 50 produktgrupper fastställts, och mer än 1 500 svanmärkta varor finns ute på den nordiska marknaden.

Åtta medlemsländer har nationella märkningsordningar och tre länder – Italien, Grekland och Irland – planerar att starta egna system. Storbritannien, Portugal och Luxemburg saknar egna märkningssystem.

Under år 1996 genomförde kommissionen en översyn av den förordning som reglerar EU:s miljömärkningssystem, och under 1997 har ett förslag till ändringar lagts fram. Förslaget syftar till att effektivisera arbetet med miljömärkning inom EU och till att åstadkomma ett trovärdigt system som får synligt genomslag på den europeiska marknaden. Enligt förslaget skall bl.a. ett graderat system införas. En produkt skall kunna märkas med en, två eller tre blommor beroende på vilken av tre fastställda kravnivåer produkten uppfyller.

Enligt förslaget skall en från kommissionen fristående organisation, European Eco-labelling Organization (EEO), inrättas för att handha kriterieutveckling m.fl. uppgifter inom den europeiska miljömärkningen. Organisationen skall arbeta på mandat av kommissionen.

I kommissionens förslag finns också regler om förhållandet mellan å ena sidan nationella miljömärkningsordningar, både offentliga och privata, och å andra sidan EU-systemet. Enligt förslaget skall nationella system dra tillbaka sina kriterier för en produktgrupp för vilken EU har fastställt kriterier senast fem år efter det att EEO har inrättats.

Förslaget behandlas för närvarande i parlamentet men har ännu inte tagits upp till behandling i rådet. Sverige, i likhet med flera andra medlemsländer, har ställt sig tveksamt till att nå framgång med ett graderat system. Ett sådant kan vara svårtolkat för konsumenterna. Det är också tveksamt om producenter är intresserade av att ansöka om märkningar som är sämre än bäst.

Sverige och flera andra länder med nationella märkningssystem är inte beredda att avstå från ordningar som har uppnått hög trovärdighet hos både konsumenter och producenter för ett system som hittills har mötts med så föga intresse. Risken finns att nationella kriterier med högre miljö- och kvalitetskrav måste dras tillbaka av formella skäl och ersättas av kriterier med lägre kravnivåer.

23.9 Fjärde direktivet om motorfordonsförsäkringar

Under året har kommissionen arbetat med ett förslag till fjärde direktiv om motorfordonsförsäkring. Det har till syfte att skydda dem som drabbas av trafikskador i en annan medlemsstat än hemlandet. Direktivförslaget har behandlats i en expertgrupp och i försäkringskommittén under kommissionen. I oktober överlämnades direktivförslaget till rådet (KOM (97) 510 slutlig), och det skall nu diskuteras i en arbetsgrupp.

Förslaget till direktiv innebär att

- det införs en rätt för den skadelidande att rikta krav direkt mot motpartens försäkringsbolag (direktanspråk),

- alla försäkringsbolag måste ha en skaderegleringsrepresentant i varje medlemsstat,
- informationsorgan inrättas i alla medlemsstater så att den skadelidande kan ta reda på vilken försäkringsgivare som försäkrat det aktuella fordonet och vem som är försäkringsgivarens representant i den aktuella medlemsstaten,
- varje stat inrättar skadeersättningsorgan som ansvarar för reglering av uppkomna skador om det inte finns någon skaderegleringsrepresentant i den skadelidandes hemland eller om försäkringsgivaren inte reagerar på framställda krav.

24 Immaterialrätt

För att den inre marknaden skall fungera effektivt måste medlemsstaternas immaterialrättsliga lagstiftning på en del områden tillnärmas genom åtgärder på gemenskapsnivå.

24.1 Mönsterskydd

Mönsterskydd är ett immaterialrättsligt skydd för varors utseende (design). Såväl rent funktionell formgivning som utsmyckningar och ornament kan skyddas. Skyddet innebär att formgivaren får en viss ensamrätt till det yrkesmässiga utnyttjandet av ett mönster. Inom EU varierar mönsterrätten från medlemsstat till medlemsstat både när det gäller förutsättningarna för att få mönsterskydd och skyddets omfattning och innebörd.

Efter flera års arbete med ett direktiv som harmoniserar mönsterrätten inom EU antog rådet den 17 juni 1997 en gemensam ståndpunkt (EGT nr C 237, 4.8.1997, s. 1). Den kontroversiella frågan om mönsterskydd för reservdelar till exempelvis bilar löstes i rådet genom att man uteslöt sådana produkter från harmoniseringen. Rådets gemensamma ståndpunkt innebär alltså att varje medlemsstat är fri att anta eller behålla olika särregler och undantag när det gäller mönsterskydd för reservdelar.

Europaparlamentet genomförde sin andra läsning i oktober 1997 och antog då elva ändringsförslag. Ett av dessa gäller att införa en s.k. reparationsklausul. Genom denna undantagsregel föreslås det bli tillåtet att tillverka kopior av reservdelar utan att mönsterhavaren (ofta ett bilföretag) lämnat sitt samtycke. Denna rätt skall förenas med en skyldighet att betala skälig ersättning.

24.2 Upphovsrätt

24.2.1 Ersättning vid vidareförsäljning

I de flesta medlemsstater, däribland Sverige, finns regler om rätt till ersättning för upphovsmän vid yrkesmässig vidareförsäljning av exemplar av deras konstverk (droit de suite). Arbete på ett direktiv i syfte att har-

monisera de nationella reglerna pågår i en rådsarbetsgrupp. Arbetet kommer att fortsätta under 1998. Skr. 1997/98:60

24.2.2 Upphovsrätt och informationssamhälle

Vid en diplomatkonferens i december 1996 antogs vissa konventioner om upphovsrätten och informationssamhället. Diskussioner har pågått i en rådsarbetsgrupp om konventionernas innehåll m.m. Ett förslag till direktiv som ytterligare preciserar vissa frågor förväntas från kommissionen och kommer därefter att behandlas i en rådsarbetsgrupp.

24.3 Patent

24.3.1 Rättsligt skydd för biotekniska uppfinningar

Ett tidigare försök att harmonisera patenträtten när det gäller biotekniska uppfinningar misslyckades 1995, då Europaparlamentet röstade nej till det gemensamma utkast som en förlikningskommitté enats om. Senare samma år presenterade kommissionen ett nytt förslag till direktiv om det rättsliga skyddet för biotekniska uppfinningar (KOM (97) 446 slutlig). Därigenom inleddes den beslutsprocedur som nu pågår.

Det föreslagna direktivet syftar till att harmonisera reglerna om förutsättningarna för att få patent på en bioteknisk uppfinning och rättsverkningarna av ett meddelat patent. Bl.a. anges principer för i vilka fall patent skall anses uteslutet på etiska grunder.

Europaparlamentet yttrade sig i juli 1997. Redan i augusti samma år lade kommissionen fram sitt ändrade förslag, varvid 65 av parlamentets 66 ändringsförslag beaktades på något sätt. Generellt kan sägas att Europaparlamentet förordade en starkare betoning av etiska aspekter och att kommissionen i stor utsträckning hörsammade detta. Europaparlamentet ansåg att man för att förverkliga konventionen om biologisk mångfald borde införa en regel om att en patentsökande som utvecklat sin uppfinning med hjälp av växt- eller djurmaterial måste visa att materialet åtkommit och exporterats i enlighet med lagarna på ursprungsorten. Kommissionen fann emellertid en sådan bestämmelse oförenlig med de internationella konventioner som gäller på immaterialrättsområdet och beaktade därför inte Europaparlamentets yttrande i den delen.

I rådsarbetsgruppen för immaterialrättsliga frågor har det pågått ett intensivt arbete under Luxemburgs ordförandeskap. Vissa tillägg och justeringar har utarbetats för att göra den etiska gränsdragningen ännu tydligare. Arbetet ledde fram till att rådet den 27 november 1997 kunde anta en politisk överenskommelse om en gemensam ståndpunkt som ligger väl i linje med Europaparlamentets ställningstagande. Endast en medlemsstat röstade emot. Två länder lade ner sina röster.

Enligt rådets förordning (EG) nr 40/94 av den 20 december 1993 om gemenskapsvarumärket är det möjligt att på grundval av en enda ansökan till en varumärkesbyrå i Alicante få ett varumärkesskydd som gäller i samtliga medlemsstater. Det finns liknande system på en mera världsomspännande nivå. Ett sådant system kallas för Madridprotokollet. Under 1997 har arbete pågått i en rådsarbetsgrupp i syfte att tillskapa regler som förenar gemenskapsvarumärket och Madridprotokollet.

24.5 Handelsrelaterade immaterialrättsfrågor

Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS)-rådet i WTO har under 1997 genomfört de två återstående granskningarna av hur i-länderna genomfört TRIPS-avtalet i sin nationella lagstiftning. För u-länderna träder avtalet i kraft först år 2000 med några undantag. Vid två tillfällen under året granskades berörda WTO-länders lagstiftning vad gäller patent, mönster, integrerade kretsar och opublicerad information respektive sanktionslagstiftningen. Sverige har därmed gått igenom översynen, och några utestående problem har inte konstaterats.

USA begärde i maj konsultationer med Sverige – samt ytterligare några EU-länder – inom ramen för WTO:s tvistlösningssystem för påstådda brott mot TRIPS-avtalets artikel 50, som handlar om interimistiska åtgärder. USA:s motivering var att man ansåg att artikel 50 i TRIPS-avtalet innehåller en skyldighet att på civilrättslig väg tillhandahålla rättsmedel för att möjliggöra bevissäkring i immaterialrättsmål utan motpartens hörande. Konsultationerna med Sverige genomfördes den 28 juni med Europeiska kommissionen och övriga intresserade EU-länder närvarande. Det område som konsultationerna gällde ligger inom den nationella kompetensen. Sverige kunde vid konsultationerna meddela att man av interna skäl håller på att se över sin lagstiftning vad gäller bevissäkring i civilrättsliga mål. USA uttryckte tillfredsställelse över denna information.

25 Utbildning

Gemenskapen skall bidra till utvecklingen av en utbildning av god kvalitet genom att främja samarbetet mellan medlemsländerna samt genomföra en yrkesutbildningspolitik som stöder och kompletterar medlemsländernas egna insatser. Det sker för närvarande i programmen Sokrates och Leonardo da Vinci, som genomförs under perioden 1995–1999. Gemenskapen och medlemsstaterna skall också främja samarbete på utbildningsområdet med länder utanför EU och med internationella organisationer.

Sokrates omfattar delprogrammen Erasmus för högre utbildning och Comenius för skolan samt övergripande åtgärder. I de senare ingår språkprogrammet Lingua, olika nätverk och program för informations- och erfarenhetsutbyte samt distans- och vuxenutbildning. Budgeten är för programperioden 850 miljoner ecu.

Efterfrågan på programmets tjänster har kraftigt överstigit tillgängliga resurser. Efter en översyn av utvecklingen i Sokrates konstaterade kommissionen i en rapport, som presenterades i mars 1997, att programmålen inte skulle kunna uppfyllas inom den angivna budgetramen, och lade samtidigt fram ett förslag om en höjning av programbudgeten med 50 miljoner ecu för perioden 1998–1999. Rådet godkände i september ett budgettillskott om 25 miljoner medan Europaparlamentet i sitt yttrande i oktober förordade en höjning med 100 miljoner ecu. Beslut fattas i början av år 1998.

Deltagandet i Sverige

Under läsåret 1996/97 fullgjorde ungefär 3 000 svenska studenter delar av sin utbildning vid något universitet i ett annat europeiskt land inom ramen för delprogrammet Erasmus. Under samma period bedrev ca 2 500 utländska Erasmusstudenter studier vid svenska högskolor. Det finns ett växande intresse för deltagande i Comenius. Denna utveckling är särskilt markant beträffande fortbildning i annat medlemsland samt partnerskap mellan skolor för språkutbildning. Under åren 1995–97 har Sverige deltagit i totalt 572 projekt (Erasmus ej inräknat), varav 140 med svensk koordinator.

25.2 Leonardo da Vinci

Leonardoprogrammet ger stöd till åtgärder för att förbättra den grundläggande yrkesutbildningen och kompetensutvecklingen i företag, inklusive åtgärder för bättre språkkunskaper, kunskapsutveckling och innovation samt informationsutbyte. Budgeten är för programperioden 620 miljoner ecu.

På grundval av rapporter från medlemsländerna presenterade kommissionen i juni 1997 en rapport om programgenomförandet under perioden 1995–1996. Sverige konstaterade i sin rapport, som överlämnades i januari 1997, att programmet – trots ett komplicerat förfarande för projektansökningar – väckt stort intresse och redan haft positiva effekter. Skolor, företag, organisationer m.fl. har fått nya impulser, och intresset för språk, kultur och levnadssätt i andra länder har ökat hos både lärare och elever, särskilt genom de möjligheter till utlandspraktik och utbyten som programmet erbjuder. Till och med år 1997 beviljade kommissionen medel till 141 svenska utbytesprogram och 47 projekt.

25.3 Utbildningsprogrammen efter 1999

Skr. 1997/98:60

I november lämnade kommissionen ett meddelande till rådet om programverksamheten när det gäller utbildning och ungdomsutbyte under perioden 2000–2006. Förslag till beslut läggs fram i maj 1998.

Kommissionen tänker sig tre nya program med en gemensam grundstruktur och de gemensamma målen att främja tillgång till utbildning och livslångt lärande för alla, aktivt och solidariskt medborgarskap samt kompetensutveckling för sysselsättning. Stöd skall ges till åtgärder för fysisk rörlighet, virtuell rörlighet och informationsteknik i undervisningen, nätverk för samarbete, språk- och kulturkunskap, innovation samt information. Administrationen skall förenklas och besluten om programaktiviteterna fattas närmare dem som direkt berörs av dessa; därmed skall programmen bli synligare och lättare tillgängliga för medborgarna. De nya programmen förutsätts träda i kraft den 1 januari år 2000.

25.4 Europeiska skoldatanätet m.m.

Uppbyggnaden av Europeiska skoldatanätet inleddes hösten 1997, sedan kommissionen i juli beviljat medel till projektet. Där deltar samtliga EU-länder samt Island, Norge och Schweiz, men Sverige har svarat för samordningen av projektansökningar och kontraktsförhandlingar med kommissionen. Sverige har även, genom Kommittén för det europeiska skoldatanätet som Utbildningsdepartementet tillsatte i början av hösten, ansvarat för utvecklingen av en interimistisk plattform för skoldatanätet på Internet. Plattformen invigs våren 1998 och erbjuder bl.a. stöd till lärare, kontaktfunktioner och nyhetstjänster.

Sverige hade vidare en aktiv roll i kampanjen Internet-dagar Europa, som kommissionen genomförde den 18–25 oktober 1997 för att öka användningen av Internet i skolorna – ett led i uppföljningen av den handlingsplan för lärande i informationssamhället som kommissionen lade fram hösten 1996. Under kampanjen genomfördes 270 olika projekt i medlemsländerna.

Det nederländska ordförandeskapet tog i anslutning till handlingsplanen upp frågan om lärarutbildning för användning av informations- och kommunikationsteknik i undervisningen. Vid ett informellt rådsmöte i Amsterdam i mars 1997 ställde sig utbildningsministrarna positiva till samarbete på området och enades i juni om rådsslutsatser. Kommissionen uppmanades där att i utbildningsprogrammen främja inrättande av nätverk för erfarenhetsutbyte och pilotprojekt mellan lärarhögskolor m.fl. samt samarbete kring programvaruproduktion.

25.5 Kvalitet i utbildningen

Med utgångspunkt i bl.a. pilotprojekt som genomfördes 1994–1995 lade kommissionen i maj 1997 fram ett förslag till rekommendation från rådet om europeiskt samarbete i fråga om kvalitetssäkring i den högre utbildningen. Syftet skulle vara att främja varaktiga system för kvalitetsbedöm-

ning i medlemsländerna och institutionalisera ett europeiskt samarbete på området, exempelvis genom att inrätta ett nätverk bestående av berörda myndigheter och organisationer.

I november ställde sig rådet bakom en reviderad version av förslaget men beslut kan fattas först under 1998.

I november antogs även ett förslag från det luxemburgska ordförandeskapet till slutsatser om utvärdering av skolundervisningens kvalitet. Medlemsländerna uppmanades att utöka sitt samarbete på området, särskilt när det gäller utvärdering av elevresultat, och kommissionen fick i uppdrag att stödja detta i utbildningsprogrammen. Kommissionen uppmanades också att utnyttja resultaten av de pilotprojekt om utvärdering som genomförs 1997–1998 inom ramen för Sokrates samt att beakta utvärderingsfrågor i utformningen av det framtida utbildningssamarbetet.

I slutsatser som antogs i juni, på initiativ av det nederländska ordförandeskapet, framhöll rådet att våld och andra övergrepp i skolan är faktorer som inverkar på utbildningskvaliteten och välkomnade ett informations- och erfarenhetsutbyte om åtgärder för att säkerställa en trygg skolmiljö. Kommissionen uppmanades att inrätta en expertgrupp med representanter för bl.a. europeiska lärar- och föräldrasammanslutningar samt genomföra pilotprojekt med särskild inriktning på hur våld i skolan kan förebyggas.

25.6 Övriga utbildningsfrågor

Under våren 1997 lämnade medlemsländerna rapporter till kommissionen med kommentarer till den grönbok som kommissionen lade fram hösten 1996 om undanröjande av hinder för rörlighet över gränserna för deltagarna i EG-programmen för utbildning, forskning och ungdomsutbyte. Sverige framhöll i sin rapport, som överlämnades i april, framför allt vikten av insatser för att se till att programdeltagarna har tillgång till god information om villkoren för studier och praktik i olika medlemsländer och för att främja ömsesidig respekt för skillnaderna mellan utbildningssystemen. Utbildningsministrarna gav även sina synpunkter på kommissionens överväganden och åtgärdsförslag vid det informella rådsmötet i mars och vid rådsmötet den 26 juni. Kommissionen avser att under våren 1998 presentera en handlingsplan för uppföljning av grönboken med målet att i nästa generations EG-program en halv miljon studenter, forskare, lärare m.fl. skall studera eller praktisera i ett annat medlemsland.

I juni antog rådet slutliga slutsatser om vitboken om utbildning för kunskapssamhället (1995). Utgångspunkten var ett meddelande från kommissionen om reaktionerna på vitboken och de försöksverksamheter som kommissionen inlett för att följa upp sina förslag, t.ex. projekt om en andra chans till utbildning för arbetslösa ungdomar och nya system för erkännande av kvalifikationer. Rådet konstaterade att kommissionen i utformningen av försöksverksamheterna tagit hänsyn till rådets ställningstagande i de preliminära slutsatser om vitboken som antogs i maj 1996, och att tillfälle till analys av verksamhetsresultaten skulle ges i arbetet med de kommande utbildningsprogrammen.

Kommissionen tog i vitboken bl.a. fasta på rådets tidigare riktlinjer om undervisning i den obligatoriska skolan i minst två EU-språk utöver

modersmålet. I en resolution som antogs i november 1997, på förslag av det luxemburgska ordförandeskapet, anmodade rådet kommissionen att i utbildningsprogrammen främja sådan undervisning redan i de första årskurserna. Det skall t.ex. ske genom stöd till samarbete mellan skolor och spridning av undervisningsmaterial samt till rörlighet och kompetensutveckling för lärare. Kommissionen anmodades också att beakta vikten av tidig språkundervisning i utformningen av det framtida utbildnings-samarbetet.

I november antogs även ett uttalande om respekt för olikheter och kamp mot rasism och främlingsfientlighet. Rådet utvecklade där principerna i rådsresolutionen av den 23 oktober 1995 om åtgärder inom utbildningssystemen mot rasism och främlingsfientlighet och beslutade att den 21 mars varje år skall vara Den kulturella mångfaldens dag i skolorna.

25.7 Internationellt samarbete

År 1997 ingick EG avtal med Cypern om deltagande i Sokrates och Leonardo, och respektive associeringsråd fattade beslut om Rumäniens, Tjeckiens och Ungerns medverkan i dessa program. Under året inleddes även förberedelser för motsvarande beslut om övriga ansökarländer. De öst- och centraleuropeiska länderna redovisade sina prioriteringar för programdeltagandet vid ett informellt möte i samband med rådsmötet den 20 november.

I april hölls ett första möte mellan utbildningsministrarna i EU-länderna och samtliga mottagarländer i Phare. Vid mötet, som ägde rum i Warszawa, enades ministrarna om att utveckla ett samarbete när det gäller t.ex. kvalitetsfrågor, rörlighet över gränserna, erkännande av kvalifikationer, livslångt lärande och språk samt att fortsätta diskussionerna vid ett nytt möte våren 1998.

I april föreslog också kommissionen en ändring av förordningen om Europeiska yrkesutbildningsstiftelsen, som ger stöd till mottagarländerna i Phare och Tacis. Syftet är att även medelhavsländerna skall kunna omfattas av stiftelsens verksamhet.

Arbetsmarknads- och socialministrarna godkände i oktober en reviderad version av förslaget men beslut fattas först under våren 1998.

26 Forskning

För samarbetet inom forskning och teknisk utveckling skall gemenskapen ha som mål att stärka den vetenskapliga och teknologiska grunden för industrin inom gemenskapen, att främja utvecklingen av dennas internationella konkurrensförmåga och att underlätta alla forskningsinsatser som anses nödvändiga enligt andra kapitel i EG-fördraget.

26.1 Svenskt deltagande i det fjärde ramprogrammet

Skr. 1997/98:60

Det svenska deltagandet i det fjärde ramprogrammet är liksom tidigare år mycket högt i förhållande till den relativa andel som Sverige har inom forskningssamarbetet. Sverige svarar för 5,5 % av allt deltagande, vilket motsvarar cirka 1 500 projekt.

Sverige betalar ungefär 800 miljoner kronor per år för ramprogrammet (ca 2,9 % av budgeten) och deltar för cirka 1 100 miljoner kronor (ca 3,8 %). Under 1997 har det även visat sig att antalet svenska projekt-koordinationer har ökat. Dessutom har antalet småföretag som deltar i s.k. Craft-projekt ökat.

26.2 Det femte ramprogrammet för forskning och utveckling 1998–2002

Under 1997 inleddes förhandlingarna om utformningen av det femte ramprogrammet för forskning och utveckling 1998–2002. Kommissionen presenterade sitt förslag i början av april. Detta har varit föremål för omfattande beredning i olika EU-organ. Beslut om ramprogrammet väntas hösten 1998.

Kommissionen föreslår att programmets struktur skall förändras. I stället för 18 särprogram enligt det fjärde ramprogrammet föreslås 3 tematiska och 3 horisontella program. De tematiska programmen utformas med en problemlösande utgångspunkt i stället för disciplin-orientering, vilket var utgångspunkten för de tidigare ramprogrammen. De tematiska programmen delas därefter in i 16 s.k. nyckelaktiviteter (key-actions). Dessa föreslås innehålla fokuserade och koordinerade FoU-insatser. I tillägg föreslås satsningar på såväl generiska teknologier (frågor med framtids-utvecklingspotential) samt infrastrukturåtgärder, för respektive tematiskt program.

De tematiska programmen är:

- forska i bioresurser och ekosystem,
- utveckla ett användarvänligt informationssamhälle,
- främja en konkurrenskraftig och hållbar tillväxt.

De tre horisontella programmen är:

- stärka gemenskapens internationella roll,
- förnya samt integrera de små och medelstora företagen,
- stärka den mänskliga potentialen.

26.3 Svenska prioriteringar i det femte ramprogrammet

Inför kommissionens förslag till utformning av det femte ramprogrammet har Sverige utarbetat egna prioriteringar. Sverige, liksom de flesta övriga medlemsstater, föreslår att antalet tematiska program skall vara fler än

tre, dock högst sex stycken. Europaparlamentet har efter sin första läsning i december föreslagit fyra.

Från svensk sida prioriteras särskilda program för miljö och energi. Sverige har begärt ett särskilt tematiskt program för humaniora och samhällsvetenskap. Dessutom betonas vikten av ökade satsningar för forskning om skog och landtransporter. En viktig fråga för Sverige är att regelverket om det femte ramprogrammets administration förenklas och förtydligas väsentligt i förhållande till vad som gäller för det fjärde ramprogrammet. Detta gäller inte minst reglerna för de små och de medelstora företagens deltagande.

Kommissionen har föreslagit en budget på 16,3 miljarder ecu för det femte ramprogrammet inklusive Euratom. Parlamentet har föreslagit 16,7 miljarder ecu. Den svenska huvudlinjen är att budgeten för det femte ramprogrammet inte skall överstiga budgeten för det fjärde ramprogrammet, dvs. 13,2 miljarder ecu.

26.4 Internationellt samarbete

Under 1997 har samarbetsavtal slutits med USA och Sydafrika. Dessutom har ministerrådet beslutat om ett förhandlingsmandat för ett samarbetsavtal med Ryssland.

27 Kultur och medier

EU skall bidra till kulturell utveckling i medlemsstaterna. Detta skall ske med respekt för nationella och regionala intressen samtidigt som det gemensamma kulturarvet skall framhävas. EU:s insatser skall främja samarbetet mellan medlemsstaterna och vid behov stödja verksamhet som syftar till att sprida kunskap om de europeiska folkens kultur och historia, att bevara och skydda kulturarv och att främja icke-kommersiellt kulturutbyte och konstnärligt skapande även inom den audiovisuella sektorn.

27.1 Kulturprogram

Kalejdoskop

Till 1997 års stöfördelning inkom totalt 914 ansökningar, en ökning med 28 % jämfört med 1996. Av dessa fick 128 (14 %) stöd med sammanlagt 6,8 miljoner ecu. Tio av stöden var s.k. storskaliga projekt. Den svenska utdelningen blev något bättre än föregående år. Fem svenska ansökningar fick totalt 430 057 ecu, vilket motsvarar ca 4 % av antalet stödda projekt och ca 6 % av stödsumman. Ett av stöden var inom åtgärd 2, där Stockholms Stadsteater fick 250 000 ecu för ETC-festivalen i Stockholm 1997. Därutöver deltog svenska organisationer som medarrangörer i 15 andra projekt.

Dessutom fördelades 530 000 ecu till Europeiska ungdomsorkestern, 300 000 ecu till Europeiska barockorkestern, 400 000 ecu till kultur-

huvudstaden Thessaloniki och 100 000 ecu till kulturmånaden i Ljubljana. Sammanlagt har således drygt 8 miljoner ecu fördelats under Kalejdoskop-programmet 1997. Skr. 1997/98:60

Ariane

Beslut om Ariane-programmet togs i maj 1997 (efter förlikning mellan rådet och parlamentet). För programmets första år inkom sammanlagt 484 ansökningar. Av dessa avsåg 264 översättningar, vilket innebär en ökning med hela 50 % jämfört med pilotprojektet för böcker och läsning 1996. Under 1997 fördelades totalt 2,3 miljoner ecu till 184 projekt, varav 141 översättningar som fick totalt 734 000 ecu.

De svenska ansökningarna var i år jämnare fördelade på olika stödåtgärder än förra året då översättningarna dominerade. Sex svenska förlag fick sammanlagt 58 000 ecu för 10 översättningar, varav en gällde stödet för referensverk. Tre svenska ansökningar om litterära samarbets- och fortbildningsprojekt fick totalt 127 000 ecu. Sverige fick därmed 7 % av antalet stödda projekt och 8 % av stödsumman. Utländska förlag fick stöd för 10 skönlitterära översättningar från svenska, vilket placerar svenskan på femte plats bland originalspråken, efter franskan, engelskan, tyskan och italienskan, men före t.ex. spanskan, holländskan och danskan.

Raphael

Beslut om Raphael-programmet fattades i juli 1997 (efter förlikning mellan rådet och parlamentet). I avvaktan på det formella beslutet utlyste kommissionen pilotprojekt sommaren 1997 under mycket varierande teman, bl.a. att med hjälp av modern teknik studera, bevara och uppmärksamma dekorerade fasader samt att utveckla tematiska nätverk mellan europeiska museer. Av totalt 841 ansökningar beviljades 91 stöd inom en ram på drygt 9,4 miljoner ecu. Sverige är ansvarig samordnare för 3 av projekten, som tilldelats totalt 370 000 ecu. Sverige deltar i ytterligare 13 projekt som sammanlagt tilldelats nära 870 000 ecu.

Kulturrampprogrammet

Vid rådsmötet i juni 1997 antogs ett rådsbeslut om det framtida kulturella samarbetet efter att nuvarande kulturprogram löpt ut. Rådet anmodar där kommissionen att senast den 1 maj 1998 lägga fram förslag om ett s.k. kulturrampprogram som omfattar nuvarande tre kulturprogram (Ariane, Kalejdoskop och Raphael).

Hösten 1997 skickade kommissionen ett frågeformulär om ett kulturrampprogram till samtliga medlemsländer. Frågor ställdes om programmets huvudsakliga målsättningar, riktlinjerna för programmet, vilka områden som skall ingå, ett nytt stödssystem och vilken typ av verksamhet som skall stödjas. Kommissionen ställde också frågor om beaktande av kulturella aspekter vid genomförandet av övrig gemenskapspolitik (uppföljning av artikel 128:4).

Sverige har i sitt svar betonat vikten av att kulturfrågorna integreras i övrig gemenskapspolitik, särskilt strukturfonderna och sysselsättningspolitiken. EU:s insatser vad gäller programmets riktlinjer bör, mot bakgrund av subsidiaritetsprincipen, inriktas på gränsöverskridande erfarenhetsutbyte, nätverksbildning och stöd till spridning av verk. Vidare framhåller Sverige principen om att urvalet av projekt som är stödberättigade görs av professionella konstnärliga bedömare. Sverige anser att systemet med expert-juries bör bibehållas i det nya ramprogrammet. För Sverige är det vidare särskilt viktigt att ett nytt ramprogram administreras så kostnadseffektivt som möjligt.

Vid rådsmötet i november 1997 diskuterade kulturministrarna hur man skall lösa övergångsperioden från nuvarande kulturprogram till det nya ramprogrammet. Raphael löper ut den 31 december 2000, medan Kalejdoskop och Ariane löper ut redan den 31 december 1998. Kulturramprogrammet är dock tänkt att träda i kraft först den 1 januari 2000. Rådet har noterat att kommissionen avser att lägga förslag i frågan under 1998.

Kulturhuvudstadsprojektet

Kulturhuvudstadsprojektets framtid diskuterades vid rådsmötet både i juni och i november 1997. Ett kommissionsförslag kommer att behandlas 1998. Projektet har sedan 1985 varit ett mellanstatligt projekt, men kommissionen vill fr.o.m. år 2001 införa ett gemenskapsinitiativ baserat på artikel 128. Förslaget innebär bl.a. att en stad per år utses, att kultur månadsprojektet upphör och att ett nytt jury-system införs.

Vid rådsmötet i juni 1997 skulle ministrarna ha fattat beslut om val av kulturhuvudstad år 2001 (enhällighetsbeslut), men man kunde inte komma överens. Sverige stöder Rigas kandidatur för år 2001.

27.2 Mediefrågor

MEDIA II

Under 1997 har ansökningsomgångar ägt rum inom samtliga av de tre delprogrammen utbildning, distribution och utveckling. Budgeten för hela programmet var under året ca 60 miljoner ecu. Bland de totalt 32 beviljade ansökningarna till utbildningsprogrammet fanns inte någon svensk ansökan. Av drygt 400 beviljade ansökningar inom utvecklingsprogrammet var 16 svenska. Av ca 480 beviljade ansökningar inom distributionsprogrammet (selektivt stöd) var 23 svenska. Utöver detta har under året ett nytt system för automatiskt distributionsstöd trätt i kraft. Inom ramen för det automatiska systemet har 6 svenska distributörer beviljats sammanlagt ca 290 000 ecu för distribution av europeisk film under 1996.

Garantifonden

Kommissionen lade i november 1995 fram ett förslag till garantifond för stöd till europeisk audiovisuell produktion. Fondens kapital föreslogs bli

200 miljoner ecu, varav EU-budgeten skulle täcka 90 miljoner ecu. Övriga insatser skulle komma från den privata finansiella marknaden. Kommissionens förslag har inte vunnit stöd bland ett antal medlemsländer. Kritiken har främst avsett fondens inriktning på produktioner från större länder och språkområden, bristen på intresse från privata finansierare samt problem med att få fonden att fungera enligt kommersiella principer.

Kommissionens förslag har vidareutvecklats i ett antal kompromissförslag. Det senaste förslaget presenterades av det luxemburgska ordförandeskapet under hösten 1997. Förslaget innebär att bidraget från EG-budgeten minskas till totalt 30 miljoner ecu. Under en försöksperiod skall fonden enbart behandla filmprojekt; TV-produktioner utesluts. En kvot föreslås skapas till förmån för projekt med en budget om mindre än 4 miljoner ecu. Den finansiella sektorn förutsätts inte medverka i finansieringen av fonden. Även detta kompromissförslag har kritiserats av flera medlemsländer. Sverige har ställt sig negativt till förslaget, bl.a. mot bakgrund av att finansieringen av bidraget från EG-budgeten inte är klar och att TV-sektorn inte omfattas av förslaget.

Vid det formella ministerrådsmötet den 24 november 1997 beslutades att frågan skulle lämnas över till det brittiska ordförandeskapet med uppdrag att särskilt analysera frågor kring distribution av filmproduktioner.

TV-direktivet

Ändringarna i det direktiv som brukar kallas "TV utan gränser", 89/552/EEG, beslutades i juni 1997. Då hade kommissionens förslag om ändringar diskuterats i ungefär två år. Vid 1997 års början hade Europaparlamentet avslutat sin andra läsning och föreslagit ett stort antal ändringar i ministerrådets gemensamma ståndpunkt från juni 1996. Förlikningsförhandlingen ägde rum den 16 april 1997, varvid en överenskommelse nåddes mellan parlamentet och rådet. Efter det att parlamentet för sin del hade godkänt överenskommelsen beslutade ministerrådet den 30 juni 1997 att godkänna det ändrade direktivet.

De viktigaste ändringarna i förhållande till 1989 års direktiv är följande. Reglerna för att bestämma vilken medlemsstat som skall ansvara för ett visst TV-företag förtydligas. En helt ny regel införs som skall säkerställa att TV-sändningar av viktiga evenemang även i framtiden blir tillgängliga för den stora publiken. Köp-TV-inslag regleras på i princip samma sätt som reklaminslag. En kontaktkommitté inrättas som skall fungera som ett forum för diskussioner mellan kommissionen och medlemsstaterna om direktivets tillämpning.

Under behandlingen av kommissionens ändringsförslag drev Sverige bl.a. frågan om ett förbud i direktivet mot TV-reklam som särskilt vänder sig till barn. Eftersom Sverige inte fick gehör för dessa synpunkter röstade Sverige mot ministerrådets gemensamma ståndpunkt. Med hänsyn till att parlamentet inte återkom till sitt tidigare förslag om skärpta regler, och att det därmed inte fanns möjlighet att nå längre i frågan, beslutade Sverige att vid den slutliga omröstningen rösta för det ändrade direktivet.

Även om Sverige vid denna revidering av TV-direktivet inte lyckades få med ett förbud mot reklam riktad till barn, så har vi dock skapat ett

intresse för frågan. Rådet har beslutat att kommissionen skall göra en studie av effekterna av TV-reklam på minderåriga. Möjligheterna att genom tekniska anordningar ge föräldrar möjlighet att filtrera bort program som de inte önskar att barnen skall se skall också belysas av kommissionen.

Bakgrunden till den nya bestämmelsen om TV-sändningar av evenemang är att TV-rättigheterna till viktiga evenemang, framför allt inom sportområdet, i ökad utsträckning säljs med avsikt att evenemangen skall sändas ut i olika former av betal-TV. De nya reglerna syftar till att säkerställa att i varje fall de viktigaste evenemangen även i fortsättningen skall kunna sändas i TV till hela befolkningen. De omfattar inte bara sportevenemang utan alla evenemang av särskild vikt för samhället. Reglerna innebär att en medlemsstat har rätt att besluta att TV-företag som har ensamrätt till TV-sändning från evenemang inte får utnyttja denna rättighet på sådant sätt att en betydande del av befolkningen hindras att följa evenemanget i direktsändning i fri TV. De andra medlemsstaterna skall se till att även de TV-företag som de har ansvar för respekterar sådana beslut. En förutsättning för det sistnämnda är att beslutet har anmälts till kommissionen och att kommissionen har kommit fram till att åtgärderna är förenliga med gemenskapsrätten.

Ändringarna i direktivet skall vara genomförda i medlemsstaternas lagstiftning senast den 30 december 1998.

Public service-protokollet

Radio- och TV-företag med uppgift att verka i allmänhetens tjänst finns i de flesta medlemsstater. Dessa företag har ett grundläggande ansvar för information, nyhetsförmedling, kulturförmedling och offentlig debatt. Verksamheten är emellertid inte begränsad till dessa områden, utan företagen sänder program av många olika slag, även sådana som utgör huvudinnehållet i kommersiell radio och TV.

Kommersiella TV-företag har klagat till kommissionen eftersom de anser att konkurrensen snedvrids genom att allmännyttiga TV-företag i många länder erhåller finansiering både från det allmänna och genom reklamintäkter.

En viss osäkerhet har tidigare rått om rättsläget bl.a. när det gäller hur man skall betrakta finansiering med allmänna medel som inte avser endast vissa begränsade uppgifter.

Vid regeringskonferensens avslutning i Amsterdam enades man, med bl.a. Sverige som pådrivande part, om ett protokoll som i huvudsak innebär att varje medlemsstat har rätt att bestämma omfattningen och organisationen av den allmännyttiga sändningsverksamheten. Finansieringen får dock inte påverka handelsvillkoren och konkurrensen inom gemenskapen i en omfattning som kan strida mot det gemensamma intresset, varvid kraven på att utföra uppdraget att verka i allmänhetens tjänst skall beaktas.

Hösten 1996 presenterade kommissionen en grönbok om skyddet av minderåriga och mänsklig värdighet inom de audiovisuella tjänsterna och informationstjänsterna. Syftet med grönboken är att diskutera alternativa åtgärder. Sverige framhöll i sitt svar på grönboken i mars 1997 att nationella eller överstatliga insatser i nuvarande skede i första hand bör ha till uppgift att stödja branschens frivilliga åtaganden.

I november 1997 följde kommissionen upp sin grönbok genom ett förslag till rekommendationer om skyddet av minderåriga och mänsklig värdighet inom de audiovisuella tjänsterna och informationstjänsterna. De rekommendationer som föreslås syftar till att främja åtgärder för självreglering. Medlemsstaterna skall bl.a. uppmuntra att organ för självreglering att etiska regler upprättas. Parallellt med detta arbete har kommissionen arbetat fram en plan om olagligt och skadligt innehåll på Internet.

Konvergens

I december 1997 beslutade kommissionen om en grönbok om konvergen- sen mellan sektorerna för telekommunikationer, medier och informationsteknik, och vilka följder detta får för lagstiftningen. Grönboken har skickats ut till medlemsstaterna för synpunkter fram till i april 1998.

27.3 Kultur och sysselsättning

Sommaren 1997 sände kommissionen en enkät till medlemsstaterna mot bakgrund av den planerade grönboken om kultur och sysselsättning (presenteras i början av 1998). Kommissionen efterfrågade exempel på särskilt representativa projekt som visar på sysselsättningspotentialen i kultursektorn.

I svaret till kommissionen understryks kulturens instrumentella roll för sysselsättningen. Tillväxt och sysselsättning är centralt i den svenska regeringens politik. Den svenska regeringen har lyft fram kulturområdets möjligheter att bidra till tillväxt och regional utveckling som ett led i kampen mot arbetslösheten. Erfarenheterna av tidigare insatser visar att kulturprojekt kan påverka sysselsättningen positivt. Vidare lämnades följande fyra svenska exempel på kultursektorns sysselsättningspotential: SESAM-projektet, Karlskrona och örlogsbas, Folkoperan och Film i Väst.

27.4 Övriga frågor

Rådet har under 1997 tagit initiativ till en kommissionsstudie där man skall undersöka om och i så fall hur man kan tillåta att nationella fasta bokpriser kan länkas samman i vissa europeiska språkområden. Rådet har även antagit rådsslutsatser där kommissionen uppmanas att, i sitt förslag till ett s.k. kulturrampprogram, lägga fram förslag till förmån för musiken i Europa. Vidare har rådet fattat beslut om att anmoda kommissionen att

göra en studie om moms för kulturella varor och tjänster. Frågan om momssatser är dock en fråga för Ecofin-rådet. Skr. 1997/98:60

I rådets eller kommissionens regi har expertkonferenser hållits om bl.a. den europeiska musikindustrin, forskningscentrum på kulturområdet, kulturstatistik, kulturhuvudstadsprojektet och digital-TV-teknik.

28 Informationsteknik och samhället

EU lägger stor vikt vid att följa och stödja det framväxande informations-samhället. En av de mer centrala händelserna under året var den konferens om globala nätverk som hölls i Bonn den 6–8 juli 1997. Vid konferensen undertecknades en deklaration om globala nätverk. Denna behandlar frågor om hur alla skall beredas tillgång till de globala nätverken på likvärdiga villkor och hur förtroendet för nätverken skall kunna upprätthållas.

Vid teleministerrådet den 1 december 1997 antogs ett flerårigt gemenskapsprogram för att stimulera etablerandet av informationssamhället i Europa. Programmet har följande mål:

- att öka allmänhetens medvetenhet och förståelse för vilken potentiell betydelse informationssamhället och dess nya tillämpningar har över hela Europa,
- att optimera de socio-ekonomiska fördelarna av informationssamhället,
- att stärka Europas roll i den globala dimensionen av informationssamhället.

Programmet kommer att löpa från 1 januari 1998 till 31 december 2002 och omfattar ett antal åtgärder inom respektive målområde. Budgeten är satt till 25 miljoner ecu.

Elektronisk handel

Bonndeklarationen förespråkade ett brett angreppssätt på de frågor som sammanhänger med de globala nätverken såsom Internet. En central del av deklarationen var behandlingen av elektronisk handel. Frågan har också aktualiserats genom det amerikanska initiativet ”A Framework for Global Electronic Commerce” som presenterades av USA:s president Bill Clinton den 1 juli 1997. President Clintons initiativ tar, till skillnad från den europeiska deklarationen, bara upp frågor som är av vikt för handeln. Det finns dock inga större principiella skillnader i synen på vad som är centralt för utvecklingen av global elektronisk handel. En dialog har inletts mellan EU och USA där syftet är att finna gemensamma utgångspunkter för hur möjligheterna till handel på Internet skall kunna utnyttjas till sin fulla potential. Den 5 december 1997 antogs ett gemensamt uttalande om elektronisk handel.

Kommissionen har under året antagit två dokument som är viktiga för det fortsatta utvecklingsarbetet. Det första var ett meddelande om elek-

tronisk handel (KOM (97) 157 slutlig) som antogs den 16 april 1997. Det andra var ett meddelande om digitala signaturer (KOM (97) 503 slutlig) från den 8 oktober 1997. En grundläggande förutsättning för säker handel på nätet är att man kan skapa säkra system för digitala signaturer. Elektronisk handel och digitala signaturer är frågor som måste hanteras både i ett europeiskt och internationellt perspektiv. Det EU-arbete som nu pågår förväntas få stor betydelse för utvecklingen.

Handlingsplan för Internet

Internet fortsätter att utvecklas i snabb takt. Kommissionen antog den 26 november 1997 en handlingsplan för säker användning av Internet. Genom planen vill kommissionen underlätta IT-branschens arbete med att finna modeller för självreglering så att den kan ta ett större ansvar för innehållsfrågor, bl.a. genom att stödja framväxten av system för klassning och filtrering av innehåll. Utöver detta syftar planen till att öka den allmänna medvetenheten om hur innehållsfrågor på Internet kan hanteras samt stödja utvecklingen, utreda legala frågor och koordinera arbetet på internationell nivå.

Kommissionen avser att lägga ett förslag till beslut om att rådet skall anta en budget på totalt 30 miljoner ecu för att genomföra handlingsplanen under perioden 1998–2001.

Övriga initiativ

Under det gångna året inleddes aktiviteter på flera områden där det troligtvis kommer att synas resultat under 1998. Utöver det arbete som nämnts ovan finns det ytterligare ett antal initiativ som förtjänar att nämnas i detta sammanhang. Kommissionen arbetar bl.a. med en åtgärdsplan för att stärka den europeiska IT-industrins konkurrenskraft. Vidare har ett system för information och samarbete kring reglering av informationssamhällets tjänster tagits fram. Systemet är baserat på direktiv 83/189/EEG som reglerar ett informationsförfarande för tekniska standarder och föreskrifter. Syftet är att motverka nationella regleringar som försvårar tillhandahållande av tjänster inom EU. I slutet av året presenterade kommissionen ett meddelande (KOM (97) 623 slutlig) om den s.k. konvergensen inom sektorerna för telekommunikationer, medier och informationsteknik och om hur den påverkar regelverken inom dessa sektorer.

29 Utrikes- och säkerhetspolitik

Det samarbete som etablerades i Maastricht genom Fördraget om Europeiska unionen på det utrikes- och säkerhetspolitiska området (GUSP) fortsätter att fördjupas. Utrikesministrarna möts månatligen för att diskutera utrikespolitiska frågor. På tjänstemannanivå förbereds frågorna inom EU:s politiska kommitté samt därunder inom ett antal olika GUSP-arbetsgrupper.

Samarbetet utgör EU:s andra pelare och är mellanstatligt till sin karaktär. I princip samtliga beslut fattas i dag med enhällighet. Det nya Amsterdamfördraget återspeglar samtidigt den ambition som funnits hos medlemsstaterna att öka EU:s handlingsförmåga och effektivitet i GUSP för att främja fred och säkerhet. En ny beslutstyp, gemensamma strategier, har förts in i det nya fördraget som ett komplement till Europeiska rådets nuvarande befogenhet att ange riktlinjer i GUSP. Dessa beslut kommer att fattas av Europeiska rådet med enhällighet. Beslut i ministerrådet kommer i större utsträckning att fattas med kvalificerad majoritet, dock med bibehållen vetorätt. Beträffande insatser som rör försvarsdimensionen gäller fortsatt enhällighet. Även möjligheten till röstnedläggning, vid enhälliga beslut, förutses bidra till ökad effektivitet.

Sverige har aktivt verkat för att EU skall ges bättre förutsättningar att agera inom ramen för krishantering. Efter ett svensk-finskt initiativ fastställer det nya fördraget att humanitära, fredsbevarande och fredsskapande insatser skall bli ett huvudelement i det säkerhetspolitiska samarbetet. Sverige och övriga observatörer i VEU ges härvid rätt (men inte skyldighet) att fullt ut delta i dessa uppgifter. Beslut om deltagande är i varje enskilt fall nationellt. Observatörerna får vidare full rätt att delta i planering och beslutsfattande i sådana insatser till vilka de själva bidrar.

Förberedelser har redan inletts för att inrätta en gemensam enhet för politisk planering och tidig förvarning i GUSP. Denna enhet kommer att ledas av ministerrådets generalsekreterare, vilken enligt det nya fördraget skall fungera som EU:s höge representant för GUSP.

Under året har medlemsstaterna genomfört gemensamma *démarches* i ett antal olika frågor. En god sammanhållning har bidragit till en tydlig attityd i den politiska dialogen med länder där brister i respekten för de mänskliga rättigheterna förekommer. Uppföljningen av EU:s förbindelser med Kuba och med Kina är exempel på detta.

EU har bl.a. enats om gemensamma ståndpunkter om stöd till konfliktförebyggande i Afrika, om EU:s deltagande i de internationella insatserna i Albanien, samt om fortsatta sanktioner mot Burma (Myanmar) och Nigeria mot bakgrund av brister i respekten för de mänskliga rättigheterna. EU har också enats om att gemensamt följa upp FN:s sanktioner mot UNITA i Angola och mot Sierra Leone.

EU-insatser inom ramen för GUSP genomförs genom beslut av rådet om gemensamma åtgärder. De finansiella medel som behövs tas som regel från ett särskilt anslag i gemenskapsbudgeten (30 miljoner ecu under

1997). Under året har EU på detta sätt lämnat stöd till fredsprocessen i Mellanöstern och till OSSE:s insatser för valprocessen i Bosnien-Hercegovina. Vidare har EU deltagit i det internationella samfundets ansträngningar i området kring de stora sjöarna i Afrika. Betydande bidrag till röjning av antipersonella minor har också lämnats.

En förteckning över gemensamma ståndpunkter och åtgärder som antagits under året samt över gemensamma uttalanden finns i bilaga 4.

29.1 Säkerhetspolitik

Inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken har unionens medlemsländer samordnat sin politik på ett antal områden av säkerhetspolitisk betydelse.

Till de viktigaste frågorna hör förberedelserna för EU:s utvidgning till Öst- och Centraleuropa. Europeiska rådets beslut vid toppmötet i Luxemburg, att en genomgång av EU:s regelverk under 1998 skall göras med samtliga kandidatländer, har direkt relevans för utvecklingen i Sveriges närområde. Vid mötet beslutades också att förhandlingar om villkoren för medlemskap, inom ramen för en mellanstatlig konferens, skall i en första omgång inledas med sex kandidatländer, däribland Estland och Polen. Förberedelser för förhandlingar med övriga kandidatländer, bl.a. Lettland och Litauen, skall också inledas.

Balkan har även under 1997 stått högt på EU:s dagordning. EU har såsom den enskilt största bidragsgivaren aktivt stött fredsprocessen i Bosnien-Hercegovina, framför allt genom återuppbyggnadsinsatser. Efter den svåra krisen i Albanien i början av 1997 har EU bidragit till återuppbyggnads- och säkerhetsinsatser i landet. EU har också givit finansiellt stöd till den polisrådgivningsinsats (MAPE) som VEU genomför inom ramen för OSSE:s övergripande mandat i Albanien. Sverige deltar för närvarande med fyra poliser i MAPE. EU:s egen övervakningsinsats i Balkanområdet (ECMM) har verksamt bidragit till fredsprocessen i Bosnien och Kroatien. En ECMM-grupp har även tjänstgjort i Albanien.

EU fortsatte att utveckla relationerna med Ryssland i syfte att stärka Rysslands demokratiska och ekonomiska reformer och att integrera landet i de europeiska samarbetsstrukturerna. Under året har EU:s handlingsplan för Ryssland fortsatt genomförts. EU ägnade också betydande uppmärksamhet åt relationerna med Ukraina, där framför allt insatser för att stärka den stagnerande reformprocessen stått i fokus. Oenighet kring genomförandet av 1995 års överenskommelse mellan EU och Ukraina att stänga kärnkraftverket Tjernobyl senast år 2000 har fortsatt utgjort en stöttesten i relationerna.

I OSSE samordnar EU-kretsen sina ståndpunkter inom flertalet områden. Stor uppmärksamhet har under 1997 ägnats främjandet av demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatliga principer, bl.a. genom unionens fältmissioner på Balkan.

EU och VEU har under året upprättat närmare institutionella relationer i enlighet med utfallet av EU:s regeringskonferens. Samarbetet handlar framför allt om att utveckla arbetsrelationerna mellan EU och VEU så att

EU effektivt skall kunna använda sig av VEU för att göra insatser vid kriser. Skr. 1997/98:60

EU samarbetar även inom nedrustningsområdet. I FN:s generalförsamling intog EU-länderna en gemensam hållning i flertalet resolutioner och beslut som fördes till omröstning. På kemvapenområdet verkade EU bl.a. genom *démarches* i USA och Ryssland för dessa länders ratificering av C-vapenkonventionen.

EU har under 1997 haft kontinuerliga kontakter för samordning och samverkan med ytterligare ett antal internationella organisationer och finansorgan.

Beredning av möjliga stödinsatser i Medelhavsområdet och i konfliktområden, exempelvis i Afrika, pågår löpande.

29.2 Männsliga rättigheter

Inom EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik intar de mänskliga rättigheterna (MR) en framträdande plats. Samarbetet kring dessa frågor är intensivt och frågor om mänskliga rättigheter kommer in som ett viktigt element i ett ökat antal utrikes- och biståndspolitiska överväganden. Stärkandet av och skyddet för de mänskliga rättigheterna ses som en viktig konfliktförebyggande och fredsbevarande insats. EU:s politik i detta avseende stämmer väl överens med Sveriges traditionella syn på dessa frågor. MR-frågor kommer i EU upp i en rad bilaterala och regionala sammanhang. Nedan behandlas dock endast kortfattat EU:s agerande vid de större FN-mötena om MR.

Under 1997 års möte med FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna var EU huvudförslagsställare till nio resolutioner. Sex av dessa gällde MR-situationen i enskilda länder, varav situationen i Östra Timor för året kom att ta formen av en resolution i stället för ett ordförandetalande. Nytt var också att den av EU framlagda resolutionen om MR i Nigeria innehöll ett mandat för en särskild landrapportör. Till skillnad från tidigare kunde EU detta år emellertid inte enas om en resolution om situationen i Kina, varför denna lades fram av Danmark med bl.a. tio EU-länder, däribland Sverige, som medförslagsställare. EU-länderna röstade dock samtliga för att resolutionen borde tas upp för sakbehandling av kommissionen, något som emellertid inte blev fallet.

Bland de tematiska resolutionerna drev EU ånyo omnibusresolutionen om barnets rättigheter i nära samarbete med den latinamerikanska och karibiska ländergruppen. EU drev även en resolution om stärkandet av Högkommissariet för MR:s kontor (MR-centret), ett arbete som i år blev osedvanligt utdraget och kontroversiellt. Bland EU:s många anföranden kan, förutom det sedvanliga anförandet om MR-situationen i enskilda länder, särskilt noteras anförandet om tortyr som på de nordiska EU-ländernas initiativ innehöll ett avsnitt om Turkiet.

Trots oenigheten i MR-kommissionen lyckades EU under hösten 1997 enas om att inleda en villkorslös MR-dialog med Kina. Två expertmöten mellan EU-trojkan och Kina hölls före årets slut varvid bl.a. konkreta arbetsprojekt på MR-området diskuterades.

Under FN:s 52:a generalförsamling 1997 var EU huvudförslagsställare till resolutioner om barnets rättigheter och MR i Nigeria, Irak respektive Iran och medförslagsställare till ett stort antal andra. Vidare höll EU ett antal anföranden, bl.a. om MR i enskilda länder och om genomförande av MR-konventionerna.

EU har vidare under året inlett utarbetandet av en särskild EG-förordning avsedd att reglera de medel som under den gemensamma budgeten anslås till MR och demokrati.

Till sist kan noteras att Europeiska rådet vid toppmötet i Luxemburg den 12–13 december 1997 godkände en förklaring i samband med inledningen av 50-årsjubileet av den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, i vilken man bl.a. erinrade om att "unionen bygger på principerna om frihet, demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna" och betonade att MR är "en väsentlig faktor i de internationella förbindelserna och en av hörnstenarna i det europeiska samarbetet samt i förbindelserna mellan Europeiska unionen och tredje land".

29.3 Nedrustning

Inom nedrustningsområdet skedde under året ett nära samarbete inom EU. I den inledande allmänna debatten i FN:s generalförsamlings första utskott, där nedrustningsfrågorna behandlas, höll ordförandelandet i EU ett gemensamt anförande. EU:s medlemsländer intog en gemensam hållning i fråga om 17 av de 22 resolutioner och beslut som fördes till omröstning i generalförsamlingen. I två fall var röstfördelningen mellan EU-länderna helt splittrad med såväl ja- som nej-röster och avstående. Det ena fallet gällde resolutionen om Internationella domstolens rådgivande yttrande om lagligheten av hot om eller användning av kärnvapen. Av EU-länderna röstade endast Sverige och Irland för denna resolution.

Nära samarbete förekom också vid mötena under året med den förberedande kommittén för icke-spridningsfördragets granskningskonferens år 2000 och FN:s nedrustningskommission. Vidare företogs två EU-démarcher i olika huvudstäder för att uppmana till undertecknande av fördraget om fullständigt förbud mot kärnsprängningar respektive rapportering till FN:s register över konventionella vapen.

Ministerrådet antog den 28 november en gemensam åtgärd om antipersonella minor. Förutom välkommandet av Ottawakonventionen om ett internationellt totalförbud mot antipersonella minor innefattar den gemensamma åtgärden tre element: fortsatta politiska ansträngningar från EU:s sida för att eliminera antipersonella minor världen över (inbegripet åtgärder för att befordra anslutning till det reviderade minprotokollet till konventionen om särskilt inhumana vapen och till Ottawakonventionen); ett moratorium för överföring och produktion av antipersonella minor; fortsatt mångsidigt stöd till minröjningsverksamhet och därmed sammanhängande åtgärder.

Ett nära samråd ägde under året rum mellan medlemmarna i EU även inom ramen för konventionerna om förbud mot biologiska och kemiska vapen. EU välkomnade det beslut den fjärde granskningskonferensen för B-vapenkonventionen antog i december 1996 om att påskynda förhand-

lingarna i Genève om ett kontrollsystem för konventionen. EU:s medlemsstater enades om att intensivt förbereda sina ansträngningar för att bidra till att om möjligt slutföra dessa förhandlingar under 1998, och uppmanade andra stater att göra detsamma.

C-vapenkonventionen trädde i kraft den 29 april 1997 och i samband därmed upprättades Organisationen för förbud mot kemiska vapen. Vid den första konferensen med konventionsstaterna hölls förutom nationella anföranden ett gemensamt EU-anförande i vilket betonades vikten av universell anslutning till konventionen och framför allt de två största deklarerade vapeninnehavarnas anslutning. Under året företogs särskilda EU-démarcher i Washington och Moskva som uppmanade till ratifikation av konventionen. USA ratificerade kort tid före den första konferensen i maj. Ministerrådet antog den 21 maj en deklaration om bistånd till Ryssland för verksamhet kopplad till förstöring av kemiska vapen och produktionsanläggningar. Biståndet var villkorat till en rysk ratifikation av konventionen. Vid den andra konferensen med konventionsstaterna i december höll EU ett gemensamt anförande. I detta välkomnades att Ryssland ratificerat konventionen strax före konferensen. Vidare betonades åter vikten av universell anslutning till konventionen och dess fulla genomförande.

29.4 Icke-spridning

Arbetet för att stärka det internationella atomenergiorganets (IAEA), safeguards-system (kärnämneskontroll) – det s.k. 93+2-programmet – fortsatte under året. Förhandlingarna i Wien om ett s.k. modellprotokoll slutfördes. EU-länderna utarbetade därefter gemensamt mandat för kommissionen att förhandla med IAEA om tilläggsprotokoll till safe-guards-avtalen med organisationen på basis av modellprotokollet. Förhandlingsmandaten antogs av rådet den 1 december. IAEA:s 93+2-program utgör ett viktigt element i stärkandet av den internationella icke-spridningsregimen på kärnvapenområdet.

Under senvåren slutfördes förhandlingarna om Euratoms medlemskap i KEDO (The Korean Peninsula Energy Development Organization). Efter beslut av ministerrådet i juli anslöt sig Euratom till KEDO den 19 september. Syftet med medlemskapet är att från EU:s sida bidra till att säkra den fredliga användningen av kärnenergi på koreanska halvön, visa starkt stöd för IAEA:s ansträngningar att säkerställa Nordkoreas efterlevnad av sitt safeguards-avtal och att bidra till kärnsäkerhet i Nordkorea. Unionen önskar vidare genom medlemskapet i KEDO stärka samarbetet med USA inom ramen för den "nya transatlantiska agendan" och med Japan och Sydkorea inom ramen för EU:s strategi för samarbete med Asien.

29.5 Förenta nationerna

Mellan EU-länderna sker ett regelbundet och mycket omfattande samarbete i FN-frågor. Medlemsstaternas delegationer i FN-huvudstäderna New York, Genève, Wien, Nairobi m.fl. förbereder och samordnar under

ordförandeskapets ledning EU:s ställningstaganden, anföranden m.m. i praktiskt taget alla aktuella ärenden. Ett intensivt samarbete förekommer också vid större konferenser, vissa fackorgans styrelsemöten och kommittémöten etc. EU är därigenom sedan ett antal år en av huvudaktörerna i FN.

Sverige upprätthåller sin traditionellt mycket aktiva roll i FN-sammanhang. Som medlem i den betydelsefulla EU-gruppen kan Sverige sägas ha vunnit i inflytande, även om den nationella profilen kanske i vissa fall blivit mindre framträdande. Huvudregeln är att när det råder enighet i en fråga framförs endast EU:s gemensamma ståndpunkt, medan det annars står varje medlemsland fritt att i samråd med ordförandeskapet framföra egna nationella synpunkter.

EU-samordningen sträcker sig inte till FN:s säkerhetsråd, utan varje medlem svarar där för sina egna ställningstaganden. I Unionsfördraget sägs att medlemsstater som också är medlemmar av säkerhetsrådet skall "rådgöra med varandra" och "hålla övriga medlemsstater fullt informerade". EU-samordningen sträcker sig inte heller till styrelsearbetet i de frivilligfinansierade fonderna och programmen, som t.ex. UNDP (FN:s utvecklingsprogram), UNFPA (FN:s befolkningsfond) och UNICEF (FN:s barnfond), eftersom bidragsgivandet sker på nationell basis.

Det nordiska samarbetet i FN är fortsatt mycket omfattande. Det innefattar informationsutbyte, gemensamt analys- och förankringsarbete, och, i förekommande fall, samfällda initiativ. En gemensam nordisk profil upprätthålls när så är möjligt. Detta sker antingen genom att de nordiska länder som inte är EU-medlemmar ansluter sig till EU:s linje eller genom särskilda nordiska framträdanden.

29.6 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik präglar i stor utsträckning verksamheten inom OSSE. Samråd och utarbetande av gemensamma ståndpunkter inom unionen sker inom merparten av OSSE:s verksamhetsområden. Unionen har också regelbundna möten med associationsländerna i aktuella frågor. Rustningskontrollfrågorna inom OSSE är normalt inte föremål för EU-samordning.

Starkast märks unionens samordning i frågor som rör OSSE:s operativa verksamhet i fält. Under 1997 har således EU-kretsen ägnat stor uppmärksamhet åt främjandet av demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatliga principer bl.a. på Balkan (där OSSE har upprättat fältmissioner i Kroatien, Bosnien och Hercegovina samt Albanien).

Inom OSSE:s normativa arbete på en "allomfattande säkerhetsmodell för det 21:a århundradet" bidrar unionen med förslag som berör stärkandet av OSSE:s normer samt dess roll i det framväxande europeiska säkerhetssamarbetet. Viktiga delar härav rör samarbetet mellan olika säkerhetsrelaterade organisationer samt främjande av efterlevnaden av de åtaganden på t.ex. MR-området som medlemsländerna gjort. Även OSSE:s budget har blivit föremål för unionens uppmärksamhet. Europeiska unionen fortsätter också att – tills vidare vid sidan av OSSE, men med sikte

på ett införlivande med OSSE – driva ett initiativ som syftar till att stödja regionalt samarbete i sydöstra Europa. Skr. 1997/98:60

29.7 Exportkontroll av strategiska produkter

Artikel 223 i EG-fördraget gör det fortsatt möjligt för medlemsstaterna att ha sin egen nationella lagstiftning i fråga om krigsmaterielexport. Inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP) finns dock ett informationsutbyte och en dialog om krigsmaterielexport. Åtta kriterier som skall vara vägledande för medlemsstaternas nationella exportkontrollpolitik identifierades år 1991 och 1992. Diskussioner om tolkningen av dessa kriterier förs löpande. Syftet är att en samsyn om tillämpningen successivt skall växa fram. Sverige verkar för en restriktiv tolkning.

Även exportkontrollen av strategiska produkter som inte räknas till krigsmateriel, s.k. varor med dubbla användningsområden (dual use-produkter), är föremål för informationsutbyte inom ramen för GUSP. Samtliga EU:s medlemsstater är medlemmar i de fyra existerande globala exportkontrollarrangemangen: Nuclear Suppliers' Group (kontrollerar export av varor och teknologi som kan användas för tillverkning av kärnvapen), Australiengruppen (biologiska och kemiska vapen), missilkontrollregimen samt det s.k. Wassenaar-arrangemanget (exportkontroll av både krigsmateriel och dual use-produkter). EU-länderna utarbetar gemensamma ståndpunkter inför möten inom ramen för exportkontrollarrangemangen.

EU har en gemensam förordning (EG) nr 3381/94 om kontroll av strategiska produkter som syftar till fri rörlighet för sådana produkter (med vissa undantag) inom EU samt exportkontroll gentemot tredje land. Bilagorna till förordningen uppdateras kontinuerligt. Tillämpningen av förordningen om exportkontroll för dual use-produkter diskuteras regelbundet i en särskild samordningsgrupp för detta ändamål.

29.8 Försvarsmaterielsamarbete

Samarbetet inom unionen på försvarsmaterielområdet sker fortfarande huvudsakligen på grundval av nationell rätt och i hägnen av artikel 223 i EG-fördraget, som medger nationella undantag från tillämpningen av den inre marknadens regler med hänvisning till egna väsentliga säkerhetsintressen.

Kommissionen har i två meddelanden presenterat sin syn på frågorna om dels europeisk flyg- och rymdindustri, dels gemensam strategi avseende försvarsindustrin i allmänhet. Utgångspunkten för kommissionen är att unionen på dessa områden långsiktigt behöver en konkurrenskraftig industriell och teknologisk bas. Detta kräver enligt kommissionen att ett gemensamt regelverk snarast etableras, om det är möjligt och lämpligt, främst genom att den inre marknadens regelsystem tillämpas i större utsträckning. Meddelandena har ställts till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén.

Samarbetet inom andra pelaren omfattar även administrativa frågor. Det innebär att man gemensamt belyser frågor som rör medlemsländernas utrikesförvaltningar ur ett organisatoriskt, resursmässigt och administrativt perspektiv.

Det kan till exempel gälla frågor om samlokalisering av utlandsmyndigheter i tredje land. Genom sådan samlokalisering önskar man uppnå kostnadseffektiva lösningar genom att t.ex. nyttja gemensamma administrativa stödtjänster. En annan uppgift är att diskutera och utbyta erfarenheter av genomförda organisationsförändringar i medlemsländernas utrikesförvaltningar.

Under det gångna året har mycket engagemang ägnats frågan om samlokalisering i Nigeria, det s.k. Abuja II-projektet. Beslut har tagits om ett avtal om sådan samlokalisering. Länder som Irland, Danmark, Finland, Spanien och Sverige medverkar dock inte i projektet av kostnadsskäl. Samtliga länder framhåller emellertid att man delar åsikten om samlokalisering som sådan.

Uppmärksamhet har under året också ägnats frågor om lokalanställdas villkor och villkor för hardship-poster hos de olika medlemsländerna för erfarenhetsutbyte. Från inte minst svensk sida har ett omfattande material ställts till förfogande för en sådan diskussion. Avsikten är inte att medlemsländerna skall införa samma system, därtill är nuvarande system alltför olika och bör så vara även i fortsättningen.

Inom EU har ett samarbete också skett vad gäller utbildning av nyantagna diplomater, växeltjänstgöring i medlemsländernas utrikesförvaltningar samt hälso- och sjukvårdsområdet.

29.10 Protokollärt samarbete

Inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken diskuteras även protokoll, dvs. frågor som rör folkrättsliga och ceremoniella regler för umgänget mellan stater, i synnerhet tolkning och tillämpning av 1961 års Wienkonvention om diplomatiska förbindelser.

Arbetet omfattade under 1997 framför allt jämförelser av praxis på immunitetsområdet vilket syftade till harmonisering där sådan är möjlig och lämplig, samt bevakning av utvecklingen i icke-medlemsländer som misstänks bryta mot Wienkonventionen.

Bland annat har man diskuterat immunitet och privileger för EU:s institutioner, utländska ambassaders skulder, samt status för sambor till diplomater stationerade i medlemsländerna. En protokollär guide för officiella besök har också reviderats.

Detta fördjupade samarbete i protokollära frågor uppskattas mycket av Sverige som värdesätter en harmonisering på området.

Sedan 1 januari 1995 bedrivs den svenska handelspolitiken i huvudsak inom ramarna för EU:s gemensamma handelspolitik, fastställd i Romfördragets artikel 113. Denna handelspolitiken är en av grundpelarna i EU-samarbetet och gör samtidigt EU till den viktigaste aktören på området vid sidan av USA.

30.1 Svenska prioriteringar

De svenska prioriteringarna för handelspolitiken fastslogs i regeringens skrivelse till riksdagen (1996/97:71), vilken överlämnades den 3 mars 1997. Den övergripande målsättningen är att verka för att EU fortsätter arbetet för en fri världshandel med utgångspunkt i det multilaterala regelverket inom ramen för världshandelsorganisationen WTO. Ett starkt multilateralt regelverk, som förmår anpassa sig till globaliseringens utmaningar, utgör en av förutsättningarna för att de övergripande handelspolitiska målen skall uppnås. Det är även avgörande för att utvecklingen av bilaterala och regionala samarbetsformer, såväl inom Europa som i andra delar av världen, sker på ett sätt som inte bidrar till ökade handels hinder. Under året har tre för svenskt vidkommande viktiga avtal slutförts inom WTO: avtalet om handel med bastelekkommunikationstjänster, avtalet om bortagande av tullar på IT-området samt avtalet om handeln med finansiella tjänster. Samtidigt har EU:s handelspolitiska förbindelser fördjupats, framför allt inom närområdet, genom det transatlantiska samarbetet samt samverkan med de asiatiska länderna inte minst inom Asia-Europe Meeting.

30.2 Världshandelsorganisationen WTO

WTO:s arbete under 1997

Under året har flera viktiga framgångar noterats inom WTO. Här kan främst nämnas slutförandet av två avtal inom tjänstehandelsområdet: det s.k. bastelefonavtalet i februari och finansjänstevtalet i december, samt informationsteknikavtalet i mars. De båda förstnämnda avtalen var restposter från Uruguayrundan som slutfördes 1994, medan en inledning av förhandlingar om IT-avtalet beslutades vid WTO:s ministerkonferens i Singapore 1996. Bland WTO:s övriga aktiviteter under året kan särskilt noteras ett möte om handelsrelaterat stöd för de minst utvecklade länderna. Mötet arrangerades i samarbete med andra berörda organisationer på handelsområdet, som UNCTAD, ITC, Världsbanken, IMF och UNDP. Huvudsyftet med mötet var att skapa en efterfrågestyrd, integrerad och sammanhängande ansats för handelsrelaterat tekniskt bistånd till ett antal minst utvecklade länder. Dessutom har ett analytiskt arbete startat i syfte att förbereda nya förhandlingar på jordbruksområdet.

Singaporekonferensen, som avrapporterats både i regeringens skrivelse 1996/97:71 och i en mötesrapport från ministerkonferensen, blev mycket lyckad. Uppföljningen från konferensen har resulterat i, förutom arbete som pågår sedan tidigare, slutförandet av IT-avtalet samt igångsättande av analytiskt arbete inom områdena handel och investeringar, handel och konkurrens, transparens inom offentlig upphandling samt förenkling av handelsprocedurer. Arbetet inom dessa nya områden kommer att fortsätta under 1998.

Förberedelser för WTO:s andra ministerkonferens i Genève 1998

WTO:s andra ministerkonferens kommer sannolikt att bli mer begränsad till sitt sakinhåll än den föregående i Singapore. Dess viktigaste roll blir att inleda ett förberedelsearbete inför påföljande konferens, vilken planeras att äga rum mot slutet av år 1999 eller år 2000. Vid denna konferens förväntas beslut fattas om nya stora multilaterala handelsförhandlingar. Dessutom kan nya handelspolitiska frågor föras upp på dagordningen, t.ex. elektronisk handel eller handel och korrupktion.

Avtal om handeln med finansiella tjänster

De i april 1997 återupptagna WTO-förhandlingarna om finansiella tjänster avslutades den 12 december. Det innebär att det interimsavtal om finansiella tjänster som slöts 1995 ersätts med ett permanent avtal med deltagande av 70 länder. Avtalet, som beräknas träda i kraft under första kvartalet 1999, berör i första hand bank- och försäkringsverksamhet samt olika former av kapitalförvaltning. Det ger garantier om ett visst marknadstillträde för utländska finansföretag i de länder som anslutit sig till avtalet. De åtaganden länderna gjort i avtalet väntas dessutom bidra till en effektivare infrastruktur för finanstjänster, vilket är till stor nytta för världshandeln generellt.

Avtal om handeln med bastelekomunikationstjänster

Den 15 februari nåddes ett avtal i WTO om handel med bastelekomunikationstjänster. Det är tänkt att träda i kraft den 1 januari 1998. Sjuttio länder har, i varierande omfattning och med olika infasningsperioder, gjort åtaganden om avreglering av och ökat tillträde för utländska teleoperatörer till sina respektive telekommunikationsmarknader. Genom avtalet skapas öppnare regimer för telekommunikationer och ett regelverk som främjar konkurrens, vilket bidrar till lägre kommunikationskostnader för användarna och nya affärsmöjligheter för teleoperatörerna. Efterfrågan på olika typer av teleutrustning förutspås öka som ett resultat av en högre tillväxt i telesektorn världen över till följd av avtalet.

Under hösten 1997 har arbete inletts med att utveckla det i mars beslutade IT-avtalet. Denna utveckling sker i två delar. Dels skall listan över tullfria produkter uppdateras och nya produkter föras upp, dels skall förhandlingar om s.k. icke-tariffära handelshinder, såsom diskriminerande standarder, behandlas under ITA. På det förstnämnda området har EU tagit fram ett förslag till produktlista. Behandlingen av andra handelshinder än tullar, vilket är högt prioriterat av EU, har ännu ej inletts.

Elektronisk handel

Marknaden för elektronisk handel växer. Affärer mellan företag och individer flyttas i allt större utsträckning till de elektroniska vägarna, inte minst till Internet. I syfte att sätta fokus på vikten av analys och arbete på området har under 1997 initiativ tagits både av USA och EU (KOM (97) 157 slutlig). De två initiativen har många beröringspunkter, inte minst handelspolitiska. Vid toppmötet den 5 december mellan EU och USA presenterades en gemensam deklARATION om elektronisk handel. Deklarationen betonar vissa grundläggande principer, som att den elektroniska handelns utveckling skall styras av marknaden och den privata sektorn, att regeringar skall se till att det regelverk som utvecklas undviker att skapa nya handelshinder och att konsumentintressen, skatteintressen, skydd för immaterialrätter etc. tas tillvara. Sverige välkomnade deklARATIONEN. En gemensam deklARATION med USA ansågs viktig inte minst i uppspelet inför WTO:s ministermöte 1998, där området sannolikt finns med på dagordningen.

Textil och konfektion (Teko)

Som EU-medlem har Sverige sedan den 1 januari 1995 tillämpat EU:s tekopolitik med begränsningar mot ett trettiotal länder och övervakning mot ytterligare ett tjugotal. Enligt Uruguayrundans tekoavtal skall alla tekobegränsningar mellan WTO-medlemsländer gradvis avvecklas i fyra steg och avslutas år 2005.

Med de tre nya medlemsländerna Österrikes, Finlands och Sveriges inträde i unionen har det blivit svårare för kommissionen att få igenom restriktiva förslag, på det sätt som tidigare gjorts. EU försöker vid varje förhandling att uppnå förbättrat marknadstillträde för sin egen tekoexport. Textil och konfektion är fortfarande den största enskilda industri-sektorn inom EU. Sveriges aktiva agerande under 1997 för att få till stånd förbättringar i tekoavtalen med Lettland och Litauen har lett till att dessa länder från 1 januari 1998 slipper sina s.k. tulltak. I de nya avtalen försvinner tekotullarna mellan EU och Lettland respektive Litauen. Kommissionen har trots många försök inte lyckats nå någon överenskommelse med Ryssland på tekoområdet. EU har således fortsatt att behålla de ensidigt införda begränsningarna. Sverige är principiellt emot ensidiga restriktioner på tekoområdet. Samtliga tekobegränsningar mot de centraleuropeiska länderna Bulgarien, Rumänien, Polen, Slovakien, Tjeckien och Ungern upphörde den 31 december 1997. Ett svenskt förslag om elektro-

niskt beviljande av importlicenser lades fram i Bryssel i februari. Kommissionen och samtliga medlemsländer ställde sig bakom det och det infördes i revideringen av rådets förordning (EG) nr 3030/93 om gemensamma regler för import av vissa textilprodukter från tredje land. Beslutet innebär avsevärda förenklingar för importörerna vid tullklarering.

30.3 UNCTAD och råvarusamarbetet

UNCTAD

Sverige samordnar sitt agerande inom FN:s konferens för handel och utveckling (UNCTAD) med sina samarbetspartner inom EU. I UNCTAD förekommer både blandad och s.k. exklusiv gemensam kompetens eftersom vissa delar av dess verksamhet ligger utanför den gemensamma handelspolitiken. På initiativ av EU-länderna kunde en omfattande reform av UNCTAD:s verksamhet fastställas vid den ministerkonferens som hölls i Sydafrika våren 1996. Där fastslogs att FN-organets huvuduppgift är att genom analys och tekniskt bistånd stimulera och bistå u-länderna att delta i det multilaterala handelssystemet. Samtidigt lades grunden för effektivisering och reformering av UNCTAD:s mellanstatliga arbete, bl.a. genom färre möten och fokusering av arbetet på ett fåtal ämnen. Det tekniska biståndet har fått en ökad inriktning mot de minst utvecklade länderna och deras behov av stöd för att kunna delta i internationell handel. Reformarbetet har fortsatt under 1997. Sverige har som aktiv deltagare i EU-kretsen verkat för ytterligare effektivisering och konkretisering av verksamheten. En mer uttalad pragmatism har under året märkts i det mellanstatliga samarbetet inom UNCTAD:s ram genom att dialogen mellan u-länder och i-länder fördjupats och inriktats mot mer realistiska förväntningar och jordnära lösningar på u-ländernas problem att aktivt delta i det internationella handelssystemet.

Råvarusamarbetet

Sverige fortsätter att delta i det internationella råvarusamarbetet. Den tidigare höga svenska profilen har dock under 1980–1990-talen alltmer ersatts av en betydligt lägre aktivitetsnivå på grund av ändrade politiska och ekonomiska förutsättningar. Tron på regleringstänkande har successivt fått vika för marknadsanpassade lösningar på råvarusektorns problem. I den mån internationella råvaruavtal innehåller reglerande mekanismer utgör de en del av den gemensamma handelspolitiken, där EU har en exklusiv kompetens. För andra råvaruavtal gäller blandad kompetens. Råvaruavtal med blandad kompetens mellan medlemsländerna och EU gäller kaffe, kakao, naturgummi, jute, tropiskt timmer och spannmål. EU:s medlemsländer söker genom ett omfattande samrådsförfarande uppträda gemensamt på hela råvarufältet.

För utvecklingsländerna finns sedan 1970-talet en gemensam grundsyn om en stimulansordning genom tullsänkningar från de industrialiserade ländernas sida. Systemet "Generalized System of Preferences" (GSP) omfattar tullförmåner för ett stort antal industrivaror och för ett begränsat antal jordbruksvaror. GSP-systemet är en del av den gemensamma handelspolitiken inom EG. Nu är två förordningar om u-landspreferenser i kraft, en för industrivaror och en för jordbruksvaror. Dessa system har det traditionella målet att främja export genom att främja den grundläggande ekonomiska tillväxten i utvecklingsländerna. I förordningarna anges att särskilda stimulansordningar i form av tullsänkningar till skydd för arbetstagares rättigheter och miljöskydd får införas fr.o.m. januari 1998. Dessa är nya grunder till preferensbehandling med syfte att förbättra utvecklingen på social- och arbetsmarknadsområdet samt miljöområdet i utvecklingsländerna. Sverige verkar för att stödja en hållbar utveckling på miljöområdet samt för förbättrade arbetsvillkor. Regeringen arbetar konsekvent inom tullområdet med att förenkla regelverket och för en ökad liberalisering och frihandel. Målsättningen är att förordningen om förmåner baserade på sociala villkor och/eller miljövillkor skall beslutas under det första kvartalet 1998.

I gällande förordningar anges även att de mest utvecklade länderna skall kunna uteslutas från systemet på grund av sin utvecklingsnivå. I den presenterade förordningen anges Hongkong, Singapore och Sydkorea som aktuella länder för uteslutning. De mest utvecklade länderna utesluts ur GSP-systemet den 1 maj 1998.

30.5 Förhandlingar om ett multilateralt investeringsavtal

Förhandlingar om ett multilateralt investeringsavtal pågår sedan hösten 1995 i OECD. Tidsfristen för förhandlingarna har utsträckts till OECD:s ministermöte våren 1998. I förhandlingarna deltar OECD-länderna och kommissionen, men avtalet skall även vara öppet för andra länder att ansluta sig till.

Målsättningen är att skapa säkra, ickediskriminerande, förutsättningar för utländska investerare och investeringar. Det skall finnas en hög nivå på åtaganden om investeringsliberalisering och skydd av investeringar samt en effektiv tvistlösningsmekanism.

Sedan förhandlingarnas början har stora steg tagits mot ett färdigt avtal. Textförslag har presenterats för flertalet av de element som skall bygga upp avtalet. Vissa frågor kvarstår emellertid att lösa, t.ex. tilldrar sig miljö, arbetstagares rättigheter och extraterritoriell tillämpning av lagar på investeringsområdet stort intresse i förhandlingarna. Nyckelproblemen inför slutfasen av förhandlingarna gäller i vilken utsträckning olika typer av undantag skall medges från huvudregeln om icke-diskriminering. Sverige lägger stor vikt vid att ett avtal med så liberala och bindande regler som möjligt kommer till stånd och att länder utanför OECD-kretsen ansluter sig till det. Sverige stöder och deltar därför aktivt i förhandlingarna.

Kommissionen presenterade i juni 1997 ett nytt direktivförslag om harmonisering av medellång och lång exportkreditförsäkring. Förslaget, som är baserat på artikel 113 i Romfördraget, avser affärer som har en risktid på mer än två år med länder utanför unionen. Förslaget har samband med de riktlinjer om premiesättning m.m. som antogs av OECD:s konsensusgrupp i juni 1997. Sedan förslaget omarbetats på basis av synpunkter från medlemsstaterna presenterade ordförandeskapet under senhösten en reviderad version som samtliga medlemsstater förefaller kunna acceptera. Rådet väntas godkänna detta förslag under början av 1998. Förslaget innebär inte att verksamheten på detta område harmoniseras i någon högre grad, utan medför framför allt en större öppenhet genom de notifieringssystem som stadgas.

Kommissionen framlade i augusti 1997 på basis av statsstödsregler ett meddelande om avveckling av statligt stöd till exportkreditförsäkring på det konkurrensutsatta området. Med detta avses kommersiella risker på privata gäldenärer i de flesta OECD-länder med riskperioder på upp till två år. Syftet är att förhindra att statsstödd verksamhet konkurrerar på ojämlika villkor med privat försäkringverksamhet. Regeringen fattade redan i juni 1997 och på basis av riksdagens godkännande beslut om att Exportkreditnämnden senast vid utgången av 1997 skulle upphöra med den verksamhet som omfattades av meddelandet.

30.7 Antidumpningspolitik

Verksamheten mot påstått dumpad import från tredje länder har under år 1997 haft ungefär samma omfattning som tidigare. Vid slutet av året var antidumpningstullar i kraft i ett knappt 80-tal fall, och undersökningar pågick i ett 20-tal fall.

I några uppmärksammade fall har dock inte kommissionen lyckats få medlemsländernas stöd (oblekt bomullsväv från Egypten, Indien, Indonesien, Kina, Pakistan och Turkiet) eller tvingats ändra sina förslag för att få dem antagna (lax från Norge, handväskor från Kina). Det bör också noteras att antidumpningsåtgärderna mot elektroniska mikrokretsar från Japan och Sydkorea avvecklats under året. Sverige har fortsatt att driva en starkt kritisk linje till politiken på antidumpningsområdet.

31 EU:s utvecklingssamarbete

Utvecklingssamarbetet är en integrerad del av unionens samlade externa politik och skall enligt Unionsfördraget vara ett komplement till medlemsstaternas nationella politik. Målsättningarna för den gemensamma politiken är en varaktig ekonomisk och social utveckling, integration i världsekonomin samt kamp mot fattigdomen i utvecklingsländerna. Dessutom skall biståndspolitiken bidra till att utveckla demokratin och

31.1 Humanitärt bistånd och återuppbyggnadsfrågor

Gemenskapens humanitära bistånd hanteras av Europeiska byrån för humanitärt bistånd (ECHO). ECHO, som nu har existerat i fem år, finansierar drygt en femtedel av det totala internationella humanitära biståndet och är därmed den största enskilda finansiären av humanitär hjälp. ECHO är verksam i ett 60-tal länder och kanaliserar merparten av stödet via internationella organisationer och drygt 170 enskilda organisationer med vilka man har ramavtal.

I en särskild rapport, 2/97 från revisionsrätten i Luxemburg, har gemenskapens humanitära biståndsinsatser för 1992–1995 granskats. Rapporten pekade på positiva resultat med inrättandet av ECHO men också på brister i samordningen av biståndet. Revisionsrätten rekommenderade därför att upprätta av en speciell stadga för det humanitära biståndet.

Även om ECHO utför vissa kortare återuppbyggnadsinsatser hanteras merparten av rehabiliteringsbiståndet på generaldirektorat VIII. Nära samråd sker mellan ECHO och övriga direktorat för att åstadkomma koppling mellan katastrof-, rehabiliterings- och utvecklingsinsatser i samarbetsländerna.

31.2 Samarbete med enskilda organisationer

Rådsbehandlingen av de förslag till förordningar om bistånd via enskilda organisationer som påbörjades år 1995 fortsatte under år 1997. Medlemsländerna kunde enas om en gemensam ståndpunkt både beträffande den förordning som reglerar samfinansieringsprojekt mellan EU och enskilda organisationer i medlemsländerna och den förordning som reglerar decentraliserat samarbete som genomförs av icke-statliga organisationer i gemenskapen och i samarbetsländerna. Behandlingen i kommissionen av ett förslag till förenkling av avtalsformerna för samarbetet med enskilda organisationer är ännu inte avslutad.

31.3 EU:s livsmedelsbistånd 1997

Unionen är en stor givare av livsmedelsbistånd, vilket uppgår till ca 10% av den totala biståndsbudgeten. Under 1990-talet har dock EU:s livsmedelsbistånd successivt minskat, och nuvarande nivå innebär en halvering jämfört med nivåerna i början av 1990-talet. Den nya förordning (EG) nr 1292/96 som antogs förra året har medfört en större fokusering på den övergripande livsmedelssäkerheten vid årets biståndsinsatser, vilket ses som något positivt från svensk sida.

Vidare har en ny förordning för upphandling av livsmedelsbistånd antagits under 1997. Man har även under året diskuterat en uppförandekod för livsmedelsbistånd. Även uppförandekoden innehåller aspekter som

ligger i linje med svensk biståndspolicy, bl.a. genom främjande av lokal produktion och marknad. Diskussionerna kommer att fortsätta under 1998. Skr. 1997/98:60

31.4 Miljöfrågor

En förordning om åtgärder som vidtagits på miljöområdet i utvecklingsländerna inom ramen för hållbar utveckling, (EG) nr 722/97 antogs av rådet år 1997. Förordningens syfte är att genomföra rekommendationerna från FN:s konferens om miljö och utveckling, bidra till att integrera miljödimensionen i de utvecklingsprocesser som stöds i utvecklingsländerna och därigenom förbättra människors livsmiljö.

I förordningen slås fast att gemenskapen skall bidra med finansiellt stöd som ges i form av gävomedel och tekniskt bistånd för att underlätta att aspekter som rör miljö och hållbar utveckling integreras i utvecklingsprocessen i utvecklingsländerna.

Verksamheten skall koncentreras på vissa områden, för att bistå u-länderna att bl.a.

- utarbeta nationella strategier och andra riktlinjer för hållbar utveckling,
- bevara biologisk mångfald,
- bevara särskilt utsatta områden, såsom marin miljö,
- förbättra markutnyttjandet,
- förbättra stadsmiljön,
- tillämpa och överföra teknik som är särskilt anpassad till lokala förhållanden,
- undvika utsläpp som är skadliga för klimatet.

Stödet kan lämnas för pilotprojekt samt för att utarbeta riktlinjer, miljökonsekvensbedömningar och utvärderingar av den förda politiken. Mottagare är inte bara regeringar och regioner utan också regionala myndigheter, enskilda organisationer m.fl., inte minst på lokal nivå.

Förutom stödet som utgår direkt från EU:s budget (45 miljoner ecu för perioden 1997–1999) skall möjligheten till medfinansiering också undersökas särskilt hos medlemsstaterna och hos multilaterala, regionala eller andra organisationer.

Kommissionens projektförslag skall presenteras för en rådgivande kommitté. Kommissionen är beslutande och lämnar en årlig rapport till parlamentet och rådet.

31.5 Jämställdhet i utvecklingssamarbetet

EU:s ministerråd antog i december 1995 en resolution som slår fast att ett jämställdhetsperspektiv skall genomsyra allt utvecklingssamarbete, såväl inom kommissionen som i medlemsländerna. I resolutionen framhålls bl.a. att både kvinnor och män skall delta i planering och medverka i alla led av genomförande och utvärdering. Enligt rådets beslut genomfördes

under hösten 1997 en översyn av vad som gjorts på området. Rapporteringen visade att både kommissionen och EU:s medlemsländer nu arbetar mer systematiskt för att uppmärksamma både kvinnor och män i utvecklingssamarbetet, t.ex. vad gäller fattigdomsbekämpning, demokrati, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling. Sverige har framhållit att större satsningar krävs för att utvecklingssamarbetet skall omfatta både kvinnor och män.

Sverige har under 1997 presenterat ett förslag till förordning om integrering av jämställdhet i utvecklingssamarbetet (dok 97/0151 SYN). Förordningen skall styra en budgetpost om 5 miljoner ecu som kan ställas till förfogande för rådgivning, metodutveckling och utbildning för att integrera jämställdhet i kommissionens utvecklingssamarbete. Förslaget, som under 1997 har godkänts av ministerrådet och parlamentet i en första läsning, förväntas antas under 1998. Redan nu kan dock kommissionen ta i anspråk medel från anslaget.

31.6 Samarbete om reformer av FN:s biståndsverksamhet

EU har under året spelat en konstruktivt drivande roll inom många delar av arbetet med att reformera FN. Den gemensamma ståndpunkten för reformering av FN:s ekonomiska och sociala verksamhet, på svenskt initiativ, utarbetades och antogs i EU under 1996, har under 1997 varit en viktig utgångspunkt för EU:s agerande. Ståndpunkten inriktas på att stärka FN bl.a. genom att effektivisera och konsolidera verksamheten.

När höstens generalförsamling behandlade generalsekreterarens omfattande reformförslag, som presenterats i juli 1997, kom EU:s samarbete naturligt att breddas till att omfatta hela reformpaketet. Regelbundna och täta samråd skedde dels i förmöten i New York inför förhandlingarna, dels i rådsarbetsgruppen för FN-frågor. Även om det inte fanns enighet på detaljnivå kring alla förslag höll den gemensamma linjen i generalförsamlingens övergripande förhandlingar. EU:s enighet och drivande roll bidrog starkt till att förhandlingarna framgångsrikt kunde avslutas genom att två reformresolutioner antogs före årets slut. Från EU:s sida hade Sverige gärna sett att besluten om reformer gått längre än vad som blev fallet. De representerar ett viktigt steg framåt i reformarbetet och utgör en bra grund för EU:s fortsatta samarbete i reformprocessen.

31.7 Stöd till befolkningsprogram i utvecklingsländer

Rådet har under 1996 och 1997 behandlat kommissionens förslag att gemenskapen skall inleda samarbete för att stödja utvecklingsländers arbete att utveckla, genomföra och utvärdera program och projekt på befolkningsområdet. Samarbetet skall vara baserat på principen att individer och familjer fritt och välinformerat skall kunna fatta beslut om antal barn och tiden mellan födslarna. Programmet skall, bl.a. genom utbildning av kvinnor, bidra till att skapa sociokulturella och ekonomiska förutsättningar för familjeplanering. Programmet skall hjälpa till att utveckla och omstrukturera hälsovårdssystemen så att tillgången till och kvaliteten

på hälsoservice på det reproduktiva området förbättras och därigenom minskar hälsoriskerna för kvinnor och barn. EU-förslaget saknade inledningsvis den helhetssyn som genomsyrar handlingsprogrammet från Kairo. Genom bl.a. svenskt agerande fick förslaget en bättre inriktning och omfattar nu även ungdomars roll och våld mot kvinnor. Den slutliga förordningen (EG) nr 1484/97, antogs den 22 juli 1997.

31.8 Narkotikabekämpning

EU har länge, inom ramen för Loméavtalen, samarbetat med utvecklingsländer på narkotikaområdet. Under perioden 1987–1994 har totalt 67 miljoner ecu satsats på ett stort antal projekt i utvecklingsländer.

Det förslag som 1995 lades fram av kommissionen om samarbete mellan nordliga och sydliga länder inom bekämpningen av narkotika och narkotikaberoende behandlades under 1996 och 1997 av rådet.

Förslaget avser i huvudsak att ge stöd till utvecklingsländer när de upprättar och genomför av nationella handlingsplaner som skall identifiera mål, strategier och prioriteringar för narkotikabekämpningen i landet. Planen skall omfatta ett integrerat angreppssätt som spänner över olika discipliner och sektorer, t.ex. förebyggande åtgärder, polissamarbete, kontroll av handel och alternativutvecklingsprogram. Detta skall enligt förslaget ske i nära samarbete med FN:s narkotikaprogram. Förordningen (EG) nr 2046/97 antogs av rådet 13 oktober 1997.

31.9 Minröjning

EU fortsatte under året sitt omfattande bistånd till minröjning, minoffren och därmed relaterade aktiviteter. Ytterligare ca 40 miljoner ecu anvisades för dessa ändamål, varigenom EU:s samlade bidrag (sedan 1992) ökade till ca 110 miljoner ecu.

Huvuddelen, uppskattningsvis 25 miljoner ecu, täcktes som vanligt med olika biståndsanslag och gick till minröjningsoperationer främst i Bosnien, Angola, Kambodja och Laos samt humanitära insatser i främst Afghanistan, norra Irak, Bosnien och Angola. Av de återstående 15 miljonerna, som täcktes med GUSP-medel och varav 7 miljoner avsattes redan hösten 1996, gick 8 miljoner till Internationella röda korskommitténs särskilda appell om stöd till minoffren och 1,43 miljoner till kommitténs verksamhet i f.d. Jugoslavien och Irak. Vidare anvisades 2,07 miljoner som stöd till den ekonomiska samarbetsorganisationens South African Development Community (SADC) regionala minröjningsprogram i södra Afrika samt 3,5 miljoner (via FN:s minfond) för minröjningsinsatser i Angola, Moçambique, f.d. Jugoslavien och Tadzjikistan.

Anmärkningsvärda framsteg har också noterats beträffande strävandena, främst i kommissionen och EU-parlamentet, för att uppnå gemensamma forskningsinsatser på minröjningsområdet. Av särskild vikt är den uppgörelse som träffades i december mellan rådet och parlamentet och som innebär att 15 miljoner ecu ställts till förfogande för dylika insatser inom ramen för ett av EU:s industriella utvecklings- och samarbetspro-

gram, det s.k. Esprit-programmet. Omnämns förtjänar också det pilotprojekt med flygburen minfäldsdetektering i Angola, med medverkan av ett tjugotal företag från olika medlemsländer, som drogs i gång i somras med kraftigt stöd från kommissionens biståndsavdelning (1,6 miljoner ecu). I tillägg kommer ett antal studier, seminarier och workshops, som genomförts i syfte att främja EU-satsningar på olika områden.

31.10 Makrofinansiellt stöd samt EIB:s projektutlåning till tredje land

Makrofinansiellt stöd som kompletterar anpassningsprogram som stöds av Internationella valutafonden har hittills utgått i första hand till reformländer i Central- och Östeuropa. Behoven bland dessa länder har dock minskat i takt med att den makroekonomiska balansen återställts. Under 1997 har beslut om nya insatser i Bulgarien (upp till 250 miljoner ecu) och Makedonien (40 miljoner ecu) fattats. Vidare har beslut fattats om en räddningsoperation för Georgien och Armenien, som egentligen inte är berättigade för makrofinansiellt stöd. Vid Sovjetunionens sönderfall fick de nya länderna bl.a. ärva skulder till EU efter en stödinsats för Sovjetunionen 1991. För Georgien och Armenien fanns inga förutsättningar att återbetala lånen. EU beslutade därför om en exceptionell insats bestående av långfristiga lån om sammanlagt 170 miljoner ecu och gåvor om sammanlagt 95 miljoner ecu för de båda länderna. Slutligen har makrofinansiellt stöd för Ukraina om 150 miljoner ecu förberetts, men något beslut har ännu inte fattats.

Europeiska investeringsbanken (EIB) finansierade projekt utanför EU för ca 3 244 miljoner ecu under 1997. Av dessa härrör 3 190 miljoner ecu från EIB:s egna medel och 55 miljoner ecu från EU:s budget eller från medlemsländernas budgetmedel (Europeiska utvecklingsfonden). Huvudsakligen finansierades projekt i Central- och Östeuropa och Medelhavsregionen, men även AVS-länderna (se nedan), ALA-länderna (asiatiska och latinamerikanska länder som omfattas av EU:s biståndsprogram) och Sydafrika kom i åtnjutande av projektfinsiering från EIB. Under 1997 beslutade styrelsen att möjliggöra en omfattande ökning av utlåningen till EU:s kandidatländer i syfte att förbereda dem på ett kommande medlemskap. EIB:s ram för utlåning till projekt i kandidatländerna uppgår till 7 miljarder ecu fram till början av år 2000, och dessa medel kommer huvudsakligen att finansiera transport-, energi-, telekommunikations- och miljöprojekt.

31.11 Samarbete med Afrika, Västindien och Stillahavsområdet

Inom ramen för Lomékonventionen samarbetar EU med de s.k AVS-länderna i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet. Samarbetet finansieras utanför ordinarie budget genom särskilda bidrag till Europeiska utvecklingsfonden (EUF).

Lomékonventionen täcker ett mycket brett spektrum, bl.a. politisk dialog, utvecklingssamarbete samt handel och råvaror. Konventionen undertecknades första gången år 1975 (Lomé I) och har förlängts vid ett antal tillfällen. En revidering av nuvarande konvention, Lomé IV, antogs vid ett extra ministermöte i november 1995 och godkändes av riksdagen samma år (prop. 1995/96:36, bet. 1995/96:UU 24, rskr. 1995/96:257.). Den har ännu inte trätt i kraft, trots att ett stort antal länder, såväl bland EU:s medlemsstater som bland AVS-länderna, har ratificerat den reviderade konventionen. Sverige ratificerade konventionen den 13 juni 1996.

I april ägde det årliga ministermötet mellan EU och AVS-länderna rum i Luxemburg. Då upptogs Sydafrika i AVS-medlemskretsen, som därmed omfattar 71 länder.

Lomé IV löper ut den 29 februari år 2000. Förhandlingar om samarbetet mellan EU och AVS-länderna efter Lomé IV skall inledas senast i september 1998. Förberedelserna inför dessa förhandlingar påbörjades i samband med att kommissionen vid utvecklingsrådet i november 1996 presenterade ett diskussionsunderlag i ämnet: Grönbok om förbindelserna mellan EU och AVS-länderna inför 2000-talet (KOM (96) 570 slutlig). År 1997 har präglats av ett omfattande förberedelsearbete i form av konsultationer och diskussioner, både i AVS-länderna och i EU-kretsen.

Med utgångspunkt i resultaten av förda konsultationer lade kommissionen i november fram ett förslag till politiska riktlinjer för samarbetet EU-AVS (KOM (97) 537). Kommissionens förslag sammanfattades under fem rubriker:

1. Förstärkt partnerskap med en tydligare politisk dimension.
2. Integrerat förhållningssätt till fattigdomsbekämpning.
3. Övergång från handelspreferenser till ett bredare ekonomiskt samarbete.
4. Större selektivitet i och striktare användning av samarbetsinstrumenten.
5. Geografisk differentiering inom ramen för en fortsatt sammanhållen AVS-grupp.

Förslaget diskuterades dels i allmänna rådet, dels i utvecklingsrådet, som i stort tillstyrkte kommissionens förslag. Mot denna bakgrund skall kommissionen tidigt år 1998 presentera ett förslag till förhandlingsmandat.

32 EU:s bilaterala och regionala förbindelser

EU:s förbindelser med tredje land och regionala organisationer ökar och får allt fastare former. Allt fler överenskommelser ingås vars syfte är att ange ramarna för en politisk dialog och främja samarbetet gällande t.ex. handel, ekonomiska och finansiella frågor och utbyte på de kulturella, sociala och tekniska områdena. Huruvida det är unionen eller gemenskapen som skall ingå avtal eller på annat sätt utveckla förbindelserna med tredje land eller internationella sammanslutningar är avhängigt EU:s grundfördrag.

32.1 Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA) och Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) Skr. 1997/98:60

Medlemmar i EFTA är Schweiz, Norge, Island och Liechtenstein. De sistnämnda deltar i även EES, och de benämns nedan EES/EFTA-staterna. Liechtenstein inträdde i EES i maj 1995.

För Sveriges förbindelser med Norge och Island, vilka tillsammans svarar för en betydande del av Sveriges yttre ekonomiska förbindelser och även i övrigt står Sverige mycket nära, utgör EES-avtalet ett omfattande ramverk. Från svensk sida bedöms det löpande EES-arbetet vara en viktig länk till de tre EFTA-stater som även är med i EES och prioriteras således.

EES innebär att väsentliga delar av regelverket för EU:s inre marknad även gäller i och gentemot Norge, Island och Liechtenstein. Dessutom innefattas i EES-samarbetet ett antal s.k. angränsande politikområden, t.ex. forskning, utbildning och statistik, samt även utrikespolitisk dialog. EES reglerar vidare frihandel mellan Norge, Island och Liechtenstein sinsemellan.

Som EU-medlem är Sverige fortfarande egen avtalspart i EES-avtalet. Sedan inträdet i EU företräds Sverige dock – liksom övriga EU-länder – huvudsakligen av kommissionen i det löpande arbetet.

Två gånger under året har EU- och EES/EFTA-staterna mötts på ministernivå. Detta sker i EES-rådet, vars huvuduppgift är att ge övergripande politisk vägledning för samarbetet, men som även utnyttjas för en dialog om utrikespolitiska frågor. Vid årets första möte, i juni 1997, kunde EES-rådet bl.a. notera att EES-avtalet fungerar väl, att fortsatta framsteg gjorts i fråga om att införliva gemenskapslagstiftning i EES-avtalet och att framsteg gjorts även när det gäller EES/EFTA-staternas deltagande i gemenskapens kommittéer. Vidare betonades betydelsen av den utrikespolitiska dialogen inom ramen för EES-samarbetet. Vid det andra mötet, i november 1997, kunde EES-rådet konstatera att samarbetet fortsatt att fungera väl under året samt att takten i införlivandet av regelverk i EES-avtalet ökat. Rådet underströk vikten av att EES/EFTA-staterna deltar i förverkligandet av den inre marknaden.

Av de frågor som har behandlats i EES under året kan nämnas handel med bearbetade jordbruksprodukter, veterinära gränskontroller, ursprungsregler och ömsesidigt erkännande av provningsresultat samt sjöfartstransporter.

Ny relevant EU-lagstiftning för den inre marknaden skall i princip alltid föras över även till EES-avtalet genom beslut i gemensamma EES-kommittén, som möts månadsvis. EES-kommittén är ett viktigt forum för ömsesidigt informationsutbyte. Mycket av det löpande arbetet sker i olika undergrupper.

Sektorförhandlingar med Schweiz

Då Schweiz år 1992 valde att ställa sig utanför EES regleras mycket av unionens – och alltså Sveriges – handel med Schweiz alltså av det bilaterala frihandelsavtal mellan EG och Schweiz som fanns redan före EES.

De bilaterala s.k. sektorförhandlingar som inleddes i slutet av 1994 mellan EU och Schweiz, i syfte att knyta Schweiz närmare EU:s inre marknad, fortsatte under 1997, men kunde inte slutföras under året. Förhandlingarna rör flera sektorer: offentlig upphandling, forskning och utveckling, ömsesidigt tekniskt erkännande, bearbetade jordbruksprodukter, luft- och landtransporter samt personers fria rörlighet. EU eftersträvar en samlad, balanserad förhandlingslösning.

Det är fortfarande och framför allt de svåra frågorna på landtransportområdet som förhindrar en lösning av hela avtalspaketet.

32.2 De baltiska staterna

EU:s förbindelser med de baltiska staterna inträdde i ett kvalitativt nytt skede under 1997. Europeiska kommissionen rekommenderade i juli EU att inleda direkta medlemskapsförhandlingar med sex kandidatländer, däribland Estland. Europeiska rådets beslut vid toppmötet i Luxemburg att följa denna rekommendation och att påskynda förberedelserna för förhandlingar även med Lettland och Litauen innebär att ett avgörande steg mot integration av de baltiska staterna med EU har tagits. I och med detta är det inte längre en fråga om huruvida, utan snarare om när de baltiska länderna kommer att upptas som medlemmar av EU.

EU:s bistånd till de baltiska länderna har även fått en tydligare förmedlemskapskaraktär än tidigare. Inom Europeiska kommissionens biståndsprogram för de centraleuropeiska och baltiska staterna, Phare, har ökade insatser avsatts med uttalat syfte att främja övergången till marknadsekonomiska, demokratiska och socialt integrerade samhällen, möjliga att ansluta till EU. Den totala budgeten 1997 var för Lettland 37,6 miljoner ecu, Litauen 43,2 miljoner ecu och Estland 30,8 miljoner ecu. Europaavtalen med Estland, Lettland och Litauen har ratificerats av alla parter och förutses träda i kraft den 1 februari 1998.

Särskild uppmärksamhet har riktats mot det rättsliga samarbetet, bl.a. med syfte att förbättra gränsbevakningen i de baltiska länderna. Dessa länders gränser blir, vid ett framtida EU-medlemskap, EU:s yttre gränser.

32.3 Östersjöregionen

Östersjöstaternas råd (CBSS – Council of the Baltic Sea States), i vilket Europeiska kommissionen är medlem sedan starten 1992, består i övrigt av de fem nordiska länderna, de tre baltiska staterna, Polen, Ryssland och Tyskland. Rådet ger härmed unika möjligheter för samordnade insatser för regionens utveckling. Kommissionens "Östersjöinitiativ", som sedermera fastställdes av Europeiska rådet och lades fram vid Östersjöstaternas regeringschefsmöte i Visby 1996, tar fasta på detta förhållande.

Som en uppföljning av initiativet och Visbymötet, antog utrikesministrarna i Kalmar den 2–3 juli 1996 ett handlingsprogram inom områdena mellanfolkligt samarbete, medborgerlig säkerhet, ekonomiskt samarbete samt miljö. Huvuddelen av programmet berör frågor av betydelse för anpassningen av kandidatländerna till EU.

Kommissionen bidrar till genomförandet av Visbyprocessen genom att delta aktivt i den av regeringscheferna initierade aktionsgruppen mot organiserad brottslighet samt genom att under verksamhetsåret 1996/97 leda den viktiga arbetsgruppen för ekonomiskt samarbete. Kommissionen har tagit initiativ till att organisera ett näringslivsråd (Baltic Sea Business Advisory Council) för att stärka det ekonomiska samarbetet i regionen. Detta förberedde under hösten tillsammans med det s.k. Baltic Sea Business Summit (en sammanslutning av företagsledare i Östersjöregionen) förslag som överlämnades vid det toppmöte mellan Östersjöstaternas regeringschefer som ägde rum i Riga i januari 1998.

En viktig aspekt på samarbetet i Östersjöstaternas råd är att Ryssland är medlem. Ett förstärkt regionalt samarbete grannländer emellan ökar den politiska stabiliteten i området. Det finska initiativet under 1997 till en "nordlig dimension" befäster ytterligare de möjligheter och behov som finns för en fortgående integrering av alla länder i norr. I denna process spelar EU en allt viktigare roll.

Kommissionen stödjer CBSS MR-kommissarie genom sekondering av personal från de baltiska staterna och Ryssland. Bidrag till den gemensamma satsningen på reformering av universiteten i Tartu, Riga och Vilnius genom EuroFaculty har lämnats av samtliga medlemmar i CBSS.

Europeiska unionen har också på andra sätt visat Östersjöregionen fortsatt uppmärksamhet. Det gränsöverskridande regionala samarbetet (Cross Border Cooperation, CBC) har vidareutvecklats, bl.a. genom utökade möjligheter att stödja småskaliga samarbetsprojekt mellan de vid Östersjön belägna EU-staterna och Estland, Lettland, Litauen och Polen. Riktlinjer har också utarbetats för bidrag till CBC-projekt i vilka man kan kombinera samarbetsprogrammen för de centraleuropeiska och baltiska staterna (Phare) respektive Ryssland och övriga OSS-länder (Tacis) med varandra och med EU:s särskilda program för regional fysisk planering, Interreg II C. För att avhjälpa vissa brister i den administrativa kapaciteten, framför allt i de baltiska staterna, har kommissionen gett särskilt stöd till de regionala och lokala organ som skall ansvara för genomförandet av projekten i CBC-programmen.

32.4 Centraleuropa

EU fortsatte under 1997 att bygga ut och förstärka relationerna med länderna i Central- och Östeuropa enligt den i Essen 1994 fastlagda strategin. Denna förmedlemskapsstrategi har som syfte att förbereda och bana väg för dessa länders medlemskap i EU. De viktigaste verktygen i denna process är associeringsavtalen (Europaavtalen), den strukturerade dialogen, vitboken för lag Anpassning och biståndsprogrammet Phare. EU har Europaavtal i kraft med Bulgarien, Polen, Rumänien, Slovakien, Tjeckien och Ungern. Avtalet med Slovenien förutses träda i kraft under 1998.

Europaavtalens mål är att ge en ram för politisk dialog, främja ökning av handeln, etablera goda ekonomiska relationer, ge en ram för tekniskt och ekonomiskt bistånd från EU, främja kulturellt samarbete, och allmänt vara en ram för associeringsländernas gradvisa integration i gemenskapen.

I juli 1997 publicerade Europeiska kommissionen sina utlåtanden om kandidatländerna. I dessa yttranden har kommissionen bedömt hur länderna uppfyller kraven för medlemskap i EU. Kommissionen föreslog att EU skulle inleda medlemskapsförhandlingar med Estland, Polen, Slovenien, Tjeckien och Ungern. Dessa utlåtanden behandlades sedan av medlemsländerna och ministerrådet under hösten 1997, bl.a. i en särskild arbetsgrupp för utvidgningen. Europeiska rådet i Luxemburg beslutade i december hur de kommande medlemskapsförhandlingarna skall genomföras.

De bilaterala relationerna med kandidatländerna inom ramen för Europaavtalen har EU under 1997 skött genom ett omfattande samarbete i associeringsråd, associeringskommittéer, parlamentariska associeringskommittéer och olika undergrupper. Associeringskommittéerna fungerar som ett nav för verksamheten. Ministerrådsarbetsgruppen för Central-europa har också haft en central uppgift. Arbetet har i stort sett varit framgångsrikt. Kandidatländerna har dock varit kritiska mot hur den strukturerade dialogen bedrivits på EU-sidan. Den har uppfattats som alltför formaliserad och substanslös med bristfälligt deltagande av bl.a. EU-ministrarna. Inom EU har man tagit fasta på detta och har föreslagit flexibla samarbetsformer som mer anpassats till respektive kandidatland.

Liksom under 1996 har jordbruksfrågor varit ett viktigt samarbets- och problemområde. Främst har man arbetat med att anpassa Europaavtalen med anledning av att EU fått tre nya medlemsländer samt med anledning av resultaten från Uruguayrundan. Även vinhandeln mellan EU och kandidatländerna har stått på dagordningen flera gånger. Sverige har hela tiden agerat för att EU i enlighet med förmedlemskapsstrategin skall bereda kandidatländerna ökat tillträde till den gemensamma marknaden. Andra viktiga frågor har varit tjeckiska och slovakiska krav på importdepositioner, något som EU ansett strida mot Europaavtalen och WTO och som båda länderna till slut tog bort.

32.5 Ryssland samt övriga OSS-stater

Ryssland

I EU:s utrikespolitiska samarbete intar relationerna till Ryssland en central plats. Ett gott förhållande mellan EU och ett demokratiskt Ryssland är av avgörande betydelse för stabiliteten i Europa. EU verkar därför aktivt för ett partnerskap med Ryssland i syfte att stärka landets demokratiska och ekonomiska reformprocesser. Ett annat övergripande mål är att integrera Ryssland i europeiska samarbetsstrukturer och undvika att nya skiljelinjer skapas i Europa. Sverige deltar aktivt i utformandet av EU:s samlade Rysslandspolitik.

I och med ikraftträdandet av partnerskaps- och samarbetsavtalet (se nedan) har en ny fas inletts i EU:s relationer med Ryssland. Sverige tog därför initiativ till att rådet den 24 november debatterade relationerna till Ryssland i syfte att bl.a. se över möjligheterna att eliminera vissa handelshinder, inte minst i syfte att stödja Ryssland i den anpassning som är nödvändig för ett framtida WTO-medlemskap.

För förverkligandet av den handlingsplan som EU antog 1996 spelar det fortsatta Tacis-programmet en viktig roll. Årsprogrammet för 1997, till ett belopp av 128 miljoner ecu (inklusive utnyttjandet av vissa horisontella program), avsåg insatser inom företagsrestrukturering, utbildning, socialt reformarbete, transporter, energi och miljö. Härutöver ges fortsatt stöd till förbättrandet av kärnsäkerheten. Även utökat regionalt samarbete vid Rysslands västgränser ingår i Tacis-samarbetet. Det kan noteras att Sverige genom Östekonomiska institutet har fått ett betydelsefullt Tacis-uppdrag som avser samverkan med Russian European Centre for Economic Policy.

Ukraina

EU ägnade fortsatt betydande uppmärksamhet åt relationerna till Ukraina under det gångna året. Framför allt har oron över den stagnerade reformprocessen, vilken delats av Sverige, varit i fokus. Prioriteringarna för bidrag till en demokratisk och ekonomisk reformutveckling i Ukraina, vilka fastställdes i EU:s aktionsplan under 1996, fortsatte att gälla. Ett aktivare genomförande av aktionsplanen är eftersträvansvärt, och från svensk sida har inte minst vikten av att stärka det civila samhället i Ukraina betonats. I september hölls det första toppmötet mellan EU och Ukraina i Kiev, där såväl EU:s ordförandeskap som kommissionen betonade vikten av att Ukraina genomför ekonomiska och sociala reformer. Bristen på gensvar från den ukrainska ledningen var en besvikelse.

EU:s partnerskaps- och samarbetsavtal med Ukraina beräknas kunna träda i kraft under början av 1998, vilket torde komma att ytterligare bidra till utvecklingen av relationerna mellan EU och Ukraina.

En stötesten i relationerna mellan EU och Ukraina det gångna året har varit uppfyllandet av det "Memorandum of Understanding" från 1995 mellan kommissionen, G7 och Ukraina, som innehåller ett ömsesidigt åtagande att stänga kärnkraftverket i Tjernobyl senast år 2000. Vidare beslutades under året att bygga en ny sarkofag över den havererade reaktorn i Tjernobyl. EU, såväl som Sverige, har förbundit sig att bidra finansiellt till detta projekt.

Ett nytt Tacis-program för 1998 som omfattar samarbetsprojekt inom institutionsbyggnad, ekonomiska reformer och utveckling av den privata sektorn, samt energi och miljö är under förhandling med den ukrainska motparten.

Vitryssland

Det politiska klimatet i Vitryssland försämrades ytterligare under det gångna året och medförde grava inskränkningar av de grundläggande friheterna och kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Den rådande bekymmersamma konstitutionella, politiska och ekonomiska situationen i landet föranledde ministerrådet att i upprepade slutsatser och uttalanden, vilka stöddes av Sverige, inta en ståndpunkt i förhållande till Vitryssland.

I avsaknad av övertygande ansträngningar från vitrysk sida att gå vidare med nödvändiga demokratiska reformer har man tills vidare beslutat

avbryta genomförandet av interimsavtalet, skjuta upp ingåendet av partnerskaps- och samarbetsavtalet och dra in stödet för Vitrysslands medlemskap i Europarådet. Bilaterala ministerkontakter mellan EU och Vitryssland skall endast tas genom ordförandeskapet eller trojkan. Genomförandet av gemenskapens program för tekniskt bistånd, med undantag av humanitära projekt, regionala projekt och sådana projekt som direkt stöder demokratiseringsprocessen, skall frysas. Samtidigt avser man att genom ett särskilt Tacis-program erbjuda Vitryssland bistånd till demokratiseringsprocessen och utvecklingen av det civila samhället.

Moldova

EU:s partnerskaps- och samarbetsavtal med Moldova har inte trätt i kraft, och den politiska dialog som däri förutses har inte påbörjats. EU:s aktiviteter har därmed begränsats till uttalanden av ordförandeskapet i samband med för landet viktigare händelser. Det nederländska ordförandeskapet gjorde t.ex. ett uttalande på EU:s vägnar om det i maj ingångna samförståndsavtalet mellan Moldova och Transnistrien. Moldova har tillkännagett en önskan att stärka banden med EU.

OSS-länderna i Kaukasus och Centralasien

Även gentemot övriga länder i f.d. Sovjetunionen syftar EU:s politik till att främja en utveckling mot ökad stabilitet i regionen. Sverige har bidragit till utformningen av EU:s relationer med länderna i Kaukasus och Centralasien, bl.a. genom att föra fram vikten av att utveckla demokrati och marknadsekonomi, upprätthålla respekten för mänskliga rättigheter samt bilägga konflikter i områdena.

Partnerskaps- och samarbetsavtal

Redan 1994 ingicks s.k. partnerskaps- och samarbetsavtal mellan gemenskaperna och deras medlemsstater och Ryssland, Ukraina och Moldova. Motsvarande avtal ingicks 1995 med Kazakstan, Kirgizistan och Vitryssland och 1996 med Armenien, Azerbajdzjan, Georgien och Uzbekistan. I avtalen behandlas frågor om politisk dialog, varuhandel, affärsverksamhet och investeringar, betalningar och kapital, konkurrens- och immaterialrätt samt brottsförebyggande, kulturellt och finansiellt samarbete. I det handelspolitiska avsnittet tillerkänner parterna varandra mest-gynnad-nationsbehandling. Partnerskaps- och samarbetsavtalen skall ratificeras av samtliga avtalsslutande parter, en procedur som visat sig ta flera år i anspråk. Vad gäller avtalen med Ryssland, Ukraina och Moldova, vilka således undertecknades 1994, behövs dessutom ett anpassningsprotokoll för att göra Sverige, Finland och Österrike till avtalssparter. Även detta protokoll måste ratificeras av samtliga parter för att partnerskapsavtalet skall kunna träda i kraft. Denna procedur fördröjer därför ikraftträdandet med ännu något eller några år.

Sverige har varit drivande i frågan att finna en lösning för ett snabbt ikraftträdande av avtalen med Ryssland, Ukraina och Moldova. Sverige

har också tagit initiativet till att en förklaring har utarbetats om provisorisk tillämpning av anpassningsprotokollet. En sådan har också avgivits av samtliga parter i samband med undertecknandet. Detta har inneburit att avtalet med Ryssland, som en direkt följd av förklaringen om provisorisk tillämpning, kunde träda i kraft den 1 december 1997.

Sverige har ratificerat samtliga partnerskaps- och samarbetsavtal.

Barentssamarbetet

Barentsrådet bildades i januari 1993. Rådet består av utrikesministrarna i de fem nordiska länderna och Ryska federationen samt en representant för Europeiska kommissionen. Frankrike, Italien, Japan, Kanada, Nederländerna, Polen, Storbritannien, Tyskland och USA är observatörer. Sverige innehade under 1997 ordförandeskapet i Barents euro-arktiska råd (Barentsrådet). Ordförandeskapet överlämnades till Norge vid ett utrikesministermöte i Luleå den 19–20 januari 1998.

Under året har banden mellan EU och Barentssamarbetet stärkts bl.a. genom ett särskilt möte med kommissionen i Bryssel och Barentsrådets ämbetsmannakommitté. Kommissionen deltar numera mera aktivt i arbetet än tidigare. Kommissionen har genom Tacis- och Interregprogrammen lämnat ansevärda bidrag till projekt främst syftande till ökad kärnsäkerhet, energieffektivisering, bättre transportmöjligheter och nya gränsövergångar. Kommissionen kommer vid ministermötet i januari att lämna en utförlig redogörelse för sina insatser i regionen.

Kommissionen rapporterade vid Europeiska rådets möte i Luxemburg om sitt engagemang i olika regionala samarbetsinitiativ, bl.a. i Barentsrådet. Den positiva utvecklingen i Barentsregionen noterades. Ministerrådet uppmanades att behandla dessa rapporter.

32.6 Staterna i f.d. Jugoslavien (utom Slovenien) samt Albanien – västra Balkan

Bosnien-Hercegovina

Under 1997 har omfattande ansträngningar och resurser från EU:s håll lagts ned på att stödja fredsprocessen i Bosnien-Hercegovina. Bistånds- och återuppbyggnadsfrågor var i fokus även under 1997, liksom de komplicerade flykting- och återvändningsfrågorna.

EU har varit en av huvudaktörerna i de konferenser som under 1997 hållits om genomförandet av det bosniska fredsavtalets civila delar. Vid mötet med rådet för fredsavtalets genomförande (Peace Implementation Council, PIC) i Bonn den 9–10 december antogs slutsatser som bl.a. innehöll ett stärkande av mandatet för den höge representanten. Denne skall om parterna inte kan komma överens i frågor som är viktiga för fredsprocessen kunna besluta interimistiskt i deras ställe, och den höge representanten skall ges möjlighet att avsätta politiker som motarbetar fredsavtalets genomförande. Vid mötet betonades återigen parternas eget ansvar för fredsprocessen och behovet av att ställa krav på parterna för att de skall komma i åtnjutande av bistånd från EU och andra givare. Sverige

deltog aktivt i processen och betonade att det civila genomförandet måste fortsätta med oförminskad kraft och där särskilt att resultaten från höstens lokalval genomförs så att de gemensamma institutionerna börjar fungera, samt att flyktingar och internflyktingar ges faktiska förutsättningar att återvända till sin hemorter.

Kroatien

Situationen i Kroatien har med anledning av att UNTAES-mandatet löper ut i början på 1998, då den exekutiva makten i östra Slavonien övergår till Kroatien, krävt särskild uppmärksamhet. Den internationella närvaron i Kroatien kommer i stället att domineras av OSSE. Sverige har uttryckt stöd för både OSSE:s och FN:s fortsatta engagemang i landet.

Förbundsrepubliken Jugoslavien

Vad gäller EU:s förhållande till Förbundsrepubliken Jugoslavien har framför allt utvecklingen i Kosovo följts med stor oro. Eftersom det alltjämt är EU:s uppfattning att en unionsnärvaro där skulle kunna bidra till en positiv politisk utveckling har EU även under 1997 drivit ett förslag om ett informationskontor i Pristina. EU förespråkar att Kosovo skall återfå politisk autonomi inom Förbundsrepubliken Jugoslavien samt att de mänskliga rättigheterna skall respekteras i området.

F.d. jugoslaviska republiken Makedonien

Även situationen i Makedonien har under 1997 funnits med på EU:s dagordning, mycket beroende på de tilltagande inter-etniska spänningarna mellan albaner och slaver inom det makedonska samhället. OSSE:s minoritetskommissarie har i sina ansträngningar haft framgångar, som samtliga EU-stater understött.

Albanien

Albanien drabbades i början av 1997 av en allvarlig kris med våldsamma upplopp som följde. EU, VEU och OSSE var snabbt på plats och lyckades förhindra en total samhällskollaps. Efter att demokratiska val kunnat genomföras den 29 juli har två ministerkonferenser genomförts under Italiens ledning. Vid dessa konferenser uttalades en bred vilja att stödja återuppbyggnad och återskapande av säkerhet. I mitten av juni 1998 kommer dessa ansträngningar att ses över vid ytterligare en ministerkonferens, denna gång i Tirana. EU deltar aktivt både inom dessa konferenser och genom bl.a. European Commission Monitor Mission.

Utvecklingssamarbete

Alltsedan konflikterna i f.d. Jugoslavien startade har EU varit den överlägset största biståndsgivaren. Insatserna i området härstammar från såväl Europeiska byrån för humanitärt bistånd som Phare (Bosnien-

Hercegovina, Makedonien och Albanien) och kommissionens GD 1A. Det är därför svårt att uppskatta det sammantagna värdet av insatserna men de torde överskrida 400 miljoner ecu, varav mer än 300 miljoner ecu har använts för återuppbyggnadsinsatser i Bosnien-Hercegovina. Insatserna har varit inriktade på humanitärt bistånd och stöd till det civila samhället. Ett genomgående tema har varit stöd till insatser som underlättar för flyktingar att återvända. Ett särskilt samarbete mellan EU och de mest berörda länderna Tyskland, Österrike, Schweiz och Sverige har förekommit i frågan om flyktingåtervändande.

Den årliga givarkonferensen för Bosnien-Hercegovina blev försenad och sammankallades av EU och Världsbanken gemensamt inte förrän i juli månad. Det uppställda målet om 1,4 miljarder USD för insatser under 1997 nåddes med god marginal. Det rådde bred enighet om att återuppbyggnadsbiståndet även fortsättningsvis skall villkoras till parternas medverkan i att fredsprocessen genomförs.

I oktober månad hölls en särskild givarkonferens för Albanien, även den under ledning av EU och Världsbanken.

Handelspolitiska relationer

EU har under 1997 förlängt avtalet om ensidigt handelstillträde till unionen för vissa varor i enlighet med dem som gällde för hela det forna Jugoslavien. Dessa s.k. autonoma handelsåtgärder omfattade under 1997 även Förbundsrepubliken Jugoslavien.

Ett handels- och samarbetsavtal mellan EU och Makedonien undertecknades under 1997 och trädde i kraft under december månad.

32.7 Turkiet

Turkiets utsikter att utveckla en närmare relation till EU och på sikt nå ett medlemskap har utgjort en central fråga i EU under året.

Sverige har verkat för att samma objektiva kriterier för medlemskap skall gälla alla ansökarländer, inklusive Turkiet, men också betonat Turkiets eget ansvar att komma till rätta med en rad problem. Turkiet måste fullt ut uppfylla de s.k. Köpenhamnskriterierna, som beslutades under toppmötet i Köpenhamn 1993. Det första av dessa behandlar de politiska kraven, såsom demokrati, pluralism, respekt för mänskliga rättigheter, skydd av minoriteter etc. Sverige har verkat för att EU skall utarbeta en strategi eller "färdplan" för Turkiet till vägledning och stimulans för efterlevnaden av kriterierna och utvecklande av en fördjupad relation mellan Turkiet och EU mot bakgrund av medlemskapsperspektivet. I ett första skede borde en kraftsamling ske till de områden som berör det politiska kriteriet.

Förhandlingar om förmånskoncessioner för handeln med jordbruksprodukter slutfördes den 25 april och avtalet förväntas träda i kraft den 1 januari 1998. Avtalet utgjorde en viktig etapp på vägen mot den liberalisering av handeln med jordbruksprodukter som föreskrevs i associeringsavtalet mellan Turkiet och gemenskapen och beslut 1/95 av associeringsrådet EG-Turkiet.

Det planerade associeringsrådet med Turkiet hölls den 29 april. EU bekräftade Turkiets medlemskapsperspektiv och slog fast att Turkiet skulle behandlas enligt samma objektiva kriterier och normer som övriga ansökarländer.

I en dialog mellan Grekland och Turkiet har länderna diskuterat frågan om att frigöra det s.k. finansiella protokollet som utlovats till Turkiet i samband med tullunionen. Någon lösning har inte uppnåtts, men båda parter har deklarerat sin vilja att fortsätta kontakterna under ledning av EU:s ordförandeskap. De meddelade att man hade tillsatt en grupp (s.k. wise men group) bestående av två representanter från vardera landet för att utarbeta rekommendationer om hur ett antal utestående frågor länderna emellan skulle kunna hanteras.

I samband med EU:s informella utrikesministermöte i Apeldoorn den 15–16 mars uppmanades kommissionen att utarbeta ett meddelande om den framtida utvecklingen av förbindelserna mellan EU och Turkiet mot bakgrund av den tullunion som trädde i kraft den 31 december 1995. Meddelandet presenterades den 18 juli och behandlades under hösten i rådsarbetsgruppen för Sydösteuropa och i de ständiga representanternas kommitté. Slutsatserna om meddelandet antogs vid Europeiska rådet i Luxemburg, och kommissionen uppmanades att lägga fram detaljerade förslag i enlighet med riktlinjerna i meddelandet. Detta omfattar följande områden som kan bli föremål för närmare samarbete mellan EU och Turkiet: mänskliga rättigheter och humanitära frågor, konsolidering av tullunionen, liberalisering av handeln med jordbruksprodukter, liberalisering av tjänstehandel, deltagande i gemenskapsprogram, samarbete om rättsliga och inrikes frågor, miljösamarbete, telekommunikationer och informationsteknik, samarbete om investeringar på industriområdet, regionalpolitiskt och gränsöverskridande samarbete, konsumentpolitiskt samarbete och återupptagande av den makroekonomiska dialogen.

Europeiska rådet i Luxemburg den 12–13 december beslutade, bl.a. på svenskt initiativ, att utarbeta en europeisk strategi för Turkiet. Rådet bekräftade att Turkiet har möjlighet att ansluta sig till unionen, att Turkiet skall bedömas på grundval av samma objektiva kriterier som övriga kandidatländer samt att en strategi för att förbereda Turkiets anslutning skall utarbetas. Strategin innebär framför allt möjligheter att fördjupa och bredda det samarbete som etablerades genom tullunionen. Dessutom inbjöds Turkiet till den europeiska konferensen, där frågor av gemensamt intresse kan behandlas, tillsammans med kandidatländerna i Central- och Östeuropa samt Cypern. Det slogs dock fast att Turkiet ännu inte är moget för reella anslutningsförhandlingar på grund av den politiska och ekonomiska situationen i landet. Närmandet mellan EU och Turkiet är även avhängigt politiska reformer i Turkiet, särskilt vad gäller respekten för de mänskliga rättigheterna. Turkiet måste även agera konstruktivt i fråga om relationerna med Grekland och bidra till en lösning av Cypernkonflikten.

Partnerskapet Europa–Medelhavet (den s.k. Barcelonaprocessen) etablerades vid Barcelonakonferensen den 28 november 1995. Partnerskapets syfte är att skapa en bas för samarbetet mellan EU och tolv icke-medlemsländer i Medelhavsregionen, nämligen Marocko, Algeriet, Tunisien, Egypten, Israel, Jordanien, Syrien, Libanon, Turkiet, Cypern och Malta samt den palestinska myndigheten.

Samarbetet skall omfatta politisk dialog, säkerhetspolitik, ekonomiskt och finansiellt stöd till partnerländerna och utbyte på de kulturella, sociala och tekniska områdena. Den politiska dialogen skall främja utvecklingen av demokratiska institutioner och respekten för mänskliga rättigheter. Den skall också tjäna som instrument för säkerheten i regionen. Barcelonaprocessen är inte avsedd att ersätta andra åtgärder för fred, stabilitet och utveckling i området. Däremot kan den bidra till att göra dessa framgångsrika. Motsatsen kan emellertid inträffa, dvs. att Barcelona-processen påverkas av en negativ utveckling i andra processer som berör regionen. Sålunda försvårades det politiska och säkerhetspolitiska arbetet under året i Barcelonaprocessen genom avsaknaden av framsteg i fredsprocessen i Mellanöstern.

Ministermötet på Malta i april skulle ha ägnats åt att granska processen sedan november 1995 och ange prioriteringar för det kommande arbetet men kom i stället huvudsakligen att ägnas diskussioner om åtgärder för att åter få i gång fredsprocessen. Ett möte mellan Yassir Arafat och den israeliska utrikesministern Levy kom till stånd.

Trots ett politiskt trögare förhandlingsklimat sökte partnerländerna under 1997 att, inom ramen för den politiska dialogen, fortsätta arbetet med att genomföra ett antal förtroende- och säkerhetskapande åtgärder, t.ex. upprättandet av ett nätverk mellan politiska forskningsinstitut i Europa och Medelhavsländerna, samt ett system för att förhindra och bemästra katastrofer. Andra förtroende- och säkerhetskapande åtgärder mellan partnerländerna har diskuterats under året inklusive möjligheten att på lång sikt upprätta en säkerhetsstadga för Medelhavet.

Inom ramen för det ekonomiska och finansiella partnerskapet har arbetet med att bedöma investeringshinder och att främja investeringar hos de tolv sydliga parterna i Medelhavsregionen fortsatt. En konferens om privata investeringar hölls i London i mars 1997. En analys görs av de sydliga parternas behov i fråga om ekonomisk modernisering. Ett expertmöte med detta syfte hölls i Bryssel i mars 1997. Ett Europa–Medelhavsenergiforum inrättades i maj 1997 i syfte att stärka energisamarbetet runt Medelhavet. Dess allmänna syfte är att bidra till att organisera och övervaka energisamarbetet samt utgöra en permanent ram för dialog och informationsutbyte.

Under året hölls även en konferens i Lissabon om transportfrågor runt Medelhavet.

Vidare har den konferens om lokal vattenförsörjning i Medelhavsområdet som hölls i november 1996 följts upp genom utarbetandet av ett gemensamt informationssystem för expertis och kunskap rörande vattenfrågor.

Ett miljöministermöte hölls i Helsingfors i november 1997. Ministrarna diskuterade upprättandet av ett handlingsprogram på kort och medellång sikt för prioriterade åtgärder på miljöområdet. Bland de viktigaste åtgärdsområdena ingår integrerad förvaltning av vatten, mark och kustområden, avfallshantering samt "hot spots" (betydande föroreningskällor). Vidare ingår bland de prioriterade områdena kontroll av erosion och jordförstöring samt ökenspridning. Ministrarna konstaterade att de erfarenheter som gjorts av miljösamarbetet runt Östersjön kunde användas för samarbetet runt Medelhavet.

Inom ramen för partnerskapet i sociala och kulturella frågor hölls i mars 1997 i Nederländerna en konferens om staten och det civila samhället samt i december en konferens om social- och hälsofrågor. Möten har hållits i Italien och Grekland om audiovisuellt samarbete. I Spanien hölls en konferens om det gemensamma audiovisuella och cinematografiska arvet.

Frihandel och ekonomiskt stöd är två viktiga komponenter i EU:s politik för Medelhavsområdet. EU har inlett förhandlingar om associeringsavtal med en rad Medelhavsländer i syfte att på sikt skapa ett frihandelsområde runt Medelhavet. Som ett första steg skall frihandel för industrivaror vara införd till år 2010. Hittills har avtal slutits med Israel, Marocko och Tunisien år 1995, med Jordanien i april 1997 samt med den palestinska myndigheten i juli 1997. Sverige ratificerade de tre förstnämnda under 1996 och kommer att ratificera avtalet med Jordanien under första halvåret 1998. Med undantag av interimsavtalet med den palestinska myndigheten, vilket är ett gemenskapsavtal och således inte behöver ratificeras av EU-ländernas parlament, har de övriga avtalen ännu inte trätt i kraft eftersom ratificeringsprocessen i EU-länderna inte avslutats.

Förhandlingar om associeringsavtal pågår med Egypten, Libanon och Algeriet. Förberedande samtal har under året förts med Syrien.

EU har anslagit 4 685 miljoner ecu för perioden 1996–1999 till utvecklingssamarbetet med länderna i Medelhavsregionen. Av detta svarade Sverige under 1997, genom sin medlemsavgift till EU, för 170 miljoner kronor.

Av EU:s Medelhavs bistånd för perioden var redan en del tidigare beslutat. Återstoden, ca 3 424 miljoner ecu, regleras genom den s.k. MEDA-förordningen, som anger beslutsformerna och huvudområdena för biståndssamarbetet. Biståndet utgår efter nationella och regionala strategier, vilka baseras på partnerländernas prioriteringar och i enlighet med målen och syftena i Barcelonadeklarationen och MEDA-förordningen. Biståndet skall gå till ekonomisk omvandling, till stärkande av den socio-ekonomiska jämvikten och stöd för utveckling av det civila samhället samt till regionalt samarbete. Beslut om att stödja projekt fattas av en kommitté, där medlemsstaterna är representerade.

Sverige tog under året initiativ till ett första EU-uttalande om våldet i Algeriet.

EU har under 1997 på olika sätt ökat sin närvaro i regionen, liksom sina politiska och ekonomiska ansträngningar för att fredsprocessen skall lyckas. Sverige bidrog till att unionen intog en konsekvent och fast hållning i frågor som rör den israeliska bosättningspolitiken, Jerusalems status, israeliska avspärningar av palestinska områden samt fördömanden av terrorism.

EU:s särskilda sändebud för fredsprocessen i Mellanöstern, Miguel Angel Moratinos, verkade under året bl.a. för att en gemensam dialog mellan EU och Israel om den palestinska ekonomin skulle leda till konkreta israeliska åtgärder. Han sökte även få Israels och palestiniernas accept för en uppförandekod i syfte att underlätta parternas fortsatta förhandlingar. Han initierade vidare inrättandet av en permanent säkerhetskommitté.

EU beslutade i april 1997 att inrätta ett program för att bistå den palestinska myndigheten i dess strävan att motverka terroristhandlingar. Förutom tekniskt inriktade insatser ingår i programmet att främja den palestinska polisens insikter om de mänskliga rättigheterna. Svensken Nils Eriksson utsågs att samordna detta biståndsprogram.

Vid Europeiska rådets möte i Amsterdam i juni 1997 antogs en appell i syfte att manifesteras EU:s fortsatta stöd till fredsprocessen. Vid Europeiska rådets möte i Luxemburg den 12–13 december ingick i ordförandeslutsatserna ett avsnitt om fredsprocessen i Mellanöstern. Slutsatserna trycker bl.a. på nödvändigheten av att parterna följer redan ingångna avtal. EU uttryckte sin beredvillighet att fortsatt stå till parternas förfogande.

EU var under 1997 ordförande i den multilaterala arbetsgruppen för regional ekonomisk utveckling i Mellanöstern inom ramen för Madridprocessen. Sverige deltog i den fjärde regionala ekonomiska konferensen (MENA IV) för Mellanöstern och Nordafrika, som hölls i Doha i Qatar i november 1997. MENA-konferenserna syftar till att stödja fredsprocessen i Mellanöstern genom att stärka ekonomiskt samarbete mellan länderna i regionen.

Det sjunde ministermötet inom ramen för samarbetet mellan EU och Gulfstaterna i Gulf Cooperation Council (GCC) hölls i Doha i Qatar i februari 1997. Vid mötet, i vilket utrikesminister Lena Hjelm-Wallén deltog, behandlades framför allt förhandlingarna om ett frihandelsavtal mellan EU och GCC. Från EU:s sida underströks kravet att GCC skall upprätta en intern tullunion innan frihandelsavtalet med EU ingås. På dagordningen återfanns också frågor om kulturdialog och de mänskliga rättigheterna.

EU ingick 1997 ett samarbetsavtal med Yemen.

När en tysk domstol den 10 april förklarade den iranska statsledningen skyldig till terrorism, eftersom den beordrat ett attentat mot en restaurang i Berlin 1992, beslutade EU samma dag att kalla hem sina ambassadörer för samordnade konsultationer. Iran svarade med att kalla hem landets ambassadörer i huvudstäderna i EU:s medlemsstater. Allmänna rådet antog den 29 april en deklARATION om EU:s relationer med Iran. Deklarationen slog fast att framsteg i förbindelserna endast kunde göras om Iran

respekterade internationell rätt och avstod från terrorism. EU beslutade även att tills vidare suspendera den så kallade kritiska dialogen med Iran. Samtliga EU-staters ambassadörer återvände till Teheran i november. Skr. 1997/98:60

32.10 Afrika

Under 1997 har EU fortsatt sin aktiva dialog med de afrikanska staterna i syfte att på olika sätt söka medverka till en positiv utveckling i Afrika. Denna strävan har tagit sig uttryck bl.a. i beslutet att verka för att ett EU-afrikanskt toppmöte med deltagande av stats- och regeringschefer från Europa och Afrika hålls senast år 2000.

Maktskiftet i Kinshasa våren 1997 ledde till diskussioner i EU-kretsen om att återuppta det sedan 1992 frusna biståndet till Demokratiska republiken Kongo (DRK, f.d. Zaire). Den 15 september gjorde rådet ett uttalande om biståndet till DRK, och vid ett givarmöte i Bryssel den 4 december i Världsbankens regi tillkännagav Europakommissionen att man avsåg återuppta stöd omfattande 77 miljoner ecu inom områdena hälsa, infrastruktur och demokrati. Vidare beslutade EU i slutet av året att förlänga av den gemensamma aktionen till stöd för demokratiseringsprocessen.

EU:s bistånd till Stora sjö-området (Rwanda, Burundi, Demokratiska republiken Kongo) uppgick 1997 till ca 140 miljoner ecu. Huvuddelen av biståndet utgörs av humanitärt bistånd från ECHO och av visst livsmedelsbistånd. EU ger även bidrag till den internationella krigsförbryttribunalen för Rwanda, med säte i Arusha, Tanzania.

EU stöder i första hand regionala lösningar på problemen i Stora sjöregionen och har under 1997 bl.a. fortsatt att verka för en internationell konferens om fred, säkerhet och utveckling under ledning av FN och OAU. EU följer situationen och söker aktivt bidra till en positiv utveckling genom sitt speciella sändebud Aldo Ajello. Rådet har under 1997 fattat beslut om en fortsatt finansiering av Ajellos mission i Stora sjöregionen.

Under 1997 har kommissionen fört fortsatta förhandlingar med Sydafrika om ett brett samarbetsavtal, innehållande bl.a. ett avtal om frihandel. Förhandlingarna inleddes 1995. Efter inledande svårigheter har emellertid ett viss momentum återskapats under senare delen av 1997 och förhandlingarna tycks nu gå in i ett konstruktivt skede. Förhoppningen är att förhandlingarna om ett frihandelsavtal skall kunna slutföras under 1998. Därtill kan noteras att EU-AVS ministerrådsmöte i april fattade beslut om Sydafrikas partiella anslutning till Lomékonventionen. Detta, liksom ett avtal om frihandel, utgör en del i det slutgiltiga övergripande samarbetsavtalet. Sverige har genomgående verkat för att Sydafrika medges största möjliga tillträde till den europeiska marknaden.

Situationen i fråga om demokrati och mänskliga rättigheter i Nigeria har inte förbättrats under 1997 heller. Av denna anledning förlängdes EU:s sanktioner från 1993 och 1995 till och med den 1 november 1998.

EU har en livaktig dialog med South African Development Community. Det senaste ministermötet hölls i Windhoek 1996. Ett nytt möte förbereds i Wien i november 1998. Mellan ministermötena hålls årliga möten

på högre tjänstemannanivå samt löpande trojkamöten. Ett tjänstemannamöte avhölls i början av december i Zambia. Dialogen omfattar i princip allt som parterna kommer överens om, även om man framför allt från EU-sidan strävat efter att undanta frågor som behandlas i andra forum. På agendan står sålunda bl.a. politiska frågor, inklusive demokrati och mänskliga rättigheter. Sedan det förra ministermötet har gemensamma tematiska möten hållits om hiv/aids, vattenfrågor, småföretagande och droghandel.

Allmänna rådet antog den 2 juni 1997 en gemensam ståndpunkt om förebyggande av konflikter i Afrika. Beslutet togs mot bakgrund av det stora antalet väpnade konflikter i Afrika, som delvis också är av ny typ. Det syftade främst till att samordna medlemsstaternas politik på området. I enlighet med beslutet lade ordförandeskapet i samarbete med kommissionen i november fram ett förslag i Afrikaarbetsgruppen om genomförande av den gemensamma ståndpunkten. Förslaget antogs vid gruppens möte i december. Gruppen skall nu bl.a. diskutera länder som bedöms kunna stå inför en kris och eventuellt möjliga åtgärder före krisen.

32.11 USA och Kanada

Stärkandet av det transatlantiska samarbetet löper vidare med utgångspunkt i den gemensamma deklARATION och handlingsplan som antogs vid toppmötet mellan EU och USA i Madrid 1995. Handlingsplanen spänner över ett brett fält av samsarbetsområden: utrikes- och säkerhetspolitik, ekonomi, handelspolitik och kulturutbyte.

Sverige anser att det transatlantiska samarbetet är ett område med hög prioritet för medlemsländerna. Samarbetet har tydlig inverkan på enskilda sakområden, den övergripande säkerhetssituationen i Europa och etablerandet av en global säkerhetsordning.

Handlingsplanen mellan EU och USA är mest konkret inom det handelspolitiska området. Inom ramen för detta samarbete har det t.ex. upprättats en affärsmannadialog. Ett möte hölls i Rom i november 1997, där svenskt näringsliv var representerat på hög nivå. Denna dialog har bl.a. fungerat pådrivande i förhandlingarna om två centrala frågor – avtalet om ömsesidigt godkännande av respektive länders produktprövningar samt undertecknandet av ett informationstekniksavtal. Vid mötet i Rom diskuterades bl.a. ett fortsatt och vidareutvecklat samarbete inom standardiseringsområdet, stärkandet av WTO-systemet samt elektronisk handel.

Sverige menar att en huvuduppgift för parterna är att gemensamt verka för att främja det multilaterala handelssystemet och världshandelsorganisationen WTO. Framgångarna vid WTO:s ministermöte i Singapore i december 1996 är ett bevis för vikten av det transatlantiska samarbetet på detta område.

De amerikanska sanktionslagarna, Cuban Liberty and Democratic Solidarity Act ("Helms-Burton") och Iran-Libya Sanctions Act ("d'Amato"), utgör fortsatt centrala diskussionsämnen i dialogen med USA och Kanada. Enligt EU:s uppfattning rymmer dessa lagar oacceptabla exterritoriella element. EU antog i november 1996 en förordning i

vilken det fastslås att det är illegalt för medlemsländerna att följa de amerikanska exterritoriella lagarna. Med anledning av denna trädde en svensk kompletterande lag i kraft den 1 januari 1998.

Den 11 april 1997 slöts en delöverenskommelse mellan EU och USA, vilket innebär att USA uppskjuter tillämpningen av den möjlighet lagen erbjuder till privaträttsliga processer i USA mot företag som handlar med nationaliserad egendom på Kuba. Uppgårelsen fick till följd att EU tills vidare suspenderade sin WTO-panel.

Sverige har deltagit aktivt i de förhandlingar som förts enligt delöverenskommelsen mellan EU och USA i april. Sverige anser att en förhandlingslösning är angelägen och välkomnar därför de konsultationer som nu pågår.

En gemensam handlingsplan och deklaration mellan EU och Kanada kunde undertecknas den 17 december 1996. Förhandlingarna drog ut på tiden, främst på grund av oenighet om fiskefrågor. Sverige välkomnar att möjligheter därmed skapats för en ytterligare konkretisering av samarbetet EU och Kanada. En gemensam handelsstudie mellan EU och Kanada utarbetas nu. Syftet med studien är att identifiera omständigheter som kan utgöra hinder för handeln mellan parterna, som därefter gemensamt skall söka avskaffa dessa hinder.

32.12 Latinamerika och Karibien

Den regelbundna politiska dialogen mellan EU och Latinamerika inleddes i början av 1980-talet. Sedan dess har årliga ministermöten hållits med Centralamerika (San José-konferenser) och med Riogruppen, vilken omfattar Sydamerika och Mexiko med de centralamerikanska länderna som observatörer.

På initiativ av Frankrike och Spanien lanserades under året ett förslag om att hålla ett toppmöte mellan EU och Latinamerika/Karibien. Förslaget om ett toppmöte, som förväntas äga rum 1999, bekräftades vid Europeiska rådets möte i Amsterdam.

Efter relativt långdragna förhandlingar mellan Europeiska gemenskapen och Mexiko enades parterna i juli 1997 om ett avtal om ekonomiskt partnerskap, politisk samordning och samarbete. Avtalet, som undertecknades i anslutning till allmänna rådet den 8 december 1997, består formellt av två avtal: ett globalt avtal om institutionalisering av en politisk dialog, ekonomisk samverkan och samarbete inom ett antal olika områden, samt ett interimsavtal om handel och handelsrelaterade frågor. Syftet med interimsavtalet är att tidigarelägga de förhandlingar om handelsliberaliseringar som föreskrivs i det globala avtalet och som faller inom gemenskapens kompetensområde. Kommissionen skall under första halvåret 1998 presentera ett förslag till förhandlingsmandat, vilket skall beslutas av rådet. Förhandlingar om handelsliberaliseringar förutses däremot komma i gång först under senare delen av 1998.

Avtal har tidigare ingåtts mellan EU och Mercosur (Argentina, Brasilien, Paraguay och Uruguay) 1995 respektive EU och Chile 1996. Båda avtalen är ramavtal som inledningsvis syftar till att förbereda processen att uppnå handelsliberaliseringar och på sikt etablera en associe-

ring av politisk och ekonomisk karaktär. EU och Mercosur respektive EU och Chile har inlett ett gemensamt arbete med att ta fram ett faktaunderlag som efter granskning i expertgrupper under våren 1998 kommer att utgöra bas för ett beslut om och när frihandelsförhandlingar skall inledas.

Kuba

Den 2 december 1996 antog rådet en gemensam ståndpunkt som klargör EU:s politik gentemot Kuba. I ståndpunkten fastställs att EU vill uppmuntra en fredlig övergångsprocess till pluralistisk demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter samt en hållbar återhämtning och förbättring av det kubanska folkets levnadsstandard. Vidare uttrycker EU en stark önskan att bli Kubas partner i den fortskridande öppningen i den kubanska ekonomin samtidigt som det slås fast att ett närmare samarbete kommer att vara beroende av att läget förbättras vad avser mänskliga rättigheter.

Under 1997 har man gjort ansträngningar för att följa upp den gemensamma ståndpunkten genom att söka få till stånd en resultatriktad och konstruktiv dialog med den kubanska regeringen. Det har särskilt gällt respekten för mänskliga rättigheter och demokrati, där EU protesterat mot fängslanden av dissidenter och företrädare för människorättsorganisationer. Trots att inga påtagliga resultat kan påvisas är rådet ense om att stå fast vid den gemensamma ståndpunkten. Den 3 december 1997 upprepade rådet att EU:s mål när det gäller Kuba fortfarande är att främja en process i enlighet med den gemensamma ståndpunkten, såsom den fastställdes den 2 december 1996.

32.13 Euro-asiatisk dialog

I mars 1996 hölls det ett möte i Bangkok mellan EU och tio asiatiska länder, som blev inledningen till den process av närmande mellan Europa och Asien som kallas Asia-Europe Meeting eller ASEM. I ASEM-dialogen deltar EU:s femton medlemsländer, tio asiatiska länder (ASEAN:s dåvarande sju medlemmar och Japan, Kina, Sydkorea) samt Europeiska kommissionen.

ASEM-dialogen syftar till att, genom politisk dialog samt vetenskapligt och kulturellt utbyte, skapa förståelse och samsyn mellan Europa och Asien samt att underlätta för handelsutbyte och investeringsflöden. Dialogen har rönt uppskattning både på europeisk och asiatisk sida och framsteg har gjorts. Bland konkreta resultat kan nämnas inrättande av en stiftelse för kulturellt och vetenskapligt utbyte, ASEF (Asia-Europe Foundation), samt utarbetande av aktionsplaner inom områdena handel och investeringar. Vidare har Sverige i samarbete med Frankrike och med deltagande från samtliga ASEM-länder genomfört ett seminarium vid Raoul Wallenberginstitutet i Lund om mänskliga rättigheter och rättsstaten. ASEM:s andra toppmöte äger rum i London i april 1998.

ASEM-dialogen har gett Europa och Sverige goda möjligheter att bredda och fördjupa kontakterna med Asien, en region som innefattar

världens två folkrikaste stater och där också ett antal länder med långsiktig tillväxtpotential återfinns. Skr. 1997/98:60

EU:s politik gentemot Kina

I EU:s Kinastrategi finns målsättningen att verka för att Kina inlemmas i det internationella samfundet och på ett konstruktivt sätt engageras i arbetet för fred och säkerhet samt efterlevnad av internationella konventioner om mänskliga rättigheter och icke-spridning av kärnvapen, etc. Sverige deltar aktivt i utformandet av EU:s Kinapolitik.

På handelsområdet stöder Sverige Kinas ansökan om medlemskap i världshandelsorganisationen WTO på de villkor som organisationen ställer upp. Den 3–5 december hölls ett blandkommissionsmöte med Sverige och Kina i Stockholm, varvid export- och import hinder samt frågor rörande investeringar och immaterialrätt diskuterades. Dessa överläggningar sker på basis av ett handelsavtal som anpassats till gällande kompetensfördelning mellan kommissionen och medlemsstaterna.

Kina och Hongkong

Kommissionen utarbetade i maj en kommunikation om Hongkong. I slutsatserna som antogs av allmänna rådet noterar unionen den höga grad av autonomi som staden kommer att ha även i fortsättningen. Vidare framhålls att unionen kommer att behandla Hongkong som en autonom enhet när det gäller handel och fortsätta att noga följa utvecklingen av den ekonomiska och politiska situationen där.

Kvotering av import från Kina

Vid upprättandet av EG:s inre marknad infördes gemensamma begränsningskvoter mot Kina, bl.a. för import av vissa industrivaror samt en del andra produkter, som jordbruksvaror och teko. Sverige uppnådde i avslutningsförhandlingarna en uppjustering av dessa kvoter motsvarande importen från de nya medlemsländerna.

Under 1997 diskuterades i EU en ny översyn av kvotsystemet mot Kina. Sverige, som 1996 lyckades få gehör för sin linje att kvoterna på handskar skulle avskaffas, har för 1997 fått till stånd avskaffande av kvoterna för glas och delar till leksaker. Ett fåtal kvoter kvarstår: de för skor, porslin, keramik, tekovaror samt vissa jordbruksprodukter. Den svenska regeringen tar dock i EU-sammanhang fortlöpande upp frågan om att avskaffa de återstående kvoterna.

Sydkorea

I maj 1997 undertecknades ett avtal mellan EU och Sydkorea om tullsamarbete. Vice ordföranden i kommissionen, Sir Leon Brittan, besökte Sydkorea i oktober 1997 för samtal med, bland andra, president Kim Young-Sam. Samtalen inriktades på handelsliberaliseringar, och ett bilateralt handelsavtal mellan EU och Sydkorea om upphandling slöts.

Förhållandena i Nordkorea är omvitnat svåra. Två års översvämningar har skadat Nordkoreas skördar. Årets torra samt skadorna av tyfonen Winnie har förvärrat situationen. Strukturella problem inom jordbruket och avsaknad av reformer ligger också till grund för dagens brist på livsmedel.

Kommissionen fattade i maj 1997 beslut om ett bidrag på cirka 55 miljoner ecu (nära 500 miljoner kronor) varav merparten avser livsmedelshjälp som framför allt kanaliseras via World Food Programme.

Sydostasien

I februari hölls i Singapore ett toppmöte mellan utrikesministrarna från EU och den sydöasiatiska samarbetsorganisationen Association of South East Asian Nations (ASEAN) där en gemensam deklaration antogs som syftar till att stärka och utveckla samarbetet på det ekonomiska och politiska området.

Dialogen mellan EU och de sydöasiatiska länderna har även förts vid ett antal möten i multilaterala forum, som till exempel ASEM (Asia-Europe Meeting), ARF (ASEAN Regional Forum) och ASEAN PMC (Post-Ministerial Conference).

Under året har samarbetsavtal mellan EU och Laos respektive Kambodja slutits. Avtalet med Kambodja har emellertid inte kunnat ratificeras på grund av den oklara politiska situationen i landet.

Som en reaktion på den fortsatt allvariga situationen i Burma förlängde EU:s ministerråd under 1997 den gemensamma ståndpunkt som antogs 1996. I denna uppmanar EU regimen att inleda en dialog med de demokratiska krafterna och dess ledare Aung San Suu Kyi. Den gemensamma ståndpunkten innefattar även: krigsmaterielembargo, utvisning av burmesisk militär personal vid EU-ambassader, avbrytande av allt bistånd med undantag för humanitärt bistånd, visumförbud från EU:s sida för medlemmar i militärregimen och i militär- och säkerhetsstyrkorna samt ett stopp för politiskt besöksutbyte.

EU:s utrikesministrar beslutade i mars att upphäva Burmas tullförmåner, efter det att tvångsarbete påvisats.

Burma blev tillsammans med Laos ny medlem i ASEAN i juli. I konsekvens med EU:s gemensamma ståndpunkt har EU klargjort att man under rådande politiska omständigheter i Burma inte kan acceptera att landet ansluts till det samarbetsavtal som sedan 1980 finns mellan EU och ASEAN. Ett planerat möte mellan EU och ASEAN fick ställas in på grund av att man inte kunde enas om formerna för Burmas närvaro.

EU:s Indienkommunikation

EU breddar och fördjupar såväl de ekonomiska som de politiska relationerna med Indien grundat på kommissionens s.k. Indienkommunikation. Samarbetet inkluderar säkerhetspolitik, nedrustning och fredsbevarande, miljöfrågor, bekämpning av fattigdom, respekt för mänskliga rättigheter, främjande av demokrati samt handelsliberaliseringar på multilateral basis

i enlighet med Världshandelsorganisationens regelverk. EU hade ett blandkommissionsmöte som behandlade handel och ekonomiskt samarbete med Indien i maj 1997 och avser att upprätta en expertgrupp under våren 1998.

EU:s relationer med andra länder i Sydasien

EU förhandlar om samarbetsavtal med Pakistan och Bangladesh. Avtalen innebär upprättande av blandkommissioner mellan EU och Pakistan respektive mellan EU och Bangladesh.

EU har ingått ett ramavtal för samarbete om mänskliga rättigheter, demokrati och FN-frågor med Nepal. EU har även blandkommissionsmöten med Nepal; det första ägde rum 1996. En europeisk handelskammare har etablerats i Sri Lanka. EU har ett Memorandum of Understanding om samarbete med SAARC (South Asian Association for Regional Cooperation) vad gäller handelsliberaliseringar.

32.14 Japan

År 1988 antog EU:s ministerråd för första gången riktlinjer för en särskild Japanpolitik. Samarbetet konkretiserades 1991 på Japans begäran i en gemensam deklaration. Denna inkluderar ekonomiska såväl som allmän- och säkerhetspolitiska delar. Förbindelserna har genom denna deklaration formaliserats och intensifierats. Den utgör således det institutionella ramverket för relationerna mellan EU och Japan.

Samarbetets formella ram utgörs av årliga toppmöten med deltagande av Japans premiärminister, Europakommissionens ordförande och ordföranden i Europeiska rådet. Det senaste (sjätte) toppmötet hölls i Haag den 25 juni 1997. Vid mötet underströks vikten av goda bilaterala relationer och en önskan om en breddning och fördjupning av förbindelserna. Japan och EU har också gemensamma intressen i en rad globala frågor, och en utvidgning av samarbetet i FN och andra internationella organisationer står högt på dagordningen.

Institutionaliserade möten på ministernivå hålls årligen. Vidare träffas rådstrojkan, en viceordförande från kommissionen och den japanske utrikesministern två gånger per år. Härtill kommer sektoriella möten på ministernivå och löpande konsultationer på tjänstemannanivå.

Japan är EU:s näst största handelspartner. EU:s handelspolitik gentemot Japan är aktiv och syftar till marknadsöppningar, där EU valt att koncentrera sina ansträngningar på de strukturella avregleringsfrågorna. Som ett led i detta arbete har EU en fortlöpande dialog om avregleringen med Japan. Högnivåkonsultationer hölls i detta ämne den 17-18 november 1997 i Tokyo, där representanter för kommissionen och 14 japanska ministerier deltog. Samtalen fördes i positiv och konstruktiv anda, och framsteg kunde noteras i både s.k. horisontella frågor (distributionsfrågor, MRA – avtal för ömsesidigt erkännande, konkurrenspolitik) och sektoriella frågor (finansiella tjänster, telekommunikationer och transportfrågor).

Kommissionen satsar sedan 1994 betydande resurser på exportfrämjande åtgärder och utbildningsprogram i Japan. Dessa går under beteckningen EXPROM. Mässor, delegationsresor och informationsaktiviteter arrangeras under beteckningen "Gateway-to-Japan" (GTJ). EXPROM Experts Group (Japan) diskuterade hösten 1997 den framtida inriktningen av Gateway to Japan 2 (1997–2001). En svensk koordinator från näringslivet är utsedd för dessa aktiviteter.

I syfte att öka kunskaperna i det japanska språket och insikten om förhållanden på den japanska marknaden anordnas sedan 1979 utbildningsprogram i EU:s regi (Executive Training Programme – ETP) för företagsrepresentanter från medlemsstaterna. Svenska företag deltar i GTJ-aktiviteterna, och ett par svenskar har valts ut till nästa ETP-omgång.

32.15 Australien och Nya Zeeland

Den 26 juni 1997 undertecknade EU och Australien en gemensam deklARATION, i vilken ett fördjupat framtida samarbete mellan parterna bekräftades. Deklarationen, i vilken bl.a. framhålls att EU är en av Australiens största handelspartner, bekräftar ett fortsatt nära samarbete på handelsområdet, inte minst inom WTO. Samtidigt framhålls samarbetet på områdena forsknings och teknologi, utbildning, kultur, miljö samt bistånd. Ramen för dialogen blir möten på ministernivå mellan EU:s ordförandeland, kommissionen och Australien.

Med Nya Zeeland fördes sonderande samtal om ett eventuellt samarbetsavtal.

Medlemsstaternas samarbete i rättsliga och inrikes frågor är reglerat i avdelning VI i EU-fördraget och kallas också för EU:s tredje pelare. Syftet med samarbetet är att förverkliga unionens mål att uppnå fri rörlighet för personer samtidigt som säkerheten och tryggheten för medborgarna säkerställs. Samarbetet äger rum i frågor som rör asyl och invandring, polis- och tullsamarbete samt civil- och straffrätt.

Samarbetet i rättsliga och inrikes frågor är mellanstatligt till sin natur, vilket bl.a. innebär att rådets beslut fattas med enhällighet och att de åtgärder som beslutas genomförs i enlighet med medlemsstaternas nationella regler. Någon normgivningskompetens har med andra ord inte förts över till unionen på det sätt som är fallet med samarbetet i EG (första pelaren). På samma sätt som inom EU i övrigt leds arbetet av rådet, som vid de tillfällen när rådet sammanträder på detta område består av medlemsstaternas justitie- och inrikesministrar. Under rådet finns ett tjugotal arbetsgrupper och kommittéer som behandlar de olika sakfrågorna och förbereder dessa för beslut i rådet. Rådets beslut utgörs av gemensamma åtgärder, gemensamma ståndpunkter och resolutioner. Även rekommendationer och andra former av beslut förekommer. Ett särskilt betydelsefullt instrument på detta område är vidare konventioner, vilka upprättas av rådet och undertecknas av medlemsstaterna.

33 Polisiärt samarbete samt tullsamarbete

33.1 Europolkonventionen

Konventionen om upprättandet av en europeisk polisbyrå (Europolkonventionen) undertecknades av medlemsstaterna i juli 1995. I juli 1996 undertecknades ett tilläggsprotokoll som ger varje medlemsstat som så önskar möjlighet att låta sina nationella domstolar inhämta förhandsavgörande från EG-domstolen om konventionens tolkning (EGT nr C 299, 9.10.1996, s. 1). Samtliga medlemsstater utom Storbritannien har förklarat sig ha för avsikt att använda denna möjlighet.

Medlemsstaterna har uttalat målsättningen att konventionen skall ratificeras under år 1997. Regeringen har efter riksdagens godkännande i oktober 1997 ratificerat konventionen och tilläggsprotokollet om domstolen (prop. 1996/97:164, bet. 1997/98:JuU2, rskr. 1997/98:22). De flesta medlemsstaterna har nu ratificerat konventionen och de återstående är på god väg.

Förberedelserna i övrigt för inrättandet av Europol har fortsatt under året. Sålunda har i den särskilda rådsarbetsgruppen för Europolfrågor intensivt arbetat i syfte att utarbeta bl.a. de tillämpningsföreskrifter som enligt konventionen krävs för att Europols arbete skall komma i gång i praktiken. Det gäller:

- arbetsordning för styrelsen,
- personalreglemente,
- budget- och ekonomiföreskrifter,
- föreskrifter om de nationella sambandsmännens rättigheter och skyldigheter i förhållande till Europol,
- sekretessregler för Europols datoriserade registersystem,
- regler för hanteringen av analysfiler,
- överenskommelse om immunitet och privilegier,
- arbetsordning för den gemensamma tillsynsmyndigheten.

Arbetet med styrelsens arbetsordning slutfördes redan under år 1995, och arbetet med föreskrifterna om de nationella sambandsmännens rättigheter och skyldigheter samt budget- och ekonomiföreskrifterna har slutförts under år 1996. Övriga nödvändiga tillämpningsföreskrifter har helt eller i det närmaste slutförts under 1997. Vad som återstår är detaljföreskrifter om arbetsordningen för den gemensamma tillsynsmyndigheten och de formella avtalen med Nederländerna om bl.a. Europols huvudkontor.

Sammantaget har alltså arbetet med tillämpningsföreskrifterna – och även förberedelserna i övrigt för Europols inrättande – förts framåt på ett sådant sätt att det finns goda förutsättningar för att Europol under 1998 skall kunna komma i gång med sin verksamhet.

Sverige har också efter riksdagens godkännande ratificerat tilläggsprotokollet om immunitet och privilegier för Europol och dess tjänstemän (prop. 1997/98:31, bet. 1997/98:JuU5, rskr. 1997/98:64; EGT nr C 221, 19.7.1997, s. 1).

I avvaktan på att Europols verksamhet kommer i gång finns en provisorisk samarbetsstruktur i form av Europols narkotikaenhet (ENE), som sedan januari 1994 är verksam i Haag.

Vid ENE finns bl.a. sambandsmän från medlemsstaternas nationella polis- och tullmyndigheter. Sverige har en sambandsman från Polisen och en från Tullen.

33.2 Narkotika och organiserad brottslighet

En grupp nationella experter har av Europeiska rådet haft i uppdrag att se till att den handlingsplan för kampen mot narkotikamissbruk som antogs inom unionen år 1995 blir genomförd. I en rapport, som överlämnades till Europeiska rådet i Dublin i december 1996, har expertgruppen redovisat ett sextiotal förslag till konkreta åtgärder, vilka har präglat arbetet i gruppen under året. Uppmärksamheten har särskilt riktats mot problemet med syntetiska droger, mot åtgärder för att förstärka de yttre gränskontrollerna och mot penningtvätt.

Under 1997 har ett antal temamöten och seminarier rörande narkotikabekämpning ägt rum inom ramen för samarbetet i EU, bl.a. om åtgärder mot syntetiska droger där man diskuterade frågor om prekursorer, produktion och identifiering, internationellt samarbete, lagstiftning och lagförande. Vidare ägde seminarier rum som behandlade frågor om latinamerikanska brottsgrupperingar och kriminalunderrättelseverksamhet.

En inventering har utförts av de ”nya” syntetiska droger som påträffats i medlemsstaterna, i den mån dessa inte omfattas av FN-konventionerna. Sammanställningen har utgjort ett viktigt bidrag till den diskussion som förts i den horisontella arbetsgruppen för narkotikafrågor i dess framtående av ett s.k. tidigt varningssystem.

Ett svenskt förslag till en genomförbarhetsstudie avseende åtgärder i bekämpandet av den illegala amfetaminhandeln har antagits under året, det s.k. amfetaminprojektet. Studien kommer att genomföras under 1998 med deltagande av ett begränsat antal medlemsstater.

En reviderad upplaga av den gemensamma handboken för utförande av s.k. kontrollerade leveranser togs fram under året. I den nya versionen återfinns även de Schengenassocierade staterna Norge och Island samt de central- och östeuropeiska och baltiska staterna.

Inom ramen för samarbetet mot den organiserade brottsligheten har åtgärder vidtagits som riktar sig även mot annan brottslighet än illegal narkotikahandling, t.ex. människohandel och sexuella övergrepp mot barn, penningtvätt, bedrägerier med kreditkort och stulna fordon. Ett flertal seminarier och expertmöten har ägt rum och en ny upplaga av förteckningen över polis- och tullsambandsmän samt en katalog över expertkunskaper har tagits fram.

Ett antal gemensamma möten med arbetsgruppen för narkotika och organiserad brottslighet och arbetsgruppen för tullfrågor - jämväl med representanter från Central- och Östeuropa samt de baltiska staterna - har ägt rum under året. Vid dessa möten har såväl narkotikabrottsligheten som den organiserade brottsligheten diskuterats. I detta sammanhang har en utvärdering av tillämpningen av rådets resolution om utarbetande av avtal om polis- och tullsamarbete utförts.

Slutligen kan nämnas att det har diskuterats huruvida arbetsgruppen för narkotika och organiserad brottslighet skall upphöra eller bli en renodlad narkotikagrupp för tredjepelarfrågor. Det har nu beslutats att gruppen inte kommer att formellt avskaffas. Inga möten kommer emellertid att avhållas under det brittiska ordförandeskapet (våren 1998). Gruppens framtid kommer att granskas på nytt vid ett senare tillfälle.

33.3 Horisontella narkotikafrågor

I syfte att stärka och samordna narkotikaarbetet under EU:s olika pelare inrättades under våren 1997 den s.k. horisontella narkotikagruppen som en permanent pelarövergripande arbetsgrupp direkt underställd Coreper (se även avsnitt 10.9.6).

Till grund för mycket av horisontella narkotikagruppens arbete har legat den handlingsplan för kampen mot drogmissbruk (den s.k. 66-punktsplanen) som antogs av Europeiska rådet i Dublin den 13–14 december 1996, liksom den gemensamma åtgärd om tillnärmning av lagstiftning och praktisk tillämpning på narkotikaområdet som beslutades vid samma tillfälle (96/750/RIF, EGT nr L 342, 31.12.1996, s. 6).

Under våren 1997 antogs en av horisontella narkotikagruppen utarbetad gemensam åtgärd om inrättandet av ett s.k. tidigt varningssystem för nya syntetiska droger (97/396/RIF, EGT nr L 167, 25.6.1997, s. 1). Av-

sikten med systemet är att skapa ett nätverk mellan medlemsstaterna, Europol och narkotikaobservatoriet för utbyte av information om nya syntetiska droger som dyker upp på missbruksmarknaden. Informationen skall utvärderas av narkotikaobservatoriet med stöd av nationella experter och ligga till grund för ett eventuellt beslut av rådet att vissa droger skall föras under nationell kontroll. Systemet skall bli operationellt den 1 januari 1998.

33.4 Annat polissamarbete

Arbetet i den särskilda rådsarbetsgruppen för polissamarbete, som bl.a. ägnar sig åt tekniska frågor, resulterade under året i bl.a. en resolution om utbyte av resultat av DNA-analyser (EGT nr C 193, 24.6.1997, s. 2). Arbetet med att ta fram en enhetlig radiokommunikationsstandard för polis- och räddningstjänst fortsatte. Andra frågor som har varit aktuella under året är kryptering, internet och en fortsatt inventering av de åtgärder som medlemsländerna har vidtagit för att genomföra den år 1995 antagna resolutionen om telefonavlyssning. Ny säkerhetsteknik, videoövervakning etc. är nya frågor som kommit upp på dagordningen under året.

När det gäller det icke-tekniska samarbetet har man koncentrerat sig på frågor som rör polisutbildning samt bistånd och samarbete med Central- och Östeuropa och de baltiska staterna. En grupp är satt att utföra länderstudier av utbildningsbehov hos de nämnda länderna samt föreslå rekommendationer för utbildningsinsatser mot bakgrund av dessa studier. Vidare antogs en resolution om förebyggande och bemästrande av huli-ganism genom erfarenhetsutbyte, utestängning från arenor och mediapolicy (EGT nr C 193, 24.6.1997, s. 1) och en gemensam åtgärd om samarbete på området för allmän ordning och säkerhet (97/339/RIF, EGT nr L 147, 5.6.1997, s. 1).

Förfalskning av eurosedlar är en fråga som diskuteras i arbetsgruppen. Syftet är att komma fram till en minimistandard för hur framtida förfalskning av den gemensamma valutan skall hanteras.

En atlas över medlemsstaternas polisorganisationer är under framtagande. Atlasen skall användas vid polisutbildningen i respektive medlemsstat.

Initiativ vad avser brottsförebyggande arbete har tagits under året. Ett dokument som bl.a. innehåller förslag till kontaktpunkter i respektive medlemsstat behandlas för närvarande i arbetsgruppen. Dokumentet har tagits fram av Nederländerna i samarbete med Sverige och Belgien och har sin grund i bl.a. det seminarium om brottsförebyggande arbete som hölls i Stockholm i maj 1996.

Ett antal seminarier har ägt rum under året, bl.a. om brottsförebyggande arbete, stulna bilar och kriminologisk forskning.

33.5 Tullsamarbete

Under året genomfördes ett antal gemensamma kontrollaktioner mot den illegala trafiken av narkotika. Besluten rörande dessa aktioner togs av

rådsarbetsgruppen för tullsamarbete. En anseelig mängd av olika slags droger har genom dessa kunnat beslagtas.

I syfte att intensifiera kampen mot bl.a. den illegala handeln med narkotika utarbetades under året ett strategiskt åtgärdsprogram för tredje pelaren med en detaljerad plan över det vidare arbetet. Syftet med programmet är också att skapa ett allt närmare samarbete mellan EU:s medlemsstater, dels mellan tullförvaltningarna, dels mellan tull och polis. Förhandlingar pågår dock för närvarande.

Arbetet på en ny konvention om ömsesidigt bistånd mellan nationella tullmyndigheter, den s.k. Neapelkonventionen ("Neapel II") som i huvudsak är en omarbetning av 1967 års Neapelkonvention, har slutförts under året. Konventionen undertecknades den 18 december (EGT nr C 24, 23.1.1998, s. 1). Syftet med konventionen är att öka samarbetet mellan medlemsstaternas tullmyndigheter i form av utbyte av upplysningar och bistånd vid kontroller och utredningar. Neapel II skall ses som ytterligare ett vapen i kampen mot den illegala handeln med exempelvis narkotika och olaglig kommersiell gränsöverskridande handel med skattepliktiga varor. Konventionen skapar dessutom förutsättningar för att gå ännu längre i samarbetet mellan berörda tulladministrationer, vilket effektiviserar samarbetet högst väsentligt.

Under året har riksdagen godkänt den konvention om användning av informationsteknik för tulländamål (CIS-konventionen) och ett avtal om provisorisk tillämpning av konventionen som undertecknades under år 1995 (prop. 1997/98:11, bet. 1997/98:SkU8, rskr. 1997/98:74). Konventionen syftar till att underlätta utbytet av information om grövre brottslighet som tullmyndigheterna har att ingripa mot, t.ex. narkotikasmuggling.

33.6 Terrorism

Under det nederländska ordförandeskapet (våren 1997) infördes gemensamma möten mellan andra pelarens arbetsgrupp mot terrorism, den s.k. Coter, och tredje pelarens terrorismarbetsgrupp. Detta har inneburit att man, utifrån terrorismarbetsgruppens aspekt, fått avsevärt större kunskap om vad som är på gång i Coter och dessutom haft en viss möjlighet att påverka skeendet i den arbetsgrupp i vilken resultatet i hög grad påverkar det operativa arbetet i medlemsländerna.

I likhet med tidigare år har under 1997 hotbildsdokument om inre och yttre terrorismhot i EU upprättats halvårsvis.

Terrorismarbetsgruppen har under året arbetat fram ett underlag för att underlätta statistikinsamlingen till dokumentet rörande rasism och främlingsfientlighet.

I början av året utarbetades en sammanställning över specialiserad kompetens, skicklighet och sakkunskap beträffande bekämpning och samarbete mot terrorism.

I november ägde ett seminarium om finansiering av terrorism rum i Luxemburg. Förutom experter från EU-länder deltog också experter från USA, Japan och Kanada. I slutsatserna från seminariet kan främst nämnas nödvändigheten av att intensifiera kampen mot terrorism redan i finansie-

33.7 Brottsförebyggande arbete

Vid ett möte med ministerrådet för inrikes och rättsliga frågor i juni 1995 föreslog Sverige att den s.k. K 4-kommittén skulle få i uppdrag att göra en kartläggning av det brottsförebyggande arbetet inom EU och föreslå eventuella ytterligare åtgärder. Förslaget godtogs av rådet. Som ett led i fullgörandet av ministrarnas uppdrag anordnade Sverige i maj 1996 ett seminarium i ämnet med deltagande från medlemsländerna.

Frågan behandlades också vid ministerrådsmötet för inrikes och rättsliga frågor i november 1996. Sverige uttalade där att det är dags att gå vidare och försöka finna en struktur för det fortsatta brottsförebyggande arbetet inom EU och att en möjlig väg kunde vara att utforma något rättsligt instrument, t.ex. en gemensam åtgärd, i frågan.

Det nederländska ordförandeskapet anordnade i maj 1997 en konferens om brottsförebyggande arbete. Konferensen utmynnade i ett antal rekommendationer. Vid polissamarbetsgruppens möte i november 1997 presenterade Nederländerna ett förslag till ett utökat samarbete mellan medlemsstaterna inom området för brottsförebyggande åtgärder.

34 Civil- och straffrättsligt samarbete

34.1 Brysselkonventionen

Unionens medlemsländer undertecknade i november 1996 en konvention om Sveriges, Finlands och Österrikes tillträde till 1968 års Brysselkonvention (EGT nr C 15, 15.1.1997, s. 1). Brysselkonventionen, som har ingåtts mellan EU:s medlemsstater, innehåller dels regler om domstolars internationella behörighet (jurisdiktion), dels regler om verkställighet av domar på privaträttens område. Reglerna innebär att enhetliga jurisdiktionsregler tillämpas inom hela EU-området och att en dom som har meddelats i ett av länderna normalt skall erkännas och verkställas i de övriga länderna inom unionen.

Sverige har genom medlemskapet förbundit sig att tillträda Brysselkonventionen. En proposition med förslag om att konventionen skall införlivas med svensk rätt och med förslag till de övriga lagändringar som krävs kommer att överlämnas till riksdagen våren 1998. Det blir fråga om mycket små nyheter i sak, eftersom en med Brysselkonventionen så gott som identisk konvention –Luganokonventionen – redan gäller i Sverige. Luganokonventionen ingicks år 1988 mellan EU:s medlemsstater och de dåvarande EFTA-länderna. En nyhet i och med tillträdet till Brysselkonventionen är att den summariska processen omfattas av konventionens regler. En annan nyhet är att EG-domstolen är behörig att tolka den.

I december 1997 inrättade rådet en särskild arbetsgrupp som skall behandla vissa frågor om att förändra och förbättra Brysselkonventionen,

samt beslutade att arbetet också skall avse Luganokonventionen och göras tillsammans med EFTA-staterna. Skr. 1997/98:60

34.2 Brysselkonventionen II

Arbetet med en konvention om internationell behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål ("Brysselkonventionen II") har pågått sedan år 1994. Sedan ett s.k. kompromisspaket godkändes av ministerrådet i december 1997 om den planerade konventionens huvudsakliga innehåll och grundprinciper, finns det goda utsikter att en färdig text skall kunna antas under år 1998.

Den nya konventionen skall ge enhetliga regler för vilket lands myndigheter som skall kunna ta upp frågor om äktenskapsskillnad och annan upplösning av äktenskap samt sådana frågor om vårdnad om barn och umgänge med barn som har samband med äktenskapsmålet. Dessa frågor skall inte kunna prövas samtidigt i olika EU-stater med kanske olika resultat som följd. Konventionen skall vidare leda till att länderna erkänner varandras avgöranden utan att något särskilt förfarande behöver anlitas. Frågor om tillämplig lag behandlas inte i konventionen, som inte heller avser att harmonisera ländernas materiella lagstiftning på området.

En fråga som Sverige aktivt har drivit är att konventionen inte skall få hindra ett djupare samarbete mellan de nordiska länderna i enlighet med artikel K 7 i Maastricht-fördraget. De övriga EU-staterna har nu godkänt detta. En annan svensk och nordisk framgång är en uttrycklig bestämmelse i konventionen enligt vilken en stat inte får vägra erkännande av en skilsmässa därför att en skilsmässa på samma grunder inte skulle ha varit möjlig i den stat där domen görs gällande.

34.3 Konventionen om insolvensförfaranden

Efter beslut av gemenskapens justitieministrar 1989 bildades en arbetsgrupp för att, inom ramen för artikel 220 i EG-fördraget, åstadkomma en konvention på det insolvensrättsliga området. I november 1995 undertecknades en färdig konvention av tolv medlemsstater. De övriga tre, Storbritannien, Irland och Nederländerna, hade tiden fram till och med den 24 maj 1996 på sig att underteckna konventionen. Irland och Nederländerna undertecknade konventionen inom den utsatta tiden, däremot inte Storbritannien. Arbetet med en rapport som närmare beskriver innebörden av konventionens olika artiklar, en s.k. förklarande rapport, slutfördes i början av 1996. Det är för dagen osäkert om och när förhandlingarna om konventionen kan slutföras. En utförligare beskrivning av konventionen återfinns i berättelsen om verksamheten i EU under 1996, rskr. 1996/97:80.

34.4 Delgivningskonventionen

Skr. 1997/98:60

1965 års Haagkonvention om delgivning i utlandet av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur har tillträtts av ett 30-tal länder i och utanför Europa. Inom EU väcktes frågan om inte Haagkonventionens system, med centralorgan i varje land för mottagande och ibland även för avsändande av delgivningshandlingar, är omständligt och att det skulle vara snabbare och effektivare med mera direkta kontakter mellan tjänstemän och myndigheter som skall delge. 1993 bildades därför en rådsarbetsgrupp med uppdrag att finna ett förenklat och snabbare men ändå rättssäkert sätt att skicka delgivningshandlingar till utlandet. Detta arbete slutfördes under 1997 och utmynnade i den s.k. delgivningskonventionen (konventionen om delgivning i Europeiska unionens medlemsstater av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur), som antogs av ministerrådet den 26 maj 1997. Vid detta tillfälle antogs även protokollet om domstolens tolkning av delgivningskonventionen. De båda förklarande rapporterna till konventionen samt till protokollet om domstolens tolkning antogs i juni 1997 (EGT nr C 261, 27.8.1997 (samtliga)).

34.5 Europeisk exekutionstitel

Våren 1997 tillsattes en arbetsgrupp med ovanstående namn som skall behandla frågor om verkställighet inom EU av domar och beslut på civilrättens område. Sverige är redan anslutet till flera konventioner som gäller verkställighet av utländska domar (och ibland även domstols internationella behörighet). Den viktigaste är 1988 års Luganokonvention, som gäller inom EU-EFTA – kretsen. Sverige är också i färd med att tillträda 1968 års Brysselkonvention, som tillämpas bara mellan EU-länder och till vilken Luganokonventionen är en parallellkonvention (se avsnitt 34.1).

I arbetsgruppen har bl.a. diskuterats förenklingar av det system för verkställighetsprövning som de nyssnämnda konventionerna föreskriver, s.k. exekvaturprövning. Även effektiviseringar av systemet för säkerhetsåtgärder har diskuterats, liksom frågor om standardformulär för ansökan och ett ökat informationsutbyte. Det är en öppen fråga om eventuella förändringar bör göras i de existerande konventionerna eller om ett nytt fristående instrument bör skapas.

34.6 Internationell organiserad brottslighet

Europeiska rådet betonade vid sitt möte i Dublin i december 1996 sin avsikt att bekämpa den organiserade brottsligheten och underströk behovet av konsekventa och samordnade åtgärder från unionens sida. Rådet beslutade att inrätta en högnivågrupp med uppgift att utarbeta en övergripande handlingsplan med särskilda rekommendationer, som bl.a. skulle innehålla en realistisk tidsplan för arbetets utförande. Gruppen fick i uppdrag att undersöka den organiserade brottsligheten i alla dess aspekter.

ter. Eventuella förslag till fördragsändringar skulle hänskjutas till den då pågående regeringskonferensen. Skr. 1997/98:60

Högnivågruppen hade sex möten och avslutade sitt arbete i april 1997. Gruppen utarbetade ett förslag till en särskild handlingsplan mot den organiserade brottsligheten. Planen antogs formellt av rådet i april 1997 (EGT nr C 251, 15.8.1997, s. 1) och godkändes av Europeiska rådet vid dess möte i Amsterdam i juni 1997.

Handlingsplanen innehåller 15 politiska riktlinjer och 30 särskilda rekommendationer. Båda slagen innehåller uppmaningar till rådet att vidta en rad konkreta åtgärder som spänner över ett vitt fält. Det rör frågor om att vidta åtgärder för att straffbelägga vissa förfaranden och att undersöka i vad mån harmonisering eller tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning kan bidra till kampen mot den organiserade brottsligheten. Handlingsplanen betonar också vikten av att det i varje medlemsstat finns effektiv och väl utvecklad lagstiftning mot penningtvätt och när det gäller att förverka vinning av brott. Riktlinjerna och rekommendationerna lägger stor vikt vid hur det rättsliga och polisiära samarbetet är organiserat. Ett flertal rekommendationer handlar om att skapa nätverk, centrala kontaktpunkter och andra kontaktytor för att befrämja informationsutbyte och samarbete mellan de rättsliga myndigheterna och polis- och tullmyndigheter, både inom varje medlemsstat och mellan dessa. I detta sammanhang betonas vikten av ett tvärsektoriellt arbetssätt i kampen mot organiserad brottslighet. Europols roll som ett verktyg mot organiserad brottslighet är särskilt viktig. Bl.a. innehåller handlingsplanen rekommendationer om Europols framtida operativa befogenheter, som sedermera kom att inflyta i artikel K 2.2. i Amsterdamfördraget. Medlemsstaterna rekommenderas att ratificera Europolkonventionen snarast och senast innan utgången av 1997. Riksdagen har godkänt konventionen i oktober 1997 (se avsnitt 33.1).

En viktig utgångspunkt för handlingsplanen är att en rad åtgärder redan har vidtagits och ett antal olika överenskommelser redan har träffats inom ramen för EU och andra internationella organ för att förbättra samarbetet mellan länderna på det rättsliga och polisiära området för att bekämpa bl.a. organiserad brottslighet. En huvuduppgift för rådet är att se till att dessa instrument tillträds av alla medlemsländer och att de genomförs på ett effektivt sätt. Slutligen innehåller handlingsplanen riktlinjer och rekommendationer som syftar till att involvera främst ansökarländerna i arbetet, bl.a. genom att utarbeta föranslutningsavtal som tar sikte på att genomföra åtgärder mot organiserad brottslighet och antagande av konventioner och andra rättsakter inom detta område.

Den sektorsövergripande arbetsgruppen mot organiserad brottslighet

En av handlingsplanens rekommendationer gick ut på att det under rådet skulle inrättas en sektorsövergripande arbetsgrupp mot den organiserade brottsligheten. En sådan har också inrättats - gruppen hade sitt första sammanträde redan i mitten av juli 1997. Gruppen har sedan dess mötts ungefär en gång per månad. Den består av representanter på hög nivå från medlemsstaternas berörda departement eller ministerier, åklagar-, polis- och tullväsen.

Arbetsgruppen har under hösten 1997 utarbetat förslag till en gemensam åtgärd om att inrätta ett europeiskt rättsligt nätverk för att underlätta informationsutbyte och konkret samarbete mellan åklagare eller förundersökningsledare i medlemsstaterna. Vidare har det genom en gemensam åtgärd som utarbetats av gruppen tillskapats en modell för att utvärdera hur staterna har införlivat och genomfört de internationella överenskommelser som de har ingått med betydelse för bekämpning av organiserad brottslighet (97/827/RIF, EGT nr L 344, 15.12.1997, s. 7). Arbetsgruppen har också deltagit i utarbetandet av ett utbytes-, utbildnings- och samarbetsprogram för personer med ansvar för kampen mot organiserad brottslighet, det s.k. Falconeprogrammet. Detta påminner om de andra liknande finansieringsprogram som finns inom tredje pelaren i dag. Inom gruppen är också en gemensam åtgärd om att straffbelägga deltagande i en kriminell organisation under utarbetande. Diskussionerna har dock inte slutförts.

I arbetsgruppen har också frågor om penningtvätt, särskilt med användning av Internet, och förverkande behandlats, liksom en rad praktiska frågor om formerna för myndighetssamverkan inom och mellan medlemsstaterna.

34.7 Inbördes rättshjälp i brottmål

År 1995 inrättades inom EU en arbetsgrupp för att behandla frågan om effektivisering av det internationella samarbetet i brottmål (internationell rättshjälp). Arbetsgruppen behandlar huvudsakligen frågor om utökade möjligheter till direkt kontakt mellan de olika staternas myndigheter i ärenden som rör internationellt samarbete, användande av modern teknik (videokonferens och telefonförhör) vid förhör med vittnen som befinner sig i en annan stat än domstolen, samt framställningar om husrannsakan, beslag och förverkande eller återställande av egendom som tillskansats genom brott. Även frågor om hemlig avlyssning av telekommunikation och gränsöverskridande samarbetsmetoder (kontrollerade leveranser och hemliga utredningar) är aktuella i arbetsgruppen.

Arbetet syftar till att åstadkomma en konvention som kompletterar 1959 års Europakonvention om inbördes rättshjälp i brottmål. Enligt högnivågruppens handlingsplan mot organiserad brottslighet (se ovan) skall konventionen vara klar till halvårsskiftet 1998. Ministerrådet beslutade den 4–5 december att arbetsgruppen därefter skall påbörja behandlingen av ett tilläggsprotokoll där de frågor som gruppen ännu inte har slutbehandlat skall regleras. Gruppens arbete är högt prioriterat.

34.8 Människohandel och sexuellt utnyttjande av barn

I februari 1997 antog ministerrådet formellt en gemensam åtgärd om bekämpning av människohandel och sexuellt utnyttjande av barn (97/154/RIF, EGT nr L 63, 4.3.1997, s. 2), genom vilken medlemsstaterna åtar sig att vidta ett flertal åtgärder i dessa frågor. Enligt den gemensamma åtgärden skall medlemsstaterna bl.a. se till att sexuellt utnyttjande

av barn, inklusive handel med barn, samt sexuellt utnyttjande av vuxna där tvång, bedrägeri eller annat otillbörligt påtryckningsmedel har använts, och handel med vuxna i vinstsyfte för sexuella ändamål, beivras med effektiva, proportionella och avskräckande straff. En utförligare beskrivning av den gemensamma åtgärden återfinns i berättelsen om verksamheten inom EU under 1996, Skr. 1996/97:80.

För att konkretisera detta beslut antog EU:s justitie- och jämställdhetsministrar vid en ministerkonferens anordnad av Nederländerna i april 1997 en deklARATION med riktlinjer för att förebygga och bekämpa handel med kvinnor för sexuellt utnyttjande (s.k. trafficking in women). Deklarationen innehåller rekommendationer för såväl det europeiska som det övriga internationella samarbetet. Den behandlar även arbetet på nationell nivå för att förebygga, utreda och lagföra olika förfaranden som kan bli aktuella i samband med handel med kvinnor samt förslag om att tillhandahålla hjälp och stöd till de drabbade kvinnorna. Enligt deklARATIONEN skall medlemsländerna bl.a. utse (eller utreda förutsättningarna för utseendet av) en s.k. nationell rapportör i frågor som rör handel med kvinnor. Regeringen har utsett Rikspolisstyrelsen att vara nationell rapportör för Sverige. I uppdraget ligger bl.a. att samla uppgifter om omfattningen av handel med kvinnor i Sverige och andra länder och om hur den kan förebyggas och bekämpas samt att regelbundet rapportera till regeringen.

Genom det s.k. Stop-programmet (96/700/RIF, EGT nr L 322, 12.12.1996, s. 7) har också olika projekt stötts för att öka kunskapen och kompetensen hos de personer som möter dem som riskerar eller har utsatts för människohandel och sexuellt utnyttjande av barn. Bland annat har Sverige erhållit ekonomiskt stöd för att sprida de erfarenheter som vunnits av det s.k. digitaliserade referensbibliotek över beslagtagen barnpornografi som förs hos Rikskriminalpolisen.

34.9 Korruption

Som nämnts i avsnitt 14.2 undertecknade medlemsstaterna i september 1996 ett protokoll till den s.k. bedrägerikonventionen med bestämmelser om korruption som menligt kan påverka EU:s budget. Sedan det arbetet avslutats fortsatte man inom EU:s tredje pelare med utarbetandet av en fristående konvention om korruption. Den undertecknades av medlemsstaterna den 26 maj 1997 (EGT nr C 195, 25.6.1997, s. 1). Bestämmelserna i konventionen överensstämmer till stora delar med vad medlemsstaterna redan gått med på i bedrägerikonventionen och korruptionsprotokollet. Den går emellertid längre i det att det inte finns något rekvisit om skada för EU:s finanser.

Luxemburg lade i inledningen av sitt ordförandeskap fram ett förslag till gemensam åtgärd om korruption på det privata området (muta och bestickning av bl.a. anställda i företag). Det är dock oklart om slutprodukten kommer att vara en gemensam åtgärd eller en konvention. Förslaget diskuterades på arbetsgruppsnivå under hösten, och arbetet kommer att fortsätta under det brittiska ordförandeskapet. Sverige kan i stort

stödja förslaget. Vår lagstiftning täcker redan korruption i den privata sektorn. Skr. 1997/98:60

Under hösten förhandlades också en korruptionskonvention inom OECD. EU antog två gemensamma ståndpunkter beträffande dessa förhandlingar (EGT nr L 279, 13.10.1997, s. 1 och L nr 320, 21.11.1997, s. 1), som fungerade som förhandlingsmandat för EU-länderna i vissa frågor. Avsikten med ståndpunkterna var bl.a. att säkerställa att OECD-konventionen inte stred mot de instrument som tagits fram inom EU. I den första allmänt hållna ståndpunkten betonades bl.a. vikten av en gemensam hållning i förhandlingarna, och i den andra togs ställning till vissa sakfrågor, bl.a. konventionens ikraftträdande.

34.10 Återkallelse av körkort

I rådsarbetsgruppen har man fortsatt arbetet med att försöka komma överens om ett förslag till konvention om hur beslut om att återkalla rätten att framföra fordon skall få rättsverkan även i andra medlemsstater än den där beslutet om vägran att godkänna ett utländskt körkort har meddelats. Arbetet är svårt. Medlemsstaterna har mycket olika syn på om en körkortsåterkallelse är en straffrättslig sanktion eller en administrativ åtgärd som beslutas utifrån hänsyn till trafiksäkerheten. Vidare har medlemsstaterna mycket skiftande återkallelsetider för de överträdelser som föranleder en åtgärd. Utkastet till konvention om återkallelse av rätten att framföra motorfordon diskuterades vid ministermötet för rättsliga och inrikes frågor den 4–5 december 1997, då man kunde konstatera att vissa framsteg gjorts. Det brittiska ordförandeskapet har fått i uppdrag att försöka slutföra arbetet under våren 1998.

34.11 Utlämningsfrågor

I mars 1995 undertecknades en konvention om ett förenklat utlämningsförfarande inom EU (EGT nr C 78, 30.3.1995, s. 1). I prop. 1996/97:88 föreslogs att Sverige skulle ratificera konventionen, samt lämnades förslag till nödvändiga lagändringar. Propositionen antogs av riksdagen den 23 april 1997 (rskr. 1996/97:198).

En andra konvention om utlämning, som behandlar materiella frågor, antogs i september 1996 (EGT nr C 313, 23.10.1996, s. 11). En förklarande rapport till konventionen godkändes av rådet den 26 maj 1997 (EGT nr C 191, 23.6.1997, s. 13). Frågan om konventionens införlivande i svensk rätt bereds för närvarande i Regeringskansliet.

35 Gränskontroll, invandring och asyl

35.1 Konventionen om yttre gränskontroll

Arbetet med utkastet till yttre gränskontrollkonvention, som innehåller regler för hur personkontroll vid EU:s yttre gräns skall genomföras, är

ännu inte avslutat. Det återstår ännu ett fåtal frågor, vilka visat sig svåra att lösa. Det gäller främst den territoriella tillämpningen och frågor om EG-domstolens eventuella roll. Det senaste årets arbete har inte lett till några egentliga framsteg. Under 1997 har däremot en guide för effektiva metoder för personkontroll vid de yttre gränserna tagits fram. Detta dokument har överlämnats till ansökarländerna.

35.2 Dublinkonventionen

Dublinkonventionen från år 1990 bygger på en tillämpning av den s.k. första asylslandsprincipen samt det något vidare konceptet "säkert tredje land". Konventionen har som syfte att säkerställa att var och en som ansöker om asyl i någon medlemsstat skall få sin asylansökan prövad, och att en asylsökande inte sänds från en medlemsstat till en annan utan att någon stat anser sig ha ansvar för prövningen.

Konventionen trädde i kraft för de tolv ursprungliga signatärstaterna den 1 september 1997. För Sveriges del, liksom för Österrike, trädde konventionen i kraft den 1 oktober 1997 (se prop. 1996/97:87). För Finlands del kommer den att träda i kraft den 1 januari 1998.

En särskild kommitté har inrättats enligt artikel 18 i konventionen för att bl.a. besluta om tillämpningsföreskrifter och pröva frågor om tillämpningen av konventionen. I Sverige har ett femtiotal fall blivit aktuella för prövning enligt Dublinkonventionen under de två första månaderna som konventionen varit i kraft för Sveriges del.

35.2.1 Eurodac-konventionen

Under 1997 har arbetet med konventionen om upprättandet av det datoriserade fingeravtryckssystemet Eurodac fortsatt. Eurodac skall utgöra ett komplement till Dublinkonventionen, som trädde i kraft under 1997. Ett antal frågor är fortfarande utestående men arbetet har skridit framåt.

35.3 Tredjelandsmedborgares rätt att resa in och bosätta sig i EU

Tre rättsakter har arbetats fram under året.

Först antog rådet i maj 1997 ett beslut om utbyte av information rörande bistånd till medborgare i tredje land som frivilligt återvänder till hemlandet (EGT nr L 147, 5.6.1997, s. 3). Ett tidigare förslag om harmonisering av medlemsstaternas bestämmelser inom området ansågs vara för långtgående, varför beslutet endast omfattar informationsutbyte. Av beslutet framgår att de medlemsstater som har vidtagit åtgärder i syfte att utarbeta program för att stödja tredjelandsmedborgare vilka frivilligt önskar återvända till sitt hemland skall avlägga rapport om dessa en gång per år. Informationen skall innefatta bl.a. vilka myndigheter som genomför programmet, vilka personer som omfattas, stödets art och storlek och de följder programmet beräknas få. Sverige har under december 1997 rapporterat om de bestämmelser som finns på området, dvs. vilka former av

bidrag som de utlänningar, vilka väljer att återvända till hemlandet eller ett annat land, kan beviljas efter det att de vistats i Sverige med eller utan uppehållstillstånd.

Vidare antogs i juni 1997 en resolution om riktlinjer för behandlingen av underåriga tredjelandsmedborgare som, utan sällskap av en vuxen person, ansöker om uppehållstillstånd i en medlemsstat (EGT nr C 221, 19.7.1997, s. 23). Syftet med resolutionen är att fastställa villkoren för de underårigas inresa och vistelse i, samt eventuella återresa från, unionen. Av resolutionen, som hänvisar till barnkonventionens krav, framgår bl.a. att omyndiga i vissa situationer kan vägras inresa men alltid skall ha rätt att ansöka om asyl. Det fastslås även minimigarantier för mottagandet, innebärande bl.a. att identiteten skall fastställas så snart som möjligt, att arbetet med att efterforska föräldrar måste påbörjas utan dröjsmål, att företrädare skall utses för den omyndige samt att skolgång och hälsovård måste säkerställas. När det gäller återsändande av underåriga till hemlandet eller annat land påpekas att detta endast får ske om barnets omvårdnad är tryggad. Resolutionen ligger i linje med svensk praxis och kommer således inte att innebära någon förändring av denna.

Slutligen har en resolution om åtgärder för bekämpande av skenäktenskap antagits i december 1997. I det här sammanhanget avses med skenäktenskap ett äktenskap som ingås mellan en tredjelandsmedborgare å ena sidan och en medborgare i en medlemsstat eller en tredjelandsmedborgare som är bosatt i en medlemsstat å andra sidan, när äktenskapets enda syfte är att kringgå invandringsbestämmelserna. I resolutionen ges exempel på omständigheter som kan tyda på att det rör sig om ett skenäktenskap. Enligt resolutionen skall en ansökan om uppehållstillstånd avslås om det rör sig om ett skenäktenskap. Av resolutionen framgår även vilka möjligheter den tredjelandsmedborgare vars ansökan om uppehållstillstånd har avslagits har att överklaga ett beslut. Resolutionen ligger i linje med svensk praxis och kommer således inte att innebära någon förändring av denna.

Man har även ägnat sig åt att följa upp hur medlemsstaterna har genomfört tidigare fattade beslut på området. Det kan också nämnas att kommissionen har presenterat ett förslag till invandringskonvention. Det egentliga granskningsarbetet kommer dock att påbörjas först under 1998. Vidare har arbetsgruppen för migrationsfrågor, tillsammans med arbetsgrupper inom framför allt andra pelaren, uppmärksammat det växande problemet med att vissa tredje länder vägrar att återta egna medborgare som avvisats eller utvisats från en medlemsstat. Samtal har förts med företrädare för dessa stater i samband med högnivåbesök. De stater som är aktuella i sammanhanget är Indien, Kina, Vietnam, Nigeria, Liberia, Etiopien och Somalia.

35.4 Asylpolitiken

Arbetet med asylfrågor har inom EU under 1997 till viss del koncentrerats kring ikraftträdandet av Dublinkonventionen (se avsnitt 35.2).

Rådet har under 1997 antagit ett beslut om övervakning av de rättsakter som antagits på asylområdet och en resolution som berör underåriga asylsökande utan medföljande vuxen (se avsnitt 35.3).

Rådet antog vidare i juli 1997 två gemensamma åtgärder, som gällde endast under kalenderåret 1997, vari specificerades inom vilka områden rörande asyl- och skyddsfrågor man ville använda budgeterade medel. I de gemensamma åtgärderna anges att projekt inom vissa specifika områden (t.ex. yrkesutbildning) för asylsökande, flyktingar och fördrivna personer som har fått tillfälligt skydd i medlemsstaterna skall finansieras av EU. Medel för sådana projekt skulle beviljas av kommissionen efter ansökan. Avsikten var att det skulle röra sig om pilotprojekt och utgöra en försöksverksamhet. Från svenskt håll har det ansökts om medel för vissa projekt, varav två har beviljats medel. Kommissionen avser att under 1998 genomföra en utvärdering av om de områden som angivits i de två rättsakterna är lämpliga och önskvärda, liksom av de projekt som påbörjats och genomförts.

Under 1997 presenterade kommissionen ett förslag till gemensam åtgärd om tillfälligt skydd för fördrivna personer, vilken är avsedd att ses som ett komplement till 1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning. Förslaget om tillfälligt skydd är föremål för förhandlingar som kan förväntas bli utdragna.

Den arbetsgrupp inom asylpolitikens område som benämns CIREA (Centrum för utbyte av information och diskussion kring asylfrågor) har som målsättning att samla, utbyta och sprida information samt ställa samman dokumentation om asylrelaterade frågor inom EU. Ett nära samarbete mellan FN:s flyktingkommissarie och CIREA har sedan 1995 tagit form, bland annat genom att den förra numera vanligen närvarar – och bidrar med material – vid CIREA:s möten då genomgångar görs av tredje länder som genererar många asylsökande.

35.5 Viseringspolitiken

Inga nya rättsakter på viseringsområdet har tillkommit under 1997. Under året har arbetet med det befintliga regelverket fortskridit. Den av rådet 1996 beslutade gemensamma åtgärden angående ett system för flygplatstransitering (96/197/RIF, EGT nr L 63, 13.3.1996, s. 8) trädde för svensk del i kraft den 1 september 1997. Detta innebar införandet av en ny typ av visering i Sverige. Medborgare i de stater som räknas upp i den gemensamma åtgärden skall, då de passerar via internationellt flygplatsområde i en medlemsstat, ha flygplatstransitvisering. Rådets förordning (EG) nr 2317/95, som fastställer vilka tredje länders medborgare som måste ha visering vid passerandet av medlemsstaternas yttre gränser, har varit i kraft sedan 1995. Europaparlamentet har i EG-domstolen fört talan mot rådet och yrkat att förordningen skall upphävas (C-392/95). Grunden för talan var att förordningen antagits utan att parlamentet rådfrågats på vederbörligt sätt. Dom i målet avkunnades den 10 juni 1997 och innebär, sammanfattningsvis, att förordningen ogiltigförklaras men att den trots det skall ha fortsatt verkan till dess rådet antagit en ny för-

ordning. Under senhösten 1997 har ett utkast till ny förordningstext lämnats till Europaparlamentet. Skr. 1997/98:60

35.6 Olaglig invandring

Samarbete kring frågor som rör olaglig invandring bedrivs inom Centrum för information, reflexion och utbyte i frågor som rör gränspassage och invandring (CIREFI). CIREFI har som mål att samla in, utbyta och vidarebefordra information samt att sammanställa dokumentation om alla frågor som rör gränspassage och illegal invandring. Syftet med ett sådant informationsutbyte är att underlätta samordning mellan berörda organ och harmonisera medlemsstaternas praxis, politik och lagstiftning. Under det irländska ordförandeskapet 1996 initierades en reform av CIREFI:s arbetsmetoder, som bl.a. innebär en förbättring av hanteringen av statistiska data och utformandet av gemensamma definitioner. Detta arbete har under den senare hälften av 1997 resulterat i två rapporter innehållande förslag till nytt system för hantering av den statistik som medlemsstaterna inger till CIREFI. Under hösten 1997 har CIREFI vidare insamlat information och statistik om den ökade illegala invandringen av personer med irakiskt ursprung. Diskussionen om invandringen av irakier har även skett inom andra arbetsgrupper och nivåer samt i ett möte mellan representanter från andra och tredje pelaren. Hitintills har medlemsstaterna enats om att söka stärka den yttre gränskontrollen samt påbörja en dialog med berörda tredje länder. Arbetet med denna fråga kommer att fortsätta under nästa år.

CIREFI har vidare haft kontinuerligt utbyte om frågor kring olaglig invandring och gränskontroll med de associerade staterna samt USA och Kanada. Under den andra hälften av 1997 fokuserades denna dialog med tredje länder på människohandel och sexuell exploatering. Vidare utbytte man information om smuggling och invandring av personer med irakiskt ursprung.

36 Åtgärder mot rasism och främlingsfientlighet

EG-fördraget omfattar inte några regler om gemensamma åtaganden vad gäller bekämpandet av rasism, främlingsfientlighet och antisemitism. Arbetet med att bekämpa sådana yttringar bedrivs dock inte enbart på nationell nivå utan även på unionsnivå. I och med Amsterdamfördragets ikraftträdande ges emellertid rådet rätt att på förslag av kommissionen besluta om åtgärder mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering.

36.1 Europaåret mot rasism

Enligt ett beslut av rådet utsågs 1997 till Europaåret mot rasism. Under året genomfördes aktiviteter både på europeisk nivå och inom varje

medlemsland. På den europeiska nivån arrangerades bl.a. ett antal internationella konferenser om metoder och strategier för att bekämpa rasism.

I Sverige tillsatte regeringen en nationell samordningskommitté för att initiera, leda och samordna de svenska aktiviteterna under Europaåret. I kommittén ingår personer med förankring i en rad olika samhällsområden, såsom näringslivet, fackliga organisationer, skolan, kultur och media.

Under året har kommittén genomfört ett antal aktiviteter på olika områden och lagt grunden till ytterligare aktiviteter att genomföras under början av 1998. På skolområdet har kommittén bl.a. sammanställt och skickat ut ett material till samtliga grund- och gymnasieskolor avsett att användas i skolans arbete om rasism, främlingsfientlighet och antisemitism. Kommittén har dessutom arrangerat ett seminarium för lärarutbildare för att uppmärksamma vikten av att skolorna arbetar mot rasism. Kommittén genomför tillsammans med SABO (Sveriges allmännyttiga bostadsföretag) ett bostadsprojekt med syfte att uppmuntra ett lokalt förankrat arbete mot rasism i ett antal utvalda bostadsområden. På medieområdet har kommittén tagit initiativ till att det inrättas en stipendiefond för att ge journalister möjligheter att fördjupa sig i frågor som rör det mångkulturella samhället. Ett antal större seminarier för yrkesverksamma journalister för att uppmärksamma frågeställningar som rör medierna och det mångkulturella samhället arrangeras också. I december arrangerade kommittén ett internationellt seminarium om den rasism som tar sig uttryck i politiska partier och andra etablerade strukturer. Kommittén skall redovisa sitt arbete senast den 30 juni 1998.

Under det gångna året har frågor om rasism och främlingsfientlighet uppmärksammats vid ett par olika ministerrådsmöten. Vid ungdomsministrarnas möte i oktober och vid utbildningsministrarnas möte i november antogs uttalanden om respekt för olikheter och kamp mot rasism och främlingsfientlighet. Rådet tog i sina uttalanden upp olika åtgärder mot sådana yttringar inom såväl ungdoms- som utbildningsområdet. Rådet beslutade även att den 21 mars varje år skall vara Den kulturella mångfaldens dag i skolorna, och att dagen på olika sätt skall ägnas åt att stärka ungdomars medvetenhet i dessa frågor.

36.2 Europeiskt centrum för övervakning av rasism och främlingsfientlighet

Rådet beslutade i juni 1997 att det skall inrättas ett europeiskt centrum för övervakning av rasism och främlingsfientlighet. Det skall placeras i Wien, ha högst 25 anställda och samarbeta nära med Europarådet. Dess uppgift blir att informera om omfattningen och utvecklingen av rasismen i Europa och om dess orsaker. Det skall samla in uppgifter antingen på egen hand, genom samarbete med andra institutioner eller genom forskning och undersökningar. En ytterligare uppgift är att inrätta och samordna ett europeiskt nätverk för information om rasism och främlingsfientlighet, som skall samarbeta med universitet, frivilligorganisationer och andra nationella och internationella institutioner på området.

En gång årligen skall centret publicera en rapport om situationen vad gäller rasism och främlingsfientlighet och då också redovisa goda exempel på åtgärder mot rasism.

37 Institutionernas funktion och verksamhet

Samarbetet i EU bedrivs inom olika institutioner och fackorgan. Institutionernas funktion, men också huvuddragen i deras verksamhet under år 1997, redovisas som bakgrund till skrivelsens redogörelse för verksamheten inom samarbetets olika politikområden.

De politiska riktlinjerna för unionens utveckling fastställs av Europeiska rådet. Detta består av medlemsländernas stats- eller regeringschefer samt Europeiska kommissionens ordförande, biträdda av medlemsländernas utrikesministrar samt en medlem av kommissionen.

37.1 Rådet

Funktion

Ministerrådet, EU:s beslutande och lagstiftande organ, är det forum där medlemsländerna för fram, diskuterar och sammanjämkar sina synpunkter. Rådet fattar beslut på grundval av kommissionens förslag. Rådet består av en regeringsledamot från varje land. Utrikesministrarna möts i allmänna rådet i regel en gång i månaden, liksom ekonomi- och finansministrarna i Ekofin-rådet. Därutöver hålls ett stort antal fackministermöten.

Arbetets karaktär är ett resultat av en mångårig utveckling. Efter hand har en ökad användning av majoritetsröstning införts. Denna beslutsform tillämpas nu för mer än tre fjärdedelar av alla beslut. Röstreglerna i rådet vid beslut med kvalificerad majoritet bygger på att varje stat har ett visst röstetal som varierar mellan 2 och 10. Sverige har 4 av de totalt 87 rösterna.

De ständiga representanternas kommitté, Coreper, förbereder rådets arbete med hjälp av ett stort antal rådsarbetsgrupper där medlemsländerna företräds av tjänstemän. Vid sidan av Coreper finns andra förberedande organ med särskilda ansvarsområden: Politiska kommittén (den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken), K 4-kommittén (rättsligt och inrikes samarbete), Monetära kommittén (ekonomisk och monetär politik), Särskilda jordbrukskommittén (den gemensamma jordbrukspolitiken) och den s.k. 113-kommittén (den gemensamma handelspolitiken).

Verksamhet

Rådet har under 1997 haft cirka 200 aktiva arbetsgrupper på olika områden, inklusive arbetet inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och samarbetet i rättsliga och inrikes frågor. Rådet har under året sammanträtt 83 gånger i sina olika sammansättningar. Därtill kommer ett

antal informella ministermöten, då rådet inte kan fatta beslut, men som ger ministrarna möjlighet till politisk diskussion.

Budgeten för 1997 avsåg 2 529 anställda vid rådssekretariatet. Driftskostnaden 1997 var budgeterad till 320 miljoner ecu.

Sverige har under året varit fortsatt pådrivande för att uppnå en högre grad av öppenhet, inte minst i EU:s regeringskonferens. Förhandlingsresultatet var ur denna synvinkel mycket tillfredställande. (se kap. 2). Av betydelse för rådets framtida funktion är även Amsterdamfördragets bestämmelser om att öka effektiviteten i rådets arbete och röstviktningsfrågan (se kap. 2).

37.2 Kommissionen

Funktion

Europeiska kommissionen består av 20 ledamöter. Den nuvarande kommissionen tillträdde i januari 1995 och medlemmarna har utsetts för en period om fem år. Den svenska ledamoten är Anita Gradin. Ledamöterna skall i sitt arbete agera i unionens allmänna intresse under full oavhängighet. De får varken begära eller ta emot instruktioner från någon regering eller något annat organ.

Kommissionen är ett opartiskt organ och skall övervaka tillämpningen av fördragens bestämmelser och de beslut som fattas på grundval av fördragen. Kommissionen kan inför EG-domstolen väcka talan mot andra institutioner eller medlemsstater för att de åsidosatt fördraget. Kommissionen är också den institution som har rätt att ta initiativ till lagstiftning. Vad gäller det mellanstatliga samarbetet har kommissionen med några undantag samma rätt som medlemsstaterna att lägga fram förslag. Kommissionen har även en verkställande roll, framför allt rörande den inre marknadens funktion och utveckling.

Verksamhet

Viktiga framsteg har under 1997 uppnåtts på områden som kommissionen särskilt prioriterade i sitt arbetsprogram för året:

- tillväxt, sysselsättning och euro,
- den europeiska samhällsmodellen (rör bl.a. utbildning, konsumenthälsa och livsmedelssäkerhet, miljöpolitik, politik för ekonomisk och social sammanhållning och arbetet med området för frihet, säkerhet och rättvisa),
- unionens roll i världen,
- att förbereda framtiden.

I juli lade kommissionen fram "Agenda 2000" som är svar på den begäran som gjordes av Europeiska rådet i Madrid i december 1995 inför den utmaning som utvidgningen innebär. Internt har kommissionen lagt vikt vid att förstärka sina verkställande uppgifter, särskilt i fråga om insyn, förvaltning och kontroll. Kommissionen har fortsatt sitt arbete med SEM

2000 (sund och effektiv ekonomisk förvaltning) som syftar till att göra förvaltningen mer effektiv. Kommissionen har också antagit sitt arbetsprogram för bedrägeribekämpning och skydd av gemenskapens intressen.

Kommissionens driftsbudget för 1997 uppgick till totalt 2 224 miljoner ecu och omfattade 21 190 anställda.

37.3 Europaparlamentet

Funktion

Europaparlamentet har lagstiftande befogenheter och budgetmakt. Parlamentet utövar demokratisk kontroll över verksamheten inom unionen, dels genom frågor till rådet och kommissionen, dels genom att granska EU:s räkenskaper och bevilja ansvarsfrihet för kommissionen. Parlamentet har även möjligheten att avsätta kommissionen genom misstroendevotum. Dess möjligheter att påverka EU:s beslut har successivt förstärkts, och kommer att förstärkas ytterligare när Amsterdamfördraget träder i kraft.

Av Europaparlamentets 626 ledamöter är 22 från Sverige (se bilaga 9.1). Sedan 1979 väljs ledamöterna i direkta allmänna val för en mandatperiod om fem år i stort sett samtidigt i alla medlemsstater. Nästa val äger rum i juni 1999. Vid parlamentets sammanträden är ledamöterna grupperade efter partitillhörighet och inte efter nationalitet. Det finns sju olika politiska partigrupper samt ett litet antal grupplösa ledamöter. Närmare 100 politiska partier från EU:s medlemsstater finns representerade. Parlamentets ordinarie plenarmöten äger rum i Strasbourg och extra-sessionerna samt utskottsmötena i Bryssel.

Europaparlamentet väljer talman och företrädare bland sina ledamöter. Den nuvarande talmannen spanjoren José Maria Gil-Robles ingår i Europeiska folkpartiets grupp (EPP). Dessutom väljs 14 vice ordförande. Arbetet bedrivs i 20 fasta utskott med ansvar för olika sakområden. I varje sakfråga utses en föredragande som presenterar utskottets betänkanden i parlamentets plenarmöte. Vid behov kan även tillfälliga utskott inrättas.

Vid parlamentet finns sedan 1995 en europeisk ombudsman. Jacob Söderman från Finland är den förste som innehar detta ämbete. Hans uppgift är att ta emot och granska klagomål från enskilda medborgare och företag på hur EU:s institutioner utövar sin makt.

Verksamhet

Under 1997 har parlamentet varit aktivt bl.a. när det gällt mänskliga rättigheter, miljö, hälsa och sociala frågor. Andra viktiga frågor har varit EU:s regeringskonferens, sysselsättningstoppmötet, samt EU:s utvidgning där parlamentet tog ställning för en gemensam förhandlingsstart för samtliga kandidatländer. Parlamentet har även engagerat sig i BSE-frågan (galna ko-sjukan). För att följa kommissionens arbete i frågan inrättades ett tillfälligt utskott som lade fram ett betänkande i november 1997. I detta godkändes kommissionens insatser.

Svenska ledamöter har varit aktiva inom många områden, såsom bi-ståndsområdet och miljöområdet, och i synnerhet i kampen mot försurning och för en förlängning av svenska undantag på kemikalieområdet. Vidare har ledamöterna engagerat sig i mänskliga rättigheter, kampen mot organiserad brottslighet, jämställdhetsfrågan (företrädesvis i kampen mot kvinnovåld), samt sjösäkerhet. Svenska ledamöter fortsätter att uppmärksamma Östersjöområdet. Ett betänkande om förstärkt ekonomiskt och säkerhetsmässigt samarbete med Östersjöregionen lades fram av den svenske parlamentsledamoten Burenstam-Linder i juni.

Av ombudsmannens arbete under 1997 märks framför allt ett flertal undersökningar om öppenhet, bl.a. tillgång till handlingar (se även avsnitt 5.2.3).

Parlamentets budget är 833 miljoner ecu under 1997 och det finns ca 4 100 anställda.

37.4 EG-domstolen

Funktion

EG-domstolens huvudsakliga uppgifter är att tolka och döma i tvister om tillämpningen av EG-rätten. Domstolens avgöranden är bindande för medlemsstaterna. Domstolar och rättstillämpande myndigheter i medlemsstaterna har att följa de vägledande avgöranden som EG-domstolen träffar.

Målen vid EG-domstolen är av olika slag. De vanligaste är mål om förhandsavgörande. På begäran av nationella domstolar i medlemsstaterna lämnar domstolen bindande uttalanden om tolkningen av fördragen eller giltigheten och tolkningen av rättsakter som har beslutats av EG:s institutioner. En annan måltyp vid domstolen är mål om fördragsbrott, där kommissionen eller andra medlemsstater kan väcka talan mot en medlemsstat som har underlåtit att uppfylla sina förpliktelser enligt fördraget. Därutöver finns det mål där talan väckts om ogiltighet av rättsakter som har beslutats av institutionerna.

En förstainstansrätt som prövar vissa typer av mål är också knuten till EG-domstolen. Såväl domstolen som Förstainstansrätten består av 15 domare, en från varje medlemsstat. I EG-domstolen finns också 8 generaladvokater.

Verksamhet

Medlemsstaterna har i likhet med vissa av EG:s institutioner möjlighet att yttra sig i mål om förhandsavgörande. I vissa typer av mål finns det också en möjlighet att intervensera, dvs. föra talan till stöd för en av de ordinarie parterna i målet. För medlemsstaterna är det viktigt att kunna utnyttja dessa möjligheter. Det gäller inte bara i de mål där den nationella lagstiftningen är direkt berörd utan även i andra mål som kan påverka Sveriges inhemska lagstiftning.

Under år 1997 fick EG-domstolen ta emot 239 begäran om förhandsavgöranden från nationella domstolar. Av dessa kom 7 från svenska

domstolar. De mest aktiva länderna i detta hänseende är Italien (50 mål) och Tyskland (46 mål). Den svenska regeringen yttrade sig i 20 mål om förhandsavgörande under året. Den andra dominerande måltypen i domstolen var direktstämnda mål, i vilka en institution eller medlemsstat väcker talan mot en annan medlemsstat eller institution. 162 sådana mål väcktes under året. Under år 1997 väckte den svenska regeringen för första gången talan mot rådet i ett mål. Den svenska regeringen ansökte dessutom under året om intervention i ett mål vid Förstainstansrätten.

Den ursprungliga driftsbudgeten för 1997 uppgick till 123,1 miljoner ecu och omfattade 953 anställda.

I bilaga 2.1 redogörs för viktigare mål som Sverige tagit aktiv del i. I bilaga 2.2 redogörs för viktigare domar som EG-domstolen har meddelat under år 1997.

Vidare kan nämnas att EG-domstolen i juni 1997 avlade ett officiellt besök i Sverige på gemensam inbjudan av justitieminister Laila Freivalds och utrikesminister Lena Hjelm-Wallén.

37.5 Revisionsrätten

Funktion

Revisionsrätten är EU:s externa revisionsorgan som svarar för granskningen av hur medlen på EU:s budget används och redovisas och redovisningen för de institutioner som gemenskapen upprättat. Den prövar också om inkomsterna och utgifterna är förenliga med regelverken och om den ekonomiska förvaltningen skett på ett sunt sätt. I detta ligger normalt att granska måluppfyllelsen och huruvida systemen för administration och kontroll är ändamålsenliga. Revisionsrättens granskningar sker dels vid respektive EU-institution, dels på plats i de länder där gemenskapsmedlen administreras eller används. På nationell nivå sker granskningen med bistånd av landets externa revisionsorgan.

Inom ramen för regeringskonferensen som avslutades i Amsterdam gjordes vissa tillägg och ändringar i de delar av EU-fördraget som berör Revisionsrätten. De viktigaste förändringarna var att den gavs fördragsfäst rätt att föra talan inför domstolen för att tillvarata sina intressen. Vidare fastlades i fördraget att rätten inom ramen för sin granskning skall rapportera alla fall av oegentligheter. Vad gäller Revisionsrättens tillgång till information som innehas av Europeiska investeringsbanken i dess förvaltning av gemenskapsmedel skall denna regleras i en överenskommelse mellan rätten, banken och kommissionen. Ett tillägg gjordes som innebär att rådet och Europaparlamentet inom ramen för beviljandet av ansvarsfrihet för kommissionen skall granska även revisionsförklaringen.

Verksamhet

Revisionsrättens rapporter utgör det viktigaste underlaget för rådets ställningstagande till om den skall rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för dess genomförande av budgeten. I mars 1997 beslutade rådet att rekommendera att kommissionen bevilja-

des ansvarsfrihet för budgetåret 1995. Till beslutet fogades en rad kommentarer om vilka åtgärder som rådet ansåg behövde vidtas av kommissionen med anledning av Revisionsrättens iakttagelser.

Under 1997 har revisionsrätten avgivit sex specialrapporter. I november presenterades årsrapporten som innehåller en sammanfattning av rätts iakttagelser avseende genomförandet av budgeten 1996. Vid samma tillfälle presenterades även revisionsförklaringen. Revisionsrätten har även lämnat yttranden på förslag till nya rådsförordningar m.m.

Revisionsrättens budget är 57,7 miljoner ecu för 1997 och det finns 503 anställda.

37.6 Ekonomiska och sociala kommittén

Funktion

Ekonomiska och sociala kommittén (ESK) består av företrädare för olika grupper från de ekonomiska och sociala områdena. Här finns representanter från tillverkning, jordbruk, transportföretag, arbetstagare, köpmän, hantverkare, fria yrken och allmänna samhällsintressen. Dessa är i sin tur indelade i tre grupper: en för arbetsgivare, en för arbetstagare och en för övriga intressen. ESK:s uppgift är att liksom parlamentet delta i beslutsproceduren genom att avlämna yttranden över kommissionens och rådets förslag. Kommittén skall på detta sätt tillförsäkra att samhällets viktigaste intressegrupper bereds tillfälle att ge sin syn på förslagen. Kommitténs yttranden är dock endast rådgivande.

ESK:s medlemmar nomineras av varje medlemsstat som ger rådet en namnlista på kandidater. Rådet inhämtar därefter ett yttrande från kommissionen. ESK har 222 medlemmar, varav 12 är från Sverige. Dessa representerar SAF, SACO, LO, TCO, LRF, Svensk handel, Sveriges konsumentråd, Kooperativa institutet och Handikappförbundens samarbetsorgan. De svenska ledamöternas namn framgår av bilaga 9.3.

Verksamhet

Under 1996 hade ESK nio plenarmöten samt en mängd möten i de nio utskotten och kommitténs arbetsgrupper. ESK har behandlat en rad viktiga frågor bl.a. inom social- och arbetsmarknadsområdet. Till exempel har kommittén behandlat frågan om förtroendepakten om sysselsättning. På nordiskt initiativ har ESK utgett en årsrapport om EU:s relationer till Östersjöområdet.

37.7 Regionkommittén

Funktion

I Regionkommittén finns representanter för olika regionala och lokala organ i de femton medlemsstaterna. Ledamöterna är 222 till antalet och utsedda för fyra år. Kommittén håller plenarsessioner fyra till fem gånger

per år. Verksamheten bedrivs i åtta utskott, och ett nionde utskott har följt förhandlingarna i regeringskonferensen, vilken avslutades i juni 1997.

För Regionkommitténs del resulterade förslagen till ändring i fördraget i en utökad administrativ självständighet genom att den administrativa samordningen med Ekonomiska och sociala kommittén upphör. Regionkommittén får också rätt att fastställa sin egen arbetsordning. Europaparlamentet ges rätt att konsultera både Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén. Vidare skall de båda kommittéerna höras inom ytterligare ett antal beslutsområden. Rådet och kommissionen kan, förutom i de fall som särskilt anges i fördraget, höra Regionkommittén i alla de fall där någon av institutionerna finner det lämpligt. Särskilt gäller detta sådana fall som rör gränsöverskridande samarbete.

De svenska ledamöterna i Regionkommittén nomineras av Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet. Regeringen föreslår sedan EU:s ministerråd att utnämna ledamöterna. Ett par svenska ledamöter har under det gångna året ställt sina platser till förfogande (se bilaga 9.4). Regionkommitténs nuvarande mandatperiod upphör den 25 januari 1998. Förslag till svensk representation i kommittén under den kommande fyraårsperioden har tillställts ministerrådet.

Verksamhet

En rad stats- och regeringschefer samt ett stort antal representanter för städer och regioner deltog i ett möte i maj under temat The Summit of Amsterdam. Vid detta redovisade Regionkommittén inför det kommande toppmötet i Amsterdam sina ståndpunkter i fråga om de föreslagna fördragsförändringarna.

Regionkommittén har haft fem plenarmöten under år 1997. Den svenska delegationen har svarat för åtta rapportörskap, dvs. yttranden som antagits av plenarsessionen. Joakim Ollén har tillsammans med en finländsk ledamot lämnat ett meddelande om antagandet av regionala utvecklingsprogram i de nya medlemsländerna. Arne Jonsson har rapporterat om genomförande av gemenskapens miljölagstiftning och Christina Tallberg om femte ramprogrammet för Europeiska gemenskapens verksamhet inom området forskning, teknisk utveckling och demonstration (1998–2002). Bengt Mollstedt har haft ansvar för två rapportörskap kring meddelanden från kommissionen om vissa åtgärder inom folkhälsoområdet. Evalisa Birath Lindvall har svarat för en grönbok om offentlig upphandling inom EU, Anders Gustâv för ett förslag till rådets beslut om främjande av en säker och hållbar utveckling inom transportsektorn samt Ulla Olander för en grönbok om ett partnerskap för en ny arbetsorganisation.

37.8 Europeiska investeringsbanken

Europeiska investeringsbanken (EIB) är EU:s husbank med uppgift att erbjuda finansiering till projekt som syftar till att främja europeisk integration. EIB:s huvudsakliga uppgift är att finansiera projekt inom unionen, men banken gör även insatser i tredje land. EIB:s samlade utlåning under 1997 uppgick till 26 miljarder ecu, varav 88 procent gick till pro-

jekt inom unionen. EIB:s utlåning till tredje land uppgick till 3,2 miljarder ecu. Under 1997 finansierade banken 12 projekt i Sverige och utlåningen dit uppgick till 925 miljoner ecu. De viktigaste låntagarna var Telia, Vägverket och Banverket.

Bankens styrelse består av representanter för samtliga medlemsländer. Styrelsen har sammanträtt tio gånger under 1997. Finansrådet Sven-Olof Johansson har efterträtt tidigare statssekreteraren Svante Öberg, Finansdepartementet. Finansminister Erik Åsbrink sitter i EIB:s högsta beslutande organ, guvernörsrådet, och deltog vid bankens årsmöte.

37.9 Europeiska investeringsfonden

Europeiska investeringsfonden (EIF), som upprättades 1994, har till uppgift att lämna garantier för utlåning till infrastrukturprojekt samt till små och medelstora företag. EIF ägs av EIB, kommissionen och finansiella institutioner i medlemsländerna, och dess totala kapital uppgår till 2 miljarder ecu. Under 1997 har fonden givit garantier för 769 miljoner ecu, huvudsakligen till projekt inom ramen för de transeuropeiska näten.

37.10 EU:s personalpolitik

Sverige vill ha en förändring till stånd när det gäller EU:s personalpolitik. Det gäller såväl personalpolitik i vid mening och frågor som rekrytering, befordran, organisation m.m. som frågor kring löner, pensioner och andra anställningsvillkor.

Sverige har på olika sätt, direkt på ministernivå och i arbetsgrupper tillsammans med andra medlemsländer, sökt påverka kommissionen i frågor som gällt personalpolitiken. Sverige har också stött den strävan som finns internt inom kommissionen att modernisera sin administration. Bl.a. har ansvariga tjänstemän besökt Sverige för att bli informerade om svensk personalpolitik.

Under regeringskonferensen har Sverige både stött initiativ och kommit med egna förslag till förändringar av grundläggande EU-fördrag i syfte att öka medlemsländernas inflytande över EU-tjänstemännens anställningsvillkor. Förslagen har dock inte samlat tillräcklig majoritet.

Inom EU:s tredje pelare har Sverige spelat en aktiv roll när det gäller utformningen av anställningsvillkoren i den nya organisationen för fördjupat polissamarbete, Europol. Sverige har bl.a. påverkat utformningen av det lönesystem som skall tillämpas i organisationen. Resultatet har blivit en flexiblare lösning än vad som gäller för anställda vid EU:s institutioner.

38 Svenska språket och rekrytering av svenskar

Allt fler svenska tjänstemän får arbete i EU:s institutioner, och det svenska språket används som ett av de officiella EU-språken vid möten och

skriftväxling. Som ny medlemsstat med ett litet språk har Sverige gått igenom en relativt bekymmersam inledningsfas när det gäller tillgången och kvaliteten på tolkning och översättning. Läget stabiliserades dock under 1996, och under 1997 kunde en del av de kvarstående problemen undanröjas. Rekryteringen av svenskar till institutionerna har i stort löpt planenligt under året. Eftersom de flesta tjänsterna på högre chefsnivå för svenskar tillsatts under åren 1995–1996 har arbetet kunnat inriktas mer på de övriga tjänstenivåerna.

38.1 Svenska språket i EU

Svenskans ställning som ett av de officiella EU-språken är av stor principiell betydelse för Sverige. God kommunikation på det egna språket med EU:s institutioner är ett effektivt medel för fortsatta strävanden efter större öppenhet i och djupare demokratisk förankring av EU-samarbetet. Regeringen fortsätter därför även efter de första årens medlemskap att fästa stor vikt vid att tolkning och översättning till och från svenska fungerar på ett fullgott sätt inom institutionerna.

De inledande svårigheter svenskan som nytt språk medfört för institutionerna hanteras nu allt smidigare, även om problemen kvarstår på vissa områden. Tolkning till och från svenska, och det andra nya språket finska, förekommer ännu inte i samma utsträckning som för övriga jämförbara EU-språk, t.ex. danska, grekiska och portugisiska. Arbetet med uppbyggnaden av de svenska översättartjänsterna hos kommissionen och rådet kan i det närmaste betraktas som avslutat, men för tolktjänsterna finns behov av ytterligare rekrytering. Det kommer även att krävas ytterligare några år av inarbetning för att kvaliteten på tjänsterna skall bli fullgod. Detta gäller främst för tolktjänsterna, där institutionernas rekryteringsarbete försvårats av bristande underlag. En del av de nya inom den svenska tolktjänsten är yngre, nyutbildade tolkar som ännu inte hunnit bli rutinerade.

Kommissionens och rådets gemensamma tjänst för tolkning och konferenser (som allmänt benämns med förkortningen SCIC) uppger att täckningen av aktiv svenska ökade från 3 procent 1995 till 17 procent 1997 och att motsvarande ökning för passiv svenska var från 7 till 25 procent. SCIC bedömer att man i dag kan möta det behov som finns enligt den mötestäckning som fastslagits av rådet. En enkätundersökning som Regeringskansliets EU-sekretariat genomfört under hösten 1997 bland representanter som företrätt den svenska regeringen vid möten hos institutionerna visar emellertid att det vid många mötestillfällen faktiskt inte förekommer någon tolkning vare sig från eller till svenska.

Antalet fast anställda tolkar hos SCIC har ökat från 5 till 19 under perioden 1995-1997. För 1998 finns 7 lediga fasta tjänster. Frilanstolkarnas antal har ökat från 15 till 21, och en ökning med ytterligare 5 förutses för 1998.

Inom EU sker tolkning normalt till tolkens modersmål, och den svenska tolktjänsten tolkar därför företrädesvis till svenska. Till de tjänster som krävs för att svenskan skall fungera som officiellt EU-språk hör därför även tolkning från svenska till övriga språk. Detta arbete utförs

huvudsakligen av tolkar med andra modersmål. Enligt den ovan nämnda enkätundersökningen finns vissa svårigheter att få uttalanden som görs på svenska korrekt återgivna på andra språk. Det är därför angeläget att se över kunskaperna i passiv svenska hos tolkar med andra modersmål inom institutionerna. SCIC genomför för närvarande intern utbildning i svenska där 13 tolkar deltar. Dessa kommer att komplettera utbildningen med studievistelser i Sverige. SCIC har även tagit initiativ som riktar sig till unga svenska tolkar som, efter att ha godkänts vid prov, garanteras minst 50 tolkdagar per år samt pedagogiskt stöd och uppföljning. SCIC har under 1997 subventionerat utbildning av konferenstolkare i Sverige och lämnat pedagogiskt bistånd i olika former. Intresse finns för att samverka med svenska institutioner vid utbildning av tolkar, med såväl svenska som andra språk som modersmål, för att tillgodose framtida behov inom EU-institutionerna. Ett mer djupgående sådant samarbete kommer eventuellt att kunna genomföras under 1998. I Sverige har utbildning av konferenstolkare med EU-inriktning skett under 1997 vid Tolk- och översättningsinstitutet vid Stockholms universitet. En ytterligare utbildningsomgång påbörjas under hösten 1998.

Kvaliteten på översättningar till svenska av rättsakter och andra principiellt viktiga dokument har under år 1997 förbättrats avsevärt i förhållande till tidigare år. Översättare och juristlingvister inom institutionerna börjar nu tillsammans med ansvariga tjänstemän inom den svenska statsförvaltningen finna former för samarbete för att säkerställa korrekta och kvalitetsmässigt hållbara översättningar. En del arbete är dock fortfarande utestående innan ett fullgott resultat kan uppnås, särskilt vad gäller tidsaspekten. Att översättningar till svenska av rättsakter fortfarande ofta inte föreligger förrän ganska sent i beslutsprocessen medför en hel del komplikationer i arbetet hos institutionerna och i den svenska förvaltningen.

De språkprinciper som fastställts gälla som svensk policy 1996 har givits ut i ett cirkulär (EU-sekr./cirk. 6:1996) med riktlinjer för hur de som företräder Sverige i olika EU-forum skall förhålla sig i situationer då en fullgod tolk- eller översättningstjänst inte erbjuds av EU:s institutioner. Arbete med en utvärdering av hur språkpolitiken fungerat har inletts under senhösten 1997.

38.2 Rekrytering av svenskar till EU-institutionerna under 1997

Under de två första medlemskapsåren inriktades EU-rekryteringsarbetet framför allt på chefsnivåerna: att säkra tjänster på av regeringen prioriterade områden samt att söka kvalificerade svenska kandidater till de högsta tjänsterna. I takt med att chefstjänsterna fyllts har under det tredje året rekryteringsarbetet alltmer kommit att inriktas på de övriga tjänstenivåerna. Vidare har större vikt lagts vid kontakt- och informationsverksamhet samt olika former av stöd till svenska EU-tjänstemän.

I dag finns drygt 800 svenskar i EU:s institutioner. Av ca 1 000 fasta tjänster som reserveras för svenska medborgare t.o.m. år 1999 är 682 tjänster tillsatta vid årsskiftet 1997/98, vilket innebär att 4/5 av chefs- och

handläggartjänsterna, 3/4 av tolk- och översättartjänsterna samt drygt hälften av övriga tjänster nu är fyllda. Skr. 1997/98:60

Spridningen av svenskar i EU-institutionerna är tillfredsställande. Så t.ex. finns nu svenskar på handläggarnivå i samtliga generaldirektorat i kommissionen. Chefstjänster har erhållits på alla av regeringen prioriterade områden.

Chefstjänster

På toppchefsnivå fylldes den svenska kvoten redan under 1995 och inga förändringar har därefter skett. Under 1997 har ytterligare en direktörstjänst – på transportområdet i kommissionen – besatts med en svensk, vilket innebär att vi nu har totalt 11 svenska direktörer i EU:s institutioner. Vi har hittills erhållit 35 enhetschefstjänster, vilket motsvarar vår miniminivå. Ytterligare några tjänster kan komma att tillföras Sverige under 1998 och 1999.

Övriga fasta tjänster

På lägre handläggarnivå är den svenska kvoten i det närmaste fylld. Rekryteringen av seniora handläggare går betydligt långsammare. Det samma gäller finska och österrikiska medborgare. Från svensk sida har påtalats att vi förväntar oss aktiva åtgärder för att påskynda rekryteringen på denna nivå. Ytterligare ett 80-tal tolkar och översättare behöver rekryteras. Största luckorna finns i kategorierna handläggassistenter, sekreterare och teknisk personal. Institutionerna uppger att man gjort ansträngningar att rekrytera svenskar, men att många kandidater som klarat uttagningsproven tackar nej till erbjudande om tjänst, varför diskussioner pågår om att arrangera ytterligare prov för att utöka rekryteringsbasen.

Temporärt anställda och nationella experter

Intresset från svensk sida för olika former av tidsbegränsad tjänstgöring, företrädesvis i kommissionen, har ökat under året. Temporära tjänster finansieras fullt ut av EU-institutionerna medan ekonomiska åtaganden för nationella experter delas mellan den nationella arbetsgivaren och EU-institutionen. De tidsbegränsade tjänsterna kan utnyttjas för växeltjänstgöring mellan den nationella administrationen och EU-institutionerna. De utgör därmed ett viktigt komplement till de fasta tjänsterna till vilka tjänstemän rekryteras för en livstidskarriär. Vid årsskiftet 1997/98 tjänstgjorde 84 svenskar på temporära kontrakt och 40 var placerade som nationella experter.

Fördelningen kvinnor–män

I gruppen fast anställda svenskar är fördelningen bland

- chefer: 16 kvinnor och 30 män,
- handläggare: 58 kvinnor och 85 män,

- tolkar/översättare: 140 kvinnor och 83 män,
- övriga kategorier: 229 kvinnor och 41 män.

Regeringens inflytande över tjänstetillsättningarna inskränker sig till totalt 16 tjänster på toppchefs- och direktörsnivå. Av dessa är 7 tillsatta med kvinnor och 9 med män.

Av de temporärt anställda är 55 kvinnor och 29 män, och i gruppen nationella experter är 14 kvinnor och 26 män.

Kontakt- och informationsverksamhet

I syfte att etablera kontakt med svenska EU-tjänstemän har representationen i Bryssel under det gångna året arrangerat sammanlagt åtta möten och seminarier med olika personalkategorier såväl i Bryssel som i Luxemburg. Vidare förser EU-sekretariatet regelbundet samtliga EU-svenskar med aktuell information som rör Sverige och EU.

EU-rekryteringsarbetets fortsatta inriktning

EU-rekryteringsarbetet upphör som projekt vid utgången av 1997. De frågor som handlagts inom projektet läggs in i EU-sekretariatet med benämningen "Svenskar i EU-institutioner". Arbetsområdet kommer att innefatta: insatser för en god basrekrytering, bevakning av mellannivåerna dvs. EU-svenskarnas karriärutveckling, högre tjänster – prioritering av områden samt kandidatfrågor –, temporära tjänster, nationella experter, praktiktjänstgöring, kontakt- och informationsverksamhet, bevakning av EU-institutionernas personalpolitik, uppföljning och information.

Alla departement förutsätts delta i arbetet. För den centrala samordningen svarar EU-sekretariatet i samarbete med Brysselrepresentationen. Projektet Forum Europa deltar även fortsättningsvis i basrekryteringsarbetet.

Beslut som rör de högsta tjänsterna kommer att tas av regeringen, övriga beslut av beredningsgruppen för EU-frågor. En referensgrupp med bred representation från Regeringskansliet kommer även fortsättningsvis att vara knuten till arbetet.

Viktigare förordningar, direktiv och beslut antagna
under 1997

Skr. 1997/98:60
Bilaga 1.1

Förordningar, direktiv och beslut			
EGT-nummer	datum	förordning/direktiv/beslut	dep.
EGT nr L 144, 4.6.1997, s. 19	20-05-97	Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG om konsumentskydd vid distansavtal	Ju/In
EGT nr L 119, 8.5.1997, s. 1	29-04-97	Rådets förordning (EG) nr 824/97 om ändring av förordning (EEG) nr 3030/93 om gemensamma regler för import av vissa textilprodukter från tredje land	UD
EGT nr L 287, 21.10.1997, s. 1	13-10-97	Rådets förordning (EG) nr 2046/97 om samarbete mellan nordliga och sydliga länder inom bekämpningen av narkotika och narkotikaberoende	UD
EGT nr L 344, 15.12.1997, s. 1	08-12-97	Rådets förordning (EG) nr 2465/97 om avbrytande av vissa ekonomiska förbindelser med Sierra Leone	UD
EGT nr L 202, 30.7.1997, s. 1	22-07-97	Rådets förordning (EG) nr 1484/97 om stöd till befolkningspolitik och befolkningsprogram i utvecklingsländer	UD
EGT nr L 108, 24.4.1997, s. 1	22-04-97	Rådets förordning (EG) nr 722/97 om åtgärder som vidtagits på miljöområdet i utvecklingsländerna inom ramen för en hållbar utveckling	UD
EGT nr L 8, 14.1.1998, s. 20	19-12-97	Rådets beslut 98/22/EG om att inrätta ett program för gemenskapsåtgärder till förmån för räddningstjänsten	Fö
EGT nr L 176, 4.7.1997, s. 1	27-06-97	Rådets förordning (EG) nr 1290/97 om ändring av förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpning av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen och förordning (EEG) nr 574/72 om tillämpning av förordning (EEG) nr 1408/71	S
EGT nr L 285, 17.10.1997, s. 1	09-10-97	Rådets förordning (EG) nr 2027/97 om lufttrafikföretags skadeståndsansvar vid olyckor	K
EGT nr L 117, 7.5.1997, s. 15	10-04-97	Europaparlamentets och rådets direktiv 97/13/EG om gemensamma ramar för allmän auktorisation och individuella tillstånd på teletjänstområdet	K
EGT nr L 226, 18.9.1997, s. 1	17-06-97	Europaparlamentets och rådets direktiv 97/24/EG om vissa komponenter och karakteristiska egenskaper hos två- eller trehjuliga motorfordon	K
EGT nr L 150, 7.6.1997, s. 41	02-06-97	Rådets direktiv 97/26/EG om ändring av direktiv 91/439/EEG om körkort	K
EGT nr L 233, 25.8.1997, s. 1	22-07-97	Europaparlamentets och rådets direktiv 97/27/EG om massa och dimensioner för vissa kategorier av motorfordon och släpvagnar till dessa fordon och om ändring av direktiv 70/156/EEG	K

EGT nr L 199, 26.7.1997, s. 32	30-06-97	Europaparlamentets och rådets direktiv 97/33/EG om samtrafik inom telekommunikation i syfte att säkerställa samhällsomfattande tjänster och samverkan genom tillämpning av principerna om tillhandahållande av öppna nät	K
EGT nr L 206, 1.8.1997, s. 62	22-07-97	Europaparlamentets och rådets åttonde direktiv 97/44/EG om bestämmelser beträffande sommartid	K
EGT nr L 295, 29.10.1997, s. 23	06-10-97	Europaparlamentets och rådets direktiv 97/51/EG om ändring av direktiv 90/387/EEG och 92/44/EEG för anpassning till en konkurrensutsatt miljö på telekommunikationsområdet	K
EGT nr L 277, 10.10.1997, s. 24	23-09-97	Europaparlamentets och rådets direktiv 97/54/EG om ändring av rådets direktiv 74/150/EEG m.fl. vad gäller den konstruktionsmässiga maximihastigheten för jordbruks- eller skogsbrukstraktorer med hjul	K
EGT nr L 15, 21.1.1998, s. 14	15-12-97	Europaparlamentets och rådets direktiv 97/67/EG om gemensamma regler för utvecklingen av gemenskapens inre marknad för posttjänster och för förbättringar av kvalitet på tjänsterna	K
EGT nr L 105, 23.4.1997, s. 4	24-03-97	Europaparlamentets och rådets beslut 710/97/EG om ett samordnat tillvägagångssätt vid auktorisation inom området för satellittjänster för personkommunikation inom gemenskapen	K
EGT nr L 183, 11.17.1997, s. 12	17-06-97	Europaparlamentets och rådets beslut 1336/97/EG om en serie riktlinjer för transeuropeiska telenät	K
EGT nr L 43, 14.2.1997, s. 25	27-01-97	Europaparlamentets och rådets direktiv 97/5/EG om gränsöverskridande betalningar	Fi
EGT nr L 84, 26.3.1997, s. 22	03-03-97	Europaparlamentets och rådets direktiv 97/9/EG om system för ersättning till investerare	Fi
EGT nr L 209, 2.8.1997, s. 1	07-07-97	Rådets förordning (EG) nr 1466/97 om förstärkning av övervakningen av de offentliga finanserna samt övervakningen och samordningen av den ekonomiska politiken	Fi
EGT nr L 62, 19.6.1997, s. 1	17-06-97	Rådets förordning (EG) nr 1103/97 om vissa bestämmelser som har samband med införandet av euron	Fi
EGT nr L 209, 2.8.1997, s. 6	07-07-97	Rådets förordning (EG) nr 1467/97 om påskyndande och förtydligande av tillämpningen av förfarandet vid alltför stora underskott	Fi
EGT nr L 229, 20.8.1997, s. 5	08-08-97	Beslut nr 2/97 av Associeringsrådet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater å ena sidan och republiken Rumänien å andra sidan om antagande av villkoren för Rumäniens deltagande i gemenskapernas program (97/554/EG, Euratom)	U

EGT nr L 260, 23.9.1997, s. 23	04-08-97	Beslut nr 1/97 av Associeringsrådet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater å ena sidan och republiken Ungern å andra sidan om antagande av villkoren för Ungerns deltagande i gemenskapernas program för yrkesutbildning, ungdom och utbildning (97/626/EG, Euratom)	U
EGT nr L 277, 10.10.1997, s. 26	30-09-97	Beslut nr 2/97 av Associeringsrådet mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater å ena sidan och republiken Tjeckien å andra sidan om antagande av villkoren för Tjeckiens deltagande i gemenskapens program för yrkesutbildning, ungdom och utbildning (97/655/EG, Euratom)	U
EGT nr L 291, 24.10.1997, s. 35	06-10-97	Europaparlamentets och rådets direktiv 97/50/EG om ändring av direktiv 93/16/EEG om underlättande av läkares fria rörlighet och ömsesidigt erkännande av deras utbildning-, examens- och andra behörighetsbevis	U
EGT nr L 43, 14.2.1997, s. 1	27-01-97	Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 258/97 om nya livsmedel och nya livsmedelsingredienser	Jo
EGT nr L 117, 5.7.1997, s. 1	21-04-97	Rådets förordning (EG) nr 820/97 om upprättande av ett system för identifiering och registrering av nötkreatur och om märkning av nötkött och nötköttprodukter	Jo
EGT nr L 102, 19.4.1997, s. 1	14-04-97	Rådets förordning (EG) nr 686/97 om ändring av förordning (EEG) nr 2847/93 om införande av ett kontrollsystem för den gemensamma fiskeripolitiken	Jo
EGT nr L 174, 2.7.1997, s. 1	25-06-97	Rådets förordning (EG) nr 1255/97 om gemenskapskriterier för mellanstationer och om ändring av färdplanen i bilagan till direktiv 91/628/EEG	Jo
EGT nr L 175, 3.7.1997, s. 27	26-06-97	Rådets beslut 97/413/EG om mål och närmare bestämmelser för omstrukturering av gemenskapens fiskerisektor under perioden från och med den 1 januari 1997 till och med den 31 december 2001 i syfte att uppnå bestående jämvikt mellan resurserna och utnyttjandet av dessa	Jo
EGT nr L 106, 24.4.1997, s. 1	22-04-97	Rådets förordning (EG) nr 711/97 om ändring av förordningen (EG) nr 390/97 om fastställande av TAC för vissa bestånd och grupper av bestånd och vissa villkor på vilka de får fiskas	Jo
EGT nr L 351, 23.12.1997, s. 13	18-12-97	Rådets förordning (EG) nr 2597/97 om ytterligare bestämmelser för den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter med avseende på konsumtionsmjölk (permanent tillåtelse för lättmjölk då max fetthalt höjs)	Jo

EGT nr L 351, 23.12.1997, s. 12	18-12-97	Rådets förordning (EG) nr 2596/97 om förlängning av perioden i artikel 149.1 i anslutningsfördraget för Österrike, Finland och Sverige (förlängning av det svensk/finska undantaget för fetthalten i konsumtionsmjölk till den 31 december 1999)	Jo
EGT nr L 277, 10.10.1997, s. 1	22-09-97	Rådets förordning (EG) nr 1958/97 om ändring av förordning (EEG) nr 1842/83 om allmänna bestämmelser om utdelning av mjölk och vissa mjölkprodukter till skolelever (inkluderande av den svenska filen i skolmjölksprogrammet)	Jo
EGT nr L 350, 20.12.1997, s. 3	20-12-97	Kommissionens förordning (EG) nr 2571/97 om försäljning av smör till sänkta priser och beviljande av stöd för grädde, smör och koncentrerat smör avsett att användas till framställning av konditorivaror, glass och andra livsmedel	Jo
EGT nr L 202, 30.7.1997, s. 60	30-06-97	Europaparlamentets och rådets direktiv 97/36/EG om ändring av direktiv 89/552/EEG om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television	Ku
EGT nr L 291, 24.10.1997, s. 26	06-10-97	Europaparlamentets och rådets beslut 2085/97/EG om att inrätta ett tvåårigt program för stöd till böcker och läsning inbegripet översättning (Ariane)	Ku
EGT nr L 305, 8.11.1997, s. 31	13-10-97	Europaparlamentets och rådets beslut 2228/97/EG om att inrätta ett gemensamt åtgärdsprogram på kulturarvsområdet (Raphael)	Ku
EGT nr L 104, 22.4.1997, s. 1	14-04-97	Rådets förordning (EG) nr 701/97 om ett program för främjande av internationellt samarbete inom energisektorn (SYNERGY)	N
EGT nr L 351, 23.12.1997, s. 16	18-12-97	Rådets förordning (EG) nr 2598/97 om förlängning av ett program för främjande av internationellt samarbete inom energisektorn (SYNERGY)	N
EGT nr L 351, 23.12.1997, s. 18	19-12-97	Rådets förordning (EG) nr 2600/97 om ändring i förordning (EG) nr 3094/95 om stöd till varvsindustrin	N
EGT nr L 151, 10.6.1997, s. 1	02-06-97	Rådets förordning (EG) nr 1035/97 om inrättande av ett europeiskt centrum för övervakning av rasism och främlingsfientlighet	In
EGT nr L 290, 23.10.1997, s. 18	06-10-97	Europaparlamentets och rådets direktiv 97/55/EG om ändring av direktiv 84/450/EEG om vilseledande reklam så att detta omfattar jämförande reklam	In

Viktigare rekommendationer, yttranden,
meddelanden m.fl. icke-bindande rättsakter under
1997

Skr. 1997/98:60
Bilaga 1.2

Rekommendationer, yttranden, meddelanden m.fl. icke-bindande rättsakter			
beteckning	datum	rekommendation/yttrande/meddelande	dep.
KOM (97) 537 slutlig	29-10-97	Kommissionens vitbok med förslag till riktlinjer för förhandlingar av nya samarbetsavtalet mellan EU/AVS	UD
EGT nr C 236, 2.8.1997, s. 5	16-06-97	Europeiska rådets resolution om införande av en växelkursmekanism i tredje etappen av Ekonomiska och monetära unionen	Fi
EGT nr C 236, 2.8.1997, s. 3	16-06-97	Europeiska rådets resolution om tillväxt och sysselsättning	Fi
EGT nr C 236, 2.8.1997, s. 1	17-06-97	Europeiska rådets resolution om stabilitets-och tillväxtpakten	Fi
EGT nr C 236, 2.8.97, s. 7	07-07-97	Resolution av rådet om den rättsliga ramen för införandet av euron (i bilaga utkast till förordning om införande av euron)	Fi
EGT nr L 209, 2.8.1997, s. 12	07-07-97	Rådets rekommendation om allmänna riktlinjer för medlemsstaternas och gemenskapens ekonomiska politik (97/479/EG)	Fi
(ej ännu publ. i EGT)	17-11-97	Den gemensamma rapporten om sysselsättning	Fi
EGT nr C 2, 6.1.1998, s. 1	01-12-97	Rådets slutsatser om skattepolitik	Fi
EGT nr C 30, 28.1.98, s. 1	15-12-97	Europeiska rådets resolution av den 15 december 1997 om riktlinjer för sysselsättningen under år 1998	Fi
KOM (97) 256	29-05-97	Kommissionens meddelande: Rapport om uppföljningen av vitboken "Lära och lära ut - på väg mot kunskapssamhället"	U
EGT nr C 303, 4.10.1997, s. 2	22-09-97	Rådets slutsatser om en säker skola	U
EGT nr C 303, 4.10.1997, s. 3	22-09-97	Rådets slutsatser om utbildning, informations- och kommunikationsteknik och lärarutbildning inför framtiden	U
EGT nr C 303, 4.10.1997, s. 4	22-09-97	Rådets slutsatser om vitboken "Lära och lära ut - på väg mot kunskapssamhället"	U

KOM (97) 563	12-11-97	Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: "För ett kunskapens Europa"	U
EGT nr C 1, 3.1.1998, s. 2	16-12-97	Rådets resolution om undervisning på ett tidigt stadium i Europeiska unionens språk	U
EGT nr C 1, 3.1.1998, s. 4	16-12-97	Rådets slutsatser om utvärdering av skolundervisningens kvalitet	U
KOM (97) 176 slutlig	30-04-97	Kommissionens grönbok om allmänna principer för livsmedelslagstiftningen i Europeiska Unionen	Jo
EGT nr C 305, 7.10.1997, s. 2	22-09-97	Rådets beslut om gränsöverstigande fasta bokpriser i europeiska språkområden	Ku
EGT nr C 305, 7.10.1997, s. 1	22-09-97	Rådets beslut om den europeiska kulturella verksamhetens framtid	Ku
EGT nr C 1, 3.1.1998, s. 6	18-12-97	Rådets slutsatser om musik i Europa	Ku
EGT nr C 23, 23.1.1997, s. 3	(datum anges ej)	Meddelande från kommissionen om interna förfaranderegler för behandling av förfrågningar om tillgång till handlingar enligt artiklarna 85 och 86 i EG-fördraget, av artiklarna 65 och 66 i Parisfördraget och av rådets förordning (EEG) nr 4064/89	N
KOM (97) 157 slutlig	16-04-97	Ett europeiskt initiativ om elektronisk handel	N
KOM (97) 152 slutlig	21-04-97	Den europeiska informations- och kommunikationsteknikindustrins (IKT) konkurrenskraft	N
(ej ännu publ. i EGT)	27-05-97	Rådets slutsatser om klimat och energipolitik	N
EGT nr L 145, 5.6.1997, s. 29	22-04-97	Kommissionens rekommendation om förbättring och förenkling av företagsklimatet för nyetablerade företag (97/344/EG)	N
CSE (97) 1 slutlig	04-06-97	Handlingsplan för den inre marknaden. Meddelande från kommissionen till Europeiska rådet	N
EGT nr C 210, 11.7.1997, s. 1	27-06-97	Rådets resolution om förnybara energikällor	N
EGT nr C 313, 15.10.1997, s. 3	(datum anges ej)	Meddelande från kommissionen om samarbete mellan kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter för handläggning av ärenden som omfattas av artiklarna 85 och 86 i EG-fördraget	N
KOM (97) 514 slutlig	15-10-97	Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén - en gemenskapsstrategi för att främja kraftvärme och undanröja hinder för dess utveckling	N
KOM (97) 618 slutlig	24-11-97	Rapport från kommissionen till rådet och Europaparlamentet - resultat av den andra etappen av SLIM och om uppföljningen av genomförandet av rekommendationerna från den första etappen.	N

KOM (97) 599 slutlig	26-11-97	Meddelande från kommissionen - Energi för framtiden: Förnybara energikällor - Vitbok för en gemenskaps- strategi och en åtgärdsplan	N
EGT nr C 372, 9.12.1997, s. 5	(datum anges ej)	Kommissionens tillkännagivande om definitionen av relevant marknad i gemenskapens konkurrenslagstiftning	N
EGT nr C 372, 9.12.1997, s. 13	(datum anges ej)	Meddelande om avtal av mindre betydelse som inte omfattas av artikel 85.1 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen	N
EGT nr C 4, 8.1.1998, s. 1	18-12-97	Rådets resolution om en gemenskapsstrategi för att främja kraftvärme	N
KOM (97) 271 slutlig	06-06-97	Kommissionens meddelande om föreningar och stiftelser i Europa	In
EGT nr C 368, 5.12.1997, s. 1	24-11-97	Rådets och företrädare för medlemsstaternas regeringar, församlade i rådet, förklaring om kampen mot rasism, främlingsfientlighet och antisemitism inom ungdomsrådet	In

Svenska mål i EG-domstolen och förstainstansrätten under år 1997

Skr. 1997/98:60
Bilaga 2.1

I denna bilaga redovisas först domar som under år 1997 har meddelats av EG-domstolen i sådana mål om förhandsavgörande enligt artikel 177 i EG-fördraget som har hänskjutits till domstolen av svenska domstolar. Därefter redovisas domar som under år 1997 har meddelats av EG-domstolen i mål där den svenska regeringen har intervenerat.

Vidare redovisas mål om förhandsavgörande som har inkommit till EG-domstolen under år 1997 och som har hänskjutits till domstolen av svenska domstolar. Slutligen redovisas det mål där den svenska regeringen har väckt talan mot Europeiska unionens råd enligt artikel 173 i EG-fördraget.

Domar i svenska mål enligt artikel 177

Under år 1997 meddelade domstolen dom i 4 mål om förhandsavgörande som hade hänskjutits till EG-domstolen av svenska domstolar.

Dom den 9 juli 1997 i målen C-34/95, C-35/95 och C-36/95 från Marknadsdomstolen

Målen gällde frågorna huruvida artikel 30 eller artikel 59 i EG-fördraget eller rådets direktiv 89/552/EEG (TV-direktivet) hindrar en medlemsstat att ingripa mot TV-reklam som en annonsör låter sända från en annan medlemsstat, bl.a. reklam riktad till barn under 12 år.

Domstolen uttalade i sin dom att varken TV-direktivet, artikel 30 eller artikel 59 i EG-fördraget hindrar att en medlemsstat, med stöd av generella föreskrifter om skydd för konsumenter mot vilseledande reklam, ingriper mot en annonsör till följd av TV-reklam som sänts från en annan medlemsstat. Däremot utgör TV-direktivet hinder för att på sändningar som härrör från andra medlemsstater tillämpa en nationell lagstiftning om radiosändning, i vilken föreskrivs att en annons med reklam som sänds under annonstid i televisionen inte får syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under 12 år.

Dom den 23 oktober 1997 i mål C-189/95 från Landskrona tingsrätt

Målet gällde frågan om Systembolaget AB:s monopol att sälja alkoholdrycker till konsumenter är förenligt med gemenskapsrättens regler om fri rörlighet för varor.

Domstolen uttalade i sin dom att artikel 37 i EG-fördraget inte utgör hinder för det svenska detaljhandelsmonopolet för alkoholdrycker. Vidare uttalade den i sin dom att tillståndssystemet i tillverknings- och partihandelsledet inte var proportionerligt och därför stred mot artiklarna 30 och 36 i EG-fördraget. Domstolen hänvisade i den delen särskilt till tillståndsvillkoren rörande lagringskapacitet och de höga skatter och avgifter som skulle erläggas av tillståndshavarna.

Dom den 29 maj 1997 i mål C-329/95 från Länsrätten i Stockholms län

Skr. 1997/98:60

Bilaga 2.1

Målet gällde frågan om det svenska kravet på intyg om avgasgodkännande enligt bilregisterkungörelsen (1972:599) och bilavgasförordningen (1991:1481) är förenligt med EG-rätten.

Domstolen uttalade i sin dom att rådets direktiv 70/156/EEG hindrar nationella föreskrifter i vilka det för registrering av motorfordon krävs att ett nationellt intyg företes som visar att fordonet uppfyller nationella krav rörande avgasrening.

Dom den 27 november 1997 i mål C-27/96 från Länsrätten i Jönköpings län

Målet gällde frågan om den svenska lagen (1994:1704) om lageravgift på socker och ris är förenlig med EG-rätten.

Domstolen konstaterade att den svenska lagen inte strider mot Sveriges anslutningsakt eller mot EG:s marknadsordning för socker.

Domar i mål där regeringen intervenerat

Dom har under år 1997 meddelats i två mål i vilka regeringen har intervenerat.

Dom den 5 mars 1997 i mål T-105/95 WWF UK mot kommissionen

Målet gällde ogiltigförklaring av kommissionens beslut att vägra WWF (World Wide Fund for Nature) UK tillgång till handlingar rörande det s.k. Mullaghmore-projektet. WWF UK förde talan mot beslutet och Sverige intervenerade på WWF UK:s sida.

Förstainstansrätten slog i domen fast att kommissionens beslut 94/90/EKSG/EG/Euratom om allmänhetens tillgång till kommissionens handlingar är en rättsakt som ger tredje man rättigheter som kommissionen är skyldig att iaktta. Förstainstansrätten slog vidare fast att kommissionen i sitt beslut för varje grupp av handlingar måste ange skälen till varför handlingarna inte kan lämnas ut. Slutligen uttalade förstainstansrätten att det av det överklagade beslutet inte framgick att någon intresseavvägning mellan medborgarens intresse av att ta del handlingarna och kommissionens intresse av att skydda sekretessen för sina överläggningar, skett. Förstainstansrätten ogiltigförklarade därför kommissionens beslut att inte lämna ut handlingarna.

Dom den 2 oktober 1997 i mål C-259/95 Europaparlamentet mot rådet

Målet gällde frågan om möjligheten för rådet att använda ett förenklat beslutsförfarande vid anpassning av gällande rättsakter i förhållande till de nya medlemsländerna. Sverige intervenerade på rådets sida.

Domstolen ogillade Europaparlamentets talan.

Mål i vilka svenska domstolar m.fl. har hänskjutit frågor till EG-domstolen under år 1997

Skr. 1997/98:60
Bilaga 2.1

Under år 1997 kom det till EG-domstolen in 7 mål om förhandsavgörande enligt artikel 177 i EG-fördraget som hade hänskjutits till domstolen av svenska domstolar.

Mål C-134/97 från Skatterättsnämnden

Målet gäller frågan om undantag för överlåtelse av filmrättigheter från skatteplikt enligt mervärdesskattelagen (1994:200) är förenligt med rådets direktiv 77/388/EEG (sjätte mervärdesskattedirektivet). Frågan vilka organ som utgör en "domstol" enligt artikel 177 EG-fördraget aktualiseras också.

I sitt skriftliga yttrande har den svenska regeringen framhållit vikten av att Skatterättsnämnden kan ställa frågor till EG-domstolen. I sak har regeringen hävdat att sjätte mervärdesskattedirektivet inte hindrar en medlemsstat att från skatteplikt undanta överlåtelse av filmrättigheter.

Mål C-162/97 från Helsingborgs tingsrätt

Målet gäller dels frågan om EG-rätten tillåter nationella krav på tillstånd för semineringsverksamhet, dels om det svenska förbudet mot avel med nötkreatur som har anlag för muskelhypertrofi är förenligt med rådets direktiv 87/328/EEG och artikel 30 EG-fördraget.

I sitt skriftliga yttrande har regeringen gjort gällande att EG-rätten varken hindrar en nationell reglering som kräver tillstånd för seminverksamhet med nötkreaturssperma eller nationella regler som förbjuder inseminering och avel med sperma från nötkreatur som bär sådana anlag som för med sig lidande och ohälsa hos kon och dess avkomma.

Mål C-241/97 från Regeringsrätten

Målet gäller frågan huruvida en regel i försäkringsrörelselagen som begränsar försäkringsbolags ägande av aktier i aktiebolag till högst fem procent av röstetalet för samtliga aktier i bolaget är förenlig med tredje generationens försäkringsdirektiv (rådets direktiv 92/49/EEG om annan direkt försäkring än livförsäkring och rådets direktiv 92/96/EEG om livförsäkring).

I sitt skriftliga yttrande har regeringen framfört uppfattningen att de berörda rättsakterna inte hindrar en nationell reglering såsom den svenska.

Mål C-292/97 från Regeringsrätten

Målet gäller frågan om den svenska förordningen om mjölkkvoter är förenlig med gemenskapsrätten.

I sitt skriftliga yttrande har regeringen anfört att rådets förordning (EEG) nr 3950/92 om införande av en tilläggsavgift inom sektorn för

mjök och mjökprodukter, artiklarna 5 och 40.3 i EG-fördraget samt den EG-rättsliga principen om likabehandling inte utgör hinder för en nationell reglering av det slag som den svenska. Skr. 1997/98:60 Bilaga 2.1

Mål C-319/97 från Landskrona tingsrätt

Målet gäller tolkningen av artikel 100a.4 i EG-fördraget, den s.k. miljögarantin.

I sitt skriftliga yttrande har regeringen hävdatt att artikeln skall tolkas så att ett av gemenskapen antaget direktiv inte hindrar en medlemsstat att tillämpa nationella föreskrifter som har anmälts till kommissionen i enlighet med denna artikel, om kommissionen inte har meddelat något beslut i anledning av anmälan.

Mål C-321/97 från Stockholms tingsrätt

Målet gäller frågan om svenska staten kan ådra sig skadeståndsansvar för bristande genomförande av lönegarantidirektivets bestämmelser under EES-tiden.

I sitt skriftliga yttrande har regeringen anfört att EG-domstolen inte är behörig enligt artikel 177 i EG-fördraget att besvara frågor om tolkningen av EES-avtalet från en nationell domstol som i den nationella tvisten inte skall tillämpa gemenskapsrätten. Vidare har regeringen hävdatt att principen om EG-rättens företräde framför nationell rätt inte gäller förhållanden som uteslutande hänför sig till tiden innan en stat blev medlem av EU och bunden av de grundläggande fördragen.

Mål C-346/97 från Länsrätten i Dalarnas län

Målet gäller frågan om den svenska lagen (1988:1567) om miljöskatt på inrikes flygtrafik strider mot artikel 8.1 b) i rådets direktiv 92/81/EEG om harmonisering av strukturerna för punktskatter på mineraloljor.

Den svenska regeringen har inte yttrat sig skriftligen.

Svensk talan enligt artikel 173

Mål C-206/97 Konungariket Sverige mot rådet

I målet har regeringen yrkat att EG-domstolen med stöd av artikel 173 i EG-fördraget ogiltigförklarar rådets förordning (EG) nr (390/97) om fastställande, för vissa fiskbestånd och grupper av fiskbestånd, av totala tillåtna fångstmängder för år 1997 och av vissa villkor för fördelningen av fångsten, i den del förordningen avser fördelning av tillåtna fångstmängder torsk i Östersjön. Till grund för talan har åberopats att förordningen i den aktuella delen strider mot artikel 121.1 i akten om villkoren för Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket

Sveriges anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen. Skr. 1997/98:60
Bilaga 2.1

Rådet har bestritt regeringens talan. Kommissionen har intervenerat i målet på rådets sida.

Viktiga domar meddelade av EG-domstolen under 1997

Skr. 1997/98:60
Bilaga 2.2

Fri rörlighet för varor

C-157/94; Europeiska gemenskapernas kommission ./.. Konungariket Nederländerna, dom 23 oktober 1997. Fördragsbrott - Ensamrätt till import av elektricitet för offentlig distribution

C-158/94; Europeiska gemenskapernas kommission ./.. Republiken Italien, dom 23 oktober 1997. Fördragsbrott - Ensamrätt till import och export av elektricitet

C-159/94; Europeiska gemenskapernas kommission ./.. Republiken Frankrike, dom 23 oktober 1997. Fördragsbrott - Ensamrätt till import och export av gas och elektricitet

C-160/94; Europeiska gemenskapernas kommission ./.. Konungariket Spanien, dom 23 oktober 1997. Fördragsbrott - Ensamrätt till import och export av elektricitet

C-130/95; Bernd Giloy ./.. Hauptzollamt Frankfurt am Main-Ost, dom 17 juli 1997. Artikel 177 - Domstolens behörighet - Nationell lagstiftning som innehåller bestämmelser med samma lydelse som gemenskapsrättsliga bestämmelser - Gemenskapens tullkodex - Talan - Uppskov med ett beslut avseende tullavgift - Säkerhet

C-189/95; Harry Franzén, dom 23 oktober 1997. Artiklarna 30 och 37 i EG-fördraget - Monopol för detaljhandel med alkoholdrycker

C-265/95; Europeiska gemenskapernas kommission ./.. Republiken Frankrike, dom 9 december 1997. Fri rörlighet för varor - Jordbruksprodukter - Hinder till följd av enskildas handlande - Medlemsstaternas skyldigheter

C-316/95; Generics BV ./.. Smith Kline & French Laboratoires Ltd, dom 9 juli 1997. Artiklarna 30 och 36 i EG-fördraget - Patent - Registrering av läkemedel - Patentintrång

C-337/95; Parfums Christian Dior SA och Parfums Christian Dior BV ./.. Evora BV, dom 4 november 1997. Varumärkesrätt och upphovsrätt - Åtgärd av innehavaren av dessa rättigheter för att förbjuda en återförsäljare att göra reklam för fortsatt marknadsföring av produkten

C-349/95; Frits Loendersloot, trading as F. Loendersloot Internationale Expeditie ./.. George Ballantine & Sons Ltd and Others, dom 11 november 1997. Artikel 36 i EG-fördraget - Varumärkesrätt - Ommärkning av whiskyflaskor

C-368/95; Vereinigte Familiapress Zeitungsverlags- und vertreibs GmbH *./. Heinrich Bauer Verlag*, dom 26 juni 1997. Åtgärder med motsvarande verkan - Spridning av tidskrifter - Pristävlingar - Nationellt förbud

Skr. 1997/98:60
Bilaga 2.2

Fri rörlighet för personer och tjänster

C-233/94; Förbundsrepubliken Tyskland *./. Europaparlamentet*, dom 13 maj 1997. Direktiv om system för garanti av insättningar - Rättslig grund - Motiveringsskyldighet - Subsidiaritetsprincipen - Proportionalitet - Konsumentskydd - Hemlandstillsyn

C-336/94; Etalia Dafeki *./. Landesversicherungsanstalt Württemberg*, dom 2 december 1997. Fri rörlighet för arbetstagare - Likabehandling - Social trygghet - Nationell lagstiftning som tillmäter personbevis olika bevisvärde beroende på om de har utfärdats i landet eller utomlands

C-34/95, C-35/95 och C-36/96; Konsumentombudsmannen (KO) mot De Agostini (Svenska) Förlag AB och TV-Shop i Sverige AB, dom 9 juli 1997. Direktivet "television utan gränser" - TV-reklam sänd från en medlemsstat - Förbud mot vilseledande reklam - Förbud mot reklam som riktar sig till barn

C-59/95; Francisco Bastos Moriana m.fl. *./. Bundesanstalt für Arbeit*, dom 27 februari 1997. Social trygghet för migrerande arbetstagare - Förmåner för pensionärers minderåriga barn och för barn som har mist en av föräldrarna eller båda föräldrarna

C-65/95 och C-111/95; The Queen *./. Secretary of State for the Home Department, ex parte: Mann Singh Singara*; The Queen *./. Secretary of State for the Home Department, ex parte: Abbas Radiom*, dom 17 juni 1997. Fri rörlighet för personer - Undantag - Rätt till inresa - Rättsmedel - Artiklarna 8 och 9 i direktiv 64/221/EEG

C-70/95; Sodemare SA m.fl. *./. Regione Lombardia*, dom 17 juni 1997. Etableringsfrihet - Frihet att tillhandahålla tjänster - Hem för äldre - Avsaknad av vinstsyfte

C-222/95; Société civile immobilière Parodi *./. Banque H. Albert de Bary et Cie*, dom 9 juli 1997. Fri rörlighet för kapital - Frihet att tillhandahålla tjänster - Kreditinstitut - Beviljande av inteckningslån - Krav på auktorisation i den medlemsstat i vilken tjänsten mottas

C-250/95; Futura Participations SA m.fl. *./. Administration des contributions*, dom 15 maj 1997. Artikel 52 i EG-fördraget - Etableringsfrihet för bolag - Beskattnings av en filials inkomster - Fördelning av inkomsterna

C-20/96; Kevin Albert Snares *./. Adjudication Officer*, dom 4 november 1997. Social trygghet - Särskilda icke avgiftsfinansierade förmåner -

Institutionell rätt

C-57/95; Republiken Frankrike ./.. Europeiska gemenskapernas kommission, dom 20 mars 1997. Europeiska gemenskapernas kommissions meddelande - Inre marknaden - Pensionsfonder

C-345/95; Republiken Frankrike ./.. Europaparlamentet, dom 1 oktober 1997. Institutionernas säte - Europaparlamentet - Sammanträdesperioder

Jordbruk

C-9/95, C-23/95 och C-156/95; Kungariket Belgien och Förbundsrepubliken Tyskland ./.. Europeiska gemenskapernas kommission, dom 4 februari 1997. Bananer - Gemensam organisation av marknaden - Naturkatastrof - Importkvot - Ändring och fördelning

C-71/95, C-155/95 och C-271/95; Kungariket Belgien ./.. Europeiska gemenskapernas kommission, dom 4 februari 1997. Bananer - Gemensam organisation av marknaden - Importkvot - Anslutning av nya medlemsstater - Övergångsbestämmelser

C-183/95; Affish BV mot Rijkdienst voor de keuring van Vee en Vlees, dom 17 juli 1997. Djurhälsokrav - Skyddsåtgärder - Proportionalitetsprincipen - Principen om skydd för berättigade förväntningar - Giltighet av kommissionens beslut 95/119/EG

C-334/95; Krüger GmbH & Co. KG ./.. Hauptzollamt Hamburg-Jonas, dom 17 juli 1997. Exportbidrag - Mjölksprodukter - Diskriminering - Giltighetsbedömning - Nationell domstol - Interimistiska åtgärder - Gemenskapstullkodex

Yttre förbindelser

C-177/95; Ebony Maritime SA och Loten Navigation Co. Ltd ./.. Prefetto della provincia di Brindisi m.fl., dom 27 februari 1997. Sanktioner mot Federala Republiken Jugoslavien - Uppträdande på internationellt vatten - Förverkande av ett fartyg och dess last

C-310/95; Road Air BV ./.. Inspecteur der Invoerrechten en Accijnzen, dom 22 april 1997. Associering av utomeuropeiska länder och territorier - Import till gemenskapen av varor med ursprung i tredje land men som omsätts fritt i ett ULT - Artikel 227.3 i EG-fördraget - Fjärde delen i EG-fördraget (artiklarna 131 till 136a) - Rådets beslut 86/283/EEG, 91/110/EEG och 91/482/EEG

C-395/95; Geotronics SA ./.. Europeiska gemenskapernas kommission, dom 22 april 1997. PHARE-programmet - Selektiv anbudsinfördran - Talan om ogiltigförklaring - Upptagande till sakprövning - EES-avtalet - Varors ursprung - Diskriminering - Talan om skadestånd

Handelspolitik

C-124/95; The Queen ex parte: Centro-Com Srl ./.. HM Treasury and Bank of England, dom 14 januari 1997. Utrikes- och säkerhetspolitik - Gemensam handelspolitik - Frysning av medel - Sanktioner mot republikerna Serbien och Montenegro

Socialpolitik

C-13/95; Ayse Süzen ./.. Zehnacker Gebäudereinigung GmbH Krankenhausservice, dom 11 mars 1997. Skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag.

C-66/95; The Queen ./.. Secretary of State for Social Security, ex parte: Eunice Sutton, dom 22 april 1997. Direktiv 79/7/EEG - Likabehandling av kvinnor och män i fråga om social trygghet - En medlemsstats skadeståndsansvar för överträdelse av gemenskapsrätten - Rätt till ränta på sociala trygghetsförmåner

C-180/95; Nils Draehmpael ./.. Urania Immobilienservice OHG, dom 22 april 1997. Socialpolitik - Likabehandling av manliga och kvinnliga arbetstagare - Direktiv 76/207/EEG - Rätt till skadestånd vid diskriminering i fråga om tillgång till anställning - Medlemsstaternas val av sanktion - Fastställelse av en övre gräns för ersättning - Fastställelse av en övre gräns för sammanlagd ersättning

C-409/95; Hellmut Marschall ./.. Land Nordrhein-Westfalen, dom 11 november 1997. Likabehandling av kvinnor och män - Sökande av olika kön som har likvärdiga meriter - Företräde åt kvinnliga sökande - Undantagsregel

Konkurrens

C-264/95; P Europeiska gemenskapernas kommission ./.. Union internationale des chemins de fer (UIC), dom 11 mars 1997. Överklagande . Konkurrens - Järnvägstransport - Rättslig grund för ett beslut - Förordning nr 1017/68 - Tillämpningsområde

C-282/95; Guérin Automobiles ./.. Europeiska gemenskapernas kommission, dom 18 mars 1997. Överklagande - Konkurrens - Klagomål - Passivitetstalan - Meddelande enligt artikel 6 i förordning (EEG) nr

99/63 - Ställningstagande som avslutar passiviteten - Överklagande av den andra parten vilket begränsas till rättegångskostnaderna Skr. 1997/98:60
Bilaga 2.2

C-343/95; Diego Calì & Figli Srl ./.. Servizi ecologici porto di Genova SpA (SEPG), dom 18 mars 1997. Hamnföretag - Förebyggande av förorening - Lagstadgat monopol - Missbruk av dominerande ställning

C-353/95 P; Tiercé Ladbroke SA ./.. Europeiska gemenskapernas kommission, dom 9 december 1997. Konkurrens - Statligt stöd - Avgifter på insatserna vid vadhållning avseende hästkapplöpningar - Överföring av medel till ett företag som är etablerat i en annan medlemsstat

C-359/95 P och C-379/95 P; Europeiska gemenskapernas kommission och Republiken Frankrike ./.. Ladbroke Racing Ltd, dom 11 november 1997. Konkurrens - Artiklarna 85, 86 och 90 i EG-fördraget - Avslag på klagomål angående dels statliga åtgärder, dels enskilt agerande - Tillämpning av artiklarna 85 och 86 på företag som följer nationell lagstiftning

Statligt stöd

C-24/95; Land Rheinland-Pfalz ./.. Alcan Deutschland GmbH, dom 20 mars 1997. Statligt stöd - Återbetalning - Tillämpning av nationell rätt - Gränser

C-169/95; Kungariket Spanien ./.. Europeiska gemenskapernas kommission, dom 14 januari 1997. Statligt stöd - Stöd till anläggning av ett stålgiuteri i provinsen Teruel (Spanien)

C-355/95 P; Textilwerke Deggendorf GmbH (TWD) ./.. Europeiska gemenskapernas kommission, dom 15 maj 1997. Statligt stöd - Beslut fattade av kommissionen som innebär att betalningen av visst stöd skjuts upp till dess att otillåtet tidigare stöd återbetalats

Tillnärmning av lagstiftning

C-392/95; Europaparlamentet ./.. Europeiska unionens råd, dom 10 juni 1997. Medborgare i tredje land - Visering - Lagstiftningsförfarande - Samråd med Europaparlamentet

C-251/95; SABEL ./.. Puma AG, Rudolf Dassler Sport, dom 11 november 1997. Direktiv 89/104/EEG - Tillnärmning av varumärkeslagar - Risk för förväxling, däri inbegripet risk för association

C-129/96; Inter-Environnement Wallonie ASBL ./.. Région wallonne, dom 18 december 1997. Direktiv 91/156/EEG - Införlivandefrist - Avfallsbegreppet

Euratom

Skr. 1997/98:60

Bilaga 2.2

C-357/95; P Empresa Nacional de Urãno SA (ENU) ./.. Europeiska gemenskapernas kommission, dom 11 mars 1997. Överklagande - Euratom - Försörjning - Euratoms försörjningsbyrås optionsrätt och ensamrätt att ingå avtal om leverans av malmer, råmaterial och speciella klyvbara material - Åsidosättande av fördragets regler - Gemenskapsföreträde - Principerna om god tro och berättigade förväntningar - Utomobligatoriskt ansvar

Skatterätt

C-28/95; A. Leur-Bloem ./.. Inspecteur der Belastingdienst/Onderneming Amsterdam 2, dom 17 juli 1997. Artikel 177 - Domstolens behörighet - Nationell lagstiftning som innehåller bestämmelser med samma lydelse som gemenskapsrättsliga bestämmelser - Införlivande - Direktiv 90/434/EEG - Begrepp fusion genom utbyte av aktier eller andelar - Skatteflykt eller undandragande av skatt

C-141/96; Finanzamt Osnabrück-Land ./.. Bernard Langhorst, dom 17 september 1997. Mervärdesskatt - Tolkning av artikel 21 punkt 1 c och artikel 22.3 i sjätte mervärdesskattedirektivet 77/388/EEG - Handling som kan anses motsvara en faktura - Kreditnota som har utfärdats av köparen och som inte har ifrågasatts av säljaren såvitt avser det i kreditnotan angivna skattebeloppet

C-408/95; Eurotunnel SA m.fl. ./.. SeaFrance, dom 11 november 1997. Övergångsordning för "taxfreebutiker" - Rådets direktiv 91/680/EEG och 92/12/EEG - Giltighetsbedömning

C-188/95; Fantask A/S m.fl. ./.. Industriministeriet (Erhvervsministeriet), dom 2 december 1997. Direktiv 69/335/EEG - Avgifter vid registrering av bolag - Processuella frister i nationell rätt

Bolagsrätt

C-54/96; Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft mbH ./.. Bundesbaugesellschaft Berlin mbH, dom 17 september 1997. Begreppet "nationell domstol" enligt artikel 177 i fördraget - Förfaranden vid offentlig upphandling av tjänster - Direktiv 92/50/EEG - Nationellt prövningsorgan

Gemenskapsrätt

C-192/95 till C-218/95; Société Comateb ./.. Directeur général des douanes et droits indirects, dom 14 januari 1997. Sjötull - Återkrav av belopp som uppburits utan grund- Skyldighet att övervältra skatten - Utomeuropeiska departement

Viktigare internationella avtal och överenskommelser ingångna 1997

Skr. 1997/98:60
Bilaga 3

Cypern

Avtal mellan Europeiska gemenskapen och Cypern om att upprätta ett samarbete på yrkesutbildningsområdet inom ramen för Sokrates-programmet. Undertecknat den 25 juli 1997.

EGT nr L 299, 4.11.1997, s. 22

Avtal mellan Europeiska gemenskapen och Cypern om att upprätta ett samarbete på yrkesutbildningsområdet inom ramen för Leonardo da Vinci-programmet. Undertecknat den 25 juli 1997.

EGT nr L 299, 4.11.1997, s. 29

Avtal mellan Europeiska gemenskapen och Cypern om samarbete i ungdomsfrågor inom ramen för den tredje fasen av Ungdom för Europa-programmet. Undertecknat den 25 juli 1997.

EGT nr L 299, 4.11.1997, s. 35

före detta jugoslaviska republiken Makedonien

Samarbetsavtal mellan Europeiska gemenskapen och före detta jugoslaviska republiken Makedonien. Undertecknat den 29 april 1997.

EGT nr L 348, 18.12.1997, s. 2

Israel

Avtal mellan Europeiska gemenskapen och Israel om telekommunikationsoperatörers upphandling. Undertecknat den 10 juli 1997.

EGT nr L 202, 30.7.1997, s. 74

Avtal mellan Europeiska gemenskapen och Israel om offentlig upphandling. Undertecknat den 10 juli 1997.

EGT nr L 202, 30.7.1997, s. 85

Korea

Avtal mellan Europeiska gemenskapen och Republiken Korea om telekommunikationsupphandling samt memorandum om privata operatörers upphandling. Undertecknade den 29 oktober 1997.

EGT nr L 321, 22.11.1997, s. 32

Laos

Samarbetsavtal mellan Europeiska gemenskapen och Folkrepubliken Laos. Undertecknat den 29 april 1997.

EGT nr L 334, 5.12.1997, s. 15

Mexiko

Skr. 1997/98:60

Bilaga 3

Avtal om ekonomiskt partnerskap, politisk samordning och samarbete mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemmar, å ena sidan, och Mexikos förenta stater, å andra sidan. Undertecknat den 8 december 1997.

(Ännu ej publicerat i EGT)

Interimsavtal om handel och handelsrelaterade frågor mellan Europeiska gemenskapen, å ena sidan, och Mexikos förenta stater, å andra sidan.

Undertecknat den 8 december 1997.

(Ännu ej publicerat i EGT)

Moldavien

Anpassningsprotokoll till avtalet om partnerskap och samarbete mellan Europeiska gemenskaperna och dess medlemsländer och Moldavien.

Undertecknat den 15 maj 1997.

(Ännu ej publicerat i EGT)

PLO

Europa-Medelhavsinterimsavtal om associering av handel och samarbete mellan Europeiska gemenskapen, å ena sidan, och Palestinska befrielseorganisationen (PLO) för den palestinska myndigheten på Västbanken och i Gaza, å andra sidan. Undertecknat den 24 februari 1997.

EGT nr L 187, 16.7.1997, s. 3

Ryssland

Anpassningsprotokoll till avtalet om partnerskap och samarbete mellan Europeiska gemenskaperna och dess medlemsländer och Ryssland.

Undertecknat den 21 maj 1997.

(Ännu ej publicerat i EGT)

Ukraina

Anpassningsprotokoll till avtalet om partnerskap och samarbete mellan Europeiska gemenskaperna och dess medlemsländer och Ukraina.

Undertecknat den 10 april 1997.

(Ännu ej publicerat i EGT)

Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken
(GUSP): gemensamma ståndpunkter och åtgärder
samt uttalanden

Skr. 1997/98:60
Bilaga 4

Gemensamma ståndpunkter antagna under 1997

EGT-nummer	datum	ståndpunkt	dep
<i>Fd Jugoslavien</i>			
EGT nr L 259, 22.9.1996, s. 1	15-09-97	Gemensam ståndpunkt fastställd av rådet på grundval av artikel J. 2 i Fördraget om Europeiska unionen avseende restriktiva åtgärder rörande personer i Bosnien-Hercegovina som handlar i strid med fredsavtalen (97/625/GUSP)	UD
EGT nr L 81, 23.1.1997, s. 1	17-03-97	Gemensam ståndpunkt fastställd av rådet på grundval av artikel J. 2 i Fördraget om Europeiska unionen om åtgärder rörande personer som utfört våldshandlingar i Mostar den 10 februari 1997 (97/193/GUSP)	UD
<i>Nigeria</i>			
EGT nr L 338, 9.12.1997, s. 7	28-11-97	Rådets beslut angående genomförandet av dem gemensamma ståndpunkten 95/544/GUSP fastställd på grundval av artikel J. 2 i Fördraget om Europeiska unionen angående Nigeria (97/820/GUSP)	UD
EGT nr L 338, 9.12.1997, s. 8	28-11-97	Rådets beslut om förlängning av dem gemensamma ståndpunkten 95/544/GUSP fastställd på grundval av artikel J. 2 i Fördraget om Europeiska unionen angående Nigeria (97/821/GUSP)	UD
EGT nr L 153, 11.6.1997, s. 6	02-06-97	Rådets beslut om förlängning av dem gemensamma ståndpunkten 95/544/GUSP fastställd på grundval av artikel J. 2 i Fördraget om Europeiska unionen angående Nigeria (97/358/GUSP)	UD
<i>Angola</i>			
EGT nr L 309, 11.12.1997, s. 8	30-10-97	Gemensam ståndpunkt fastställd av rådet på grundval av artikel J. 2 i Fördraget om Europeiska unionen om att uppmana UNITA att fullgöra sina skyldigheter i fredsprocessen (97/759/GUSP)	UD
<i>Burma</i>			
EGT nr L 293, 27.10.1997, s. 1	20-10-97	Rådets beslut om förlängning av den gemensamma ståndpunkten 96/635/GUSP fastställd på grundval av artikel J. 2 i Fördraget om Europeiska unionen angående Myanmar/Burma (97/688/GUSP)	UD

EGT nr L 120, 12.5.1997, s. 4	29-04-97	Rådets beslut enligt om förlängning av den gemensamma ståndpunkten 96/635/GUSP fastställd på grundval av artikel J. 2 i Fördraget om Europeiska unionen angående Myanmar/Burma (97/290/GUSP)	UD
<i>Albanien</i>			
EGT nr L 153, 11.6.1997, s. 4	02-06-97	Gemensam ståndpunkt fastställd av rådet på grundval av artikel J. 2 i Fördraget om Europeiska unionen angående Albanien (96/357/GUSP)	UD
<i>Konfliktförebyggande i Afrika</i>			
EGT nr L 293, 27.10.1997, s. 3	20-10-97	Rådets beslut angående genomförandet av den gemensamma ståndpunkten 97/356/GUSP fastställd på grundval av artikel J. 2 i Fördraget om Europeiska unionen (97/690/GUSP)	UD
EGT nr L 153, 11.6.1997, s. 1	02-06-97	Gemensam ståndpunkt fastställd av rådet på grundval av artikel J. 2 i Fördraget om Europeiska unionen artikel J.2 avseende konfliktförebyggande i Afrika (97/356/GUSP)	UD
<i>KEDO</i>			
EGT nr L 213, 5.8.1997, s. 1	02-06-97	Gemensam ståndpunkt enligt artikel J.2 avseende organisationen för utveckling av energi på den koreanska halvön (KEDO) (97/484/GUSP)	UD
<i>Sierra Leone</i>			
EGT nr L 344, 15.12.1997, s. 6	08-12-97	Gemensam ståndpunkt enligt artikel J.2 avseende Sierra Leone (97/826/GUSP)	UD

Gemensamma åtgärder antagna under 1997

EGT-nummer	datum	ståndpunkt	dep
<i>Fd Jugoslavien</i>			
EGT nr L 293, 27.10.1997, s. 2	20-10-97	Rådets beslut om komplettering av den gemensamma åtgärden 96/406/GUSP fastställd på grundval av artikel J. 3 i Fördraget om Europeiska unionen angående unionens stöd till valprocessen i Bosnien-Hercegovina (97/689/GUSP)	UD
EGT nr L 205, 31.7.1997, s. 2	22-07-97	Rådets beslut om komplettering av den gemensamma åtgärden 95/545/GUSP fastställd på grundval av artikel J.3 i Fördraget om Europeiska unionen avseende unionens deltagande i de strukturer som upprättats för att genomföra fredsavtalen för Bosnien-Hercegovina (97/476/GUSP)	UD

EGT nr L 90, 4.4.1997, s. 1	24-03-97	Rådets beslut om komplettering av den gemensamma åtgärden 96/406/GUSP fastställd på grundval av artikel J.3 i Fördraget om Europeiska unionen angående unionens stöd till valprocessen i Bosnien-Hercegovina (97/224/GUSP)	UD
EGT nr L 63, 4.3.1997, s. 1	24-02-97	Rådets beslut om ändring av den gemensamma åtgärden 96/406/GUSP fastställd på grundval av artikel J.3 i Fördraget om Europeiska unionen angående unionens stöd till valprocessen i Bosnien-Hercegovina (97/153/GUSP)	UD
<i>Stora Sjöarna</i>			
EGT nr L 197, 24.7.1997, s. 1	17-06-97	Rådets beslut om förlängning av den gemensamma åtgärden 96/250/GUSP fastställd på grundval av artikel J.3 i Fördraget om Europeiska unionen gällande utnämningen av ett särskilt EU-sändebud för området kring de stora sjöarna (97/448/GUSP)	UD
<i>Mellanöstern</i>			
EGT nr L 205, 31.7.1997, s. 1	22-07-97	Rådets beslut om förlängning av den gemensamma åtgärden 96/676/GUSP fastställd på grundval av artikel J.3 i Fördraget om Europeiska unionen gällande utnämningen av ett särskilt EU-sändebud för fredsprocessen i Mellanöstern (97/475/GUSP)	UD
EGT nr L 120, 12.5.1997, s. 2	29-04-97	Gemensam åtgärd enligt artikel J.3 avseende genomförandet av ett program till stöd för den palestinska myndigheten för bekämpande av terroristhandlingar med ursprung i territorier under dess kontroll (97/289/GUSP)	UD
<i>Icke spridning</i>			
EGT nr L 120, 12.5.1997, s. 1	29-04-97	Gemensam åtgärd enligt artikel J.3 avseende unionens bidrag till främjandet av transparens i kontrollen av export av material som kan användas som kärnbränsle (97/288/GUSP)	UD
<i>Antipersonella minor</i>			
EGT nr L 338, 9.12.1997, s. 1	28-11-97	Gemensam åtgärd på grundval av artikel J.3 i om antipersonella minor (97/817/GUSP)	UD
EGT nr L 338, 9.12.1997, s. 5	28-11-97	Rådets beslut avseende genomförandet av den gemensamma åtgärden 96/588/GUSP avseende ICRC:s apeller (97/818/GUSP)	UD
EGT nr L 338, 9.12.1997, s. 6	28-11-97	Rådets beslut avseende genomförandet av den gemensamma åtgärden 96/588/GUSP, avseende SADC:s "Mines Awareness Programme" (97/819/GUSP)	UD
<i>Dual-use produkter</i>			

EGT nr L 266, 29.9.1997, s. 1	22-09-97	Rådets beslut om ändring av rådets beslut 94/942/GUSP avseende den gemensamma åtgärden enligt artikel J.3 gällande kontroll av export av dual-use produkter (97/633/GUSP)	UD
EGT nr L 178, 7.7.1997, s. 1	26-06-97	Rådets beslut om ändring av rådsbeslut 94/942/GUSP avseende den gemensamma åtgärden enligt artikel J.3 om kontroll av export av dual-use produkter (97/419/GUSP)	UD
EGT nr L 34, 7.7.1997, s 1	20-01-97	Rådets beslut om ändring av rådsbeslut 96/613/GUSP avseende den gemensamma åtgärden enligt artikel J.3 om kontroll av export av dual-use produkter (97/100/GUSP)	UD
EGT nr C 64, 28.2.1997, s. 1	20-01-97	Index över varor upptagna i annex 1 till rådsbeslut 96/613/GUSP av den 22 oktober 1996 om ändring av rådsbeslut 94/942/GUSP avseende den gemensamma åtgärden enligt artikel J.3 om kontroll av export av dual-use produkter	UD
<i>Demokratiska republiken Kongo</i>			
EGT nr L 357, 31.12.1997, s. 1	19-12-97	Gemensam åtgärd enligt artikel J.3 avseende unionens stöd till demokratiseringsprocessen i Demokratiska republiken Kongo (87/875/GUSP)	UD

Uttalanden under 1997

deklaration	land/fråga	ämne	datum
001 ordf/EU	FRJ	Rapport till OSSE av Felipe Gonzalez	970109
002 ordf/EU	Centralafrikanska republiken	Oroligheter	970110
003 ordf/EU	Tyskland/Tjeckien	Gemensamt uttalande	970121
004* ordf/EU	Nicaragua	Val	970123
005 ordf/EU	Gambia	Val	970127
006 ordf/EU	Bulgarien	Demokratiska institutioner	970124
007 EU	Angola	Fredsprocessen	970302
008* ordf/EU	Niger	Oppositionsledare frigivna	970207
009* ordf/EU	Tjetjenien	President- och parlamentsval	970131
010* ordf/EU	Centralafrikanska republiken	Högtidlig förklaring om avslutande av upproret	970204
011 ordf/EU	Kroatien	Återintegration i Östra Slavonien	970211
012* ordf/EU	Iran	Årsdagen av fatwan mot Salman Rushdie	970213
013* ordf/EU	Tadzjikistan	Fredssamtal	970313
014 ordf/EU	Ecuador	Ny president	970217
015 ordf/EU	Demokratiska folkrepubliken Korea	Lagring av radioaktivt avfall från Taiwan	970218
016 ordf/EU	Zaire	Upptrappning av militära aktiviteter	970217
017 ordf/EU	Kina	Deng Xiaopings bortgång	970224
018 ordf/EU	Israel	Byggnadsplaner för Har Homa	970227
019 ordf/EU	Burma	Karen-flyktingar	970303
020 EU	Bosnien	Skiljedomen om Brcko	970215
021 ordf/EU	Swaziland	Fredlig lösning av tvister	970303
022* ordf/EU	Albanien	Läget, återupprättande av lag och ordning	970307
023 ordf/EU	Zaire	Konflikten i östra Zaire	970307
024 ordf/EU	FYROM	Student-demonstrationer	970310
025 ordf/EU	El Salvador	Valprocessen	970311
026 ordf/EU	Albanien	Allmänna ordningen brutit samman	970313
027 ordf/EU	Albanien	Begäran om stöd	970317
028 ordf/EU	Zaire	Läget i Kisangani	970317
029 ordf/EU	Mostar	Uttalande av den tidigare borgmästaren M. Brajkovic	970325
030* ordf/EU	Liberia	Framsteg i fredsprocessen	970325
031 ordf/EU	Kambodja	Angrepp på demonstranter den 30 mars	970409
032 ordf/EU	Iran	Mykonos-fallet (attentat i Berlin)	970410
033 ordf/EU	Zaire	Politiska händelser	970410
034 ordf/EU	Angola	Ny samlingsregering	970411
035 ordf/EU	Peru/Ecuador	Möte om gränstvisten den 15 april	970414

036*	ordf/EU	Sri Lanka	Brevväxling mellan president och opposition	970417
037	ordf/EU	Kroatien	Val	970429
038	ordf/EU	FRJ	Autonoma handelsåtgärder	970429
039	ordf/EU	Vitryssland	Respekt för åtaganden	970429
040*	ordf/EU	El Salvador	Välkomna valen	970429
041*	ordf/EU	Iran	Förbindelser efter Mykonos	970429
042	ordf/EU	Burundi	Brott mot de mänskliga rättigheterna - massaker	970507
043	ordf/EU	Kamerun	Parlamentsval den 17 maj	970507
044*	ordf/EU	Moldavien - Transnistrien	Samförståndsavtal	970513
045	ordf/EU	Afghanistan	Bevarande av kulturarvet	970514
046*	ordf/EU	Ryssland/ Tjetjenien	Undertecknande av fredsavtal	970516
047	ordf/EU	Burundi	Förhandlingar om eldupphör	970520
048	ordf/EU	Turkiet	Turkiska trupper inne i Irak	970516
049	ordf/EU	Albanien	Ny vallag	970516
050	ordf/EU	Demokratiska republiken Kongo	Maktskifte	970522
051	ordf/EU	Koreanska halvön	Fyrpartssamtal	970527
052	ordf/EU	Slovakien	Folkomröstning om Nato och om direkta val till president	970530
053*	ordf/EU	Sierra Leone	Kuppförsök	970528
054*	ordf/EU	Yemen	Parlamentsval	970530
055*	ordf/EU	Konventionen om kemiska vapen	Ikraftträdande	970529
056	EU	Konventionen om kemiska vapen	Förhoppning om Rysslands ratificering	970521
057	ordf/EU	Myanmar/Burma	Försämring av det politiska läget	970530
058	ordf/EU	Rumänien/Ukraina	Grundfördrag	970602
059	EU	ASEAN	Tillträde av nya medlemmar	970602
060*	ordf/EU	Ryssland/Ukraina	Politiskt avtal	970605
061	ordf/EU	Algeriet	Parlamentsval	970610
062*	ordf/EU	Colombia	Mord på medlemmar i Cinep	970613
063*	ordf/EU	Kosovo	Rättegång mot tjugo albaner	970618
064*	ordf/EU	Colombia	70 soldater frigivna	970620
065	ordf/EU	Mali	Valprocessen	970620
066	ordf/EU	Sierra Leone	Den konstitutionella ordningen återupprättad	970620
067	ordf/EU	Kongo Brazzaville	Freden återställd	970620
068*	ordf/EU	Albanien	Parlamentsval	970626
069	EU	Hong Kong	Stöd för fortsatt demokrati	970630
070	ordf/EU	Indien/Pakistan	Överenskommelse	970630
071	ordf/EU	Haiti	Val uppskjutna/regeringen avgår	970702
072*	ordf/EU	Tadzjikistan	Fredsavtal mellan regering och opposition	970702
073	ordf/EU	Koreanska halvön	Fyrpartssamtal	970702

074	ordf/EU	Serbien	Lagförslag om lokala samfund	970703
075	ordf/EU	Cypern	Samtal mellan de lokala parterna	970708
076	ordf/EU	Kambodja	Appell för eldupphör	970707
077*	ordf/EU	Sierra Leone	Läget - lösningar till krisen	970710
078	ordf/EU	Republika Srpska	Krisen	970710
079	ordf/EU	Kongo Brazzaville	Krisläget	970711
080*	ordf/EU	Sudan	Extra toppmöte med IGAD	970724
081*	ordf/EU	F.d. Jugoslavien	Ny president/valupptakt	970731
082	ordf/EU	Liberia	Valet den 19 juli	970730
083	ordf/EU	F.d. Jugoslavien	Stöd till OSSE:s insats	970807
084	ordf/EU	Comorererna	Den territoriella integriteten	970813
085	ordf/EU	Burundi	Tillämpning av dödsstraff	970813
086	ordf/EU	Kenya	Våldshandlingar den 8 augusti	970813
087	ordf/EU	Angola	Fredsprocessen	970813
088	ordf/EU	Kambodja	Läget - att återställa stabiliteten	970814
089	ordf/EU	Burundi	Förhandlingar - nationell dialog	970822
090	ordf/EU	Kongo Brazzaville	Medlingsansträngningar	970904
091	ordf/EU	Algeriet	Mord	970912
092	ordf/EU	Kambodja	Särskilde representanten Hammarberg	970919
093*	ordf/EU	Senegal	Incidenter i Casamance	970917
094*	ordf/EU	Tjetjenien	Avrättningar	970923
095	ordf/EU	Colombia	Fredsinitiativ	970925
096*	EU/Ass/ EFTA/EES	Bosnien- Hercegovina	Restriktiva åtgärder mot personer som agerar i strid med avtalen	970929
097	ordf/EU	Slovakien	Parlamentsbeslut i fallet Gaulieder	971006
098	ordf/EU	Montenegro	Presidentval	971024
099	ordf/EU	Litauen/Ryssland	Undertecknande av gränsavtal	971029
100*	ordf/EU	Kamerun	Presidentval	971103
101	ordf/EU	Sudan	Inledande av fredsförhandlingar	971030
102	ordf/EU	Comorererna	OAU:s medling	971030
103*	ordf/EU	Republiken Kongo	Politisk kris, yttre inblandning	971103
104*	ordf/EU	Kenya	Demokratiprocessen	971107
105*	ordf/EU	Colombia	Demokratisk anda i de senaste valen	971110
106*	EU/Ass/ EFTA/EES	Burma/Myanmar	Anslutning till den gemensamma stånpunkten	971110
107	ordf/EU	FRJ	EU:s hållning gentemot FRJ	971110
108	ordf/EU	FN	Finansiella läget	971119
109	ordf/EU	Paraguay	Befästande av demokratin	971119
110*	ordf/EU	Georgien	Avskaffande av dödsstraffet	971124
111	ordf/EU	Ryssland	Ikraftträdande av partnerskapsavtalet	971201
112	ordf/EU	Sierra Leone	Fredsavtal	971205
113	Europeiska rådet	Mänskliga rättigheter	50-årsjubileum av den allmänna förklaringen	971212
114	ordf/EU	Ryssland	Baltikum - säkerhet	971215

115	ordf/EU	Estland	Statslösa barn	971215
116*	ordf/EU	Kosovo	Rättegång mot albaner	971219
117*	ordf/EU	Liberia	Mord på Samuel Dokie	971218
118*	ordf/EU	Rwanda	Massaker i Mudende	971218
119	ordf/EU	Bangladesh	Chittagong Hill-avtalet	971219
120	ordf/EU	Guatemala	Fredsavtalet	971229
121	ordf/EU	Mexiko	Massaker	971224
122	ordf/EU	Nigeria	Kuppförsök	971226
123	ordf/EU	Zambia	Politiska läget (K. Kaunda)	971231
124	ordf/EU	Somalia	Fredsavtal	971231

ordf Uttalande av ordförandeskapet.

ordf/EU Uttalande av ordförandeskapet i EU:s namn.

EU Uttalanden av EU.

* Uttalanden till vilka de associerade länderna i Central- och Östeuropa, Cypern och Malta samt EES/EFTA-länderna anslutit sig.

Samarbete i rättsliga och inrikes frågor: gemensamma
ståndpunkter och åtgärder m.m.

Skr. 1997/98:60
Bilaga 5

EGT-nummer	datum	ståndpunkt eller åtgärd samt ärendemening	dep
EGT nr L 63, 4.3.1997, s. 2	24-02-97	Gemensam åtgärd om åtgärder mot människohandel och sexuellt utnyttjande av barn (97/154/RIF)	Ju
EGT nr C 251, 15.8.1997, s. 1	28-04-97	Högnivågruppens rapport "Handlingsplan för bekämpande av den organiserade brottsligheten"	Ju
EGT nr C 191, 23.6.1997, s. 1	26-05-97	Förklarande rapport rörande konventionen om skydd av Europeiska Gemenskapernas finansiella intressen	Ju
EGT nr C 261, 27.8.1997, s. 1	26-05-97	Konventionen om delgivning i Europeiska unionens medlemsstater av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur	Ju
EGT nr C 261, 27.8.1997, s. 17	26-05-97	Protokollet om EG-domstolens tolkning av konventionen om delgivning i Europeiska unionens medlemsstater av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur	Ju
EGT nr C 261, 27.8.1997, s. 26	26-05-97	Förklarande rapport till konventionen om delgivning i Europeiska unionens medlemsstater av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur	Ju
EGT nr C 261, 27.8.1997, s. 38	26-05-97	Förklarande rapport om protokollet om EG-domstolens tolkning av konventionen om delgivning i Europeiska unionens medlemsstater av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur	Ju
EGT nr C 191, 23.6.1997, s. 13	26-05-97	Förklarande rapport till konventionen om utlämning mellan Europeiska unionens medlemsstater	Ju
EGT nr C 191, 23.6.1997, s. 11	26-05-97	Förklarande rapport till konventionen om Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning till konventionen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser, öppnad för undertecknande i Rom den 19 juni 1980 samt till det första och andra protokollet angående EG-domstolens tolkning av konventionen	Ju
EGT nr L 147, 5.6.1997, s. 1	26-05-97	Gemensam åtgärd om samarbete på området för allmän ordning och säkerhet (97/339/RIF)	Ju
EGT nr C 195, 25.6.1997 s. 1	26-05-97	Konventionen om kamp mot korruption som tjänstemän inom Europeiska gemenskaperna eller Europeiska unionens medlemsstater är delaktiga i	Ju
EGT nr C 193, 24.6.1997, s. 1	09-06-97	Resolution om förebyggande och bemästrande av huliganism genom erfarenhetsutbyte, utestängning från arenor och mediapolicy	Ju
EGT nr C 193, 24.6.1997, s. 2	09-06-97	Resolution om utbyte av resultat av DNA-analyser	Ju

EGT nr L 167, 25.6.1997, s. 1	16-06-97	Gemensam åtgärd om informationsutbyte, riskbedömning och kontroll av syntetiska droger (97/396/RIF)	Ju
EGT nr C 221, 19.7.1997, s. 1	19-06-97	Protokollet om privilegier och immunitet för Europol, medlemmarna i organen, dess biträdande direktörer och dess tjänstemän	Ju
EGT nr C 221, 19.7.1997, s. 11	19-06-97	Andra protokollet till konventionen om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen	Ju
EGT nr L 279, 13.10.1997, s. 1	06-10-97	Gemensam ståndpunkt om förhandlingarna om korruption i Europarådet och OECD (97/661/RIF)	Ju
EGT nr L 320, 21.11.1997, s. 1	13-11-97	Den andra gemensamma ståndpunkten om förhandlingarna om korruption i Europarådet och OECD (97/783/RIF)	Ju
EGT nr L 344, 15.12.1997, s. 7	04-12-97	Gemensam åtgärd om införande av en ordning för utvärdering av tillämpning och genomförande på nationell nivå av internationella åtaganden i kampen mot den organiserade brottsligheten (97/827/RIF)	Ju
EGT nr L 147, 5.6.1997, s. 3	26-05-97	Rådets beslut angående utbyte av information om bistånd till medborgare i tredje land som frivilligt återvänder till hemlandet	UD
EGT nr C 221, 19.7.1997, s. 23	19-06-97	Resolution om riktlinjer för behandlingen av underåriga medborgare i tredje land som, utan sällskap av en vuxen person, ansöker om uppehållstillstånd i en medlemsstat	UD
EGT nr L 205, 31.7.1997, s. 3	22-07-97	Gemensam åtgärd för att finansiera särskilda projekt för fördrivna personer som fått tillfälligt skydd i medlemsstaterna och för asylsökande	UD
EGT nr L 205, 31.7.1997, s. 5	22-07-97	Gemensam åtgärd för att finansiera särskilda projekt för asylsökande och flyktingar	UD
EGT nr C 382, 16.12.1997, s. 1	04-12-97	Resolution om åtgärder för bekämpande av skenäktenskap	UD

Med EU-budgeten avses i skrivelsen gemenskapens allmänna budget. Den finansierar idag huvudsakligen åtgärder inom det ekonomiska och sociala samarbetsområdet samt merkostnaderna för EU:s institutioner att administrera arbetet inom de andra pelarna. Utöver gemenskapsbudgeten finns tre andra finansiella instrument inom ramen för fristående institutioner. Dessa institutioner är Europeiska investeringsbanken (EIB), Lomékonventionerna och Europeiska kol- och stålgemenskapen (EKSG). EU-budgetens omslutning för 1997 är budgeterad till ca 82,4 miljarder ecu, vilket motsvarar ca 700 miljarder kronor vid en kurs på 8,50 kr/ecu.

Inkomster (miljarder ecu)

Jordbrukstullar och sockeravgifter	2,0
Tullavgift	12,2
Momsavgift	34,6
BNI-avgift	33,0
Diverse	0,6
Summa	82,4

Utgifter (miljarder ecu)

Jordbruksstöd	41,3
Strukturfonder	26,5
Interna åtgärder	5,1
Utrikesåtgärder	4,8
Administration	4,3
Diverse	0,4
Summa	82,4

Statistik över Sveriges handel med EU:s
medlemsländer (jan-okt 1996 respektive 1997)

Skr. 1997/98:60
Bilaga 7.1

Statistik över Sveriges handel med EU:s medlemsländer	VARUEXPORT					VARUIMPORT				
	Värde jan-okt i miljoner SEK		Andel i %	Förändr. i %	Värde jan-okt i miljoner SEK		Andel i %	Förändr. i %		
	1996	1997			1996	1997				
Europa	344852,5	374777,7	72,0	9	309586,5	338898,3	82,8	9		
EU-länder	272032,1	289040,5	55,5	6	259530,8	283273,4	69,2	9		
Belgien och Luxemburg	21032,9	20322,4	3,9	-3	13558,8	14984,3	3,7	11		
Danmark	30001,9	31848,1	6,1	6	27375,9	29938,8	7,3	9		
Finland	24529,7	27631,7	5,3	13	20990,2	21691,8	5,3	3		
Frankrike	22208,8	23948,0	4,6	8	20706,7	23523,0	5,7	14		
Grekland	2047,6	2655,2	0,5	30	890,6	707,7	0,2	-21		
Irland	3142,8	3215,5	0,6	2	4314,6	4599,9	1,1	7		
Italien	15751,3	16354,2	3,1	4	12123,4	12297,7	3,0	1		
Nederländerna	25996,5	28928,7	5,6	11	27451,7	31259,7	7,6	14		
Portugal	2447,6	2543,0	0,5	4	2734,7	2883,3	0,7	5		
Spanien	10234,3	11237,2	2,2	10	4728,6	5215,2	1,3	10		
Storbritannien	45314,6	47387,9	9,1	5	37327,0	40083,8	9,8	7		
Tyskland	56107,0	57667,4	11,1	3	69521,8	74930,4	18,3	8		
Österrike	5234,3	5302,4	1,0	1	4091,2	5073,7	1,2	24		
Ej landfördelad EU-handel	7983,6	9998,9	1,9	25	13715,6	16084,1	3,9	17		
Övriga Europa	72820,3	85737,2	16,5	18	50055,8	55624,9	13,6	11		

Källa: SCB

Statistik över EU:s handel med tredje land 1996 samt januari-juni 1997

Skr. 1997/98:60
Bilaga 7.2

Värde i miljoner ecu och förändring jämfört med samma period föregående år

Viktigare handelspartners	EXPORT		IMPORT	
	Värde i miljarder ecu	% förändring EU totalt	Värde i miljarder ecu	% förändring EU totalt
Totalt 1996	624,4	9,0	580,9	6,6
Jan-Jun 1997	339,2	13,3	323,5	11,8
USA	66,3	20,0	67,9	16,7
Japan	18,3	3,6	28,6	6,0
EFTA ¹	38,2	5,6	39,7	7,6
CEEC ²	40,8	22,3	28,6	18,3
OSS ³	14,3	23,7	15,6	24,7
Afrika	24,8	-6,1	27,8	7,0
Latinamerika	20,4	27,2	17,1	9,0
DAE ⁴	38,3	14,2	31,8	12,6
Kina	6,8	4,6	18,7	20,1
Övr. Asien ⁵	38,5	17,2	28,8	11,3
Oceanien	7,6	11,4	4,5	13,7
AVS ⁶	9,3	0,4	10,8	-1,0
Medelhavsregionen	39,3	13,3	28,1	16,8
ASEAN ⁷	22,6	17,8	21,8	15,7
OPEC ⁸	24,2	21,5	24,6	14,2
NAFTA ⁹	76,4	21,7	75,7	15,2

Källa: Eurostat

1. Schweiz, Norge, Island, Liechtenstein

2. Polen, Tjeckien, Slovakien, Ungern, Rumänien, Bulgarien, Albanien, Lettland, Litauen, Estland, Slovenien, Kroatien, Bosnien-Herzegovina, Serbien FYROM

3. Oberoende Staters Samvälde

4. Singapore, Taiwan, Hong Kong, Syd Korea, Thailand, Malaysia

5. Libanon, Syrien, Irak, Iran, Israel, Gaza, Jordanien, Saudi-Arabien, Kuwait, Bahrain, Qatar, Förenade Arabemiraten, Oman, Yemen, Afghanistan, Pakistan, Indien, Bangladesh, Maldiverna, Sri Lanka, Nepal, Bhutan, Burma, Laos, Vietnam, Kambodja, Indonesien, Brunei, Filippinerna, Mongoliet, Nord Korea, Macao

6. Afrika, Västindien och Stillahavsområdet

7. Thailand, Indonesien, Malaysia, Brunei, Singapore, Filippinerna, Vietnam

8. Organisationen för oljeexporterande länder

9. Nordamerikanska frihandelsområdet - USA, Canada, Mexico

INLEDNING

Europeiska rådet som sammanträdde i Amsterdam den 16–17 juni 1997 avslutade framgångsrikt regeringskonferensen och uppnådde total enighet om ett utkast till fördrag. Detta banar väg för att inleda utvidgningsprocessen i enlighet med slutsatserna från Europeiska rådet i Madrid.

Med utgångspunkt i slutsatserna från Europeiska rådet i Dublin i december och helt i linje med den fastställda tidtabellen uppnåddes det också enighet om de nödvändiga resolutionerna från Europeiska rådet samt om andra relevanta texter som underlättar en smidig övergång till den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen och som får den att fungera väl.

Europeiska rådet betonade särskilt sysselsättningsläget och antog därför en resolution om tillväxt och sysselsättning som tillsammans med stabilitets- och tillväxtpakten kommer att skapa gynnsamma förhållanden för ekonomisk tillväxt och nya arbetstillfällen.

Europeiska rådet började sina överläggningar med konstruktiva samtal med José Maria GIL ROBLES, Europaparlamentets ordförande, om de huvudsakliga frågor som skulle diskuteras under mötet.

REGERINGSKONFERENSEN

Vid regeringskonferensen som möttes på stats eller regeringschefsnivå uppnåddes enighet om utkastet till Amsterdamfördraget på grundval av texterna. Den nödvändiga slutliga rättsliga redigeringen och harmoniseringen av texterna kommer att slutföras med sikte på ett undertecknande av fördraget i oktober 1997 i Amsterdam.

Europeiska rådet uppmanar rådet att så snart som möjligt och på grundval av de texter som man har enats om, vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att fördraget kommer att fungera fullt ut så snart det träder i kraft när det gäller

- den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken; inrättande av den enhet för politisk planering och tidig varning som det hänvisas till i den förklaring i dessa frågor som skall bifogas fördragets slutakt och andra frågor som gäller organisationen vid rådets generalsekretariat samt ett närmare samarbete mellan VEU och EU,
- Schengenprotokollet; antagande av vissa åtgärder för att genomföra Schengenprotokollet när fördraget träder i kraft samt införlivande av Schengensekretariatet i rådets generalsekretariat.

I detta sammanhang noterar Europeiska rådet med uppskattning att de ordningar som fastställs i protokollet om integration av regelverket för Schengensamarbetet i Europeiska unionen och i protokollet om Danmark gör det möjligt att säkerställa att den nordiska passunionen kan bibehållas

inom ramen för ett bredare europeiskt samarbete och fri rörlighet för personer.

Skr. 1997/98:60
Bilaga 8.1

Europeiska rådet noterar uttalandet om offentligrättsliga kreditinstitut i Tyskland. Det uppmärksammar rådet att undersöka om liknande fall finns i de övriga medlemsstaterna för att, då det är lämpligt, tillämpa samma standarder på liknande fall samt att informera Ekofinrådet.

UTVIDGNINGEN

Europeiska rådet noterar att i och med att regeringskonferensen slutförts framgångsrikt, ligger vägen nu öppen för att inleda utvidgningsprocessen i enlighet med slutsatserna från Europeiska rådet i Madrid.

Det välkomnar kommissionens avsikt att omkring mitten av juli lägga fram sina synpunkter på anslutningsansökningarna samt ett omfattande meddelande ("Agenda 2000") som täcker utvecklingen av unionens politik inklusive jordbruks- och strukturpolitik, de övergripande frågorna i anknytning till utvidgningen och slutligen den framtida ekonomiska ramen efter 1999.

Europeiska rådet noterar att kommissionen i sitt meddelande om Agenda 2000 kommer att sammanställa de viktigaste slutsatserna och rekommendationerna utifrån dessa synpunkter och att framföra sina åsikter i fråga om inledandet av anslutningsprocessen inbegripet förslag för att stärka föranslutningsstrategin samt att vidareutveckla föranslutningsstödet på grundval av pågående reformer av Phare-programmet.

Europeiska rådet uppmanar rådet (allmänna frågor) att göra en djupgående granskning av kommissionens synpunkter samt av dess meddelande om Agenda 2000 och överlämna en uttömmande rapport till Europeiska rådet vid dess möte i december i Luxemburg.

För att det skall bli möjligt att påbörja de faktiska förhandlingarna så snart som möjligt efter december 1997 kommer Europeiska rådet vid detta möte att fatta de nödvändiga besluten när det gäller den övergripande utvidgningsprocessen, inklusive de praktiska förberedelserna för den inledande etappen av förhandlingarna och stärkandet av unionens föranslutningsstrategi samt andra möjliga medel för att intensifiera samarbetet mellan EU och samtliga ansökarländer.

EKONOMISKA OCH MONETÄRA UNIONEN

Europeiska rådet välkomnar följande bidrag från rådet, kommissionen, Europaparlamentet och Europeiska monetära institutet (EMI), som har gjort det möjligt att vidta ytterligare konkreta åtgärder inför starten av EMU den 1 januari 1999 och att garantera att den skall fungera på bästa sätt:

- Europeiska rådet har antagit en resolution som fastställer medlemsstaternas, kommissionens och rådets bestämda åtaganden att genomföra stabilitets- och tillväxtpakten. Europeiska rådet har också antagit en separat resolution om tillväxt och sysselsättning som fastställer medlemsstaternas, kommissionens och rådets bestämda åtaganden att ge nya impulser för att låta sysselsättningen ligga högst på unionens politiska dagordning. En sund politik både när det gäller makroekonomi och budget går hand i hand med en stark och hållbar tillväxt på produktions- och sysselsättningsområdena. Dessa två resolutioner bidrar till makroekonomisk stabilitet, tillväxt och sysselsättning.
- Enighet har uppnåtts om de två förordningar som utgör en del av stabilitets- och tillväxtpakten för att garantera budgetdisciplin i EMU. Dessa förordningar omfattar också de skyldigheter som åligger de medlemsstater som inte deltar i euro-området. Europeiska rådet uppmanar rådet att anta dessa förordningar utan dröjsmål.

I förordningarna fastställs en ram för effektiv multilateral övervakning, och förfarandet vid alltför stora underskott beskrivs noggrant. Europeiska rådet stöder det system som enligt förordningen föreskrivs för förfarandet vid alltför stora underskott, varigenom krävs att avkastningen från sanktionerna skall delas ut till de medlemsstater som deltar i euro området och som inte har för stora underskott. Om det är nödvändigt kommer budgetförordningen att ändras före slutet av 1998. Det råder enighet om att sanktioner enligt artikel 104c i fördraget inte skall påverka de utgiftstak som finns i budgetplanen. Det skall vidare noteras att utgifter för att fördela avkastningen från sanktioner inte skall räknas av mot taket på 1,335 % av BNI för de åtagandebemyndiganden som anges i artikel 3.2 i beslutet om egna medel.

- Principerna för och de grundläggande komponenterna i en ny växelkursmekanism (ERM 2) som skall inrättas från och med den 1 januari 1999 har fastställts i en resolution som Europeiska rådet har antagit. Europeiska rådet noterar att cheferna för centralbankerna godkänner texten till denna resolution inklusive fluktuationsband på +/- 15 %.
- Det råder nu fullständig enighet om de två förordningar som utgör den rättsliga ramen för euron och som snart kommer att offentliggöras tillsammans. Den första förordningen grundas på artikel 235 i fördraget och har redan antagits, medan den andra förordningen kommer att antas av rådet så tidigt som möjligt under 1998 omedelbart efter det att beslut har fattats om vilka medlemsstater som skall delta i euro området.
- Europeiska rådet välkomnar och stödjer helt valet av de nya euromyntens design. Tillsammans med euro-sedlarna utgör dessa för medborgarna ett konkret tecken på förberedelserna för att införa euron.

De framsteg som har uppnåtts innebär att de flesta tekniska förberedelserna för EMU nu är avslutade. Europeiska rådet noterar att den återstående perioden före starten av den tredje etappen av EMU den 1 januari 1999 bör användas för att intensifiera de praktiska ansträngningarna från alla aktörer, inklusive offentliga förvaltningar, i förberedelserna för att införa euron.

Europeiska rådet uppmanar rådet och kommissionen att i samarbete med Europeiska monetära institutet studera effektiva sätt att genomföra alla bestämmelserna i artikel 109 i fördraget och i synnerhet artikel 109.2 om eventuellt utarbetande av allmänna riktlinjer för valutapolitiken i förhållande till en eller flera valutor i tredje land utan att det påverkar huvudmålet för Europeiska centralbanksystemet som är att upprätthålla prisstabilitet i full överensstämmelse med Europeiska centralbankens stadgar, artikel 109.4 om gemenskapens ståndpunkt på internationell nivå när det gäller frågor av särskild betydelse för den ekonomiska och monetära unionen och om hur denna skall företräddas, med iakttagande av den befogenhetsfördelning som anges i artiklarna 103 och 105 och artikel 109b.1 om bestämmelserna om rådets ställning vid möten med ECB-rådet.

Europeiska rådet uppmanar dessutom rådet och kommissionen att granska och ange hur förfarandena för ekonomisk samordning i tredje etappen av Ekonomiska och monetära unionen skall kunna förbättras i samklang med principerna för och tillämpningen av fördraget. Rådet uppmanas att förbereda en lägesrapport till Europeiska rådets möte i Luxemburg.

Europeiska rådet instämmer helt i rådets rekommendationer om de allmänna riktlinjerna för medlemsstaternas och gemenskapens ekonomiska politik. I resolutionen om tillväxt och sysselsättning uppmanas rådet av Europeiska rådet att stärka sysselsättningsaspekten i de allmänna riktlinjerna. Rådet anmodas att genomföra detta så snart som möjligt.

Europeiska rådet noterar att medlemsstaterna har gjort ihärdiga ansträngningar för att uppnå en hög grad av varaktig konvergens, särskilt på budgetområdet, och att dessa ansträngningar bidrar till förbättrade utsikter för tillväxt och sysselsättning 1997 och framåt.

Europeiska rådet välkomnar den förståelse som rådet har uppnått för tidsramen för genomförandet snarast möjligt under 1998 i enlighet med det förfarande som fastställs i artikel 109j.4 i fördraget. Denna tidsram gör det också möjligt för Europaparlamentet att delta fullt ut i denna process.

Europeiska rådet betonar vikten av att tillämpa strikt budgetdisciplin inte bara på nationell nivå utan också på gemenskapsnivå i samband med EU-budgeten.

Det välkomnar de framsteg som gjorts i samband med programmet SEM 2000 (sund och effektiv förvaltning) och bekräftar på nytt hur viktigt detta initiativ är för att förbättra den ekonomiska förvaltningen av gemenskapens utgifter och skärpa kampen mot bedrägeri samt understryker behovet av att fortsätta på den inslagna vägen.

För att bibehålla dynamiken när det gäller att främja ekonomisk tillväxt och bekämpa arbetslösheten kommer Europeiska rådet att hålla ett extraordinärt möte under det luxemburgska ordförandeskapet för att granska framstegen i bland annat genomförandet av initiativen rörande sysselsättningsskapande möjligheter för små och medelstora företag, en ny rådgivande grupp i konkurrensfrågor, studiet av goda erfarenheter av medlemsstaternas arbetsmarknadspolitik och Europeiska investeringsbankens (EIB) initiativ för att skapa arbetstillfällen, som det hänvisas till i Europeiska rådets resolution om tillväxt och sysselsättning. Europeiska rådet uppmanar kommissionen och rådet att i samarbete med EIB förbereda en lägesrapport till detta Europeiska råd.

Europeiska rådet bekräftar på nytt den vikt det lägger vid att främja sysselsättningen och att minska Europas oacceptabelt höga arbetslöshetsnivåer, särskilt för unga, långtidsarbetslösa och lågutbildade.

Rådet upprepar på nytt att det krävs ett positivt och konsekvent tillvägagångssätt för att skapa arbetstillfällen, vilket innebär en stabil makroekonomisk ram, fullbordande av den inre marknaden, en aktiv sysselsättningspolitik samt modernisering av arbetsmarknaderna, för att föra medlemsstaterna vidare framåt mot målet full sysselsättning.

Europeiska rådet välkomnade den gemensamma interimrapport om sysselsättning som har tagits fram av Ekofin-rådet, rådet för arbetsmarknadsfrågor och sociala frågor och kommissionen samt den rapport om de framsteg som har gjorts när det gäller förtroendepakten för sysselsättningsåtgärder i Europa, framlagd av kommissionens ordförande.

Europeiska rådet noterade med godkännande den överenskommelse som träffades vid regeringskonferensen om att införliva både det sociala avtalet och en ny avdelning om sysselsättning i fördraget. Rådet bör försöka se till att de tillämpliga bestämmelserna under denna avdelning omedelbart börjar gälla. På så sätt betonas det avgörande sambandet mellan skapande av arbetstillfällen, möjligheten att få anställning och den sociala sammanhållningen.

Det är nödvändigt att återinföra en hållbar, stark och icke-inflationistisk tillväxt för att uppnå en varaktig lösning på gemenskapens arbetslöshetsproblem och för att kunna göra ytterligare framsteg på väg mot sunda offentliga finanser. Strukturella brister fortsätter att hämma både tillväxt och möjligheterna att omvandla tillväxten till ökad sysselsättning.

Europeiska rådet lägger den allra största vikt vid att det i medlemsstaterna skapas villkor för att främja en utbildad och anpassningsbar arbetskraft samt flexibla arbetsmarknader som reagerar på ekonomiska förändringar. Detta kräver att medlemsstaterna ingriper aktivt på arbetsmarknaderna för att hjälpa människor att utveckla sina möjligheter att få anställning. Sådana åtgärder är viktiga för att Europeiska unionen skall kunna förbli konkurrenskraftig i alla avseenden och för att arbetslöshetens gissel skall kunna angripas.

Det vore önskvärt att få till stånd en minskning av skattetrycket i de flesta medlemsstaterna, i synnerhet skatten på arbete. Det behövs dessutom en restriktiv omstrukturering av de offentliga utgifterna för att

uppmuntra investeringar i humankapital, forskning och utveckling, innovation och den infrastruktur som är väsentlig för konkurrenskraften.

Vidare bör utbildning och livslångt lärande utformas så att de svarar mot arbetsmarknadens behov, skattesystemen och de sociala skyddssystemen ses över ytterligare i syfte att skapa fler arbetstillfällen och aktivare arbetsmarknadspolitiska åtgärder genomföras. Bättre effektivitet och rättvisa kan uppnås genom att de sociala transfereringarna används på ett mer aktivt sätt och genom att bidragssystemen omvandlas till system som främjar aktivitet, vilket förbättrar arbetstagarnas möjligheter att få anställning.

Europeiska rådet noterar med tillfredsställelse det arbete som har utförts när det gäller indikatorer som kommer att göra det möjligt att tillämpa benchmarking av de åtgärder och den politik som har bedrivits i medlemsstaterna under deras fleråriga sysselsättningsprogram. Europeiska rådet uppmanar Sysselsättnings- och arbetsmarknadskommittén samt Kommittén för ekonomisk politik att diskutera dessa frågor i syfte att göra det möjligt för medlemsstaterna att identifiera särskilt bra resultat och effektiva metoder samt att ta hänsyn till dem vid utformningen av sin politik.

De ansträngningar som har gjorts av arbetsmarknadens parter när det gäller löneåterhållsamhet välkomnades och de bör fortgå. Dessutom bör man i löneavtalen ta större hänsyn till skillnader i kvalifikationer och mellan olika regioner för att underlätta skapandet av arbetstillfällen. Europeiska rådet välkomnar varmt det avtal som har träffats mellan arbetsmarknadens parter när det gäller deltidsarbete och uppmanar dem att när de diskuterar komma ihåg behovet av att balansera en anpassningsbar arbetsmarknad med social trygghet för att öka sysselsättningsgraden.

Europeiska rådet noterar med tillfredsställelse medlemsstaternas oerhört positiva reaktion på den inbjudan som gjordes i Florens att välja ut regioner eller städer som kan agera som kandidater för pilotprojekt när det gäller territoriella och lokala sysselsättningspakter. Som ett resultat har cirka 90 sådana pakter slutits och de kommer att sättas igång vid en konferens i Bryssel i november i år.

Europeiska rådet bekräftar på nytt den betydelse det fäster vid en väl fungerande inre marknad som en viktig del i den övergripande strategin att främja konkurrenskraft, ekonomisk tillväxt och sysselsättning i unionen. Det välkomnar kommissionens "Handlingsplan för den inre marknaden" och stödjer dess övergripande målsättning. De fyra strategiska målen i handlingsplanen bör utgöra basen till en förnyad politisk ansträngning för att avskaffa återstående hinder så att det kan säkerställas att hela den potentiella vinsten med den inre marknaden förverkligas.

Europeiska rådet håller med om betydelsen av att garantera full överensstämmelse mellan åtgärder på den inre marknadens område och unionens övriga politik, särskilt den sociala dimensionen, regional sammanhållning, konkurrenspolitik, utveckling av små och medelstora företag, skydd av miljö, hälsa och konsumenters rättigheter.

Europeiska rådet understryker nödvändigheten av att göra en tidsmässig skillnad mellan olika kategorier av åtgärder i handlingsplanen. Först och främst bör gemenskapens institutioner och medlemsstater koncentrera uppmärksamheten på områden där åtgärder kan vidtas omgående el-

ler där förhandlingar kan avslutas snabbt på grundval av befintliga förslag.

Skr. 1997/98:60
Bilaga 8.1

Som ett område där åtgärder kan vidtas omgående, betonar Europeiska rådet det första strategiska målet i handlingsplanen, nämligen att göra nuvarande regler för den inre marknaden effektivare.

Europeiska rådet understryker den centrala betydelsen av att all överenskommen lagstiftning överförs korrekt och i rätt tid till nationell lag, behovet av fullständig information till medborgarna och näringslivet om den inre marknaden och nödvändigheten av ett aktivt genomförande av gemenskapslagstiftningen i medlemsstaterna och införandet av ett snabbare och effektivare förfarande för problemlösning, inklusive överläggningar på rådsnivå när det gäller återkommande problem. Europeiska rådet anmodar kommissionen att undersöka vilka medel som kan användas för att på ett effektivt sätt garantera den fria rörligheten för varor. Det anmodar kommissionen att lägga fram de relevanta förslagen före nästa möte i december 1997.

Europeiska rådet bekräftar sitt starka åtagande att förenkla gällande och nya lagar och andra författningar i avsikt att förbättra kvaliteten på gemenskapslagstiftningen och minska den administrativa bördan för det europeiska näringslivet, särskilt för de små och medelstora företagen. Kommissionen uppmanas att inrätta en aktionsgrupp för detta. Dessutom uppmanar rådet kommissionen att bredda sitt rullande program för förenkling i samråd med alla berörda parter och inbjuder medlemsstaterna att bedriva liknande förenklingsåtgärder på det nationella planet.

Europeiska rådet anmodar rådet och Europaparlamentet att försöka komma fram till en snar överenskommelse om ett begränsat antal prioriterade åtgärder som fastställs i handlingsplanen på grundval av befintliga förslag, om möjligt före utgången av detta år. Det uppmanar dessutom rådet att vidta nödvändiga åtgärder, när det är lämpligt på grundval av ytterligare förslag från kommissionen, för att komma fram till bredast möjliga överenskommelse i början av 1999 när det gäller övriga nyckelområden på den inre marknaden.

Europeiska rådet välkomnar de kommande tre ordförandeskapens åtagande att prioritera handlingsplanen. Det uppmanar Europaparlamentet att ge sitt politiska stöd till handlingsplanen i syfte att så mycket som möjligt öka takten när det gäller antagandet av lagstiftningsåtgärderna i fråga. Det uppmanar kommissionen att rapportera om hur genomförandet av planen fortgår till rådet samt till Europeiska rådet i december 1997.

Eftersom den europeiska industrins konkurrenskraft utgör grundvalen för tillväxt, för att skapa arbetstillfällen och för att höja levnadsstandarden välkomnar Europeiska rådet slutsatserna av den 24 april 1997 från rådet (industri) om organisationen av arbetet rörande den europeiska industrins konkurrenskraft, enligt vilka en årlig debatt om konkurrenskraft kommer att organiseras inom ramen för rådet (industri) på grundval av ett benchmarking-program som kommissionen utformat.

Kommissionen kommer också att utveckla analyser och initiativ avseende konkurrenskraften, särskilt inom informations- och kommunikationstekniksektorn (IKT). I detta sammanhang välkomnar Europeiska rådet bildandet av den nya rådgivande gruppen i konkurrensfrågor.

De medlemmar i Europeiska rådet vars stater är parter i det avtal om socialpolitik som finns bifogat till protokoll nr 14 i Fördraget om Europeiska unionen stödjer helhjärtat Förenade kungarikets beslut att ansluta sig till de sociala bestämmelserna i det nya fördraget. De noterar med stor tillfredsställelse att Förenade kungariket är redo att godta de direktiv om vilka en överenskommelse redan har nåtts i avtalet, samt de som kan komma att antas innan det nya fördraget träder i kraft. Europeiska rådet noterar att man måste finna medel för att ge rättslig verkan åt dessa önskemål före undertecknandet av Amsterdamfördraget.

Mot denna bakgrund förklarar de medlemmar i Europeiska rådet vars stater är parter i avtalet om socialpolitik att Förenade kungariket nu kommer att uppmanas att uttrycka sina synpunkter vid diskussionerna om de rättsakter som skall antas på grundval av nämnda protokoll samt att ordförandeskapet och medlemsstaterna, samtidigt som de till fullo respekterar bestämmelserna i detta protokoll och i rådets arbetsordning, kommer att göra sitt bästa för att nå en lösning som tar hänsyn till dessa synpunkter.

De bekräftar även, i händelse av att Amsterdamfördraget inte träder i kraft före den 1 januari 1998, att rådet skall ledas av företrädarna för Förenade kungarikets regering för sådana ärenden som omfattas av detta protokoll under dess ordförandeskap under den första hälften av 1998.

MILJÖ

Europeiska rådet bekräftar på nytt Europeiska unionens åtaganden med avseende på Världsmiljökonferensen för fem år sedan. Europeiska unionen anser att Rioprocessen behöver påskyndas för att man skall nå ett stadium då en hållbar utveckling i hela världen är möjlig. För att möjliggöra detta är det väsentligt att den ekonomiska politiken, miljöpolitiken och socialpolitiken integreras och samordnas väl. Två mål är särskilt viktiga: utrotandet av fattigdomen och en förändring av konsumtions- och produktionsmönstren. Europeiska unionen kommer att spela en ledande roll i UNGASS genom att försöka skapa samförstånd om konkreta mål för en hållbar utveckling.

Europeiska rådet upprepar behovet av ett kraftfullt agerande inför risken för klimatförändringar.

Europeiska rådet bekräftar på nytt att förhandlingsprocessen för att stärka ramkonventionen om klimatförändringar bör leda fram till ett protokoll som skall antas i Kyoto i december, och som innehåller rättsligt bindande åtaganden om väsentliga totala minskningar av utsläpp av växthusgaser till under 1990 års nivå efter år 2000, och också gemensamma och samordnade strategier och åtgärder.

Europeiska unionen har enats om att som gemenskapens förhandlingsposition i Kyoto föreslå en 15-procentig minskning, jämfört med 1990 års nivå, av utsläppsnivåerna för de viktigaste växthusgaserna till år 2010.

Europeiska rådet diskuterade olika miljöinitiativ och bekräftade på nytt rådets positiva inställning till konventionen om skydd av skogarna.

Europeiska rådet har antagit en förklaring om förbud mot kloning av människa.

Åtgärder mot organiserad brottslighet och narkotika

Europeiska rådet uttrycker sin tillfredsställelse över den handlingsplan som högnivågruppen för frågor om organiserad brottslighet har utarbetat som svar på det mandat som stats- eller regeringscheferna gav gruppen vid mötet i Dublin i december 1996. Europeiska rådet stöder de politiska riktlinjer som förelagts det för godkännande och ger rådet i uppdrag att vidta de åtgärder som behövs för att genomföra planen, övervaka dess utveckling och avlägga rapport till Europeiska rådet i juni 1998. Det välkomnar särskilt den allsidiga strategi som kommer till uttryck i handlingsplanen med dess betoning på såväl förebyggande som brottsbekämpande åtgärder, på balansen mellan tillnärmning eller harmonisering av lagstiftningen och praktiskt samarbete mellan brottsbekämpande organ både på rättslig och polisiär nivå, samt på betydelsen av samarbete med unionens huvudsakliga partner, särskilt med ansökarländerna. Europeiska rådet understryker den nyckelroll som Europol skall spela i kampen mot den organiserade brottsligheten och upprepar den höga prioritet som ratificeringen av Europolkonventionen och protokollet om privilegier och immunitet före utgången av 1997 av samtliga medlemsstater har för Europeiska rådet.

Europeiska rådet noterar ordförandeskapets interimrapport om narkotika som drar upp riktlinjerna för de åtgärder som måste genomföras som en uppföljning av de förslag som det godkände i Dublin beträffande de olika aspekterna av narkotikaproblemet, särskilt minskning av efterfrågan och tillgång samt internationellt samarbete. Det välkomnar den stora uppmärksamhet som ägnas åt syntetiska droger och den gemensamma åtgärd som rådet har antagit för att inrätta ett system för tidig varning. Det anmodar rådet att fortsätta sitt arbete med kemiska prekursorer.

Europeiska rådet uppmanar rådet att fortsätta arbeta för ett samarbete med tredje länder och regioner och för ett genomförande av den gemensamma åtgärden om tillnärmning av lagar och arbetsmetoder för polis, tullmyndigheter och rättsliga myndigheter i kampen mot narkotikamissbruk och olaglig handel med narkotika, och anmodar rådet att göra en första utvärdering av genomförandet av åtgärder inför Europeiska rådet i Luxemburg.

Korruption

Europeiska rådet välkomnar justitie- och inrikesministrarnas antagande av konventionen om korruption vid deras möte i maj 1997 och anmodar medlemsstaterna att ratificera konventionen snarast. Det anmodar också medlemsstaterna att ratificera konventionen om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen och det nyligen antagna andra protokollet vid mitten av år 1998.

Asyl och invandring

Skr. 1997/98:60

Bilaga 8.1

Europeiska rådet välkomnar att ratificeringsförfarandena har avslutats för den konvention som bestämmer vilken stat som är ansvarig för att granska asylansökningar som inlämnats i en av Europeiska gemenskapens medlemsstater (Dublinkonventionen), så att denna konvention kan träda i kraft senast den 1 september 1997.

Rasism och främlingsfientlighet

Europeiska rådet välkomnar överenskommelsen om det europeiska centrumet för övervakning av rasism och främlingsfientlighet som kommer att inrättas i Wien. Detta utgör en betydande insats med tanke på att 1997 är det europeiska året mot rasism och främlingsfientlighet.

UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER

Handelsfrågor

Europeiska rådet uttrycker sin tillfredsställelse över det framgångsrika ingåendet av avtalet om informationsteknik och förhandlingarna inom WTO om grundläggande telekommunikationstjänster, som tillsammans liberaliserar omkring 1 biljon US-dollar i global handel med varor och tjänster.

Europeiska rådet upprepar den vikt som Europeiska unionen fäster vid genomförandet av WTO:s allsidiga och integrerade åtgärdsprogram för de minst utvecklade länderna och som godkändes vid WTO:s ministerkonferens i Singapore.

Europeiska rådet noterade med tillfredsställelse att rådet har lagt fram en rapport om utvecklingen av handelspolitiken och gemenskapens preferensavtal, i enlighet med den begäran som Europeiska rådet i Florens uttryckte.

Förbindelserna mellan EU och USA

Europeiska rådet noterar med tillfredsställelse de framsteg som gjorts i genomförandet av den nya transatlantiska agendan och det gemensamma åtgärdsprogrammet för EU och USA som antogs på toppmötet mellan EU och USA i Haag den 28 maj. Det noterar också att toppmötet sammanföll med firandet av 50-årsminnet av Marshallplanen, och på så sätt underströk den viktiga roll som EU och USA är beslutna att även fortsättningsvis spela när det gäller att tillsammans främja stabiliteten och utvecklingen av ett demokratiskt och odelat Europa.

Medelhavet

Europeiska rådet välkomnar slutsatserna från den andra Europa-Medelhavskonferensen som hölls i Valletta på Malta den 15–16 april 1997, vilken vid en för regionen politiskt kritisk tidpunkt på nytt bekräftade de principer och mål som man enades om i Barcelona år 1995 och som anger ett antal prioriteringar inför den framtida utvecklingen av partnerskapet. Europeiska rådet uppmanar alla parter att aktivt fortsätta att stärka partnerskapet med sikte på att skapa ett gemensamt Europa-Medelhavsområde där fred, välbefinnande och stabilitet råder.

Europeiska rådet välkomnar de framsteg som gjorts i riktning mot upprättandet av ett frihandelsområde för Europa-Medelhavet genom ytterligare utvidgning av ett nätverk av Europa-Medelhavsavtal, vilket utgör ett mycket viktigt inslag i partnerskapet. I detta sammanhang välkomnar Europeiska rådet undertecknandet av ett Europa-Medelhavsinterimsavtal om associering med Palestinska befrielseorganisationen till förmån för den palestinska myndigheten på Västbanken och Gazaremsan och betonar vikten av att de ännu inte slutförhandlade avtalen med Egypten, Libanon, Jordanien och Algeriet skall ingås så snart som möjligt på grundval av det mandat som rådet har enats om.

Ryssland

Europeiska rådet bekräftar den grundläggande betydelse som det fäster vid utvecklingen av politiska och ekonomiska förbindelser mellan unionen och Ryska federationen. Det noterar med tillfredsställelse den aktiva utvecklingen av en dialog mellan EU och Ryssland på alla nivåer och i synnerhet det viktiga bidrag som toppmötet mellan EU och Ryssland lämnade till denna utveckling.

Europeiska rådet välkomnar undertecknandet av grundakten om ömsesidiga förbindelser, samarbete och säkerhet mellan Nato och Ryska federationen. Detta avtal, vars tillkomst Europeiska rådet stödde i sina slutsatser i Cannes i juni 1995, utgör ett grundläggande bidrag till uppbyggnaden av en ny europeisk säkerhetsarkitektur inom vilken Ryssland har sin givna plats.

Sydafrika

Europeiska rådet erinrar om den vikt som unionen fäster vid en fördjupning och ett stärkande av sina förbindelser med Sydafrika. Undertecknandet i april av det protokoll som reglerar Sydafrikas partiella anslutning till Lomékonventionen utgjorde ett viktigt steg i denna process. Likaledes välkomnar Europeiska rådet den sydafrikanska regeringens bekräftelse på att den aktivt kommer att fortsätta förhandlingarna om handel och samarbete, fiske och vin och snarast ingå avtal på dessa områden. Europeiska unionen ser fram emot ett nära samarbete med Sydafrika i dess egenskap av medlem i Afrikanska enhetsorganisationen och Utvecklingsgemenskapen för södra Afrika för att hjälpa till att ta itu med mer omfattande problem av gemensamt intresse i Afrika.

Europeiska rådet har antagit en uppmaning till fred i Mellanöstern.

F.d. Jugoslavien

Europeiska rådet fortsätter att oroa sig över de hittills långsamma framsteg som gjorts när det gäller att konsolidera Bosnien-Hercegovina som en enda stat i enlighet med Daytonavtalen. Det erinrar parterna om deras ansvar inför sina egna folk att med uppriktig vilja genomföra de åtaganden som de gjorde i Dayton om nya katastrofer skall kunna undvikas. Det erinrar om rådets olika förklaringar och slutsatser om Bosnien-Hercegovina och välkomnar och stöder slutsatserna från ministermötet i Sintra den 30 maj. Det uttrycker sin stora uppskattning gentemot den Högre företrädaren, Carl Bildt, för det sätt på vilket han med engagemang, energi och stor skicklighet har gripit sig an en ytterst svår uppgift. EU kommer att ge hans efterträdare, Carlos Westendorp, samma starka stöd och Europeiska rådet välkomnar hans utnämning. Europeiska unionen kommer att arbeta tillsammans med honom och med andra medlemmar av det internationella samfundet för att förmå parterna i Bosnien-Hercegovina att till alla delar fullgöra sina åtaganden i sitt eget och sina folks intresse och för att skapa stabilitet i området.

Europeiska rådet delar det internationella samfundets oro över att arbetet för verklig demokrati och respekt för de grundläggande rättigheterna och friheterna framskrider så långsamt i Förbundsrepubliken Jugoslavien och över att Gonzalez-rapporten endast delvis har genomförts. Det erinrar myndigheterna i Belgrad om att den fortsatta utvecklingen av förbindelserna mellan EU och Förbundsrepubliken Jugoslavien kommer att bero på huruvida rapporten genomförs fullständigt och framsteg görs när det gäller Kosovo (respekten för de mänskliga rättigheterna, beviljande av ett stort mått av självstyre), på genomförandet av Dayton-avtalen och andra relevanta villkor i EU:s strategi med avseende på länderna i området.

Vad beträffar Kroatien välkomnar Europeiska rådet valen som har hållits där, i synnerhet i östra Slavonien och uttrycker sin uppskattning för den nyckelroll som UNTAES och dess förvaltare, Jacques Klein, har spelat men betonar samtidigt att respekten för de mänskliga rättigheterna och minoriteters rättigheter över hela landet liksom fördrivna personers och flyktingars rätt att återvända fortfarande är en förutsättning för återintegreringsprocessen och för förbättrade förbindelser mellan EU och Kroatien.

Albanien

Europeiska rådet bekräftar på nytt unionens beslutsamhet att, i enlighet med dess gemensamma ståndpunkt av den 2 juni och dess regionala strategi, hjälpa Albanien att återupprätta politisk och ekonomisk stabilitet, skapa inre säkerhet och främja den demokratiska processen genom att genomföra fria och rättvisa val enligt tidsplanen som överensstämmer

med internationell standard. Europeiska rådet stöder helt de samordningsansträngningar som den personlige företrädaren för den sittande ordföranden i OSSE, Franz Vranitzky, gör, och den multinationella skyddsstyrkans viktiga roll i arbetet med att hjälpa till med att skapa säkra förhållanden för valprocessen och det internationella samfundets olika uppdrag i Albanien.

Skr. 1997/98:60
Bilaga 8.1

Kongo

Europeiska unionen ser fram emot att upprätta konstruktiva förbindelser med den nya regeringen i Demokratiska republiken Kongo. För att landet skall kunna återuppbyggas och få godkännande och stöd från det internationella samfundet, inklusive Europeiska unionen, är respekten för de mänskliga rättigheterna och internationell humanitär rätt, liksom ett äkta åtagande för demokratin en väsentlig grundval. EU välkomnar överenskommelsen mellan president Kabila och FN:s generalsekreterare om en undersökning av påstådda brott mot de mänskliga rättigheterna i Kongo och förväntar sig att president Kabila skall verkställa denna överenskommelse och genomföra de konkreta åtgärder som han har tillkännagivit när det gäller demokratiseringsprocessen, vilket bör kunna leda till fria och rättvisa val inom två år. Europeiska unionen är beredd att helhjärtat delta i denna process. Avsikten är att en trojka på politisk nivå skall besöka Kinshasa om möjligt denna månad.

Europeiska rådet erinrar om behovet av en internationell konferens om fred och stabilitet i området vid de stora sjöarna under överinseende av FN och OAU.

Hongkong och Macao

Inför det nära förestående överlämnandet av Hongkong erinrar Europeiska rådet om sina slutsatser i Dublin den 13–14 december och rådets slutsatser av den 2 juni till stöd för framtida stabilitet och välbefinnande i den särskilda administrativa regionen Hongkong i Folkrepubliken Kina. Det understryker den vikt som det fäster vid fullständig respekt för rättigheter och frihet för folket i Hongkong och den höga grad av självstyre, även för handeln, som Hongkong skall få enligt den kinesisk-brittiska gemensamma förklaringen och grundlagen för den särskilda administrativa regionen Hongkong, som när de genomförs fullt ut är den bästa garantin för Hongkongs framtid.

När det gäller Macao uttrycker Europeiska rådet sin önskan om att övergångsprocessen på detta territorium skall fortsätta att äga rum i enlighet med den gemensamma kinesisk portugisiska förklaringen från 1987, och därigenom bidra till en smidig övergång för förvaltningen 1999.

EU:s toppmöten med Latinamerika, Västindien och Afrika

Skr. 1997/98:60

Bilaga 8.1

Europeiska rådet ser fram emot ett toppmöte mellan EU:s stats- och regeringschefer och Latinamerika och Västindien. Det ser även fram emot ett toppmöte mellan EU och Afrika. Dessa möten bör äga rum senast år 2000. Det fäster stor vikt vid att dessa toppmöten förbereds omsorgsfullt så att resultaten av dem blir framgångsrika.

Kontroll av vapenexport

Europeiska rådet betonade den avgörande roll som samordnade internationella ansträngningar spelar för att uppnå en vederbörlig reglering av vapenexporten. Det krävde därför förnyad och ihärdig uppmärksamhet för att, inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, utveckla en ansvarsfull och konsekvent politik för kontroll av vapenexport i hela unionen på grundval av de gemensamma kriterier som fastställs i slutsatserna från Europeiska råden den 29 juni 1991 och den 26-27 juni 1992. Ett större utbyte av relevant information om nationella principer och nationell praxis för utfärdande av vapenlicenser är betydelsefullt för en mer fullständig och samstämmig tillämpning av de gemensamma kriterierna.

INLEDNING

Europeiska rådet i Luxemburg den 12 och 13 december 1997 utgör en historisk milstolpe för unionens och hela Europas framtid. I och med att utvidgningsprocessen påbörjas inleds en ny era som slutgiltigt sätter punkt för tidigare motsättningar. Den europeiska integrationsmodellens utvidgning till att omfatta hela kontinenten utgör en garanti för stabilitet och välstånd i framtiden.

Parallellt med att utvidgningsprocessen påbörjas har Europeiska rådet inlett en övergripande analys av unionens utveckling och utvecklingen av dess politikområden för att finna lösningar som är anpassade till de utmaningar som kan skönjas på andra sidan millenieskiftet. Unionen kan således ta steget in i nästa sekel och gripa sig an utvidgningen på grundval av en tydlig och konsekvent politik.

Europeiska rådet har antagit en resolution om samordning av den ekonomiska politiken som säkerställer slutförandet av förberedelserna inför den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen. Det har för övrigt med tillfredsställelse konstaterat att en plan för åtgärder från unionens sida till gagn för sysselsättningen nu har upprättats.

Europeiska rådets arbete inleddes med en diskussion med José María GIL-ROBLES, Europaparlamentets ordförande, om de viktigaste diskussionsfrågorna.

Ett möte har också hållits med stats- och regeringscheferna samt utrikesministrarna från de associerade länderna i Central- och Östeuropa samt Cypern. Detta möte ägnades åt igångsättandet av unionens utvidgningsprocess i dess helhet.

EUROPEISKA UNIONENS UTVIDGNING

1. Europeiska rådet i Luxemburg har fattat de beslut som är nödvändiga för att inleda hela utvidgningsprocessen.
2. Målet under de kommande åren är att sätta kandidatstaterna i stånd att ansluta sig till unionen och att förbereda denna för en utvidgning under gynnsamma förhållanden. Utvidgningen är en övergripande, allomfattande och pågående process som kommer att ske i etapper i en takt som är anpassad till varje kandidatstat med hänsyn till hur långt den har kommit i förberedelsearbetet.
3. Unionens utvidgning måste föregås av en förstärkning och förbättring av institutionernas funktion i enlighet med bestämmelserna om institutionerna i Amsterdamfördraget.

Europeiska konferensen

Skr. 1997/98:60

Bilaga 8.2

4. Europeiska rådet har beslutat att inrätta en europeisk konferens som kommer att samla medlemsstaterna i Europeiska unionen och de europeiska stater som har viljan att ansluta sig till den och som delar dess värderingar och har samma inrikes- och utrikespolitiska mål.
5. Konferensens medlemmar skall gemensamt engagera sig för fred, säkerhet och goda grannförbindelser, respekt för andra länders suveränitet, de principer som Europeiska unionen är grundad på, de yttre gränsernas integritet och okränkbarhet, internationella rättsprinciper och de skall åta sig att lösa territoriella tvister med fredliga medel, särskilt genom hänvändelse till Internationella domstolen i Haag för avgörande. De länder som ställer sig bakom dessa principer och respekterar rätten för varje europeiskt land som uppfyller de fastställda kriterierna att ansluta sig till Europeiska unionen och som delar unionens åtagande att bygga ett Europa fritt från det förflutnas splittring och svårigheter kommer att inbjudas att delta i konferensen.
6. De stater som godtar kriterierna och som stöder de ovannämnda principerna inbjuds att delta i denna konferens. Europeiska unionens erbjudande riktar sig i första omgången till Cypern, kandidatstaterna i Central- och Östeuropa samt Turkiet.
7. Europeiska konferensen kommer att vara ett multilateralt forum för politiskt samråd som skall behandla frågor av allmänt intresse för deltagarna i syfte att utveckla och intensifiera deras samarbete på områdena utrikes- och säkerhetspolitik, rättsliga och inrikes frågor samt även på andra områden av gemensamt intresse särskilt ekonomi och regionalt samarbete.
8. Konferensens ordförandeskap kommer att innehas av den stat som innehar ordförandeskapet i Europeiska unionens råd. På inbjudan av ordförandeskapet kommer konferensen att sammanträda en gång om året med stats- och regeringscheferna och kommissionens ordförande och en gång om året med utrikesministrarna.
9. Konferensen kommer att hålla sitt första möte i mars 1998 i London.

Anslutnings- och förhandlingsprocessen

10. Europeiska rådet gick igenom den nuvarande situationen i var och en av de elva kandidatstaterna på grundval av kommissionens yttranden och rapporten från rådets ordförandeskap. Mot bakgrund av denna granskning beslutade det att inleda en anslutningsprocess som omfattar de tio kandidatstaterna i Central- och Östeuropa samt Cypern. Denna anslutningsprocess faller inom ramen för genomförandet av artikel O i Fördraget om Europeiska unionen. Europeiska rådet erinrar om att alla dessa stater uppmanas att ansluta sig till Europeiska unionen på grundval av samma kriterier och att de deltar på lika vill-

kor i anslutningsprocessen. Denna process – som är pågående och allomfattande – innehåller de inslag som beskrivs nedan.

Skr. 1997/98:60
Bilaga 8.2

a) Rammekanismen

11. Anslutningsprocessen kommer att inledas den 30 mars 1998 med ett möte med utrikesministrarna från Europeiska unionens femton medlemsstater, de tio kandidatstaterna i Central- och Östeuropa samt Cypern genom att en enda rammekanism upprättas för dessa kandidatstater.
12. Vid behov kommer utrikesministrarna från Europeiska unionens femton medlemsstater att möta sina kolleger från de tio kandidatstaterna i Central- och Östeuropa samt Cypern. Mot bakgrund av erfarenheterna av den strukturerade dialogen kan även fackministermöten övervägas.

b) Den förstärkta föranslutningsstrategin

13. Den förstärkta föranslutningsstrategin syftar till att sätta alla kandidatstater i Central- och Östeuropa i stånd att på sikt bli medlemmar i Europeiska unionen och att därför redan före anslutningen så långt som möjligt anpassa sig till unionens regelverk. Denna strategi bygger i likhet med Europaavtalen, som fortfarande utgör grunden för Europeiska unionens förbindelser med dessa stater, på partnerskap för anslutning och på förstärkning av föranslutningsstödet. Den kommer att åtföljas av en analys av unionens regelverk, vid vilken varje kandidatstat skall behandlas skilt för sig .

i) Partnerskap för anslutning

14. Partnerskap för anslutning är ett nytt instrument som utgör kärnan i den förstärkta föranslutningsstrategin genom att samla alla former av stöd till kandidatstaterna i Central- och Östeuropa inom en enda ram.
15. Inom denna enda ram kommer man på ett detaljerat sätt att för varje kandidat sammanföra dels prioriteringarna när det gäller övertagandet av unionens regelverk, dels de finansiella medel, särskilt Phare, som finns att tillgå för detta ändamål. I detta sammanhang kommer de finansiella insatserna att vara beroende av vilka framsteg kandidatstaterna gör och mer specifikt av hur planen för övertagandet av regelverket följs.
16. Rådet kommer att enhälligt besluta om upprättandet av partnerskapen, som utgör en väsentlig faktor i föranslutningsstrategin. På denna grundval kommer rådet sedan att med kvalificerad majoritet och senast den 15 mars 1998 besluta om principer, prioriteringar, mellanliggande mål, viktiga anpassningar samt om villkoren i varje enskilt partnerskap. När en kandidatstat saknar en väsentlig förut-

sättning för fortsatt föranslutningsstöd skall rådet enligt samma regler vidta lämpliga åtgärder.

Skr. 1997/98:60
Bilaga 8.2

ii Förstärkning av föranslutningsstödet

17. Föranslutningsstödet kommer att ökas väsentligt och, som ett komplement till Phare programmet som redan har omorienterats mot prioriteringar i samband med anslutningen, kommer det att från år 2000 omfatta stöd till jordbruket och ett strukturellt instrument med vars hjälp åtgärder liknande dem som genomförs i Sammanhållningsfondens regi kan prioriteras.

Finansiellt stöd till de länder som omfattas av utvidgningsprocessen kommer, när det gäller fördelningen av stödet, att grundas på principen om lika behandling, oavsett tidpunkten för anslutning och särskild uppmärksamhet kommer att ägnas de länder som har de största behoven. I detta sammanhang välkomnar Europeiska rådet det av kommissionen föreslagna stödsystemet för att dessa länder skall komma i nivå med de övriga.

18. Utan att besluten om budgetplanen för 2000–2006 föregrips kommer Phare-programmet att inriktas på anslutningsperspektivet genom att två prioriterade mål sätts upp, nämligen förstärkning av den administrativa och rättsliga kapaciteten (omkring 30 % av anslaget) och av investeringar som är knutna till övertagandet och tillämpningen av gemenskapens regelverk (omkring 70 %).

19. Vissa gemenskapsprogram (t.ex. på områdena för utbildning, yrkesutbildning och forskning) kommer att vara öppna för kandidatstaterna, vilket ger dem möjlighet att lära känna unionens politik och arbetsmetoder. Ett sådant deltagande bör beslutas från fall till fall och varje kandidatstat bör lämna ett eget finansiellt bidrag som gradvis ökas. Phare kommer även i fortsättningen att vid behov kunna stå för en del av finansieringen av kandidatstaternas nationella bidrag. Denna finansiering bör ligga kvar på omkring 10 % av Phare-programmets finansieringsram, utöver deltagandet i ramprogrammet för forskning och utveckling.

20. Kandidatstaterna bör kunna delta, som observatörer och när det gäller de punkter som berör dem, i de kommittéer som har till uppgift att följa upp de program som de bidrar finansiellt till, enligt bestämda villkor som skall anpassas till de enskilda fallen.

21. Kandidatstaterna kommer att kunna delta i gemenskapsorgan efter beslut från fall till fall.

22. En särskild föranslutningsstrategi för Cypern kommer att bygga på

- deltagande i viss målinriktad verksamhet, särskilt i fråga om förstärkning av kapaciteten i fråga om administration och domstolsväsende samt inom området rättsliga och inrikes frågor,

- deltagande i vissa gemenskapsprogram och gemenskapsorgan (enligt samma strategi som tillämpas för de övriga kandidatstaterna),
- utnyttjande av det tekniska stöd som ges via TAIEX (kontor för informationsutbyte om tekniskt bistånd).

c) Kommissionens yttranden och anslutningsförhandlingarna

23. Kommissionens yttranden om kandidatstaterna ger en god helhetsanalys av situationen i varje kandidatstat mot bakgrund av de kriterier för anslutning som fastställdes av Europeiska rådet i Köpenhamn. Utsikten till anslutning utgör en enastående drivkraft för kandidatstaterna när det gäller att påskynda genomförandet av en politik som överensstämmer med unionens regelverk. Överförandet av unionens regelverk på lagstiftningsområdet utgör ett nödvändigt inslag, men detta är inte i sig tillräckligt, eftersom även dess praktiska tillämpning skall säkerställas.
24. Europeiska rådet framhöll att det finns ett samband mellan ständiga insatser för att lyfta kandidatstaterna till gemenskapens nivå inom sektorspolitikområdena, särskilt den inre marknaden och därmed sammanhängande politikområden, och en väl fungerande gemenskapspolitik efter anslutningen.
25. Iakttagandet av de politiska kriterierna från Köpenhamn utgör en förutsättning för inledandet av varje anslutningsförhandling. De ekonomiska kriterierna och förmågan att uppfylla de åtaganden som följer av anslutningen har bedömts och bör bedömas på ett framåtblickande och dynamiskt sätt.
26. Ett beslut om att inleda förhandlingar innebär inte att förhandlingarna kommer att avslutas samtidigt. Slutförandet av förhandlingarna och de olika kandidatstaternas därpå följande anslutning kommer att vara beroende av hur varje enskild stat iakttar Köpenhamnskriterierna samt av unionens förmåga att uppta nya medlemmar.
27. Europeiska rådet beslutar att under våren 1998 sammankalla bilaterala regeringskonferenser för att inleda förhandlingar med Cypern, Ungern, Polen, Estland, Tjeckien och Slovenien om villkoren för deras tillträde till unionen samt de anpassningar av fördragen som detta tillträde innebär. Dessa förhandlingar kommer att föras på grundval av de förhandlingar som rådet beslutade om den 8 december 1997.

Parallellt kommer förberedelsen av förhandlingarna med Rumänien, Slovakien, Lettland, Litauen och Bulgarien att påskyndas, särskilt genom en analys av unionens regelverk. Denna förberedelse kan också tas upp under bilaterala möten på ministernivå med unionens medlemsstater.

28. Cyperns anslutning bör vara till gagn för alla folkgrupper och bidra till fred och försoning. Anslutningsförhandlingarna kommer att utgöra ett positivt bidrag till att nå en politisk lösning på Cypernproblemet genom underhandlingar under Förenta nationernas ledning vilka bör föras med sikte på att upprätta en federation som omfattar de bägge folkgrupperna och de bägge zonerna. I detta sammanhang begär Europeiska rådet att Cyperns regerings vilja att i delegationen för anslutningsförhandlingarna ta med företrädare för den turk-cypriotiska folkgruppen också uttrycks i handling. För att denna begäran skall uttryckas i handling kommer ordförandeskapet och kommissionen att ta nödvändiga kontakter.

d) Uppföljningsförfarande

29. När det gäller granskningen av de framsteg som har gjorts av varje kandidatstat i Central- och Östeuropa inför anslutningen med avseende på Köpenhamnskriterierna, i synnerhet i vilken takt övertagandet av unionens regelverk sker, kommer kommissionen att för varje stat överlämna regelbundna rapporter till rådet, vilka i förekommande fall skall åtföljas av rekommendationer att inleda bilaterala regeringskonferenser och detta redan från slutet av 1998. Innan dessa rapporter utarbetas kommer förverkligandet av partnerskapen för anslutning och framstegen beträffande övertagandet av regelverket att studeras tillsammans med varje kandidatstat inom ramen för Europaavtalens organ. Kommissionens rapporter kommer att ligga till grund för de beslut som inom rådets ram skall fattas om hur anslutningsförhandlingarna skall föras och om de skall utvidgas till att omfatta andra kandidater. I detta sammanhang skall kommissionen fortsätta att följa den metod som fastställs i Agenda 2000 i utvärderingen av kandidatstaternas förmåga att uppfylla de ekonomiska kriterierna och att påta sig de skyldigheter som anslutningen medför.

30. Det är lämpligt att bibehålla en dynamisk strategi när kandidatstaternas framsteg skall utvärderas inom ramen för de regelbundna rapporter som kommissionen kommer att förelägga rådet.

En europeisk strategi för Turkiet

31. Europeiska rådet bekräftar att Turkiet har möjlighet att ansluta sig till Europeiska unionen. Turkiet skall bedömas på grundval av samma kriterier som övriga kandidatstater. Eftersom de politiska och ekonomiska förhållandena i landet är sådana att anslutningsförhandlingar inte kan inledas, anser Europeiska rådet att det ändå är viktigt att fastställa en strategi för att förbereda Turkiets anslutning genom att föra landet närmare Europeiska unionen på alla områden.

32. Denna strategi bör bestå av

- en utveckling av de möjligheter som Ankaraavtalet erbjuder,
- en fördjupning av tullunionen,
- ett genomförande av finansiellt samarbete,
- en tillnärmning av lagstiftning och övertagande av unionens regelverk, och
- deltagande, enligt beslut från fall till fall, i vissa program och i vissa organ i analogi med vad som anges i punkterna 19 och 21.

33. Associeringsrådet kommer på nytt att granska denna strategi bl.a. på grundval av artikel 28 i associeringsavtalet, mot bakgrund av Köpenhamnskriterierna och den ståndpunkt som antogs av rådet den 29 april 1997.

34. Dessutom kommer deltagandet i Europeiska konferensen att ge Europeiska unionens medlemsstater och Turkiet möjlighet att stärka dialogen och samarbetet på områden av gemensamt intresse.

35. Europeiska rådet erinrar om att stärkandet av Turkiets band med Europeiska unionen även är avhängigt av att de politiska och ekonomiska reformer som Turkiet har inlett fortsätter, särskilt i fråga om en anpassning till de normer och den praxis för mänskliga rättigheter som gäller i Europeiska unionen: respekt för och skydd av minoriteter, upprättandet av tillfredsställande och stabila förbindelser mellan Grekland och Turkiet, tvistlösning, bl.a. på rättslig väg, och särskilt genom Internationella domstolen, samt stöd till de förhandlingar under FN:s ledning som syftar till att nå fram till en politisk uppgörelse på Cypern, på grundval av tillämpliga resolutioner utfärdade av FN:s säkerhetsråd.

36. Europeiska rådet stöder riktlinjerna från rådets möte (allmänna frågor) den 24 november 1997 om de framtida förbindelserna mellan unionen och Turkiet och uppmanar kommissionen att lägga fram lämpliga förslag.

UTVECKLINGEN AV UNIONENS POLITIK: AGENDA 2000

37. Europeiska rådet välkomnade kommissionens meddelande Agenda 2000 om utvecklingen av unionens politik och den framtida ekonomiska ramen. Det bekräftar nödvändigheten av att före utvidgningen säkerställa att unionen är i stånd att möta den under de bästa förhållanden genom att anpassa sina politikområden och finansieringen av

dem på det sätt som bedömts som nödvändigt samt med beaktande av att en ekonomisk ram för unionens politik är oundgänglig. Kravet på budgetdisciplin och utgiftseffektivitet måste gälla såväl på unionsnivå som på medlemsstatsnivå.

Skr. 1997/98:60
Bilaga 8.2

38. Europeiska rådet anser att kommissionens förslag i Agenda 2000 utgör en god utgångspunkt för fortsatta förhandlingar i syfte att nå ett avtal om unionens politik och den ekonomiska ramen. Det uppmanar kommissionen att snarast lägga fram sina förslag om samtliga dessa frågor mot bakgrund av de första diskussionerna och de nuvarande riktlinjerna. Europeiska rådet noterar kommissionens avsikt att före hösten 1998 lägga fram sin rapport om hur systemet med egna medel fungerar.
39. Det är viktigt med hänsyn till kraven på insyn och öppenhet att i presentationen och genomförandet av den framtida ekonomiska ramen göra en tydlig åtskillnad mellan de utgifter som hänför sig till unionen i dess nuvarande sammansättning och de som reserveras för framtida medlemmar i form av föranslutnings- eller anslutningsstöd.

DEN GEMENSAMMA JORDBRUKSPOLITIKEN

40. Europeiska rådet noterade resultatet av rådets (jordbruk) arbete. Unionen har viljan att fortsätta att utveckla den nuvarande europeiska jordbruksmodellen och att samtidigt eftersträva större intern och extern konkurrenskraft. Det europeiska jordbruket måste såsom ekonomisk sektor vara multifunktionellt, hållbart, konkurrenskraftigt och fördelat på hela det europeiska territoriet, inbegripet de regioner som har särskilda problem. Det är lämpligt att fortsätta, fördjupa, anpassa och komplettera den reformprocess som inleddes 1992 genom att utvidga den till att omfatta Medelhavsproduktionen. Reformen bör leda till lösningar som är ekonomiskt sunda och livskraftiga, socialt acceptabla och som möjliggör rimliga inkomster samt full balans mellan produktionssektorer, producenter och regioner och undviker snedvridning av konkurrensen. De ekonomiska medel som krävs för att genomföra den gemensamma jordbrukspolitikens skall fastställas på grundval av jordbruksriktlinjen.

EKONOMISKA OCH MONETÄRA UNIONEN

41. Europeiska rådet konstaterar med tillfredsställelse att de väsentliga åtgärder som behövs för övergången till den gemensamma valutan nu har genomförts tack vare det arbete som utförts av rådet, kommissionen, Europaparlamentet och Europeiska monetära institutet:
 - Stabilitets- och tillväxtpakten och lagtexterna beträffande eurons rättsliga status har godkänts av rådet. I detta sammanhang har man

beslutat att eurosedlar och mynt skall införas från och med den 1 januari 2002.

Skr. 1997/98:60
Bilaga 8.2

- Rådet har i en gemensam ståndpunkt fastställt valörerna och de tekniska specifikationerna för euromynten.
 - Rådet och Europaparlamentet har enats om tidsplanen och de praktiska bestämmelserna för hur man skall förbereda de beslut som bekräftar vilka medlemsstater som uppfyller de nödvändiga villkoren samt för utnämning av ordförande, vice ordförande och medlemmar i Europeiska centralbankens direktion. I detta sammanhang kommer kommissionen och Europeiska monetära institutet att överlämna sina konvergensrapporter före utgången av mars och medlemsstaterna har uppmanats att offentliggöra den nödvändiga ekonomiska statistiken under sista veckan i februari samtidigt som den delges kommissionen.
 - De bilaterala växelkurser som kommer att användas för att fastställa omräkningskursen för euron kommer att tillkännages den 3 maj 1998 för de medlemsstater som från början ingår deltar i euroområdet.
42. Europeiska rådet uppmanar medlemsstaterna att på alla nivåer påskynda de sista praktiska förberedelserna, som bör vara avslutade före maj 1998, när det gäller genomförandet av den tredje etappen av EMU.
43. Europeiska rådet noterar rådets rapport om förberedelserna inför tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen. Denna rapport återger principerna och villkoren för en förstärkt ekonomisk samordning mellan de stater som har en gemensam valuta samt mellan dessa och de stater som ännu inte kan delta i eurosamarbetet.
42. Enligt fördraget skall Ekofinrådet spela en central roll i samordningen av medlemsstaternas ekonomiska politik och ha befogenhet att fatta beslut på berörda områden. Ekofinrådet skall särskilt vara det enda organ som har befogenhet att utarbeta och anta de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som utgör det främsta instrumentet för ekonomisk samordning.

Genom att Ekofinrådet har denna avgörande ställning i centrum för samordnings- och beslutsprocessen när det gäller ekonomiska frågor garanteras enhet och sammanhållning inom gemenskapen.

Ministrarna i de stater som ingår i euroområdet får sammanträda informellt för att diskutera frågor som har samband med det särskilda ansvar som de delar i fråga om den gemensamma valutan. Kommissionen och, i förekommande fall, Europeiska centralbanken skall inbjudas att delta i dessa möten.

Varje gång frågor av gemensamt intresse behandlas skall dessa diskuteras av ministrarna i samtliga medlemsstater.

Skr. 1997/98:60
Bilaga 8.2

I samtliga fall då ett beslut skall fattas skall detta göras av Ekofinrådet enligt de förfaranden som fastställs i fördraget.

45. När det gäller genomförandet av bestämmelserna om valutapolitiken står det klart att allmänna riktlinjer för valutapolitiken gentemot en eller flera icke gemenskapsvalutor kommer att utarbetas endast i undantagsfall mot bakgrund av de principer och den politik som fastställs i fördraget.
46. Rådet och Europeiska centralbanken skall när de företräder gemenskapen på internationell nivå fullgöra sina uppgifter på ett effektivt sätt och iaktta den behörighetsfördelning som föreskrivs i fördraget. Kommissionen kommer att knytas till den yttre representationen i den mån detta är nödvändigt för att den skall kunna spela den roll bestämmelserna i fördraget ger den.
47. För att Ekonomiska och monetära unionen skall kunna fungera väl är det av stor vikt att organisera en kontinuerlig och fruktbar dialog mellan rådet och Europeiska centralbanken.
48. Europeiska rådet har antagit en resolution som tar upp de viktigaste delarna av ovan nämnda rapport.

SYSSELSÄTTNING

49. Efter det beslut som fattades av Europeiska rådet vid det extra mötet om sysselsättningen den 20 och 21 november 1997 i Luxemburg och som i praktiken möjliggör en föregripande tillämpning från och med 1998 av bestämmelserna i den framtida artikel 128 i fördraget om samordningen av medlemsstaternas sysselsättningspolitik konstaterar Europeiska rådet med tillfredsställelse att förutsättningarna för en unionsåtgärd till gagn för sysselsättningen nu föreligger och att rådet (arbetsmarknadsfrågor och sociala frågor) den 15 december 1997 kommer att anta riktlinjerna för 1998.

DEN INRE MARKNADEN

50. Rådet välkomnar de framsteg som sedan Europeiska rådet i Amsterdam har gjorts när det gäller att genomföra handlingsplanen för den inre marknaden och slår än en gång fast att fullbordandet och stabiliseringen av den inre marknaden väsentligt bidrar till att öka konkurrenskraften och den ekonomiska tillväxten samt till att skapa arbetstillfällen inom Europeiska unionen.

51. Inom ramen för det gemensamma arbetsprogrammet för det luxemburgska, det brittiska och det österrikiska ordförandeskapet ägnas särskild uppmärksamhet åt att genomföra och följa upp lagstiftningen för den inre marknaden – och för detta ändamål har kommissionen presenterat sin första resultattavla. Flera prioriterade ärenden har nyligen blivit föremål för politiska överenskommelser (rättsligt skydd för biotekniska uppfinningar, öppenhetsmekanismen för informationssamhällets tjänster, liberaliseringen av gasmarknaden). Andra ärenden återstår att slutföra (Europabolag, bestämmelser om mönster osv.). Rådets viktiga slutsatser nyligen om skattepolitiken kommer också att bidra till att minska den kvarvarande snedvridningen på den inre marknaden. Europeiska rådet uppmanar rådet att aktivt fortsätta sina ansträngningar att inom utsatt tid genomföra riktlinjerna i handlingsplanen i syfte att förstärka lagstiftningsramen för den inre marknaden och dess effektiva genomförande i den ekonomiska verkligheten.

Skr. 1997/98:60
Bilaga 8.2

52. Europeiska rådet välkomnar det faktum att kommissionen följt upp den begäran som framfördes av Europeiska rådet i Amsterdam om att undersöka möjligheterna att effektivt säkerställa den fria rörligheten för varor och uppmanar rådet och Europaparlamentet att så snart som möjligt behandla detta förslag.

WTO: FINANSIELLA TJÄNSTER

53. Europeiska rådet välkomnar det framgångsrika slutförandet av WTO-förhandlingarna i Genève om finansiella tjänster, vilket innebär att 1995 års interimsavtal ersätts med ett omfattande och permanent avtal. Europeiska rådet anser att det är viktigt att unionen ytterligare utvecklar den multilaterala liberaliseringen som det lyckosamma slutförandet av dessa förhandlingar innebär och även i fortsättningen tar initiativ som syftar till att öppna marknaden inför det nya årtusendet, särskilt i samband med förberedelserna för WTO:s ministermöte i maj 1998.

PROBLEM INOM DATAOMRÅDET SOM HÄNGER SAMMAN MED ÖVERGÅNGAR TILL ÅR 2000

54. Europeiska rådet välkomnar kommissionens avsikt att lägga fram ett meddelande om de problem inom dataområdet som hänger samman med övergångar till år 2000 och anmodar det framtida ordförandeskapet att ge högsta prioritet åt uppföljningen av denna fråga.

Klimatförändringar

55. Europeiska rådet välkomnar överenskommelsen i Kyoto nyligen om ett protokoll till Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar, vilket innehåller betydande åtaganden från samtliga industriländer om att minska utsläppen av växthusgaser med mer än 5 %. Det anser att detta resultat utgör en början som senare bör följas av ytterligare framsteg.
56. Europeiska rådet betonar sin övertygelse – som uttrycks i den framtida artikel 6 i fördraget – att miljöskyddskraven bör integreras i gemenskapens politik och åtgärder, särskilt i syfte att främja en hållbar utveckling. Mot denna bakgrund uppmanar Europeiska rådet kommissionen att före mötet i juni 1998 förelägga det en strategi för att uppnå detta mål.

Livsmedelssäkerhet

57. Livsmedelssäkerheten är mer än någonsin en angelägen fråga för unionsmedborgarna och allt måste göras för att återge dem förtroendet, som särskilt satts på prov genom BSE-krisen. Med tanke på den oro som finns har Europeiska rådet godkänt en förklaring.

Hälsa

58. Europeiska rådet uppmanar kommissionen att utreda förutsättningarna för att inrätta en solidaritetsfond för behandling av aids i utvecklingsländerna, vilken skall arbeta under ledning av FN:s organ för bekämpning av aids.

RÄTTSLIGA OCH INRIKES FRÅGOR

59. Europeiska rådet har tagit del av den senaste rapporten om verksamheten inom sektorn för rättsliga och inrikes frågor och understryker de framsteg som gjorts under det senaste halvåret. Det konstaterar med tillfredsställelse att den s.k. Neapel II konventionen om ömsesidigt bistånd och samarbete mellan tullförvaltningarna kommer att undertecknas under de närmaste dagarna.
60. Rådet välkomnar också den politiska enighet som uppnåtts om de väsentliga delarna i utkastet till konvention om behörighet, erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål (Bryssel II konventionen). Denna konvention förväntas få stor betydelse för

unionsmedborgarna. Europeiska rådet begär att arbetet med detta utkast skall avslutas under det brittiska ordförandeskapet.

Skr. 1997/98:60
Bilaga 8.2

61. Bland övriga framsteg som uppnåtts konstaterar Europeiska rådet med tillfredsställelse antagandet av de första konkreta åtgärderna för att genomföra handlingsplanen för kampen mot organiserad brottslighet. Det uppmanar rådet att aktivt fortsätta förverkligandet av detta program som godkändes av Europeiska rådet i Amsterdam. I detta sammanhang har betydande framsteg gjorts när det gäller utkastet till gemensam åtgärd om straffbarhet för deltagande i en kriminell organisation i Europeiska unionens medlemsstater och när det gäller utkastet till gemensam åtgärd om upprättande av ett europeiskt rättsligt nätverk. Det uppmanar rådet att anta dessa två rättsakter före slutet av mars 1998.
62. Europeiska rådet bekräftar än en gång i detta sammanhang Europols roll som främsta instrument för polissamarbetet, särskilt i kampen mot den organiserade brottsligheten. Europeiska rådet erkänner de framsteg som har gjorts när det gäller upprättandet av Europol, men beklagar att ratificeringen i flera medlemsstater har lett till att konventionens ikraftträdande försenats med flera månader.
63. Rapporten om genomförandet av programmet för kampen mot narkotika redovisar de framsteg som gjorts beträffande harmoniseringen av lagstiftning och praxis när det gäller kampen mot syntetiska droger och samarbetet på det internationella planet. I detta hänseende har avsevärda framsteg gjorts i upprättandet av ett system för samarbete mellan EU och Latinamerika, inklusive Västindien. Europeiska rådet välkomnar det förberedande arbetet för att genomföra projekt i syfte att bekämpa transitering och produktion av narkotika i Centralasien och för att upprätta ett flerårigt handlingsprogram för samarbetet med Ryssland och länderna i f.d. Sovjetunionen på detta område.
64. Den situation som uppkommit genom den kraftiga tillströmningen av invandrare i synnerhet från Irak är oroande. Rådet bör utarbeta och skyndsamt genomföra en handlingsplan för att lösa detta problem.
65. Europeiska rådet betonar betydelsen av de initiativ inom ramen för året mot rasism och främlingsfientlighet som har utarbetats för att främja ett rättvisare och mera tolerant samhälle och välkomnar att Europeiska centrumet för övervakning av rasism och främlingsfientlighet snart kommer att inleda sin verksamhet.
66. Europeiska rådet uppmanar slutligen rådet att fortsätta sina ansträngningar för att införliva Schengenregelverket, inbegripet fastställandet av regelverkets rättsliga grunder och förhandlingarna om de avtal som skall ingås med Island och Norge. Det erinrar om att detta arbete bör vara avslutat i god tid så att bestämmelserna kan tillämpas i praktiken så snart Amsterdamfördraget träder i kraft.

REGIONALT SAMARBETE I EUROPA

Skr. 1997/98:60

Bilaga 8.2

67. Det regionala samarbetet spelar en mycket viktig roll för stabiliteten och välståndet i Europa. Europeiska rådet noterar med tillfredsställelse de rapporter som kommissionen har lagt fram som en följd av sitt åtagande från Europeiska rådet i Dublin om regionalt samarbete bland annat i Svartahavsområdet, i Centraleuropa och i Syd-europa. Europeiska rådet noterar den position utvecklingen i Östersjöregionen (Östersjöstaternas råd) och i det arktiska området vid Barents hav. Europeiska rådet uppmanar rådet att behandla dessa rapporter.
68. Europeiska rådet har noterat Finlands förslag om ett nordligt perspektiv inom unionens politikområden och ber kommissionen att lägga fram en interimrapport i denna fråga vid ett kommande möte i Europeiska rådet under 1998.

50-ÅRSJUBILEET AV FÖRKLARINGEN OM DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

69. Europeiska rådet godkände en förklaring.

FREDSPROCESSEN I MELLANÖSTERN

70. Europeiska rådet studerade utvecklingen av fredsprocessen i Mellanöstern mot bakgrund av resultatet av det informella mötet mellan utrikesministrarna i Mondorf den 25–26 oktober, rådets ordförandes besök i området den 10–14 november samt en rapport till rådet från EU:s särskilda sändebud.
71. Europeiska rådet förklarade att det fortfarande är djupt oroat över att inga framsteg gjorts för att genomföra samtliga åtaganden enligt interimsavtalen som ingåtts mellan israeler och palestinier och Hebronprotokollet samt över det fortsatta dödläget när det gäller det syriska respektive libanesiska spåret.
72. Europeiska rådet bekräftade åter den "Uppmaning till fred i Mellanöstern" som det utfärdade i Amsterdam den 16–17 juni 1997 och erinrade om sin förklaring i Florens den 21 juni 1996. Det anmodade enträget alla parter att uppfylla sina åtaganden enligt gällande avtal och ta sitt ansvar för att åter ge fredsprocessen kraft och skydda den mot ytterligare bakslag och att återuppta förhandlingarna i en anda av ömsesidigt förtroende för att uppnå en rättvis, varaktig och total fred i Mellanöstern före slutet av århundradet.
73. Europeiska rådet uttryckte sin tillfredsställelse över det särskilda sändebudets verksamhet och uppmanade honom att fortsätta sina ansträngningar för att stödja fredsprocessen i Mellanöstern.

74. Europeiska rådet godkände följande riktlinjer för EU:s politik, som siktar till att underlätta framsteg och återställa förtroendet mellan parterna.

a) Det palestinska spåret

Åtgärder på kort sikt

75. Europeiska rådet kommer även i fortsättningen att använda hela sin politiska och moraliska tyngd för att säkerställa att samtliga bestämmelser i de avtal som redan har ingåtts kommer att genomföras fullt ut på grundval av ömsesidighet från såväl den israeliska som den palestinska sidan.
76. Europeiska rådet betonade att det är mycket angeläget att parterna uppfyller tidigare åtaganden, särskilt i fråga om trovärdiga och betydande tillbakadragande av trupper. Det betonade också vikten av att undvika kontraproduktiva ensidiga aktioner, t.ex. i fråga om bosättningar och Jerusalem. Det välkomnade i detta sammanhang det arbete som pågår för ett snart antagande av den uppförandekodex som EU har föreslagit.
77. Europeiska rådet erinrade om EU:s beslutsamhet att bekämpa terrorism varhelst den förekommer och oberoende av vilka motiven är. Europeiska rådet betonar i detta sammanhang även vikten av samarbete mellan israeler och palestinier på säkerhetsområdet. Detta samarbete bör förstärkas och ett avbrott i samarbetet måste till varje pris undvikas. Det erinrade också om EU:s förslag om att inrätta en permanent säkerhetskommitté som ett medel att institutionalisera samarbetet på säkerhetsområdet och om sitt program för att stödja den palestinska myndigheten i dess kamp mot terrorismen.
78. Dessa åtgärder kommer att vara till nytta för att återställa den anda av partnerskap och ömsesidigt förtroende som är absolut nödvändig för genomförandet av interimsavtalen och Hebronprotokollet samt återupptagandet av förhandlingarna om permanent status. De är avsedda att förebygga ett avbrott i förhandlingarna och att skydda fredsprocessen mot händelser som kan skada den.
79. Europeiska rådet betonade vikten av att avsluta förhandlingarna i den nio kommittéer som inrättades genom interimsavtalen. Frågorna om flygplatsen och hamnen i Gaza samt säker passage är särskilt viktiga och brådskande och föremål för stora ekonomiska bidrag från EU.
80. Europeiska rådet betonade att EU är en av Israels och den palestinska myndighetens mest betydande ekonomiska partner samt den viktigaste givaren av finansiellt stöd till den palestinska myndigheten. Ekonomisk utveckling är en väsentlig förutsättning för politisk stabilitet. Det upprepade på nytt sin föresats att – bland annat genom

den gemensamma dialogen med Israel – arbeta för att undanröja hindren för den palestinska ekonomiska utvecklingen och underlätta fri rörlighet för personer och varor. Europeiska rådet betonade även nödvändigheten av att interimsavtalet mellan EG och PLO tillämpas fullt ut. EU kommer också att utöka sitt stöd till palestinska institutioner i östra Jerusalem.

Skr. 1997/98:60
Bilaga 8.2

81. Europeiska rådet underströk vikten av program för att underlätta kontakter mellan människor som ett väsentligt medel för att förstärka dialogen och återställa det ömsesidiga förtroendet mellan parterna i det civila samhället.
82. EU kommer även i fortsättningen att, på ort och ställe, noga övervaka utvecklingen med hjälp av sina egna övervakningsinstrument, centrumen för övervakning av de mänskliga rättigheterna, Jerusalem och bosättningarna.

På medellång sikt

83. Europeiska rådet uttryckte EU:s beredvillighet att bidra till förhandlingarna om permanent status genom att ge parterna särskilda förslag om härmed förbundna frågor, bland annat ett eventuellt upprättande av en palestinsk stat, gräns- och säkerhetsarrangemang, bosättningar, flyktingar, Jerusalem samt vattenresurserna.
84. Europeiska rådet uppmanade även till en översyn av EU:s ekonomiska stöd till fredsprocessen för att säkerställa större effektivitet när det gäller att uppnå fredsprocessens mål.
85. Europeiska rådet betonade sin önskan om att återuppliva det regionala ekonomiska samarbetet, som ett sätt att främja ekonomisk och social utveckling och skapa ett gynnsamt klimat för fredliga förbindelser.

b) Det syriska respektive libanesiska spåret

86. Europeiska rådet bekräftade den vikt EU fäster vid ett återupptagande av förhandlingarna om det syriska och libanesiska spåret. EU eftersträvar att återupprätta en total process på grundval av principen "land för fred" samt begär att FN:s säkerhetsråds resolutioner 242, 338 och 425 tillämpas fullt ut.

c) Samarbete med Förenta staterna och andra parter

87. Europeiska rådet understödjer starkt Förenta staternas strävanden att återuppliva fredsprocessen och förklarade att EU är redo att nära samarbeta med Förenta staterna samt upprätthålla en nära kontakt med Ryssland och parterna i regionen.

Slutsatser från Europeiska rådets extra möte i Luxemburg

Skr. 1997/98:60
Bilaga 8.3

1. Europeiska rådet har haft en diskussion med José María GIL ROBLES-GIL DELGADO, ordförande för Europaparlamentet, som lade fram Europaparlamentets resolution om ett initiativ tillförmån för sysselsättningen. Europeiska rådet välkomnade detta innehållsrika bidrag från Europaparlamentet till resultaten från Europeiska rådets extra möte om sysselsättningen och önskade att detta samarbete mellan alla institutionerna om åtgärder till gagn för sysselsättningen skulle fortsätta i framtiden.

DEL I

SYSSELSÄTTNINGEN - NYA METODER ATT MÖTA DENNA UTMANING

2. Sysselsättningsfrågan är en hjärtefråga för den europeiska medborgaren, och alla krafter måste sättas in för att bekämpa en arbetslöshet som är så oacceptabelt hög att den hotar sammanhållningen i vårt samhälle. Inför denna utmaning, på vilken det inte finns något enkelt svar, vill dagens Europeiskaråd - som för första gången helt ägnas åt sysselsättningsproblemet - markera en ny utgångspunkt för det arbete och de insatser i medlemsstaterna och unionen som inleddes efter Europeiska rådet i Essen.
3. Europeiska rådet har därför beslutat att de tillämpliga bestämmelserna i den nya avdelningen om sysselsättningen i Amsterdamfördraget skall börja gälla omedelbart. Detta beslut gör det i praktiken möjligt att redan 1998 tillämpa bestämmelserna om samordningen av medlemsstaternas sysselsättningspolitik. Denna samordning kommer att ske på grundval av gemensamma riktlinjer för både mål och medel - "riktlinjer för sysselsättningen" - som bygger direkt på erfarenheterna från den multilaterala övervakningen av den ekonomiska politiken, med den framgång vi vet att den haft för konvergenspolitiken. Samtidigt som hänsyn tas till de skillnader som finns mellan de båda områdena och mellan förhållandena i de olika medlemsstaterna, gäller det att för sysselsättningen såväl som för den ekonomiska politiken skapa en vilja till konvergens mot gemensamt bestämda mål, som är möjliga att kontrollera och som regelbundet uppdateras.
4. Denna ambition är ett nytt element i en helhetsstrategi som omfattar två andra aspekter.
5. För det första fortsatt utveckling av en samordnad makroekonomisk politik baserad på en effektiv inre marknad som kommer att utgöra grunden för en varaktig tillväxt, en ny dynamik och ett förtroendefullt klimat som stimulerar sysselsättningen.

6. För det andra att driva hela gemenskapspolitiken på ett mer systematiskt och målinriktat sätt än tidigare för att stödja sysselsättningen, vare sig det gäller rampolitik eller stödpolitik. Denna politik bör genomföras enligt principerna i fördraget och i sin helhet bidra till att frigöra den potential av dynamik och initiativkraft som finns i den europeiska ekonomin.
7. Europeiska rådet vädjar till alla aktörer - medlemsstater, regioner, arbetsmarknadens parter, gemenskapsinstitutioner - att ta till vara den enastående möjlighet som erbjuds i dag att vända utvecklingen genom att ansluta sig till det nya enhetliga och beslutsamma tillvägagångssätt som definieras av Europeiska rådet i dessa slutsatser.
8. För att omedelbart visa sin vilja att agera i riktning mot en mer aktiv politik som kompletterar medlemsstaternas insatser stöder Europeiska rådet två konkreta initiativ som är direkt inriktade på att utveckla sysselsättningen. Det första är Europeiska investeringsbankens handlingsplan som syftar till att frigöra ytterligare upp till 10 miljarder ecu som kan generera totala investeringar på 30 miljarder ecu, till gagn för små och medelstora företag, ny teknik, nya sektorer och transeuropeiska nät. Det andra initiativet är resultatet av en överenskommelse mellan parlamentet och rådet om en omfördelning av anslagen och omfattar en ny budgetpost avsedd bl.a. att hjälpa de små och medelstora företagen att skapa varaktig sysselsättning ("europeiskt sysselsättningsinitiativ"). Under denna budgetpost skall anslås 450 miljoner ecu, fördelat på de tre närmaste åren.

ETT GYNNSAMT EKONOMISKT KLIMAT

9. Det finns inga reella och hållbara utvecklingsmöjligheter för sysselsättningen utan ett gynnsamt ekonomiskt klimat, vilket förutsätter att det finns en sund makroekonomisk ram och en verklig inre marknad.
10. När det gäller det makroekonomiska sammanhanget är det väsentligt för unionen att fortsätta med en tillväxtpolitik som inriktas på stabilitet, sunda offentliga finanser, löneåterhållsamhet och strukturella reformer. Därför kommer medlemsstaterna att stärka samordningen av sin ekonomiska politik. Den politik som genomförts de senaste åren börjar bära frukt, och tillväxtutsikterna för 1997 och 1998 har förbättrats. Det är absolut nödvändigt att dra fördel av dessa mer gynnsamma framtidsutsikter och omvandla den nuvarande konjunkturuppgången till en mer långsiktig tillväxt.
11. Denna utveckling kommer att förstärkas genom övergången till den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen och införandet av euron från och med den 1 januari 1999, vilket kommer att slutgiltigt bekräfta de insatser som har gjorts sedan flera år och utgöra en bestående stabilitetsram som gynnar tillväxt och sysselsättning.

12. De uppmuntrande resultaten när det gäller tillväxten kommer emellertid inte att göra det möjligt att kompensera de arbetstillfällena som gick förlorade under början av 90-talet och inte heller att nå upp till den sysselsättningstillväxt som skulle vara nödvändig för att ge arbete till de flesta arbetslösa. Trots de insatser som redan gjorts bör medlemsstaterna fortsätta att genomföra nödvändiga strukturella reformer på alla områden och samordna sin sysselsättningspolitik bättre.

EN SAMORDNAD STRATEGI FÖR DEN NATIONELLA SYSSELSÄTTNINGSPOLITIKEN

En nyskapande metod

13. Den samordnade sysselsättningsstrategin i enlighet med särskilt den nya artikel 128 i fördraget bygger i tillämpliga delar på den metod som användes vid den ekonomiska konvergensen, samtidigt som den tar hänsyn till de skillnader som finns mellan de båda områdena och mellan de speciella förhållandena i de olika medlemsstaterna. Den består i att på unionsnivå fastställa "riktlinjer för sysselsättning" som grundar sig på en gemensam analys av situationen och huvudlinjerna i den politik som skall föras för att få arbetslösheten att minska varaktigt. På grundval av denna analys fastställs i "riktlinjerna" konkreta mål vars genomförande följs upp regelbundet enligt ett gemensamt förfarande för utvärdering av resultaten.
14. Genomförandet av "riktlinjerna" kan variera beroende på deras art, de konsekvenser som de medför för medlemsstaterna och vilka de gäller. Riktlinjerna måste respektera subsidiaritetsprincipen och medlemsstaternas och deras regionala enheters behörighet i sysselsättningsfrågor, och de måste vara förenliga med de stora riktlinjerna i den ekonomiska politiken.
15. När "riktlinjerna" har antagits av rådet på grundval av ett förslag från kommissionen skall de infogas i de nationella handlingsplaner för sysselsättning som har utarbetats av medlemsstaterna ur ett flerårigt perspektiv. På detta sätt kommer de att konkretiseras i form av nationella mål uttryckta i siffror, varje gång det är möjligt och lämpligt, och omsättas till nationella åtgärder i lagar och författningar och liknande. Medlemsstaternas olika förutsättningar när det gäller de problem som tas upp i "riktlinjerna" kommer att ta sig uttryck i olika lösningar och olika prioriteringar beroende på förhållandena i varje medlemsstat. Medlemsstaterna kommer att fastställa tidsfrister för att uppnå det eftersträvade resultatet bl.a. med tanke på de förvaltningsmässiga och finansiella resurser som kan frigöras. För att åtgärderna skall bli konsekventa och effektiva är det emellertid ytterst viktigt att

samtliga medlemsstater använder "riktlinjerna" för att analysera sin egen situation och lägga fast sin politik, samt att de tar ställning till samtliga riktlinjer i sin nationella handlingsplan för sysselsättning.

Skr. 1997/98:60
Bilaga 8.3

16. Analogt med den princip om multilateral övervakning som tillämpas i den ekonomiska konvergensprocessen kommer medlemsstaterna varje år att överlämna sin nationella handlingsplan för sysselsättning till rådet och kommissionen tillsammans med en rapport om villkoren för genomförandet av planen. På grundval av detta kommer rådet att varje år granska hur medlemsstaterna har överfört "riktlinjerna" till sin nationella politik och lämna en rapport till Europeiska rådet som kommer att anta de riktlinjer som är nödvändiga för att fastställa "riktlinjer" för det påföljande året.
17. Europeiska rådet påminner om vikten av gemensamma indikatorer på grundval av jämförbara statistiska uppgifter som gör det möjligt att effektivt följa upp och utvärdera sysselsättningspolitiken och fastställa bra metoder. Europeiska rådet har uttryckt enighet om att de instrument och medel som har föreslagits för detta ändamål antas och genomförs snabbt.

Europeiska rådet uppmanar dessutom kommissionen att varje år lägga fram en uppdatering av rapporten om "Europa som en ekonomisk enhet" i samband med övervakningen av sysselsättningspolitiken.

18. Inom ramen för den sociala dialogen som måste förstärkas kommer arbetsmarknadens parter på alla nivåer att delta i alla stadier av dessa åtgärder och medverka till genomförandet av "riktlinjerna". Denna medverkan kommer att utvärderas regelbundet.
19. Regelbundna kontakter med rådet kommer att göra det möjligt att väl förbereda det möte som äger rum varje halvår mellan arbetsmarknadens parter och en trojka på stats- eller regeringschefs nivå och kommissionen inför Europeiska rådet. Inom ramen för dessa kontakter mellan rådet och arbetsmarknadens parter kommer en fördjupad diskussion att äga rum om tillämpningen av gemenskapens stadga om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter från 1989.

"Riktlinjer" för 1998

20. För att uppbåda alla tillgängliga medel i kampen mot arbetslösheten har Europeiska rådet beslutat att omedelbart i praktiken och i samförstånd tillämpa den metod som anges i den kommande artikel 128 i fördraget, i den lydelse som antogs i Amsterdam.
21. Europeiska rådet har med intresse tagit del av den gemensamma rapporten från kommissionen och rådet om sysselsättningssituationen i medlemsstaterna. I denna rapport läggs det fram en rad exempel på "bra metoder" som har visat sig vara effektiva på nationell nivå.

Kommissionen har tagit intryck av detta i sina förslag till "riktlinjer för sysselsättningen".

Skr. 1997/98:60
Bilaga 8.3

22. Europeiska rådet har välkomnat kommissionens meddelande om "riktlinjer" för 1998 och har med intresse tagit del av bidragen från Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén, Regionkommittén och Sysselsättningskommittén samt av den gemensamma förklaringen från arbetsmarknadens parter. Europeiska rådet har på grundval av meddelandet från kommissionen antagit de slutsatser som återges i del II nedan, vilka följer fyra huvudlinjer: att förbättra möjligheten till inträde på arbetsmarknaden, utveckla företagandean, uppmuntra företagens och de anställdas anpassningsförmåga för att göra det möjligt för arbetsmarknaden att reagera på de ekonomiska förändringarna och stärka jämställdhetspolitiken.

Målet med dessa åtgärder som infogas i den totala sysselsättningsstrategin är att uppnå en betydande ökning av sysselsättningsgraden i Europa på en varaktig basis. Europeiska rådet ber kommissionen att vart tredje år lägga fram en rapport om arbetslösheten i Europa.

23. Europeiska rådet påpekar den särskilda betydelsen av de preventiva åtgärder som syftar till att hejda utvecklingen av ungdomsarbetslösheten och långtidsarbetslösheten genom en tidig identifiering av individuella behov och genom väl avvägda lösningar där aktiva åtgärder för inträde på arbetsmarknaden systematiskt prioriteras i förhållande till passiva stödåtgärder.
24. Europeiska rådet uppmanar kommissionen att snabbt lägga fram sitt utkast till "riktlinjer" för 1998 i enlighet med dessa slutsatser, så att rådet kan uttala sig i detta ärende före årets slut. De nationella handlingsplaner för sysselsättningen som grundar sig på dessa "riktlinjer" bör föreläggas rådet för granskning inför Europeiska rådet i Cardiff med tanke på att Europeiska rådet i december 1998 skall fastställa "riktlinjer" för 1999.

GEMENSKAPENS POLITIK I SYSSELSÄTTNINGENS TJÄNST

Den inre marknaden - konkurrens och konkurrenskraft

25. Den allt större marknadsintegrationen har redan lett till en betydande ökning av tillväxten jämfört med den situation som skulle ha rått om den inre marknaden inte hade funnits. Det är således viktigt att beslutsamt fortsätta på denna väg och med all kraft se till att den inre marknaden fungerar optimalt genom att rätta till de brister eller felaktigheter som ännu finns kvar på vissa områden. Europeiska rådet begär följaktligen att alla tidsfrister beaktas samt att alla nödvändiga

åtgärder vidtas för att snabbt och effektivt förverkliga de mål som prioriteras i den nyligen framlagda handlingsplanen för fullbordandet av den inre marknaden.

Skr. 1997/98:60
Bilaga 8.3

26. För att säkerställa det faktiska genomförandet av dessa prioriterade mål stöder Europeiska rådet kommissionens initiativ att regelbundet redovisa hur genomförandet av det som är prioriterat i handlingsplanen fortskrider genom att offentliggöra en "loggbok för den inre marknaden".
27. När det gäller det statliga stödet anser Europeiska rådet att det är viktigt att inrikta sig på stödsystem som främjar ekonomisk effektivitet och sysselsättning utan att därför medföra en snedvridning av konkurrensen. Kommissionen skall se till att kontrollen av det statliga stödet inte inverkar hämmande på de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som är förenliga med fördraget.
28. Europeiska rådet anser att särskild uppmärksamhet bör riktas mot sektorer med stora omställningar inom industrin. Det uppmanar en expertgrupp på hög nivå att under kommissionens överinseende analysera sannolikheten för omställningar inom industrin i gemenskapen och att undersöka hur man bäst kan förutse dem för att förebygga deras ekonomiska och sociala konsekvenser på ett sätt som är förenligt med fördragets principer. En första rapport kommer att läggas fram för rådet efter samråd med arbetsmarknadens parter för att sedan överlämnas till Europeiska rådet i Cardiff.
29. Europeiska rådet ber både den europeiska lagstiftande myndigheten och de nationella lagstiftande myndigheterna att aktivt fortsätta de ansträngningar som görs för att förenkla de rättsliga och administrativa förutsättningarna för företagen och särskilt för de små och medelstora företagen.
30. Slutligen erkänner Europeiska rådet den betydande roll som omfattande paneuropeiska marknader för riskkapital kan ha för sysselsättningen och ber kommissionen att till Europeiska rådet i juni 1998 lägga fram en rapport om vilka hinder som finns för utvecklingen av sådana marknader inom unionen.

Skattesystem

31. Europeiska rådet bekräftar nödvändigheten av att vända tendensen till ökat skattetryck och betonar härvid betydelsen av att medlemsstaterna samordnar sina åtgärder. Europeiska rådet erinrar om att det redan tidigare uttryckt att det är angeläget att den illojala skattekonkurrensen stoppas, en konkurrens som riskerar att skada sysselsättningen. (Se också punkterna 66-68)

Forskning och innovation

Skr. 1997/98:60

Bilaga 8.3

32. Unionens politik skall i alla sammanhang komplettera och stödja medlemsstaternas ansträngningar att gynna sysselsättningen. Detta gäller även forskningen som spelar en viktig roll när det gäller konkurrenskraft och skapande av arbetstillfällen, bland annat genom att sprida innovation och överföra teknik till de små och medelstora företagen. Europeiska rådet betonar i detta sammanhang betydelsen av det nya ramprogrammet för forskning, vars huvudlinjer skall ha diskuterats och godkänts före utgången av år 1998.

Stora nät

33. Upprättandet av ett transeuropeiskt transportnät är fortfarande ett av de främsta medlen för att stärka den europeiska ekonomins konkurrenskraft och utgör ett väsentligt komplement till den inre marknaden. Europeiska rådet vill att vart och ett av de prioriterade projekten i det transeuropeiska transportnätet i fortsättningen skall vila på en lämplig tids- och finansieringsplan, i förekommande fall i samarbete med olika privata och offentliga partner och med Europeiska investeringsbankens aktiva deltagande. Det stöder följaktligen att Europeiska investeringsbanken inleder genomförandet av sin särskilda handlingsplan som innehåller förslag till utveckling av instrument för finansiering av de stora infrastrukturerna.

Strukturfonder

34. Europeiska rådet vill att nästa reform av strukturfonderna skall grunda sig på de erfarenheter som gjorts hittills för att på bästa sätt utnyttja fonderna i sysselsättningens tjänst varje gång detta är möjligt inom ramen för de mål som angetts för fonderna och med beaktande av deras ursprungliga uppgift att se till att regioner som släpar efter i utvecklingen skall komma i kapp.

Kunskapssamhället

35. På grund av den potentiella inverkan som kunskaps- och informationstekniken har på utbildningen och följaktligen på sysselsättningen begär Europeiska rådet att kommissionen före slutet av 1998 lägger fram en rapport för Europeiska rådet om uppnådda resultat och framtidsutsikter i fråga om elektronisk handel, utveckling av öppna nät och användning av multimediahjälpmiddel inom pedagogik och utbildning.

Europeiska investeringsbankens handlingsplan

36. Europeiska rådet noterar med tillfredsställelse att Europeiska investeringsbanken har satt igång det särskilda handlingsprogrammet från Amsterdam som skall pågå fram till slutet av år 2000 och som syftar till att omsätta riktlinjerna i resolutionen om tillväxt och sysselsättning av den 16 juni 1997 i konkreta investeringsmöjligheter som kan bidra till att skapa arbetstillfällen i Europa.
37. Europeiska rådet konstaterar att detta program omfattar tre uppsättningar kompletterande åtgärder, som motsvarar resolutionens mål:
38. - Ett "särskilt konto" har inrättats för att stödja nya instrument vars syfte är att bidra till finansieringen av små och medelstora högteknologiföretag med stark tillväxt. Detta stöd kan vid behov förstärkas genom att utnyttja bankens årliga överskott med upp till ett belopp av en miljard ecu. Denna åtgärd grundar sig på nära samarbete och nära komplementaritet med bank- och finansvärlden och vänder sig till Europeiska investeringsfonden i dess egenskap av Europeiska investeringsbankens främsta samarbetspartner.
39. - Det har skett en utveckling och en förstärkning av den finansiering som beviljats av banken när det gäller utbildning, hälsa, stadsmiljö och miljöskydd.
40. - Ny stimulans har getts åt finansieringen av de transeuropeiska näten och andra stora infrastrukturnät, för vilka banken har beviljat betydande finansiering. Banken är fast besluten att gynna sunda projekt och är därför beredd att bevilja betydande amorteringsuppskov och återbetalningsfrister som är anpassade efter projektets art, för att underlätta skraddarsydda lösningar, samt att ge extra stöd till att upprätta lämpliga partnerskap mellan den offentliga och den privata sektorn.
41. Europeiska rådet konstaterar med särskild tillfredsställelse att detta program har börjat genomföras och att en del viktiga resultat redan har nåtts, bland annat följande:
42. - Banken och fonden har inrättat en europeisk mekanism för teknik, som upp till ett belopp av 125 miljoner ecu finansieras genom bankens årliga överskott, för att tillhandahålla riskkapital till små och medelstora företag som är verksamma inom högteknologisektorn. I sin egenskap av "fond för fonderna" kan den europeiska mekanismen för teknik delta i en riskkapitalpool på över 800 miljoner ecu.

43. - Banken har tillsammans med några finansinstitut i unionen utarbetat skraddarsyddade projekt som innebär riskdelning och som erbjuder små och medelstora företag olika typer av finansiering i form av kapital eller kvasikapital. Skr. 1997/98:60
Bilaga 8.3
44. - Långfristiga lån har beviljats för investeringsprojekt på hälso- och utbildningsområdet, där det totala beloppet troligen kommer att överstiga en miljard ecu fram till slutet av 1997.
45. - Banken har intensifierat sin långsiktiga finansiering av stads- och miljöprojekt samt av transeuropeiska nät och likartad infrastruktur, och de lån som beviljats inom dessa sektorer sedan Europeiska rådet i Amsterdam uppgår till mer än 5 miljarder ecu.
46. Europeiska rådet uppmuntrar banken att bibehålla och förstärka den dynamik som har skapats genom detta program. De nya lån som kan beviljas genom detta program och likartade insatser under de tre kommande åren inom de prioriterade sektorerna i Amsterdam-resolutionen och som skulle fogas till bankens nuvarande verksamhet skulle enligt vissa uppskattningar uppgå till ett belopp om 10 miljarder ecu, en summa som skulle kunna främja en total investering på mer än 30 miljarder ecu.

Ett "europeiskt initiativ för sysselsättningen"

47. Europeiska rådet välkomnar Europaparlamentets initiativ att förstärka budgeten till förmån för sysselsättningen, vilket fick ett positivt mottagande av rådet. Det uppmanar de båda institutionerna att formalisera denna överenskommelse och uppmanar kommissionen att snarast möjligt lägga fram förslag till nya finansiella instrument till stöd för sådana små och medelstora företag som är innovativa och skapar arbetstillfällen, så att dessa instrument snabbt kan antas av rådet.
48. Dessa nya instrument skall, genom att ett "konto för riskkapital" öppnas, stärka de tekniska resurserna i Europa, som finansieras av Europeiska investeringsbanken och förvaltas av Europeiska investeringsfonden, stödja skapandet av gemensamma, transnationella företag, samt vid Europeiska investeringsfonden inrätta en särskild garanti-fond för att underlätta risktagandet för de institut som finansierar små och medelstora företag. Europeiska rådet uppmanar kommissionen att lägga fram exempel på bra metoder som visar hur åtgärderna fungerar utifrån medlemsstaternas erfarenheter.

RIKTLINJERNA FÖR 1998

I. Att förbättra möjligheten till inträde på arbetsmarknaden*49. Att angripa ungdomsarbetslösheten och förebygga långtidsarbetslösheten*

För att vända utvecklingen av ungdoms- och långtidsarbetslösheten kommer medlemsstaterna att utarbeta förebyggande strategier, som är inriktade på möjligheten till inträde på arbetsmarknaden och som grundar sig på en tidig identifiering av individuella behov. Inom en tidsfrist som varje medlemsstat själv skall fastställa och som inte får överskrida fem år - en tidsfrist som kan vara längre i de medlemsstater där arbetslösheten är särskilt hög - skall medlemsstaterna se till att

50. - alla ungdomar, innan de varit arbetslösa sex månader, erbjuds en ny start i form av utbildning, omskolning, arbetslivserfarenhet, anställning eller andra åtgärder som främjar deras inträde på arbetsmarknaden,

51. - arbetslösa vuxna, innan de varit arbetslösa i tolv månader, också får erbjudande om en ny start genom någon av de ovan nämnda åtgärderna eller, mer allmänt, genom individuell yrkesvägledning.

52. Dessa förebyggande åtgärder och åtgärderna för inträde på arbetsmarknaden bör kombineras med åtgärder för de långtidsarbetslösa återinträde på arbetsmarknaden.

53. Från passiva till aktiva åtgärder

Systemen för ersättning och utbildning bör - där detta visar sig nödvändigt - omarbetas och anpassas så att de aktivt främjar möjligheten till inträde på arbetsmarknaden och faktiskt stimulerar de arbetslösa att söka och acceptera ett arbete eller en utbildning. Därför kommer varje medlemsstat

54. - att anstränga sig att avsevärt öka antalet personer som är föremål för aktiva åtgärder som kan underlätta inträdet på arbetsmarknaden. För att öka andelen arbetslösa som erbjuds utbildning eller varje annan jämförbar åtgärd kommer varje medlemsstat att utifrån sina förutsättningar lägga fast en målsättning om att gradvis närma sig genomsnittet för de tre medlemsstater som har nått de bästa resultaten och minst 20 %.

55. *Att uppmuntra utvecklingen av en metod för partnerskap*

Skr. 1997/98:60

Bilaga 8.3

Medlemsstaternas insatser för inträde på arbetsmarknaden är inte i sig tillräckliga för att nå önskat resultat när det gäller inträde på arbetsmarknaden. Följaktligen

56. - uppmanas arbetsmarknadens parter enträget att på sina olika ansvars- och verksamhetsnivåer, skyndsamt sluta avtal som ökar möjligheterna till utbildning, yrkeserfarenhet, praktik eller andra åtgärder som kan underlätta inträdet på arbetsmarknaden.

57. - kommer medlemsstaterna och arbetsmarknadens parter att anstränga sig att utveckla möjligheterna till livslång utbildning.

58. *Att underlätta övergången från skola till arbete*

Utsikterna till anställning är små för de unga som lämnar skolan utan att ha inhämtat nödvändiga kunskaper för att få tillträde till arbetsmarknaden. Därför kommer medlemsstaterna att

59. - förbättra skolsystemets kvalitet för att avsevärt minska antalet ungdomar som lämnar skolan i förtid,

60. - se till att de unga får bättre förutsättningar att anpassa sig till de tekniska och ekonomiska förändringarna samt de kvalifikationer som motsvarar arbetsmarknadens behov, i förekommande fall genom att inrätta eller utveckla lärlingssystem.

II. Att utveckla företagandet

61. Att göra det lättare att starta och driva företag genom att skapa klara, stabila och tillförlitliga bestämmelser och genom att förbättra villkoren för utveckling av riskkapitalmarknaderna. De nya möjligheter som Europeiska investeringsbanken erbjuder kommer tillsammans med medlemsstaternas insatser att göra det enklare att starta nya företag. Medlemsstaterna bör även lätta och förenkla de administrativa och skattemässiga bördor som tynger de små och medelstora företagen. Medlemsstaterna kommer därför att

62. - lägga särskild vikt vid att väsentligt minska de allmänna omkostnaderna och den administrativa bördan för företagen, särskilt för de små och medelstora företagen, bl.a. vid anställning av ytterligare arbetskraft,

63. - uppmuntra initiativ till egenföretagande genom att uppmärksamma - och sedan minska - de hinder som, inom skattesystemen och de sociala trygghetssystemen, kan försvåra, särskilt för anställda, att övergå till egenföretagande eller att bilda småföretag.

64. *Att utnyttja möjligheterna att skapa nya arbetstillfällen*

Om Europeiska unionen vill lyckas med att anta den utmaning som sysselsättningen utgör måste alla potentiella källor till sysselsättning, liksom ny teknik och innovationer, utnyttjas effektivt. Därför kommer medlemsstaterna

65. - att granska sätten att fullständigt utnyttja de möjligheter som erbjuds genom att sysselsättning skapas på lokal nivå, i den sociala ekonomin och de nya verksamheter som är kopplade till de behov som marknaden ännu inte har tillfredsställt, genom att - i avsikt att minska dem - granska eventuella hinder för dessa möjligheter.

66. *Att göra skattesystemet gynnsammare för sysselsättningen och vända på den långvariga tendensen till allt högre skattetryck och allt högre obligatoriska avgifter på arbete (en ökning från 35 % år 1980 till mer än 42 % år 1995)*

Varje medlemsstat

67. - kommer att, i mån av behov och med hänsyn till sin nuvarande nivå, fastställa ett mål för en gradvis minskning av den totala skattebördan och, där så är lämpligt, ett mål för en gradvis minskning av skattetrycket på arbete och av lönebidragerna - särskilt för okvalificerat och lågavlönat arbete - utan att ifrågasätta saneringen av de offentliga finanserna och den finansiella jämvikten i de sociala trygghetssystemen. De kommer att i förekommande fall undersöka ämplingheten av att införa en energiskatt eller en skatt på förorenande utsläpp eller varje annan skattemässig åtgärd,

68. - kommer att utan förpliktelser undersöka lämpligheten av att minska nivån på moms på arbetsintensiva tjänster som inte är utsatta för gränsöverskridande konkurrens.

III. Att uppmuntra företagens och de anställdas anpassningsförmåga

69. *Att modernisera arbetsorganisationen*

För att främja modernisering av arbetsorganisationen och arbetsformerna

70. - uppmanas arbetsmarknadens parter, att på lämplig nivå, t.ex. på branschnivå och företagsnivå, förhandla fram avtal som syftar till att modernisera arbetsorganisationen, bland annat flexibla arbetsformer, för att göra företagen produktiva och konkurrenskraftiga och för att uppnå en nödvändig jämvikt mellan flexibilitet och trygghet. Dessa

avtal kan till exempel handla om arbetstid på årsbasis, minskning av arbetstiden, minskning av övertiden, utveckling av deltidsarbete, "livslång" utbildning och avbrott i yrkeslivet;

Skr. 1997/98:60
Bilaga 8.3

71. - kommer varje medlemsstat å sin sida att undersöka lämpligheten i att i sin lagstiftning införa typer av kontrakt som är mer anpassningsbara, för att ta hänsyn till att sysselsättningen antar allt mer skilda former. Personer som har arbetskontrakt av detta slag bör samtidigt komma i åtnjutande av tillräcklig trygghet och bättre yrkesmässig status, som är förenlig med företagets behov.

72. *Att stödja företagets anpassningsförmåga*

För att höja kompetensnivån inom företagen kommer medlemsstaterna

73. - att åter granska de hinder, särskilt skattemässiga, som kan stå i vägen för en investering i mänskliga resurser och de kommer i förekommande fall att planera skattemässiga eller andra incitament för ökad utbildning inom företagen. De skall även granska alla nya bestämmelser för att kontrollera att de bidrar till att reducera de hinder som finns för sysselsättningen samt till att öka arbetsmarknadens förmåga att anpassa sig till strukturella förändringar i ekonomin.

IV. Att stärka jämställdhetspolitiken

74. *Att angripa diskriminering mellan män och kvinnor*

Medlemsstaterna bör visa sin vilja att främja jämställdheten genom att öka kvinnornas sysselsättningsgrad. De bör också vara uppmärksamma på att kvinnor och män är ojämnt representerade i vissa verksamhetssektorer och i vissa yrken. Medlemsstaterna

75. - kommer att sträva efter att minska skillnaden mellan kvinnors och mäns arbetslöshetsnivåer genom att aktivt stödja en ökning av sysselsättningen för kvinnor och de kommer att ingripa mot att kvinnor är underrepresenterade i vissa verksamhetssektorer och i vissa yrken och överrepresenterade i andra.

76. *Att förena yrkesliv och familjeliv*

Politiken när det gäller avbrott i yrkeslivet, föräldradighet och deltidsarbete är av stor vikt för kvinnor och män. Genomförandet av olika direktiv och avtal mellan arbetsmarknadens parter i dessa frågor bör påskyndas och regelbundet följas upp. Det måste finnas tillräckligt med kvalificerade tjänster för barnomsorg och vård av anhöriga för att kvinnor och män lättare skall kunna komma in på arbetsmarknaden och bli kvar där. Medlemsstaterna

77. - kommer att anstränga sig att öka tillgången till tjänster för omsorg och vård, där det finns vissa behov som inte är täckta.

78. *Att underlätta återinträde i yrkeslivet*

Medlemsstaterna

- kommer särskilt att uppmärksamma kvinnor och män som önskar återgå till yrkeslivet efter ett uppehåll och kommer därför att undersöka möjligheterna att gradvis avlägsna hindren för detta återinträde.

79. *Att främja funktionshindrade personers inträde i yrkeslivet*

Medlemsstaterna

- kommer särskilt att uppmärksamma de svårigheter som funktionshindrade personer kan möta vid inträde i yrkeslivet.

Svenska ledamöter i Europaparlamentet under 1997. De 22 svenska ledamöterna innehar följande platser (1997-12-15):

ESP – Europeiska socialdemokratiska partiets grupp (socialdemokraterna)

Birgitta Ahlqvist (s): Vice ordförande i utskottet för kultur, ungdomsfrågor, utbildning och media (C12). Ledamot i utskottet för kvinnors rättigheter (C19). Suppleant i utskottet för regionalpolitik (C9). Medlem i delegationen för förbindelser med Ryssland (D5)

Jan Andersson (s): Ledamot i utskottet för socialfrågor och sysselsättning (C8). Suppleant i utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter och inrikesfrågor (C14). Vice ordförande i delegationen för förbindelser med Lettland (D3).

Anneli Hulthén (s): Ledamot i utskottet för miljö, folkhälsa och konsumentskydd (C11). Suppleant i utskottet för socialfrågor och sysselsättning (C8). Vice ordförande i delegationen för förbindelser med Estland (D2)

Maj-Lis Lööw (s): Ledamot i utskottet för utveckling och samarbete (C13). Suppleant i utskottet för kvinnors rättigheter (C19) samt utskottet för institutionella frågor (C 15). Ledamot i Delegationen till det blandade parlamentariska utskottet EU-Ungern (DM5).

Maj-Britt Theorin (s): Ledamot i utskottet för utrikes-, säkerhets- och försvarsfrågor (C1) samt i underutskottet för säkerhet och nedrustning (SC1A). Suppleant i utskottet för externa ekonomiska förbindelser (C6). Andre vice ordförande i delegationen för förbindelser med Sydafrika (D24).

Tommy Waidelich (s): Ledamot i budgetutskottet (C3) samt budgetkontrollutskottet (C16). Suppleant i utskottet för transport och turism (C10).

Sören Wibe (s): Ledamot i utskottet för ekonomi, valutafrågor och industripolitik (C4) samt utskottet för arbetsordning, valprovning och ledamöters immunitet (C18). Suppleant i utskottet för jordbruk och landsbygdens utveckling (C2). Ordförande i delegationen till Europeiska ekonomiska samarbetsrådets (EES) gemensamma parlamentarikerkommitté (DM 10). Ledamot i delegationen för förbindelser med Schweiz, Island och Norge (D8).

EPP - Europeiska folkpartiets grupp - Kristdemokratiska gruppen (moderaterna)

Skr. 1997/98:60
Bilaga 9.1

Staffan Burenstam-Linder (m): Ledamot i utskottet för utrikes-, säkerhets- och försvarsfrågor (C1). Suppleant i utskottet för ekonomi, valutafrågor och industripolitik (C4) samt underutskottet för monetär politik (SC4). Ledamot i delegationen för förbindelser med Lettland (D3).

Gunilla Carlsson (m): Ledamot i utskottet för ekonomi, valutafrågor och industripolitik (C4). Suppleant i utskottet för socialfrågor och sysselsättning (C8). Ledamot i delegationen för förbindelser med Estland (D2).

Charlotte Cedershiöld (m): Ledamot i utskottet för medborgeliga fri- och rättigheter och inrikesfrågor (C14). Suppleant i utskottet för institutionella frågor (C15). Ledamot i delegationen till det blandade parlamentariska utskottet EU-Tjeckien (DM 6).

Per Stenmarck (m): Ledamot i utskottet för transport och turism (C10). Suppleant i budgetutskottet (C3). Vice ordförande i delegationen för förbindelser med Litauen (D4).

Ivar Virgin (m): Ledamot i utskottet för miljö, folkhälsa och konsumentskydd (C11). Suppleant i utskottet för jordbruk och landsbygdens utveckling (C2). Ledamot i delegationen till det blandade parlamentariska utskottet EU-Polen (DM 4).

ELDR - Europeiska liberala, demokratiska och reformistiska partiets grupp (centern och folkpartiet)

Hadar Cars (fp): Ledamot i utskottet för utrikes-, säkerhets- och försvarsfrågor (C1). Suppleant i budgetutskottet (C3) samt utskottet för kvinnors rättigheter (C19). Ledamot i delegationen för förbindelser med Sydösteuropa (D9).

Hans Lindqvist (c): Ledamot i utskottet för socialfrågor och sysselsättning (C8) samt underutskottet för monetär politik (SC4). Suppleant i utskottet för utrikes-, säkerhets- och försvarsfrågor (C1) samt i utskottet för ekonomi, valutafrågor och industripolitik (C4). Ledamot i delegationen till det blandade parlamentariska utskottet EU-Slovakien.

Karl Erik Olsson (c): Ledamot i utskottet för miljö, folkhälsa och konsumentskydd (C11). Suppleant i utskottet för jordbruk och landsbygdens utveckling (C2) samt fiskerikutskottet (C17). Ordförande i delegationen till det blandade parlamentariska utskottet EU-Tjeckien (DM7).

Marianne Eriksson (v): Ledamot i utskottet för rättsliga frågor och medborgarrätt (C7), utskottet för kvinnors rättigheter (C19) samt utskottet för socialfrågor och sysselsättning. Suppleant i utskottet för rättsliga frågor och medborgarrätt (C7). Ledamot i delegationen för förbindelser med Ryssland (D5) samt delegationen för förbindelser med Litauen (D4).

Jonas Sjöstedt (v): Ledamot i utskottet för institutionella frågor (C 15). Suppleant i utskottet för miljö, folkhälsa och konsumentskydd (C11). Ledamot i delegationen till Europeiska ekonomiska samarbetsområdets (EES) gemensamma parlamentarikerkommitté (DM10). Ledamot i delegationen för förbindelser med Estland (D2).

Jörn Svensson (v): Ledamot i utskottet för ekonomi, valutafrågor och industripolitik (C4). Suppleant i budgetutskottet (C3). Ledamot i delegationen för förbindelser med Litauen (D4) samt delegationen för förbindelser med Lettland (D3).

De gröna -Gruppen De gröna i Europaparlamentet (miljöpartiet).

Per Gahrton (mp): Ledamot i utskottet för utrikes-, säkerhets- och försvarsfrågor (C1). Suppleant i utskottet för miljö, folkhälsa och konsumentskydd (C11). Ordförande i delegationen för förbindelser med Kina (D19).

Ulf Holm (mp): Ledamot i budgetkontrollutskottet (C16). Suppleant i utskottet för forskning, teknologisk utveckling och energi (C5). Ledamot i delegationen för förbindelser med länderna i Sydasien och Sydasiatiska organisationen för regionalt samarbete (SAARC) (D21).

Malou Lindholm (mp): Ledamot i utskottet för regionalpolitik (C9). Suppleant i utskottet för medborgeliga fri- och rättigheter och inrikesfrågor (C14). Ledamot i delegationen för förbindelser med Lettland (D3) samt i delegationen för förbindelser med Litauen (D4).

Inger Schörling (mp): Ledamot i utskottet för socialfrågor och sysselsättning (C8). Suppleant i utskottet för institutionella frågor (C15). Ledamot i delegationen för förbindelser med Japan (D18).

Europeiska kommissionens ledamöter

Skr. 1997/98:60

Bilaga 9.2

1997 hade kommissionen följande ledamöter:

Jacques Santer

Ordförande

Generalsekretariatet

Rättstjänsten

Analys- och prognosgruppen

Allmänna tjänsteinspektionen

Gemensamma tjänsten för tolkning och konferenser

Talesmannen

Monetära frågor (tillsammans med Yves-Thibault de Silguy)

Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt mänskliga rättigheter (tillsammans med Hans van den Broek)

Institutionella frågor och mellanstatliga konferenser (tillsammans med Marcelino Oreja)

Sir Leon Brittan

Vice ordförande

Yttre förbindelser med Nordamerika, Australien, Nya Zeeland, Japan, Kina, Korea, Hongkong, Macao och Taiwan

Den gemensamma handelspolitiken

Förbindelser med OECD och Världshandelsorganisationen (WTO)

Manuel Marín

Vice ordförande

Yttre förbindelser med södra Medelhavsområdet, Mellanöstern, Latinamerika och Asien (utom Japan, Kina, Korea, Hongkong, Macao och Taiwan), inbegripet frågor rörande utvecklingsbistånd.

Martin Bangemann

Ledamot av kommissionen

Industrifrågor

Informations- och telekommunikationsteknik

Karel Van Miert

Ledamot av kommissionen

Konkurrens

Hans van den Broek

Ledamot av kommissionen

Yttre förbindelser med länderna i Öst- och Centraleuropa och de länder som uppstått ur före detta Sovjetunionen samt Mongoliet; Turkiet, Cypern, Malta och andra europeiska länder

Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt mänskliga rättigheter (i samråd med ordföranden)

Utrikestjänsten

João de Deus Pinheiro

Ledamot av kommissionen

Yttre förbindelser med staterna i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet (AVS), Sydafrika, inbegripet frågor rörande utvecklingsbistånd

Lomékonventionen

Pádraig Flynn

Ledamot av kommissionen

Sysselsättning och sociala frågor

Förbindelser med Ekonomiska och sociala kommittén

Marcelino Oreja

Ledamot av kommissionen

Förbindelser med Europaparlamentet

Förbindelser med medlemsstaterna vad avser öppenhet, kommunikation och information

Kulturella och audiovisuella frågor

Publikationsbyrån

Institutionella frågor och förbindelser med regeringskonferensen 1996

(i samråd med ordföranden)

Anita Gradin

Ledamot av kommissionen

Frågor om invandring samt rättsliga och inrikes frågor

Förbindelser med ombudsmannen

Ekonomisk styrning

Bedrägeribekämpning

Edith Cresson

Ledamot av kommissionen

Vetenskap, forskning och utveckling

Gemensamma forskningscentret

Utbildning, yrkesutbildning och ungdom

Ritt Bjerregaard

Ledamot av kommissionen

Miljö

Kärnsäkerhet

Monika Wulf-Mathies

Ledamot av kommissionen

Regionalpolitik

Förbindelser med Regionkommittén

Sammanhållningsfonden (i samråd med Neil Kinnock och Ritt

Bjerregaard)

Neil Kinnock
Ledamot av kommissionen
Transporter (inbegripet de transeuropeiska nätverken)

Skr. 1997/98:60
Bilaga 9.2

Mario Monti
Ledamot av kommissionen
Den inre marknaden
Finansiella tjänster
Tull och indirekta skatter
Direkta skatter

Frans Fischler
Ledamot av kommissionen
Jordbruk och landsbygdens utveckling

Emma Bonino
Ledamot av kommissionen
Fiske
Konsumentpolitik
Europeiska gemenskapens kontor för humanitärt bistånd

Yves-Thibault de Silguy
Ledamot av kommissionen
Ekonomiska och finansiella frågor
Monetära frågor (i samråd med ordföranden)
Lån och investeringar
Statistikkontoret

Erkki Liikanen
Ledamot av kommissionen
Budget
Personal och administration
Översättning och informationsteknik

Christos Papoutsis
Ledamot av kommissionen
Energi och Euratoms försörjningskontor
Små och medelstora företag
Turism

Svenska ledamöter i Ekonomiska och sociala kommittén

Skr. 1997/98:60
Bilaga 9.3

Ekonomiska och sociala kommittén hade 1997 följande svenska ledamöter:

Margareta Regnell, SAF

Christina Lundh, Företagarnas Riksorganisation

Sture Lindmark, Grossistförbundet Svensk Handel

Lars Kritz, Industriförbundet

Leif Hägg, LO

Lars Nyberg, LO

Uno Westerlund, TCO

Anders Lönnberg, SACO

Staffan Nilsson, LRF

Jan Olsson, Kooperativa Institutet

Christina Wahrolin, Handikappförbundets Samarbetsorganisation

Turid Ström, Sveriges Konsumentråd

Svenska ledamöter i Regionkommittén

Skr. 1997/98:60

Bilaga 9.4

Regionkommittén hade 1997 följande svenska ledamöter/ersättare:

Ledamöter:

Roger Kaliff (s), Kalmar (ordf)

Evalisa Birath Lindvall (s), Stenungsund

Göran Färm (s), Norrköping

Bengt Holgersson (s), Lund, ersatt av
Bernth Johnson (s), Karlskrona, 1997-02-19

Gun-Britt Mårtensson (s), Östersund,
ersatt av *Catharina Tarras-Wahlberg* (s),
Stockholm, 1997-11-07

Margot Wikström (s), Umeå

Christina Tallberg (s), Stockholm

Joakim Ollén (m), Malmö (v ordf),
ersatt av *Henrik Hammar* (m),
Kristianstad, 1997-11-07

Bengt Mollstedt (m), Göteborg

Anders Gustâv (m), Solna

Lars Nordström (fp), Solna

Kent Johansson (c), Skara

Ersättare:

Ann Beskow (s), Orsa

Lars Bjurström (s), Solna

Endrick Schubert (s), V. Fröunda

Siwert Nordvall (s), Kiruna

Ulla Olander (s), Skövde

Ulla Pettersson (s), Visby

Sture Sandberg (s), Gävle, ersatt av
Per-Olof Svensson (s), Ljusdal, 1997-02-19

Anders Knape (m), Karlstad

Margareta Wallin-Johansson (m), Vagnhärad

Catarina Segersten-Larsson (m), Kil

Ulla Norgren (fp), Sundsvall

Arne Jonsson (c), Norrköping

Förkortningslista

Skr. 1997/98:60

Bilaga 10

ARF	ASEAN Regional Forum
ASEAN	Association of South East Asian Nations
ASEAN PMC	Post-Ministrial Conference
ASEM	Asia Europe Meeting
AVS	Afrika, Västindien och Stilla havsområdet
BEST	Business Environment Simplification Task Force
BNI	Bruttonationalinkomst
BNP	Bruttonationalprodukt
BSE	Bovine Spongiform Encefalopati (galna ko-sjukan)
CBC	Cross border cooperation, gränsöverskridande regionalt samarbete i Östersjöregionen
CBSS	Council of Baltic Sea States, Östersjöstaternas råd
CE-märkt	Europeisk standardmärkning
CEEP	Arbetsgivarorganisation på europainivå
CIREFI	Centrum för information, reflexion och utbyte i frågor som rör gränspassage och invandring
CSD	Kommissionen för hållbar utveckling
De gröna	De gröna i Europaparlamentet
EA	Europeiska ideella föreningar
ECAC	European Civil Aviation Conference
ECB	Europeiska centralbanken
ECBS	Europeiska centralbankssystemet
ECCA	Europeiska avtal om ömsesidigt erkännande av bedömning om överensbestämmelse, European Conformity Assessment Agreements
ECE	Ekonomiska kommittén för Europa
ECHO	Europeiska byrån för humanitärt bistånd
ECMM	European Commission Monitor Mission
EFS	Europeiska fackliga samorganisationen
EHLASS	EU:s skaderegistreringssystem för hem- och fritidsolycker
EIB	Europeiska investeringsbanken
EIC	Euro Info Centre
EIF	Europeiska investeringsfonden
EKSG	Europeiska kol- och stålgemenskapen
ELDR	Europeiska liberala, demokratiska och reformistiska partiet
EMI	Europeiska monetära institutet
EMU	Ekonomiska och monetära unionen
ENE	Europols narkotikaenhet
EPP	European Peoples Party, Europeiska folkpartiet
ERM	Exchange Rate Mechanism, växelkursmekanism
ESA	Europeiska rymdstyrelsen
ESK	Ekonomiska och sociala kommittén

ESP	Europeiska socialdemokratiska partiet	Skr. 1997/98:60
EU	Europeiska unionen	Bilaga 10
EUF	Europeiska utvecklingsfonden	
Euro-NCAP	Krockprov av nya bilar	
Europol	Europeiska polisbyrån	
EUROSTAT	Europeiska statistikbyrån	
EXPROM	Exportfrämjande åtgärder och utbildningsprogram i Japan	
FAO	Förenta nationernas organ för livsmedel och jordbruk	
FCCC	FN:s klimatkonvention	
FN	Förenta nationerna	
GCC	Gulf Cooperation Council	
GD	Generaldirektorat	
GPA-reglerna	Government Procurement Agreement	
GSP	Generalized System of Preferences	
GTJ	Gateway to Japan	
GUE/NGL	Europeiska enade vänstern/Nordisk grön vänster	
GUSP	Gemensam utrikes- och säkerhetspolitik	
HOGS	High Officials Group for Standardization Policy	
IAEA	Internationella atomenergiorganet	
IBSFC	Fiskerikommissionen för Östersjön	
ICRC	Internationella röda korskommittén	
IMF	International Monetary Fund	
ITA	Informationsteknikavtalet	
IGC	Inter Governmental Conference, regeringskonferens	
ITC	International Trade Centre	
KEDO	Korean Peninsula Energy Development Organization	
LIFE	EU:s miljöfond	
MAI	Multilateralt investeringsavtal	
ME	Europeiska ömsesidiga bolag	
MEDA	Messures D`Appuisement, (stödatgärder) för reform av ekonomiska och sociala strukturer inom ramen för det Euro-Mediterrana partnerskapet	
MRA	Mutual Recognition Agreements, avtal om ömsesidigt erkännande	
NUTEK	Närings- och teknikutvecklingsverket	
OAU	Organization for African Unity, Afrikanska enhetsorganisationen	
OND	Open Network Provision	
ONP- kommittén	Rådgivande organ till kommissionen i telekommunikationsfrågor	
OSSE	Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa	

PHARE	Poland and Hungary Aid for Restructuring of the Economies	Skr. 1997/98:60 Bilaga 10
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development	
OTC	Kapitaltäckningskrav för kreditrisken i råvaruderivat och möjlighet att undanta kontrakt som handlats utanför börsen	
SAARC	South Asian Association for Regional Cooperation	
SADC	Southern African Development Community	
SEM	Sound and Efficient Management	
SCE	Europeiska kooperativa föreningar	
SIS	Schengens informationssystem	
SLIM	Simpler Legislation for the Internal Market	
SWEDAC	Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll	
TARGET	Betalningssystem	
TEN	Transeuropeiska nät	
TRIPS	Handelsrelaterade immaterialrättsfrågor	
UMTS	Universal Mobile Telecommunications System	
UNCTAD	FNs konferens om handel och utveckling	
UNDCP	FN:s narkotikaprogram	
UNDP	FN:s utvecklingsprogram	
UNEPA	FN:s befolkningsfond	
UNICE	Arbetsgivarorganisation på europainivå	
UNICEF	FN:s barnfond	
UNGASS	FN:s generalförsamlings 19.e extra möte	
UNTAES	United Nations Transitional Administration for Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium	
VEU	Västeuropeiska unionen	
WTO	World Trade Organization, Världshandelsorganisationen	
WWF	World Wildlife Fund, Världsnaturfonden	

Utrikesdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 19 februari 1998

Närvarande: statsrådet Hjelm-Wallén, ordförande, och statsråden Peterson, Freivalds, Wallström, Tham, Åsbrink, Schori, Andersson, Winberg, Uusmann, Ulvskog, Sundström, Johansson, von Sydow, Åhnberg, Pagrotsky, Östros

Föredragande: statsrådet Hjelm-Wallén

Regeringen beslutar skrivelse 1997/98:60 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 1997.